

ARTS

CRITIC

CROSS [00] IN' TERRI TORIES

Archisearch the Paper Edition issue (04) 2022 (December)

THE CROSSING TERRITORIES ISSUE

Η τέταρτη έκδοση του Archisearch Paper Edition δημιουργήθηκε σε μία περίοδο που το Archisearch και η Design Ambassador κατέγραψαν επιτυχίες που μας κάνουν πολλαπλά υπερήφανους. Αφενός, τα τρία πρώτα τεύχη βραβεύτηκαν με Red Dot 2022: Best of the Best στην κατηγορία Brands & Communication Design 2022 των Red Dot Award. Η βράβευση συνιστά για εμάς την επικύρωση της συνέπειάς μας ως προς την κουλτούρα και τις αξίες μας. Αφετέρου, η τέταρτη έκδοση ακολουθεί τη διοργάνωση της 10ης ΕΣΩ. Μετά από δύο χρόνια αποχής, λόγω της πανδημίας, η ΕΣΩ επέστρεψε με θέμα της τη «διάβαση», σε συνεργασία και συνεπιμέλεια με το Ίδρυμα Mies Van Der Rohe.

Όμως η «διάβαση» δεν είναι ένα ακαδημαϊκό θέμα που περιορίζεται μέσα στο χώρο ενός αμφιθεάτρου. Ούτε είναι ένα θέμα που αφορά μία μακρινή πραγματικότητα, μεμονωμένα πρόσωπα και σποραδικά έργα. «Διάβαση» είναι η καθημερινότητά μας. Είναι οι γρήγορες εξελίξεις. Είναι τα οακεία και δεδομένα που διαξίφίζονται με την αλλαγή. Αλλά και οι πολλαπλές αναγνώσεις της αλλαγής και των συσχετισμών της, κάθε μία από διαφορετική οπτική γωνία και βάθος. Τελικά η «διάβαση» είναι το θέμα που διαχρονικά απασχολεί το Archisearch και την Design Ambassador, στο πεδίο που ο σχεδιασμός συνορεύει, τέμνεται και καταλαμβάνει ευρύτερες περιοχές του δημόσιου και ατομικού βίου.

Στις σελίδες του τέταρτου Archisearch Paper Edition, τόσεις περισσότερο «αφηρημένες» όπως η vegan αρχιτεκτονική και η αρχιτεκτονική της συμπερίληψης συνυπάρχουν με τις «απτές και συγκεκριμένες» νέες πολυκατοικίες της Αθήνας, αλλά και αναδυόμενα concepts υπό δοκιμή, όπως η shared economy στην κατοικία των senior citizens. Τα «πρακτικά» της ΕΣΩ, επιλεγμένα Green Talks και μία σειρά συνεντεύξεων, αναπτύσσουν μία αρθρωτή διαλεκτική ανάμεσα σε προσωπικότητες όπως ο Frederic Druot, η Αφροδίτη Παναγιωτάκου, ο Thomas Rau, ο Σταύρος Μπένος, ο Xander Vermeulen, η Έλλη Ανδριπούλου και ο Marios Schwab

Ετσι το τέταρτο Archisearch Paper Edition παραμένει πιστό στην τοποθέτηση του και συνιστά ένα μωσαϊκό, με ψηφίδες του τα τεκταινόμενα. Ως αποτέλεσμα, το ίδιο το Archisearch Paper Edition 4, γίνεται το απείκασμα της πραγματικότητας, την οποία θέτει στην κρίση του κοινού.

THE CROSSING TERRITORIES ISSUE

The fourth edition of Archisearch Paper Edition was created at a time when Archisearch and Design Ambassador successes make us multiply proud. For one, the first three issues were awarded Red Dot 2022: Best of the Best in the Brands & Communication Design 2022 category of the Red Dot Awards. The award represents a validation of our consistency in terms of our culture and values. On the other hand, the fourth edition follows the organization of the 10th ESO. After two years of absence due to the pandemic, ESO returned with the theme "crossing" in collaboration and co-commissioning with the Mies Van Der Rohe Foundation.

But "crossing" is not an academic issue confined to the space of an auditorium. Nor is it a subject that concerns a distant reality, individual persons, and sporadic works. "Transition" is our everyday life. It is the rapid developments. It is the familiar and data that are sorted through change. But also the multiple readings of change and its correlations, each from a different perspective and depth. Ultimately, "crossing over" is the theme of enduring concern to Archisearch and Design Ambassador in the field where design borders, intersects, and occupies more expansive areas of public and individual life.

In the pages of the fourth Archisearch Paper Edition, trends more "abstract," such as vegan architecture and architecture of inclusion, coexist with the "tangible and concrete" new apartment buildings of Athens, but also emerging concepts under testing, such as the shared economy in senior citizens' housing. ESO's proceedings selected Green Talks and a series of interviews, develop a modular dialectic between personalities such as Frederic Druot, Aphrodite Panagiotakou, Thomas Rau, Stavros Benos, Xander Vermeulen, Elli Andriopoulou and Marios Schwab. Thus the fourth Archisearch Paper Edition remains faithful to its positioning and constitutes a mosaic, with its mosaic of mosaics of what is happening. As a result, Archisearch Paper Edition 4 becomes the reflection of reality, which it puts to the public's judgment.

TITLE OWNER /
MANAGING DIRECTOR
Vassilios Bartzokas /
Design Ambassador

PUBLISHER
Aris Marinakis

ART DIRECTION & DESIGN
Post-Spectacular Office

EDITORIAL DIRECTOR
Danai Makri / Design Ambassador

EDITORS
Tina Marinaki
Dionisis Marinos
Thanassis Diamantopoulos
Pagona Lampsati
Elpida Roidou

GUEST EDITORS
Elias Messinas
Dimitris Manolas

COPY EDITING &
PROOFREADING
George Mantzouranedes

TRANSLATIONS
Eleni Kazoglou
Eleni Vyza
George Mantzouranedes
Tzanetos Kavaliotis

Archisearch the Paper Edition
is a printed edition
of Archisearch.gr

© Design Ambassador
thedesignambassador.com
All rights Reserved

[01]
[02]
[+]
[03]
[04]
[05]

Agenda
People
Red Dot awards
Architecture and design
The Design Ambassador
Young and upcoming

P.100
P.100
P.100
P.100
P.100
P.100

AGENDA [01]

[03.1]
[03.2]
[03.3]
[03.4]
[03.5]
[03.6]
[03.7]
[03.8]

On vegan architecture and inclusivity
Body, gender & space: Design + the right to bodily autonomy
Green talks: Thomas Rau
Syggrou office complex (The new landmark)
Green talks: Rachel Belatchew
So happy together
Green talks: Ken Yeang
Through their lens (Talks on architectural photography)

P.100
P.100
P.100
P.100
P.100
P.100
P.100
P.100

Gruppo Cucine

Design Different

design by *pininfarina*

T: 215 215 2000 | W: www.gruppocucine.gr

DESIGN PORTRAIT.

B&B Atoll, seat system designed by Antonio Citterio. www.bebitalia.com

Deloudis

Kifisia - 227 Kifissias Ave. Tel. 210 612712 | Marousi - 217 Kifissias Ave. & Parnassou 2 Str. Tel. 210 8061759,
Halandri - 358 Kifissias Ave. Tel. 210 6847720 | Alimos - 5 Alimou Ave. & Nik. Vrettakou Str. Tel. 210 9851378,
Thessaloniki - 7, Mitropolitou Iosif Str. Tel. 2310 457512 - www.deloudis.gr - info@deloudis.gr

B&B
ITALIA

ΝΕΑ ΣΕΙΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΥΘΟΣ
Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΤΕΛΕΙΟΤΗΤΑΣ

Η νέα συλλογή ηλεκτρικών συσκευών Mythos εμπνέεται από τη σύγχρονη κομψότητα και το δυναμικό design και αναδεικνύεται σε μια διαχρονική επιλογή.

Ανακαλύψτε τη σειρά στο www.franke.com

Franke Hellas AEBE

Τηλ.: +30 22991 50000 | ks-fha.gr@franke.com | www.franke.com

FRANKE

JUNIOR SUITE
PRESENTED AT
100% HOTEL SHOW IN ATHENS
photo GEORGE FAKAROS

BAGNO Y BAGNO

PAPACHARALAMBOUS 16th km Lavriou Ave, Peania, 190 02 | T. +30 210 60 28 277 | F. +30 210 60 28 273 | www.bagnobagno.gr

WE MAKE LIGHT

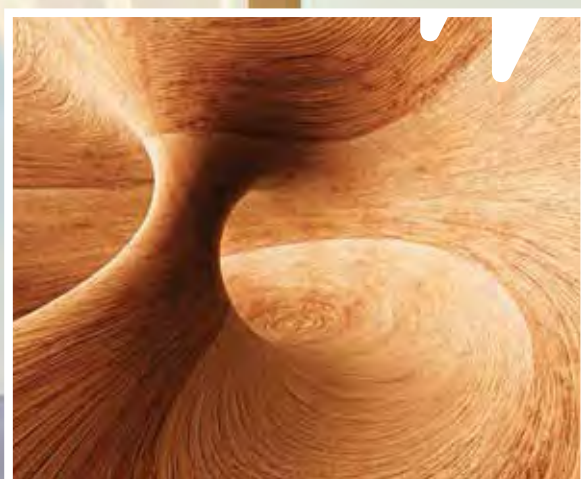

DAIOS Cove Spa
Elastic Architects

#seeingisfeeling
ifilighting.com

IFI Architectural
Lighting
Works

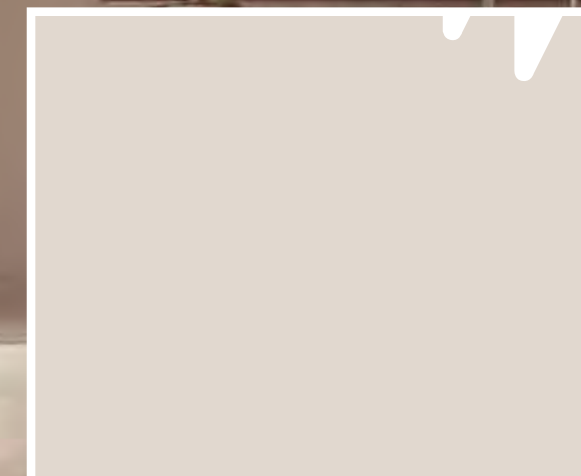
#ToXromaExeiDinami

#ToXromaExeiDinami

#ToXromaExeiDinami

#ToXromaExeiDinami

Smaltoxyl Hydro
Οικολογικό Βερνίκι Ξύλου
- Δεν απολεπίζεται
- Αδιαβροχοποιεί και επιτρέπει
στο ξύλο να αναπνέει

Pro Pool Plus 1
Χρώμα Πισίνας
- Υψηλών αντοχών
- Άριστη συμπεριφορά
έναντι στο χλώριο και
στα χημικά πρόσθετα

Smaltoplast Extra
Οικολογικό Ματ
Πλαστικό Χρώμα
- Κορυφαία απόδοση &
καλυπτικότητα
- Υψηλή λευκότητα
- Αντοχή στη φθορά

Smaltoplast Elastic
Ελαστομερές 100%
Ακρυλικό Χρώμα
- Οικολογικό χρώμα
μακροχρόνιας προστασίας
- Αντιμυκηχική δράση
- Χιλιάδες αναλλοίωτες
αποχρώσεις

Vital Blue

WELL-LIVING RESIDENCES

Με το βλέμμα στραμμένο στον άνθρωπο, την κοινωνία και το περιβάλλον, σηματοδοτούμε τη νέα αστική πραγματικότητα. Εξελίσσουμε την κατασκευή και θέτουμε το πλαίσιο για τα κτίρια του μέλλοντος με στόχο έναν καλύτερο κόσμο.

www.epikykos.gr

ΕΠ΄ΚΥΚΛ•Σ
ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ

CLIMATE BALANCE

Απόλυτη ισορροπία στην ατμόσφαιρα του χώρου σας

ΑΘΗΝΑ
Λ. Κηφισίας 176, Τ.Κ.: 11525 Νέο Ψυχικό | Τηλ.: 210 6711112, 210 9533173

ΗΡΑΚΛΕΙΟ
Λ. Κνωσού 278, Τ.Κ.: 71409 Ηράκλειο Κρήτης | Τηλ.: 2810 215060

info@xenikakis.gr
www.xenikakis.gr

EPD

Τα πρώτα χρώματα στην ελληνική αγορά με Περιβαλλοντική Δήλωση Προϊόντος (ECO-EPD)

Τα χρώματα **Vitex Care**, **Vitex Classic** και **Vitex Eco** αξιολογήθηκαν για το περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα σε όλο τον κύκλο ζωής τους.

Γ	Ν	Κ	Ζ	Μ	Ο	Ρ	Ο	Σ	Β	Α	Λ	Θ	Φ	Η	Ω	Η	
Ρ	Ο	Σ	Β	Θ	Φ	Η	Ο	Α	Ω	Η	Ζ	Υ	Β	Ο	Ω	Μ	
Ω	Ο	Λ	Ι	Σ	Τ	Ι	Κ	Ο	Σ	Ο	Ρ	Ο	Π	Γ	Ζ	Μ	
Σ	Ο	Ρ	Ο	Ω	Η	Ζ	Υ	Β	Α	Ο	Μ	Ε	Σ	Φ	Η		
Σ	Η	Ω	Ψ	Ο	Ε	Ω	Ξ	Α	Σ	Σ	Β	Θ	Ρ	Φ	Σ	Β	
Δ	Μ	Ο	Μ	Ν	Α	Β	Π	Ι	Σ	Τ	Ο	Π	Ο	Ι	Η	Σ	Η
Η	Μ	Ι	Ζ	Μ	Ο	Ο	Α	Υ	Α	Ι	Β	Ω	Α	Β	Ζ	Ο	Φ
Λ	Ο	Κ	Η	Β	Ι	Ω	Σ	Ι	Μ	Ο	Τ	Η	Τ	Α	Ο	Η	Ω
Ω	Β	Ο	Β	Α	Τ	Ν	Σ	Ι	Ζ	Δ	Π	Σ	Χ	Λ	Ε	Μ	Ω
Σ	Α	Κ	Χ	Α	Ι	Μ	Λ	Ε	Ζ	Ω	Θ	Ι	Β	Λ	Υ	Μ	Κ
Η	Ω	Α	Κ	Α	Ε	Δ	Ρ	Σ	Ζ	Ω	Μ	Ε	Μ	Ο	Υ	Ω	Ω
Δ	Ρ	Ι	Γ	Κ	Ζ	Ι	Ω	Ζ	Θ	Χ	Σ	Μ	Χ	Ν	Φ	Β	Χ
Ο	Φ	Ν	Ο	Ω	Η	Ω	Φ	Ι	Ο	Α	Ω	Η	Φ	Β	Λ	Α	Μ
Ρ	Ο	Ο	Β	Θ	Φ	Χ	Λ	Ο	Ζ	Ω	Θ	Ι	Β	Ο	Ω	Ε	Γ
Ο	Φ	Τ	Ο	Ω	Η	Α	Λ	Ε	Ρ	Ω	Θ	Ι	Β	Ρ	Θ	Σ	Ο
Η	Κ	Ο	Υ	Ω	Α	Ω	Α	Φ	Ψ	Ι	Ζ	Μ	Ο	Ο	Α	Ο	Ω
Ο	Ω	Μ	Κ	Χ	Ι	Β	Α	Ε	Β	Χ	Α	Α	Τ	Ν	Σ	Ε	Θ
Ζ	Ο	Ι	Ω	Η	Φ	Μ	Λ	Χ	Μ	Ω	Ω	Υ	Ζ	Μ	Ε	Ρ	Ω
Ε	Β	Α	Φ	Η	Ο	Κ	Υ	Κ	Λ	Ι	Κ	Ο	Σ	Ζ	Σ	Δ	Ω
Β	Χ	Β	Α	Τ	Ν	Σ	Ι	Ζ	Β	Ν	Σ	Α	Ε	Ζ	Ω	Ω	Χ
Ι	Β	Ε	Σ	Ο	Ρ	Ο	Ρ	Τ	Α	Λ	Φ	Η	Ο	Α	Ω	Η	Η
Ε	Β	Θ	Φ	Η	Ο	Α	Ω	Η	Ζ	Υ	Ω	Ζ	Σ	Λ	Σ	Η	

Τι σημαίνει EPD;
 Τι ακριβώς μετράμε για την αξιολόγηση των προϊόντων;
 Ποια είναι τα οφέλη από ένα χρώμα με ECO-EPD;
 Σκανάρετε το QR code και η ομάδα R&D της Vitex θα σας απαντήσει.

ΒΡΕΙΤΕ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ:
 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΟΙΚΟΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΥΚΛΙΚΟΣ ΟΛΙΣΤΙΚΟΣ ECO PORTAL
 ECO EPD ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΑΕΙΦΟΡΙΑ ΔΗΛΩΣΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ

f @ vitex.gr | 210.5589.400

ICONIC W77 AI²
 ADVANCED ALUMINIUM SOLUTIONS

Ένα σύστημα. Απεριόριστες Λύσεις.

Χρειάζεσαι τη μέγιστη ελευθερία χωρίς συμβιβασμούς. Να σχεδιάζεις και να πραγματοποιείς τις ιδέες σου σε απαιτητικά έργα, εκεί όπου η ποιότητα και το design αποτελούν την απόλυτη προτεραιότητα.

Ανταποκριθήκαμε στην πρόκληση.

Εξτρά Χαρακτηριστικά.

- Ι Τυπολογίες **Κρυφού φύλλου**
- Ι Κατασκευές **Window Wall**
- Ι Ελάχιστο εμφανές ύψος **66mm & 89mm**

- Ι Χαμηλό κατωκάσι για μπαλκονόπορτες **20mm**
- Ι **Διακοσμητικά προφίλ** για μοναδικό Design
- Ι **Εξαιρετικές επιδόσεις**, πιστοποιημένες από το γερμανικό φορέα ift Rosenheim

That transcend
event the most
challenging
demand

Kifissou Avenue 54
104 42 Athens
Tel.: 210 5325650 & 652
Fax: 210 5325651
info@diastra.gr

➤ **We offer tailored solutions that transcend even the most challenging demands.**

Our company operates in the textile business for more than half a century and it specializes in fabrics that comply with the highest standards.

We manufacture high performance products always following our basic principles: high quality, punctuality, diversity, flexibility and attention to detail.

Our experienced team undertakes renovations and makeovers in hotels, restaurants, wedding venues, conference halls and any indoor or outdoor project.

Μία πινελιά κομψότητας
σε κάθε χώρο!

Συνδυάζοντας σχεδιασμό και στιβαρότητα,
η νέα σειρά Unica Studio Metal
προσθέτει μία πινελιά κομψότητας
σε κάθε εσωτερικό χώρο.

#ΚάθεΜέραΜοναδική

Unica Studio Metal
Gold

se.com/gr

Life Is On

Schneider
Electric

AUTHENTIC

Καλωσορίζουμε την αυθεντική Benjamin Moore®

Για υπέροχα αποτελέσματα, βεβαιωθείτε πως επιλέξατε τα
αυθεντικά χρώματα Benjamin Moore®, με χρωστικές πρωτοποριακής
τεχνολογίας Genpex®. Τα γνήσια Αμερικάνικα χρώματα είναι διαθέσιμα
μόνο σε Εξουσιοδοτημένα Σημεία Πώλησης σε όλη την Ελλάδα.

Benjamin Moore®

www.benjaminmoore.com.gr

WALLS & WALL PANELS: *Raspberry Blush 2008-30*
Color of the Year 2023 - Aura® Matt

©2022 Benjamin Moore & Co. AURA, Benjamin Moore, and the triangle "M" logo are trademarks registered in the United States and various other countries around the world. Benjamin Moore & Co. uses these marks under license in the United States. Color accuracy is ensured only when tinted in quality Benjamin Moore® paints. Color representations may differ slightly from actual paint. 11/22

Αν ο «άνθρωπος του Βιτρούβιου» και το Modulor του Le Corbusier τοποθέτησαν τον άνθρωπο στο κέντρο του κόσμου ως μονάδα μέτρησης και το μοναδικό καθοριστικό παράγοντα σε όλες τις όψεις της αρχιτεκτονικής, η vegan αρχιτεκτονική εκτοπίζει τον άνθρωπο από το κέντρο και τοποθετεί στη θέση του το δίκτυο έμβιων όντων που αλληλεπιδρά. Αντί των πέντε σημείων, αναγνωρίζει τη συμπεριληψη ως βασική αρχή στο σχεδιασμό και τον άνθρωπο ιαότιμο μέλος του δικτύου.

If the Vitruvian Man and the Modulor by Le Corbusier placed the human being at the center of the world as the measurement unit and the sole determining factor in all aspects of architecture, vegan architecture displaces the human being from the centre and focuses on the network of living organisms that interact with them. Instead of emphasizing the five points of architecture, it recognizes inclusion as a fundamental principle in design and humans as equal network members. Is this just a trend or the beginning of inclusion?

Η ραγδαία άνοδος του vegan κινήματος στο φαγητό τα τελευταία χρόνια έχει ως αποτέλεσμα και την ανάπτυξη της ζήτησης για vegan έπιπλα, μόδα και είδη σπιτιού· μια αξιοσημείωτη αλλαγή στη βιομηχανία, η οποία -όπως χαρακτηριστικά επισημαίνουν οι σχεδιαστές που εργάζονται για cruelty-free προϊόντα στο χώρο του design- καθοδηγείται από τους ίδιους τους καταναλωτές.

In the past few years, the rapid growth of the vegan food movement has also resulted in an increase in demand for vegan furniture, fashion, and household items; a remarkable shift in the industry, which - as designers working on cruelty-free products in the design field point out - is driven by consumers themselves.

Το 2019 θεωρείται μία κομβική στιγμή για το vegan design, καθώς ιδρύεται το Vegan Fashion Week στο Los Angeles, το οποίο έφερε στο προσκήνιο τη συζήτηση περί βιωσιμότητας και ηθικής στη μόδα και τα υλικά. Την ίδια χρονιά ο Γάλλος vegetarian και καινοτόμος designer Philippe Starck για πρώτη φορά σχεδίασε μία συλλογή 16 επίπλων για την Cassina επικαλυμμένων με Apple Ten Lork, ένα vegan ύφασμα στα πλαίσια της επιθυμίας της εταιρείας «να εξερευνήσει εναλλακτικά υλικά». Το Apple Ten Lork είναι κατασκευασμένο από πυρήνες και φλούδες μήλων, βιολογικά βιομηχανικά απόβλητα.

2019 is considered a pivotal moment for Vegan design. Vegan Fashion Week was launched this year in Los Angeles, bringing forward the conversation about sustainability and ethics in fashion and materials. That same year, French vegetarian and innovative designer Philippe Starck designed, for the first time, a collection of 16 pieces of furniture for Cassina. These are upholstered in Apple Ten Lork, a vegan fabric, materializing Cassina's desire to “explore alternative materials”. Apple Ten Lork is made from apple cores and peels, which are organic industrial waste.

Στο χώρο της φιλοξενίας, το Hilton London Bankside αποφασίζει μετά το σχόλιο κάποιου επισκέπτη να γίνει το πρώτο ξενοδοχείο που θα εγκαινιάσει τη μοναδική έως τότε vegan σουίτα στον κόσμο, σχεδιασμένη από το γραφείο Bompas & Parr. Όλα τα υλικά, τα υφάσματα και οι επιφάνειες που χρησιμοποιήθηκαν είναι φυτικής προέλευσης. Αντί για δέρμα χρησιμοποιήθηκε Piñatex -ένα vegan δέρμα από ίνες κυτταρίνης του ανανά, αντί για πούπουλα αντιβακτηριακό, μη αλλεργιογόνο και περιβαλλοντικά φιλικό υλικό, ενώ το δάπεδο είναι από 100% ανανεώσιμο και βιώσιμο μπαμπού. Καθώς οι εναλλακτικές λύσεις σε προϊόντα ζωικής προέλευσης, όπως το δέρμα και το μαλλί, γίνονται πιο εύκολα διαθέσιμες, μπορούμε εύκολα να συμπεράνουμε ότι το vegan design θα παίξει μεγαλύτερο ρόλο στη ζωή μας.

On the hospitality front, Hilton London Bankside, taking into account a guest's comment, makes the important decision to become the hotel to launch the world's first and only until then vegan suite designed by the practice, Bompas & Parr. All materials, fabrics, and surfaces used are plant-based. Instead of leather, they used Piñatex - a vegan leather made from pineapple cellulose fibers- they employed an antibacterial, non-allergenic, and environmentally friendly material instead of feathers, and the flooring is made from 100% renewable and sustainable bamboo.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ VEGAN DESIGN;

Η ευρεία έννοια του vegan κινήματος στο σχεδιασμό σημαίνει ότι οποιοδήποτε στοιχείο χρησιμοποιούμε στην εσωτερική διακόσμηση δεν πρέπει να βλάπτει ή να βασανίζει ζώα, ούτε να περιέχει επιβλαβή συστατικά.

WHAT DOES VEGAN DESIGN MEAN? The broad concept of the Vegan movement with an emphasis on design is that any element used in the interior design must not harm or torture animals nor contain harmful ingredients.

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΑΕΙΦΟΡΟΥ (SUSTAINABLE), ΤΟΥ ΒΙΟΦΙΛΙΚΟΥ (BIOPHILIC) ΚΑΙ ΤΟΥ VEGAN DESIGN;

Ο σεφίφρος ή βιώσιμος σχεδιασμός επιδιώκει να μειώσει τις αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, την υγεία και την άνεση των ενοίκων του κτιρίου, βελτιώνοντας έτσι την απόδοση του κτιρίου.

Ο όρος Biophilic Design αποδηλώνει τη γενετική σύνδεση του ανθρώπου με τον φυσικό κόσμο. Ως εκ τούτου προωθεί την ενσωμάτωση της φύσης και των φυσικών στοιχείων, υλικών και μορφών στην αρχιτεκτονική και τους εσωτερικούς χώρους.

Ο vegan σχεδιασμός προχωρά ένα βήμα παραπέρα, καθώς επηρεάζει τα υλικά που χρησιμοποιούμε και προωθεί τρόπους συμβίωσης σε αρμονία με άλλα ζωντανά πλάσματα, χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον (cruelty-free). Αυτό σημαίνει ότι όλα τα φινιρίσματα, τα εξαρτήματα και τα έπιπλα δεν πρέπει να επηρεάζουν αρνητικά τα ζώα ή να περιέχουν επιβλαβή συστατικά.

WHAT IS THE DIFFERENCE BETWEEN SUSTAINABLE, BIOPHILIC, AND VEGAN DESIGN? Sustainable design aims to reduce the negative impact on the environment, health, and comfort, thereby improving the building's performance.

The term Biophilic Design denotes the genetic connection between humans and the natural world. Hence, it promotes the integration of nature and natural elements, materials, and forms in architecture and interior spaces.

Vegan design goes one step further, as it influences the materials we use and promotes ways of living in harmony

with other living creatures without harming the environment (“cruelty-free”). This means that all finishes, fittings, and furniture must not negatively affect animals or contain harmful ingredients.

ΠΟΙΑ ΥΛΙΚΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ VEGAN DESIGN;

Ως vegan υλικά αποκαλούμε τα υλικά που αναπτύσσονται ή αποτελούν φυσικό μέρος της βιόσφαιρας.

Τα υλικά που χρησιμοποιούνται στο vegan design μπορεί να προϋπάρχουν, όπως το ξύλο, το οποίο είναι ένα ανακυκλώσιμο υλικό. Η Ξυλεία έχει περίπου τρεις φορές λιγότερο ενσωματωμένο άνθρακα από τον χάλυβα και πάνω από πέντε φορές λιγότερο από το σκυρόδεμα. Αυτά τα υλικά δεσμεύουν επίσης άνθρακα, που σημαίνει ότι καθώς μεγαλώνουν, απορροφούν τον άνθρακα και τον αποθηκεύουν, κλειδώνοντάς τον στο υλικό για τη διάρκεια ζωής της χρήσης του.

Το ξύλο είναι αναμφισβήτητο το βασικό υλικό που μπορεί να μας βοηθήσει να μειώσουμε τον αντίκτυπο του άνθρακα των κτιρίων μας. Οι δομικές του ικανότητες είναι εκτεταμένες, παράγοντας ολόένα και πιο ψηλά πολυώροφα κτίρια και αποτελεί τη μόνη βιώσιμη δομική εναλλακτική λύση στο σκυρόδεμα και το χάλυβα.

Συγκολλημένα προϊόντα ξύλου (engineered wood) όπως η σταυρωτή επικλλητή Ξυλεία, ευρύτερα γνωστή ως CLT, και οι Ξυλινες δοκοί τύπου glulam (glue-laminated) προσφέρουν σημαντικά αυξημένες εφαρμογές, επιτρέποντας πλήρεις και υβριδικές κατασκευές ξύλου, ομοιογενείς υπερκατασκευές και ταχεία προκατασκευή και κατασκευή ολόκληρων δομικών συστημάτων. Μπορεί ακόμα και να χρησιμοποιηθεί ως μόνωση για την αναβάθμιση των υφιστάμενων κτιρίων μας, κάτι που απαιτείται για μια πιο βιώσιμη χρήση υλικών (σήμερα το 99% της συνολικής μόνωσης στην αγορά παράγεται από ορυκτά καύσιμα).

Πέρα από την Ξυλεία, υλικά όπως ο φελλός, ο πηλός και το άχυρο είναι εξαιρετικά μονωτικά και ελαφριά, και σχεδόν με τον ίδιο τρόπο όπως η Ξυλεία, μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε ποικίλες εφαρμογές.

Ο φελλός μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως δάπεδο, άκαμπτη μόνωση, εξωτερική επένδυση ή ακόμα και ως πάγκος κουζίνας.

Οι μονωτικές ιδιότητες του άχυρου επιτρέπουν τη χρήση του ως μόνωση πλήρωσης, και πιο πρόσφατα, σε προκατασκευασμένα συστήματα εξωτερικών τοίχων.

Μπορούν, επίσης, να χρησιμοποιηθούν νέα προϊόντα που εκμεταλλεύονται τη βιωσιμότητα για την ανακύκλωση των απορριμμάτων και τους δίνουν άλλη χρήση, όπως ελαστικό ή πλαστικό. Αυτή η εξερεύνηση στοιχείων είναι γνωστή ως «βιοκατασκευή» και αφορά τον πειραματισμό με τη χημεία και τη φύση. Μερικά παραδείγματα περιλαμβάνουν το vegan σύστημα ηχομόνωσης από μύκητες ή την αναζήτηση για συνθετικό δέρμα, η χρήση για το οποίο αυξήθηκε κατά 119% το τελευταίο τρίμηνο του 2018.

Τέλος, νέα οικοδομικά υλικά από μανιτάρια -γνωστά και ως σύνθετα παράγαγα μυκηλίου- είναι ικανά να συνδυάσουν γεωργικά και βιομηχανικά απόβλητα και να δημιουργήσουν νέες κατασκευές χαμηλής καταπόλησης ενέργειας και μηδενικών εκπομπών άνθρακα.

WHAT MATERIALS ARE USED IN VEGAN DESIGN?

Vegan materials are materials that grow or are a natural part of the biosphere.

The materials used in vegan design can be pre-existing, such as wood, which is a recyclable material. Timber has about three times less embedded carbon than steel and over five times less carbon than concrete. These materials also sequester carbon, meaning that as they grow, they absorb carbon and store it, locking it into the material for the lifetime of its use.

Wood is arguably the key material that can help us reduce the carbon impact of our buildings. Its structural capabilities are extensive, producing taller high-rise buildings. It is the only viable structural alternative to concrete and steel.

Engineered wood products such as cross-laminated timber, more commonly known as CLT, and glulam (glue-laminated) timber beams offer significantly increased applications, enabling complete and hybrid wood structures, homogeneous superstructures, and rapid prefabrication and construction of entire building systems. It can even be used as insulation to upgrade our existing buildings, which is required for more sustainable use of materials (currently, 99% of all insulation on the market is produced from fossil fuels).

Apart from timber, materials such as cork, clay, and straw are highly insulating and lightweight and can be used in various applications in the same way as timber.

Cork can be used as flooring, rigid insulation, exterior cladding, or kitchen countertops.

The insulating properties of straw allow it to be used as infill insulation and, more recently, in prefabricated exterior wall systems.

We can also use new products that employ sustainability to recycle waste and give it another use, such as tires or plastics. This exploration of elements is known as “biofabrication” and involves experimentation with chemistry and

The vegan designer Erez Nevi Pana creates vegan and cruelty-free furniture using salt and soil

nature. Some examples are the vegan soundproofing system made of fungi or the search for synthetic leather, the demand for which increased by 119% in the last quarter of 2018.

Finally, new building materials from mushrooms, widely known as mycelium-based composite derivatives, can combine agricultural and industrial waste and create new low-energy and zero-carbon structures.

ΑΛΛΑ ΓΙΑΤΙ ΤΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΥΛΙΚΑ ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΕΛΑΧΙΣΤΑ;

Ένας λόγος παγκόσμια είναι η μη εξοικείωση του κατασκευαστικού κλάδου, των ρυθμιστικών αρχών και των ασφαλιστών, που έχουν συνηθίσει τον χάλυβα, το τούβλο και το σκυρόδεμα για τόσο καιρό. Το ρυθμιστικό τοπίο εξακολουθεί να ευνοεί τα δοκιμασμένα υλικά έντασης άνθρακα, καθιστώντας τη χρήση υλικών βιολογικής βάσης πιο περίπλοκη και δαπανηρή. Αυτό αποτρέπει τη ζήτηση για αυτά τα υλικά και με τη σειρά του αποθαρρύνει την καινοτομία και τη χρήση.

Ωστόσο, αυτό το ρυθμιστικό τοπίο αρχίζει να αλλάζει. Η γαλλική κυβέρνηση έχει θεσπίσει νομοθεσία που απαιτεί όλα τα νέα δημόσια κτίρια να κατασκευάζονται από τουλάχιστον 50% βιολογικά υλικά από το 2024. Σε όλη την Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική, οι δυνατότητες των συγκολλημένων προϊόντων ξύλου πλέον αναγνωρίζονται και υψώνονται οι πρώτοι ουρανοξύστες φτιαγμένοι από ξύλο.

Τα καινοτόμα vegan εναλλακτικά υλικά προσφέρουν στην αρχιτεκτονική την ευκαιρία να παίξει ένα βασικό ρόλο στην απαλλαγή από τις ανθρακώχες εκπομπές του κατασκευαστικού κλάδου.

Ένα ακόμα ζήτημα είναι ότι η βιομηχανία αναμεγνύεται με εταιρείες που χρησιμοποιούν ζωικά προϊόντα. Επιπλέον, αποτελεί ακόμα παγκόσμια μια αρκετά μικρή ελίτ αγορά, καθώς οι vegan λύσεις για βασικά υλικά, (φυσικές κόλλες υψηλής αντοχής, εναλλακτικές λύσεις δέρματος και φυτικά υφάσματα) ακόμη αναπτύσσονται και αποτελούν ένα πιο ακριβό προϊόν ή φινιρίσμα.

THEN WHY DO ORGANIC MATERIALS CONTINUE TO BE UNDERUTILIZED?

On a global level, one reason is the unfamiliarity with the construction industry and the regulators and insurers who insist on using steel, brick, and concrete for so long, as that is what they are used to doing. The regulatory landscape still favors carbon-intensive materials, making the use of bio-based materials more complicated and costly. This discourages demand for these materials and, therefore, innovation and use.

However, this regulatory landscape is beginning to change. The French government has introduced legislation requiring all new public buildings to be constructed from at least 50% bio-based materials by 2024. Across Europe and North America, the potential of engineered wood products is now being recognized, and the first skyscrapers made from wood are being constructed.

Innovative vegan alternative materials offer architecture the opportunity to play a key role in decarbonizing the construction industry.

Another issue is that the industry involves companies that use animal products. In addition, it is still a fairly small elite market globally, as vegan solutions for basic materials (natural high-strength adhesives, leather alternatives, and plant-based fabrics) are still being developed and constitute a more expensive product or finish.

Υπάρχουν φυσικά και οι αντίθετες απόψεις στο vegan design. Σύμφωνα με τον Sebastian Cox (Dezeen, 1 Μαρτίου 2019) «... αναζητώντας και ανακαλύπτοντας κάθε προϊόν ζωικής προέλευσης, στην καλύτερη περίπτωση αποσπάμε την προσοχή μας από μεγαλύτερα ζητήματα και στη χειρότερη περίπτωση μπορεί να προκαλέσουμε ακούσια οικολογικά προβλήματα. Η οικολογία είναι πολύπλοκη και δεν ταυριάζει σε απλοϊκές θυοδικές λύσεις. Η ίδια η φύση δεν είναι vegan, οπότε το να γίνουμε vegan σημαίνει να “βγούμε” από το σύστημα στο οποίο εξελιχθήκαμε, σε μια εποχή που πρέπει να το πλησιάσουμε».

Βάση της σκέψης του αποτελεί η ισορροπία μεταξύ των φυτοφάγων και των αρπακτικών που εξελίχθηκαν σε ένα συγκεκριμένο τοπίο, αναγνωρίζοντάς

ωστόσο ότι, όποιο κι αν είναι το σύστημα των πεποιθήσεων του καθενός, η διαδίκασια πρέπει να αμφισβητηθεί και να αλλάξει ριζικά για να γίνει πιο βιώσιμη.

As expected, there are opposing views on vegan design too. According to Sebastian Cox (Dezeen, 1 March 2019), “... by seeking out and scandalizing every animal-derived product, we could be at best distracting ourselves from bigger issues, and at worst inadvertently causing ecological problems. Ecology is complex and not suited to simplistic binary solutions. Nature itself is not vegan, so to become vegan is to step out of the system we evolved in, at a time where we need to be getting closer to it”.

His thinking is based on the balance between herbivores and predators that evolved in a particular landscape, but recognizing that whatever one's belief system might be, this process must be challenged and radically changed to become more sustainable.

Το δομημένο περιβάλλον παράγει σχεδόν το 50% των ετήσιων παγκόσμιων εκπομπών CO2.

Από αυτές τις συνολικές εκπομπές, οι οικοδομικές εργασίες είναι υπεύθυνες για το 27% ετησίως, ενώ τα οικοδομικά υλικά και οι κατασκευές (που συνήθως αναφέρονται ως ενσωματωμένος άνθρακας -embodied carbon) ευθύνονται για ένα επιπλέον 20% ετησίως.

Η παγκόσμια επιφάνεια (τ.μ.) των κτιρίων αναμένεται να διπλασιαστεί μέχρι το 2060.

Μόλις τρία υλικά -σκυρόδεμα, χάλυβας και αλουμίνιο- ευθύνονται για το 23% των συνολικών παγκόσμιων εκπομπών (τα περισσότερα από αυτά χρησιμοποιούνται στο δομημένο περιβάλλον).

Η ιστορία της αρχιτεκτονικής αγνόασε συστηματικά το περιβάλλον και την ύπαρξη των άλλων έμβιων όντων, αλλά και της συνύπαρξης του ανθρώπου με τον φυσικό κόσμο.

Σε μια εποχή που οι συνέπειες της ενεργειακής κρίσης και της κλιματικής αλλαγής είναι πιο εμφανείς από ποτέ η vegan αρχιτεκτονική δεν αποτελεί απλά ένα ακόμα trend, αλλά μία επιτακτική ανάγκη της αρχιτεκτονικής κοινότητας να αμφισβητήσει την υφιστάμενη προσέγγιση του σχεδιασμού που τοποθετεί τον άνθρωπο στο επίκεντρο προς μία στροφή στη συμπεριληψη όλων των έμβιων όντων στο σχεδιασμό και την αναγνώριση της ευθύνης και του ρόλου τού αρχιτέκτονα στη σημερινή κοινωνία.

The built environment produces almost 50% of the annual global CO2 emissions.

Of these total emissions, building work is responsible for 27% per year, while building materials and construction (commonly referred to as embodied carbon) account for a further 20% per year.

The global surface area (m2) of buildings is expected to double by 2060.

Just three materials - concrete, steel, and aluminum - account for 23% of total global emissions (most of them used in the built environment).

The history of architecture has systematically ignored the environment, the existence of other living beings, and the coexistence of humans with the natural world.

At a time when the consequences of the energy crisis and climate change are more evident than ever, vegan architecture is not just another 'trend' but an imperative need for the architectural community to challenge the existing approach to design that places humans at the center and shift towards the inclusion of all living beings in design and the recognition of the responsibility and role of the architect in today's society.

Ως επιστήμη με ισχυρή κοινωνική διάσταση, η αρχιτεκτονική μπορεί να επηρεάσει διαφορετικές πτυχές της αυτοδιάθεσης του σώματος, από την αναπαραγωγή και τη μητρότητα μέχρι και το δικαίωμα στην άμβλωση.

As a science with a strong social dimension, architecture can influence different aspects of bodily self-determination, from reproduction and motherhood to the right to abortion.

Body, gender & space: Design + the right to bodily autonomy

Tina Marinaki

Stephen Yablon Architecture: The recovery area in Diane L. Max Health Center, Planned Parenthood Photography ©Michael Moran

Η αρχιτεκτονική, ως επιστήμη με ισχυρή κοινωνική διάσταση δεν μπορεί να είναι ουδέτερη ή απομονωμένη από κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα.

Architecture, as a social art and act of service, cannot be neutral or isolated from societal and political issues.

Δεδομένης της ανατροπής της ιστορικής απόφασης της υπόθεσης Roe εναντίον Wade από το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ, που κατοργεί το συνταγματικό δικαίωμα στην άμβλωση μετά από σχεδόν 50 χρόνια, η αρχιτεκτονική κοινότητα έχει ευθύνη να μη μείνει σιωπηλή, καθώς η αρχιτεκτονική συνδέεται με διαφορετικές πτυχές κάθε σώματος στο χώρο, που επιδιώκει την αυτονομία και την απελευθέρωση.

Given the overturn of the historic decision of Roe v. Wade by the U.S. Supreme Court, declaring that the constitutional right to abortion - upheld for nearly a half century - no longer exists, there must be more than near silence from our community in order to design a more just future. The overturning of Roe v. Wade is not an issue that solely affects women, girls, trans men and non-binary individuals, but instead every body that seeks autonomy and liberation.

Η αρχιτεκτονική μπορεί να επηρεάσει διαφορετικές πτυχές της αυτοδιάθεσης του σώματος, από την αναπαραγωγή και τη μητρότητα μέχρι και το δικαίωμα στην άμβλωση.

How design and architecture can impact different aspects of reproduction, from conception to motherhood and gender relations in society?

Στο βιβλίο της Contested Spaces: Abortion Clinics, Women's Shelters and Hospitals Politicizing the Female Body, η Lori Brown αναλύει πώς διάφορες πολιτικές οντότητες διαμορφώνουν τα φυσικά τοπία της ένταξης και του αποκλεισμού στην πρόσβαση στην αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη. Μέσα από μία εκτενή έρευνα διερωτάται ποιες είναι οι ευθύνες της αρχιτεκτονικής σε σχέση με αυτήν τη χωρική σύγκρουση και, χρησιμοποιώντας μεθοδολογίες γραφής, σχεδίασης και χαρτογράφησης, διερευνά περιορισμούς και νομοθετικά όργανα που επηρεάζουν άμεσα την πολιτική των αμβλώσεων στις ΗΠΑ, το Μεξικό και τον Καναδό.

In Contested Spaces: Abortion Clinics, Women's Shelters and Hospitals Politicizing the Female Body, Lori Brown examines analyzes how various political entities shape the physical landscapes of inclusion and exclusion to reproductive healthcare access, and questions what architecture's responsibilities are in respect to this spatial conflict. Employing writing, drawing and mapping method-

ologies, this interdisciplinary project explores abortion restrictions and legislatures which directly influence abortion policy in the US, Mexico and Canada.

Σύμφωνα με τον Foucault (The Birth of the Clinic), η κλινική αποτελεί ένα χώρο βιοπολιτικού ελέγχου.

Foucault, in The Birth of the Clinic, examines the clinic as a site of biopolitical scrutiny.

Πριν ανατραπεί στις ΗΠΑ το συνταγματικό δικαίωμα στην άμβλωση, η αρχιτεκτονική χρησιμοποιήθηκε ως ένα εργαλείο για τον περιορισμό της πρόσβασης στις αμβλώσεις, καθώς πολιτείες των ΗΠΑ χρησιμοποιούσαν ρυθμιστικούς κώδικες - όπως κώδικες ζωνών και δόμησης - για να κάνουν εξαιρετικά δύσκολη τη λειτουργία τους.

Before Roe was overturned, architecture became an effective tool to limit abortion access, as states used regulatory codes - like zoning and building codes - to make it extremely difficult to operate.

Για παράδειγμα, σε μόλις τρία χρόνια μετά την έγκριση του νόμου Texas House Bill 2 (HB2) στην πολιτεία του Τέξας, ο οποίος απαιτούσε από τις κλινικές αμβλώσεων να πληρούν τα ίδια πρότυπα με άλλες εγκαταστάσεις χειρουργικής υγειονομικής περίθαλψης στην πολιτεία (χαμηλότερη αναλογία προσωπικού προς ασθενείς, μεγαλύτερες αίθουσες εξετάσεων, πλατύτερους διαδρόμους και πόρτες, πολύπλοκα συστήματα HVAC κ.ά.), οι κλινικές μειώθηκαν από 40 σε 16. Παράλληλα στις γειτονικές πολιτείες οι αμβλώσεις διπλασιάστηκαν.

Known as Targeted Regulation of Abortion Providers, TRAP laws included Texas's HB 2, a 2013 law that required abortion clinics to meet the same requirements as ambulatory-surgery centers, which included a lower staff-to-patient ratio; larger exam rooms, hallways, and doorways; having a room dedicated to operations; and complex HVAC systems. In just three years after HB 2 was passed, Texas went from 40 to 16 clinics. Abortions doubled in neighboring states.

Η νομοθεσία «δεν είχε καμία σχέση με την πραγματική διαδικασία», αλλά «επιβλήθηκε επειδή η αντιπολίτευση ήξερε ότι θα ήταν εξαιρετικά δύσκολο να συμμορφωθούν (οι κλινικές) και θα ήταν απίστευτα επαχθές και ακριβό».

The legislation had "nothing to do with the actual procedure", but was "imposed (...) because the opposition knew it would be extremely difficult to comply, and it would be incredibly onerous and expensive."

Ani Liu: Feeding Through Space and Time

(VIEWPOINT)

Επιπρόσθετα, τα τελευταία χρόνια οι κλινικές αμβλώσεων στις ΗΠΑ αντιμετωπίζουν μία κλιμάκωση βανδαλισμού, παρενόχλησης και παρεμπόδισης από ομάδες κατά της άμβλωσης.

Additionallty, during the last years, the abortion clinics face an escalation in vandalism, trespassing, harassing and obstruction.

Η κλινική αμβλώσεων αποτελεί μία πολύπλοκη σχεδιαστική πρόκληση για τη μετατροπή ενός πολιτικά αμφισβητούμενου χώρου σε ένα χώρο ασφαλή και φιλικό.

The abortion clinic represents a complex, design challenge to transform a politically contested space into a secure and friendly space.

Ωστόσο, οι αρχιτέκτονες είναι ικανοί να βοηθήσουν στο δικαίωμα στην άμβλωση τόσο μέσω του σχεδιασμού όσο και της τεχνονομίας, καθώς οι οικοδομικοί κώδικες και οι χώροι φροντίδας βρίσκονται στο επίκεντρο της συζήτησης και της νομοθεσίας.

Architects are equipped to address the right to abortion through both design and expertise, as building codes and sites of care remain at the center of conversation and legislation.

Αν και λίγες κλινικές αμβλώσεων έχουν τη δυνατότητα να αναθέσουν το σχεδιασμό σε κάποιο αρχιτέκτονα, η κλινική Diane L. Max Health Center σχεδιασμένη από το αρχιτεκτονικό γραφείο Stephen Yablon Architecture αποτελεί την πρώτη κλινική της οργάνωσης Planned Parenthood of New York City (PPNYC).

Although few abortion clinics are able to outsource their design to an architect, the Diane L. Max Health Center designed by Stephen Yablon Architecture is Planned Parenthood of New York City's (PPNYC) first clinic.

Οι αρχιτέκτονες αντιμετώπισαν την πρόκληση να σχεδιάσουν έναν ανοιχτό, φιλικό και φιλόξενο χώρο που, όμως, να πληρεί τις αυστηρές απαιτήσεις ασφαλείας και τις ανησυχίες περί απορρήτου.

The architects were challenged with designing an open, welcoming space on a tight site while meeting stringent security requirements and privacy concerns.

Αν και το φυσικό φως πλημμυρίζει τα δωμάτια, τα παράθυρα των αιθουσών αναμονής, που βλέπουν στο δρόμο, είναι καλυμμένα με ημιδιαφανές φίλμ και το γυαλί είναι αλεξίσφαιρο. Το κέντρο υποδέχεται περίπου 17.000 ασθενείς κάθε χρόνο. Επιπλέον, παρέχει τεστ εγκυμοσύνης, συμβουλευτική αντισύλληψης, γυναικολογική φροντίδα, προσυμπτωματικό έλεγχο για τον καρκίνο του τραχήλου της μήτρας και του μαστού και εξετάσεις για Η.Ι.Υ. και σεξουαλικά μεταδιδόμενες λοιμώξεις.

"Natural light suffuses the rooms", however "the windows of the waiting rooms, which face the street, are covered in translucent film. The glass is either bulletproof or bullet-resistant." The center expects to see about 17,500 people a year. Other services include pregnancy tests, birth control counseling, gynecological care, cervical and breast cancer screening, and testing for H.I.V. and sexually transmitted infections.

Το δωμάτιο θηλασμού και η ιστορία και η συζήτηση για το θηλασμό και το γάλα είναι ένα ακόμα ζήτημα που παραμένει για πολλά χρόνια στην αρχιτεκτονική και το χώρο. Αν και ο θηλασμός αποτελεί μια φυσική διαδικασία, δεν είναι πάντα εύκολη και αποτελεί ως επί το πλείστον μία κρυφή και απομονωμένη δραστηριότητα.

The lactation room and the history and discussion of milk is another issue that is long within architecture and space. Although breastfeeding is a natural process, it is not always easy and is mostly a hidden and isolated activity.

Το 2010, ο νόμος Affordable Care Act(ACA) στις ΗΠΑ έδωσε σε εκατομμύρια εργαζόμενους το δικαίωμα σε ένα διάλειμμα (που μπορεί να είναι απλήρωτο) και σε έναν ιδιωτικό και καθαρό χώρο για το θηλασμό.

In 2010, the Affordable Care Act(ACA) gave millions of workers the right to a break time (which can be unpaid) and a private and clean space to express milk.

Η Mathilde Cohen στο The Right to Express Milk (Yale Journal of Law & Feminism, Vol. 33, 2021) θέτει το ερώτημα αν το δωμάτιο θηλασμού, που ιδρύθηκε για πρώτη φορά στην ιστορία μέσα στο εργοστάσιο της Citroen στη Γαλλία, έχει αρνητικό ή θετικό αντίκτυπο για τις γυναίκες που θηλάζουν τα μωρά τους. Με τη δημιουργία του δωματίου θηλασμού στο χώρο εργασίας η αναπαραγωγική εργασία απομονώνεται από την παραγωγική εργασία μέσω του χωρικού διαχωρισμού.

Mathilde Cohen in The Right to Express Milk in Yale Journal of Law & Feminism, Vol. 33, 2021 questions if human milk should be regulated. By presenting the history of the

lactation room, she wonders whether the lactation room, first established inside the Citroen factory in France, has a negative or a positive impact for the women milking their babies. Productive and reproductive labor appear through separation and spatial segregation.

Με τη δημιουργία του δωματίου θηλασμού τίθεται ξανά το ερώτημα αν ο θηλασμός θα πρέπει να παραμείνει μια κρυφή και απομονωμένη δραστηριότητα ή αν θα πρέπει να γίνεται δημόσια.

Through the creation of the lactation room, public and private is again contested; should the milking of babies remain that hidden and secluded activity, or should it be in public instead?

Σύμφωνα με τον Paul Preciado και τη διάλεξη Benno Premela 2017 που έδωσε κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης Thursday Night Live! στο Het Nieuwe Instituut, το γυναικείο σώμα θεωρήθηκε για πρώτη φορά αναπαραγωγικό σώμα τον 19ο αιώνα. Μέχρι τότε, οι νοσοκόμες θηλάζαν μωρά που δεν ήταν τα δικά τους σε δημόσιους χώρους.

According to Paul Preciado and the 2017 Benno Premela Lecture he gave during Thursday Night Live! at Het Nieuwe Instituut, feminine body was first considered as a reproductive body in the 19th century. Until then, nurses would milk babies that weren't their babies within public spaces.

Το 1752, ο Carl Linnaeus δημοσίευσε ένα φυλλάδιο που παρότρυνε όλες τις γυναίκες να θηλάζουν τα δικά τους παιδιά, ώστε να μπορούν «να αποφύγουν τη μόλυνση των φυλών και των τάξεων». Ως εκ τούτου, ο θηλασμός ενός άλλου μωρού έγινε απειλή της τάξης και της φήλης και το γάλα περιορίζεται στα κλειστά όρια της κατοικίας, το σύνορο του δημόσιου και του ιδιωτικού.

In 1752, Carl Linnaeus published a pamphlet that urged all women to breastfeed their own children so they could "avoid the contamination of races and classes." Milking someone's other baby became a threat of class and race and a closed circulation of domestic space was set to be defined by the circulation of milk. Milk became a border separating the public from private.

Η υποτίμηση της γυναικείας (μη αμειβόμενης) εργασίας, η ιδιωτικοποίηση των σωματικών υγρών και ο εγκλεισμός των γυναικών στον οικιακό χώρο είναι τα ζητήματα που κυριάρχησαν στις σχέσεις σώματος, φύλου και χώρου τα τελευταία πενήντα χρόνια - και τα οποία η αρχιτεκτονική πρέπει τώρα να επανεξετάσει.

Devaluing women's labor, privatizing bodily fluids, enclosing women in domestic space are the issues that have dominated the relationships of body, gender and space throughout the last fifty years - and that architecture should now re-address.

Vice President (Goldman Sachs) Photography ©Michael Moran

Το μέτο του Thomas Rau είναι «καθοδηγήσου από το μέλλον», δηλαδή από αυτό που θα χρειαστεί στο μέλλον και όχι από αυτό που είναι εφικτό αυτή τη στιγμή. Ο Thomas έχει συμβάλει σημαντικά στην εθνική και διεθνή συζήτηση για τη βιωσιμότητα, στη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην αρχιτεκτονική και στο ερώτημα του πώς να ενεργήσουμε υπό το πρίσμα της τρέχουσας σπανιότητας πρώτων υλών εδώ και δεκαετίες.

Thomas Rau's motto is “guided by the future,” that is, by what will be needed in the future and not by what is achievable at the moment. Thomas has been making a major contribution to the national and international discussion about sustainability, the use of renewable energy sources in architecture, and the question of how to act in light of the current scarcity of raw materials for decades.

Green Talks: Thomas Rau

Elias Messinas

Με το αρχιτεκτονικό του γραφείο RAU, έχει δημιουργήσει διάφορες καινοτομίες και νέα πρότυπα στον τομέα των ουδέτερων εκπομπών άνθρακα, των ενεργειακά ουδέτερων και ενεργειακά θετικών κατασκευών και πρόσφατα και στην κυκλική αρχιτεκτονική.

With his architectural firm RAU, he has set up various innovations and new standards in carbon-neutral, energy-neutral, and energy-positive construction, and recently also for circular architecture.

Το 2010 ίδρυσε την Turntoo, για να δημιουργήσει νέα επιχειρηματικά μοντέλα για την κυκλική οικονομία. Το 2017 ίδρυσε το Madaster Foundation, η οποία διαχειρίζεται την πλατφόρμα Madaster: μία καταγραφή υλικών και προϊόντων, για να διασφαλίσει ότι δεν θα υπάρχουν άλλα κατασκευαστικά απόβλητα στο μέλλον. Ο Thomas Rau κατατάσσεται ετησίως ψηλά στο “Sustainable 100” της καθημερινής εφημερίδας Trouw. Το 2013 ανακηρύχθηκε Αρχιτέκτονας της Χρονιάς και έλαβε το βραβείο ARC13 Oeuvrre από το εμπορικό περιοδικό De Architect για τις προσπάθειές του τα τελευταία 20 χρόνια να προωθήσει και να υλοποιήσει τη βιώσιμη αρχιτεκτονική σε όλους τους τομείς, καθώς και για την «συγκλονιστική» συνεισφορά του στην κοινωνική και αρχιτεκτονική ατζέντα.

In 2010 he founded Turntoo, to create new business models for the circular economy. In 2017 he established Madaster Foundation, which operates the Madaster platform and passport: the cadaster for materials and products, to ensure that there will be no more construction waste in the future. Thomas Rau is annually ranked high in the “Sustainable 100” of the daily newspaper Trouw. In 2013 he was named “Architect of the Year” and received the ARC13 Oeuvre Award from the trade magazine De Architect for his efforts over the past 20 years to promote and realize sustainable architecture across the board, as well as for “his inspiring contribution to social and architectural agenda.”

Είναι ο συγγραφέας του βιβλίου “Material Matters” (2016) μαζί με τη Sabine Oberhuber. Ο Thomas Rau ήταν ο κεντρικός ομιλητής του Eco Week στο Ισραήλ το 2010.

Thomas Rau is the author of the book “Material Matters” (2016) together with Sabine Oberhuber. He was the keynote speaker of ECOWEEK in Israel in 2010.

GT Thomas σε ευχαριστώ που είσαι ξανά κοντά μας. Είναι υπέροχο να σε έχουμε μαζί μας.

TR Γεια σου Ηλία και σε ευχαριστώ για την πρόσκληση.

GT Thomas, thank you for joining us again. It’s great to have you with us.

TR Hello, Elias, and thank you for the invitation.

GT Ευχαριστώ Thomas! Προτού συζητήσουμε τη δουλειά σου και τη συγκλονιστική σου προσέγγιση στον βιώσιμο σχεδιασμό, θα ήθελα να ακούσω για σένα ως Αρχιτέκτονα που ξεκίνησε την καριέρα του πριν από τριάντα χρόνια, για το σχεδιασμό και τις επιχειρηματικές σου επιλογές και για το πώς αποφάσισες να επικεντρωθείς στον σχεδιασμό βιωσιμότητας και τις κυκλικές πρακτικές.

TR Στην πραγματικότητα, ξεκίνησα πριν από περισσότερα από 50 χρόνια, όταν ήμουν μικρό αγόρι και κάναμε μπάμπεκκιου με τους φίλους μου. Πεινώσαμε αλλά και νομίζουμε ότι ήταν καλοκαιρινό βράδυ, αλλά δεν ήταν. Έβρεχε, έκανε κρύο. Οπότε, περιμέναμε πολύ για το κρέας του μπάμπεκκιου και είπα «ξέρεις τι, θα πάρω το μπιτόνι και θα βάλω βενζίνη στη φωτιά να φάω νεότερα». Αλλά δυστυχώς, έγινε μια μεγάλη έκρηξη στο μπιτόνι και λόγω της προϋπάρχουσας φωτιάς, κόκηκα ο μισός. Οπότε αυτό ήταν ένα μεγάλο θέμα εκείνη την περίοδο. Έτσι, έπρεπε να μείνω για περισσότερο από ένα χρόνο μακριά από τον ήλιο. Ήμουν συνέχεια στο σπίτι, γιατί είχα κώφη το σώμα μου αρκετά βαθιά. Και σαν παιδί είχα την αίσθηση ότι ίσως αυτό να ήταν το τέλος.

Ως παιδί, λοιπόν, συνειδητοποιούσα ότι η ζωή μου είναι περιορισμένη και ότι κι αν κάναμε έχει μια προσωρινή διάσταση. Μετά άρχισα να σκέφτομαι αυτό το στύχημα και αποφάισα μόνος μου, ότι θέλω να αλλάξω τον κόσμο. Έτσι, αποφάσισα ότι ήθελα να έχω αντίκτυπο και συγκεκριμένα να επικεντρωθώ στη βιωσιμότητα. Γιατί αν όλα είναι προσωρινά, χρειάζομαστε έναν βιώσιμο σχεδιασμό. Έτσι, στην πραγματικότητα, από τη στιγμή που ξεκίνησα, τα πάντα έχουν να κάνουν με τη βιωσιμότητα.

Και μετά ήρθε άλλο ένα, ας πούμε, στύχημα. Ήταν πριν από περίπου δέκα χρόνια όταν ήμουν 50 χρονών και έπαθα οστρακιά. Είναι ένα είδος παιδικής ασθένειας. Το έπαθα για δεύτερη φορά. Αν πάθεις αυτή την ασθένεια ως ενήλικας, είναι αρκετά βαριά. Πήγα λοιπόν στον γιατρό και μου είπε: «Ναι Thomas, έχεις οστρακιά». «Το ξέρω αυτό». «Εντάξει, τότε γιατί έρχεσαι;». «Έρχομαι γιατί θέλω να μάθω για ποιο λόγο έχω οστρακιά για δεύτερη φορά». Και μου είπε, «Αν είσαι πενήνη και έχεις οστρακιά για δεύτερη φορά στη ζωή σου, τότε ακόμα δεν κάνεις αυτό που πραγματικά θέλεις». Οπότε αυτό ήταν πραγματικά μια επαναφορά για μένα και μετά είπα, «Εντάξει, ίσως η ατζέντα για τη βιώσιμη ανάπτυξη να είναι πολύ μικρή». Στη συνέχεια, άρχισα να εισάγω την κυκλική οικονομία στην Ολλανδία το 2010. Έπειτα ξεκίνησα μια άλλη εταιρεία, την “Turntoo”, με αντικείμενο την αρχιτεκτονική του συστήματος. Συνεπώς έχω δύο γραφεία: Το πρώτο γραφείο είναι το Rau, που ασχολείται με την αρχιτεκτονική κτιρίων και το δεύτερο είναι η Turntoo, που ασχολείται με την αρχιτεκτονική του συστήματος.

GT Thomas, before we discuss your work and inspiring approach to sustainable design, I would like to hear about you as an Architect, starting your career several decades ago, your design and business choice, and how you decided to focus on sustainable design and circular practices.

TR Actually, it started more than 50 years ago, when I was a teenager, and we had a barbecue with my friends. We were hungry and thought it was a summer evening, but it was not. It was rainy and cold. So, we waited too long for the barbecue meat, and I said: “you know what, I will take the jerry can and put some petrol on the fire to eat earlier.” But unfortunately, there was a big explosion in the jerry can because of the fire, and I burned myself in half. I had to stay out of the sun for more than a year because I had burned my body quite deeply. As a teenager, I felt that maybe that was the end. I was realizing that my life is limited and that whatever we do has a temporary dimension. And then I started thinking about that accident and decided I wanted to change the world. So, I decided I wanted to have an impact, especially focusing on sustainability. Because if everything is temporary, we need a sustainable design. So, in fact, from the moment I started, everything has been about sustainability.

And then it was another, let’s say, accident. About ten years ago, when I was 50, I got Scarlet Fever -a child sickness. I got it for a second time. If you get it as an adult, it’s quite heavy. So, I went to the doctor, and he said: “Thomas, you have Scarlet Fever.” “I know that.” “Okay, then why are you coming?” “I am coming because I want to know why I have Scarlet Fever for the second time?” He told me, you know, “if you are fifty and you have Scarlet Fever for the second time in your life, you are still not doing what you really want to do.” That was really a reset for me, so I said, “Okay, maybe the sustainable agenda is too small.” So, I started to introduce the circular economy in the

Netherlands in 2010 and started another company, “Turntoo,” about System Architecture. So, now I have two offices: The first is Rau, about Building Architecture, and Turntoo, about System Architecture.

GT Είναι πολύ εκπληκτικό, που είχες αυτές τις εμπειρίες που σε οδήγησαν να μεγαλώσεις τον αντικτυπό σου. Και νομίζω ότι είναι πολύ αξιοσημείωτος ο αντίκτυπος που καταφέρνεις να έχεις, ειδικά στην κυκλική οικονομία, η οποία πλέον γίνεται πολύ σημαντική για την ευρωπαϊκή ατζέντα. Μπορείς να μας μιλήσεις για τη δομή του γραφείου; Πώς αναπτύσσονται οι ιδέες και πότε εισάγεται η ατζέντα βιωσιμότητας στη διαδικασία σχεδιασμού;

TR Στην πραγματικότητα, δεν έχουμε καμία ατζέντα βιωσιμότητας. Η ατζέντα μας είναι η βιωσιμότητα. Δεν υπάρχει ενολλακτική για τη βιωσιμότητα, αλλά πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι η βιωσιμότητα είναι μια διαδικασία βελτιστοποίησης. Εάν είστε βελτιστοποιημένοι, τότε βελτιστοποιείτε αλλά δεν αλλάζετε τίποτα. Συνειδητοποιήσα ότι η βιωσιμότητα είναι ένα πολύ σημαντικό εργαλείο βελτιστοποίησης, αλλά δεν είναι το κατάλληλο εργαλείο για να αλλάξει κάτι.

Αλλά το ερώτημά σου είναι «Πότε θα το ξεκινήσουμε στη διαδικασία;». Στο παρελθόν η Αρχιτεκτονική ήταν για τα ανθρώπινα όντα, διευκόλυne το διάστημα ώστε να αναπτυχθούν οι άνθρωποι. Αλλά τώρα η Αρχιτεκτονική είναι πλέον απλώς ένα είδος επιχειρηματικού μοντέλου. Λοιπόν, νομίζω ότι αυτό είναι ένα μεγάλο δίλημμα. Συνεχίζουμε ακόμη. Λέμε ότι «θέλουμε να δημιουργήσουμε χώρο που θα επιτρέψει στους ανθρώπους να αναπτυχθούν».

Έτσι, προσπαθούμε να διευκολύνουμε το ότι είμαστε φιλοξενούμενοι στον πλανήτη Γη και αυτό σημαίνει ότι το σχέδιό μας είναι ένα διαφορετικό είδος σχεδίου. Δεν είναι ότι προβάλλεις κάτι που πιστεύεις ότι πρέπει να υπάρχει στον τόπο, αλλά πρέπει να ακούσεις τον τόπο και να ρωτήσεις: τι είναι απαραίτητο για τους ανθρώπους; Τι είναι απαραίτητο για τον τόπο; Είναι μια διαφορετική στάση από την κανονική στην Αρχιτεκτονική.

GT It’s pretty amazing how these experiences led you to expand your impact. And I think it’s quite remarkable the impact that you have, especially in the circular economy, which is now becoming very important for the European agenda. Now can you tell us about the office structure? How are ideas developed, and when is the sustainability agenda introduced in the design process?

TR Actually, we don’t have any sustainability agenda; Sustainability is our agenda. There is no alternative to sustainability, but we have to realize that sustainability is an optimizing process. But, if you optimize, you don’t change anything. That’s when I realized that sustainability is a very important instrument for optimizing, but it’s not the right tool for changing something.

But your question is – “When do we start that in the process?” I mean, in the past, Architecture was for human beings; it was facilitating space so that human beings could develop. But now, Architecture is just a kind of business model. We say that “we want to create space that will allow human beings to develop.”

So, we try to facilitate being guests on planet Earth, which means that our design is a different kind of design. It’s not that you project something that you think should be in a place, but you have to listen to it and ask: What is necessary for the people? What is necessary for the place? It’s a different attitude.

GT Θα ήθελα να σταματήσω σε αυτό που είπες τώρα. Είπες ότι ο βιώσιμος σχεδιασμός είναι καλός για βελτιστοποίηση, αλλά δεν είναι αρκετός για την αλλαγή. Η βελτιστοποίηση δεν είναι αρκετά καλή για την αλλαγή. Λοιπόν, ποιο κατά την άποψή σου, είναι το εργαλείο για αλλαγή;

TR Για να είμαστε σαφείς, δεν υπάρχει τίποτα κακό με τη βιωσιμότητα. Απλά για να το ξεκαθαρίσω. Εάν θέλεις να το αλλάξεις, τότε πρέπει να αλλάξουμε την Αρχιτεκτονική του συστήματος. Και για αυτό, χρειάζομαστε μια κυκλική οικονομία, γιατί μια κυκλική οικονομία έχει να κάνει με την αλλαγή του συστήματος. Διότι αν δεν αλλάξουμε το σύστημα, δεν θα αλλάξει τίποτα. Έτσι, η βιωσιμότητα είναι ένα εργαλείο βελτιστοποίησης: λιγότερο υλικό, λιγότερη ενέργεια, λιγότερο δηλητήριο ή οτιδήποτε άλλο.

Μπορείτε να δείτε για παράδειγμα στην αυτοκινητοβιομηχανία, ξέρετε το σκάνδαλο Diesel από τη Volkswagen. Θέλω να πω, προσπάθησαν να βελτιστοποιήσουν, προσπάθησαν μέσω βελτιστοποίησης να αλλάξουν κάτι. Αλλά στη συνέχεια, στο τέλος είπαν, «καταλάβομε ότι βελτιστοποιήθηκαν, αλλά δεν άλλαξαν, δεν πετύχαμε τον στόχο». Και άρχισαν να χειραγωγούν. Έτσι, η χειραγώγηση είναι το τέλος μιας βελτιστοποιημένης διαδικασίας, εάν συνειδητοποιήσουμε ότι δεν αλλάξομε τίποτα.

GT I would like to stop at what you just said: sustainable design is good for optimization, but what’s not enough for change. So, what, in your view, is the tool to change?

TR Just to be clear, there is nothing wrong with sustainability. If you want to change it, then we have to change the Architecture of the system. And for that, we need a circular economy because a circular economy is about changing the system. Because if we don’t change the system, then nothing will change. So, sustainability is a tool to optimize; less material, less energy, less poison, etc.

You can see in the car industry, for example, you know, the Diesel scandal from Volkswagen. I mean, they tried to change something through optimizing. But then, in the end, “we realized that they optimized, but they didn’t change, and we didn’t reach the goal,” as they just started to manipulate.

So, manipulation is the end of an optimized process if you realize that you didn’t change anything.

GT Λοιπόν, ξέρεις, αυτό μου θυμίζει πραγματικά αυτό που έλεγαν κάποτε ως σύνθημα, «Μην είσαι λιγότερο κακός, να είσαι καλός».

TR Ναι!

GT Well, you know, that reminds me a little of what was said by Bill McDonough “Don’t be less bad, be good.”

TR Yes!

GT Τώρα, ας μιλήσουμε για τον Thomas. Αρχιτέκτονας και Επιχειρηματίας. Μπορείς να μας πεις πώς συνεργάζονται αυτές οι δύο ιδιότητες; Και αν μπορείς να δώσεις κάποιο υπόβαθρο σχετικά με την πρωτοβουλία σας, το pay-per-lux concept, όπου οι λαμπτήρες δεν παλντούν πλέον, αλλά προσφέρονται ως υπηρεσία. Επίσης, να μας μιλήσεις για κάποιες άλλες πρωτοβουλίες που τώρα αναπτύσσετε.

TR Ναι, ίσως είναι καλό να εξηγήσουμε την έννοια του pay-per-lux. Το παρουσίασαμε πριν από περισσότερα από 10 χρόνια. Δεν ξέρω αν έχετε ακούσει ποτέ για το καρτέλ του Φοίβου. Είναι μια συμφωνία -ανάμεσα σε άλλες εταιρείες, μεταξύ και της Philips και της Tungsram- του 1924, όπου οι εταιρείες αποφάσισαν ότι θα χειραγωγήσουν τη διαδικασία παραγωγής λαμπτήρων τους με τέτοιο τρόπο, ούτως ώστε οι λαμπτήρες να έχουν μια οριστική βλάβη μετά από 1.000 ώρες. Έτσι, αποφάσισαν να μην δημιουργήσουν μια λύση, αλλά ένα πρόβλημα.

Και το καταλάβαμε όταν είχαμε ένα έργο στο αεροδρόμιο του Αμστερνταμ. Είχαν φτιάξει ένα νέο lounge και χρειάζονταν φως εκεί για 15 χρόνια, 24/7, 24 ώρες την ημέρα, 7 ημέρες την εβδομάδα. Άρα, χρειαζόμασταν ένα σύστημα φωτισμού που να λειτουργεί 125.000 ώρες, αλλά αυτό το φως φυσικά δεν υπάρχει. Και μετά είπα στη Philips «εντάξει, ξέρεις τι, γνωρίζουμε ότι είσαι ένα οργανωμένο πρόβλημα, που το λες λάμπω».

«Επομένως, δεν θέλουμε πρόβλημα, θέλουμε να έχουμε μια λύση και η λύση είναι να έχουμε φως». Ζας ζητάμε λοιπόν να μας παραδώσετε την απόδοση φωτισμού και αν χρειάζεστε σύστημα φωτισμού, εντάξει μπορούμε να το συζητήσουμε».

Συνεπώς, μπορείτε να φανταστείτε, ότι υπήρξε μεγάλη σύγχυση στη μία πλευρά του τραπεζιού, αλλά τελικά, εμφανίστηκαν μετά από 3 μήνες με ένα σύστημα φωτισμού που δεν υπήρχε μέχρι

εκείνη τη στιγμή. Αυτό το σύστημα φωτισμού λειτουργεί επί 15 χρόνια και εμείς εξοικονομήσαμε περισσότερο από το 34% της ηλεκτρικής ενέργειας. Άρα, αυτό σημαίνει ότι στο κανονικό επιχειρηματικό μοντέλο έχουμε δύναμη και ευθύνη χωριστά. Υπάρχει κάποιος που έχει δύναμη, κάποιος που φτιάχνει ένα προϊόν, το χειραγωγεί. Και από την άλλη πλευρά κάποιος θέλει απλώς να έχει την απόδοση, αλλά μετά πρέπει να αναλάβεις την ευθύνη για το προϊόν.

Έτσι, η ιδέα της υπηρεσίας, είναι να φέρουμε την εξουσία και την ευθύνη στην ίδια πλευρά. Τώρα, στην προκειμένη περίπτωση, ήταν οικονομική πρόθεση της Philips να μην παραδώσει ένα πρόβλημα, γιατί μετά θα έπρεπε να το διορθώσουν με δικά τους έξοδα. Έπρεπε να δώσουν μια πραγματική λύση, η οποία τρέχει εδώ και 15 χρόνια. Έτσι, παραδίδουμε αυτού του είδους τις συμβάσεις υπηρεσιών για χαλιά, για τουαλέτες, για πόρτες, για προσόψεις. Αυτό είναι ένα πολύ ωραίο επιχειρηματικό μοντέλο που προσφέρει τα πάντα ως υπηρεσία, ως βάση υπηρεσιών και όχι ως βάση ιδιοκτησίας.

GT Thomas, an architect and an entrepreneur. Can you tell us how these two characteristics work together? And can you give some background about your initiative, the ‘pay-per-lux’ concept, in which lamps are no longer sold but offered as a service? Plus, any other initiatives that you are now developing.

TR Yes, it’s good to explain the ‘pay-per-lux’ concept. We introduced that more than ten years ago. I don’t know if you have heard about the ‘Phoebus cartel’; that was an agreement - between Philips and Tungsram, among others- in 1924. They decided in this cartel, that they would manipulate their production process of light bulbs in a way that the light bulbs will have a final breakdown after 1,000 hours. So, they decided not to create a solution but to create a problem.

So, we figured that out at a project in Amsterdam’s airport. They built a new lounge and needed light there for 15 years, 24/7, 24 hours a day, seven days a week. So, we needed a lighting system that could run for 125,000 hours, but this light, of course, doesn’t exist. So, I said to Philips, “okay, we know you have an organized problem, which you call a light bulb. We don’t want a problem; we want a solution, to have lights. We ask you to deliver us the performance light, and if you need a lighting system, okay, we can talk about it”.

You can imagine the big confusion on one side of the table, but finally, they showed up after three months with a lighting system that didn’t exist until that moment. This lighting system has been running for 15 years, and we are saving more than 34% on electricity. It means that we have power and responsibility separately in the regular business model. There’s someone who has power, someone who is making a product and manipulates it. And on the other side, someone just wants to have the performance, but then you have to take responsibility for the product.

The service idea is to bring power and responsibility to the same side. In this case, it was the financial interest of Philips not to deliver a problem because they would have to fix it at their own cost. They had to deliver a real solution, which should run for 15 years. So, we deliver this kind of service contracts for carpets, toilets, doors, and façades. This is a very nice business model to offer everything as a service, a service-based business model and not an ownership-based.

GT Άρα κάνατε πράξη την ιδέα, ότι τα προϊόντα είναι υπηρεσίες και δεν αγοράζονται από τον κόσμο.

TR Ναι. Αυτό κάνουμε στα κτίρια μας, άρα έχουμε το φως ως υπηρεσία, έχουμε το χαλί ως υπηρεσία, μια προσώψη ως υπηρεσία. Επειδή ξέρεις, όλα είναι προσωρινά, οπότε αν σε ενδιαφέρει η αποδοτικότητα και συγκεκριμένα η αποδοτικότητα για μια προσωρινή περίοδο, γιατί να θες την ιδιοκτησία; Έτσι, είναι πραγματικό περίεργο να πρέπει να αγοράσεις κάτι, αν σε ενδιαφέρει μόνο η απόδοση.

GT Now, so you are really putting it into action, the whole concept of the products being of service and not purchased.

TR Yes, we do that in our buildings, so we have light as a service, carpet as a service, a façade as a service. Because you know, everything is temporary, so if you are interested in the performance and the performance for a temporary period, why own it? It’s really strange that you have to buy something if you just want the performance.

GT Και οι εταιρείες στην αγορά είναι ανοιχτές σε αυτή την ιδέα; Είναι ανοιχτές να αλλάξουν το επιχειρηματικό τους μοντέλο;

TR Η αγορά είναι πραγματικά ανοιχτή, οπότε όπως ανέφερα και πριν, εργαζόμαστε για διαφορετικές εταιρείες και ειδικά τους τελευταίους 6 μήνες ή τους τελευταίους 4 μήνες. Όλοι συνειδητοποιούν ότι ίσως είναι καλό να υπάρχει ένας νέο τρόπο σκέψης. Οι εταιρείες γνωρίζουν όλο και περισσότερο τα πλεονεκτήματα του μοντέλου υπηρεσιών.

GT What about the companies on the market? Are they open to that idea? Are they open to changing their business model?

TR The market is really open, we work for different companies, and especially in the last 4 or 6 months, everybody realizes that maybe it's good to have a new mind. The companies are more and more aware of the advantages of the service model.

GT Λοιπόν Thomas, ας μιλήσουμε τώρα για τις κυκλικές πρακτικές και το οικοδομικό απόβλητο. Μπορείς να εξηγήσεις την ιδέα πίσω από τις αναφορές υλικών για την επέκταση του μνημειώδους δημαρχείου για τον δήμο του Brummen και επίσης το διαβατήριο οικοδομικών υλικών, που θεσπίστηκε το 2017, για να διασφαλιστεί ότι δεν θα υπάρχουν άλλα οικοδομικά απόβλητα στο μέλλον;

TR Αυτές είναι δύο ενδιαφέρουσες ερωτήσεις, οπότε ας μιλήσουμε για την πρώτη, για τον δήμο του Brummen. Αυτό ήταν πραγματικά μια σύμπτωση, επειδή το Brummen είναι ένας μικρός δήμος στην Ολλανδία. Γνωρίζουν ότι δεν θα έχουν μέλλον. Είπαν λοιπόν «εντάξει, χρειάζομαστε ένα νέο δημαρχείο, αλλά ίσως σε 15, 20 χρόνια να είμαστε κομμάτι μιας μεγαλύτερης πόλης», οπότε ζήτησαν ένα προσωρινό κτίριο, ένα προσωρινό δημαρχείο. Και αν μιλάμε για ένα προσωρινό κτίριο, τότε όλοι σκέφτονται αυτά τα άσχημα συστήματα μονάδων που όλοι γνωρίζουμε. Και τους πρόφερα ένα κτίριο για 15 χρόνια λέγοντας «Ξέρετε τι κάνουμε; Κάνουμε τα πάντα, δημιουργούμε ένα κτίριο μέσω συμβολαίου παραχής υπηρεσιών και μετά από 15 χρόνια το ξαναπαίρνουμε πίσω. Έχουμε λοιπόν ένα πραγματικό προσωρινό κτίριο, όπου δεν είσαι ο ιδιοκτήτης του υλικού και μετά από 15 χρόνια, μπορείς να το επιστρέψεις».

Μετά σκεφτήκαμε τα απόβλητα και συνειδητοποιήσαμε ότι είναι υλικά χωρίς ταυτότητα. Και είπαμε «εντάξει, αν αυτό είναι αλήθεια και αν δώσουμε όλα τα υλικά και αναγνωρίσουμε και αρχειοθετήσουμε και τεκμηριώσουμε την ταυτότητά τους, τότε το υλικό δεν μπορεί ποτέ να είναι απόβλητο». Έτσι, ξεκινήσαμε να φτιάχνουμε ένα διαβατήριο υλικών, για το δημαρχείο στο Brummen. Αυτό ήταν το πρώτο κτίριο στον κόσμο, όπου ξέρουν ακριβώς τι υλικά έχουν χρησιμοποιηθεί. Και το διαβατήριο υλικών είναι πλέον μια μεγάλη πρωτοβουλία. Στην Ολλανδία, από την αρχή της νέας χρονιάς θα πρέπει να έχεις διαβατήριο υλικών, διαφορετικά δεν παίρνεις άδεια.

Η γερμανική κυβέρνηση θέλει να το εισάγει στη χώρα σε 3 χρόνια. Και από αυτήν την πρωτοβουλία αρχίσαμε μια παγκόσμια πλατφόρμα δεδομένων, που μπορείτε να καταχωρήσετε όλα τα υλικά του κτιρίου σας και στη συνέχεια να υπολογίσετε την αξία του. Έτσι ξεκινήσαμε το 2017 και τώρα η πλατφόρμα τρέχει σε 8 διαφορετικές χώρες και νομίζω ότι έχουμε περίπου 20 εκατομμύρια τετραγωνικά μέτρα.

GT Thomas, now let's talk about circular practices and construction waste. Can you please explain the concept behind the material reports for the extension of the monumental town hall for the municipality of Brummen, and also about the building materials passport, to ensure that there will be no more construction waste in the future?

TR These are two interesting questions. The municipality of Brummen was really a coincidence. Because Brummen is a small municipality in the Netherlands, they know they will have no future. So they said, "Okay, we need a new monumental town hall, but maybe in 15, 20 years, we will be engulfed in a bigger city." So they asked for a temporary building, a temporary town hall. If you talk about a temporary building, everyone thinks about those ugly module systems, as we all know. But I offered them a building for 15 years, and I said, "You know what we do? We do everything, we create a building out of service contracts, and after these 15 years, we are picking it up again. So we have a real temporary building in which you are not the owner of the material, and after 15 years, you can give it back".

Then we thought about waste, and we realized that waste is material without identity. And we said, "if that is true and if we give all materials an identity and archive and document their identity, then the material can never be considered waste." So, we started to make a "material passport" for the town hall in Brummen. That was the first building in the world where they know exactly the materials

used. The "material passport" is now a big initiative. By the end of this year in the Netherlands, you must have a "material passport." Otherwise, you don't get a building permit.

They want to introduce this in 3 years in Germany. And out of this initiative, we started a global data platform where you can register all the materials in your building and then calculate its value. We started that in 2017 and now the platform runs in 8 different countries - and I think that we have about 20 million square meters registered in it.

GT Καταπληκτικό! Και αυτό συνδέει πραγματικά την επόμενη ερώτηση, που είχε να κάνει με το COP26, και εννοώ ότι κάνετε όλες αυτές τις εκπληκτικές πρωτοβουλίες και την πρωτοποριακή σκέψη και επίσης βάζετε όλες αυτές τις ιδέες σε επιχειρηματικά μοντέλα. Θα ήθελα να ακούσω την άποψή σου για το COP26 που έλαβε χώρα στη Γλασκώβη πέρυσι, για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, σχετικά

Και τότε ο σύντροφός σου λέει «Είμαι αλκοολικός, έχεις δίκιο. Ξέρεις όμως τι θα κάνω; Θα σταματήσω να πίνω το 2030 κατά 27%, θα σταματήσω να πίνω κατά 53% το 2040 και θα σταματήσω να πίνω κατά 87% το 2050». Τότε ξέρεις ότι η σχέση έχει τελειώσει. Επειδή δεν κάνει ό, τι είναι πραγματικά απαραίτητο για να διορθώσει τη σχέση. Κάνει ό, τι είναι δυνατό. Και αυτό είναι ένα μεγάλο κακό του COP26. Μιλούν πάντα για αυτό που είναι δυνατό και δεν οργανώνουν αυτό που είναι πραγματικά απαραίτητο. Άρα, αυτό είναι ένα μεγάλο ζήτημα.

GT Amazing! And that really leads to the next question, which has to do with COP26. You are starting all these amazing initiatives, pioneering thinking, and implementing new ideas into business models. I would like to hear your take on COP26, which took place in Glasgow last year, addressing the climate crisis, sustainable design, circular economy, reducing waste, and energy use and re-use of materials. How do you view the future after COP26 and within the context of what you're doing and what your office is doing?

RAU: Triodos Bank Photography ©Ossip

με τον σχεδιασμό βιωσιμότητας, την κυκλική οικονομία, τη μείωση της χρήσης αποβλήτων και ενέργειας και την επαναχρησιμοποίηση υλικών. Πώς βλέπετε το μέλλον μετά το COP26 και στο πλαίσιο αυτού που κάνεις εσύ και το γραφείο σου;

TR Ας αρχίσουμε να μιλάμε για τέτοιου είδους συνέδρια. Εννοώ ότι δεν είναι το COP1, είναι το COP26. Είχαν 26 συνέδρια για να διορθώσουν κάτι και δεν έκαναν τίποτα. Οπότε, το νόημα αυτού του είδους της διάσκεψης είναι απλά ότι έκαναν μια συμφωνία, και μια συμφωνία σημαίνει «συμφωνούμε τι είναι δυνατόν να κάνουμε», αλλά αυτό δεν είναι μια συμφωνία για το τι είναι πραγματικά απαραίτητο να γίνει. Και θα σας δώσω ένα παράδειγμα.

Ας πούμε ότι έχεις σύντροφο και είστε χρόνια μαζί και θέλετε να γεράσετε μαζί και μερικά φορές πρέπει να πείτε. Και σε μια ιδιαίτερη στιγμή συνειδητοποιείς ότι ο σύντροφός σου είναι αλκοολικός και μετά λες «ό, περίμενε λίγο. Αν είσαι αλκοολικός, τότε δεν μπορούμε να γεράσουμε μαζί, οπότε μπορείς να αλλάξεις τη στάση σου; Μπορείς να το αλλάξεις αυτό; Θέλω να πω ότι θέλω πολύ να γεράσω μαζί σου, διαφορετικά, δεν λειτουργείς».

TR Let's start to talk about these kinds of conferences. I mean, it's not COP1; it's COP26. They had 26 conferences to fix something, and they didn't do anything. So, the point of this kind of conference is "to agree on what is possible to do," but not what is really necessary to do. And I will give you an example. Let's say you have a life partner, you have been together for years, you want to get old together, and sometimes you have to drink. And at a special moment, you realize that your partner is an alcoholic. Then you say, "if you are an alcoholic, then we can't get old together. Can you change that? I mean, I really want to get old with you; otherwise, it doesn't work."

And then your partner says, "you know what? I am an alcoholic; you are right. But you know what I will do? I stop drinking in 2030 for 27%, I stop drinking for 53% in 2040, and I will stop drinking

for 87% in 2050." Then you know, the relationship is over; because they are not doing what is really necessary; they are just doing what is possible. It is a big bummer of the COP26; they always talk about what is possible, and they are not really organizing what is really necessary. So, this is a big issue.

GT Βασικά, απλά λες ότι παρά τα συμφωνηθέντα και υπογεγραμμένα, δεν πρόκειται να συμβεί κάτι ουσιαστικό.

TR Αυτό που εννοώ Ηλία, είναι ότι εμείς χρειαζόμαστε τον πλανήτη Γη -η Γη δεν χρειάζεται εμάς. Εμείς είμαστε οι φιλοξενούμενοι, δεν είμαστε οι οικοδεσπότες. Πιστεύετε ότι η Γη διαβάζει τη συμφωνία της COP26; Φυσικά όχι! Έτσι, η συμπεριφορά μας πρέπει να αλλάξει, πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι είμαστε οι φιλοξενούμενοι και όχι οι οικοδεσπότες. Νομίζω ότι αυτό είναι ένα μεγάλο «Γιατί» που πάντα ξεχνάμε.

GT Wow, you're basically just saying that despite what was agreed and

στα νοτιοδυτικά της Ολλανδίας. Είναι μια πολύ ευαίσθητη περιοχή, όπου ένα ιδιαίτερο είδος πουλιών που έρχονται από το Βορρά, κατεβαίνουν εκεί, αφήνουν τα αυγά τους εκεί και μετά πετούν στη Νότια Αφρική. Είναι λοιπόν ένα είδος ανάπαυσης στα μισά του δρόμου και είναι πολύ εντυπωσιακό να βρίσκσαι εκεί για να δεις όλα τα πουλιά. Έτσι, ο πελάτης μου, είπε «εντάξει Thomas, θέλωμε να δημιουργήσουμε μια θέση παρατήρησης πουλιών», επειδή πρέπει να φροντίζουν τα πουλιά στην Ολλανδία, «πώς μπορούμε να το κάνουμε αυτό;».

Και μετά του είπα «Αν κάνουμε ένα κανονικό έργο σε αυτή την εύθραυστη περιοχή, τότε καταστρέφουμε την ποιότητα, που είναι ο λόγος για τον οποίο πάμε εκεί. Λοιπόν, στο τέλος θα έχετε τη θέση παρατήρησης πουλιών, αλλά τα πουλιά θα έχουν φύγει». Και μετά είπαμε, «Ξέρετε τι θα κάνουμε; Δεν θα δουλεύουμε από την πλευρά της ξηράς, αλλά από την πλευρά των συνόρων. Επομένως, δεν θα πάμε εκεί με μεγάλες μηχανές».

Εν συνεχεία, σχεδιάσαμε, ας πούμε ένα αυγό με μεγάλες διαστάσεις, στο οποίο μπορείς να μπεις μέσα. Είναι μια ξύλινη κατασκευή και αυτή η ξύλινη κατασκευή δημιουργήθηκε στο Ελσίνκι, επειδή εκεί υπάρχει η μόνη εταιρεία στον κόσμο,

TR It is a bird-watch post in a very special natural area in the south-west of the Netherlands. A very fragile area where a particular species of birds from the North comes down there, lays its eggs and then flies over to South Africa. So it's kind of a halfway resting place, and it's very impressive to see all the birds. So, my client said, "we want to create a bird-watching post" because they have to take care of the birds in the Netherlands, "How can we do that?"

I told him, "if we do a regular project in this fragile area, then we will destroy the quality, which is why we go there. So, in the end, you have your bird-watching post, but the birds are gone. So, we said we wouldn't work from the land side but from the border side, without big machines. We designed something like an over-dimensional egg in which you can walk in. It's a wooden construction created in Helsinki because this is where is located the only company to translate a 3D drawing in their work process. And we brought it by boat to the site, so we worked from the waterside for a brief period. I think we had 4 or 5 weeks. It's an entirely re-mountable construction because we didn't want to touch the site. It can be disassembled so that we can reuse all the materials.

GT Thomas, η δουλειά των Rau Architects είναι πραγματικά συναρπαστική. Έτσι, είμαι βέβαιος ότι πολλοί νέοι επαγγελματίες στο κοινό μας θα ήθελαν να ακούσουν από εσένα, για το ποιες δεξιότητες χρειάζονται για να ακολουθήσουν αυτό το μονοπάτι βιώσιμου σχεδιασμού και κυκλικών πρακτικών. Και ποιες δεξιότητες έχετε αναπτύξει εσείς και η ομάδα της Rau Architects από την ίδρυση της εταιρείας;

TR Δηλαδή, αν κάποιος μόλις αρχίζει να δουλεύει και έρχεται από το πανεπιστήμιο, τότε του λέω «Ξέρεις τι; Λυπάμαι πολύ, αλλά μπορείς να ξεχάσεις όλα όσα έμαθες». Επειδή μπορούμε να το κάνουμε με βιώσιμο τρόπο. Αλλά το κύριο πράγμα είναι ότι οι άνθρωποι μελετούν τη φύση, μελετούν τα φυτά, πώς μεγαλώνει ένα φυτό, πώς αναπτύσσεται ένας σπόρος, πώς είναι ο σκελετός των ζώων.

Αυτή είναι η πλατφόρμα μας για την άσκηση. Αυτό που χρειάζεται να κάνουμε είναι ν' αλλάξουμε τρόπο σκέψης. Δεν χρειαζόμαστε την κλιματική αλλαγή, χρειαζόμαστε αλλαγή μυαλού. Και το μυαλό αλλάζει, για αυτό πρέπει να ασκούμε. Δίνουμε μια πλατφόρμα εδώ στο γραφείο, για άτομα που θέλουν να εργάζονται σε αυτό το είδος άσκησης κάθε μέρα. Και το αποτέλεσμα είναι ότι έχουμε μια εντελώς ευγενική στάση στη διαδικασία σχεδιασμού μας.

GT Thomas, Rau Architects' work is really inspiring. So, I am sure that many young professionals in our audience would like to hear from you about what skills are needed to walk down this path of sustainable design and circular practices. And what skills have you and the Rau Architects team developed since the firm's establishment?

TR When someone is just starting to work and is coming from university, I tell him, "I am very sorry, but you have to forget everything that you learned!" Because we can just do it in a sustainable way. The main thing is that people study nature, study plants. How a plant grows, how a seed develops, and how are the animal skeletons. This is our platform for exercising. What we have to do is to change our minds. So, we don't need climate change; we need mind change. And the mind change, that's what we have to exercise. We give a platform here in the office for people who want to work on this kind of exercise every day, and the result is that we have a completely new attitude in our design process.

GT Πιστεύεις ότι η αρχιτεκτονική εκπαίδευση, έτσι όπως γίνεται, είναι κατά κάποιο τρόπο παλιομοδίτικη και πρέπει να επανασχεδιαστεί;

TR Φυσικά, πρέπει να επανασχεδιαστεί γιατί η Αρχιτεκτονική δεν μπορεί ν' απαντήσει στα ερωτήματα που έχουμε αυτή τη στιγμή. Πάντα δίνει απαντήσεις σε παλιά ερωτήματα, αλλά πρέπει να δίνουμε απαντήσεις σε νέα. Και ο χρόνος αλλάζει τα πάντα πολύ γρήγορα. Χρειαζόμαστε λοιπόν πραγματικά διαφορετικές δεξιότητες στην Αρχιτεκτονική από τις κανονικές.

GT Do you think that architectural education, the way it's done, it's somehow old-fashioned and has to be redesigned?

TR Of course, it has to be redesigned because Architecture can't answer the questions we have right now. It always gives answers to old questions, but we have to provide answers to new questions. And time is changing everything very quickly. So we need really different skills in Architecture than the regular ones.

GT Το ερώτημα είναι ποιος θα κάνει αυτή την αλλαγή. Γιατί οι ίδιοι άνθρωποι που δημιούργησαν το πρόβλημα, καλούνται τώρα να δημιουργήσουν τις λύσεις. Αυτό που κάνεις τώρα είναι να εκπαιδεύεις εκ νέου το μυαλό της νέας γενιάς.

TR Ναι, είμαι πολύ αισιόδοξος, γιατί αν κοιτάξετε στην ιστορία και αν κοιτάξετε το πρόσφατο παρελθόν, χρειάζομαστε απλώς ένα άτομο για να αλλάξουμε τα πάντα, για να κάνουμε μία μεγάλη ιστορική αλλαγή. Αρα, είναι μόνο ένα άτομο. Για αυτό το ένα άτομο έχουμε 8 δεκατομμύρια ανθρώπους. Έτσι, όλοι μας, όλοι όσοι ακούνε, έχουμε τη δυνατότητα να αλλάξουμε τον κόσμο εντελώς.

GT The question is, who will make this change? Because the same people who created the problem are now asked to create the solutions. What you are currently doing is re-educating the minds of the new generation.

TR I am very optimistic because if you look in history and if you look at the recent past, we just need one person to change everything, to make one big historical change. So, it's just one person. For this one person, we have 8 billion people. So, everybody of us, everybody who is listening, has the potential to change the world completely.

GT Thomas, θα ήθελα τώρα να επιστρέψω ξανά στη δουλειά σου, γιατί νομίζω ότι είναι τόσο εμπνευσμένη. Μιλώντας για τα έργα σου, νομίζω ότι μαθαίνουμε τόσο πολλά. Θα ήθελα, λοιπόν, να μιλήσουμε για ένα άλλο έργο που είναι πραγματικό συναρπαστικό και αυτό είναι τα κεντρικά γραφεία της Triodos Bank, τα οποία είναι χτισμένα από ξύλο, με ευέλικτες κατόψεις και χώρους, εσωτερικά και εξωτερικά. Τώρα, αν μπορούσες να μας πεις λίγα λόγια για την ιδέα αυτού του κτιρίου και πώς η πτυχή της βιωσιμότητας που αναπτύξατε, θα μπορούσε πραγματικά να εμπνεύσει άλλα κτίρια γραφείων;

TR Ναι, τώρα στην πραγματικότητα, είναι ένα βιώσιμο, κυκλικό κτίριο. Ή, ας πούμε, είναι ένα βιώσιμο κτίριο με 100% κυκλικές δυνατότητες. Θα ήθελα να το εξηγήσω. Είναι το πρώτο ξύλινο κτίριο, το οποίο είναι πλήρως επανασυνταξιολογούμενο. Είναι περίπου 12.500 τετραγωνικά μέτρα, επομένως συναρμολογείται σαν αποθήκη υλικών και αν σχεδιάσετε μια αποθήκη, τότε μπορείτε να βγάλετε τα πάντα χωρίς να χάσετε καμία αξία στο τέλος.

Είναι ξύλινη κατασκευή κατά 92%. Όλη η κατασκευή είναι ξύλο, ακόμα και ο πυρήνας, ακόμα και το σσανσέρ, το κέντρο του ανελκυστήρα, τα πάντα. Και όλο το υλικό που δεν βλέπετε στο κτίριο είναι μεταχειρισμένο. Έτσι, χρησιμοποιούμε μεταχειρισμένα υλικά σε σημεία που δε βλέπετε και χρησιμοποιούμε νέα υλικά σε όσα βλέπετε. Φυσικά, είναι ενεργειακά θετικό, το κάνουμε εδώ και 20 χρόνια. Όπως αναφέρατε, είναι η έδρα της Triodos Bank, μιας ολλανδικής τράπεζας που νομίζω ότι λειτουργεί σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες και πήρε τον τίτλο της πιο βιώσιμης τράπεζας στον κόσμο. Και το ίδιο το κτίριο είναι επίσης τράπεζα, μια τράπεζα υλικών. Όλα τα υλικά είναι τεκμηριωμένα στο Madaster – την πλατφόρμα που ανέφερα προηγουμένως.

Και σε αυτή την πλατφόρμα, υπάρχει ένα εργαλείο, με το οποίο μπορείτε να υπολογίσετε την αξία του υλικού μέσα στο χρόνο. Και αυτό σημαίνει, ας πούμε, ότι εάν μπορείτε να υπολογίσετε την αξία του υλικού, π.χ. σε περίπου 40 χρόνια, αυτό σημαίνει ότι η απόβρωση δεν επιστρέφει στο 0, αλλά, σε αυτή την περίπτωση, στο 18%, διότι αυτή είναι η αξία του υλικού. Επομένως, είναι ένα τεράστιο οικονομικό κίνητρο για την εγγραφή των υλικών σας και είναι η πρώτη τράπεζα στον κόσμο, ο πρώτος ιδιοκτήτης, ο οποίος δεν είναι μόνο ο ιδιοκτήτης του κτιρίου, αλλά γνωρίζει ακριβώς και την αξία των υλικών των.

GT Thomas, I would like to return to your work because it is so inspiring. As you speak about your projects, we learn so much. So, I would like to talk about another really inspiring project: the headquarters of the Triodos Bank, which is built out of wood, with flexible floor plans and spaces, both inside and outside. Now, could you tell us a little bit about the concept of this building and how the sustainability aspect that you developed could inspire other office buildings?

TR Actually, it's a sustainable, circular building, or, let's say, it's a sustainable building with 100% circular potential. I will explain that. It is the first wooden building that is entirely re-mountable. It's about 12,500 square meters, so it is assembled like a material depot, and if you design a depot, you can take out everything without losing any value at the very end.

The wooden structure is 92%. The whole construction is wooden, even the core, the elevator, the elevator core, everything. All the material which you don't see in the building is second-hand. So, we use second-hand materials for what you don't see and new materials for what's visible. Of course, it's energy-positive; we have been doing this for 20 years. They are the headquarters of the Triodos Bank, a Dutch bank, I think they are operating in different European countries, and they have the title of the most

sustainable bank in the world. And the building itself is a bank, a materials bank. All the materials are documented on the Madaster – the platform I mentioned before.

In this platform, there is a tool that calculates the value of the materials through time. That means that if you can calculate the value of the material, let's say in about 40 years, the depreciation is not going back to zero but, in this case, to 18% because this is the value of the materials. So, it's a substantial financial incentive to register your materials, and it's the first bank in the world, the first owner, who is not only the building's owner but also knows the exact value of the building's materials.

GT Τώρα, υπάρχει ένα άλλο έργο από την Rau Architects, για το οποίο είμαι σίγουρος ότι το κοινό μας θα ήθελε να ακούσει. Αυτό που είναι αξιοσημείωτο είναι η απλότητα του, αλλά και η πολυπλοκότητα του όσον αφορά την εργασία με το φως της ημέρας, τη φύση και την ακαδημαϊκή κοινότητα. Τώρα, αν μπορείτε να μας μιλήσετε για το έργο του Howest.

TR Ναι, το Howest είναι ένα σχολικό ίδρυμα στη δυτική πλευρά του Βελγίου, το οποίο θέλει να επεκταθεί. Αλλά εκεί υπήρχε ένα τεράστιο και πολύ ωραίο πάρκο, γύρω από το οποίο ζουν πολλοί άνθρωποι. Κανείς δεν θέλει πανεπιστήμιο εκεί, γιατί πρόκειται για ένα πανέμορφο πάρκο. Είπαν «Εντάξει, δεν έχουμε λύση, αλλά χρειάζομαστε ένα πανεπιστήμιο, οπότε θα δούμε τι θα γίνει».

Έγινε λοιπόν ένας διαγωνισμός και όλοι πρόβαλαν αυτό το κτίριο στο πάρκο και είπαμε «Ξέρεις τι; Ας δημιουργήσουμε ένα κτίριο ΣΤΟ πάρκο και ΚΑΤΩ από το πάρκο». Έτσι, το 50% του προγράμματος είναι κάτω από το πάρκο. Και το κλίμα είναι πολύ καλό γιατί είναι κάτω από το έδαφος, επομένως είναι πολύ δροσερό. Και φυσικά πρέπει να φέρουμε το φως της ημέρας, έτσι φτιάξαμε τέσσερις μεγάλες αυλές για να έρχεται το φως της ημέρας στις αίθουσες του κολεγίου. Έτσι, και όσοι ζουν γύρω από το πάρκο ήταν αρκετά ευχαριστημένοι, επειδή ο όγκος ήταν μόλις 50%. Έτσι, πήραμε την άδεια του δήμου.

GT Now, there is another project that I am sure our audience would like to hear about. Its simplicity yet complexity in terms of working with daylight, nature, and the academic community is remarkable. Could you tell us more about the campus Howest project?

TR The Howest campus is a high school and university in the west side of Belgium and wanted to expand. But there was a huge, very nice park and around it, there are a lot of people living who don't want to have a university there, because it's a beautiful park. There was a competition, and everybody was projecting this building on the park, and we said, "Let's create a building IN the park and UNDER the park." So, 50% of the program is under the park. It's very good for the climate because it's under the ground, so it's very cool. Of course, we have to bring in daylight, so we made four big patios to bring sunlight into the college rooms. The people who lived around the park were quite happy because the volume was just 50%. So that way, we got the permit.

GT Λοιπόν, Thomas, η δουλειά των Rau Architects και ειδικά η ατζέντα βιωσιμότητας είναι αρκετά εμπνευσμένη και είμαι σίγουρος ότι πολλοί νέοι επαγγελματίες που ακούν αυτή τη στιγμή, θα ενδιαφέρονται να ενταχθούν στην Rau Architects ως ασκούμενοι ή ως προσωπικό. Η εταιρεία δέχεται βιογραφικά αυτή τη στιγμή; Και αν ναι, είμαι σίγουρος ότι θα ήθελαν να ακούσουν από εσάς τι είναι αυτό που βλέπετε σε ένα βιογραφικό ή ένα portfolio; Είναι επιδεξιότητα; Ταλέντο; Περιέργεια; Χαρακτήρας; Ζητάτε προηγούμενη εμπειρία, περιμένετε από το νέο προσωπικό να έχει κάποια δέμευση ή γνώσεις στον σχεδιασμό βιωσιμότητας;

TR Αρκετά συχνά με ρωτάνε: «Thomas, ποιο είναι το στιλ του Rau; Υπάρχουν τόσα πολλά διαφορετικά κτίρια με διαφορετική μορφή. Λοιπόν, έχεις κάποιο στιλ;». Απαντώ «ναι, το στιλ μου δεν είναι η φόρμα, αλλά η μέθοδος για να βρω τη φόρμα». Η άλλη πλευρά είναι ότι έχουμε μια μέθοδο στο γραφείο, κατά 80% κάνουμε αυτό που ήδη γνωρίζουμε και το 20% σε κάθε κτίριο είναι εντελώς νέο. Αυτό σημαίνει λοιπόν, ότι μετά από 5 κτίρια, σχεδιάζουμε με εντελώς διαφορετικό τρόπο.

Έτσι, εισάγουμε νέες ιδέες στην αρχιτεκτονική μας. Γι' αυτό και είναι τόσο διαφορετική. Και αυτό σημαίνει ότι πάντα χρειαζόμαστε νέους ανθρώπους. Γιατί κάθε άσση, κάθε νέα ιδέα, χρειάζεται νέα εργαλεία και νέες δεξιότητες. Έτσι, εργαζόμαστε πάντα για να ανανεώνουμε το προσωπικό μας. Αλλά αυτό που είναι πραγματικά σημαντικό είναι ότι όλοι όσοι εργάζονται εδώ συνειδητοποιούν ότι πρέπει επίσης να δουλέψουν με τον εαυτό τους, ούτως ώστε να καταλάβουν ποιοι είναι και ποιοι θέλουν να είναι. Επειδή νομίζω ότι αυτό είναι το κύριο ζήτημα: να καταλάβουμε γιατί βρισκόμαστε εδώ στον πλανήτη Γη, ποιοι θέλουμε να είμαστε και ποιοι πρέπει να είμαστε.

GT Thomas, both the work of Rau Architects and your sustainability agenda are quite inspiring. I am sure many young professionals would be interested in joining Rau Architects

as interns or staff. Is the firm accepting resumes right now? And if so, I am sure they would like to hear from you about what you look at in a resume or a portfolio. Is it skill? Talent? Curiosity? Character? Are you requesting prior experience, or are you expecting new staff to have a certain commitment or knowledge of sustainable design?

TR Quite often, I get the question: "What is the style of Rau?" There are so many different buildings; their form is different. So, do you have any style? I reply, "yes," my style is not the form but the method of finding the form. The other side is that we have a formula in the office; 80% of what we do we already know, and 20% in every building is entirely new. That means, after five buildings, we design in a completely different way.

So, we constantly introduce new ideas in our architecture. That's why they're so different. And that means that I always need new people in the office. Because every phase, every new idea needs new tools and new skills. So, we are always working to refresh our staff, but what is really important is that everybody who works here realizes that they also have to work on themselves; to figure out who they are and who they want to be. Because I think that this is the main issue; to figure out why we are here on planet Earth, who we want to be, and who we have to be.

GT Λοιπόν, αυτό που λες είναι ότι δεν χρειάζεται απαραίτητα να είναι έτοιμοι με όλα αυτά τα διλήμματα στο μυαλό τους, αλλά τους βοηθάει επίσης να εκπαιδεύονται μέσα στο γραφείο, ορθστά;

TR Απολύτως!

GT So, what you are saying is that they don't necessarily have to come ready with all those dilemmas in their mind, but you also help them train themselves within the office, correct?

TR Absolutely!

GT Τώρα, Thomas, μας και είμαστε κοντά στο τέλος και αυτή είναι σχεδόν η τελευταία μας ερώτηση, θα ήθελα να σε ρωτήσω, τι επιφυλάσσει το μέλλον για τους Rau Architects; Σε ποια έργα εργάζεστε και πώς περιλαμβάνουν τον βιώσιμο σχεδιασμό;

TR Εργαζόμαστε τώρα σε διαφορετικά έργα, όχι μόνο στην Αρχιτεκτονική. Εργαζόμαστε επίσης με την ενεργειακή πλευρά, για να καταλάβουμε πώς μπορούμε να λύσουμε το μεγάλο ενεργειακό πρόβλημα. Έτσι, εργαζόμαστε σε έναν εντελώς διαφορετικό τρόπο παραγωγής υδρογόνου. Τώρα το κάνουμε μέσω ηλεκτρόλυσης, αλλά νομίζω ότι αυτή είναι η λάθος διαδίκασια. Πιστεύω ότι στο τέλος της χρονιάς θα μπορώ να σας πω περισσότερα για αυτό. Και αυτό που πραγματικά ήθελα να κάνω, είναι ότι θα ήθελα πολύ να σχεδιάσω μια φυλακή. Νομίζω ότι θα ήταν υπέροχο να δείξουμε πώς μπορούμε να κοινωνικοποιήσουμε τους ανθρώπους με βάση την Αρχιτεκτονική. Μία ακόμα πρωτοβουλία είναι να δούμε πότε ένα έργο γίνεται προϊόν, γιατί κάθε μειονέκτημα ενός έργου είναι πλεονέκτημα ενός προϊόντος. Επομένως, εργαζόμαστε πάνω σε αυτό και για να καταλάβουμε πώς μπορούμε να μεταβούμε από ένα έργο σε ένα προϊόν στην Αρχιτεκτονική.

GT Thomas, since we are near the end and this is almost our last question, I would like to ask you, what's next for Rau Architects? What projects are you working on, and how do they involve sustainable design?

TR We are working now on different projects, not only in Architecture. We are also working with the energy side to figure out how we can solve the big energy problem. So, we are working on a completely different way to produce hydrogen. Because the electrolyzing process is the wrong process. I think at the end of the year I will be able to tell you more about that. And what I would really want to do, is to design a prison. I think that it would be great to show how you can make people socialize through architecture. Another initiative is to see when a project is becoming a product because every disadvantage of a project is an advantage of a product. So, we are working to figure out how we can switch from a project to a product in Architecture.

GT Ενδιαφέρουσες προκλήσεις! Λοιπόν, ευχαριστούμε Thomas, ήταν μια πραγματικά συναρπαστική συνέντευξη.

TR Σας ευχαριστώ πολύ Ηλία και Βασίλη, για τον χρόνο σας, το ενδιαφέρον σας και τη συνέντευξη.

GT Amazing challenges! Thomas, thank you for this fascinating interview.

TR Thank you very much, Elias and Vassilios; thank you for your time and your interest, and thank you very much for the interview.

SeARCH, RAU, DS Landscape Architects: Juf Nienke

Παρουσιάζουμε το σημαντικότερο κτίριο γραφείων του 2022 μέσα από τη ματιά της Dimand, η οποία ανέλαβε την ανάπτυξη σε σύμπραξη με την Prodea Investments και την EBRD αλλά και του Νικόλα Τραβασάρου και της Χριστίνας Ακτύπη από τους Divercity Architects, όπως επίσης του Julian Lipscombe και του Edward Marchand από τους Bennetts Associates.

We present the most important office building of 2022 through the eyes of Dimand, which undertook the development in partnership with Prodea Investments and the EBRD, as well as Nikolas Travasaros and Christina Aktypis from Divercity Architects, and also by Julian Lipscombe and Edward Marchand of Bennetts Associates.

Syggrou Office Complex

(ARCHITECTURE)

The new landmark

Danaï Makri

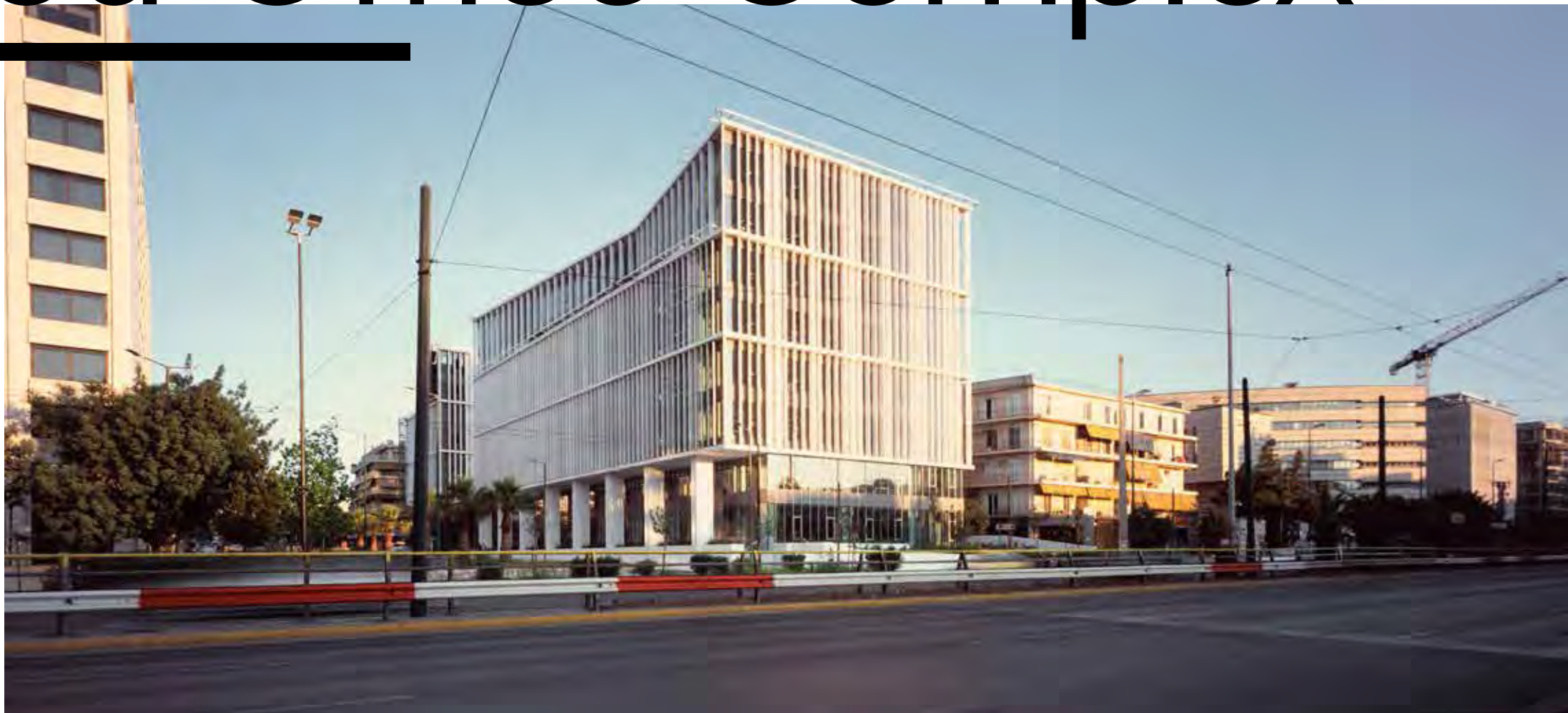
DIMAND

«Στόχος της Dimand ήταν να παραδώσουμε ένα κτίριο που θα αναβαθμίζει ολόκληρη την περιοχή και θα χαίρονται οι κάτοικοι του Νέου Κόσμου»

Η Λεωφόρος Συγγρού αλλάζει. Μία από τις κεντρικότερες οδικές αρτηρίες της Αθήνας, που φιλοξενεί ήδη κάποια από τα πιο ενδιαφέροντα κτίρια της πόλης, όπως το Ίδρυμα Νιάρχου, το κτίριο της Εθνικής Ασφαλιστικής, το Grand Hyatt Athens, το Agemar HQ και το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, αποκτάει ένα ακόμα ξεχωριστό κτίριο, το Syggrou Office Complex.

Το νέο συγκρότημα γραφείων είναι ένα ακόμα υπερσύγχρονο, βιοκλιματικό κτίριο που θα λάβει πιστοποίηση LEED σε επίπεδο GOLD και αναπτύσσεται από τη DIMAND, σε σύμπραξη με την Prodea Investments και την EBRD.

Το Syggrou Office Complex αποτελεί λαμπρό παράδειγμα για το πώς οι real estate developers οφείλουν να σεβαστούν την αρχιτεκτονική άποψη, προσαρμόζοντας τις κατασκευαστικές απαιτήσεις του έργου. Στο συγκεκριμένο κτίριο, ζητούμενο του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού ήταν η δημιουργία ενός συστήματος όψεων, το οποίο να συσχετίζεται με το εξωτερικό περιβάλλον, επιτρέποντας την αξιοποίηση του φυσικού φωτός και της θέας και μειώνοντας τις ενεργειακές ανάγκες του. Έτσι, το σύστημα των περσιδών που χαρακτηρίζει τη σύνθεση, δίνει την αίσθηση της κίνησης στις όψεις και αποτελεί το κύριο στοιχείο ηλιοπροστασίας του. Στόχος της DIMAND ήταν να παραδώσουμε ένα κτίριο που θα αναβαθμίζει ολόκληρη την περιοχή και θα χαίρονται οι κάτοικοι του Νέου Κόσμου.

DIMAND

“Dimand’s goal was to deliver a building that would upgrade the entire area and will be enjoyed by the residents of Neos Kosmos”.

Syggrou Avenue is changing. One of the most central road arteries of Athens, already hosting some of the most interesting buildings in the city, such as the Niarchos Foundation, the National Insurance building, the Grand Hyatt Athens, the Agemar HQ, and the National Museum of Contemporary Art, acquires another remarkable building, the Syggrou Office Complex.

The new office complex is another state-of-the-art, bioclimatic building that will receive LEED Gold level certification and developed by DIMAND in partnership with Prodea Investments and EBRD. The Syggrou Office Complex is a shining example of how real estate developers must respect the architectural point of view by adapting to the construction requirements of the project. In this particular building, the focus of the architectural design was the creation of a system of facets related to the external environment, allowing the utilization of natural light and view while reducing the building’s energy needs. Thus, the system of blinds that characterizes the composition gives a sense of movement to the facades and acts as the main sun protection element of the building. DIMAND’s goal was to deliver, on this day, a building that will upgrade the entire area and it will be enjoyed by the residents of Neos Kosmos.

DIVERCITY ARCHITECTS

«Το συγκρότημα έπρεπε να αποκτήσει μορφή παρακολουθώντας τις υψηλές ταχύτητες κίνησης των αυτοκινήτων»

DIVERCITY ARCHITECTS

“The office complex had to take shape while watching the high-speed movement of cars”

DM

Πραγματοποιήθηκε μία μελέτη από 2 γραφεία. Ποια ήταν η δική σας συνεισφορά και οπτική;

DA

Το έργο αφορά συγκρότημα γραφείων, συνολικού εμβαδού 15.600 τ.μ. και αποτελείται από δύο οκταώροφα κτίρια γραφείων ιδιαίτερα υψηλής ποιότητας, με φωτισμένο τον ενδιάμεσο σκάκιτο χώρο και τα δώματα. Βρίσκεται σε γωνιακό οικόπεδο στη συμβολή της Λεωφόρου Συγγρού και της οδού Λαγουμιτζή και περιτοχιζείται από κτίρια-τοπόσημα. Ως οι αρχιτέκτονες του έργου εκπονήσαμε την αρχιτεκτονική μελέτη από το στάδιο της προμελέτης, συνεχίζοντας σε όλα τα υπόλοιπα στάδια μέχρι και την υψηλή αρχιτεκτονική επίβλεψη του. Το όραμά τους για το έργο αυτό αφορούσε τη δημιουργία ενός υπερσύγχρονου συγκροτήματος κτιρίων υψηλών προδιαγραφών, το οποίο να εκφράζει τη στιγμή και τον τόπο του, χωρίς ωστόσο να αποτελεί ξένο σώμα στην πόλη που ανήκει. Δεδομένης της κλίμακας του έργου και της θέσης του σε άμεση γειτνίαση με δύο μεγάλους οδικούς άξονες, οι αρχιτέκτονες συνειδητοποίησαν εξ αρχής ότι το συγκρότημα έπρεπε να αποκτήσει μορφή παρακολουθώντας τις υψηλές ταχύτητες κίνησης των αυτοκινήτων.

Για το λόγο αυτό φανταστήκαμε το συγκρότημα ως ένα καθαρό πρίσμα, το οποίο θα προσκαλεί τα βλέμματα των διερχόμενων και θα αποκτά χαρακτήρα μέσα από την καθαρότητα της μορφής του. Σχεδιάσαμε έναν όγκο μαρμάρου, ο οποίος αποτελείται από λεπτές ψήκωρες μαρμάρινες περσιδες τοποθετημένες σε κοντινή απόσταση μεταξύ τους, αλλά υπό διαφορετικές γωνίες τοποθέτησης. Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται η αίσθηση ενός ενιαίου μαρμάρινου όγκου, αλλά ταυτόχρονα εξασφαλίζεται μία αέρινη αίσθηση κινήτικότητας, καθώς το κτίριο αποκαλύπτεται υπό κίνηση.

Η επιλογή του υπόλευκου μαρμάρου αιχμαλωτίζει και αντανακλά το έντονο αττικό φως και ταυτόχρονα προσδίδει έναν γνώριμο αθηναϊκό χαρακτήρα, καθώς το μάρμαρο είναι ένα πολύ οικείο υλικό στην ελληνική αρχιτεκτονική. Οστόσο, στο έργο αυτό συστήνεται με ένα πολύ διαφορετικό και σύγχρονο τρόπο, καθώς δεν αποτελεί στοιχείο επένδυσης επιφανειών, αλλά «ομιλείται» για να δημιουργηθούν οι ψήκωρες ραδινές περσιδες που «ντύνουν» το κέλυφος του κτιρίου δημιουργώντας ένα μηχανισμό θεώσεως της πόλης.

DM

A study was conducted by 2 offices. What were your contribution and your point of view?

DA

The project concerns an office complex, with a total area of 15,600sq.m., and consists of two eight-story office buildings of particularly high quality, with plants in the in-between open space and roofs. It is located on a corner plot at the junction of Leoforos Syggrou and Lagoumitzi street and is surrounded by landmarks. As the architects of the project, we prepared the architectural study from the preliminary study, continuing through all levels up to the high architecture supervision of the project. Their vision for this project was to create a state-of-the-art complex of high-standard buildings, expressing the moment and place without, however, being a foreign body in the city it belongs to. Given the scale of the project and its location in close proximity to two large road axes, the architects realized early on that the complex had to take shape while watching the high-speed movement of cars.

This is why we imagined the complex as a pure prism, which invites the eyes of passers-by and acquires character through its purity of form. We designed a marble volume, which consists of thin, tall marble blinds placed close to each other but at different mounting angles. In this way, a sensation of a single 'marble' volume is created while simultaneously ensuring an airy feeling, but at the same time, an airy sense of mobility is ensured as the building is revealed in motion.

The choice of off-white marble captures and reflects the bright Attic light and, at the same time, gives a familiar Athenian character, as the marble is widely used in Greek architecture. However, this work is introduced in a different and modern way, as it is not an element of surface cladding but is 'sculpted' to create the tall red blinds that 'dress' the shell of the building, creating a means through which to look upon the city.

DM

Πώς εκφράσατε τη δομή σε όψη;

DA

Δεδομένης της μορφής του οικοπέδου σε σχήμα Γ, τα κτίρια χωροθετήθηκαν με επιμήκη τρόπο, παράλληλα προς τα μεγάλα μέτωπα των οδών Λαγουμιτζή και Ευρυδάμαντος. Πραγματοποιήσαμε μία ενδελεχή ανάλυση του αστικού ιστού σε μία προσπάθεια ανόγνωσης και κατανοήσης του τοπίου. Το συγκρότημα περιτοχιζείται από κτίρια αντίστοιχης κλίμακας, όπως το Ξενοδοχείο Athenaeum Intercontinental, έργο του αρχιτέκτονα Ιάσωνα Ρίζου και το κτίριο της Εθνικής Ασφαλιστικής, έργο των Mario Botta και Μόρφως Παπανικολάου - Ρένας Σακελλαρίδου. Βάσει της θέσης του οικοπέδου στο κέντρο της πόλης σε πυκνό αστικό ιστό και της συνύπαρξης με κτίρια αντίστοιχης κλίμακας, προκύπτουν όρια στην οπτική της πόλης. Αναζητήσαμε τις μακρινές θεάσεις. Η συνύπαρξη με μεγάλους οδικούς άξονες δημιουργεί ευκαιρίες για ανεμπόδιστη θέα σε ανοιχτό ορίζοντα.

Αναζητώντας τις βέλτιστες γωνίες θέασης της πόλης μελετήσαμε το κέλυφος των κτιρίων ως μηχανισμούς θεώσεως του αστικού τοπίου. Το κτίριο ανοίγεται στην πόλη μέσα του ανοιχτού ανάλαφρου υφάλινου υαλοπετάσματος και μπροστά τους σχεδιάζεται ένα «πέπλο». Οι μαρμάρινες περσιδες χωροθετήθηκαν σε προσεκτικά μελετημένες γωνίες, χορογραφώντας το βλέμμα των χρηστών προς τις επιθυμητές κατευθύνσεις. Στο κέντρο των κτιρίων οι περσιδες τοποθετούνται κάθετα προς την όψη και σταδιακά στρέφονται με σταθερό βήμα υπό αυξανόμενη γωνία προς τις γωνίες των κτιρίων που ανοίγονται προς την πόλη, την Ακρόπολη, τον Υμηττό και τη Θάλασσα. Η κινηματογραφική πρόσληψη της πόλης, η οποία σταδιακά αποκαλύπτεται, καθώς κάποιος κινείται στο κτίριο ενιοχώνει τη σχέση αυτή.

Ταυτόχρονα, η απλή επαναλαμβανόμενη μορφή της περσιδας δημιουργεί μία καθαρή όψη, έναν καθαρό όγκο από μάρμαρο, ο οποίος προσκαλεί το βλέμμα των διερχόμενων από τους μεγάλους οδικούς άξονες. Η κίνηση σε υψηλή ταχύτητα στη Λεωφόρο Συγγρού και την οδό Λαγουμιτζή και οι θεάσεις των περσιδών υπό διαφορετικές γωνίες δημιουργούν την ψευδαίσθηση μιας όψης που πάλλεται και αποκαλύπτεται μόνο υπό κίνηση. Η επιμήκης επιβλητική όψη του συγκροτήματος, όπως σταδιακά διαγράφεται και με την υποχώρηση των όγκων στη στέψη των κτιρίων, αντανακλά το φως και ξεκλειδώνει οπτικές της πόλης.

Ο σχεδιασμός των περσιδών ήταν μία μεγάλη πρόκληση, καθότι θέλαμε να χρησιμοποιήσουμε το μάρμαρο, ένα πολύ γνώριμο ελληνικό υλικό σε μία δομή που δεν είναι και η πλέον συνθημομένη. Οι αέρινες και συνάμα στιβαρές περσιδες, ρομβοειδούς διατομής, που βλέπουμε σήμερα μπροστά μας να αιχμαλωτίζουν το αττικό φως αποτέλεσαν

πεδίο μακρής μελέτης, ώστε να επιτευχθεί το ύψος των 7 και πλέον μέτρων, για να εκτείνεται σε ύψος 2 ορόφων, με διάμετρο μόλις 45 εκατοστών και όψη στις μακρές πλευρές λιγότερο από 10 εκατοστά. Τεχνικά μιλώντας, έγινε ειδική μελέτη όψης σε συντονισμό με συνεργάτες μελετητές για τη στατική και τεχνική επίλυσή τους στα μεγέθη αυτά.

DM How did you express structure through form?

DA

Given the shape of the L-shaped plot, the buildings were sited in an oblong way, parallel to the large fronts of Lagoumitzi and Evrydamantos streets. We performed a thorough analysis of the urban fabric in an effort to understand the landscape. The complex is surrounded by buildings of a similar scale, such as the Athenaeum Intercontinental hotel, the work of Architect Jason Rizos and the National Insurance building, a project by Mario Botta and Morphos Papanikolaou-Rena Sakellariou. Based on the location of the plot in the center of the city in a dense urban fabric while coexisting with buildings of a similar scale, limits arise in its perspective of the city. We sought out distant sightings. Coexisting with major road axes creates opportunities for unobstructed views of the open horizon. In search of the optimal viewing angles of the city, we studied the shells of the buildings as mechanisms of viewing the urban landscape. The building opens to the city through the open light glass curtain, and a 'veil' is drawn in front of them. The marble blinds were placed in carefully considered angles, choreographing the gaze of users in desired directions. In the center of the buildings, the blinds are placed perpendicular to the face and gradually turn with a constant pace and at an increasing angle to the corners of the buildings opening to the city, the Acropolis, Hymettus, and the sea. The cinematic intake of the city is gradually revealed as one moves through the building, reinforcing this relationship. At the same time, the simple repeating form of the blinds creates a clean look, a pure volume of marble, which invites the gaze of passers-by. High-speed traffic on Syggrou Avenue and Lagoumitzi and the positions of the blinds at different angles create the illusion of a pulsating facet revealing itself only in motion. The elongated imposing aspect of the complex, as shaped by the diminishing of volumes on the crown of the buildings, reflects the light and unlocks views of the city.

The design of the blinds was a big challenge, as we wanted to use marble, a very familiar Greek material, in a structure that is not the most common. The airy and, at the same time, sturdy blinds, with a rhomboid cross-section that we see today in front of us capturing the Attic light, formed a field of long study in order to reach the height of 7 meters and more, extending to 2 stories high, with a diameter of only 45 cm and facets on the short sides of less than 10 cm. Technically speaking, a special aspect study was done in coordination with research partners for static and technical solutions in these sizes.

Photography ©Nikos Daniilidis

ΔΜ Μιλήστε μας περισσότερο για την έρευνα και τη λογική των περσιδών, την έμφαση που δώσατε στα mock-ups και εν γένει τις τεχνικές προκλήσεις που αντιμετωπίσατε.

DA Οι περσίδες των κτιρίων έχουν ένα μοναδιαίο σχήμα, επαναλαμβανόμενο, το οποίο τοποθετείται υπό διαφορετικές γωνίες, όπως αναφέραμε νωρίτερα. Το ρομβοειδές σχήμα επιλέχθηκε κατόπιν δοκιμών με ψηφιακά μέσα και με φυσικά μικρά δείγματα, ώστε να επιτρέπει το μεγαλύτερο δυνατό άνοιγμα, για να μεγιστοποιείται η δυνατότητα θέασης και εισροής φυσικού φωτός στο εσωτερικό των κτιρίων. Στο κέντρο κάθε περσίδας τοποθετείται μεταλλικός φορέας κυλινδρικής διατομής, από τον οποίο αναρτώνται τα πάνελ μαρμάρου σε βάση από διπλό κυψελωτό φύλλο αλουμινίου (honeycomb). Οι περσίδες εδράζονται επί λεπτών προβόλων ακυροδέματος, οι οποίοι επενδύονται αντίστοιχα με μάρμαρο.

Αστόσο, η τεχνική πρόκληση που έπρεπε να αντιμετωπίσουμε δεν αφορούσε μόνο την κατασκευή της περσίδας καθαυτής, αλλά και της συνυπαρξής της με ένα υαλοπέτασμα σε πολύ μικρή απόσταση, ώστε να δίνεται τελικά η εντύπωση ενός «όλου». Πραγματικά η όλη συνθετικότητα της κατασκευής συγχωνεύτηκε σε πλάτος 70 εκατοστών, επί των όψεων των κτιρίων. Τα τυπικά τεμάχια μαρμάρου και υαλοπετάσματος θα έπρεπε να επαναληφθούν με απόλυτη ακρίβεια σε σφιχτά χρονοδιαγράμματα σε μερικές εκατοντάδες μέτρα, «τυλίγοντας» όλες τις όψεις του κτιρίου.

Για τις ανάγκες του έργου έγινε παραμετροποίηση της όψης με ψηφιακά μέσα για να προκύψουν τυπικά επαναλαμβανόμενα τμήματα, αλλά και για να κανονικοποιηθούν όλα τα ειδικά σημεία. Δουλέψαμε αρχικά με μακέτες σε μικρή κλίμακα με ένα αρχικό μικρό δείγμα 1:1, το οποίο έφερε στο προσκήνιο πολλά ζητήματα προς αντιμετώπιση και αποτέλεσε τη βάση για ένα πλήρες πακέτο διαδιαστάσεων και τρισδιάστατων τεχνικών σχεδίων και λεπτομερειών. Ωστόσο, το σημειο-σταθμός στη μελέτη εφαρμογής της Importex αποτέλεσε αναμφίβολα η κατασκευή ενός mock-up σε κλίμακα 1:1 τυπικού τμήματος της όψης, το οποίο περιείχε όλα τα στοιχεία της - ήτοι την περσίδα, ένα τυπικό τμήμα του υαλοπετάσματος τόσο με υαλοστάσιο, όσο και με επένδυση μαρ-

μάρου, καθώς και τους οριζόντιους προβόλους που επενδύονται αντίστοιχα με μάρμαρο.

Το mock-up αποτέλεσε για κάποιους μήνες εργαλείο δουλειάς για όλους τους μελετητές και την ομάδα management και κατασκευής του έργου. Στο χρόνο αυτό δοκιμάστηκαν τελειώματα και λεπτομέρειες, χρωματικές επιλογές, αλλά και κατασκευαστικές λύσεις και τεχνικές προτάσεις. Λειτουργήσε κατ' ουσία για αρκετό καιρό ως «μακέτα εργασίας», την οποία «χαλάγαμε» και «εξανοφτιχώναμε» μέχρι να επιλυθούν τα επιμέρους ζητήματα. Το «ζωντανό» αυτό mock-up επέτρεψε σε όλους τους μελετητές και την ομάδα κατασκευής του έργου να ελέγξουμε τεχνικά, αισθητικά και κατασκευαστικά το αντικείμενο της μελέτης σε πραγματική κλίμακα και χρόνο, αποκαλύπτοντας ζητήματα και καταστάσεις που το σχέδιο δεν μπορεί να συλλάβει.

Θα πρέπει να υπογραμμίσουμε και την καίρια συνεισφορά του κύριου του έργου, καθώς η ομάδα διαχείρισης του έργου από τη Dimand πραγματικά πίστεψε στην αξία του mock-up και υποστήριξε το εγχείρημα καθόλη τη διάρκεια. Η διαδραστικότητα αυτή αποτελεί και μία πολύ σύγχρονη συνθήκη εργασίας, καθώς η κατασκευή prototypes & mock-ups είναι βασικό αντικείμενο της παραγωγής αρχιτεκτονικής σήμερα και εν γένει του κατασκευαστικού κλάδου.

Ειδικά για εμάς πάντως αποτέλεσε και ένα πρώτο πολύ καλό έλεγχο σε φυσικές συνθήκες του μαρμάρου που είχαμε επιλέξει. Είχαμε από την αρχή φανταστεί το κτίριο ως έναν όγκο από μάρμαρο, ο οποίος όμως να φαίνεται ανάσπαρος και κινητικός. Άλλωστε παγκοσμίως είναι λίγο τα κτίρια που χρησιμοποιείται το μάρμαρο στη μορφή αυτή. Η επιλογή του μαρμάρου αποτέλεσε μία μακρά διαδικασία αναζήτησης και ελέγχου, τόσο τεχνικού, όσο και αισθητικού, ώστε να καταλήξουμε στη βέλτιστη επιλογή.

Το υπόλευκο μάρμαρο Πύργων με το ελαφριά γραμμικά νερά αποτέλεσε μία επιλογή που πιστεύουμε ότι ανταποκρίνεται πολύ καλά στις συνθήκες έντονου φωτός και καθαρού ουρανού που απολαμβάνει η Αθήνα, καθώς οι υπόλευκοι τόνοι του έλκουν και εξισορροπούν το δυνατό αττικό φως, ενώ ταυτόχρονα ενισχύουν το ροδίνο ψήκωμο σχήμα της περσίδας.

ΔΜ Πώς αντιμετωπίσατε την επίλυση του κτιρίου εσωτερικά;

DA Παράλληλα με το κέλυφος των κτιρίων σχεδιάσαμε το εσωτερικό τους με τη διαμόρφωση και κατανομή του κτιριολογικού προγράμματος. Αντιμετώπισαμε το κτίριο εσωτερικά ως ένα μηχανισμό υποστήριξης διαφορετικών σεναρίων γραφειακών χώρων. Στο πλαίσιο της απαιτούμενης ευελιξίας μελετήθηκαν σεσνάρια κατάτμησης του χώρου σε μικρά ή μεγαλύτερα γραφεία, ενδεικτικά 2 ή 3 ανά κτίριο, σεσνάρια με πλήρως ανοιχτούς χώρους γραφείων και μικτά σεσνάρια με χώρους παρουσιάσεων, μικρών συναθροίσεων και collaboration areas.

The blinds of the buildings have a repeated unitary shape, which is placed at different angles, as we discussed earlier. The rhomboid shape was selected after testing through digital media and physical small samples so that the widest possible opening would be allowed in order to maximize viewing and flow of natural light into the interior of buildings. At each blind's center, a metal cylindrical cross-section carrier is placed, from which the marble panels are suspended on a base made of a double cellular aluminum sheet (honeycomb). The blinds are based on thin concrete cantilevers, which are respectively covered with marble.

However, the technical challenge we had to face was not just about the blind's construction as such but also about its coexistence with a glass curtain in close proximity so that the impression of a 'whole' is finally given. Really the entire complexity of the construction merged to a width of 70 cm on the facets of buildings. The standard pieces of marble and glass curtain wall should be repeated in absolute precision, on tight schedules, in a few hundred meters, wrapping around all aspects of the building.

For the needs of the project, the facet was parameterized with digital means in order to produce typical repeating segments but also to normalize all the special points. We initially worked with small-scale mock-ups and an initial small sample 1:1, which brought forth many issues to be addressed and constituted the basis for a complete package of two-dimensional and three-dimensional technical drawings and details. However, the turning point in Importex's implementation study was undoubtedly the construction of a 1:1 scale mock-up of a typical part of the facet, which contained all its elements, namely the blinds, a typical part of the glass curtain both with a glass window and marble cladding, as well as the horizontal cantilevers that were respectively lined with marble.

The mock-up was, for some months, a working tool for all researchers, project managers, and the construction team. During this period, finishes, details, and color choices, along with construction solutions and technical proposals, were tested. It essentially functioned for some time as a 'working model,' which we would 'break' and 'rebuild' until the individual issues were resolved. This 'live' mock-up allowed all the project's scholars and construction team to check technically, aesthetically, and structurally the object of the study in real scale and time, revealing issues and situations that the plan cannot capture.

We should also underline the key contribution of the project's master, since the project management team from Dimand really believed in the value of the mock-up and supported the project throughout. This process is also a very modern working condition, as the construction of prototypes & mock-ups is key to today's architecture production and, in general, to the construction industry.

Especially for us, however, it was also a very good first test of the marble we had chosen in natural conditions. From the beginning, we had imagined the building as a volume made of marble that would, however, seem light and mobile. After all, there are few buildings worldwide using marble in this form. The marble selection was a long process of search and control, both technical and aesthetic, in order to arrive at the optimal choice. The off-white Pyrgon marble with the light linear waters was a choice that we think responds very well to bright and clear conditions of the Athenian sky, as its off-white tones attract and balance the strong Attic light while at the same time they enhance the bright, tall shape of the blinds.

Το αποτέλεσμα της μελέτης αυτής ήταν ο σχεδιασμός του εσωτερικού του κτιρίου ως ένα ευέλικτο σύστημα διαμερισματοποίησης, μέσω της θέσης των περσιδών, τα οποία αποτέλεσαν κφυσικά όρια δυναμικής κατάτμησης του χώρου. Η προσεχτική και ενδελεχής αρχική μελέτη της θέσης των περσιδών, τόσο ως μηχανισμό θέσεων, όσο και ως σύστημα διαμερισματοποίησης του εσωτερικού χώρου οδήγησε σε πληθώρα επιλογών για τη διαμόρφωση του εσωτερικού, χωρίς να προκύπτει καμία αλλαγή στο κέλυφος, όποια και αν θα ήταν η επιθυμία διαχείρισης του χώρου από τον τελικό χρήστη, ο οποίος πιθανώς να πρόεκυπτε σε προχωρημένα στάδια της μελέτης.

Η πρόταση σχεδιασμού του κτιρίου ήταν τελικά ικανή να υποστηρίξει όλα τα σεσνάρια που σημειώθηκαν παραπάνω, όταν προέκυψαν οι τελικοί χρήστες των κτιρίων, οι οποίοι, όπως καταλαβαίνετε, είχαν πολύ διαφορετική άποψη για το πώς επιθυμούν το γραφείο τους.

Περιγράφοντας πιο συγκεκριμένα τους εσωτερικούς χώρους μπορούμε να πούμε ότι τα κλιμακοστάσια, οι χώροι των ανεγκυστημένων και οι λοιποί υποστηρικτικοί χώροι, όπως λουτρό και χώροι Η/Μ χωροθετήθηκαν στην πίσω όψη των κτιρίων προς τα πίσω όρια του οικοπέδου, ώστε να προκύψει ενιαίος ανοιχτός -αρχικά- χώρος γραφείων προς τις όψεις των δρόμων. Για τους χώρους γραφείων επιλέχθηκε βινυλικό δάπεδο και σχεδιάστηκε ψευδοροφή σε ενιαίο ύψος, ώστε ο χώρος να φαίνεται συνεχής και να ενισχύεται η προοπτική. Το δάπεδο και η οροφή δημιούργησαν ένα συνεχές φόντο με στόχο το βλέμμα να κατευθυνθεί προς τις όψεις και τελικά προς την πόλη, μέσα από το επεξεργασμένο φίλτρο των περσιδών.

Επιπλέον, ο σχεδιασμός βιωσιμότητας του έργου στοχεύει σε πιστοποίηση LEED Gold. Ως εκ τούτου, οι επιλογές των υλικών που χρησιμοποιήθηκαν έγιναν βάσει της εκτίμησης του κύκλου ζωής τους και φέρουν πιστοποιητικά αειφορίας και βιωσιμότητας. Έχουν χρησιμοποιηθεί εντόπια υλικά και υλικά που περιέχουν σε μεγάλο ποσοστό προϊόντα ανακύκλωσης, ενώ συνολικά τα εγκατεστημένα συστήματα είναι χαμηλής ενεργειακής κατανάλωσης με στόχο το μικρότερο δυνατό αποτύπωμα άνθρακα.

Το ζητούμενο του σχεδιασμού ήταν η δημιουργία ευχάριστων και βιώσιμων χώρων που θα προσφέρουν τις βέλτιστες συνθήκες εργασίας και θα αποτελούν πόλο έλξης για εργαζόμενους υψηλής κατάρτισης, οι οποίοι αντιλαμβάνονται και εκτιμούν την υψηλή ποιότητα των υπηρεσιών που απολαμβάνουν. Αντίστοιχα για τον εργοδότη, τα κίνητρα δεν αφορούν μόνο τα προφανή και άμεσα οφέλη σχετικά με τη χρήση ενέργειας που έχει εξελιχθεί απότομα σε πρώτο θέμα σήμερα, αλλά και τη θέση και το κύρος του στην αγορά.

DM How did you deal with solving the building internally?

DA Along with the shell of the buildings, we designed their interior until the configuration and distribution of the building program. We treated the building internally as a mechanism supporting different office space scenarios. Within the required flexibility, scenarios

for dividing the space into small or larger offices were studied, indicatively 2 or 3 per canvas, scenarios with fully open office spaces, and mixed scenarios with presentation spaces, small gatherings, and collaboration areas.

The result of this study was designing the interior of the building as a flexible partitioning system through the position of the blinds, which were the 'natural' limits for a potential division of the space. The attentive and thorough initial study of the position of the blinds, both as a viewing mechanism and as a compartmentalization system of the interior space, led to a multitude of options for shaping the interior without resulting in any change to the shell whatsoever, regardless of how the end user wished to use the space.

The building design proposal was ultimately able to support all the scenarios that are noted above when the end users of the buildings emerged, who, as you know, had a very different view of how they wanted their office set. Describing more specifically the interior spaces, we can say that the stairwells, elevator areas, and other supporting areas, such as bathrooms and IT spaces, were placed on the back side of the buildings towards the plot's rear limits, so as to create a single open - initially - office space facing the road view. Vinyl flooring was chosen for the office spaces, and a suspended ceiling was designed at a uniform height so that the space appears continuous and the perspective is enhanced. The floor and the ceiling created a continuous background aiming to draw the eye toward the view and finally toward the city through the curated filter of the blinds.

In addition, the project's sustainability design aims for LEED Gold certification. Therefore, the materials used were chosen based on their life cycle assessment and carry sustainability and sustainability certificates. Local materials and materials that contain a large percentage of product recycling have been used, while overall, the installed systems are low energy consumption with the aim of the smallest possible carbon footprint. The goal of the design was to create pleasant and sustainable spaces that would offer optimal working conditions and will be a magnet for highly trained workers who understand and value the high-quality services they enjoy. Accordingly, for the employer, the incentives are not only about the obvious and immediate benefits related to the energy use that has evolved abruptly to the fore today but also about its position and prestige in the market.

ΔΜ «Στιγμές αλήθειας» κατά την εργασία σας στο συγκεκριμένο έργο;

DA Ίσως η πιο αυθεντική στιγμή αλήθειας που θα μπορούσε κάποιος να σταθεί να είναι η κατασκευή του mock-up και το sign-off

του προς κατασκευή. Είναι μία στιγμή συναισθηματικά φορτισμένη, καθώς είναι μία στιγμή κρίσης για το έργο, όταν κάτι τόσο bespoke λαμβάνει μορφή και ετοιμάζεται προς κατασκευή. Παράλληλα είναι και μία στιγμή αλήθειας για το σύνολο των εμπλεκόμενων στο έργο, καθώς αποκρυσταλλώνεται με τον πλέον σαφή τρόπο η συνεργασία τώσαν πολλών διαφορετικών μερών, που από διαφορετικές σκοπιές και αρετηρίες συναντώνται σε ένα κοινό σκοπό. Αυτό δεν είναι πραγματικά μία στιγμή αλήθειας; Δεδομένης της μεγάλης κλίμακας του έργου και του γεγονότος ότι πρόκειται τελικά για ένα εμπορικό project, είναι θαυμάσια στιγμή όταν η μακρά συνεργασία με τους λοιπούς μελετητές, με τους ειδικούς συμβούλους, μελετητές ή υπεργολάβους και φυσικά με τον κύριο του έργου παράγει αυτό το πρώτο «αποτέλεσμα». Ο καρπός της κοινής αυτής προσπάθειας συμπυκνώνει και την ουσία των έργων τέτοιας κλίμακας, τα οποία μπορούν να πραγματοποιηθούν στο επίπεδο αυτό, όταν συναντώνται υπό τον κοινό σκοπό όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Θεωρούμε ότι αυτό είναι και μία συνθήκη που μένει από το συγκεκριμένο έργο και αποτελεί τρόπο δουλειάς για το γραφείο μας. Ένα κτίριο αποτελεί σίγουρα ένα αρχιτεκτονικό αντικείμενο, και παράλληλα αντικείμενο δουλειάς όλων των μελετητών. Ταυτόχρονα και πάνω από όλα, αποτελεί και μία επένδυση με συγκεκριμένα οικονομοτεχνικά δεδομένα και στόχους. Η επιτυχία της όλης προσπάθειας έγκειται στη δυνατότητα συνεργασίας και στήριξης του κοινού σκοπού. Αυτό ίσως αποτελεί ένα προπομπό επιτυχίας κάθε έργου.

DM “Moments of truth” while working on this particular project?

DA Perhaps the most authentic moment of truth that one could stand is the construction of the mock-up and signing-off of the construction. It's a charged, emotional moment as it is a moment of crisis for the project when something so bespoke receives a form and is being prepared for manufacture. At the same time, it is also a moment of truth for all those involved in the project, as it crystallizes in the clearest way the collaboration of so many different stakeholders, who, from different starting viewpoints, meet for a common purpose. This isn't really a moment of truth? Given the large scale of the project and the fact that it is a commercial project, it is a wonderful moment when the long cooperation with other researchers, special consultants, researchers or subcontractors, and of course with the master of the project produces this first 'result'. The fruit of this joint effort also condenses the essence of projects of such a scale, which can take place at this level when all involved parties meet for a common purpose.

We consider that this is also a condition that remains from the specific project and constitutes the way we work in this office. A building is definitely an architectural object and, at the same time object of work for all scholars. At the same time and above all, it is an investment with specific economic and technical data and objectives. The success of the entire effort lies in the possibility of cooperation and support for the common purpose. This is perhaps a precursor to the success of any project.

«Το κτίριο γραφείων της Λεωφόρου Συγγρού φιλοδοξεί να είναι απολύτως εκφραστικό της ελληνικότητας, αλλά διεθνώς ελκυστικό»

BENNETTS ASSOCIATES

“The office building on Syggrou Avenue aspires to be an absolute expression of Greekness while internationally attractive”

DM Μιλήστε μας για τη συνεργασία σας με τους Divercity architects.

BA Ο όρος «Συνεργασία» είναι υπερβολικά χρησιμοποιούμενος, αλλά για εμάς διατηρεί αυθεντική σημασία. Αυτό έχει αποδειχθεί από την έκδοση που πραγματοποιήσε το γραφείο μας, το 2016, με θέμα "Five Insights" όπου δοκίμια γράφτηκαν από πρόσφατους αποφοίτους έως διευθυντές του γραφείου, που συνεργάστηκαν ο ένας δίπλα στον άλλον. Η θέσμιση με πελάτες, συμβούλους και άλλους σχεδιαστές γίνεται επίσης χωρίς αποκλεισμούς –οδηγούμε με αποφασιστικότητα, αλλά είμαστε ομοδιικοί παίκτες.

Για τα κτίρια γραφείων της Λεωφόρου Συγγρού, η συνεργασία μας ήταν μια διασταυρούμενη γονιμοποίηση αντίστοιχων δεξιοτήτων και εμπειριών που αλληλοσυμπληρώνονται. Ως Bennetts Associates ήμασταν υπεύθυνοι για το concept design, συμπεριλαμβανομένης της ομοδοποίησης, της απόκρισης των συμφραζομένων, των προσώπων και την προσέγγιση των χώρων κοινωνικοποίησης, ενσωματώνοντας παράλληλα την τέρτατη εμπειρία που έχουμε εξελίξει στο Λονδίνο και το Ηνωμένο Βασίλειο στον καινοτόμο σχεδιασμό χώρων εργασίας αλλά την εμπειρία μας στον αειφόρο σχεδιασμό. Οι Divercity μας ενημέρωναν σχετικά με τους τοπικούς κανονισμούς. Το έργο παραδόθηκε στους Divercity που ανέπτυξαν το σχέδιο σε περισσότερες λεπτομέρειες για το procurement και την κατασκευή.

DM Tell us about your collaboration with Divercity Architects.

BA The term "Collaboration" is over-used, but for us, it holds authentic meaning. This has been proven by the publication carried out by our office in 2016 on the theme "Five Insights", where essays were written by recent graduates as Office Managers who worked alongside each other. Engagement with clients, consultants, and other designers is also inclusive – we lead with determination, but we are team players. For the office buildings on Syggrou Avenue, our collaboration was an intersected fertilization of respective skills and experiences that complement each other. At Bennetts Associates, we were responsible for the concept design, including grouping, contextual response, facets, and approach of socializing spaces, while incorporating the vast experience that we have evolved while in London and the UK in innovative space design work as well as in sustainable design. Divercity kept us updated on local regulations. The project was handed over to Divercity, who developed the plan in more detail for procurement and construction.

DM Τα σχόλιά σας για την ιδέα σας να συνδέσετε το κτίριο και την πόλη στον αρχικό σχεδιασμό.

BA Η εργασία στην Αθήνα αποτελεί πηγή μεγάλης υπερηφάνειας για το γραφείο μας. Ως γενέτειρα της δυτικής αρχιτεκτονικής, η Αθήνα μαρτυρά σε κάθε σημείο την ιστορία της, ενώ ταυτόχρονα ως πόλη εκπέμπει μια κοσμοπολιτική ζωντάνια και μια απτή επιθυμία για καινοτομία. Το έργο του Κτιρίου Γραφείων στη Συγγρού είναι ο μεγάλο βαθμό μέρος αυτής της διαλεκτικής μεταξύ του παλιού και του νέου. Είναι ένα σημαντικό νέο ορόσημο, που προσφέρει εκπληκτική θέα στην Ακρόπολη και τον Λυκαβηττό από τους τελευταίους ορόφους, αλλά το πιο σημαντικό, γαβανίζει τη μεταμόρφωση της Λεωφόρου Συγγρού και εδραϊώνει μια νέα συνοικία προορισμού για την πόλη.

Χρειαζόμαστε ιστορία –είναι η ψυχή μας και η συλλογική μας αφήγηση, αλλά δεν μπορεί να περιορίζει την εξέλιξη. Στα τέλη του 20ού αιώνα, έχουμε υπάρξει συχνά πολύ βιαστικοί να «σαρώσουμε» το παρελθόν υπέρ του νέου αλλά η βιωσιμότητα και οι μεταβαλλόμενες ανησυχίες ενθαρρύνουν μια βαθύτερη αξιολόγηση του τι υπάρχει και πώς μπορεί να ενταχθεί δημιουργικά στο παρόν. Πρέπει να εξισορροπήσουμε παλιό και νέο έτσι ώστε να είναι φρέσκο. Τα νήματα της ιστορίας μιας πόλης μπορούν να συνδυαστούν με αυτά του παρελθόντος για να δημιουργήσουν έναν ακόμα πιο πλούσιο αστικό ιστό. Σε μεγάλο μέρος της τρέχουσας εργασίας μας διερευνούμε αυτήν την ισορροπία. Για παράδειγμα, η πλατεία Timber Square στο νότιο Λονδίνο, περιλαμβάνει τη διατήρηση ενός πρώην τυπογραφείου της δεκαετίας του 1950 ως μέρος μιας πλούσιας μεζης παλιού και νέου. Η Woolwich Works αναπροσαρμόζει το ιστορικό στρατιωτικό κτίριο ως έναν τέρτατο πολιτιστικό χώρο για το Λονδίνο, συνολικά τέσσερις φορές μεγαλύτερο από το Royal Albert Hall. Το Chester Storyhouse διατηρεί τη συλλογική μνήμη της κοινότητας από ένα πολυαγαπημένο κτίριο της δεκαετίας του 1950 ως μέρος ενός άλλου νέου πολιτιστικού χώρου.

Το κτίριο γραφείων της Λεωφόρου Συγγρού φιλοδοξεί να είναι σύγχρονο, αλλά διαχρονικό, απολύτως εκφραστικό της ελληνικότητας, αλλά διεθνώς ελκυστικό, να αιχμαλωτίζει το πνεύμα του τόπου και να ενθαρρύνει τις συμπωματικές

DM συναντήσεις που φέρνουν κοντά τους ανθρώπους. Η αρχιτεκτονική του κτιρίου παίρνει το ερέθισμά της από τα πολύτιμα χαρακτηριστικά της κλασικής ελληνικής αρχιτεκτονικής, την οποία εμπνέει με μια αίσθηση μοναδικότητας.

DM Your comments on your idea to connect the building and the city to the original design.

BA Working in Athens is a source of great pride for our office. As the birthplace of Western architecture, Athens bears witness to its history at every point, while at the same time, as a city, it radiates a cosmopolitan vibrancy and a palpable desire for innovation. The Syggrou Office Building project is very much a part of this dialectic between the old and the new. It is an important new milestone, which offers stunning views of the Acropolis and Lycabettus from the latter floors, but most importantly, it galvanizes the transformation of Syggrou Avenue and establishes a new destination district for the city.

DM We need history – it is our soul and our collective narrative, but it cannot limit development. In the late 20th century, we have often been too hasty to wipe out the past in favor of the new, but sustainability and the changing concerns encourage a deeper assessment of what exists and how it can be integrated creatively into the present. We must balance old and new so that it is fresh. The threads of a city's history can be intertwined with its past to create an even richer urban fabric. In large part, we explore this balance in our current work. For example, the square Timber Square in south London includes the preservation of a former printing office of the 1950s as part of a rich mix of old and new. The Woolwich Works redefines historic military buildings as a vast cultural space for London, a total of four times the size of the Royal Albert Hall. Chester Storyhouse preserves the community's collective memory of a much-loved building in the 1930s as part of another new cultural space. The Syggrou Avenue office building aspires to be modern yet timeless, absolutely expressive of Greekness but internationally attractive, to capture the spirit of the place and to encourage the chance encounters that bring people together. The architecture of the building takes its stimulus from the precious characteristics of classical Greek architecture, which imbues a feeling of uniqueness.

DM Πώς προσεγγίσατε τον όγκο του κτιρίου;

BA Ο πελάτης ήθελε δύο κτίρια, συνολικής επιφάνειας 15.600 τ.μ. γραφείων, με ισότιμη παρουσία στη Λεωφόρο Συγγρού, ωστόσο η γεωμετρία του χώρου με το αποτύπωμα σε σχήμα L και το στενό ψήμετρο στη Συγγρού αποδείχτηκε μεγάλη πρόκληση. Κατά την ανάπτυξη του όγκου ενός κτιρίου, τεινουμε να λαμβάνουμε υπόψη πρώτα τον εξωτερικό χώρο, ώστε να μην είναι υπολειπόμενος ή αναποφαινας χώρος. Μια ολιστική προσέγγιση ή ενσωματώνει το κτίριο και τον περιβάλλοντα χώρο.

DM Το σημείο εκκίνησης για το σχεδιασμό ήταν μια καταπράσινη όαση στην καρδιά της οικόπεδου, η οποία πλασιωνόταν από τα ύψος κτίρια. Μια αναφορά στις παραδοσιακές ελληνικές αυλές, που προορίζονται ως κοινωνικοί χώροι, όπου χρήστες δύο κτιρίων μπορούν να συγκεντρωθούν και να αλληλεπιδράσουν μακριά από τη θάλασσα και τον θόρυβο της Λεωφόρου Συγγρού. Μια σύγχρονη επανερηγεία παραδοσιακών θεμάτων σχεδιασμού, όπως η «στοά» και το «περιστύλιο», μαζί με μια νέα Λεωφόρο δέντρων που μαλακώνουν και σκιάζουν το περιβάλλον, καθοδηγούν απαλά τους χρήστες και τους επισκέπτες σε αυτήν την πράσινη και κοινωνική καρδιά που σχηματίζει ένα κοινό προσάυλιο και για τις δύο εισόδους γραφείων, επιτρέποντάς τους να απολαμβάνουν την κατευναστική επίδραση της φύσης πριν εισέλθουν σε έναν υψηλής ποιότητας χώρο εργασίας. Ήμασταν επίσης αποφασισμένοι να δημιουργήσουμε ισότιμια μεταξύ των δύο κτιρίων και να δώσουμε τόσο την αίσθηση του ανήκειν όσο και της σύνδεσης με τη Συγγρού. Τα δύο οκτώωρα κτίρια, ντυμένα με ένα πέπλο από μαρμάρινο πτερύγια, διαθέτουν εξίσου εντυπωσιακές γλυπτές οροφές για να ενισχύσουν την παρουσία τους σε αυτό το ολόενα και πιο μεταβαλλόμενο αστικό τοπίο.

DM How did you approach the volume of the building?

BA The client wanted two buildings, totaling 15,600 sq.m. of office space, with an equal presence on Syggrou Avenue; however, the site geometry, with its L-shaped footprint and narrow elevation on Syggrou, proved to be quite a challenge. When developing the massing of a building, we tend to consider external space first so that it is not a residual or a left-over space. A holistic approach that seamlessly joins up buildings and landscaping. The starting point for the design was a luscious green oasis at the heart of the site framed by the surrounding buildings, referencing traditional Greek courtyard houses, and intended as a social space where users of both buildings can gather and interact away from the bustle and noise of Syggrou. A contemporary reinterpretation of traditional design themes, such as 'stoa' and 'peristyle,' together with a new avenue of trees that soften and shade the context, gently guides users and visitors to this green and social heart that forms a shared forecourt to both office entrances, allowing them to enjoy the calming effect of nature before entering their high-quality workplace. We were also determined to create parity between the two buildings and give both a sense of belonging and connection with Syggrou. The two eight-story buildings, clad in a veil of marble fins, come with equally eye-catching sculpted rooflines to enhance their presence in this increasingly changing townscape.

DM Πώς μεταφράζετε σε πράξη τη βιωσιμότητα στην Ελλάδα;

BA Οι Bennetts Associates θέτουν σε εφαρμογή τη βιωσιμότητα για περισσότερο από 30 χρόνια, από τότε δηλαδή που ξεκίνησε το γραφείο. Πριν ακόμη ο ίδιος ο όρος «βιωσιμότητα» να είναι σε κοινή χρήση. Είμαστε αποφασισμένοι στην πρόωση της βιωσιμότητας ως επικρατούσας τάσης, ώστε να μπορεί να έχει εκτεταμένο αντίκτυπο. Για να δείξουμε πως εφαρμόζουμε αυτό που κηρύττουμε, έχουμε αναλάβει σημαντικές δεσμεύσεις σε επιχείρηση για τη μείωση του δικού μας αποτυπώματος άνθρακα και αναλαμβάνουμε αυτή την ευθύνη με δημόσια δέσμευση.

DM Επίσης παρακολουθούμε ο καθένας το δικό μας προσωπικό αποτύπωμα άνθρακα, μέσω ενός εργαλείου λογισμικού που αναπτύξαμε, για να ενημερώσουμε το προσωπικό για το αποτύπωμα άνθρακα του τρόπου ζωής τους. Εξακολουθούμε να βρίσκουμε σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης για το κλίμα. Στόχος είναι να περιορίσουμε την υπερθέρμανση του πλανήτη στους 1,5 βαθμούς Κελσίου, μειώνοντας δραστικά τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ώστε να επιτευχθεί ένας κλιματικά ουδέτερος κόσμος μέχρι το 2050. Δεδομένου ότι τα κτίρια αντιπροσωπεύουν περίπου το 40% όλων των εκπομπών άνθρακα, τα έργα χαμηλών εκπομπών άνθρακα μπορούν να γίνουν να βοηθήσουν στη διάσωση του πλανήτη. Καθώς οι μειώσεις στη λειτουργική ενέργεια έχουν καταστεί ευκολότερο να επιτευχθούν, η εστίαση μετατοπίζεται στις μεθόδους παραγωγής και κατασκευής ενσωματωμένου άνθρακα και χαμηλών εκπομπών άνθρακα. Εξ ου και το σύνθημά μας, "waste less, build less"! Το έργο στη Συγγρού παρέχει ευέλικτους και προσαρμοστικούς χώρους που μπορούν να φιλοξενήσουν την αλλαγή χρήσης με την πάροδο του χρόνου, ελαχιστοποιώντας έτσι την κατεδάφιση, μεγιστοποιώντας τη συγκράτηση και μειώνοντας την ανάγκη για νέα κατασκευή. Οι σύγχρονες μέθοδοι κατασκευής και κατασκευής εκτός εργοταξίου, με χρήση υλικών τοπικής προέλευσης, όπως συνέβη με τα μαρμάρινα πτερύγια, αυξάνουν την αποδοτική χρήση των πόρων και μειώνουν τα απόβλητα, ενώ οι αναστρεψιμες συνδέσεις επιτρέπουν την εύκολη και αποτελεσματική αποσυνομιολόγηση.

DM Η χρήση υλικών που περιέχουν μεγάλο ποσοστό ανακυκλωμένων προϊόντων, όπως οι οπλισμοί από χάλυβα και η κατασκευή της πρόσοψης, μειώνει περαιτέρω το αποτύπωμα άνθρακα του συγκροτήματος. Ο σχεδιασμός βιωσιμότητας του έργου, που στοχεύει στην πιστοποίηση LEED Gold, λαμβάνει υπόψη τις τοπικές κλιματολογικές συνθήκες, παρέχοντας άφθονη φυσική σκίαση στους υλοπίνιακες προσώπων για μείωση της ανάγκης για ενεργή ψύξη. Η έντονη παρουσία βλάστησης στους ψηλότερους ορόφους και η φυτεμένη στέγη ενισχύει τη βιοποικιλότητα και μειώνει σημαντικά τις απαιτήσεις ψύξης. Οι κεντρικές τοποθεσίες και ο σχεδιασμός της πρόσοψης βελτιστοποιούν τη διανομή του φυσικού φωτός, ενώ τα ανοιγόμενα παράθυρα βοηθούν στον άφθονο φυσικό αερισμό. Μια καταπράσινη αυλή, που είναι η πρώτη εντύπωση του επισκέπτη, λειτουργεί ως όαση γαλήνης στα διαλείμματα των εργαζομένων, όπου μπορεί κανείς να συναντασθεί με συναδέλφους, να συνδεθεί με τη φύση και να συζητήσει σε υπαίθριες εκδηλώσεις που υποστηρίζουν την ευημερία.

DM How do you put sustainability into action when working in Greece?

BA Bennetts Associates has been putting sustainability into action for more than 30 years since the practice started before the term itself was in common usage. We are dedicated to pushing sustainability into the mainstream so that it can have a widespread impact. To demonstrate how we practice what we preach, we have made major commitments as a business to reduce our own carbon and are holding ourselves publicly accountable for this. We also monitor our own personal carbon footprints through a software tool we developed to inform staff about the carbon footprint of their lifestyle. We are still in a climate emergency, with a goal to limit global warming to 1.5 degrees Celsius by drastically reducing greenhouse gas emissions to achieve a climate neutral world by 2050. Given that buildings account for about 40% of all carbon emissions, low-carbon projects can certainly help save the planet. As reductions in operational energy have become easier to achieve, the focus is shifting to embodied carbon and low-carbon

DM manufacturing and construction methods. Hence our motto, waste less, build less! The Syggrou Avenue Office project provides flexible and adaptable spaces that can accommodate changing use over time, thus minimizing demolition, maximizing retention, and reducing the need for new build. Modern methods of construction and off-site manufacturing, using locally sourced materials, as was the case for the marble fins, increase the efficient use of resources and reduce waste, whereas reversible connections enable easy and efficient disassembly.

DM The use of materials that contain a large percentage of recycled products, such as steel reinforcements and the construction of the facade, further reduces the complex carbon footprint. The sustainability design of the project, which aims at LEED Gold certification, considers the local climatic conditions, providing abundant natural shading to the glazed facades to reduce the need for active cooling. The strong presence of vegetation on the higher floors and the planted roof strengthens biodiversity and significantly lowers cooling requirements. The core locations and facade design optimize the distribution of natural light, while openable windows help to experience plenty of natural ventilation. A verdant courtyard, which is the visitor's first impression, works as an oasis of peace during employee breaks, where one can socialize with colleagues, connect with nature, and join outdoor events that support wellbeing.

DM «Στιγμές αλήθειας» στη διάρκεια της περιόδου που δουλεύατε το έργο;

BA Η πανδημία του COVID μός δίδαξε ότι μπορούμε να εργαστούμε οπουδήποτε, αλλά ταυτόχρονα μας υπενθύμισε ότι είμαστε κοινωνικά όντα που ευδοκίμουμε όταν είμαστε μαζί. Την ίδια στιγμή, η ενσωμάτωση της βιωσιμότητας κερδίζει ραγδαία δυναμική, λόγω των εταιρικών δεσμεύσεων ESG, της πίεσης από τους χρηματοδότες, των αυστηρότερων κανονιστικών ρυθμίσεων και των ολόενα και πιο καλά ενημερωμένων κατοίκων. Τα ήπια «εργαστόαση» του πρόσφατου παρελθόντος αντικαθίστανται με «χώρους εργασίας» νέας γενιάς που προόουν την αλληλεπίδραση, εμπλουτίζουν την ψυχή και ανταμείβουν την κοινότητα. Πάντα πιστεύουμε ότι η βιώσιμη αρχιτεκτονική και η καλή αρχιτεκτονική είναι συνώνυμα. Πράγματι, στον τομέα του mainstream εργασιακού χώρου, έχουμε χρησιμοποιήσει συχνά μια ελληνική μεταφορά που λέει ότι η βιωσιμότητα είναι ένας «δούρειος Ίππος» για την καλή αρχιτεκτονική, με έμφαση στην ποιότητα του χώρου, του φωτός, του αέρα, της άνεσης και της φύσης. Οι χώροι εργασίας αλλάζουν εντυπωσιακά ως απάντηση σε αυτούς και άλλους παράγοντες. Αρχιτεκτονικά αυτό προσφέρει στελεχίωτες δυνατότητες, με επιρροές από τη φιλοξενία και τον πολιτισμό, που οδηγούν σε νέες υβριδικές τυπολογίες. Τα Κτίρια Γραφείων της Λεωφόρου Συγγρού συνδυάζουν φυσικά και τοπικά υλικά, ενεργή κυκλοφορία, βιοφιλία, εξωτερικές ανέσεις και άλλα παρόμοια, αντιμετωπίζοντας την πολύ ευπρόσδεκτη πρόσφατη εστίαση στην υγεία και την ευημερία, ενισχύοντας περαιτέρω τον αειφόρο σχεδιασμό, για να δώσει μια πλουσιότερη και βαθύτερη ανταπόκριση στις ανάγκες της ανθρωπότητας.

DM “Moments of truth” during the period working for Syggrou Office Complex?

DM The COVID pandemic taught us that we can work anywhere but simultaneously reminded us that we are social beings who thrive best when being together. At the same moment, mainstreaming of sustainability is rapidly gaining momentum, driven by corporate ESG commitments, pressure from funders, regulatory tightening, and increasingly well-informed occupiers. The bland ‘work factories’ of the recent past are being replaced with new generation ‘workplaces’ that foster interaction, enrich the soul, and reward congregation. We have always felt that sustainable architecture and good architecture are synonymous. Indeed, in the mainstream workplace sector, we have often used a Greek metaphor to the effect that sustainability is a ‘Trojan Horse’ for good architecture, with its focus on the quality of space, light, air, amenity, and nature. Workplaces are changing remarkably in response to these and other factors. Architecturally this offers endless possibilities, with influences from hospitality and culture leading to new hybrid typologies. Syggrou Avenue Office blends natural and local materials, active circulation, biophilia, external amenity, and the like, addressing the much-welcome recent focus on health and well-being, further bolstering sustainable design, to give a richer and deeper response to the needs of humanity.

DM Η προκαταρκτική μελέτη του Έργου έγινε από το γραφείο Bennetts Associates. Η αρχιτεκτονική μελέτη του Έργου - από την ολοκλήρωση της αρχιτεκτονικής προμελέτης μέχρι και την μελέτη εφαρμογής - και η υψηλή αρχιτεκτονική επίβλεψη του Έργου εκπονήθηκε από το γραφείο Divercity Architects.

DM The preliminary study of the Project was done by the Bennetts Associates office. The architectural study of the Project - from the completion of the preliminary architectural study to the implementation study - and the high architectural supervision of the Project was prepared by the Divercity Architects office.

SYGGROU OFFICE COMPLEX ATHENS, ATTICA
CONCEPT ARCHITECTS Bennetts Associates
DELIVERY ARCHITECTS Divercity Architects
STRUCTURAL DESIGN Pagonis-Polychronopoulos-Kinatos
MECHANICAL STUDY INSTA Consulting Engineers
HIGH ARCHITECTURAL SUPERVISION Divercity Architects
LIGHTING DESIGN Lighting Architecture
INTERIOR DESIGN A&M Architects (Building A) Divercity Architects (Building B, Floors 00-05) SPACE MATTERS (Building B, Floor 07)
LANDSCAPE ARCHITECTURE Elli Pangalou and Associates
FIRE SAFETY STUDY B.&T. Pyrgiotis Theofanis Roussas
ACOUSTIC STUDY Haris Moraitis Giorgos Hatzigeorgiou
ENERGY STUDIES DCarbon
TRAFFIC STUDY Dromos Consulting
ENVIRONMENTAL IMPACT STUDY Echmes
INVESTOR PRODEA Investments
Developer DIMAND S.A. EBRD PRODEA Investments
CONSTRUCTION Ballian Techniki S.A.
AREA OF PLOT 4,700 sq.m.
Gross Building Area 31,220 sq.m.
STUDY PERIOD 2019-2020
CONSTRUCTION PERIOD 2022-2022

Η Rahel Belatchew είναι αρχιτέκτονας και ιδρύτρια της Belatchew Architecture Firm στη Σουηδία. Σπούδασε στο Παρίσι και το Άμστερνταμ και αποφοίτησε από την "Ecole Spéciale d'Architecture" στο Παρίσι, το 1996. Έχει ασκήσει το επάγγελμά της στη Γαλλία, το Τόκιο και το Λουξεμβούργο, πριν ιδρύσει την Belatchew Architecture στη Στοκχόλμη.

Rahel Belatchew is an architect and founder of Belatchew Architecture in Sweden. Rahel is an architect based in Stockholm, Sweden. She studied in Paris and Amsterdam and graduated from the Ecole Spéciale d'Architecture in Paris in 1996. She practiced architecture in France, Tokyo, and Luxemburg, before establishing Belatchew Architecture in Stockholm.

Green Talks: Rahel Belatchew

(SUSTAINABILITY)

Elias Messinas

Το 2006 η Rahel βραβεύτηκε ως «Αρχιτέκτονας της Χρονιάς» και το 2007 το Γραφείο της συμπεριλήφθηκε από το "Wallpaper Magazine" ως ένας από τους 101 πιο συναρπαστικούς νέους αρχιτέκτονες στον κόσμο. Η Rahel Belatchew Architecture είναι ένα αρχιτεκτονικό γραφείο με προορατική ανθρωποκεντρική προσέγγιση και το Belatchew Labs είναι ένα στούντιο εντός του Γραφείου που εργάζεται σε πειραματικά έργα, έρευνες και δοκιμές νέων προσεγγίσεων σε αστικά και αρχιτεκτονικά ζητήματα. Η Rahel ήταν ομιλήτρια στο Eco Week στη Θεσσαλονίκη, το 2011.

In 2006 Rahel was awarded Architect of the Year, and in 2007 the Office was listed by Wallpaper Magazine as "one of the 101 of the world's most exciting new architects". Rahel Belatchew Architecture is an Architectural Practice with a proactive human-centric approach. Belatchew Labs is a studio within the Office that works on experimental projects and research, testing new approaches to urban and architectural issues. Rahel Belatchew was a keynote speaker at ECOWEEK in Thessaloniki, Greece, in 2011.

GT Rahel, ο' ευχαριστώ πολύ που ήρθες. Είναι υπέροχο να σε έχουμε μαζί μας!

RB Ευχαριστώ, Ηλία. Είναι υπέροχο που είμαι εδώ. Σε ευχαριστώ για την πρόσκληση.

GT Rahel, thank you so much for joining. It's great to have you with us!

RB Thank you, Elias. It's great to be here. Thank you for having me.

GT Θέλουμε το ακροατήριο να γνωρίσει λίγο καλύτερα την επαγγελματική πρακτική σου. Είμαι σίγουρος ότι πολλοί άνθρωποι γνωρίζουν ήδη το έργο σου, αλλά σε μιλήσουμε για αυτούς που δεν σε ξέρουν. Θα ήθελα να ακούσω για εσένα ως αρχιτέκτονα, το ξεκίνημα της καριέρας σου πριν από τριάντα χρόνια, το design και τις επαγγελματικές σου επιλογές και ποια είναι η προσέγγισή σου στον βιώσιμο σχεδιασμό.

RB Η προσέγγισή μας, η δική μου και του Γραφείου Belatchew στη Στοκχόλμη, είναι ότι ο βιώσιμος σχεδιασμός είναι και πρέπει να είναι το θεμέλιο κάθε αρχιτεκτονικής πρακτικής από εδώ και στο εξής. Αυτό συμβαίνει διότι η κλιματική κρίση είναι η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζουμε. Πρέπει να δούμε από κοινού πώς μπορούμε να βρούμε τρόπους για να βελτιώσουμε τα έργα στα οποία εργαζόμαστε και επίσης να συζητήσουμε για βιώσιμες λύσεις με τους πελάτες μας και να συμβάλουμε στην εξέλιξη προς αυτή την κατεύθυνση. Αυτό που κάνουμε -και αυτό που πιστεύω ότι πρέπει να κάνουν όλοι οι αρχιτέκτονες- είναι να βοηθήσουν ολόκληρη την αγορά ακινήτων να εξελιχθεί προς αυτή την κατεύθυνση, αντί να κάνουμε έργα με τον τρόπο που κάναμε πάντα. Να είμαστε ανοιχτοί στην εξερεύνηση νέων λύσεων. Αντί να καταδειχνουμε υπάρχοντα κτίρια, πρέπει να προσπαθήσουμε να δούμε αν υπάρχει κάποιος τρόπος να σώσουμε υπάρχουσες κατασκευές, στις οποίες έχουν χρησιμοποιηθεί ήδη πολλοί πόροι και να δούμε με ποιον τρόπο μπορούν να αξιοποιηθούν περαιτέρω.

Επίσης εξετάζουμε με ποιους τρόπους μπορούν οι δομές να είναι ευέλικτες, ώστε να μπορούν να αλλάξουν χρήση αν είναι αναγκαίο. Πρέπει να δημιουργήσουμε έργα που να έχουν προσαρμοστικότητα. Βιάσαμε αυτήν την πανδημία τα τελευταία δύο χρόνια και αυτό έχει αλλάξει τον τρόπο χρήσης των πόλεων μας, τον χρόνο που περνάμε στο σπίτι και τον χρόνο που περνάμε ή όχι στο γραφείο. Συνεπώς, η γενική προσέγγισή μας είναι πραγματικά ανοιχτή στην αμφισβήτηση του τρόπου εργασίας μας μέχρι τώρα και προσπαθούμε να βρούμε νέες λύσεις στις νέες προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε.

GT We want our audience to know a little more about your practice. I am sure that many people know your work, but for those who don't. I would like to hear from you as an architect about the beginning of your career, the design and business choices, and what is your approach to sustainable design.

RB My approach, and of the Belatchew office in Stockholm, is that sustainable design is and should be the fundamental of all architectural practice from now on. That's because the climate crisis is the largest challenge we are all facing. We need to jointly see how we can find ways of enhancing the projects we are working on and also discuss sustainable solutions with our clients and bring them on board towards evolving in that direction. What we do, and what I think all architects should do, is help the real estate business evolve in that direction instead of doing projects the way we have always been. To be open to finding new solutions. Instead of demolishing existing buildings, try to see if there is any way we can save existing structures, where we have been using a lot of resources already, and see in what way it can be given additional use.

We also look into how structures can be flexible so that they can change use in the future. We need to create projects that have adaptability within them. We have experienced the pandemic for the last two years, which has changed our way of using our cityscape, the time we spend at home, and the time we spend and do not spend at the office. So our general approach is really being open to questioning how we have been working so far and trying to find new solutions to the challenges we face.

GT Όταν παρουσίασες για πρώτη φορά τη δουλειά σου στο ECOWEEK πριν από δέκα χρόνια, ήσουν ακόμη στο ξεκίνημα της καριέρας σου. Πώς έχουν αλλάξει τα πράγματα τα τελευταία δέκα χρόνια και πώς βλέπεις τη δουλειά σου να εξελίσσεται μέσα από την επαγγελματική σου πρακτική και το εργαστήριο, αναπτύσσοντας παράλληλα νέες ιδέες;

RB Σκεφτόμουν ότι έχουν περάσει σχεδόν τριάντα χρόνια. Έχει περάσει καιρός. Στη Σουηδία, όχι μόνο τα τελευταία δέκα χρόνια, αλλά ιδιαίτερα τα τελευταία 2 ή 3 χρόνια, η επίγνωση της βιωσιμότητας εξαπλώνεται και μπορούμε να δούμε από την πλευρά των πελατών μας ότι είναι «ανοιχτοί» σε νέες λύσεις. Και το Belatchew Labs, το οποίο είναι το πειραματικό στούντιο στο γραφείο, αφορά στην πραγματικότητα τον εντοπισμό προκλήσεων που βλέπουμε σήμερα και την προσπάθεια να οπτικοποιήσουμε νέους τύπους λύσεων στο μέλλον και να τις παρουσιάσουμε ως οράματα. Αυτό το είδος προσέγγισης δεν έχει αλλάξει. Δουλεύουμε και σήμερα με τον ίδιο τρόπο όπως και τότε. Και κυρίως οι προκλήσεις είναι ακόμη οι ίδιες. Πρόκειται για την ανάγκη δημιουργίας μιας βιώσιμης πόλης και ενός βιώσιμου μέλλοντος.

GT When you first presented your work at ECOWEEK ten years ago, you were still early in your career. How have things changed in the last ten years, and how do you see your work developing through the practice and the lab, developing new ideas side by side?

RB I realize it's almost thirty years. So it's been some time. In Sweden, not in the past ten years, but particularly in the past 2 or 3 years, the awareness of sustainability is spreading, and we can see from our clients' point of view that they are "open" to new solutions. The Belatchew Labs, which is the experimental studio in the office, is actually about identifying challenges that we see today and trying to visualize new types of solutions ahead in the future and present them as visions. Our approach hasn't changed. We are working in the same way we did back then. As a matter of fact, the challenges are basically still the same. It's about creating a sustainable city and a sustainable future.

Belatchew: Florahuset Photography ©Michael Perlmutter

Belatchew: Discus Image courtesy of Belatchew

έναν νέο τύπο σχεδίασης εάν η πρόοψη είχε την ικανότητα να παράγει πραγματικά ενέργεια, η οποία φέρνει νέους τύπους προσώπων και τοπίων πόλεων.

GT Materials and experimentation. I really like your Strawscraper project that's producing its own energy. How does this idea break new ground in how buildings start to adopt a positive carbon footprint instead of a negative one, especially when they are tall buildings?

RB The Strawscraper project, which was a lab project, was about identifying technology, which is at a very early stage, i.e., creating energy with new means and imagining how that could develop over time and become more powerful. At the same time, during Strawscraper, we were really discussing the idea of how buildings can also be producers instead of consumers. Instead of only minimizing energy consumption for example, which of course, we are doing, we also looked at how each building can also be a producer of energy. At the same time, we also looked at the design and saw how we could create a new type of design if the facade could produce energy, which brings you new types of facades and cityscapes.

GT Μου άρεσε πολύ η αισθητική του. Είναι πραγματικά εκπληκτικό. Όπως είπες, οι προσώψεις είναι συνήθως πολύ στατικές. Να που όμως πειραματίζεσαι στη δουλειά σου με διαφορετικές φόρμες και υλικά. Μπορείς να μας καθοδηγήσεις στη διαδικασία σχεδιασμού της δουλειάς σου; Πώς δημιουργούνται ιδέες και πώς ο βιώσιμος σχεδιασμός αποτελεί μέρος αυτής της διαδικασίας;

RB Έχουμε έναν αυξανόμενο αριθμό ατόμων στο γραφείο και προσπαθούμε να εφαρμόσουμε μια διαδικασία σχεδιασμού, με την οποία μπορούμε να συνεργαστούμε όλοι σε οποιοδήποτε είδος έργου. Συνήθως ξεκινάμε με το εργαστήριο, όπου έχουμε διαφορετικούς ενδιαφερόμενους, οι οποίοι είναι διαφορετικοί τύποι ειδικών και ανθρώπων από το γραφείο μας, αλλά και από την πλευρά του πελάτη. Και πάντα έτοιμο ξεκινάμε ένα έργο. Και συνήθως, εστιάζουμε σε ένα ή σε άλλο μέρος του βιώσιμου σχεδιασμού και την κοινωνική βιωσιμότητα. Μπορεί π.χ. να βρισκόμαστε σε μια περιοχή όπου πρέπει να ενισχύσουμε την έννοια της κοινότητας και ίσως το αίσθημα ασφάλειας και να διασφαλίσουμε ότι οι άνθρωποι έχουν τη δυνατότητα να συναντηθούν με έναν πιο καθημερινό τρόπο. Επομένως, αυτές οι παράμετροι αποτελούν μέρη της διαδικασίας. Έτσι, το ίδιο το σχέδιο, το σχήμα του κτιρίου, είναι κάτι που έρχεται πολύ αργά στη διαδικασία.

GT I really liked the aesthetics of it. It is really surprising. As you said, facades are usually very static. You experiment in

your work with different forms and materials. Can you guide us through the design process of your work? How are ideas generated, and how is sustainable design part of this process?

RB We have a growing number of people in the office, and we are trying to implement a design process that we all can work with regarding any type of project. We typically start with the workshop, where we have different stakeholders involved, and those are different types of experts and different people from our office and the client's point of view. And that's always how we start a project. And usually, we focus on one or another part of sustainable design and social sustainability. We might be in an area where we need to strengthen the notion of community and maybe the feeling of safety and make sure that people can meet each other in a more informal way. So, those parameters are part of the process. So, the design itself, the shape of the building, is something that comes really late in the process.

GT Μου άρεσε πολύ αυτή η ιδέα να ξεκινάμε με το εργαστήριο. Αισθάνομαι ότι υπάρχει λιγότερη δέμευση σε οτιδήποτε ξεκινάμε συνήθως με το κτίριο, όπως το πρόγραμμα. Και στη συνέχεια υποθέτω ότι αρχίζεις να πειραματίζεσαι και μετά πηγαίνεις στα πιο τεχνικά ζητήματα.

RB Παραδοσιακά, θα έπρεπε να βάλεις τον αρχιτέκτονα να κάνει ένα μικρό σκίτσο σε ένα κομμάτι χαρτί. Αυτό θα ήταν το σχέδιο. Αλλά σήμερα η κατάσταση είναι πολύ πιο περίπλοκη και έχουμε τόσες πολλές παραμέτρους μαζί μας από την αρχή. Άρα, το ένα πρέπει να ξεκινάει από το άλλο άκρο. Και τότε ο σχεδιασμός θα είναι πολύ εύκολος στο τέλος γιατί έχετε ένα πολύ δυνατό concept. Έτσι ο σχεδιασμός θα είναι το διασκεδαστικό κομμάτι στο τέλος.

GT I really liked this idea of starting out with the workshop. It feels like there is less commitment in everything that we usually start with the building, like the program. First, you start experimenting, then you go into the more technical stuff, I assume.

RB Traditionally, you would have the architect doing a little sketch on a piece of paper. That would be the design. But today, the situation is much more complex, and we have so many parameters to bring with us from the start. So, one has to begin at the other end. And then, the design will be very easy at the end because you have a very strong concept in the project itself. The design will be the fun part at the end.

Belatchew: Björk Photography ©Michael Perlmutter

GT Η δουλειά σου έχει φρεσκάδα και πειραματισμό και είσαι σε συνεχή διάλογο για τον βιώσιμο σχεδιασμό. Είμαι περίεργος να ακούσω τη γνώμη σου για το μέλλον μιας Ευρώπης ουδέτερης από εκπομπές άνθρακα και τις δεσμεύσεις της COP26 στη Γλασκώβη. Πώς προσαρμόζεσαι ως αρχιτέκτονας σε αυτό το όραμα και τη δέσμευση;

RB Νομίζω ότι ένας τρόπος να το κάνουμε είναι να βρούμε τρόπους να φροντίζουμε οτιδήποτε έχουμε ήδη φτιάξει. Το δομημένο περιβάλλον. Κάθε είδος πόρων που έχουν ήδη ληφθεί υπόψη και έχουν χρησιμοποιηθεί έστω μία φορά. Πρέπει να προσπαθήσουμε να χρησιμοποιήσουμε περισσότερο το δομημένο περιβάλλον και όχι να το κατεδαφίσουμε.

Ο άλλος τρόπος είναι να ξεκινήσουμε από τα υπάρχοντα κτίρια, κοιτάζοντας πόσο καλά χρησιμοποιούμε τις δομές και τα κτίρια που έχουμε ήδη γύρω μας. Αν κοιτάξεις ένα κτίριο γραφείων, έχει χρησιμοποιηθεί περίπου από το 10 έως το 20% του χρόνου, επειδή οι άνθρωποι είτε βρίσκονται στο σπίτι, είτε είναι άρρωστοι, είτε ταξιδεύουν, είτε συναντώνται εξωτερικά. Τόσοι πολλοί χώροι γραφείων ήταν πραγματικά άδειοι και μάλιστα πριν από την πανδημία. Πρέπει να βρούμε τρόπους για να χρησιμοποιήσουμε τέτοιου είδους χώρους, πολύ πιο αποτελεσματικά και μάλιστα εκοσιτετέστερες ώρες το εικοσιτετράωρο. Και αν αυτό το συγκεκριμένο «γραφείο» δεν χρησιμοποιεί τον χώρο του, τότε αυτός ο χώρος θα πρέπει να είναι διαθέσιμος για κάποιο άλλο.

Και μετά έχουμε όλα αυτά που πετάμε, τα υλικά οικοδομικά απόβλητα, τα οποία φυσικά πρέπει να επαναχρησιμοποιηθούν, να τους δώσουμε αξία ώστε να μπορούμε να τα χρησιμοποιούμε όταν φτιάχνουμε νέα κτίρια. Υπάρχουν πολλά υλικά και πόροι που μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν.

GT Rahel, your work has freshness and experimentation, and you are also in constant dialogue with sustainable design in your work. I am curious to hear your take on the future of a carbon-neutral Europe and the commitments of COP26 in Glasgow. How, as an Architect, do you adapt to this vision and commitment?

RB I think that one way of doing it is trying to find ways of taking care of whatever we already have built. The built environment. Any type of resources that have already been taken into account and that have been used once. We need to try to make more use of it and not demolish it.

The other is also starting from existing buildings, looking at how well we use the structures and buildings we already have around us. If you look at an office building, it's been used about 10 to 20% of the time because people are either at home or are ill, traveling, or meeting somewhere else. So many office spaces were actually empty, and that was before the pandemic. We need to find ways to make use of that kind of space much more efficiently 24/7. And if not using that space, it should be available for somebody else.

And then we have all that we have been throwing away, the material building waste that, of course, has to be reused, has been given a value so that we can use it when making new buildings. There are a lot of materials and resources that can be reused.

GT Θα ήθελα να συζητήσουμε για εκείνο το τεράστιο έργο, το οποίο τονίζεις ότι λειτουργεί πραγματικά σαν πόλη. Μπορείς να μας πεις περισσότερα για αυτήν την έννοια της εξέλιξης της μκτής χρήσης και πώς αυτή επηρεάζει τους δρόμους της πόλης;

RB Όταν δημιουργούμε νέα κτίρια και αναπτύσσουμε νέες συνοικίες της πόλης, μπορούμε πάντα να κοιτάξουμε πίσω και να εμπνευστούμε από τον παλαιότερο σχεδιασμό της πόλης. Μπορούμε να δούμε σε παλαιότερα κτίρια, ότι υπάρχει μια συνεχής ζωντανή ζωή γύρω από αυτό στο δρόμο. Κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί, όταν κάποιος έχει τη δυνατότητα μκτής χρήσης σε ένα τετράγωνο. Έτσι, αντί να κάνουμε ένα τετράγωνο που είναι εξ ολοκλήρου οικιστικό, είναι καλό να συνδυάσουμε της καθημερινές με τις νυχτερινές δραστηριότητες. Με αυτόν τον τρόπο θα υπάρχουν άνθρωποι που θα περνούν χρόνο σε αυτήν την περιοχή και τη μέρα και τη νύχτα. Και αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο κάποιος δημιουργεί ένα ανοιχτό περιβάλλον, το οποίο είναι ελκυστικό και επίσης ασφαλές, ένα περιβάλλον όπου υπάρχουν πάντοτε άνθρωποι τριγύρω. Τότε νιώθουμε ασφαλείς, όταν περιτριγυριζόμαστε από ανθρώπους.

Έτσι, η ανάμιξη διαφορετικών τύπων δραστηριοτήτων στην ίδια περιοχή είναι ο καλύτερος τρόπος για να επιτευχθεί ένα ελκυστικό περιβάλλον για τους ανθρώπους, που θέλουν να περάσουν χρόνο εκεί και για να γίνει η περιοχή μία βιώσιμη επιλογή. Και αυτό πρέπει να υποστηρίζει τη ζωή μας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Γιατί η Αρχιτεκτονική είναι τελικά το σκηνικό της ζωής μας. Σωστά;

GT I'd like to discuss the project where you emphasize that it actually works like a city. Can you tell us more about this concept of mixed-use developments and how they affect the streets in the city?

RB When we create new buildings and develop new city districts, we can always look back and be inspired by older city planning. We can see in older buildings that there is a constant vibrant life in the street and around the buildings. And that can be achieved when one can have a mixed-use in one block. So instead of doing one entirely residential block, it's good to mix daytime activities with nighttime activities. That way, there will be people spending time in that area, at daytime and nighttime. And that's how one creates an open environment that is attractive and also safe, one that people are always around. That's when we feel safe when we are surrounded by people.

So, mixing different types of activities in the same area is the best way one can achieve an attractive environment for people to want to spend time there and to have it

GT Rahel, I am sure that many of the young professionals in our audience would like to hear from you about what skills are needed to walk down a similar path to the one you've taken. What skills have you picked along the way after graduating?

RB I think that even professional life is a lifetime of learning. So being open to learning new things, I would say, is very important, regardless of profession. And the skill I would recommend for young professionals today is, of course, to have good knowledge of the digital tools our profession uses. And apart from that, a great deal of curiosity. We are in times that are changing, and we have a lot of things that are happening. We have a technological evolution. Our lifestyle is changing, and to be relevant, we need to be open-minded when we create this backdrop, this scene of the changing lifestyle. And to understand and see these changes demands a great deal of curiosity. And wanting to learn something new and maybe also change one's opinion and do things differently. So, my recommendation would be to stay open, be curious and broaden your knowledge in Architecture and other fields.

GT Λοιπόν, κατά κάποιο τρόπο να έχει μικτό ενδιαφέρον για την Αρχιτεκτονική και άλλα πράγματα, όχι μόνο για την Αρχιτεκτονική.

RB Ναι, βρισκόμαστε πολύ νωρίς σε αυτή τη διαδικασία σχεδιασμού και αστικής ανάπτυξης. Αυτό σημαίνει ότι δεν σχεδιάζουμε μόνο ένα κτίριο, αλλά πρέπει επίσης να κατανοούμε ποιοι μπορεί να είναι οι άνθρωποι που θα χρησιμοποιούν αυτούς τους χώρους στο μέλλον. Πρέπει να έχουμε κατανόηση και διορατικότητα, να βλέπουμε σε τι κόσμο θα ζούμε σε δέκα ή είκοσι χρόνια. Για αυτό, είναι θετικό να έχετε ευρεία γνώση διαφορετικών τομέων.

GT So, in a way have a mixed interest in Architecture and other things, not just Architecture.

RB Yeah, we come in very early in the design and urban development process. This means that we are not only designing a building, but we also need to understand who the people using these spaces in the future might be. We need to have an understanding and to be able to forecast and see what kind of world we will be living in ten or twenty years. For that, it's positive to have a broad knowledge of different fields.

Lately, we have been working on a project called Naturban, which is kind of an invented word in Swedish. The word nature has been connected to the word urban. A municipality outside Stockholm created the notion of a space that has both nature and an urban character. They held a competition where they wanted to see that take form. We won that competition with a residential building that totally explores the idea of how urban life can coexist

with nature. It can also be done in Sweden, which is very up north, it's cold, and we have long winters. So, we found strategies to make sure that we could have a system where the plants would survive and remain green.

RB Rahel, με την εμπειρία σου τόσο με την αρχιτεκτονική πρακτική όσο και με πειραματικό έργο μέσω του εργαστηρίου, είμαι σίγουρος ότι πολλοί νέοι αρχιτέκτονες θα ήθελαν να ακούσουν από εσένα: τι κοιτάς σε ένα βιογραφικό ή ένα χαρτοφυλάκιο; Ψάχνεις για δεξιότητες, ταλέντο, περιέργεια ή για χαρακτήρα; Είναι το χαρτοφυλάκιο πιο σημαντικό από μια προσωπική συνέντευξη; Αναμένεις από τους νέους επαγγελματίες να έχουν κάποια δέσμευση ή γνώσεις στον βιώσιμο σχεδιασμό;

GT Ραχέλ, δουλεύεις πολύ στον σχεδιασμό κατοικιών. Αυτό που είναι αξιοσημείωτο στη δουλειά σου είναι ότι κάθε κτίριο εξερευνά νέους χώρους και νέες δυνατότητες. Μπορείς να περιγράψεις τη διαδικασία σχεδιασμού ενός οικιστικού έργου; Από πού ξεκινάς; Πού μπαίνει στην εξίσωση ο σχεδιασμός βιωσιμότητας;

RB Όσον αφορά το σχεδιασμό κατοικιών, νομίζω ότι ξεκινάμε από μέσα, οπότε ξεκινάμε κοιτάζοντας τις κατοψεις και τα διαμερίσματα. Συνήθως, έχουμε μια σύνομη συζήτηση, ότι πρέπει να δημιουργήσουμε έναν καθορισμένο αριθμό διαμερισμάτων και ότι πρέπει να έχουν ένα συγκεκριμένο μέγεθος. Τυπικά, ξεκινάμε με μια κάτοψη ορόφου και την κάτοψη του κτιρίου ταυτόχρονα. Προσπαθούμε πάντα να ενθαρρύνουμε την ενσωμάτωση εξυλείας σε ένα οικιστικό έργο ως ένα βιώσιμο χαρακτηριστικό. Μας αρέσει να συνεργαζόμαστε στενά με αρχιτέκτονες τοπίου και να βλέπουμε πώς μπορούμε να ενσωματώσουμε πράσινο μέσα και γύρω από τις κατοικίες που σχεδιάζουμε.

Τελευταία, εργαζόμαστε σε ένα έργο που έχει το όνομα "Naturban", που είναι μία λέξη επινοημένη στο Σουηδικό. Η λέξη φύση (nature) έχει συνδεθεί με τη λέξη αστικό (urban). Υπήρχε, λοιπόν, ένας δήμος έξω από τη Στοκχόλμη που δημιούργησε αυτή την έννοια ενός χώρου που έχει και φύση και αστικό χαρακτήρα. Έκαναν έναν διαγωνισμό, όπου ήθελαν να το δουν να παίρνει μορφή. Και κερδίσαμε αυτόν τον διαγωνισμό με ένα κτίριο κατοικιών που εξερευνά πλήρως την ιδέα του πώς η αστική ζωή μπορεί επίσης να συνυπάρξει με τη φύση. Και επίσης, μπορεί να γίνει στη Σουηδία, η οποία είναι πολύ βόρεια, έχει κρύο και μεγάλους χειμώνες. Έτσι, βρήκαμε στρατηγικές για να βεβαιωθούμε ότι μπορούμε να έχουμε ένα σύστημα που τα φυτά θα επιβιώσουν και θα παραμείνουν πράσινα.

GT Rahel, you work a great deal on residential. What's remarkable in your work is that each building is exploring new grounds and new possibilities. Can you describe the design process for a residential project? Where do you start? Where does sustainability design enter the equation?

RB When it comes to residential design, we start from within, so we start by looking at the floor plans and the apartments. Typically, we have a brief to create a set number of apartments of a certain size. Typically, we start with a floor plan and the site plan at the same time. We always try to encourage timber construction in residential projects as a sustainable feature. We like to work closely with landscape architects and see how we can integrate greenery within and around residential buildings.

Lately, we have been working on a project called Naturban, which is kind of an invented word in Swedish. The word nature has been connected to the word urban. A municipality outside Stockholm created the notion of a space that has both nature and an urban character. They held a competition where they wanted to see that take form. We won that competition with a residential building that totally explores the idea of how urban life can coexist

with nature. It can also be done in Sweden, which is very up north, it's cold, and we have long winters. So, we found strategies to make sure that we could have a system where the plants would survive and remain green.

GT Rahel, με την εμπειρία σου τόσο με την αρχιτεκτονική πρακτική όσο και με πειραματικό έργο μέσω του εργαστηρίου, είμαι σίγουρος ότι πολλοί νέοι αρχιτέκτονες θα ήθελαν να ακούσουν από εσένα: τι κοιτάς σε ένα βιογραφικό ή ένα χαρτοφυλάκιο; Ψάχνεις για δεξιότητες, ταλέντο, περιέργεια ή για χαρακτήρα; Είναι το χαρτοφυλάκιο πιο σημαντικό από μια προσωπική συνέντευξη; Αναμένεις από τους νέους επαγγελματίες να έχουν κάποια δέσμευση ή γνώσεις στον βιώσιμο σχεδιασμό;

RB Σε ένα χαρτοφυλάκιο θα έψαχνα για δεξιότητες και ταλέντο. Η γνώση του βιώσιμου σχεδιασμού, θα έλεγα ότι είναι θεμελιώδης, ειδικά για τη νεότερη γενιά. Αυτό το γνωρίζουμε πολύ περισσότερο τα τελευταία χρόνια. Οι νέοι επαγγελματίες θα πρέπει να προσπαθήσουν να έχουν βαθιά γνώση και επίσης να είναι ανοιχτοί στο να αμφισβητήσουν τον τρόπο με τον οποίο είχαν γίνει τα πράγματα στο παρελθόν και να βρουν νέες ριζοσπαστικές ιδέες. Αλλά στη συνέχεια, όταν πρόκειται για μια συνέντευξη, τότε φυσικά εξετάζουμε τον χαρακτήρα.

GT Rahel, with your experience in both architectural practice and experimental projects through the lab, I am sure that many young architects would like to hear from you; what do you look at in a resume or a portfolio? Are you looking for skills, talent, curiosity, or for the character? Is the portfolio more important than a personal interview? Do you expect young professionals to have a certain commitment or knowledge of sustainable design?

RB In a portfolio, I would look for skills and talent. The knowledge of sustainable design, I would say, is fundamental, especially for the younger generation. We have been aware of this much more in recent years. Young professionals should try to have profound knowledge and also be open to question how things have been done previously and coming up with new radical ideas. But then, when it comes to an interview, then, of course, we look into character.

GT Και όταν λες χαρακτήρα, τι είναι αυτό που ψάχνεις;

RB Πολλές από τις δεξιότητες μπορείς να τις μάθεις, αλλά πρέπει να έχεις κάποιες βασικές δεξιότητες για να μπορείς να μπεις στη δουλειά του γραφείου αρκετά γρήγορα. Αλλά τότε ο χαρακτήρας αφορά το πώς λειτουργεί κανείς σε μια ομάδα μαζί με άλλους. Η Αρχιτεκτονική είναι ένα έργο συνεργασίας και πρέπει να μπορεί κανείς να είναι μέλος μιας ομάδας, να συνεργάζεται. Και ταυτόχρονα χρειάζεται να είναι κανείς υπάρκτος και αυτόνομος, να μπορεί να κάνει κάποια δουλειά μόνος του. Αλλά το να είσαι ανοιχτός στη συζήτηση, να είσαι ανοιχτός στη συνεργασία με άλλους, νομίζω ότι είναι ένα σημαντικό χαρακτηριστικό.

Thank you, Elias. It was very nice to talk to you again.

And when you say character, what is it that you are looking for?

A lot of skills can be learned, but you need to have some basic skills so that you can enter the work of the office quite quickly. But then the character is about how one works in a team together with others. Architecture is a collaborative process, and one needs to be able to be part of a team, to work together. And also at the same time, one needs to be self-sufficient and autonomous to be able to do some work on their own. But being open to discussion and being open to working with others, I think, is an important characteristic.

Καθώς φτάνουμε στο τέλος της συνέντευξης, θα ήθελα να σε ρωτήσω τι επιφυλάσσει το μέλλον για σένα και σε ποιο νέο έργο, το οποίο περιλαμβάνει επίσης πολλές πτυχές του βιώσιμου σχεδιασμού, εργάζεσαι το Γραφείο;

Ελπίζω να αναλάβουμε ένα έργο που θα μπορούσε να λειτουργήσει πλήρως με ένα ευέλικτο σύστημα, ένα σχέδιο που μπορεί εύκολα να αλλάξει από οικιακό, σε εμπορικό, σε γραφείο, το οποίο θα είναι ουδέτερο από άνθρακα, θα παράγουμε τη δική μας ενέργεια και θα επαναχρησιμοποιήσουμε το υπάρχον υλικό. Θα ήθελα να έχω ένα τέτοιο έργο πολύ σύντομα. Έχουμε μέρη του σε διαφορετικά έργα, αλλά δεν τα έχουμε όλα σε ένα.

As we reach the end of the interview, I would like to ask you what's next and what new projects the office is working on that also include aspects of sustainable design.

I am hoping to start a project that would fully work with a flexible system, a design that can easily change from residential to commercial to office, which will be carbon-neutral, and where we can produce our own energy and reuse a lot of existing material. I would like to have that kind of project very soon. We have parts of it in different projects, but we don't have everything in one.

Ελπίζω ολόψυχα να συμβεί και θα ήταν υπέροχο να δούμε πώς ανταποκρίνεται το Γραφείο και το Εργαστήριο σε μια τέτοια πρόκληση!

Θα σας κρατήσω ενήμερος.

I wholeheartedly hope that it happens, and it would be great to see how the Office and the Lab respond to such a challenge!

I will keep you posted.

Τέλειο! Rahel, θα ήθελα να σε ευχαριστήσω για αυτήν την καταπληκτική συνέντευξη. Ελπίζω να έχουμε την ευκαιρία να μιλήσουμε ξανά στο μέλλον.

Ευχαριστώ, Ηλία. Ήταν πολύ ωραίο που συνομιλήσαμε ξανά.

Great! Rahel, I would like to thank you for this amazing interview. I hope that we have the chance to speak again in the future.

Thank you, Elias. It was very nice to talk to you again.

Belatchew: Discuss Image courtesy of Belatchew

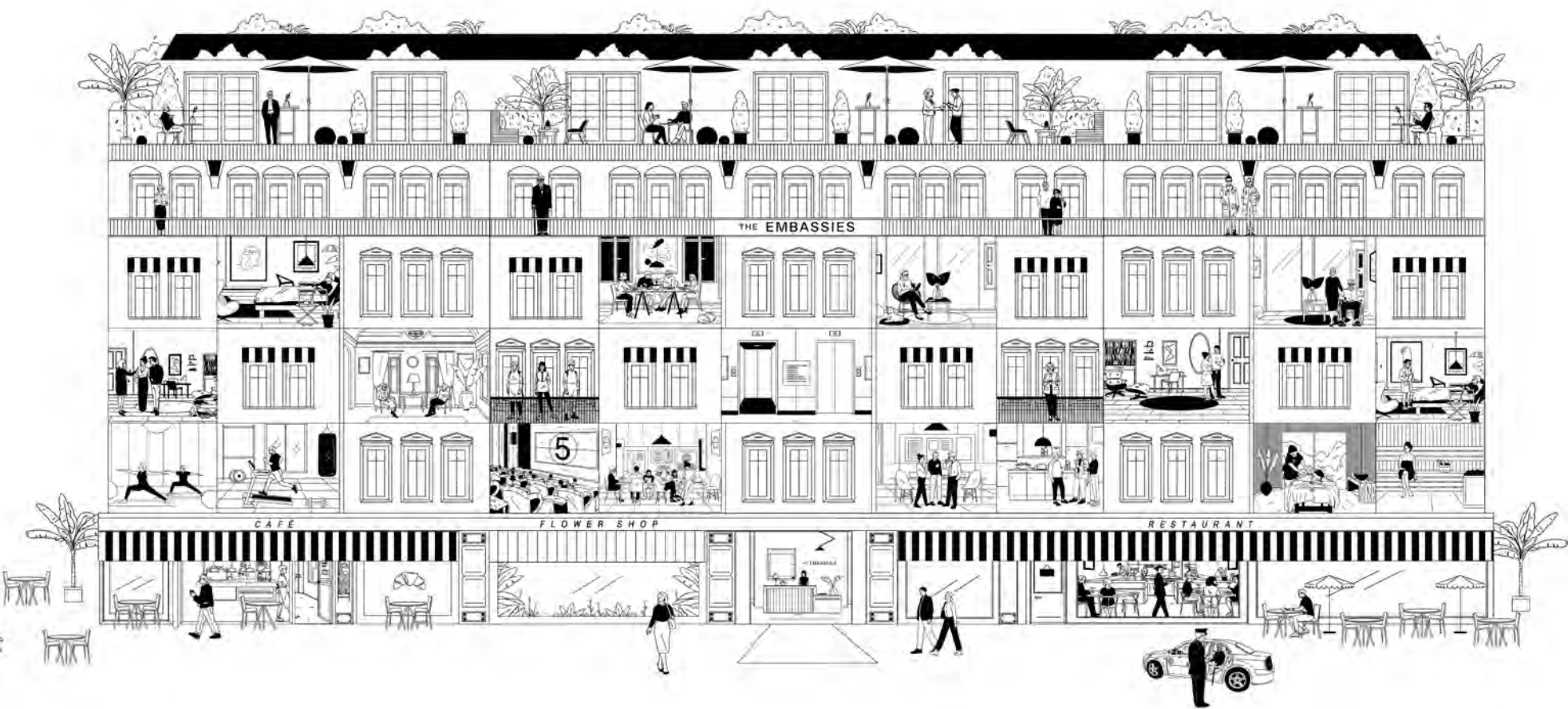
Μέχρι τώρα η συνταξιοδότηση έμοιαζε με αποχώρηση. Η πλατφόρμα Embassies.com ή αλλιώς "Embassies of good living" κάνει την τρίτη ηλικία να μοιάζει με την έναρξη μιας καινούριας περιπέτειας.

Until now, retirement felt like an exit. The Embassies.com platform, or otherwise "Embassies of good living," makes old age seem like the beginning of a new adventure.

So happy together

(SILVER ECONOMY)

Thanasis Diamandopoulos

The Embassies house
Illustration: @Gizem Winter

Μεγαλώνοντας, η σκιά της μοναξιάς αλλά και της παραίτησης απλώνεται στη ζωή του καθενός. Ο Jan Garde επινόησε το αντίδοτο και για τα δύο προβλήματα που συμβαδίζουν με τις μεγαλύτερες ηλικίες. Το The Embassies δίνει τη δυνατότητα στους ανθρώπους των μεγαλύτερων ηλικιών να ζουν σε υπέροχα σπίτια, να εναλλάσσουν τη διαμονή τους σε διαφορετικά σημεία του κόσμου και να συμβιώνουν στο ίδιο κτίριο με άλλους συνανθρώπους τους της ίδιας ηλικίας, ή με νεότερους -κάτω των 50- στους οποίους η πλατφόρμα δίνει ως κίνητρο μια γενναίοδωρη έκπτωση που αγγίζει το -50%. Σε κάθε κτίριο κατοικεί και το προσωπικό της πλατφόρμας.

As we grow up, the shadow of loneliness and resignation spreads over everyone's life. Jan Garde devised the antidote to both problems that go hand in hand with old age. The Embassies platform enables older people to live in wonderful houses, to alternate their stay in different parts of the world and live in the same building with other people of the same age, or with even younger people – under the age of 50 - to whom the platform incentivizes a generous discount that reaches - 50%. The platform staff also lives in each building.

Το "The Embassies For Good Living" αναδείχθηκε ως μία εξαιρετική επιχειρηματική ιδέα στην εποχή που το δημογραφικό προορίζεται από την αύξηση του προσδόκιμου ζωής και την υπογεννητικότητα. Μάλιστα το όλο εγχείρημα έχει τη χορηγία της Porsche, επασφραγίζοντας την τοποθέτησή του ως ένα glamorous και premium προϊόν, το οποίο επεκτείνει την τρίτη ηλικία το concept της καλής ζωής μέσω του design, της γαστρονομίας και της νέας και παγκόσμιας «νομαδικότητας».

"The Embassies For Good Living" emerged as an excellent business idea in an era when demographics are determined by the increase in life expectancy and birth deficit. In fact, the whole project is sponsored by the Porsche luxury brand, sealing its positioning as a glamorous and premium product, which extends to the elderly the concept of quality living through design, gastronomy, and the new and global "nomadism".

«Οι Πρεσβείες του "co-living" όπως το υπονοεί και η ονομασία μας είναι μια πλατφόρμα συγκοινωνίας για ανθρώπους προχωρημένης ηλικίας. Όλοι χρειάζομαστε να έχουμε τη δυνατότητα επιλογής ενός μέρους όπου θα μας παρέχεται επιπλέον υποστήριξη όταν φτάσουμε σε μια ευαίσθητη ηλικία. Εμείς δημιουργούμε ένα κόσμο όπου το άτομο μπορεί να βιώσει ολοκληρωμένο. Μπορεί να αυτοκαθοριστεί χωρίς να υποκείται στο στερεότυπο της "ταμπέλας" του ηλικιωμένου και του συνταξιούχου. Αυτή είναι η βασική αρχή. Τα τμήματα του σπιτιού κατανέμονται σε τρία κομμάτια ανά δεκαετία ηλικίας, άλλο για εξηντάρηδες, άλλο για εβδομηντάρηδες και άλλο για ογδοντάρηδες, ενώ δεν λείπουν τα τμήματα του σπιτιού που προορίζονται για νεότερες ηλικίες», λέει ο ιδρυτής της start-up, Jan Garde. Σήμερα αναζητά ακίνητα που να αποτελούν «ευκαιρίες» σε όλο τον κόσμο. «Φιλοδοξούμε μέχρι το 2030 να έχουμε ένα δίκτυο τριάντα τοποθεσιών παγκοσμίως. Αυτή τη στιγμή, διαπραγματεύομαστε ενοικίαση κτιρίων στη Μαδρίτη, τη Βιέννη, την Κοπεγχάγη, τη Ζυρίχη, το Αμβούργο και το Μόναχο. Ψάχνουμε ενδιαφέρουσες κτηματομετακτικές συμφωνίες ή και να αποκτήσουμε υπάρχοντα κτίρια τα οποία εν συνεχεία ανακαινίζουμε» εξηγεί. Όσον αφορά τη χορηγία, σχολιάζει: «Το προϊόν που προσφέρουμε είναι πολυτελές και ταυρίζεται με την εικόνα της Porsche, που η στρατηγική της επεκτείνεται σε "γειτονικά" επιχειρηματικά σχήματα, τα οποία στοχεύουν στο ίδιο κοινό -αυτό που αγαπά την πολυτέλεια. Ένα κοινό που μεγαλώνοντας, η Porsche θέλει να κρατά κοντά της, μέσα από το The Embassies».

"Co-living embassies, as our name implies, is a cohabitation platform for elderly people. We all need to be able to choose a place where we will be given extra support when we get older. We create a world where the person can feel complete and define themselves without being subjected to the stereotype of "being labeled" as elderly and retired. This is the basic principle. The house and its parts are divided into three pieces per decade of age, one for those in their sixties, another for those in their seventies, and another for eighty-year-olds. At the same time, there are also parts of the house for younger ages," says the founder of the start-up, Jan Garde. Today, he is looking for real estate "opportunities" worldwide. "We aspire to have a network of thirty locations worldwide by 2030. At the moment, we are negotiating the rental of buildings in Madrid, Vienna, Copenhagen, Zurich, Hamburg, and Munich. We are looking for interesting real estate deals or to acquire existing buildings which we renovate," he explains. Regarding the sponsorship, he comments, "The product we offer is luxurious and matches the image of Porsche, as their strategy extends to 'neighboring' business schemes, which target the same audience – those who love luxury. An audience that Porsche wants to keep close to as it grows older, through The Embassies".

Οι πελάτες του The Embassies κατοικούν σε ένα σπίτι, το οποίο δεν θυμίζει σε τίποτα γηροκομείο. Οι κατασκευές καλύπτουν έκταση από 6 ως 15 χιλιάδες τ.μ., συνήθως μέσα σε ιστορικά κτίρια. «Απαραίτητος για εμάς είναι και ο υπαίθριος χώρος, τα μπλκόνια και οι κήποι. Οι εγκαταστάσεις πρέπει να βρίσκονται σε πολύ αστική περιοχή κοντά σε θέατρα, πάρκα και εστιατόρια, προκειμένου να βολεύει τους ενοίκους που επιθυμούν την πρόσβαση χωρίς πολλή κινητικότητα». Την εσωτερική διακόσμηση έχει αναλάβει η Ilse Crawford. Όπως σχολιάζει ο Jan Garde, «καταλαβαίνει πραγματικά αυτό που θέλουμε να κάνουμε. Το όλο concept γεννήθηκε πάνω στην εμπειρία μου όταν είδα ότι η γιαγιά και ο παππούς μου έπρεπε να πάνε σε ένα τόσο άχαρο γηροκομείο που ως παιδί δεν ήθελα να τους επισκεπτόμαι. Πριν το The Embassies χρειάστηκε να κάνω μια έρευνα και να δω πώς είναι περισσότερο από 100 γηροκομεία σε ολόκληρο τον πλανήτη. Η εμπειρία με έκανε να νιώσω ότι στην τρίτη ηλικία φτάνουμε όλοι ως άνθρωπινα όντα που θέλουμε και έχουμε δικαίωμα να συνεχίσουμε τη ζωή μας. Χωρίς να

ζούμε σε μέρη που, όταν τα επισκεπτόνται οι νεότεροι νιώθουν θλίψη. Το πάθος αλλά και ο σκοπός μας είναι να κάνουμε τους ανθρώπους που πλησιάζουν στην τρίτη ηλικία να βλέπουν ένα μέλλον το οποίο ανυπομονούν να ζήσουν. Κάνουμε μια επανατοποθέτηση του αφηγήματος της ζωής τους. Εντωμεταξύ, η μεταβολή της δημογραφικής πυραμίδας υπέρ των ηλικιωμένων διευκολύνει το κέρδος για τέτοιου είδους "κοινοτήτες". Εμείς διαφέρουμε επειδή ο άνθρωπος είναι στον πυρήνα κάθε απόφασής μας. Γι' αυτό επενδύουμε στη συμβίωση διαφορετικών ηλικιών. Δεν θέλουμε να κάνουμε μια ακόμα αλυσίδα γηροκομείων».

The clients of The Embassies live in a house that does not resemble a nursing home. Constructions cover an area of 6 to 15 thousand square meters, usually in historic buildings. "Outdoor space, balconies, and gardens are also essential for us. The establishments must be located in a very urban area near theaters, parks, and restaurants, to make it convenient for residents who want access without much mobility". Ilse Crawford has undertaken the interior design. As Jan Garde comments, "She really understands what we want to do. The concept was born from my personal experience when I saw that my grandmother and grandfather had to go to such an unpleasant nursing home that I did not want to visit them as a child. Before The Embassies, I had to do some research and see how more than 100 nursing homes across the planet are operating. Through experience, I realized that we all reach old age as human beings who want and have the right to go on with their lives without having to live in places where, when the younger ones visit, they feel sad. Our passion and purpose are to provide people approaching old age with a future in which they can't wait to live. We reposition their life narrative. In the meantime, the shift in the demographic pyramid in favor of the elderly facilitated the gain for such "communities." We are different because the person is at the core of our every decision. That is why we invest in the symbiosis of different ages. We don't want to create yet another chain of nursing homes."

Τα διαμερίσματα του The Embassies φιλοξενούν ανθρώπους της τρίτης ηλικίας, παρέχοντάς τους ιδιαιδική κουζίνα και μπάνιο. Διαρθρώνονται σε 3 τμήματα, ενώ ένα γειτονικό τμήμα φιλοξενεί ανθρώπους που είναι έτοιμοι να προσφέρουν βοήθεια, σε περίπτωση που ένα άτομο δεν μπορεί, για παράδειγμα, να ντυθεί μόνο του. Δίπλα τους ζουν και άλλοι άνθρωποι που έχουν εγγραφεί στην ίδια πλατφόρμα με τους οποίους, στους κοινούς χώρους του κτιρίου, αναπτύσσεται το αίσθημα μίας ισορροπημένης κοινότητας. «Η καλή ζωή βρίσκεται σε προτεραιότητα για όλους», υποστηρίζει ο Jan Garde. «Για το πλούσιο πολιτιστικό πρόγραμμα είναι υπεύθυνοι οι μεγαλύτεροι, που μοιράζουν ενδιαφέροντα και γνώσεις. Το γυμναστήριο και τη σάουνα τα χρησιμοποιούν κυρίως οι νεότεροι. Όλοι οι κάτω των 50 έχουν το δικαίωμα να εγγραφούν στην πλατφόρμα με έκπτωση που φτάνει το 50% της κανονικής συνδρομής, κάτι που τους δίνει και ένα οικονομικό κίνητρο συμμετοχής στην πλατφόρμα», συμπληρώνει. «Η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη αποτελούν μέρη που εξερευνούμε. Ήρθαμε στην Αθήνα για το συνέδριο του Monocle. Στις Πρεσβείες μας οι κάτοικοι εναλλάσσονται και δεν φοβούνται να ζήσουν, για παράδειγμα στη Ζυρίχη και εν συνεχεία στην Αθήνα, αφού ακόμα και το "home away from home" παραμένει σπίτι. Τα 70 είναι πλέον τα καινούρια 50 και πλέον το κριτήριο για τη συμβίωση δε είναι ο τόπος ή η ηλικία αλλά η αγάπη προς την καλή ζωή», ολοκληρώνει ο Jan Garde.

The apartments of The Embassies accommodate elderly people, providing them with a private kitchen and bathroom. They are structured in 3 sections, while a neighboring section hosts people who are ready to offer help, in case a person is unable to, for example, dress himself. Other people registered on the platform also live next to the elderly, sharing common areas of the building, where a feeling of a balanced community can be developed. "A quality life is a priority for everyone," argues Jan Garde. "The elders who share interests and knowledge are responsible for the rich cultural program. The gym and the sauna are mainly used by younger people. He adds that "everyone under 50 has the right to register at the platform with a discount of -50% of the regular subscription, which gives them a financial incentive to participate in the platform." "Athens and Thessaloniki are places we are exploring. We came to Athens for the Monocle conference. At our Embassies, the residents alternate and are not afraid to live, in Zurich and Athens, for example, since even a home away from home remains a home. 70 is now the new 50, and the criterion for living together is no longer the place or age but the love of the good life", Jan Garde concludes.

Ο Ken Yeang είναι ο βραβευμένος εφευρέτης του «βιοκλιματικού ουρανοξύστη», ο αρχιτέκτονας που ο Guardian χαρακτήρισε ως έναν από τους 50 ανθρώπους που θα μπορούσαν να σώσουν τον πλανήτη, συγγραφέας και διακεκριμένος καθηγητής.

Ken Yeang is the award-winning inventor of the “bioclimatic skyscraper,” the architect who Guardian named as “one of the 50 people who could save the planet,” an architect, writer, and distinguished professor.

Green Talks: Ken Yeang

Elias Messinas

Απόφοιτος του Architectural Association στο Λονδίνο, έλαβε το Διδακτορικό του με θέμα τον «Οικολογικό Σχεδιασμό και Προγραμματισμό» από το Πανεπιστήμιο του Cambridge. Ο Ken είναι σήμερα διακεκριμένος Plym Professor στο Πανεπιστήμιο του Ιλινόις.

A graduate of the Architectural Association in London, Ken Yeang received his Doctorate on the topic of “Ecological Design and Planning” from Cambridge University and is currently the Distinguished Plym Professor at Illinois University.

Ο Ken Yeang είναι αρχιτέκτονας και οικολόγος, γνωστός για την χαρακτηριστική υπερπράσινη αρχιτεκτονική του, έναν τομέα στον οποίο πρωτοπορεί από το 1971. Το έργο του, το οποίο βασίζεται στην επιστήμη της Οικολογίας, έχει λάβει πάνω από 70 βραβεία. Το έργο του που αποδίδει πέρα από τα συμβατικά συστήματα πράσινης αξιολόγησης (όπως το LEED), έχει μια ξεχωριστή οπτικά χαρακτηριστική καταπράσινη αισθητική, που εξισορροπεί τα οργανικά με τα ανόργανα συστατικά ενσωματωμένα συστήματα ως «κατασκευασμένα οικοσυστήματα».

Ken Yeang is an architect and ecologist known for his signature hyper-green architecture, a field he has pioneered in since 1971. His work, which is based on the science of ecology, has received over 70 awards. His work - which performs beyond conventional green-rating systems (such as LEED) - has a distinct visually signature verdant green aesthetic that balances the organic with the inorganic constituents in built systems as “constructed ecosystems.”

Ο Ken Yeang ήταν ο κεντρικός ομιλητής στο Eco Week το 2009, στην Αθήνα, Ελλάδα.

Ken Yeang was the keynote speaker at 2009’s ECOWEEK in Athens, Greece.

GT Ken, σε ευχαριστούμε που είσαι κοντά μας. Είναι υπέροχο που σε έχουμε ξανά μαζί μας.

KY Σας ευχαριστώ πολύ. Χαίρομαι που σας ξαναβλέπω!

GT Ken, thank you for joining us. It’s great to have you with us again.

KY Thank you very much. I am happy to see you again!

GT Ας ξεκινήσουμε λοιπόν. Θα ήθελα να ρωτήσω αν θα μπορούσατε να μας πείτε περισσότερα για την εταιρεία “Hamzah & Yeang”, την οποία ιδρύσατε με τον συνεργάτη σου από την Architectural Association, τον Tengku Robert Hamzah. Ποια είναι η φιλοσοφία της εταιρείας και πώς διαχειρίζεστε σχέδια που έχουν εξέχουσα ατζέντα βιωσιμότητας, ακόμα και σε ουρανοξύστες; Πώς το επιτυγχάνετε αυτό παράλληλα με τις προσδοκίες των πελατών σας και τη δική τους ατζέντα;

KY Λοιπόν, όπως γνωρίζετε, πήγα στην Architectural Association. Στο πρώτο έτος του Master ήταν ένας Έλληνας καθηγητής, που έχει το ίδιο μικρό όνομα με εσάς. Το όνομά του είναι Ηλίας Ζενγκέλης. Και μετά, στο τρίτο έτος του μεταπτυχιακού μου, ήταν ένας Έλληνας που λεγόταν Νίκος Διαμαντής, ο οποίος μού σύστησε τον τωρινό συνεργάτη μου. Από τότε δουλεύουμε μαζί. Εκείνος ξεκίνησε την εταιρεία το 1975 και μήκα μαζί του το 1976 και από τότε δουλεύουμε μαζί σχεδόν σαράντα χρόνια τώρα.

Πρέπει να θυμάστε ότι εκείνη την εποχή ήταν πραγματικά δύσκολο να εφαρμοστεί ο οικολογικός σχεδιασμός. Αυτό συνέβαινε επειδή δεν είχαμε τεχνική υποστήριξη. Ήπρεπε να κάνουμε σχεδόν τα πάντα μόνοι μας. Και εξαιτίας αυτού, ο ευκολότερος τρόπος εισαγωγής του οικολογικού σχεδιασμού ήταν μέσω του βιοκλιματικού σχεδιασμού, ο οποίος είναι ουσιαστικά ένας σχεδιασμός χαμηλής ενέργειας με παθητικά μέσα. Αυτό αρχίσαμε να εφαρμόζουμε μέχρι τη δεκαετία του 1990, όταν το λόμπι αντέδρασε και είπε, «πρέπει να κάνουμε κάτι για το περιβάλλον». Και έτσι, από τα τέλη της δεκαετίας του '90 κι έπειτα, είχαμε και την τεχνική υποστήριξη και κάναμε καλύτερη δουλειά. Από τις αρχές του 2000, είχαμε κόσμο που ερχόταν σε εμάς, λέγοντας ότι θέλει να έχει ένα πράσινο κτίριο. Κι έτσι προχώρησε η επιχείρησή μας από τότε.

Αφού έφυγα από την Architectural Association πήγα στο Κέιμπριτζ για να δουλέψω στο project αυτόνομης κατοικίας. Μετά από έξι μήνες, πήρα την άδεια να φύγω από τη μονάδα και να γίνω μεταπτυχιακός φοιτητής, φοιτητής ερευνητής, για να γράψω διδακτορικό στον «Οικολογικό και Γενικό Σχεδιασμό». Φυσικά, όταν γράφεις διδακτορικό στον Οικολογικό Σχεδιασμό, πρέπει να σπουδάξεις Οικολογία. Παρακολούθησα μαθήματα, αλλά έφυγα. Όταν έφυγα από το Κέιμπριτζ, εντάχθηκα στη Βρετανική Οικολογική Εταιρεία, και εκεί βρίσκομαι σήμερα.

Έτσι ξεκινήσαμε την επιχείρηση το 1976. Δεν ήταν εύκολο, γιατί υπήρχαν μεγάλες αρχιτεκτονικές εταιρείες που έπρεπε να ανταγωνιστούμε. Έτσι, αν έπρεπε να συμβουλευόμ έναν νεαρό φοιτητή ή οποιοδήποτε φοιτητή που φεύγει από οποιοδήποτε σχολή Αρχιτεκτονικής και θέλει να κάνει μεταπτυχιακό, θα τον συμβούλευα να κάνει Master στη Διοίκηση Επιχειρήσεων, πριν ξεκινήσει την πρακτική του. Αυτό γιατί το να είσαι αρχιτέκτονας σήμερα είναι τελείως διαφορετικό, είναι πολύ ανταγωνιστικό, είναι πολύπλοκο. Θα κληθείτε να αντιμετωπίσετε όλομα του επιχειρηματικού κόσμου, τα οποία, αν δεν προσέξετε, θα αρχίσουν να σας εκμεταλλεύονται. Είναι πολύ λυπηρό να βλέπεις πολλούς ταλαντούχους αρχιτέκτονες να στήνουν μια επιχείρηση πολύ νωρίς και στη συνέχεια αυτή η επιχείρηση να αποτυγχάνει επειδή δεν έχουν εμπειρία στις επιχειρήσεις.

Και έτσι, μετά από έξι μήνες δραστηριότητας, συνειδητοποίησα ότι έπρεπε να μάθω πώς να κινούμαι στον χώρο των επιχειρήσεων. Παρακολούθησα βραδινά μαθήματα στο τοπικό ινστιτούτο Διοίκησης Επιχειρήσεων, μία φορά την εβδομάδα για εννέα μήνες. Και μου έδωσαν ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Μου έδωσαν την τεχνική και τις γνώσεις για να κινούμαι συστηματικά. Αυτό δεν εγγυάται βέβαια την επιτυχία σου, αλλά σε βοηθά να αναλύεις. Και όταν είμαι πιο οργανωμένος επαγγελματικά και επιχειρηματικά, μπορώ στη συνέχεια να επικεντρωθώ στο σχεδιασμό, την έρευνα, την εξερεύνηση του οικολογικού σχεδιασμού. Και έτσι, η ολοκλήρωση αυτών των δύο παραγόντων, μας οδηγεί στο σημείο που βρισκόμαστε σήμερα.

GT Ken, I would like to ask if you could tell us more about the firm “Hamzah & Yeang,” which you established with Tengku Robert Hamzah, your partner from the Architectural Association. What is the firm’s philosophy, and how do you manage designs with a prominent sustainability agenda in your work, even skyscrapers? How does that work with your clients’ expectations and their own agenda?

KY As you know, I went to the Architectural Association. In the first year of my Master’s, there was a Greek teacher who had the same first name as you. His name is Elias Zenghelis. And then, in my third year of my Master’s, a Greek called Nikos Diamantis introduced me to my current business partner. From then on, we have been working together. He started the company back in 1975, I joined him in 1976, and we have been working together for nearly forty years now.

In those days, it was really difficult to implement ecological design. That was because we had no engineering support. So we had to do almost everything by ourselves.

TR Hamzah & Yeang Architects: DIGI Technology Operation Centre
Image courtesy of TR Hamzah & Yeang Architects

And with that, the easiest way to introduce ecological design was to do bioclimatic design, which is essentially a passive-mode, low-energy design. That’s what we started to implement until the 1990s, when the lobby jumped up and said, “we have to do something about the environment.” And so, from the late 1990s onward, we got that engineering support and did better work. Starting in 2000, we had people coming to us, saying they wanted to have a green building. And that has been how business has progressed since then.

After I left the Architectural Association, I went to Cambridge to work on the autonomous house project. After six months, I got permission to leave the unit and become a research Ph.D. student on “Ecological Design and Master Planning.” Of course, when you write a Doctorate in Ecological Design, you’ve got to study Ecology, so I attended classes. When I left Cambridge, I joined the British Ecological Society, where I am today.

So when we started the business back in 1976, it wasn’t easy because there were large architecture firms that we had to compete with. So, I would advise any student to do a Master of Business Administration before starting their practice because today’s practice is totally different; it’s highly competitive and complex. You have to deal with people in the business world who, if you are not careful, will take advantage of you. It has been very sad to see a lot of very talented architects set up a business very early and then see them

fail because they had no experience in business.

And so, after six months of practice, I realized I had to learn how to do business. So I attended evening courses at the Local Institute of Management once weekly for nine months. And they gave me a competitive edge. They gave me the technique and knowledge to compete systematically. It doesn’t guarantee your success, but it helps you analyze it.

And by being more organized professionally and in business, I can then focus on designing, doing research, and exploring Ecological Design. And so the accomplishment of these two factors lead us to where we are today.

GT Αυτό είναι ένα υπέροχο μήνυμα. Ανέφερες ότι έχεις δημοσιεύσει τις ιδέες σου στην Οικολογία και τον Σχεδιασμό Βιωσιμότητας. Έχεις καταφέρει να δημιουργήσεις μερικά σημαντικά παραδείγματα, ακόμη και σε περιόδους που η Οικολογία, όπως είπες, δεν ήταν τόσο δημοφιλής. Θα ήθελα να μας μιλήσεις για τη διαδικασία σχεδιασμού ενός χαρακτηριστικού ουρανοξύστη, όπως ο Πύργος Mesiniaga, στις αρχές της δεκαετίας του '90, που είναι πραγματικά ένα από τα πρώτα παραδείγματα βιοκλιματικού ουρανοξύστη. Θα μπορούσες να μας πεις για την εμπειρία σου από την κατασκευή αυτού του χαρακτηριστικού κτιρίου τόσο νωρίς στην καριέρα σου -και επίσης, αν μπορούσες να μας πεις τι είναι ένας βιοκλιματικός ουρανοξύστης;

KY Ο βιοκλιματικός Σχεδιασμός δεν είναι Οικολογικός Σχεδιασμός, αλλά ένα υποσύνολο του Οικολογικού Σχεδιασμού. Ουσιαστικά είναι ένα παθητικής λειτουργίας, χαμηλό και θηινό κτίριο, με βάση τους κλιματικούς παράγοντες της τοποθεσίας. Και εξαρτάται από το γεωγραφικό πλάτος στο οποίο βρίσκεσαι. Κάθε γεωγραφικό πλάτος έχει διαφορετικούς κλιματικούς παράγοντες. Από το υποτροπικό μέχρι το τροπικό, το

εύκρατο, το ψυχρό κλίμα. Όλες αυτές οι διαφορετικές κλιματικές συνθήκες, έχουν διαφορετικές απαιτήσεις σε διαφορετικές εποχές του χρόνου, τις οποίες πρέπει να αντιμετωπίσεις. Και αυτό είναι το πρώτο πράγμα για τον βιοκλιματικό Σχεδιασμό. Ανταποκρίνεται στο κλίμα τοπικά, με στόχο την ανθρώπινη άνεση. Και επίσης αφορά την προσπάθεια σχεδιασμού, χρησιμοποιώντας παθητικούς τρόπους, χωρίς τη χρήση τεχνικών, ηλεκτρικών ή μηχανικών συστημάτων. Μέσω του προσανατολισμού ενός κτιρίου, ενός σχεδιασμού πρόσοψης, της εξοικονόμησης ηλιακής ενέργειας, της ηλιακής προστασίας, του αερισμού και της χρήσης της ενέργειας του περιβάλλοντος της τοποθεσίας.

Η λέξη Mesiniaga είναι μαλαισιανή και σημαίνει «Μηχανή Επιχειρήσεων». Το Mesiniaga είναι το franchise της IBM, που σημαίνει International Business Machine. Και ήταν πελάτης μου για τρία χρόνια. Τους έκανα πολλές εργασίες ανακαίνισης. Και μια μέρα αποφάσισαν ότι θέλουν ένα νέο κτίριο. Το κτίριο που χτίστηκε τώρα είναι το δεύτερο σχέδιο. Απέρριψαν το πρώτο σχέδιο, γιατί δεν τους άρεσε. Και έτσι κάναμε το δεύτερο σχέδιο και το δέχτηκαν ολόψυχα και στη συνέχεια το φτιάξαμε. Και φυσικά, με τα χρόνια ο πελάτης γίνεται φίλος σου. Έτσι, ενώ έκανα την οικοδόμηση, τους έκανα ένα σπίτι και μια οικιακή επέκταση αργότερα. Μετά φτιάξαμε ένα άλλο κτίριο, το οποίο έκανα για αυτούς.

Το Mesiniaga, για μένα, είναι ένα πειραματικό κτίριο, που δείχνει τι είναι σχεδιασμός παθητικής λειτουργίας. Ανταποκρίνεται στην κλιματική τοποθεσία και είναι άνετο χωρίς τη χρήση ηλεκτρομηχανικών συστημάτων. Τώρα, βέβαια, το κτίριο διαθέτει ηλεκτρομηχανολογικά συστήματα, αλλά αυτά προστέθηκαν στη συνέχεια, για να βελτιώσουν την κατάσταση του έργου. Ξεκίνησε ως Σχεδίαση Παθητικής Λειτουργίας.

GT That’s a great message. You mentioned researching and publishing your ideas in Ecology and Sustainable Design. But you had also managed to build some important examples, even at times when Ecology, as you said, was not that popular. I would like to hear from you about the process of designing an early building, like the Mesiniaga Tower, in the early 1990s, which is really one of the earliest examples of a bioclimatic skyscraper. Could you tell us about your experience of doing that early building early on and also if you could tell us what a bioclimatic skyscraper is?

KY Bioclimatic Design is not Ecological Design but a subset of Ecological Design. It is essentially designing a passive-mode, low and cheap building based on the climatic factors of the locality. And it’s dependent on which latitude you are at. And each latitude has different climatic factors, from the subtropical to the tropical, to the temperate, to the cold climate. All these different climatic conditions have different requirements at different year seasons, which you must address. And so that’s the first thing about Bioclimatic Design; it is responding to the climate locally for human comfort. And to try to design, using passive ways, without the use of any technical, electrical, or mechanical systems. Just through the orientation of a building, through a facade design, sun saving, solar protection, ventilation, and use of the ambient energy of the locality.

The word Mesiniaga is the Malay word that means “Business Machine.” Mesiniaga is the franchise of IBM, which means International Business Machine. And they had been my client for three years. I was doing a lot of renovation work for them. And one day, they decided that they wanted a new building. The building that’s built now is the second design. They rejected the first design; they didn’t like it. And so we did the second design, they wholeheartedly accepted it, and that’s how we built it. And, of course, the client becomes your friend over the years. So, while doing the building, I did a house for them and a house extension later. Then we built another building for them.

Mesiniaga, for me, is an experimental building that shows what Passive Mode Design is. It responds to the climate locally, and it’s comfortable without the use of electromechanical systems. Now, of course, the building has electromechanical systems, but these were added in afterward to enhance the project’s condition. It started as a Passive Mode Design.

TR Hamzah & Yeang Architects: DIGI Technology Operation Centre
Image courtesy of TR Hamzah & Yeang Architects

GT Το Mesiniaga, όπως είπες δημοσιοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό και ήταν ένα μεγάλο μάθημα για πολλούς υποστηρικτές του Βιοκλιματικού Σχεδιασμού και της Βιώσιμης Αρχιτεκτονικής. Αλλά έχεις αναπτύξει και άλλα έργα και ένα από τα αγαπημένα μου είναι το Solaris Project, το οποίο ολοκληρώθηκε το 2010. Θα μπορούσες να μας πεις πώς δημιουργήσατε αυτή την ισχυρή σχέση μεταξύ του πράσινου χώρου στο επίπεδο του δρόμου, με μια διαμορφωμένη ράμπα που κλιμακώνεται σε όλο το κτίριο; Πώς αυτές οι πράσινες ράμπες, αυτοί οι χώροι πράσινου, ο ηλιακός άξονας για φυσικό φως και το αεριζόμενο αίθριο, βελτιώνουν την απόδοση του κτιρίου και την εμπειρία των χρηστών;

KY Συστήσαμε το αρχιτεκτονικό μας γραφείο στη Σιγκαπούρη, εξαιτίας αυτού του πελάτη, που ήθελε τότε ένα υπερπράσινο κτίριο. Αυτό έγινε το 2006 ή το 2007. Ήταν ένα πείραμα για εμάς, ώστε να κάνουμε πολλά πράγματα. Πρώτα απ' όλα, μια από τις ιδέες γύρω στο 2005 ήταν ότι πρέπει να σχεδιάσουμε το δομημένο περιβάλλον ως ανθρώπινο οικοσύστημα. Αυτή είναι μια πολύ ισχυρή ιδέα. Πρέπει να βασιστούμε το ανθρώποδομημένο περιβάλλον, ως ένα κατασκευασμένο οικοσύστημα. Ως ανθρωπογενές οικοσύστημα. Και για να γίνει αυτό, πρέπει να χρησιμοποιήσουμε τις τεχνικές της μίμησης. Αυτό σημαίνει ότι μιμούμαστε, αντιγράφουμε, αναπαράγουμε και επουθενούμε τις ιδιότητες του οικοσυστήματος στο δομημένο περιβάλλον. Αρχισα να σκέφτομαι αυτήν την ιδέα γύρω στο 2008 και άρχισα να αναπτύσσεταί γύρω στο 2010. Ένα από τα στοιχεία των ιδιοτήτων του οικοσυστήματος είναι ότι έχει και οργανικές συνθήκες, όπως η φύση, η πανίδα, η χλωρίδα και όλα τα ζωντανά συστατικά, και ανόργανα συστατικά, όπως το έδαφος, το κλίμα και η γεωλογία. Και έτσι, το οικοσύστημα έχει όλα αυτά ενσωματωμένα, σχηματίζοντας ένα σύνολο.

Αλλά αν κοιτάξετε το κτίριο στο οποίο βρίσκεστε αυτή τη στιγμή, όλα στο κτίριο και το δωμάτιο στο οποίο βρίσκεστε είναι ανόργανα. Έτσι, αν θέλουμε να κάνουμε τις πόλεις μας κατασκευασμένα οικοσυστήματα, τότε θα πρέπει να ενσωματώσουμε τα κτίρια στη φύση. Αυτή ήταν η ιδέα του Solaris. Το κτίριο έχει μικρότερη κατανάλωση, εξοικονομεί ενέργεια και νερό και αυτό είναι υπολογίσιμο. Το πρόσθετο κόστος κατασκευής ενός υπερπράσινου κτιρίου ήταν κατά 50% μεγαλύτερο από ένα συμβατικό κτίριο εκείνης της εποχής. Αλλά η απόσβεση του πρόσθετου κόστους γίνεται σε διάστημα πέντε έως οκτώ ετών, χάρη στην εξοικονόμηση ενέργειας και νερού. Αλλά μετά από αυτά τα πέντε έως οκτώ χρόνια, η εξοικονόμηση συνεχίζεται. Αυτό είναι ένα από τα κύρια πλεονεκτήματα των κτιρίων με ενεργειακή απόδοση και αποδοτικότητα νερού, εκτός από τα οικολογικά οφέλη και τα χαρακτηριστικά του κτιρίου. Ένα από τα χαρακτηριστικά των οικοσυστημάτων που θέλαμε να μιμηθούμε, ήταν κάτι που ονομαζόταν Οικολογικό Πλέγμα. Οι ανθρώπινες πόλεις συνθίζουν να αποκόπτουν τη φύση, τη σταματούν με δρόμους, τρένα, φράχτες, επιφάνειες, κτίρια κ.λπ. Στη φύση, όλα συνδέονται. Είναι φυσικά συνδεδεμένα μέσω της ατμόσφαιρας, του νερού και της αλληλεπίδρασης των ειδών. Θέλαμε λοιπόν να σχεδιάσουμε αυτό το κτίριο, έτσι ώστε η φύση να συνδέεται μέχρι την κορυφή του κτιρίου. Η ιδέα ήταν να χρησιμοποιηθεί η διαμορφωμένη ράμπα, ώστε η βλάστηση να μπορεί να φυτευθεί από τα ισόγεια και να ανέβει, σκαρφαλώνοντας σε κάθε όροφο με κάθε πρόσωση, οδηγώντας σε έναν κήπο που θα εγκατασταθεί μέχρι την κορυφή. Και αυτή ήταν η ιδέα του συγκεκριμένου έργου. Υπήρχαν και άλλα χαρακτηριστικά στο κτίριο, όπως το αίθριο, η μικτή φύση στο ενδιάμεσο, στη μέση του κτιρίου, ο ελαφρός άξονας και ούτω καθεξής. Ήταν ένα σπουδαίο έργο για εμάς και το ολοκληρώσαμε το 2009. Και πήραμε μια σειρά από βραβεία. Βαθμολογήθηκε με το BCA Green Mark Platinum Award στη Σιγκαπούρη, το αντίστοιχο του LEED.

GT

Mesiniaga, as you said, it was greatly published and has been a great lesson for a lot of proponents of Bioclimatic Design and Sustainable Architecture. But you have also developed other projects, and one of my favorites is the Solaris Project, completed in 2010. If you could tell us, how did you establish this powerful relationship between green space on the street level with a landscaped ramp escalating on the building? How do these green ramps, those green spaces, the solar shaft for natural light, and the ventilated atrium improve the building's performance and user experience?

KY

We introduced our architecture firm in Singapore because of this client, who wanted, at the time, a "super green" building. This was in 2006 or 2007. It has been an experiment for us. First of all, one of the ideas around 2005 was that we needed to design the built environment as a human ecosystem. This is a very powerful concept. We have to rethink the human-built environment as a constructed ecosystem, a human-made ecosystem. And to do this, we have to use the techniques of mimicry. That means we mimic, emulate, replicate, and augment the properties and attributes of the ecosystem into the built environment. I started to think of this idea around 2008, which began to develop around 2010. One of the properties of the ecosystem is that it has both organic conditions, like nature, fauna, flora, and all the living components, and inorganic components, like soil, climate, and geology. And so, the ecosystem has all those integrated to form a whole.

But if you look at the building today is inorganic. So if we want to make our cities constructed ecosystems, then we need to integrate the buildings with nature. That was the idea of Solaris. The building consumes less and saves energy and water, and that's calculated. The additional cost

of making it a super green building was 50% more than a conventional building at the time. But additional costs are amortized over five to eight years, as you get the money back from energy and water savings. But after those five to eight years, the savings continue to the subsequent years. This is one of the major benefits of building energy and water-efficient buildings, besides the ecological benefits and features of the building. One of the ecosystem's attributes that we wanted to emulate was something called "ecological nexus." Human cities frequently stop nature by roads, trains, fences, surfaces, buildings, and so forth. In nature, everything is connected. They are physically connected through the atmosphere, water, and interaction between the species. So we wanted to design this building so that nature is connected all the way up to the building. The idea was to use the landscaped ramp, so that vegetation could be used from the ground floors and make its way up, climbing each floor with every facade, leading up to a garden that would be installed on the roof. And that was the idea for that project. There were other features in the building, such as the atrium, the mixed-mode nature in the middle of the building, the light shaft, and so forth. It was a great project. It was completed in 2009 and received a number of awards. It was rated with the BCA Green Mark Platinum Award in Singapore, the equivalent of LEED.

TR Hamzah & Yeang Architects' Spire Edge Tower
Image courtesy of TR Hamzah & Yeang Architects

GT Μαι νομίζω ότι δημιουργήσατε και χώρους για να απολαύσει ο κόσμος αυτές τις περιοχές πράσινου. Υπάρχει μια αλληλεπίδραση μεταξύ των ανθρώπων που μπορούν να βγουν έξω και να απολαύσουν αυτούς τους χώρους πράσινου.

KY Η ράμπα ήταν συνεχής, ανέβαινε μέχρι το τέλος και την απλώσαμε σε μήκος 1,3 χιλιομέτρων. Έτσι πρακτικά δημιουργήσαμε ένα γραμμικό πάρκο με πλατείες και μικρά sky gardens. Αυτό ήταν από πολλές απόψεις, ένα παράδειγμα κάθεται ανοιχτού σχεδιασμού.

GT In the project, you also created spaces for people to enjoy in these green areas. There is an interaction between people being able to go out and occupy those green spaces.

KY The ramp was continuous, going all the way up, and we stretched it out, 1.3 kilometers long. So we practically created a linear park. We created plazas and little sky gardens. It was, in many ways, an example of vertical open design.

GT Ken, ο βρετανικός Guardian σε χαρακτήρισε ως έναν από τους πενήντα αρχιτέκτονες που θα μπορούσαν να σώσουν τον πλανήτη. Είμαι πραγματικά περίεργος να ακούσω από εσένα, την άποψή σου για το COP26 στη Γλασκόβη, που έλαβε χώρα τον Νοέμβριο. Βλέπεις αυτές τις παγκόσμιες συναντήσεις ως αφετηρία αλλαγής ή πιστεύεις ότι οι αρχιτέκτονες έχουν μεγαλύτερη επιρροή και ίσως μεγαλύτερη δύναμη, στο να έχουν αντίκτυπο μέσω της δουλειάς τους;

KY Λοιπόν, πρώτα απ' όλα, όλοι γνωρίζουμε, ότι όταν οι άνθρωποι λένε ότι είμαι ένας από τους πενήντα ανθρώπους που θα μπορούσαν να σώσουν τον πλανήτη, αυτό είναι υπερβολή. Το ξέρουμε ότι είναι υπερβολή. Οι άνθρωποι λένε ωραία πράγματα για σένα και εσύ λες, «αυτό είναι πολύ ωραίο».

Το COP26 είναι μια πολύ σπουδαία κίνηση, αλλά σημαίνει κάτι; Έχει αλλάξει τον κόσμο; Έχει αλλάξει ριζικά τα πράγματα; Και εξακολουθώ να πιστεύω ότι έχουμε πολύ δρόμο μπροστά μας. Νιώθω επίσης ότι ο οικολογικός σχεδιασμός δεν αφορά μόνο την αρχιτεκτονική. Δεν είναι μόνο η τεχνολογία. Τώρα ας πούμε ότι είσαι ένας υπερπράσινος σχεδιαστής και ότι τα καταφέρνεις όλα σωστά. Τη χρήση ανανεώσιμων πηγών, ενέργειας και επαναχρησιμοποιούμενων υλικών. Είναι το κλασικό παράδειγμα ενός κατασκευασμένου οικοσυστήματος που έχει όλες τις ιδιότητες, τα υλικά είναι ανακυκλώσιμα κ.λπ.

Τι θα συμβεί αν οι άνθρωποι που το χρησιμοποιούν, δηλαδή εμείς – εσείς και εγώ, δεν κάνουμε σωστή χρήση του νερού, κατανάλωση ενέργειας και καταστρέφουμε τον πλανήτη, δημιουργώντας πολλά απόβλητα; Έτσι, εντέλει, ένα βιώσιμο μέλλον δεν είναι μόνο η τεχνολογία, δεν είναι μόνο η αρχιτεκτονική, δεν είναι μόνο ο σχεδιασμός. Πρέπει εμείς να αλλάξουμε! Πρέπει να αλλάξουμε τη διατροφή μας, τον τρόπο που ζούμε και τον τρόπο που κινούμαστε. Αυτό όμως δεν έχει συμβεί ακόμη. Συνεπώς, ποια είναι η σημασία του COP26; Πρέπει να φέρουμε μια ουσιαστική αλλαγή στον τρόπο ζωής, τους ανθρώπους, τις επιχειρήσεις και τους κοινωνικοοικονομικούς και πολιτικούς θεσμούς και συστήματα σε όλες τις χώρες του κόσμου. Αυτό δεν έχει συμβεί ακόμη.

Τώρα, πώς μπορούμε να το κάνουμε αυτό; Ναι, οι αρχιτέκτονες ασκούν επιρροή σε κάποιο βαθμό. Δεν είμαστε πολιτικοί, δεν μπορούμε να αλλάξουμε τα πράγματα, δεν μπορούμε να βάλουμε νόμους και δεν μπορούμε να πούμε στους ανθρώπους τι να κάνουν.

Από πολλές απόψεις, η αποτελεσματική αλλαγή είναι σαν να μεγαλώνεις παιδιά. Υπάρχουν τρεις τρόποι για να το πετύχεις. Πρώτα απ' όλα, θέλουμε το παιδί να κάνει κάτι. Πρέπει να το πείσουμε, πρέπει να το εκπαιδεύσουμε, πρέπει να το κάνουμε να καταλάβει τι σημαίνει κάθε πράξη του για τον πλανήτη, τη γη, τις θάλασσες, το έδαφος, το νερό, τον αέρα. Και οι πολιτικοί πρέπει στη συνέχεια να εισάγουν την περιβαλλοντική νομοθεσία και τη βιώσιμη αρχιτεκτονική και να επηρεάσουν όλους τους ανθρώπους και όλες τις επιχειρήσεις του έθνους τους, ώστε να είναι πράσινες και περιβαλλοντικά βιώσιμες.

Ο δεύτερος τρόπος για να γίνουν τα πράγματα είναι να δοθούν κίνητρα. Λέμε στα παιδιά, «αν το κάνετε αυτό, θα πάρετε αυτό». Ό,τι κι αν είναι. Εάν κάνετε την επιχείρησή σας πράσινη, εάν κάνετε τη κινητικότητα σας πράσινη, εάν κάνετε το λιανικό εμπόριο πράσινο, τότε θα έχετε κίνητρα. Θα έχετε φορολογικές ελαφρύνσεις και περισσότερα κέρδη.

Ο τρίτος τρόπος για να γίνουν τα πράγματα είναι μέσω των ποινών. Αν μολύνεις το περιβάλλον, θα τιμωρηθείς. Θα κλείσει η επιχείρησή σου, θα φορολογηθείς επιπλέον. Η εκπαίδευση και η πειθαγία μέσω κινήτρων και κυρώσεων είναι ένας τρόπος για να γίνουν τα πράγματα. Αλλά οι άνθρωποι που μπορούν να επιβάλουν είναι οι πολιτικοί και η κυβέρνηση. Οι αρχιτέκτονες μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο μόνο μέσω του παραδείγματος. Αυτό συμβαίνει τουλάχιστον με τη δική μου περίπτωση. Το καλύτερο πράγμα που μπορούμε να κάνουμε είναι να δείξουμε στους ανθρώπους πώς μπορεί να γίνει η διαδικασία. Έχουμε 20 με 30 χρόνια για να σώσουμε τον πλανήτη, οπότε καλύτερα να ξεκινήσουμε τώρα.

GT

Ken, you have been named by the British Guardian as one of the fifty architects that could save the planet. I am really curious to hear from you about COP26 in Glasgow, which took place in November. Do you see these global meetings as a starting point of change, or do you think that architects have more influence, and perhaps more power, in making an impact through their work?

KY

Well, first of all, we all know that when people say that I am one of the fifty people that could save the planet, that is an exaggeration. You know that is hyperbole. People say nice things about you, and you say, "well, that's pretty nice." COP26 is a great move, but what does it mean? Has it changed the world? Has it radically changed things? We still have a long way to go. I also feel that ecological design is not just about architecture. It's not just about technology. Now let's say you are a super green designer and get everything right: using renewable sources, energy, and reused materials. It is the classic example of a constructed ecosystem that has all the properties, the materials are recyclable, and so forth. What happens if the people that use it, that's us – you and me, don't behave in wishful water, wishful energy consumption and destroy the planet, and create a lot of waste? At the end of the day, a sustainable future is not just technology, not just architecture, not just design. We have to change! We have to change our diets, the way we live, and the way we move about. But this hasn't happened yet. So, what is the significance of COP26? We must have a change in lifestyles, change in people, change in businesses, and change in the socioeconomic and political institutions and systems in all the countries in the world. This hasn't happened yet.

Now, how can we make this happen? Yes, architects are influential to some extent. But we are not politicians; we cannot change things, we cannot make laws, and we cannot tell people what to do. In many ways, getting effective change is like raising children. There are three ways to do it. The first thing is that we want the child to do something. We have to persuade them, educate them, and get them to understand what they are doing means to the planet, the earth, the seas, the land, the water, and the air. Then the politicians will have to introduce environmental laws for all the people and all the businesses of their nation to be green and environmentally sustainable. The second way to get things done is to give incentives. We tell the children, "if you do this, you will get that." Whatever it is. If you make your business green, if you make your universe green, if you get your mobility green, if you make your retail green, then you get incentives: tax breaks and more profit. The third way to get things done is to use a penalty. If you pollute the environment, you will get penalized. You will get your business closed; you will get extensive taxes. Education and persuasion through incentives and penalties is the way to get things done. But the people who can impose this are the politicians and the government. Architects can only change the world through example, at least in my case. The best thing we can do is show people how it can be done. We have 20 to 30 years left to save the planet, so we better start now.

IR Hamzah & Yeang Architects: Susana Rih ZCS Image courtesy of IR Hamzah & Yeang Architects

able design. You did not limit yourself to small-scale projects. How do you combine large-scale design and skyscrapers while giving your work a strong ecological identity backed by performance?

KY

Whether it's a small or a large-scale project, it depends on your client. Back to what I said earlier on, you need to train in business in addition to being an architect. You have to understand marketing and business development. Then it becomes much easier to get large-scale projects.

Now, I don't know if you have heard about Vilfredo Pareto, an Italian economist in the late 19th century. He developed this principle called "Pareto's Law," which is the 20% law. The 20% law simply states that 20% of any business has 80% of the market. The businesses of the 80% are fighting like hell to get to the 20%. And so, you have to get yourself to the 20% sector to get 80% of the market. You only learn this in Business School. I decided to be an advocate that if you want to be successful as an architect, then you have to learn how to do business. In my case, I had to learn Ecology to do what I do. And so, we have to do much more than just architecture to achieve our personal and professional goals. So, to answer your question, a small or a large-scale project depends on your client, and your clientele depends on how you market and position yourself. Every five years or so, a consultant comes to my office and tells me what I am doing right and wrong and where I am going from here. So, he comes to my office for a day. He spends the morning talking to my staff and me, he spends the early part of the afternoon explaining the latest trends in business, and during the last part of the day, he tells us what we are doing wrong and how we should improve. In one session, he told me, "to be successful, you need to have five things.

First of all, you need to be unique, to be different, to differentiate yourself. People will pay more for your special capabilities if you are good at differentiating yourself. The second thing is that uniqueness for the sake of uniqueness is useless. For example, maybe you want to be unique in design for theaters and hospitals, but how many opportunities can you get? So, your uniqueness has to be relevant. You need to be unique and relevant. That's the second part. The third factor is that it has to be credible. You can say that you do anything, but how will people believe you if you are not credible? You need to be unique, relevant, and credible, but you need to be relevant to contemporary times. Uniqueness, relevancy, credibility, and relevancy to the current times. The final thing is to be compelling. People must want

GT Αυτό είναι ένα υπέροχο μήνυμα. Νομίζω ότι η αναλογία με το παιδί είναι σημαντική. Μερικές φορές, πιστεύουμε ότι η τεχνολογία θα είναι αυτή που θα δώσει τη λύση. Όμως η πιο ισχυρή τεχνολογία, το πιο ισχυρό εργαλείο που έχουμε, είναι πραγματικά οι άνθρωποι. Δεν το καταλαβαίνουμε πάντα αυτό. Προσπαθούμε να υποτιμήσουμε τις δυνατότητες και τη δύναμη των ανθρώπων να κάνουν αυτή την αλλαγή.

KY Οι πράξεις είναι σημαντικές. Μπορείς να πείσεις μια ολόκληρη κοινότητα. Με αληθινό σθένος, μπορείς να επηρεάσεις την αλλαγή. Αλλά αν το κάνεις αυτό, ξεθεύεις ένα τεράστιο μέρος του χρόνου σου. Έτσι, μπορείς είτε να αφιερώσεις τον χρόνο σου σε αυτό, είτε μπορείς να τον αφιερώσεις στην έρευνα, την κατανόηση και το σχεδιασμό. Όπως λέει ο Κέρμιτ ο Βάτροχος στο Sesame Street, «δεν είναι εύκολο να είσαι πρόσαινος».

GT I think that the analogy with the child is great. Sometimes, we think that technology will be what will give the solution. That the most powerful technology, the most powerful tool that we have, is really the people. We don't always understand that. We try to underestimate the potential and power of people to make this change.

KY Actions are important. You can persuade a whole community. With true advocacy, you can affect change. But if you do that, you spend an enormous amount of your time. So, you can either spend your time doing this, or you can spend your time researching, understanding, and designing. As Kermit the Frog in Sesame Street says, "it's not easy being green."

GT Λοιπόν, Ken, νωρίς στην καριέρα σου, επικεντρώθηκες στον βιοκλιματικό και βιώσιμο σχεδιασμό. Δεν περιορίστηκες σε έργα μικρής κλίμακας. Πώς καταφέρνεις να συνδυάζεις το design μεγάλης κλίμακας και τους ουρανοξύστες, δίνοντας παράλληλα στη δουλειά σου μια πολύ ισχυρή οικολογική ταυτότητα, η οποία υποστηρίζεται από την απόδοση;

KY Είτε πρόκειται για ένα έργο μικρής είτε μεγάλης κλίμακας, εξαρτάται από τους πελάτες. Έπειτα, όπως είπα νωρίτερα, πρέπει να εκπαιδεύσεις στις επιχειρήσεις, εκτός από το να είσαι αρχιτέκτονας. Πρέπει να κατανοήσεις το μάρκετινγκ και την επιχειρηματική ανάπτυξη. Τότε γίνεται πολύ πιο εύκολο να αποκτήσεις έργα μεγάλης κλίμακας.

Τώρα, δεν ξέρω αν έχετε ακούσει για τον Vilfredo Pareto, έναν Ιταλό οικονομολόγο του τέλους του 19ου αιώνα. Ανέπτυξε αυτή την αρχή που ονομάζεται «Νόμος του Pareto», που είναι ο νόμος του 20%. Ο νόμος του 20% έλεγε απλώς, ότι το 20% οποιασδήποτε επιχείρησης έχει το 80% της αγοράς. Οι επιχειρήσεις του 80%, παλεύουν για να φτάσουν στο 20%. Και έτσι, πρέπει να φτάσετε στην ομάδα του 20%, για να αποκτήσετε το 80% της αγοράς. Αυτό το μαθαίνεις μόνο στις σχολές Διοίκησης Επιχειρήσεων. Αποφάσισα να είμαι υπέρμαχος της άποψης ότι αν θέλεις να είσαι επιτυχημένος ως αρχιτέκτονας, τότε πρέπει να μάθεις πώς να κάνεις διοίκηση επιχειρήσεων. Στην περίπτωση μου έπρεπε να μάθω Οικολογία, προκειμένου να κάνω αυτό που κάνω. Και έτσι, πρέπει να κάνουμε πολλά περισσότερα από την απλή αρχιτεκτονική, για να πετύχουμε τους προσωπικούς και επαγγελματικούς μας στόχους.

Για ν' απαντήσω λοιπόν στην ερώτησή σας, αν θα λάβετε ένα έργο μικρής ή μεγάλης κλίμακας εξαρτάται από τον πελάτη σας. Και η πελατεία σας εξαρτάται από το πώς πλάσαρετε τον εαυτό

σας και πώς τον τοποθετείτε. Κάθε πέντε χρόνια περίπου, ένας σύμβουλος έρχεται στο γραφείο μου και μου λέει τι κάνω σωστά και τι λάθος και πού πρέπει να πάω από εδώ και πέρα. Έρχεται στο γραφείο μου για μια μέρα. Περνά το πρωινό μιλώντας σε εμένα και το προσωπικό μου, νωρίς το απόγευμα μας εξηγεί τις τελευταίες τάσεις στο επιχειρείν και στο κλείσιμο της ημέρας μάς λέει τι κάνουμε λάθος και πώς πρέπει να βελτιωθούμε.

Σε μια συνεδρία, μου είπε ότι, «για να είσαι επιτυχημένος, πρέπει να έχεις πέντε πράγματα. Πρώτα απ' όλα, πρέπει να είσαι μοναδικός, να είσαι διαφορετικός, να διαφοροποιείς τον εαυτό σου. Αν είστε καλοί στο να διαφοροποιείτε τον εαυτό σας, οι άνθρωποι θα πληρώσουν περισσότερο για τις ιδιαίτερες δυνατότητές σας. Το δεύτερο πράγμα είναι ότι η μοναδικότητα για χάρη της μοναδικότητας είναι άχρηστη. Ίσως να θέλετε να είστε μοναδικοί στο σχεδιασμό για παράδειγμα σε θέατρα και νοσοκομεία, αλλά πόσες ευκαιρίες μπορείτε να αποκτήσετε μόνο σε αυτά; Επομένως, η μοναδικότητά σας πρέπει να είναι σχετική. Πρέπει να είστε μοναδικοί και σχετικοί. Αυτό είναι το δεύτερο μέρος.

Ο τρίτος παράγοντας είναι ότι ένα προϊόν πρέπει να είναι αξιόπιστο. Μπορείς να πεις ότι κάνεις τα πάντα, αλλά πώς θα σε πιστέψει ο κόσμος, αν δεν είσαι αξιόπιστος; Πρέπει να είστε μοναδικοί, σχετικοί και αξιόπιστοι, αλλά πρέπει να είστε σχετικοί με τη σύγχρονη εποχή. Μοναδικότητα, συνάφεια, αξιοπιστία και συνάφεια με την τρέχουσα εποχή. Και το τελευταίο είναι να είσαι ακαταμάχητος. Οι άνθρωποι πρέπει να θέλουν το προϊόν σου τώρα. Πρέπει να το έχουν». Αυτό είναι πέντε πράγματα που μου διδασκε. Πρέπει να είστε

μοναδικοί, σχετικοί, αξιόπιστοι, επίκαιροι και ακαταμάχητοι. Και μόλις επιτύχετε αυτούς τους πέντε παράγοντες, θα διαθετέτε ένα προϊόν που οι άνθρωποι θα θέλουν».

Πίσω στον βιοκλιματικό σχεδιασμό και την Οικολογία, η οποία είναι τόσο σημαντική γιατί πολλά πράγματα που συμβαίνουν στον πλανήτη είναι άορατα. Δεν μπορούμε να δούμε φυτά να κάνουν φωτοσύνθεση ή να απορροφούν την ηλιακή ενέργεια. Δεν μπορούμε να δούμε οικοσυστήματα που καθαρίζουν το νερό. Δεν μπορούμε να δούμε κάτι, αλλά λαμβάνει χώρα ούτως ή άλλως στο περιβάλλον. Κοιτάξτε έξω από το παράθυρο και θα δείτε τη βλάστηση. Και αυτό δεν θα το καταλάβετε αν δεν σπουδάσετε Οικολογία. Για να απαντήσω λοιπόν σε πολλούς που θέλουν να συμβουλευτώ νέους αρχιτέκτονες, θα έλεγα: «Μάθε Οικολογία. Ή Περιβαλλοντική Βιολογία. Τότε θα δεις τον κόσμο διαφορετικά, ως πράγματα που συμβαίνουν, τα οποία δεν μπορούμε να δούμε και τα θεωρούμε δεδομένα. Είναι όμως ζωτικής σημασίας για την επιβίωση του πλανήτη». Και όταν κάνουμε καταστροφικά πράγματα όπως η αποψίλωση των δασών, η καύση της γης και ο περιορισμός του πλούσιου εδάφους μιας τοποθεσίας, είναι καταστροφή για τον πλανήτη. Βέβαια, ο πλανήτης θα συνεχίσει ως έχει. Μπορεί να είναι άγονος, αλλά με την πάροδο του χρόνου η βλάστηση θα μεγαλώσει ξανά, και μετά θα είναι πλούσια. Θα χρειαστεί πολύς χρόνος, κατά τη διάρκεια του οποίου θα έχει αφανιστεί η ανθρώπινη κοινωνία. Θα έχει τελειώσει. Πρέπει να αναλάβουμε δράση τώρα, διαφορετικά θα είναι πολύ αργά.

GT

Ken, early in your career, you focused on bioclimatic and sustain-

your product now. They must have it." These are five things that he taught me. You've got to be unique, relevant, credible, current, and compelling. And once you achieve these five factors, you will have a product to sell that people will want.

Back to bioclimatic design and ecology. It is so important because a lot of things that happen on the planet are invisible. We cannot see plants doing photosynthesis or absorbing solar energy. We cannot see ecosystems that are purifying water. We cannot see something, but it takes place anyway in the environment. Look out the window, and you will see the vegetation. You will only understand this if you study ecology. So I say to a lot of people who want me to advise young architects, "please learn Ecology. Or Environmental Biology. Then you will see the world differently, as things that happen, which we cannot see and take for granted. But they are vital to the survival of the planet." And when we are doing destructive things like removing forests, burning the land, and limiting the rich topsoil of a location, it's a disaster for the planet. Now, the planet will continue as it is. It may be barren, but the vegetation

will grow again over time, and then it will be rich. It will take a lot of time, by which human society will be gone. It will be finished. We need to take action now; otherwise, it will be too late.

GT Θα ακολουθήσω την ερώτηση του Βα-σίλη και θα προσπαθήσω να την επαναφέρω στην αρχιτεκτονική, για να μας πεις περισσότερα για τη διαδικασία σχεδιασμού ενός εκ των πιο εμπνευσμένων έργων σου, του εμβληματικού Spire Edge στην Ινδία, το οποίο είναι υπό κατασκευή. Πώς οι πράσινες ράμπες βελτιώνουν τη βιοκλιματική απόδοση και πώς βελτιώνουν την εμπειρία των χρηστών ως κοινόχρηστοι χώροι;

KY Υπάρχει αντίκτυπος και στο περιβάλλον και τους χρήστες. Το Spire Edge είναι ένα ενδιαφέρον έργο στην Ινδία, στο Gurgaon, μια βιομηχανική περιοχή στο Νέο Δελχί. Είναι ενδιαφέρον ότι ο ίδιος ο πελάτης είναι αρχιτέκτονας, όπως επίσης και η σύζυγός του. Ήθελα ένα πράσινο κτίριο και αυτό σχεδιάσαμε. Η ράμπα που ανεβαίνει το κτίριο, είναι εκεί για να δείξει το πράσινο που ανεβαίνει στην κορυφή. Πρόκειται για πράσινο που ταράζεται στην τοποθεσία του κτιρίου. Οι όγκος του κτιρίου γίνονται ένα «ουράνιο βήπεδο», μία βεράντα. Έτσι, οι άνθρωποι που βρίσκονται μέσα μπορούν να βγουν στις βεράντες αυτές και να δουν το πράσινο. Τώρα, γιατί οι άνθρωποι ήθελαν πράσινο και γιατί βάζω πράσινο στο κτίριο; Εξυπηρετεί δύο σκοπούς. Καταρχάς, όπως προανέφερα, συνδυάζει οργανικά και ανόργανα στοιχεία, για να σχηματίσει ένα ολόκληρο οικοσύστημα. Το δεύτερο πράγμα είναι ότι το πράσινο μας επιτρέπει να χρησιμοποιούμε φωτοσποκατάσταση. Η φωτοσποκατάσταση είναι ένας τρόπος καταστολής της ρύπανσης στον αέρα, απορροφά τις τοξίνες του αέρα και τις μετατρέπει σε χρήσιμες ουσίες. Έτσι, το πράσινο συμβάλλει στη βελτίωση του περιβάλλοντος.

GT I will follow the previous question and try to bring it back to architecture to tell us a little more about the design process of one of your most inspiring works, the very iconic Spire Edge in India, which is under construction. How do the green ramps improve the bioclimatic performance, and how do they improve the users' experience as common spaces?

KY There is an impact on the environment and users. The Spire Edge is an interesting project in India in the Gurgaon district, an industrial district in New Delhi. Interestingly, the client himself and his wife are architects. They wanted a green building, and that's what we designed. The ramp that goes up the building is there to show the greenery that goes up to the top. That's the green that fits the site of the building. The edges of the building become a sky court, a terrace. So, the people inside can go out to the sky courts and see the greenery. Now, why did people want greenery, and why did I put greenery into the building? It serves two purposes. First of all, it combines organic and inorganic components to form a whole ecosystem. The second purpose is that greenery allows us to use phytoremediation. Phytoremediation is a way to suppress the pollution in the air; it absorbs the toxins in the air and converts them to useful substances inside the plants. So, greenery contributes to improving the environment.

GT Λοιπόν Ken, εφόσον έχεις τελειοποιήσει την ενασωμάτωση μεταξύ οικολογικού σχεδιασμού και σχεδίασης ουρανοξυστών, τι θα πρότεινες στους νέους αρχιτέκτονες, που έχουν τη φιλοδοξία να σχεδιάσουν μεγαλύτερα έργα, αλλά τους απασχολούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των κτιρίων τους; Ποιες είναι οι βασικές αρχές σχεδιασμού που θα τους πρότεινες, εκτός από την επιχειρηματική πτυχή για την οποία μίλησες πριν;

KY Θα τους έλεγα να σχεδιάσουν τα κτίρια ως ανθρωπογενή οικοσυστήματα. Πρέπει να κατανοήσουν τις ιδιότητες ενός οικοσυστήματος και να προσπαθήσουν να ενασωματώσουν αυτές τις ιδιότητες στο έργο. Και είμαι μόνο ένα πολύ μικρό κομμάτι αυτής της διαδικασίας, γιατί δεν μπορούμε ποτέ να μιμηθούμε τη φύση, τον τρόπο που η φύση μπορεί να κάνει τα πράγματα. Η φύση μπορεί να κάνει πράγματα σε τέτοια κλίμακα και χωρητικότητα, που δεν μπορούμε ποτέ να αντιγράψουμε και να μιμηθούμε. Μπορούμε να κάνουμε σε κάποιο βαθμό, αλλά ποτέ στο μέγεθος και τις δυνατότητές της. Αυτή είναι λοιπόν η συμβουλή μου στους νέους φοιτητές. Σπουδάστε Οικολογία! Κάντε το τώρα, πριν να είναι πολύ αργά για τον πλανήτη.

Τώρα, το άλλο που λέω, όταν πηγαίνω στις Αρχιτεκτονικές Σχολές είναι, «Είσαι σίγουρος ότι θέλεις να γίνεις αρχιτέκτονας; Γιατί το να είσαι αρχιτέκτονας είναι ένα πολύ αγχωτικό επάγγελμα». Είναι αγχωτικό για τέσσερα πράγματα. Πρώτα απ' όλα, είναι ένα επάγγελμα που βασίζεται στις ταμειακές ροές. Ταμειακές ροές σημαίνει ότι πρέπει να κάνεις τη δουλειά πρώτα, για να μπορέσεις να πληρωθείς. Ενώ αν είσαι ιδιοκτήτης ενός εστιατορίου, μαγειρεύεις το φαγητό και ο πελάτης σε πληρώνει άμεσα, πριν φύγει.

Το δεύτερο πράγμα για την αρχιτεκτονική ως επάγγελμα, είναι ότι είναι μόνιμα έντονη. Αν έχεις ένα γραφείο, κάθε μέρα θα πρέπει να παρδίδονται μιά ντουζίνα πράγματα. Πρέπει να στείλεις μια επιστολή, να υποβάλεις ένα σύνολο σχεδίων, να συμπληρώσεις μια πανακίδα, πρέπει να βεβαλωθείς ότι το προσωπικό σου πληρώνεται, κ.λπ. Αν δεν τα κάνεις αυτά σε μια μέρα, κάποιος θα εκνευριστεί μαζί σου.

Το τρίτο είναι ότι κάνεις πολλές επιχειρηματικές λειτουργίες ταυτόχρονα. Ας πούμε ότι ασχολείσαι με την πώληση αυτοκινήτων. Πουλάς αυτοκίνητα, αλλά δεν φτιάχνεις τα αυτοκίνητα, δεν κάνεις τη διαχείριση, δεν κάνεις το μάρκετινγκ. Απλά κάνεις τις πωλήσεις. Αλλά ως αρχιτέκτονας, πρέπει να κάνεις τα πάντα. Πρέπει να σχεδιάσεις το προϊόν, να το παράγεις, να επιβλέπεις και να κάνεις το μάρκετινγκ για την επιχείρηση, για να αποκτήσεις πελάτες. Έτσι, κάνεις πολλαπλές λειτουργίες.

Και τέταρτον, είναι μια επιχείρηση ανθρώπων. Έχεις να κάνεις με ανθρώπους, που έχουν αρκετά διαφορετικές προσωπικότητες και δεν θα αλληλεπιδρούν όλοι αρμονικά μεταξύ τους. Επομένως, πρέπει να αντιμετωπίσεις τις διαφορές μεταξύ των ανθρώπων. Και πρέπει να μάθεις πώς να διαχειρίζεσαι τους ανθρώπους, να τους δίνεις κίνητρα και να τους κάνεις να αισθάνονται καλά.

GT Ken, having mastered the integration between ecological design and skyscraper design, what would you recommend to young architects, who have the ambition to design bigger, yet are concerned with the environmental impact of their buildings? What main design principles would you recommend to them besides the business aspect you talked about before?

KY I would tell them to design buildings as human-made ecosystems. You have to understand the properties of an ecosystem and try to incorporate those properties into the project. And I am only a small part of this because we can never imitate nature in a way that nature can do things. Nature can do things at such a scale and capacity that we can never replicate and emulate. We can do it to some extent, but never at the size and capabilities of nature. So, that's my advice to young students. Study Ecology! Do it now, before it's too late for the planet.

Now, the other thing I say when I go to Architecture Schools is, "are you sure you want to be an architect? Because being an architect is a very stressful profession" because of four things. First of all, it's a cash-flow-driven profession. Cash flow means you have to do the work before you can get paid, whereas if you own a restaurant, you cook the food, and the customer swiftly pays you before he walks out. The second thing about architecture as a business, as a profession, is that it is deliberately intensive; if you run a practice every day, half a dozen things will have to be delivered on that day. You have to send out a letter, you have to submit a set of drawings, you have to complete a sign, you have to make sure that your staff gets paid, etc. If you don't do those things in a day, someone is going to get annoyed with you.

The third is that you are doing multiple business functions at

the same time. Let's say that you are in the car business. You are selling cars. But you are not doing the cars, you are not doing the management, you are not doing the marketing; you are just doing the sales. But, as an architect, you have to do everything. You have to design the product, produce it, supervise and do the marketing for the business to get clients. So, you are doing multiple functions. And fourth, it's a people business. You are dealing with people. People have quite different personalities, and not everybody will harmoniously interact with each other. So, you have to address the differences in people. And you must learn how to manage people, motivate them and make them feel good.

GT Θα συνεχίσω ξανά την ερώτηση του Βασίλη και θα ήθελα να μας περιγράψεις λίγο πιο αναλυτικά τη διαδικασία σχεδιασμού μιας άλλης πρόσφατης δουλειάς σου, του πολύ εμβληματικού Suasana Complex στη Μαλακσία, που ολοκληρώθηκε το 2017. Ποιες είναι οι βασικές αρχές σχεδιασμού, πώς ενασωματώνεται το τοπίο και το αίθριο στο σχεδιασμό και της βελτιώνουν την απόδοση του κτιρίου και την εμπειρία των χρηστών;

KY Λοιπόν, αυτό το έργο ήταν ένας διαγωνισμός που κερδίσαμε και έτσι αναλάβαμε το έργο. Όσον αφορά τον σχεδιασμό, έπρεπε να αλληλεπιδράσουμε με τον πελάτη, να μάθουμε τι ήθελε και να προσπαθήσουμε να πετύχουμε και αυτό που ήθελε ο πελάτης και αυτό που θέλαμε να κάνουμε ταυτόχρονα εμείς ως οικολογικό έργο.

Για μένα, ένα σχέδιο πρέπει να κάνει πέντε πράγματα. Πρώτα απ' όλα, πρέπει να είναι λειτουργικό. Δεύτερον, ο σχεδιασμός πρέπει να πληροί ορισμένα κριτήρια, επειδή διαφορετικές Αρχές έχουν διαφορετικές απαιτήσεις και κατευθυντήριες γραμμές για την πυρόσβεση, την υγεία και την ασφάλεια, και άλλα παρόμοια. Τρίτον, πρέπει να είναι όμορφο. Οι αρχιτέκτονες είναι καλλιτέχνες, που προσπαθούν να κάνουν τα κτίρια όσο το δυνατόν πιο όμορφα. Το τέταρτο κριτήριο είναι το πιο σημαντικό, και αυτό είναι να κάνεις τους ανθρώπους ευτυχισμένους. Ως μέρος της κατασκευής ενός κτιρίου, ξεκινάμε οραματιζόμενοι τους ανθρώπους να βαριούνται μέσα και απλώς μισούν το κτίριο. Το να κάνουμε τους ανθρώπους χαρούμενους, είναι ένας στόχος με τον οποίο ξεκινάμε. Και το να κάνεις τους ανθρώπους ευτυχισμένους, δεν χρειάζεται να κοστίζει πολλά χρήματα. Μπορεί να έχεις κάτι σαν χώρο χαλάρωσης, ευκαιρίες συναντήσεων ή χώρους αλληλεπίδρασης με άλλα άτομα.

GT I will continue Vassilis' questions and ask you to describe the design process of another of your recent works, the iconic Suasana Complex in Malaysia, which was completed in 2017. What are the driving design principles, how are the landscape and atrium integrated into the design, and how do they improve the performance of the building and the experience of the users?

KY That project was a competition we won, and that's how we built that project. In terms of design, we had to interact with the client, find out what they wanted, and try to achieve what the client wanted and what we wanted to do as an ecological project at the same time.

To me, a design must do four things. First of all, it must be functional. Secondly, depending on the project, it must meet certain criteria because different authorities have different requirements and guidelines on firefighting, health and safety, and things like that. Thirdly, it must be beautiful. Architects are artists that are trying to make buildings as beautiful as possible. The fourth criterion is the most important one: to make people happy. As part of doing a building, we start with a vision of people bored inside who just hate the building. And making people happy is something that we start with. Making people happy doesn't have to cost a lot of money. It can be just something like a relaxation space, hangout opportunities, or spaces for interaction with other people.

GT Ken, τι επιφυλάσσει το μέλλον για σένα και την ομάδα των Hamzah & Young; Σε ποια έργα και εκδόσεις εργάζεστε;

KY Ο στόχος του οικολογικού σχεδιασμού είναι ο σχεδιασμός κτιρίων, που είναι κατασκευασμένα οικοσυστήματα. Έτσι, έχουμε μια λίστα ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών που προσπαθούμε να μιμηθούμε και να αντιγράψουμε,

GT Ήραία. Επομένως, είναι σημαντικό να είσαι χαρούμενος. Είναι η νούμερο ένα προτεραιότητα στη ζωή, η πιο σημαντική απάντηση. Ken, λοιπόν, θα ήθελα να σου κάνω μια ερώτηση, την οποία είμαι σίγουρος ότι οι νεαροί ακροατές μας θα ήθελαν να ακούσουν από σένα. Όταν αξιολογείτε νέα άτομα για την εταιρεία, τι ψάχνετε σε ένα βιογραφικό ή χαρτοφυλάκιο; Είναι το ταλέντο, οι δεξιότητες, η εμπειρία, η προσωπικότητα, ο χαρακτήρας ή απλώς η δέσμευση τους στη βιωσιμότητα και η γνώση και το βάθος των γνώσεών τους στην Οικολογία, όπως ανέφερες προηγουμένως;

KY Εξαρτάται από το επίπεδο των ανθρώπων που αναζητούμε. Για παράδειγμα, κάποιοι άνθρωποι είναι σχεδιαστές και κάποιοι είναι προγραμματιστές τεχνικού σχεδιασμού. Αλλά το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό είναι οι ηγετικές ικανότητες. Εάν τις έχεις, τότε μπορείς να είσαι καλός σχεδόν σε όλα. Το δεύτερο χαρακτηριστικό είναι η αυτοπαρακίνηση. Γνωρίζουμε ότι το άτομο με αυτά τα δύο χαρακτηριστικά θα είναι επιτυχημένο, όχι μόνο στην εταιρεία μας, αλλά και στη ζωή. Άρα ηγετικές ικανότητες και αυτοπαρακίνηση.

Φυσικά, το ταλέντο θα το υποστηρίξει, αλλά δεν χρειάζεται να είναι όλοι σχεδιαστές υψηλής ποιότητας. Μερικοί άνθρωποι μπορούν να σχεδιάσουν και κάποιοι είναι πολύ καλοί στην επίλυση τεχνικών προβλημάτων και τη διαχείριση έργων. Άρα αυτό είναι μια άλλη δεξιότητα. Εξαρτάται από τη θέση για την οποία θα κάνει κάποιος αίτηση. Σίγουρα θέλουμε να έχουμε κάποιον που να είναι καλός σε όλα, αλλά δεν μπορείς να το περιμένεις από όλους. Έτσι, μερικές φορές, όταν έχουμε μια κενή θέση στο γραφείο, μπορεί να αναζητήσουμε έναν σχεδιαστή υψηλού επιπέδου, έναν σχεδιαστή μεσαίου επιπέδου, κάποιον που μπορεί να σχεδιάσει ένα εσωτερικό χώρο ή κάποιον που μπορεί να διαχειριστεί μια ομάδα, να μπορεί να είναι αρχηγός ομάδας. Έτσι, ποικίλλει, ανάλογα με τον στόχο και την κενή θέση που έχουμε.

GT Great! So, it's important to be happy. It's the number one priority in life. So, Ken, I would like to ask you a question I am sure young architects would like to hear from you. When you evaluate new people for the firm what do you look for in a resume or portfolio when you evaluate new people for the firm? Is it talent, skills, experience, personality, character, or just their commitment to sustainability and their knowledge and depth in Ecology, as you mentioned before?

KY It depends on what level of people we are looking for. For example, some people are designers; some are technical design developers. But the most important characteristic is leadership. If you have leadership, then you can be almost good at everything. The second feature is self-motivation. We know that the person with those two characteristics will be successful, not just in our company, but in life as well. So leadership and self-motivation.

Well, of course, talent will support it, but not everybody needs to be a high-end designer. Some people can design, and some are very good at solving technical problems and managing projects. So that's another skill. It depends on what position you have applied for. We certainly want to have somebody who is good at everything, but you can't expect that from everybody. So sometimes, when we have a vacancy in the office, we might look for a high-end designer, a mid-level designer, someone who can design details, who can design an interior or somebody who can manage a team together so that they can be a team leader. So, it varies, depending on the objective we have at hand and the vacancy that we have.

GT Ken, τι επιφυλάσσει το μέλλον για σένα και την ομάδα των Hamzah & Young; Σε ποια έργα και εκδόσεις εργάζεστε;

KY Ο στόχος του οικολογικού σχεδιασμού είναι ο σχεδιασμός κτιρίων, που είναι κατασκευασμένα οικοσυστήματα. Έτσι, έχουμε μια λίστα ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών που προσπαθούμε να μιμηθούμε και να αντιγράψουμε,

TR Hamzah & Young Architects- Solaris Image courtesy of TR Hamzah & Young Architects

και στη συνέχεια το κάνουμε αυτό με πολλούς τρόπους. Στη συνέχεια, μία από τις ιδιότητες των οικοσυστημάτων είναι η παροχή υπηρεσιών χωρίς παρέμβαση. Παρέχει ενέργεια μέσω της φωτοσύνθεσης, καθαρίζει το νερό, ανακυκλώνει τα απόβλητα, είναι συμβιωτική κ.λπ. Έτσι, δεν υπάρχει τέλος στην ενασωμάτωση αυτών των χαρακτηριστικών στον σχεδιασμό. Αυτό λοιπόν κάνουμε. Προσπαθούμε να ενασωματώσουμε όσα περισσότερα μπορούμε. Και αν αυτό γίνει χρήσιμο, το δημοσιεύουμε και ελπίζουμε ότι και άλλοι θα χρησιμοποιούν αυτές τις πρακτικές.

Το δεύτερο πράγμα είναι πώς να γίνεις παράδειγμα για άλλους ανθρώπους. Και έτσι θέλουμε οι άνθρωποι να μας βλέπουν: ως κάτι που θέλουν να αντιγράψουν και να μιμηθούν. Και για να γίνει αυτό, πρέπει να είμαστε το παράδειγμα. Προχωρώντας, θέλουμε να συνεχίσουμε να επιδιώκουμε την ατζέντα μας, να συνεχίσουμε να ανακαλύπτουμε νέα πράγματα, να εξερισκόμαστε νέα πράγματα, να απολαμβάνουμε αυτό που κάνουμε και να βγάζουμε χρήματα.

Σε τέσσερις ώρες της καθημερινότητάς μου, κάνω τέσσερα πράγματα. Την πρώτη ώρα διαβάζω. Είναι ψυχαναγκαστικός αναγνώστης, οπότε διαβάζω όσο περισσότερα μπορώ. Μου αρέσει να διαβάζω. Την δεύτερη ώρα γράφω. Μου αρέσει να γράφω βιβλία και έχω γράψει πολλά βιβλία. Την τρίτη ώρα προσπαθώ να βγάλω κάποια χρήματα για την επιχείρησή μου. Και την τέταρτη ώρα είναι η αρχιτεκτονική.

GT Ken, what's next for you and the team of Hamzah & Young? What projects and publications are you working on?

The objective of ecological design is to design buildings that are constructed ecosystems. So, we have a list of properties and attributes that we try to emulate and replicate, and then many times, we do this. One of the properties of ecosystems is ecosystem services, which nature does for us without intervention. It provides energy through photosynthesis, purifies water, recycles waste, provides a bank of genetics, is symbiotic, and so forth. So, there is no end to incorporating these attributes by design, and that's what we do. We try to incorporate as much as we can. We get it published and hope that other people use these devices. The second thing is how to become an example for other people. And so, we want people to see us as something they want to replicate and emulate. And to do that, we have to be an example. Moving on, we want to continue pursuing our agenda, discovering new things, inventing new things, enjoying what we do, and making some money.

In four hours of my daily life, I do four things. For the first hour, I am reading. I am a compulsive reader, so I read as much as possible. I enjoy reading. In the second hour, I am writing. I like to write books, and I have written many books. The third hour

is about trying to make some money for my business. And the fourth hour is architecture.

GT Ken, μήπως θα ήθελες να μας πεις λίγα λόγια για τα βιβλία σου πριν κλείσουμε; Πού μπορούμε να τα βρούμε;

KY Το βιβλίο που κυκλοφόρησε το 2021 ονομάζεται "Saving the Planet by Design". Είναι ένα βιβλίο για αρχές και θεωρία και δεν έχει κανένα έργο σε αυτό. Το δεύτερο βιβλίο ονομάζεται "One with Nature", είναι ένα βιβλίο έργων και ιδεών.

GT Ken, maybe you want to tell us a bit about your book before we close? Where can we find them?

KY The book that came out in 2021 is called "Saving the Planet by Design." It is a book on principles and theory and doesn't have any projects in it. The second book was called "At One With Nature," which is a book of projects and ideas.

GT Ευχαριστούμε, Ken, ήταν μια συναρπαστική συνέντευξη!

KY Ευχαριστώ Ηλία και Βασίλη. Χάρηκα που σε είδα ξανά!

GT Thank you, Ken; it was a fascinating interview!

KY Thank you, Elias and Vassilios. It was nice to see you again!

4 από τους σημαντικότερους φωτογράφους συλλομβάνουν την πρόθεση του σχεδισμού, απθανατίζουν τη φιλοσοφία του κτιρίου σε ενιαίες εικόνες, «σπάνε» τα κτίρια σε μεγαλοπρεπείς λεπτομέρειες και ποιητικά οπτικά θράυσματα.

Four of the most important photographers capture design intention and the philosophy of the building in single images and break down the buildings in majestic detail.

Through their lens

(PHOTOGRAPHY)

Talks on architectural photography

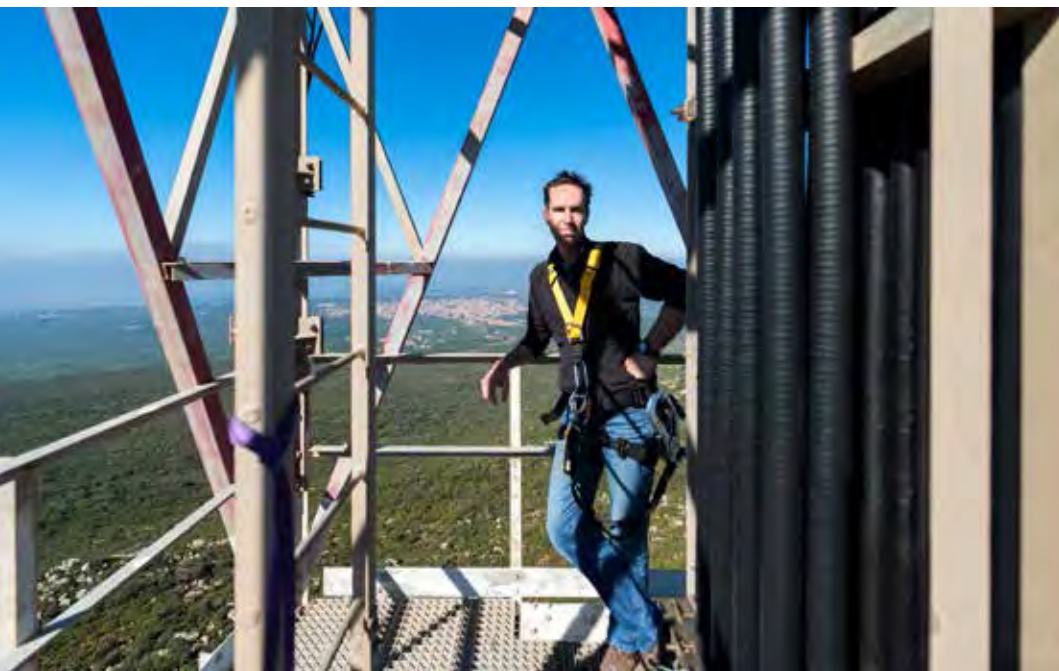
Pagona Lapsati

ΓΙΩΡΓΗΣ ΓΕΡΟΛΥΜΠΟΣ

Ο Γιώργης Γερόλυμπος σπούδασε Φωτογραφία και Αρχιτεκτονική, ολοκληρώνοντας μεταπτυχιακές σπουδές και διδακτορική διατριβή στη Μεγάλη Βρετανία. Εκπροσώπησε τη χώρα στη Μπιενάλε Αρχιτεκτονικής στη Βενετία το 2012 και το 2014. Από το 2006 και για μία δεκαετία υπήρξε ο επίσημος φωτογράφος της κατασκευής του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος σε αρχιτεκτονική του Renzo Piano. Το 2020 επιλέχθηκε από το Μουσείο του Λούβρου για να αναλάβει τη φωτογράφιση του Μουσείου στο Abu Dhabi έργο του Jean Nouvel. Το τελευταίο του βιβλίο με τίτλο «Ορθογραφίες», εκδόθηκε από τις εκδόσεις Yale University και παρουσιάστηκε στο MoMA της Νέας Υόρκης.

YIORGIS YEROLYMBOS

Yiorgis Yerolymbos studied Photography and Architecture, completing postgraduate studies and a doctoral thesis in Great Britain. He represented the country at the Biennale of Architecture in Venice in 2012 and 2014. Since 2006 and for a decade, he has been the official photographer for the construction of the Foundation Culture Center Stavros Niarchos in the architecture of Renzo Piano. In 2020 he was selected by the Louvre Museum to undertake the photography of the Museum at Abu Dhabi, a work by Jean Nouvel. His latest book, titled "Orthographs" was published by Yale University Press and presented at the MoMA in New York.

ΠΑ Σας ενδιέφερε πάντα το δομημένο περιβάλλον;

ΓΓ Ναι, το δομημένο περιβάλλον ανέκαθεν παρουσίαζε έντονο ενδιαφέρον για μένα καθώς πάντοτε επιθυμούσα να κοιτάξω με προσοχή τον χώρο που με περιβάλλει, τον τόπο που έχω επιλέξει να ζω. Ως αποτέλεσμα, η εικόνα του δομημένου περιβάλλοντος, το τοπίο, με γοητεύει, καθώς τοποθετεί τον άνθρωπο και τις κατασκευές του εντός του περιβάλλοντος. Εξάλλου, η λέξη «τοπίο» περιλαμβάνει την ανθρώπινη παρουσία ακόμα και στην ύπαιθρο.

PL Have you always been interested in the built environment?

ΥΥ Yes, the built environment has always been of great interest to me as I always wanted to look carefully at the space that surrounds me, the place I have chosen to live. As a result, the image of the built environment, the landscape, fascinates me, as it places man and his constructions within the environment. After all, the word "landscape" includes the human presence even in the countryside.

ΠΑ Στο πέρασμα του χρόνου πολλά δείγματα (υψηλής ή λαϊκής) αρχιτεκτονικής συχνά χάνονται. Θεωρείτε ότι η φωτογραφία αποτελεί ιστορικό ντοκουμέντο, καθώς καταγράφει εποχές, τόπους κοινωνίες; Νιώθετε ευθύνη σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο τοπίο να διασώσετε αυτό που μπορείτε με τα δικά σας εργαλεία;

ΓΓ Η αρχιτεκτονική, η τέχνη, η πόλη, είναι πεδία (τόποι) που βρίσκονται υπό διαρκή μεταβολή – συνθήκη όχι απαραίτητα κακή. Κτίσματα γίνονται και δίνουν τη θέση τους σε άλλα τα οποία σαν τα χρόνια θα παραχωρήσουν τη θέση τους σε νεότερα. Κατά αυτόν τον τρόπο, τόσο η αρχιτεκτονική όσο και η πόλη εξελίσσονται και εκσυγχρονίζονται σε μία αναζήτηση αποτελεσμάτων που βελτιώνεται εις το διηνεκές. «Το ιδανικό τοπίο είναι εκείνο όπου το εφήμερο και το μόνιμο βρήκαν την ισορροπία τους» σημειώνει ένας από τους πιο επιδραστικούς συγγραφείς, σχεδιαστές τοπίου, σκίτσογράφους, ο J. B. Jackson.

Η φωτογραφία έχει τη μοναδική ικανότητα να παγώσει μια στιγμή και να την καταστήσει αθάνατη στον χρόνο με τη μορφή ιστορικού αρχείου, το οποίο όσο απομακρύνεται από τη χρονική στιγμή της λήψης του μόνυ θα αυξάνει τη σημασία του. Γα' αυτούς τους λόγους, θεωρώ ότι πράγματι υπάρχει ευθύνη στον φωτογράφο εφόσον επαφίεται σε αυτόν/ήν να διασώσει αυτή τη στιγμή με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Εν ολίγοις, αν μια φωτογραφία μπορεί στο πέρασμα του χρόνου να αποτελέσει κειμήλιο, ως αναλογιστούμε τι σημαίνει να είναι καλή ήδη από την αρχή.

PL Over time many samples of architecture are often lost. Do you consider photography to be a historical document, as it records times, places, and societies? Do you feel a responsibility in an ever-changing landscape to rescue what you can with your own tools?

ΥΥ Architecture, art, and the city are fields (places) that are under constant change - not necessarily a bad condition. Buildings are also lost, giving way to others which over time will give way their place to even newer ones. In this way, both architecture and the city evolve and modernize in a search for the result which improves in perpetuity. "The ideal landscape is the one where the ephemeral and the permanent find their balance," notes one of the most influential writers, landscape designers, and cartoonists, J. B. Jackson.

Photography has the unique ability to freeze a moment, capture it, and make it immortal in time in the form of a historical record, which, as we move away from the moment of its capture, will only increase its importance. For these reasons, I believe that there is indeed a liability for the photographer since it is up to him/her to save the moment in the best possible way. In short, if a photo can be considered part of a legacy over time, let's reflect on what it means to be good right from the start.

ΠΑ Η φωτογραφία αντανακλά τις συγγένειες, τις συγκρούσεις, τις συνδέσεις - ακόμα και τα κενά που πιθανόν υπάρχουν. Αναζητάτε τη σχέση ανάμεσα στο τοπίο και την αρχιτεκτονική όταν φωτογραφίζετε;

ΓΓ Η σχέση τοπίου και αρχιτεκτονικής βρίσκεται στη βάση της αναζητήσής μου καθώς και των ερευνητικών μου ενδιαφερόντων από την αρχή της ενασχόλησής μου με το αντικείμενο στα μέσα της δεκαετίας του 1990. Αρχικά σε πρακτικό επίπεδο ενώ στη συνέχεια αποτέλεσε το θέμα της διδακτορικής διατριβής την οποία εκπόνησα το 2007. Κατά τη διάρκεια αυτής της πολυετούς έρευνας, το συμπέρασμα στο οποίο εγώ τουλάχιστον τείνω να καταλήξω, είναι ότι το σημείο κομής είναι όταν το τοπίο βρίσκεται στο οριακό στάδιο μεταξύ «ρύσης» και «πολιτισμού», όταν η ανθρώπινη επέμβαση μετεωρίζεται στο σημείο διακριτής και αδιάρκτρης παρουσίας. Όταν όλα μπορούν να πετύχουν με διακριτικότητα ή να αποτύχουν με πάταγο.

PL Photography reflects affinities, conflicts, connections - even the gaps that may exist. Are you looking for the relationship between landscape and architecture when you photograph?

ΥΥ The relationship between landscape and architecture is at the base of my research and my research interests since my engagement in the subject in the mid-1990s. Initially at a practical level, while it subsequently became the subject of a Ph.D. thesis which I prepared in 2007. During this multi-year research, the conclusion to which I at least tend to arrive is that the turning point is when the landscape is in the liminal stage between "nature" and "civilization" when human intervention is reduced to the point of distinct and indistinct presence. When everything can succeed with discretion or fail with a wave.

ΠΑ Ως μέσο ωστόσο εμπεριέχει πολλούς ακόμα τομείς, όπως φωτογραφία τοπίου, εσωτερική διακόσμηση, και άλλους. Μιλήστε μας γι' αυτήν τη σύνδεση.

ΓΓ Η αρχιτεκτονική φωτογραφία και η φωτογραφία τοπίου είναι αλληλένδετες, αποτελούν και οι δύο προσπάθειες αφήγησης και ακόμα περισσότερο ερμηνείας ενός τόπου. Οφείλω να ομολογήσω ότι ο καλύτερος ορισμός που έχω συναντήσει για την περιγραφή αυτού του συγκεκριμένου είδους φωτογραφίας είναι του περιήφτου Αμερικανού φωτογράφου Robert Adams, που λοχρησίτηκε ότι η φωτογραφία ενός τόπου φέρει τρεις ποδιότητες: γεωγραφία, αυτοβιογραφία και μεταφορά, αυτό που ο φωτογράφος προσπαθεί παροδοσιακά να κάνει είναι να αφηγηθεί το παρελθόν, το παρόν

και το μέλλον με μια εικόνα. Αυτό που προσπαθώ να μεταφέρω σε κάθε εικόνα που συνθέτω είναι να μιλήσω για τον τόπο που έχω μπροστά μου, να ερμηνεύσω την ιστορία του με τη δική μου ματιά και να διατυπώσω μια αφηγητική πρόταση για την κατανόσή του από το κοινό.

PL As a medium, however, it includes many other areas, such as landscape photography, interior design, and others. Tell us about this connection.

ΥΥ Architectural photography and landscape photography are interrelated, they are both attempts at storytelling and even more interpretations of a place. I have to admit that the best definition that I have come across for the description of this particular species of photography is by the famous American photographer Robert Adams, who claimed that the photograph of a place has three qualities: geography, autobiography, and metaphor, what the photographer strives for traditionally to do is to narrate the past, present, and future with a picture. What I try to convey in every image that I compose is to talk about the place in front of me, to interpret its story with my own eyes, and formulate a narrative proposal in order for the public to understand it better.

ΠΑ Στις μέρες μας διαπιστώνει εύκολα κανείς ότι δεν υπάρχουν διακριτές τυπολογίες: για παράδειγμα, γραφεία μοιάζουν με εργοστάσια, ιδιωτικές κατοικίες με εκκλησίες ή μουσεία. Πώς διαχειρίζεστε όλες αυτές τις διαφορετικές καταστάσεις; Προσπαθείτε να μπειτε στο μυαλό του αρχιτέκτονα ή κάνετε τις δικές σας αναγνώσεις ως θεατής;

ΓΓ Οι τυπολογίες πάντοτε άλλαζαν και θα συνεχίσουν να αλλάζουν στο μέλλον με βεβαιότητα, αναλογιστείτε ότι κάποτε δεν υπήρχε κτίριο τράπεζας, προέκυψε από μία χρονική στιγμή και μετά. Επομένως, η προσέγγιση του φωτογράφου δεν μπορεί να καθοριστεί από εξωγενείς διεργασίες ή αλλαγές αλλά αντιθέτως από εσωτερική ωρίμανση. Πάντοτε είναι σημαντική η συζήτηση με τον αρχιτέκτονα που έχει σχεδιάσει το έργο και γννφρίζει την παραμικρή του πτυχή και λεπτομέρεια. Κομβικής σημασίας ωστόσο είναι η συνειδητοποίηση δύο σταθερών: πρώτον, σεβασμός στη δική σου συνθετική γραμμή. Η φωτογραφία, όπως σημειώνει ο Αμερικανός φωτογράφος Lewis Baltz οφείλει να μείνει πιστή απέναντι στην πραγματικότητα, που αποτελεί τη βάση της επιστήμης (της Αρχιτεκτονικής) και ταυτόχρονα να παραμείνει πιστή απέναντι στον εαυτό της, που αποτελεί τη βάση της τέχνης (της Φωτογραφίας). Η ισορροπία είναι δύσκολη αλλά η επιτεύξη της αξίζει κάθε κόπο.

PL Nowadays, one can easily see that there are no distinct typologies: for example, offices look like factories and private houses like churches or museums. How do you manage all these different situations? Do you try to get into the architect's head, or do you make your own readings as a spectator?

ΥΥ Typologies have always changed and certainly continue to change in the future, consider that once there were no bank buildings, they emerged from a point in time onwards. Therefore, the approach of the photographer cannot be determined by external processes or changes but, on the contrary, by internal maturation. It is always important to talk with the architect who has designed the project and knows its smallest aspect and detail. Of pivotal importance, however, is the realization of two constants: first, respect for the composer who preceded the architect, and second, respect for your own compositional line. The photo, as noted by American photographer Lewis Baltz must remain loyal to reality, which is the basis of science (of Architecture), and at the same time to remain true to self, which constitutes the basis of the art (of Photography). The balance is difficult, but achieving it is worth every effort.

ΠΑ Φωτογραφίζετε κυρίως μεγάλης κλίμακας έργα, πώς οδηγηθήκατε σε αυτό το είδος;

ΓΓ Ο δρόμος προς αυτή την εξειδίκευση υπήρξε ανηφορικός και με πολλά στάδια. Για να καταφέρει κανείς να αντιμετωπίσει έργα μεγάλης κλίμακας και σημασίας πρέπει πρώτα να οικοδομήσει μια εργαλειοθήκη, μια τρόπον τινά «φαρέτρα» επιλογών με τη χρήση των οποίων θα μπορεί να αντεπεξέλθει στην αυξημένη πολυπλοκότητα μεγάλων έργων. Οφείλω να είμαι ειλικρινής σε αυτό το σημείο, υπογραμμίζοντας ότι κάτι τέτοιο δεν γίνεται από τη μία μέρα στην άλλη. Απαιτεί χρόνο, διατήρηση σταθερής πορείας και διαρκή εξέλιξη. Με τον χρόνο και πολλή δουλειά, από τη μία ενόητα στην άλλη, από το ένα πορτφόλιο στο επόμενο, κερδίζοντας εμπειρία από το κάθε ένα, σιγά-σιγά έγινε κατορθωτή η κατανόηση και στη συνέχεια η αντιμετώπιση των προκλήσεων της μεγάλης κλίμακας με τρόπο που να φαίνεται ότι το αποτέλεσμα προέκυψε, ελπίζει κανείς τουλάχιστον, χωρίς προσπάθεια.

PL You mainly photograph large-scale projects; what led you to it?

ΥΥ The path to this specialization has been uphill and with many stages. To be able to tackle projects of large scale and importance must first build a toolbox, a sort of "quiver" of options with the use of which he will be able to cope with the increased complexity of large projects. I have to be honest about this point and underline that such a thing does not happen overnight. It requires time, maintaining a steady course, and continuous development. Through time and a lot of work, from one module to another, from one portfolio to the next, little by little, gaining experience from each step made it possible to understand and later tackle the large-scale challenges in a way that the result will seem effortless.

ΠΑ Έχετε αγαπημένο έργο;

ΓΓ Φέτος κλείνω 31 χρόνια στη φωτογραφία, συνυπολογίζοντας τις σπουδές. Από αυτά, έχοντας φωτογραφίσει πολλά κτίρια σε πολλά μέρη της χώρας και του κόσμου από το Idaho στα δυτικά ως το Abu Dhabi στα ανατολικά, πέρασα μία δεκαετία της ζωής μου φωτογραφίζοντας την κατασκευή του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, ένα έργο που είδα εις βάθος όσο λίγα. Μοιραία, συνδέθηκα μαζί του, οι αναμνήσεις μου θα είναι πάντα εκεί, όπως και το συναίσθημά μου.

PL Do you have a favorite project?

ΥΥ This year I am celebrating 31 years in photography, including studies. During those years, having photographed many buildings in many parts of the country and of the world from Idaho in the west to Abu Dhabi in the east, I passed a decade of my life photographing the construction of the Center Stavros Niarchos Cultural Foundation, a project that I saw in-depth like few others. As a result, I grew connected to the project, my memories will always be there as well as my feelings.

ΠΑ Οι φωτογραφίες σας εμπνεύχουν την προσωπική σας ματιά ή στέκεστε αμερόληπτος απέναντι στο έργο;

ΓΓ Η διαρκής προσπάθεια ενός φωτογράφου - και φαντάζομαι κάθε δημιουργού - είναι η σταδιακή οικοδόμηση μιας προσωπικής ματιάς, αυτή τουλάχιστον είναι η ελπίδα όλων μας. Δεν μπορεί να υπάρξει αμεροληψία στην τέχνη - οι δύο αυτές έννοιες συγκρούονται εν τη γενέσει τους. Η αμεροληψία είναι αρετή άλλων ειδικοτήτων, όπως οι δικαστικοί λειτουργοί, πόρρω απέχουμε οι φωτογράφοι από κάτι τέτοιο και δικαίως.

PL Do your photos include your personal look or are you impartial toward the project?

ΥΥ The constant effort of a photographer - and I imagine every creator - is the gradual construction of a personal look; at least, this is what we all hope for. There can be no impartiality in art - these two concepts conflict at their origin. Impartiality is a virtue of other specialties, such as judicial officials; we photographers are far from such a thing, and rightly so.

Photography ©Yiorgis Yerolymbos

PL Πόσο ειλικρινής τότε είναι η αποτύπωση που βλέπουμε;

ΓΓ Θεωρώ ότι ποτέ δεν υπήρξε ειλικρινής αποτύπωση μέσω της φωτογραφίας, καθώς η τελευταία αποτελεί πάντοτε μια υποκειμενική προσέγγιση του κόσμου. Ακόμα και πολύ πριν από την ψηφιακή τεχνολογία οι φωτογραφίες ήταν μια μορφή αυτοπορτρέτου, όποιο και αν ήταν το εικονιζόμενο θέμα. Σηκώνοντας τη μηχανή επιλέγεις ένα κομμάτι του κόσμου και το μετατρέπεις σε φωτογραφία. Αυτό είναι μια αρκετά προσωπική επιλογή και, επομένως, έντονα υποκειμενική.

Όσον αφορά, τώρα, την ψηφιακή επεξεργασία μετά τη λήψη, η μέθοδος που έχω επιλέξει είναι αυτή που ακολουθεί με ακρίβεια τα άλλα δύο σημαντικά εργαλεία της αρχιτεκτονικής σύνθεσης: το σκίτσο και τη μακέτα. Ακριβώς όπως στο σκίτσο ο αρχιτέκτονας αποδίδει αφαιρετικά τη σύνθεση, αποφεύγοντας να δείξει πράγματα που δεν σχετίζονται ευθέως με αυτή, έτσι και στην αρχιτεκτονική φωτογραφία θα υποβαθμίσω στοιχεία που αν και εντελώς ασύνδετα με το κτίριο, εν τούτοις μπορεί να τραβούν την προσοχή. Αντίστοιχα, όπως μια μακέτα επικεντρώνεται στο κτίριο αποδίδοντας αφαιρετικά τον περιβάλλοντα χώρο, στη φωτογραφία θα δώσω έμφαση στη σύνθεση ελέγχοντας τη σημασία της περιμέτρου.

PL How honest, then, is the impression we see?

YY I believe that there has never been an honest capture through photography, as the latter is always a subjective approach to the world. Even long before digital technology, a photograph was a form of self-portrait, whatever the depicted subject was. Picking up the camera, you select a piece of the world and transform it into a photo. This is quite a personal choice and, therefore, strongly subjective. As for digital post-shot processing, the method that I have chosen is the one that closely follows the other two important tools of architectural composition: the sketch and the model. Exactly as in the sketch, the architect renders the composition abstractly, avoiding showing things not directly related. The same goes in architectural photography; I will downplay elements that, although completely unrelated to the building, may attract attention. Accordingly, as a mock-up focuses on the building abstractly presenting the surrounding space, in the photo, I will emphasize the composition by checking the significance of the perimeter.

PL Σε μια αναμόρφωση παλιού κτιρίου, η εικόνα μπορεί να αποδώσει ρεαλιστικά τον διάλογο ανάμεσα στο χτες και το σήμερα;

ΓΓ Θεωρώ ότι η φωτογραφία είναι κατ' εξοχήν το μέσο για να λάβει χώρα ένας διάλογος μεταξύ παρελθόντος και παρόντος, για να θυμηθώ τη ρήση του Robert Adams. Ειδικά στις περιπτώσεις αποκαταστάσεων κτιρίων ένα ολόκληρο λήμμα έχει προστεθεί στη διεθνή βιβλιογραφία, το "re-photography". Πρόκειται για την επαν-επίσκεψη ενός κτιρίου και τη φωτογράφησή του εκ νέου ακολουθώντας τις γωνίες και τις συνθέσεις της πρώτης ιστορικής εικόνας. Ακόμα και μεταφορικά, όμως, να το προσεγγίσει κανείς η αντιπαροβολή εικόνων του χτες με σημερινές αποδίδουν την αίσθηση του χρόνου. Εκεί που μια φωτογραφία «απαθανατίζει», δύο φωτογραφίες του ίδιου κτίσματος σε διαφορετικές χρονικές στιγμές παραχωρούν τη θέση του πρωταγωνιστή στον χρόνο, ο θεατής παύει να βλέπει το «τι» και παρακολουθεί το «πότε».

PL In a makeover of an old building, can the image present realistically the dialogue between yesterday and today?

YY I believe that "the photograph is par excellence the medium for a dialogue between past and present to take place," as Robert Adams said. Especially in the case of building restorations, a whole entry has been added to the international bibliography, "re-photography." It is about revisiting a building and photographing it again, following the angles and compositions of the first historical image. Even metaphorically, however, the comparison of the images of yesterday to the ones of today conveys the sense of time. Where one photo "captures" two photos of the same building in different moments of time concede the position of the

protagonist to Time, the viewer stops watching the "what" and watches the "when."

PL Ένα κτίριο μπορεί να αποτελέσει αφορμή για περαιτέρω προσωπική έρευνα, τη δημιουργία μιας έκθεσης, κ.λπ. Ή τα προσωπικά ενδιαφέροντά σας έχουν αλλού τις αφετηρίες σας, για παράδειγμα, τα ταξίδια;

ΓΓ Η αρχιτεκτονική αποτελεί πάντοτε αφορμή για πολλά πράγματα καθώς είναι μια νοητική διαδικασία που στέκεται σε ίσες αποστάσεις από την τέχνη, την επιστήμη και τη φιλοσοφία, επομένως ένα κτίριο μπορεί να ξεκινήσει πολλές συζητήσεις και παραγωγή επιπρόσθετου εκδοτικού ή καλλιτεχνικού έργου. Είχα την τύχη να έχω εκδώσει αρκετές μονογραφίες για αρχιτεκτονικά έργα σημαντικού αποτυπώματος τόσο της ελληνικής όσο και της διεθνούς αρχιτεκτονικής ανάμεσά τους, όμως, ξεχωρίζει η μονογραφία Orthographs που αποτέλεσε προϊόν της δεκαετούς μου φωτογραφικής παρακολούθησης της κατασκευής του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος σε σχεδιασμό του περίφημου Renzo Piano. Από τις χιλιάδες φωτογραφίες που παρήχθησαν επέλεξα μια καλλιτεχνική ενότητα φωτογραφιών καταψέων του εργοταξίου που ελήφθησαν με αναρχήση στους πυργοειρούς του εργοταξίου δίδοντας διαδιάστατα, σχεδόν, αφαιρετικά έργα των ενδιαμέσων τοπίων της κατασκευής. Τοπίων εφήμερων που λάμβαναν χώρα για ένα διάστημα πριν χαθούν διά παντός κάτω από τις στρώσεις του ανεγειρόμενου κτιρίου δίνοντας τη θέση τους στα επόμενα. Αποτελέσαν για μένα, αν μπορώ να χρησιμοποιήσω μια παρομοίωση, μια αποπληρωμή του «δανείου» που έλαβε η φωτογραφία από την αρχιτεκτονική: η αρχιτεκτονική έδωσε στη φωτογραφία το θέμα της και η φωτογραφία επέστρεψε τη χάρη μετατρέποντας τα ενδιάμεσα στάδια της πρώτης σε αυτόνομα εικαστικά έργα.

PL A building can be an occasion for further personal research, creating a report, etc. Or do your personal interests have their starting points elsewhere, for example, traveling?

YY Architecture is always an occasion for many things as it is a mental process that stands on the middle ground of art, science, and philosophy, so one building can start many discussions and produce additional editorial or artistic work. I have been fortunate to have published several monographs on architectural projects with a significant footprint of both Greek and international architecture; among them, however, the monograph Orthographs stands out. It was the product of ten years of photographic observation of the construction of the Stavros Niarchos Foundation Cultural Center designed by the famous Renzo Piano. From the thousands of photos that were produced, an artistic section of floor plan photographs of the site was selected; they were taken after climbing on tower cranes of the construction site, presenting two-dimensional, almost abstract works of the landscapes in different times of the construction. To me, they worked, if I may use a figure of speech, as a repayment of the "loan" that photography has received from architecture: architecture gave photography a subject, and photography returned the favor by converting the intermediate stages of architecture into autonomous visual works.

Orthographs
Photography ©Yiorgis Yerolymbos

Photography ©Yiorgos Kordakis

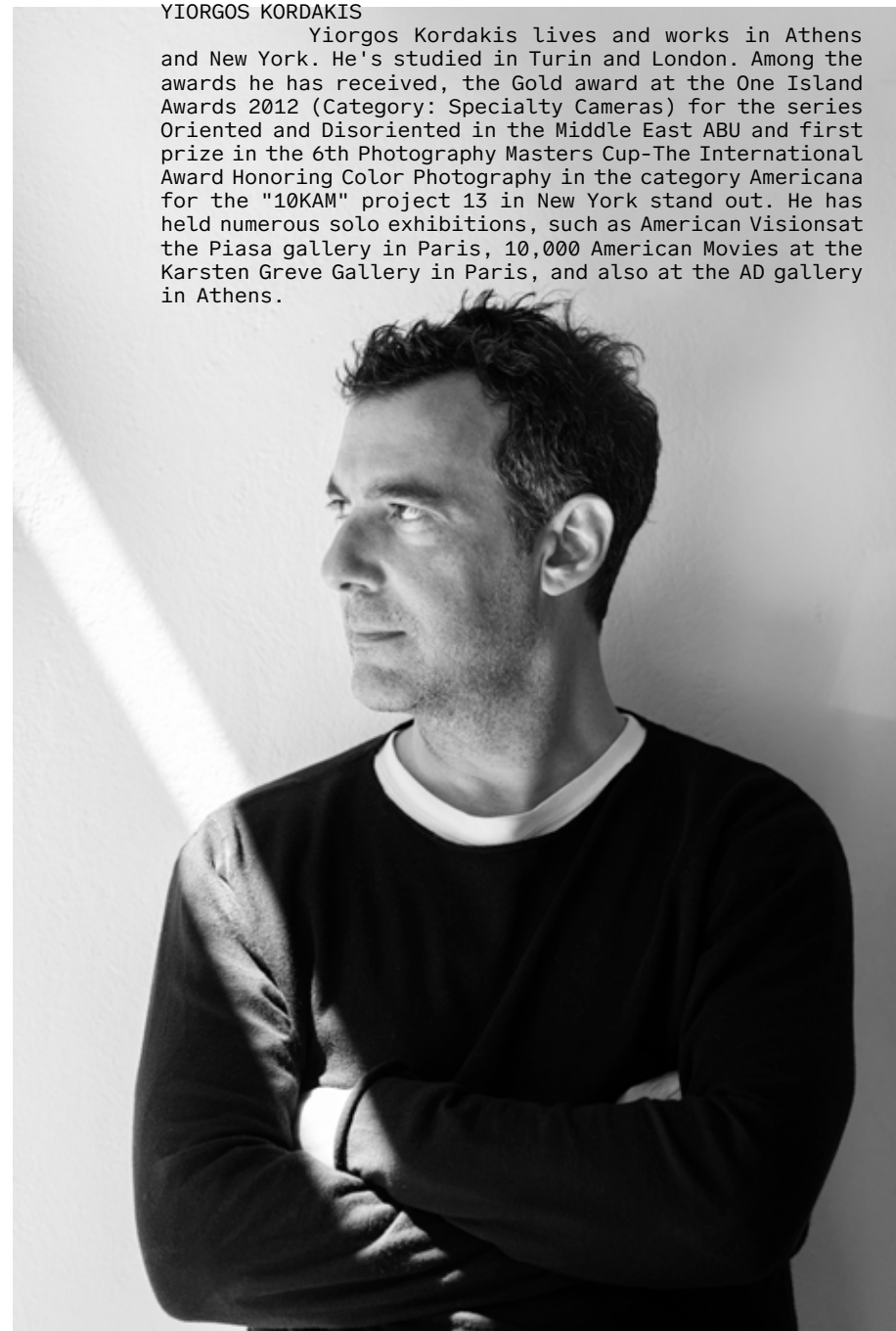

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΡΔΑΚΗΣ

Ο Γιώργος Κορδάκης ζει και εργάζεται στην Αθήνα και τη Νέα Υόρκη. Έχει σπουδάσει στο Τορίνο και το Λονδίνο. Ανάμεσα στα βραβεία που έχει λάβει, ξεχωρίζουν το Χρυσό βραβείο στα One Eyeland Awards 2012 (κατηγορία: Speciality Cameras) για τη σειρά "Oriented and Disoriented in the Middle East ABU" και το πρώτο βραβείο στο 6th Photography Masters Cup-The International Award Honoring Color Photography στη κατηγορία "Americana" για το έργο "10KAM 13", στη Νέα Υόρκη. Έχει πραγματοποιήσει πολυάριθμες ατομικές εκθέσεις, όπως οι "American Visions" στην γκαλερί Piasa στο Παρίσι, "10.000 American Movies" στην Γκαλερί Karsten Greve στο Παρίσι αλλά και στη γκαλερί AD στην Αθήνα.

YIORGOS KORDAKIS

Yiorgos Kordakis lives and works in Athens and New York. He's studied in Turin and London. Among the awards he has received, the Gold award at the One Island Awards 2012 (Category: Specialty Cameras) for the series Oriented and Disoriented in the Middle East ABU and first prize in the 6th Photography Masters Cup-The International Award Honoring Color Photography in the category Americana for the "10KAM" project 13 in New York stand out. He has held numerous solo exhibitions, such as American Visions at the Piasa gallery in Paris, 10,000 American Movies at the Karsten Greve Gallery in Paris, and also at the AD gallery in Athens.

ΠΛ Σας ενδιέφερε πάντα το δομημένο περιβάλλον;

ΓΚ Ναι, έτσι νομίζω. Παρατηρώ αδιάκοπα γραμμές, όγκους και σκιές από τότε που άρχισα να βλέπω το κόσμο μέσα από τον φακό.

PL Have you always been interested in the built environment?

ΥΚ Yes, I think so. I've been observing lines, volumes, and shadows incessantly ever since I began to see the world through the lens.

ΠΛ Όμορφη αρχιτεκτονική συχνά κατεδαφίζεται ή αλλάζει ριζικά. Νιώθετε ευθύνη σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο τοπίο να διασώσετε ό,τι μπορείτε με τα δικά σας εργαλεία;

ΓΚ Κάποτε είχα το άγχος να προλάβω κάτι πριν χαθεί. Σήμερα, δεν νιώθω αυτή την ανάγκη, ούτε την ευθύνη. Εικόνες που αργότερα αποτέλεσαν ιστορικό ντοκουμέντο δεν τραβήχτηκαν αρχικά με τη λογική αυτή. Οι μελλοντικές συνθήκες τις μετέτρεψαν από εικόνες αποτύπωσης του σήμερα σε ιστορικές του χθες. Επομένως κάνω τη δουλειά μου ή το κέφι μου χωρίς να με απασχολεί το μέλλον.

PL Beautiful architecture is often demolished or radically altered. Do you feel responsible to save everything you can with your own tools in an ever-changing landscape?

ΥΚ I used to feel the pressure to catch something before it was lost. Today, I don't feel the need nor the responsibility. Images that later became historical documents were not originally shot with this intention. Later circumstances turned them from images of today into historical ones of yesterday. I work and try to have fun without being too concerned about the future.

ΠΛ Η φωτογραφία αντανakλά τις συγγένειες, τις συγκρούσεις, τις συνδέσεις, ακόμα και τα κενά που πιθανόν υπάρχουν. Αναζητάτε τη σχέση ανάμεσα στο τοπίο και την αρχιτεκτονική όταν φωτογραφίζετε;

ΓΚ Για μένα η Αρχιτεκτονική είναι πάντα Γλυπτική Μεγάλης Κλίμακας. Γι' αυτό και με ενδιαφέρει το κτίριο σαν αυτόνομο δείγμα μέσα στο περιβάλλον που βρίσκεται είτε αυτό είναι ο αστικός ιστός είτε η ύπαιθρος. Προσπαθώ να το αντιμετωπίσω με αυτό τον τρόπο: να το απομονώσω.

PL Photography reflects affinities, conflicts, connections-even the gaps that may exist. Are you looking for the relationship between landscape and architecture when you photograph?

ΥΚ For me, Architecture has always been a kind of Sculpture on a Large Scale. That's why I am interested in the building as an autonomous sample within the environment that is located, whether this is the urban fabric or the countryside. A way to deal with it is by isolating the building from its surrounded environment.

PL Οι φωτογραφίες σας εμπεριέχουν την προσωπική σας ματιά ή στέκεστε αμερόληπτος απέναντι στο έργο;

ΓΚ Δεν είμαι καθόλου αμερόληπτος. Αυτό είναι και το ζητούμενο, έτσι δεν είναι;

PL Do your photos include your personal look or are you impartial toward the project?

ΥΚ I am not impartial at all. That's the point, isn't it?

PL Ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός γίνεται εντυπωσιακός, περιπετειώδης με χώρους που περικλείουν άλλους χώρους, κτίρια που βυθίζονται στη γη, κ.λπ. Ποιες τεχνικές χρησιμοποιείτε σε μια φωτογράφιση για να γίνει καλύτερα αντιληπτό το έργο στον κόσμο;

ΓΚ Δεν συνηθίζω να ενεργοποιώ κάποιο είδος σχεδίου. Αφουγκράζομαι τους όγκους, μελετώ το φως και προσπαθώ να φανταστώ τι σφηνείται ο συγκεκριμένος χώρος ή όγκος σε σχέση με τη χρήση του, τη θέση του κτλ. Κατόπιν αφήνω το ένστικτό μου να λειτουργήσει και να διαλέξει τις γωνίες με τις οποίες θα ασχοληθώ.

PL Architectural design can become impressive and adventurous, with spaces enclosing other spaces, buildings sinking into the earth, etc. What techniques do you use in a photo shoot to make the work better perceived by the world?

ΥΚ I don't usually activate some kind of a plan. I observe the volumes, study the light and try to imagine the space or volume's narrative in relation to its use, its location, etc. It is then that my instinct takes over in order to choose the angles with which I will deal with.

PL Προσπαθείτε να μπειτε στο μυαλό του αρχιτέκτονα, να κατανοήσετε τι θέλει εκείνος να επικοινωνήσει;

ΓΚ Ναι, θα μπω και στο μυαλό του αρχιτέκτονα, αλλά ένα από τα πράγματα που απολαμβάνω είναι όταν ένας αρχιτέκτονας θα μου μοιραστεί πως δεν έχει «δεί» ποτέ το έργο του με τον τρόπο που το είδα εγώ. Η απλή αποτύπωση είναι εύκολη. Η προοπτική μιας προσωπικής αφήγησης όμως έχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Πολλοί διαφορετικοί φωτογράφοι θα αντιμετωπίσουν το ίδιο έργο ο καθένας με διαφορετικό τρόπο. Αυτό συμβαίνει διότι όλοι το βλέπουν με τη δική τους προσωπική ματιά, άλλοι λιγότερο αφηρημένη ή καλλιτεχνική, άλλοι περισσότερο. Εμένα με ενδιαφέρει μία αντιμετώπιση περισσότερο προσωπική και αφηγηματική.

PL Do you attempt to see through the architect's point of view to understand better what is being communicated?

ΥΚ Yes, I'll get into the architect's mind as well, but one of the things I appreciate is when architects share with me that they had never "seen" their work the way I did. Simply taking a photo is easy. The perspective of a personal narrative, however, is of a greater interest. Many different photographers will tackle the same task in different ways. This happens because everyone sees it from their own personal point of view, others less abstract or artistic, others more so. I'm more interested in a personal point of view, some kind of a narrative.

PL Τι έργα φωτογραφίζετε και πώς οδηγηθήκατε σε αυτό το είδος;

ΓΚ Φωτογραφίζω ό,τι αφορά την Αρχιτεκτονική. Συχνά ωστόσο ενδιαφέρομαι για την εικόνα που εμπεριέχεται στο αρχιτεκτονικό τοπίο ή πλαίσιο χωρίς το κτίριο ή η κατασκευή να είναι σε πρώτο πλάνο. Υποθέτω ότι το ένστικτό μου και οι διαθέσεις μου είναι αυτά που με οδηγούν εξαρχής.

PL What kind of projects do you photograph, and how did you get into this genre?

ΥΚ I photograph everything related to Architecture. I am often, however, interested in the image contained in the architectural landscape or context without the building or the construction in the foreground. I guess my instincts and my mood are what always leads me.

PL Έχετε αγαπημένο έργο;

ΓΚ Όχι, δεν έχω, είναι πολλά και διάφορα.

PL Do you have a favorite project?

ΥΚ No, I don't have any; there are many and various things.

PL Υπάρχει ειλικρινής αποτύπωση στην αρχιτεκτονική φωτογραφία;

ΓΚ Όχι. Ο δρόμος του εξωραϊσμού είναι για την εποχή μας μονόδρομος. Κοιτάζτε παντού γύρω σας. Καμία εικόνα δεν ανταποκρίνεται στη πραγματικότητα - πιθανόν ούτε καν αυτή του καθρέφτη μας. Για τις γενιές που δεν γνωρίζουν τη ζωή χωρίς οθόνες, φίλτρα και photoshop, ο εξωραϊσμός αυτός είναι η δική τους πραγματικότητα.

PL Can there be such a thing as an honest rendering?

ΥΚ No. Editing is, in our time, a one-way street. Look all around you. No picture reflects reality -probably not even that taken of our mirror. For the generations who don't know life without screens, filters, and Photoshop, editing is their reality.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΠΑΤΕΡΑΚΗΣ

Ο Βαγγέλης Πατερράκης γεννήθηκε στον Πειραιά. Από τότε που ανακάλυψε τη δύναμη της φωτογραφίας την ακολουθεί πιστά. Διεθνής φωτογράφος με έδρα την Ελλάδα, καλύπτει κυρίως την ιδιαίτερη αγορά της αρχιτεκτονικής, της διακόσμησης, της ξενοδοχειακής φιλοξενίας και της εστίασης. Βασικές του συνεργασίες είναι με γνωστές εταιρείες, όπως το Hilton, Aman Resort, Sofitel, Radisson Blu, Grecotel. Το έργο του έχει φιλοξενηθεί από μεγάλους εκδοτικούς οίκους. Φωτογραφίες του βρίσκονται σε δημοσιευμένες σε διεθνή περιοδικά. Ανήσυχτο πνεύμα, με διαρκείς καλλιτεχνικές αναζητήσεις, δεν δίστασε να βρει ένα ακόμα εικαστικό μονοπάτι για να εκφραστεί. Τα ταξίδια του στην Κούβα και την Ιαπωνία έγιναν πηγή έμπνευσης και αφορμή για την πρώτη του ατομική έκθεση ζωγραφικής με τον τίτλο «Εικονικός Κόσμος». Ακολούθησε η ατομική έκθεση φωτογραφίας με τίτλο "Shadows" και στη συνέχεια η "Shadows life". Επαγγελματικά, η αρχιτεκτονική φωτογραφία είναι αυτό που τον εκφράζει περισσότερο. Προσωπικά τον ικανοποιεί να καταγράφει συναισθήματα με τη μηχανή του, όπου τα συναντά - διότι όπως είπε ο André Kertesz «Όλοι μπορούν να κοιτάζουν, αλλά δεν είναι απαραίτητο όλοι βλέπουν».

VANGELIS PATERAKIS

Vangelis Paterakis was born in Piraeus. Ever since he discovered the power of photography, he has been a faithful follower. As an international photographer based in Greece, he mainly covers the special market of architecture, decoration, hotel hospitality, and catering. His essential partnerships are with well-known companies, such as Hilton, Aman Resort, Sofitel, Radisson Blu, and Grecotel. His work has been hosted by important publishing houses. One finds his photos published in the international press. A restless spirit with constant artistic pursuits, he didn't hesitate to find yet another imaginative path to express himself. His travels to Cuba and Japan became a source of inspiration and the occasion for his first solo exhibition of paintings with the title "Virtual World." This was followed by the individual photography exhibition entitled "Shadows" and followed by "Shadows life." Professionally, architectural photography is what expresses him the most. Personally, it pleases him to record emotions with his camera wherever he encounters them - because, like André Kertesz said, "Everyone can look, but it is not necessary that everyone sees."

Photography @Vangelis Paterakis

ΠΑ Σας ενδιέφερε πάντα το δομημένο περιβάλλον;

ΒΠ Δεν εστίασα εξ αρχής στο δομημένο περιβάλλον καθώς η πρώτη μου επαφή με τη φωτογραφία ξεκίνησε από τον χώρο της διαφήμισης.

PL Have you always been interested in the built environment?

VP I did not initially focus on the built environment, as my first contact with photography started in the field of advertising.

ΠΑ Οι εικόνες σας αφηγούνται ιστορίες, επικοινωνούν την αλληλεπίδραση του έργου με το περιβάλλον;

ΒΠ Οι εικόνες μου καθώς και όλες αυτές του είδους φωτογραφίας που υπηρετούμε, αποτελεί πηγή πληροφορίας για την περιγραφή, το είδος και την εξέλιξη της αρχιτεκτονικής τέχνης. Κατά αυτό τον τρόπο, θα μπορούσε κάποιος να πει πως αποτελεί ιστορικό ντοκουμέντο. Κάθε αλλαγή στις γραμμές, το στυλ, την οπτική που υπάρχει στην εξέλιξη της αρχιτεκτονικής καταγράφεται με σεβασμό στην εποχή και τον δημιουργό.

PL Do your images tell stories to communicate the interaction between the project and the environment?

VP My images, as well as all those within the kind of photography we serve, are a source of information about the description, type, and evolution of architectural art. In this way, someone could say that it is a historical document. Even the change in lines, style, in perspective that exists in the evolution of architecture, is recorded with respect to the era and the creator.

Photography @Vangelis Paterakis

PL Η αρχιτεκτονική φωτογραφία αντανακλά τις συνδέσεις ή ακόμα και τα κενά που πιθανόν υπάρχουν. Αναζητάτε τη σχέση ανάμεσα στο τοπίο και την αρχιτεκτονική όταν φωτογραφίζετε;

BP Οι συγκρούσεις και οι συγγένειες ανάμεσα στα υλικά και το ύψος της κατασκευής αποτελεί για εμένα μια πρόκληση στον τρόπο που θα το αποδώσω φωτογραφικά. Η συσχέτιση τοπίου και αρχιτεκτονικής είναι το κλειδί για ένα ενδιαφέρον αποτέλεσμα, αποτελεί πρόκληση για κάθε φωτογράφο.

Η αρχιτεκτονική είναι μια γοητευτική μορφή τέχνης. Πάντα ήμουν με έναν τρόπο μέσα σε αυτή. Προσεγγίζω το κάθε έργο, ανεξάρτητα από τη χρήση του, με μοναδικό τρόπο. Προωθώ και το είδος χρήσης και τη μοναδικότητα της κατασκευής και αυτό που θέλει να δηλώσει ο δημιουργός της.

PL Architectural photography reflects connections or even gaps that may exist. Are you looking for the relationship between landscape and architecture when you photograph?

VP The conflicts and affinities between the materials and style of construction present me with a challenge about the way that I will render photographically. The correlation between landscape and architecture is key for an interesting result, it is a challenge for every photographer. Architecture is a fascinating art form. I've always been involved in it in some way. I approach each project, regardless of its use, in a unique way. I also promote the type of use and its uniqueness of construction, and that is what its creator wants to declare.

Photography @Vangelis Paterakis

PL Οι φωτογραφίες σας εμπεριέχουν την προσωπική σας ματιά ή στέκεστε αμερόληπτος απέναντι στο έργο;

BP Οι φωτογραφίες μου αφορούν κυρίως ξενοδοχεία, κατοικίες. Σε κάθε φωτογράφιση έρχομαι πάντα σε επικοινωνία με τους ιδιοκτήτες -δημιουργούς και αφογκράζομαι τις ανάγκες τους όσον αφορά το έργο τους. Το αποτέλεσμα όμως πάντα θα έχει και την υπογραφή μου. Γι' αυτό και ο πελάτης επιλέγει εμένα ή τον οποιοδήποτε άλλο φωτογράφο, για το κομμάτι της ταυτότητας που ξεχωρίζει.

PL Do your photos include your personal look or are you impartial toward the project?

VP My photos mainly concern hotels, and residences. In every photography session, I always come into contact with the owners-creators, and I listen to their needs regarding their work. Of course, the result will always have my signature. That's why the customer chooses me, or any other photographer, for an identity that stands out.

PL Υπάρχει ειλικρινής αποτύπωση – εννοώ, χωρίς παρεμβάσεις που εξωραϊζουν την πραγματικότητα;

BP Συνηθίζω η αποτύπωση του χώρου να έχει κυρίως ειλικρινή χαρακτήρα. Οι παρεμβάσεις και οι επεξεργασίες σε κάθε φωτογραφία πρέπει να μπορούν κρατούν ισορροπίες και να μην αλλοιώνουν το έργο.

PL Can there be such a thing as an honest rendering? I mean, without interventions that embellish reality?

VP I usually capture the space in a most honest character. Interventions and edits on each photo must be kept in balance and not distort the work.

Ποια ήταν τα ερεθίσματα/οι επιρροές που σας έκαναν να ασχοληθείτε με το δομημένο περιβάλλον και τι επιδιώκετε μέσα από τη φωτογράφισή του;

BM Το δομημένο περιβάλλον, αντίθετα από το φυσικό, είναι ανθρωπογενές, με χαρακτηριστικότερη μορφή τον χώρο που ονομάζουμε κατοικία. Οι κατοικίες, ως μέρος του αστικού περιβάλλοντος, μαζί με άλλα κτίρια, δρόμους, πεζοδρόμια, πλατείες κ.λπ. διαμόρφωσαν το αστικό τοπίο. Ένα τοπίο, «απέναντι» από το λεγόμενο φυσικό τοπίο, το οποίο ανέκαθεν μου δημιουργούσε ένταση - σε ό,τι αφορά το οπτικό ερέθισμα.

Από μικρός, βλέποντας τα μεγάλα κτίρια, τους σταθμούς των τρένων και τα εργοστάσια, ένιωθα αυτό το δέος της κλίμακας και του ρυθμού εξέλιξης. Κτίρια, όπως το Ξενοδοχείο Χίλτον, στη γειτονιά του οποίου μεγάλωσα, έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο στη μετέπειτα απόφασή μου, σαν φωτογράφος, να ειδικευτώ στην αρχιτεκτονική φωτογραφία. Βέβαια, την ίδια εποχή (τη δεκαετία 1960-1970) έζησα και τη βαρβαρότητα της κατεδάφισης των νεοκλασικών κατοικιών που έδιναν για αντιπαροχή.

Όταν μεγάλωσα έμαθα πολύ περισσότερα γι' αυτό το αστικό μάρφωμα της τσιμεντοποίησης, που δημιούργησε έναν από τους πιο αντι-αισθητικούς αστικούς ιστούς, την πόλη της Αθήνας.

Το στοίχημα ήταν και παραμένει να εικονογραφήω τα «διαμάντια» που υπάρχουν στην πόλη, φωτογραφίζοντάς τα μέσα από αισθητικές εξερευνήσεις και περιπάτους.

Το 2003 είχα την ευκαιρία να εικονογραφήσω το βιβλίο/λεύκωμα του Νίκου Βατόπουλου «Το Πρόσωπο της Αθήνας», εκδόσεις Ποταμός, και πιο πρόσφατα, το 2021, φωτογράφησα τα 134 (από τα συνολικά 200) κτίρια της επετειακής έκδοσης «Αθήνα 200 Χρόνια 200 Κτίρια», εκδόσεις grad review, που επιμελήθηκε ο αρχιτέκτονας-εκδότης Μανώλης Αναστασάκης.

PL What stimuli/influences urged you to turn towards the built environment, and what are your pursuits in photographing it?

VM The built environment, in contrast to the natural, is man-made; its most characteristic form is the space we call residence. Dwellings, as part of the urban environment, together with other buildings, streets, sidewalks, squares, etc., shape the urban landscape. A landscape, in opposition to the so-called natural landscape, which always gave me a tense feeling - in terms of visual stimulation. From a young age, seeing the big buildings, the train stations, and factories, I felt this awe at the scale and pace of development. Buildings, such as the Hilton Hotel, in the neighborhood in which I grew up, played a very important part in my later decision to specialize in architectural photography. At the same time, of course (the 1960s-1970s), I also experienced the brutality of the demolition of neoclassical houses. Growing up, I learned much more about this urban formation of cementing, which created one of the most anti-aesthetic urban fabrics, the city of Athens. The bet was and remains to illustrate the "diamonds" that still exist in the city, photographing them through aesthetic explorations and walks.

In 2003 I had the opportunity to illustrate Nikos Vatopoulos' book/scrapbook "The Face of Athens", by Potamos publications, and most recently, in 2021, I photographed 134 (out of a total of 200) buildings of the anniversary edition "Athens: 200 Years, 200 Buildings", publications grad review, edited by architect-editor Manolis Anastasakis.

PL Θεωρείτε ότι η δουλειά σας μοιάζει με εκείνη ενός ντοκιμαντέριστη; Οι εικόνες σας αφηγούνται ιστορίες και επικοινωνούν την αλληλεπίδραση του έργου με το περιβάλλον;

BM Η εικονογράφιση των έργων μεγάλης κλίμακας γίνεται με πολλές φωτογραφίες. Οι εξωτερικές λήψεις επικοινωνούν την αλληλεπίδραση του έργου με το περιβάλλον, ακόμα και σε ό,τι αφορά την οικολογική ισορροπία - πόσο μάλλον όταν αυτή έχει υποστεί σοβαρό κλονισμό. Επομένως, το ζητούμενο είναι οι φωτογραφίες να αναδεικνύουν τη συνύπαρξη δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος.

Μαζί με τις φωτογραφίες των εσωτερικών χώρων του έργου δημιουργείται μια συλλογή φωτογραφιών, που αν ήταν κινηματογραφικό έργο, να θα μπορούσαμε να το ονομάσουμε ντοκιμαντέρ. Όμως εδώ θα πρέπει να τονίσω ότι σε αυτή τη συλλογή κάθε φωτογραφία δεν χάνει την αυτονομία της. Καθεμία αποτελεί ντοκουμέντο μιας χρονικής στιγμής. Στην περίπτωση της τεκμηρίωσης ενός έργου αυτό είναι πολύ σημαντικό, όχι μόνο για τον «ιστορικό του μέλλοντος», γιατί τα κτίρια κάθε περιόδου του ανθρώπινου πολιτισμού, αντανακλούν μέσω της αρχιτεκτονικής τους, τη νοοτροπία, τις τέχνες, τα τεχνολογικά επιτεύγματα της εποχής τους.

PL Do you consider your work to be similar to that of one documentary filmmaker? Your images tell stories and communicate the interaction between the project and the environment?

VM Illustration of large-scale works is done with many photos. Exterior shots communicate the project's interaction with the environment, even in relation to the ecological balance - especially when it has suffered a serious shock. Therefore, the point is that the photos highlight the coexistence of the built and natural environments. Along with the photos of the interior of the project, a collection of photos is created; if it was a film project, yes, we could call it a documentary. But here, I should emphasize that in this collection, each photo does not lose its autonomy. Each constitutes a document of a moment in time. This is very important and not only for the "future historian", in the case of documentation of a work, since buildings reflect through their architecture the mentality, the art, and the technological achievements of their time.

PL Νιώθετε κάποια ευθύνη και πώς τη διαχειρίζεστε;

BM Ένιωσα ευθύνη το 2016, όταν ύστερα από ανάθεση φωτογράφισης το Βαλλιάνειο κτίριο της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος, που είναι μέρος της Αθηναϊκής τριλογίας. Η φωτογράφιση διήρκεσε ένα χρόνο και έγινε όταν έκλεισε η Βιβλιοθήκη για το κοινό, ενόψει της μετεγκατάστασής της στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος.

Φωτογράφησα όλους τους εσωτερικούς χώρους και όλο το εξωτερικό μέρος του κτιρίου. Οι φωτογραφίες αυτές σίγουρα είναι ένα ιστορικό ντοκουμέντο μιας εποχής, αφού είναι η τελευταία εικόνα της ΕΒΕ στο Βαλλιάνειο κτίριο. Είναι η πιο υπεύθυνη δουλειά στην καριέρα μου, μαζί με τη φωτογράφιση των εργασιών για την ανακατασκευή/ανακαίνιση του πρώην Ξενοδοχείου Χίλτον, που βρίσκεται σε εξέλιξη.

PL Do you feel some responsibility, and how do you manage it?

VM I felt a sense of responsibility in 2016 when I was commissioned to photograph the Vallian building of the National Library of Greece, which is part of the Athenian trilogy. The photoshoot lasted a year, and it was done when the Library was closed to the public, in view of its relocation to the Stavros Niarchos Foundation Cultural Center.

I photographed all interior and exterior parts of the building. These photos are definitely a piece of histor-

ical document of an era since it is the last image of EBE in the Vallian building. It is the most responsible job in my career, along with photographing the former Hilton hotel reconstruction/renovation, currently under development.

PL Στις μέρες μας, συχνά δεν υπάρχουν ορατές ή σαφείς ενδείξεις των χρήσεων ενός κτιρίου. Ποιες τεχνικές ή εργαλεία χρησιμοποιείτε σε κάθε φωτογράφιση για να γίνει καλύτερα αντιληπτό το έργο στον κόσμο;

BM Όπως στην τυπολογία της τυπογραφίας αλλάζουν οι γραμματοσειρές, αλλά το κείμενο παραμένει ίδιο, έτσι και στην αρχιτεκτονική φωτογραφία το περιεχόμενο δεν αλλάζει - όταν αλλάζει η φόρμα. Υπάρχει αυστηρό πρωτόκολλο προεργασίας και επεξεργασίας, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι ο φωτογράφος χάνει την ταυτότητά του κάνοντας αποτύπωση του έργου.

Οι τεχνικές και οι μέθοδοι φωτογράφισης δεν έχουν αλλάξει σχεδόν καθόλου.

Στη σημερινή εποχή, όμως, η ψηφιακή τεχνολογία δίνει πολύ περισσότερο «χώρο» στο μυαλό του φωτογράφου, ο οποίος την εποχή του φιλμ έπρεπε να λύνει διαρκώς δύσκολα τεχνικά προβλήματα, όπως, για παράδειγμα, τη διόρθωση της προοπτικής στις εξωτερικές λήψεις, τη θερμοκρασία χρώματος στις εσωτερικές και άλλα.

Η διαφορά με την εποχή του φιλμ είναι ότι όταν τελείωναν οι λήψεις, τέλειωνε και η δουλειά. Υπήρχαν και περιπτώσεις που τα φιλμ έπαιρνε ο πελάτης από το εργαστήριο. Τώρα μόλις τελειώσουν οι λήψεις, ξεκινάει η δουλειά στον υπολογιστή, η οποία μπορεί να κρατήσει αρκετές μέρες. Έχουμε, όμως, απόλυτο έλεγχο της ποιότητας της εικόνας που θα κάνουμε "save".

Σε κάθε περίπτωση το έργο φωτογραφίζεται έτσι ώστε να γίνει αντιληπτό από τον αναγνώστη-θεατή και ο οποίος συνειδητά ή, ασυνείδητα εκτός από το περιεχόμενο θα αντιληφθεί και την αισθητική γραφή του φωτογράφου που το αποτύπωσε.

PL Nowadays, there often aren't any visible or clear indications of the buildings' use. What techniques or tools do you use in every photo shoot to make the work better perceived by the public?

VM As in typographic typology the fonts change, but the text remains the same, so does the architectural photography: the content does not change when the form changes. There is a strict approach and processing protocol, but this does not mean that the photographer loses his identity by capturing a project.

The techniques and methods of photography haven't changed much, if at all. In today's age, however, digital technology gives more space to the mind of the photographer, who, at the time of the film, had to constantly solve difficult technical problems, such as correcting perspective on exterior shots, indoor color temperature, and more. The difference with the film era is that when the shots were finished, the work was over. There were also cases where the film was taken by the customer himself from the laboratory. Now, as soon as the shooting ends, computer work begins, which can last several days. However, we now do have absolute quality control of the image that we will "save." In any case, the work is photographed so as to be perceived by the reader-viewer, who, consciously or unconsciously, in addition to the content, will also perceive the aesthetics of the photographer who captured it.

PL Υπάρχουν οδηγίες ή δεσμεύσεις από τον αρχιτέκτονα;

BM Η αλήθεια είναι ότι όσο καλύτερα διαβάζουμε το έργο ενός αρχιτέκτονα, τόσο καλύτερα μπορούμε να το προσεγγίσουμε φωτογραφικά. Ο αρχιτέκτονας μας ξενανεί στο έργο του, αποκαλύπτοντας, κυρίως, το concept, την αισθητική του ιδιαιτερότητα, την προσωπικότητά του, τη λειτουργικότητά του και ό,τι αφορά τη σχεδίαση.

Μετά από αυτή την «ξενάγηση», όπου συγκεντρώσαμε όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που χρειάζονται, ακόμα και μια απλή βόλτα θα μας αποκαλύψει τη «μαγική εικόνα». Αυτό που πολλές φορές ακόμα και ο ίδιος ο αρχιτέκτονας ανακαλύπτει κοιτώντας τις φωτογραφίες. Τότε η φωτογράφιση έχει πετύχει 100% και επιβεβαιώνεται η συνεργασία αρχιτέκτονα - φωτογράφου.

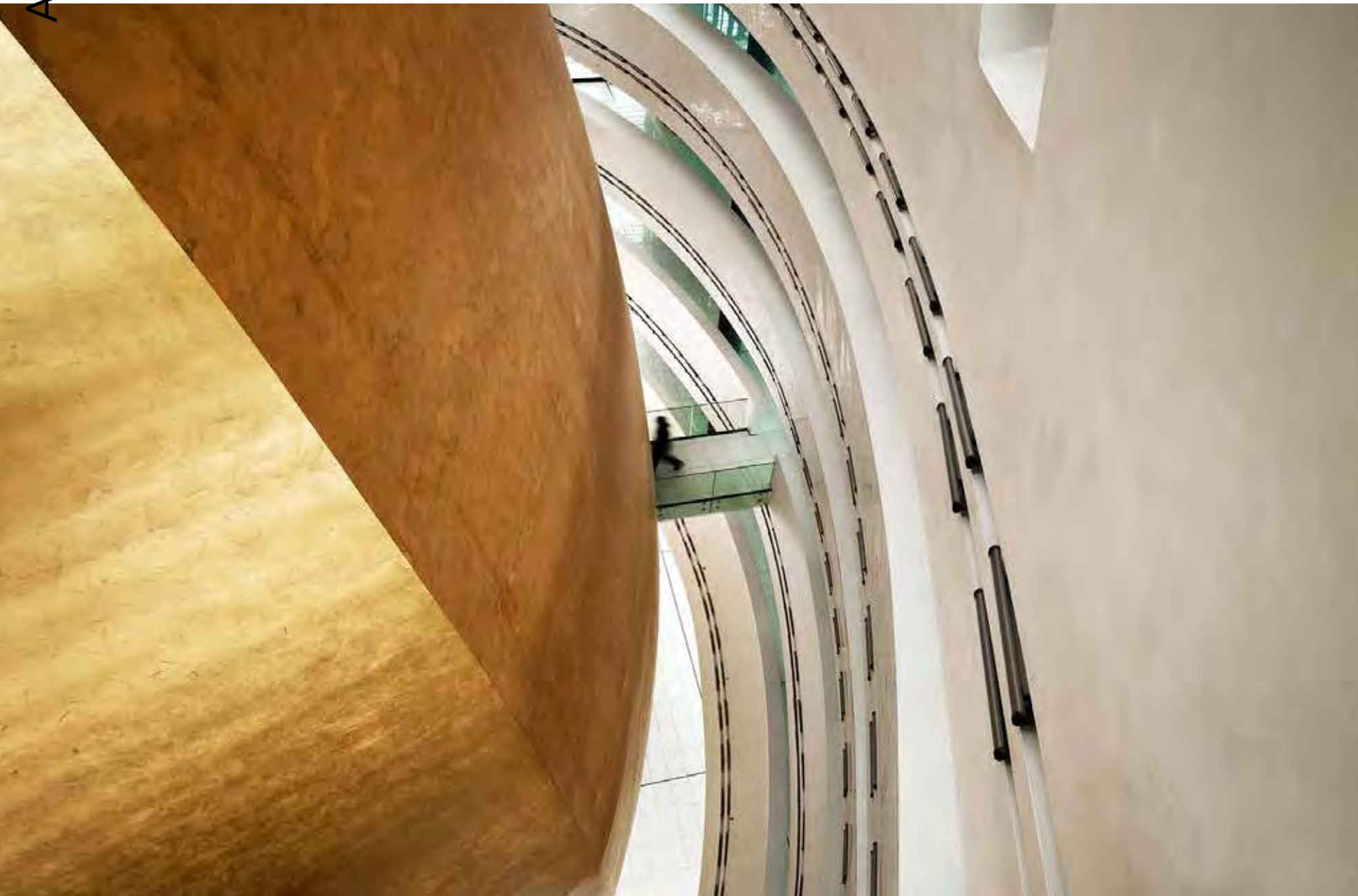
PL Are there any instructions or commitments from the architect?

VM The truth is that the better we read an architect's work, the better we can approach it photographically. The archi-

Photography ©Vasilis Makris

74

PL Σε μια αναμόρφωση παλιού κτιρίου, η εικόνα μπορεί να αποδώσει ρεαλιστικά τον διάλογο ανάμεσα στο χτες και το σήμερα;

BM Βεβαίως μπορεί να αποδοθεί αυτός ο «διάλογος», εφόσον δημιουργήσουμε μία αφήγηση με φωτογραφίες από την υπάρχουσα κατάσταση του κτιρίου -τις εργασίες προόδου της αναμόρφωσης- και από το καινούριο κτίριο αφού ολοκληρωθεί.

Οι φωτογραφίες αυτές θα καλύψουν όλο το φάσμα της αναμόρφωσης / μεταμόρφωσης, έτσι ώστε ο αναγνώστης-θεατής να μπορεί να «διαβάσει» ολόκληρη την ιστορία του έργου μέσα στην πορεία του στον χρόνο.

PL In a makeover of an old building, can the image realistically represent the dialogue taking place between yesterday and today?

VM Of course, this "dialogue" can be presented if we create a narrative with photos from the existing condition of the building - the work progress of the reformation - and from the new building after it is completed. These photos will cover the entire spectrum of the makeover/transformation so that the reader-viewer can "read" the entire history of the project in its time course.

PL Διδάσκετε στην Ακαδημία Δημιουργικής Φωτογραφίας Leica και συναστρέφεστε κυρίως με νέους ανθρώπους. Σας βοηθάει αυτό να καταλαβαίνετε τις αλλαγές που συντελούνται, να κινείστε στους ρυθμούς μιας κοινωνίας που αλλάζει, να κατανοείτε τις εξελίξεις;

BM Στην Ακαδημία Δημιουργικής Φωτογραφίας Leica, διδάσκω αρχιτεκτονική και βιομηχανική φωτογραφία από το 2006. Όπως έχω πει ξανά, η σχέση μου με τους σπουδαστές, είναι «δούναί και λαβείν». Αυτό σημαίνει ότι δίνω αυτά που ξέρω, όλα όσα ξέρω δηλαδή, αλλά παίρνω και από αυτούς.

Αυτό που εισπράττω περισσότερο από τα νέα παιδιά είναι το πνεύμα και η νοοτροπία της εποχής, στοιχεία που με κρατάνε σε εγρήγορση και (κυρίως) πάντα αναβαθμισμένο σε ό,τι αφορά τις εξελίξεις της εποχής.

Έτσι, η σχέση μου με την πραγματικότητα είναι πιο λυτρωτική και αυτό με κάνει καλύτερο άνθρωπο - και φωτογράφο.

PL You teach at the Leica Akademie of Creative Photography, and you mostly socialize with young people. Does this help you to understand the changes that are taking place, move to the rhythm of a changing society, to understand developments?

VM At the Leica Akademie of Creative Photography, I have been teaching architectural and industrial photography since 2006. As I have said before, my relationship with the students is give-and-take. This means that I give what I know, everything I know, but I also receive from them.

What I get most is that young people are the embodiment of the spirit and the mentality of the time, elements that keep me on alert and (mainly) always updated with regard to the developments of the time. So my relationship with reality is more liberating, and that makes me a better person - and photographer.

PL Πώς εξελίσσεται η φωτογραφία στην Ελλάδα - ποιο είναι το επίπεδο των νέων φωτογράφων;

BM Είναι πολύ υψηλό, ειδικά στο φωτο-ρεπορτάζ. Η αρχιτεκτονική φωτογραφία, όμως, απαιτεί ωριμότητα φωτογραφική - και όχι μόνο. Αυτός είναι και ο λόγος που στην αρχιτεκτονική φωτογραφία συναντάμε (σχετικά) μεγαλύτερες ηλικίες. Το είδος αυτό απαιτεί πείρα αλλά και

ενημέρωση. Δεν υπάρχει κάτι που γίνεται στην τύχη. Όλα γίνονται με μέθοδο, πειθαρχία, προγραμματισμό και πολύ καλή επικοινωνία. Γενικότερα μία οργάνωση που τη φέρνει ο χρόνος - εκτός από τις σπουδές και την ενημέρωση. Με την έννοια αυτή, οι φωτογράφοι (και όχι μόνο της αρχιτεκτονικής φωτογραφίας) έχουμε τον χρόνο σύμμαχό μας.

Οι Έλληνες φωτογράφοι της αρχιτεκτονικής φωτογραφίας δεν έχουμε να ζηλέψουμε τίποτα απολύτως από τους ξένους συναδέλφους.

Ειδικά τώρα, στην εποχή του διαδικτύου, που έχουμε όλοι την ίδια ενημέρωση για όλα όσα συμβαίνουν στον κόσμο.

Κατά τα άλλα, η εξέλιξη της φωτογραφίας και όχι μόνο στην Ελλάδα, δεν γνωρίζουμε ποια θα είναι. Οι ενσωματωμένες φωτογραφικές μηχανές στα κινητά τηλέφωνα και το φαινόμενο του Instagram εκφόρυσαν την τέχνη της φωτογραφίας. Φωτογραφίζουν όλοι.

Όταν αγοράζεις ένα πιάνο, όμως, δεν είσαι πιανίστας. Αντίθετα, όταν αγοράζεις μία φωτογραφική μηχανή, είσαι φωτογράφος(;) .

Ευτυχώς στην εφαρμοσμένη φωτογραφία -και κυρίως στην αρχιτεκτονική και βιομηχανική φωτογραφία- αυτά δεν υπάρχουν. Η αγορά αυτή εξακολουθεί να έχει μεγάλες απαιτήσεις στις οποίες μόνο έμπειροι επαγγελματίες φωτογράφοι μπορούν να αντεπεξέλθουν.

PL How is photography advancing in Greece - what is the level of young photographers?

VM It is very high, especially in photojournalism. Architecture photography, however, requires photographic maturity - and more. This is also the reason we find (relatively) older ages in architectural photography. This type requires experience but also is to be up to date. Nothing happens by chance. Everything is done through a method, discipline, planning, and very good communication. Generally speaking, it's a form of organization that comes over time, studies and education aside. In this sense, photographers (not only architecture photographers) have time as our ally. Greek photographers are every bit equal to their foreign colleagues. Especially now, in the age of the internet, when we all have the same information on everything happening in the world.

Other than that, we have little knowledge as to what photography will evolve into, and I'm not talking only about Greece. Mobile phones with built-in cameras, as well as the Instagram phenomenon, degenerated the art of photography. Everyone is taking pictures. When you buy a piano, however, you are not a piano player; so if you buy a camera, you're a photographer.

Thankfully, in applied photography - and especially in architectural and industrial photography - these issues do not exist. This market still has great demands with which only experienced professional photographers can cope.

PL Στο βιβλίο σας «Εισαγωγή στην Αρχιτεκτονική Φωτογραφία» λέτε ότι το συγκεκριμένο είδος απαιτεί αυστηρή προσέγγιση και ειδικές γνώσεις, τι εννοείτε;

BM Η αυστηρή προσέγγιση έχει να κάνει, κυρίως, με τη θέση της φωτογραφικής μηχανής. Επίσης, η ενημέρωση σχετικά με το έργο, που αναφέρω σε προηγούμενη ερώτηση, είναι πολύ ουσιαστική.

Η θέση, όμως, της φωτογραφικής μηχανής είναι το πιο σημαντικό. Θα πρέπει να ακολουθήσουμε τους άξονες συμμετρίας, για παράδειγμα, χωρίς να έχουμε αποκλίσεις. Θα πρέπει, επίσης, να έχουμε στοιχεία της κλίμακας του έργου και της τοποθεσίας που βρίσκεται.

Οι ειδικές γνώσεις έχουν να κάνουν με τα εργαλεία: μηχανή - φακός - τρίποδο, κ.λπ., αλλά και με τα λογισμικά επεξεργασίας στον υπολογιστή.

Το ζητούμενο είναι να έχουμε μία αρχιτεκτονική φωτογραφία που να παράγει την ίδια ένταση, τόσο από το περιεχόμενο, όσο και από τη φόρμα.

PL In your book "Introduction to Architectural Photography," you say that this specific species requires a strict approach and special knowledge; what do you mean?

VM The strict approach has to do, above all, with the camera position. Also, being informed about the project, as I said in an earlier question, is essential. Yet the position of the camera is the most important. We must follow the axes of symmetry, for example, without having any deviations. We should also have some clue about the scale and the location of the project. Special knowledge has to do with tools: camera, lens, tripod, etc., but also with editing software on the computer.

The point is to have an architectural photograph where the same intensity derives both from content and form.

PL Μπορεί μια εμπορική φωτογράφιση να είναι και καλλιτεχνική; Θέλετε να μας εξηγήσετε τα χαρακτηριστικά και τις διαφορές τους;

BM Φυσικά και μπορεί μία εμπορική φωτογραφία να είναι και καλλιτεχνική. Πολύ μεγάλα έργα στη ζωγραφική, τη γλυπτική, τη μουσική και τον κινηματογράφο, έγιναν ύστερα από ανάθεση στον καλλιτέχνη. Η εμπορική φωτογραφία (η επαγγελματική δηλαδή φωτογραφία που έχει χρήση και εφαρμογή) είναι μία φωτογραφία που έχει επιβεβαιωθεί, κυρίως, από την αγορά των εκδοτών.

Αντίθετα από τις αυτο-προσδιοριζόμενες καλλιτεχνικές φωτογραφίες, που βρίσκονται στο επίπεδο του μέτριου, οι εμπορικές φωτογραφίες έχουν πολύ μεγάλη αντοχή στον χρόνο, κάτι που εκτός από διαχρονικές τις κάνει και καλλιτεχνικές. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος για να ορίσουμε την καλλιτεχνική αξία μίας φωτογραφίας, παρά μόνο από την αντοχή της στον χρόνο.

PL Can a commercial photoshoot also be artistic? Would you explain to us their features and differences?

VM Yes, of course, a commercial photo can also be artistic. Very large works in painting, sculpture, music, and cinema were made after a commission to the artist. A commercial photo (that is, the professional photo that has use and application) is a photograph that's been mainly confirmed by the publishers' market. Unlike self-identifying artistic photographs, which are at an average level, commercial photos have a very long resistance to time, something that, in addition to making them timeless, also makes them artistic. There is no other way to define the artistic value of a photograph, rather than by its endurance in time.

[01.8]

75

PL Είστε από τους λίγους - αν όχι ο μοναδικός - που έχετε φωτογραφίσει τόσα πολλά κτίρια της Αθήνας. Είναι τελικά μια όμορφη πόλη η Αθήνα και την εκτιμάμε όσο πρέπει;

BM Πράγματι, έχω φωτογραφίσει τα πιο σημαντικά (και όχι μόνο) κτίρια της Αθήνας. Και εξακολουθώ να φωτογραφίζω τα νέα έργα. Έχω μία σχέση με την Αθήνα, όπως ο ορειβάτης με το βουνό. Μου αρέσει πολύ!

Είναι ένα αστικό τοπίο που μεταβάλλεται συνεχώς, όχι απαραίτητα προς το καλύτερο, παρόλα αυτά είμαι «ερωτευμένος» μαζί της. Είναι αυτή η ένταση της παρακμής της, που με εμπνέει και με γοητεύει ακόμη.

Τα νέα παιδιά, από την άλλη, μέσα από αυτή την παρακμή δημιουργούν ένα νέο φορτίο, με ανανεωμένη διάθεση και αισιοδοξία. Αυτή τη φρεσκάδα τη βλέπω και στη ματιά των μαθητών. Με τις φωτογραφίες τους αποκαλύπτουν τη δική τους πόλη, που είναι πιο πολύ δικό τους στέκι. Ένα καινούριο στέκι, όπου οργανώνουν τη δική τους υπέρβαση. Και αυτό οφείλουμε να το σεβαστούμε!

PL You are among the few - if not the only one - to have photographed so many buildings in Athens. Is Athens a beautiful city, and do we appreciate it as much as we should?

VM Indeed, I have photographed the most important (and not only) buildings of Athens. And I'm still photographing new projects. I'm in a relationship with Athens, as the climber is in a relationship with the mountain. I like this city very much!

It's a constantly changing cityscape, not necessarily for the better; still, I'm in love with it. It's the intensity of its decline that still inspires and fascinates me.

Young people, on the other hand, through this decadence, feel electrified, with renewed mood and optimism. I also see this freshness in the way the students see the world. Through their photos, they reveal their city, their special hang-out spot. Their hang-out post, however new, is a place for them to organize their own transcendence, and that is something we ought to respect.

AUTHENTIC

WALL:
Starry Night Blue 2067-20
AURA® Eggshell

The best just got better.

Benjamin Moore set out to do the impossible—make AURA® Interior paint even more beautiful, more durable and longer-lasting. Benjamin Moore elevated this ultra-premium paint, which was already in a class by itself for deep, rich color that lasts.

www.benjaminmoore.com.gr

Benjamin Moore®
AURA.

ETEM
etem.com

Ανακαλύψτε την
Personal Line

Η ομάδα interior design της Technogym είναι στη διάθεσή σας για να σχεδιάσει ένα χώρο ευεξίας που ταιριάζει στις wellness ανάγκες των πελατών σας.

Δουλεύοντας πάντα με γνώμονα τις αισθητικές και αρχιτεκτονικές κατευθύνσεις, σας σχεδιάζουμε 2D layouts και 3D renderings με στόχο μια πιο ολοκληρωμένη απεικόνιση του τελικού αποτελέσματος.

Let's create together bespoke experiences for your clients

PERSONAL LINE Perfect in Detail

Η ευεξία βρίσκεται στο επίκεντρο αυτής της κομψής, πολυβραβευμένης για το καινοτόμο της design, σειράς του Antonio Citterio. Η Personal Line μετατρέπει το σπίτι σας σε ένα exclusive χώρο wellness και ευεξίας.

Κατεβάστε τον Technogym Interior Design Κατάλογο

sanco
bathroom theory

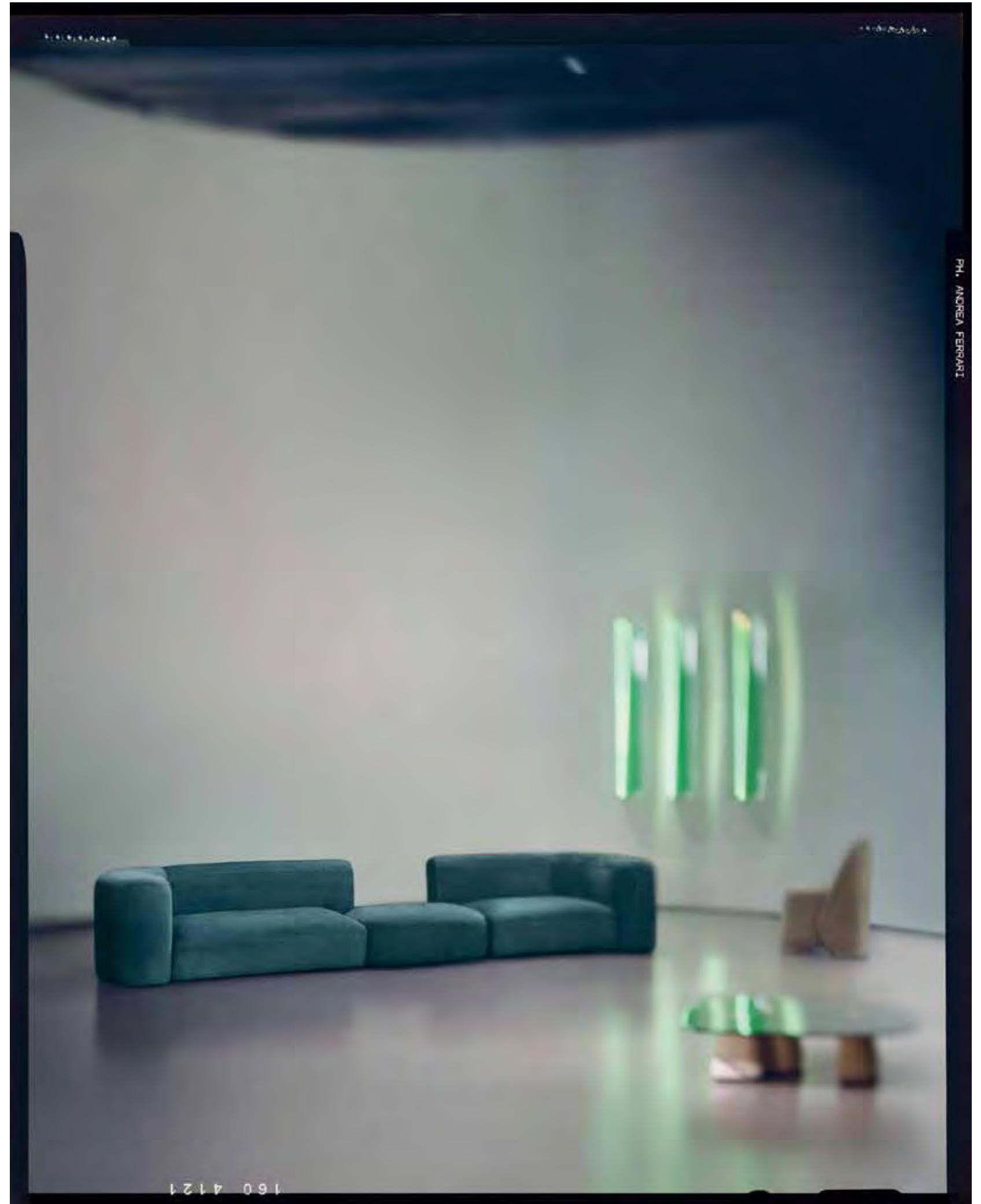

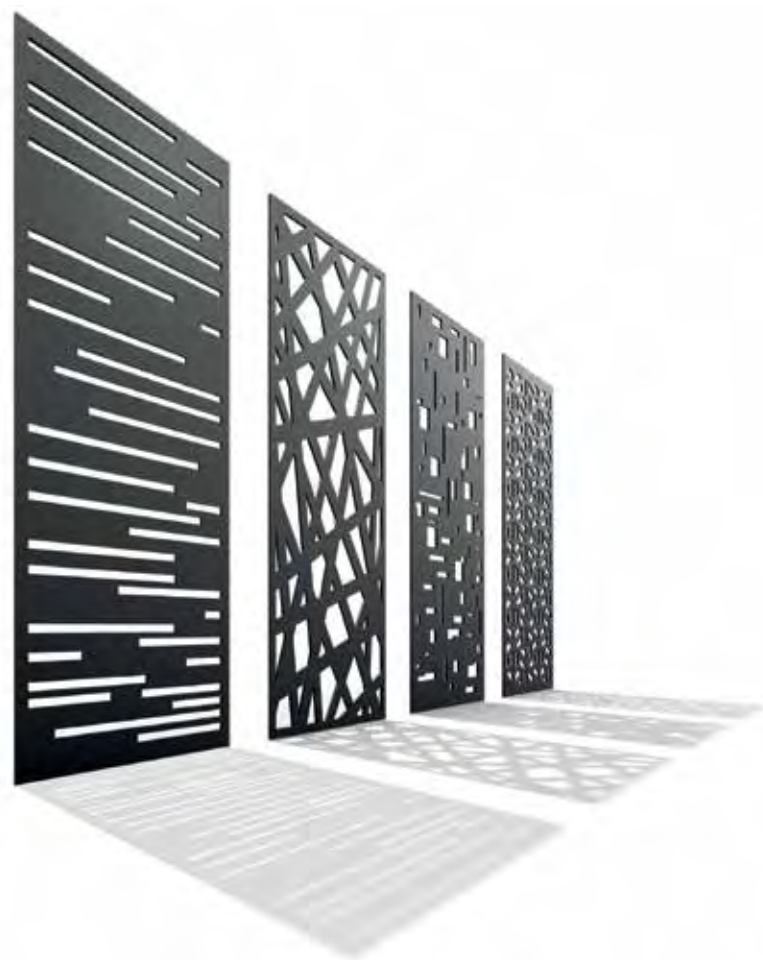

BESPOKE PANEL DESIGNS

INTERNI | **moda bagno**

www.internistore.com · www.modabagno.gr · T. 210 8036700 · www.baxter.it

EUROPA ELEMENT
SHADING & DECORATING SYSTEM

Το νέο αρχιτεκτονικό σύστημα της Ευροπα για εξωτερικούς χώρους, διακόσμηση εσωτερικών χώρων και διαχωριστικά για σκίαση. Διατίθεται σε πληθώρα custom made σχεδίων προφίλ.

Showroom Αμαρουσίου
Λεωφόρος Κηφισίας 108, 15125, Μαρούσι Αττική
T: +30 210 8021317, architect@europaprofil.com

www.europaprofil.com

baxter
MADE IN ITALY

Lango Hotel, Kos

Botanist - The Alex Hotel, Piraeus

Esperos Village Blue & Spa, Rhodes

D' Andrea Lagoon Resort, Kos

Heritage Hill Hotel, Athens

Elia Resort, Mykonos

Seven Restaurant - De Sol Hotel, Santorini

kourtis-contract.gr

HOSPITALITY
DESIGN
AT ITS BEST

PPL [02]

[02.1] Afroditi Panagiotakou (The interview series)
[02.2] Stavros Benos (The interview series)
[02.3] Marios Schwab (The interview series)
[02.4] Elly Andriopoulou (The interview series)
[02.5] A house by the sea

P.100
P.100
P.100
P.100
P.100

Την κινητοποιούν οι λεπτομέρειες και οι άνθρωποι. Και από το ρόλο της, ως Διευθύντρια Πολιτισμού του Ιδρύματος Ωνάση, η Αφροδίτη Παναγιωτάκου «διαβάζει» την Αθήνα, μια πόλη που γεννάει πάθη.

She is motivated by details and people, as well as her role. Aphrodite Panagiotakou, Cultural Director of the Onassis Foundation, understands Athens, a city that gives birth to passions.

Afroditi Panagiotakou

(INTERVIEW)

The interview series

Dionisis Marinos

Η Στέγη της Αθήνας υπάρχει, δεν είναι σχήμα λόγου. Συμβιώνει, επεμβαίνει, σχολιάζει δημιουργικά και συχνά παρεμβαίνει στην καθημερινότητά της. Η Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών του Ιδρύματος Ωνάση δεν είναι ένα κτίριο, αλλά μια κεντρική ιδέα που εξακτινώνεται σε ποικίλες δράσεις. Μιλώντας με τη Διευθύντρια Πολιτισμού του Ιδρύματος Ωνάση, Αφροδίτη Παναγιωτάκου, αντιλαμβάνεται κανείς τη φιλοσοφία που διέπει την ομάδα της Στέγης, τον τρόπο που «διαβάζει» τα δρώμενα της πόλης, αλλά και τη δική της θεώρηση γύρω από την τέχνη και τη ζωή.

Stegi of Athens (Roof over Athens) exists and not just as a figure of speech. Stegi coexists, creatively comments, and often intervenes in everyday life. The Onassis Foundation is not just a building but a central idea that radiates into a variety of actions. Talking to Aphrodite Panagiotakou, the Cultural Director of the Onassis Foundation, someone can understand the philosophy governing the Stegi team, the way they perceive what happens in the city, and their own point of view about art and life.

DM Τι μπορούμε να δούμε αυτή τη στιγμή στη Στέγη και τι αναμένεται να δούμε μέσα στο 2022 και το 2023;

ΑΠ Θα ήθελα να αναφερθώ στη γενική κατεύθυνση που θα ακολουθήσουμε στο νέο μας πρόγραμμα. Μας καθόρισε το έντονο συναίσθημα για το τι συμβαίνει αυτή τη στιγμή τριγύρω μας και μέσα μας. Πώς να παριστάνεις ότι όλα είναι καλά; Και τι να σου κάνει η τέχνη σε μια τέτοια κατάσταση; Καταγράφοντας κάποιες σκέψεις για το editorial που έγραφα με αφορμή το νέο μας πρόγραμμα έκανα μια αναφορά στο τραγούδι "Bridge over troubled water" από τον Τζόνι Κας. Σκέφτηκα ότι έτσι πρέπει να λειτουργούν η τέχνη κι εμείς. Η τέχνη δεν μπορεί να τα σώσει όλα, αλλά μπορεί να λειτουργήσει παρηγορητικά.

DM What can we see right now in Stegi, and what should we expect to see in 2022 and 2023?

ΑΠ I would like to refer to the general direction we will follow with our new program. Our intense feelings for what is happening right now, around us, and within us have defined us. How can we pretend everything is alright? What can art do for us in such a situation? While recording some thoughts about the editorial I wrote on the occasion of our new program release, I referenced the song "Bridge over troubled water" by Johnny Cash. I thought that's how art should work, and so should we. Art cannot save it all, but it can be a comfort.

DM Αυτό πώς αποτυπώνεται σε παραστάσεις;

ΑΠ Υπήρξε μια επιθυμία να μετακινηθούμε ακόμα και εξωτερικά. Υπάρχει μια γεωγραφική πορεία, επομένως η γέφυρα αποκτάει και μια κυριολεκτική μορφή. Φέτος θα κάνουμε πολλά πράγματα στην Αθήνα, αλλά φεύγουμε κι απ' αυτήν. Φέρνω το παράδειγμα του «Σπιρτόκουτου» σε σκηνοθεσία του Γιάννη Νιάρρου, πλέον, που είναι βασισμένο στην ταινία του Γιάννη Οικονομιδή. Στην ουσία είναι μια μεταφορά σε μιούζικαλ. Αν και δεν αγαπάω το είδος, αυτό είναι ένα άλλο μιούζικαλ. Στη χώρα μας δεν υπάρχει αυτό που λέμε ελληνικό μιούζικαλ. Αυτό που έχει ο Νιάρρος μαζί με τον Αλέξανδρο Λιβιτσάνο περνάει από πολλά μουσικά είδη. Υπάρχει η βία που φέρνει η ταινία, αλλά και ένα χιούμορ που σου κλείνει το μάτι.

DM How is this reflected in the performances?

ΑΠ There was a desire for movement, even externally. There is a geographical sense to this; therefore, the bridge mentioned above acquires a literal form. This year we will do many things in Athens, but also we are leaving Athens. For example, "Spirtokouto," now directed by Yiannis Niarrou and based on the film by Yiannis Economidis, is basically a musical adaptation. Although I don't love the genre, this is another kind of musical. In our country, what could be described as a Greek musical, doesn't exist. What Niarros and Alexandros Livitzanos share runs through many musical genres. The film brings the violence, but there's also humor that gives you a wink.

DM Το ότι βγήκαμε από μια περίοδο κλειστή θα δώσει έναυσμα για νέες προτάσεις, πιο προωθητικές; Αλλάζει το momentum τώρα;

ΑΠ Η εποχή είμαστε εμείς. Ακόμα και όσοι συντάσσουμε καλλιτεχνικό προγραμματισμό ή εργαζόμαστε σε πολιτιστικούς οργανισμούς, τουλάχιστον εμείς στη Στέγη το κάνουμε, προσπαθούμε να έχουμε συνάφεια με το τι συμβαίνει γύρω μας και μέσα μας. Σύγχρονος είναι αυτός που είναι συντονισμένος με τον καιρό του και ακούει το συναίσθημά του. Αυτό που μας έδωσε το έναυσμα ήταν τα Πλάσματα στο Πεδίο του Άρεως. Οι μετρήσεις έδειξαν πως ένα εκατομμύριο άνθρωποι επισηκέφθηκαν την έκθεση. Εκείνη ακριβώς τη στιγμή πήραμε την απόφαση πως το 2023 δεν θα πηγαίναμε στο Πεδίο του Άρεως.

DM The fact that we have come out of a more introverted period will trigger new promotional ideas? Is the momentum changing?

ΑΠ We shape our times. Even those who create artistic programs or work in cultural organizations - at least at Stegi, we do - try to be relevant to what is happening around us and within us. Modern is anyone attuned to this era and able to sense

Maria Papadimitriou: Diamond of Otherness - Kaleidoscope of the motions of the soul
Photography ©Stelios Tzetzias

it. We were given a push by the exhibition "Creatures" in Pedio Areos public park. Measurements showed that one million people visited the exhibition. At that moment, we decided that in 2023 we would not return to that location.

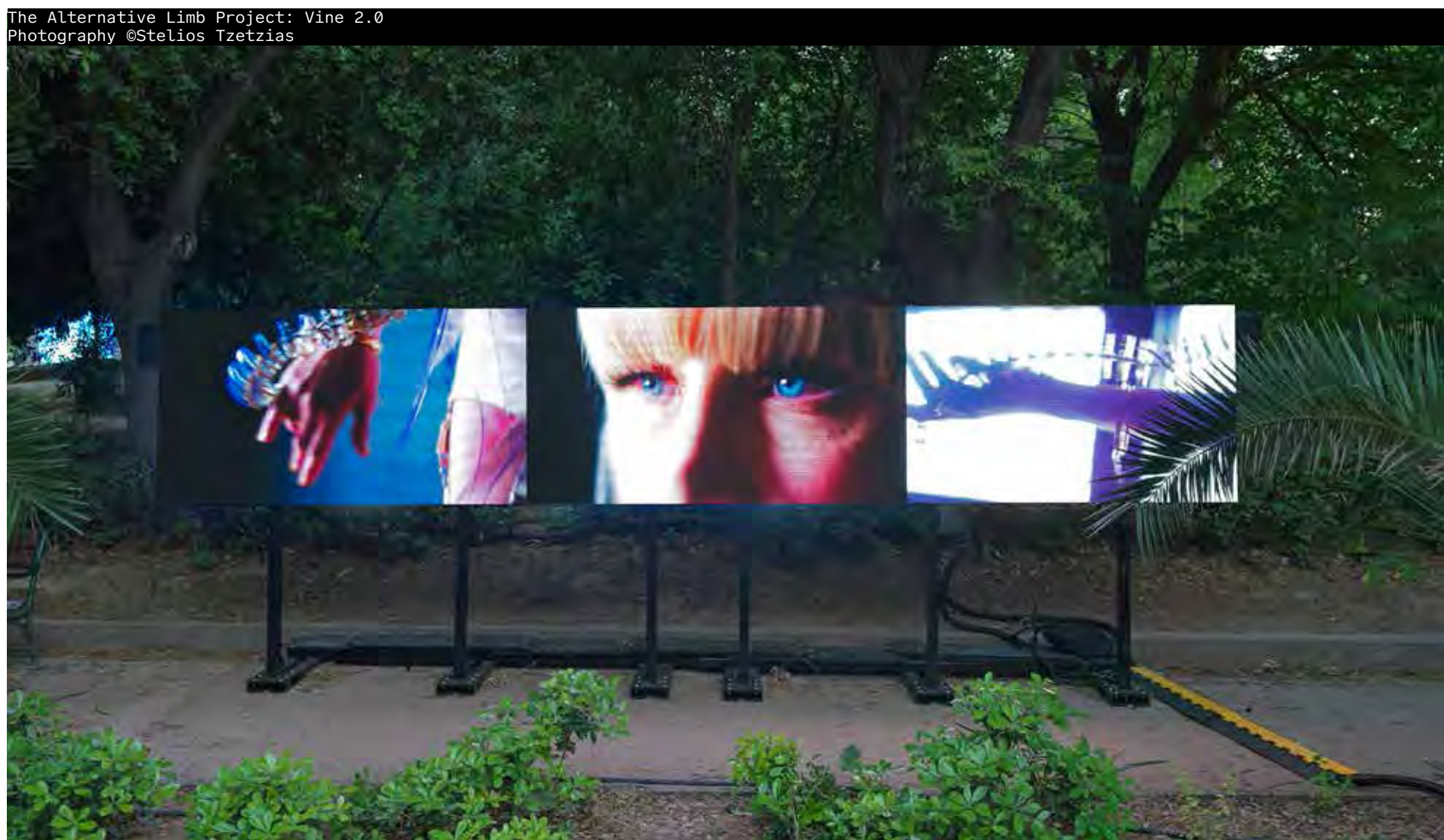
DM Ακούγεται παράδοξο αυτό.

ΑΠ Δεν θα πηγαίναμε όχι παρά την επιτυχία, αλλά εξαιτίας αυτής της επιτυχίας. Είναι θέμα αρχής να μην επιστρέψουμε στον δημόσιο χώρο με τέτοια συχνότητα. Ούτως ή άλλως θα φεύγαμε. Δεν θέλουμε να πηγαίνουμε σε μέρη λες και προσγειωνόμαστε σαν ολεξιπτωτιστές και να πούμε στους ανθρώπους «δείτε τι μπορούμε να παρουσιάσουμε γιατί εμείς ξέρουμε κι εσείς δεν ξέρετε». Επιλέξαμε τα Γιάννενα ως τον πρώτο σταθμό για να κάνουμε την πρώτη έκθεση ψηφιακής τέχνης. Είναι μια πόλη που γνωρίζω πολύ καλά. Είναι η πόλη μου. Έχω αντίληψη τι είδους πόλη είναι και ήξερα πώς να αναζητήσω τους ανθρώπους που ξέρουν τα ψηφιακά και να αναθέσουμε έργα σε νέους καλλιτέχνες. Η Τήνος είναι μια άλλη περίπτωση. Το ίδιο και η Κεφαλονιά και η Κόνιτσα. Η ανάγκη αυτή να κάνουμε πράγματα σε άλλες πόλεις ήρθε φυσικά. Θεωρούμε πως αν έχεις κάτι να πεις και περιλαμβάνει και την τοπική κοινωνία, τότε έχει νόημα να το κάνεις. Στα Γιάννενα έχουμε κάνει προεργασία δύο χρόνια και πιστεύω πως θα γίνει πόλος έλξης γι' αυτή την Ελλάδα που δεν μπορεί να φτάσει μέχρι την Αθήνα.

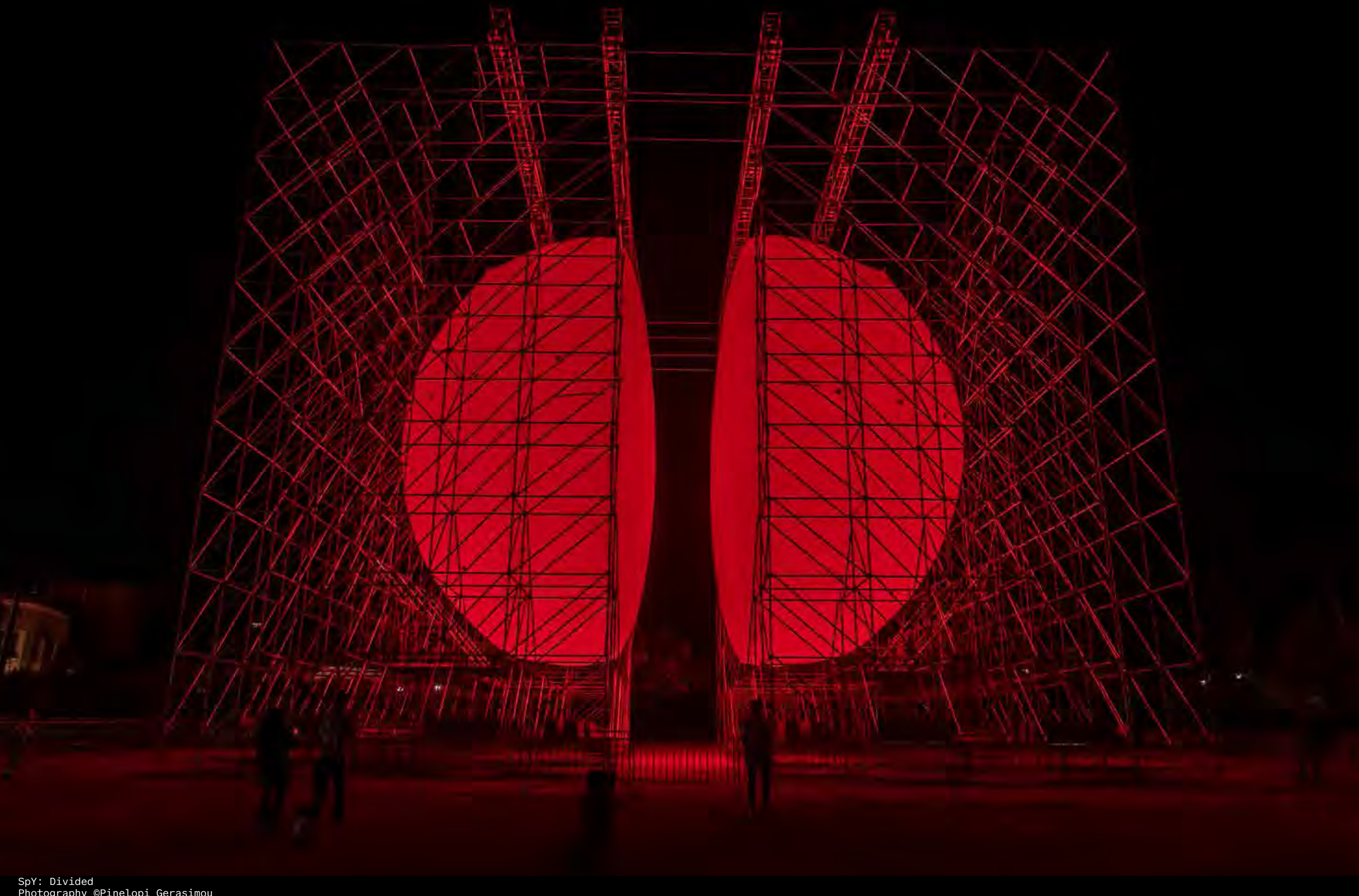
DM That sounds like a paradox.

ΑΠ We decided not to go not despite the success, but because of that success. It is a matter of principle not to return to the same space frequently. We were leaving anyway. We don't want to land like paratroopers in places and tell people, "see what we can do since we know how and you don't." We chose Ioannina as the first stop for our digital art exhibition. It's a city I know very well. It's my city. I know what kind of city it is and how to look for digitally savvy people and assign projects to young artists. Tinos is another case. The same with Kefalonia and Konitsa. This urge to do things in other cities came naturally. We believe that if you have something to say, including the local community, it makes sense to say it. In Ioannina, we have done two preparatory years, and I believe that it will become a pole of attraction for that part of Greece that cannot reach as far as Athens.

The Alternative Limb Project: Vine 2.0
Photography ©Stelios Tzetzias

trying to do as well. Of course, we are not activists. Our job is to enable people with the talent to do something beautiful and related to the present. We identify these people and connect them. Stegi's role isn't to perform but to find artists and give them the practical possibility to go further.

DM Εσάς τι σας κινητοποιεί;

AP Είναι γονιδιακό! Δεν χρειάζεται τίποτα να με κινητοποιήσει, αφού όλα με κινητοποιούν. Σίγουρα με κινητοποιούν οι λεπτομέρειες και οι άνθρωποι. Ενίοτε οι σιωπές, άλλοτε ένα σημάδι που έχει κάποιος στο χέρι του, η χροιά μιας φωνής. Ακούγεται λίγο ποιητικό, αλλά για να μιλήσω και αρχιτεκτονικά, όλη η ιστορία είναι στην κόγχη. Με ενδιαφέρει περισσότερο το σκαβιστικό παρά ο τοίχος.

DM What motivates you?

AP It's genetic! I don't need anything to motivate me since everything does. I am definitely motivated by details and people. Sometimes the silence, sometimes a scar on someone's hand, the color of a voice. It sounds a bit poetic, but the whole story is in the niche to speak in architectural terms. I'm more interested in the skirting board than the wall.

DM Ποιο είναι το δικό σας όραμα;

AP Νόμιζα πως είχα όραμα, αλλά δεν έχω. Θέλω να ζήσω πολλές ζωές. Γι' αυτό και φροντίζουμε να αλλάζουμε τη Στέγη και να αλλάζουμε εμείς. Είμαι τύπος εργαζομένου, όπως λέω συχνά. Στη Στέγη έχουμε τέσσερα εργοτάξια. Η ζωή είναι μια, επομένως ας ζήσουμε όσο γίνεται περισσότερες.

DM What is your vision?

AP I thought I had a vision, but I didn't. I want to live many lives. This is why we make sure that Stegi is changing, and we are changing along with it. I'm a construction worker type of person, as I often say. At Stegi, we have four construction sites. We only get one life so let's experience it as much as possible.

DM Έχετε εκπληρώσει τις φιλοδοξίες σας ή πιστεύετε πως τα καλύτερα θα έρθουν στο μέλλον;

AP Ούτε μισή φιλοδοξία δεν έχω. Φιλοδοξία δική μου είναι να χάσω επτά κιλά (γελάει). Οι φιλοδοξίες μου είναι πράγματα που γίνονται. Ας πω ότι φιλοδοξία μου είναι να γυρίσω τον κόσμο χιλιάδες φορές. Δεν αισθάνομαι ότι κάνω κάποιο επάγγελμα.

DM Have you fulfilled your ambitions, or do you believe the best is yet to come?

AP I don't have even half an ambition. My ambition is to lose seven kilos (laughs). My ambitions are things that happen. Let's say my ambition is to travel the world a thousand times. I don't feel like I do some profession.

DM Σε εσάς η τέχνη πώς λειτουργεί;

AP Ζω σε ένα σπίτι που δεν υπάρχει χώρος που θα μπορεί να μπει κάτι ακόμα. Εξαρτάται από την τέχνη. Υπάρχουν φορές που αυτό που ονομάζουν κάποιοι τέχνη, σ' εμένα λειτουργεί αδιάφορα και υπάρχουν περιπτώσεις που λειτουργεί άσχημα ενοχλητικά γιατί νιώθω ότι καμνάζεται και δεν έχει ίχνος αλήθειας. Οι καλύτερες μου στιγμές είναι όταν η τέχνη λειτουργεί αιφνιδιαστικά. Η τέχνη, τελικά, συνηγορεί στο πιο ουσιαστικό κίνητρο του ανθρώπου που είναι η απόλαυση. Ακόμη και όταν είναι σκληρή ή είναι γροθιά στο στομάχι ή σου ανοίγει τα μάτια για να δεις αλήθειες που δεν θες να γνωρίσεις. Η τέχνη κάνει τη ζωή πιο σημαντική, γιατί απλούστατα βγάζει το στοιχείο της απόλαυσης.

DM How does art work for you?

AP I live in a house that has little room for anything else. It depends on the art. There are times when what others call art feels indifferent to me, and there are even cases I find it annoying and bothersome because it feels pretentious, with no trace of truth. My favorite moments are when art catches you off guard. Art, after all, advocates for man's most essential motivation; enjoyment. Even when art is cruel or punching you in the stomach, it opens your eyes to see truths you don't want to know. Art provides living with importance precisely because it brings out enjoyment.

SpY: Divided
Photography ©PineLopi Gerasimou

DM Ποιος είναι ο ρόλος της Στέγης στην πόλη; Πώς τοποθετείται έπειτα από τόσα χρόνια λειτουργίας;

AP Σίγουρα δεν τοποθετείται ως κτίριο. Η Στέγη δεν είναι μια ιδέα. Έχει ανθρώπους που εργάζονται και το ζουν. Η Στέγη κυκλοφορεί μέσα στην πόλη, δεν στέκεται. Όλοι εμείς που υπάρχουμε μέσα στη Στέγη κυκλοφορούμε πολύ, περπατάμε πολύ, μιλάμε με αγνώστους. Προσπαθούμε να καταλάβουμε τι συμβαίνει και να αγαπήσουμε και στοιχεία της πόλης που δεν είναι όμορφα. Γι' αυτό και έχουμε ασχοληθεί τόσο πολύ με το οικιστικό κύτταρο της Αθήνας, την πολυκατοικία. Δεν το αντιμετωπίζουμε ως εργολαβικό τερατούργημα, αλλά και ως εργαλείο συμφιλίωσης σε μια Ελλάδα που έμαθε να συμβιώνει ο ένας με τον άλλον. Προσπαθούμε να «διαβάσουμε» την πόλη και να αρχίσουμε να την αγαπάμε. Η Αθήνα είναι μια πόλη που γεννάει πάθη. Την μια την αγαπάς και την άλλη την μισείς. Το ίδιο παθαίνει και η Στέγη μαζί της. Ένα από τα μεγάλα project του 2023 είναι οι Ανθρώπινες Κοινότητες που αναφέρεται στον μοντερνισμό του αρχιτέκτονα Κωνσταντίνου Δοξιάδη. Με έναν πρωτότυπο τρόπο θα δούμε τι σημαίνει Ανθρώπινες Κοινότητες όπως τις προσέγγιζε ο Δοξιάδης για το σημερινό περιβάλλον.

DM What is the role of Stegi in the city? What's its place after so many years of operation?

AP It is definitely not positioned as a building. Stegi is not just an idea. There are people working and living along with it. Stegi circulates in the city, never standing still. All of us who experience Stegi move around a lot, and we talk to strangers a lot. We are trying to figure out what is currently happening and attempt to love every aspect of this city, even the ugly ones. That is why we've dealt so much with Athens' residential cell, the apartment building. We do not treat it as a contracting monstrosity but as a reconciliation tool in a country where we learned to coexist. We try to "read" and attempt to love the city. Athens is a city that breeds passion. You love it one day and hate it the next. The same thing happens to Stegi, alongside the city. One of 2023's major projects is "Human Communities," a project that references the work of modernism architect Constantinos Doxiadis. We are to learn the meaning of human communities in the current environment as Doxiadis approached it.

DM Αντίστοιχα, ποιος είναι ο ρόλος της τέχνης στον δημόσιο χώρο και τους ανθρώπους;

AP Οι επιλογές που κάνουμε ως Στέγη έχουν σκοπό να αφηγηθούν και να παρηγορήσουν ταυτόχρονα. Πώς μπορεί κανείς να σου δείχνει την αστυνομική βία μέσα από την ταινία του Γαβρά και μετά να νιώθει παρηγοριά; Κι όμως, η τέχνη, χωρίς να διδάσκει, σου δείχνει αυτό που έχεις μέσα στο μυαλό σου. Το κάνει πιο χειροπιαστό και λιγότερο αυτοαναφορικό, επομένως σου το κάνει πιο κατανοητό. Είναι σαν ο καλλιτέχνης να παίρνει την καρδιά ή το μυαλό σου και να σου λέει «έτσι τα βλέπω τα πράγματα». Η τέχνη μπορεί και μιλάει για τα δύσκολα και ταυτόχρονα παρηγορεί. Αυτό προσπαθούμε να κάνουμε κι εμείς. Βέβαια δεν κάνουμε ακτιβισμό. Δουλειά μας είναι να δίνουμε τη δυνατότητα σε ανθρώπους που έχουν το ταλέντο να κάνουν κάτι ωραίο, κάτι που να αφορά το τώρα. Εντοπίζουμε αυτούς τους ανθρώπους και τους συνδέουμε μεταξύ τους. Η δουλειά της Στέγης δεν είναι να κάνει παραστάσεις, αλλά να βρίσκει καλλιτέχνες και να τους δίνει την πρακτική δυνατότητα να πάνε παραπέρα.

DM Accordingly, what part does art place when it comes to public spaces and people?

AP The choices we make as Stegi are meant to awaken and comfort at the same time. How can someone be shown police violence through Gavras' film and feel comforted? Art, without teaching, unveils what's in your mind; it makes it more tangible and less self-referential, therefore understandable. It's as if the artist takes your heart or mind and tells you, "this is how I see things." Art can and does talk about complicated matters while at the same time providing comfort. That's what we're

Plusmata: Bodies, Dreams, and Data

Dries Verhoeven: Happiness
Photography ©PineLopi Gerasimou

Ο Σταύρος Μπένος μας μίλησε για τη διαδρομή του, αλλά και για την ουσιαστική παρέμβαση που έκανε το ΔΙΑΖΩΜΑ στα αρχαία μνημεία της χώρας.

Stavros Benos talked to us about his journey and the essential intervention done by DIAZOMA in the country's ancient monuments.

Stavros Benos talked to us about his journey and the essential intervention done by DIAZOMA in the country's ancient monuments.

Stavros Benos

The interview series

Dionisis Marinos

Υπήρξε μέλος της κεντρικής πολιτικής σκηνής έχοντας αναλάβει θέσεις ευθύνης. Ωστόσο, το έργο που ξεκίνησε πριν από 14 χρόνια με το ΔΙΑΖΩΜΑ είναι το κορυφαίο του. Πρόσφατα δέχθηκε την πρόκληση του Κυριάκου Μητσοτάκη να τεθεί επικεφαλής της αναγέννησης της Εύβοιας που επλήγη πέρυσι από τις πυρκαγιές.

He has been an active member of the central political scene, having held positions of responsibility. However, his prime work is his project that started 14 years ago with DIAZOMA. He recently accepted Kyriakos Mitsotakis' invitation to take charge of the renaissance of Evia island, which was affected by last year's fires.

ΔΜ Έπειτα από 14 χρόνια που λειτουργεί το ΔΙΑΖΩΜΑ, ποια είναι η αποτίμηση που κάνετε μέσα σας; Το όραμά σας έχει εν πολλοίς εκπληρωθεί;

ΣΜ Σχεδόν στο σύνολό του και πολύ νωρίτερα από ό,τι ανέμενα. Το σχέδιο είχε μια φάση ευαισθητοποίησης με επίκεντρο τα αρχαία θέατρα. Θέλαμε να διαλέξουμε μια «οικογένεια» δημοφιλών μνημείων με υψηλό συμβολισμό. Επί δέκα χρόνια συζητούμε ως ομάδα για τα αρχαία θέατρα. Ο βαθύτερος στόχος μας ήταν ένα νέο μοντέλο διαχείρισης της κληρονομιάς μας. Της πολιτιστικής και φυσικής, με την οποία ασχολούμαι τώρα στη Β. Εύβοια με το καμένο δάσος. Το όραμά μας ήταν η λεγόμενη τριπλή αειφορία. Τα μνημεία στην πατρίδα μας έχουν μια φροντίδα μονοσήμαντη. Εξαιρετική, αλλά με πολλή μοναξιά. Οι αρχαιολόγοι μας κάνουν εξαιρετικές αναστηλώσεις παγκοσμίως. Αυτό δεν αρκεί. Για να ζήσουν μέσα στο χρόνο θέλουν την αγάπη των πολιτών. Αυτό που στο ΔΙΑΖΩΜΑ ονομάζουμε κοινωνικοποίηση. Αυτό είναι το δεύτερο κομμάτι της αειφορίας. Βέβαια, θέλουμε και πόρους -και οι δημόσιοι δεν αρκούν. Το τρίτο κομμάτι της αειφορίας αναπτύσσεται με τις πολιτιστικές διαδρομές και έχει να κάνει με τη σύνδεση των μνημείων με την πραγματική οικονομία μέσω των προϊόντων πολιτιστικού τουρισμού.

ΔΜ After 14 years that DIAZOMA has been operating, what assessment have you made? Has your vision been fulfilled?

SB Almost entirely and much earlier than I expected. The plan had an awareness phase centered around ancient theaters. We wanted to choose a "cluster" of famous monuments high in symbolism. For ten years, we have been discussing ancient theaters as a group. Our ultimate goal was a new model of managing our heritage. Our cultural and natural heritage, a project with which I am also involved now in N. Evia's burnt forest. Our vision was the so-called triple sustainability. Monuments in our country are being taken care of in a one-dimensional way, with excellent care but with great loneliness as well. Our archaeologists do excellent restorations worldwide, but this is not enough. For our heritage to continue to be alive through time, it needs the citizens' love. This is what at DIAZOMA we call socialization. This is the second part of sustainability. Of course, we also want additional resources as the public ones are not enough. The third part of sustainability develops through cultural routes which connect the monuments with the real economy, utilizing cultural tourism products.

ΔΜ Συνήθως θεωρούμε την πολιτιστική κληρονομιά μας ως κάτι άυλο. Εσείς με τη δράση σας της δώσατε μορφή και δράση.

ΣΜ Μα είναι αδιανόητο να μην χαιρείται ο πολίτης τα μνημεία. Σεβάσαμε το προβάδισμα των αρχαιολόγων μας, αλλά εμείς προσθέσαμε μια λέξη που υπάρχει στο άρθρο 24 του Συντάγματός μας που λέει ότι η προστασία των μνημείων είναι υπόθεση του κράτους, αλλά δικαίωμα του καθενός. Εμείς είμαστέ με το δικαίωμα του καθενός. Έχουμε δημιουργήσει τις προϋποθέσεις έτσι ώστε κάθε πολίτης του κόσμου να έχει το δικαίωμα να προσφέρει κι εκείνος τη δική του ψηφίδα.

ΔΜ We've come to think of our heritage as something intangible. You, by your actions, gave it form and motion.

SB It is inconceivable for the citizen to be unable to enjoy the monuments. We respect the archeologists taking the lead, but we add a statement from Article 24 of our Constitution -the protection of the monuments is a matter of the State and anyone's right. We side with everyone's rights. We have created the conditions so that every citizen of the world can contribute to this mosaic.

ΔΜ Η Ελλάδα βρίθεται από μνημεία. Κάποια τα θεωρούμε δεδομένα. Μας λείπει, πιστεύετε, η εξοικείωση μαζί τους;

ΔΜ Η Ελλάδα βρίθεται από μνημεία. Κάποια τα θεωρούμε δεδομένα. Μας λείπει, πιστεύετε, η εξοικείωση μαζί τους;

ΣΜ Αυτή είναι η μεγάλη αλλαγή και καμαρώνουμε γι' αυτό. Οι τοπικές κοινωνίες δεν είχαν λόγο -κυρίως λόγω της υπερβάλλουσας φροντίδας της αρχαιολογικής κοινότητας. Μέσα από την αποκατάσταση των μνημείων δημιουργήθηκε μια συνείδηση έως και ιδιοκτησίας των μνημείων -και δεν το λέω με την κακή έννοια. Οι αρχαιολόγοι έγιναν τόσο προστατευτικοί που διαμόρφωσαν μια ψυχολογία ιδιοκτητή. Δέχθηκα πολλές προσβολές και προσωπικές επιθέσεις γι' αυτό. Ουσιαστικά απομονώθηκαν, έστησαν ένα τείχος και μας κουνούσαν το δάχτυλο θεωρώντας πως εμείς όλοι ήμασταν επικίνδυνοι και ότι θα έσωζαν τα μνημεία μόνοι τους. Εμείς γεννηθήκαμε για να ρίξουμε αυτά τα τείχη. Αν τα μνημεία δεν τα αγαπήσουν και οι πολίτες και δεν μπουκ και στην οικονομία, δεν γίνεται να έχουν επαρκή φροντίδα. Στο κομμάτι της κοινωνικοποίησης έγιναν πολλά βήματα, αλλά έχουμε πολλά να κάνουμε ακόμα. Η χορηγία είναι ακόμη δαιμονοποιημένη -δήθεν ότι ο ιδιωτικός τομέας θέλει να εκμεταλλευτεί τα πάντα. Επί του παρόντος ποτέ και κανένας χορηγός δεν έχει ζητήσει κάποιο αντιστάθμισμα. Που, αν θέλετε, είναι και καθιερωμένο. Ειδικά για τα μνημεία, όμως, κανένας δεν μας ζήτησε κάτι.

ΔΜ Greece is filled with monuments -so many we take them for granted. Do you think we lack familiarity with them, though?

SB This is a significant change, and we are proud of it. Due to the excessive care of the archaeological community, the local society had no say at all. Through the restoration of the monuments, a consciousness of ownership around the monuments was created, and I don't mean that in a wrong way. Archaeologists became so protective that they formed an owner's psychology. I received many insults and personal attacks for this. They essentially isolated themselves, put up a wall, and waved a judgmental finger, thinking us all dangerous and believing they could save the monuments by themselves. Our goal is to tear down these walls. If the monuments are not loved by the citizens and cannot stand within the economy, they will not be adequately cared for. In terms of socialization, many steps have been taken, but we still have a way to go. Sponsorship is still demonized. Allegedly the private sector wants to take advantage of everything. Up to this day, no sponsor has ever asked for some form of compensation. Which, if you like, is an established practice. Especially for the monuments, however, no one asked us for anything.

ΔΜ Με το επίσημο κράτος πώς ήταν η σχέση σας;

ΣΜ Αγάπης και μίσους. Υπήρχαν αρχαιολόγοι που μας αγκάλισαν και υπήρχαν και άλλες οντότητες με θεσμική έκφραση που μας άσκησαν οξεία κριτική. Όλα είναι καλοδεχούμενα. Τα περιμέναμε όλα αυτά και είναι χρήσιμα.

ΔΜ How was your relationship with the official state?

SB A love-hate one. Some archaeologists embraced us, and there were other entities with an institutional expression that sharply criticized us. Both are welcome. We've anticipated all of this, and it's been helpful.

ΔΜ Ο απλός κόσμος, μέσω αυτής της δράσης, μπόρεσε να συμβιώσει με τα μνημεία που τον περιβάλλουν; Κατανόησε τη σημασία τους;

Ζήσαμε καταπληκτικά πράγματα όλα αυτά τα χρόνια. Αισθάνθηκα περήφανος για τα μνημεία που υπάρχουν στην κοινότητά του. Ειδικά όταν κατάλαβε πως μπορεί να πάρει μέρος. Το ακραίο καλό παράδειγμα είναι ο Ορχομενός Βοιωτίας που έχει ένα άγνωστο μιν, αλλά συγκλονιστικό μνημείο. Εκεί υπάρχουν τρία μνημεία διαφορετικών εποχών που συγκροτούν ένα υπέροχο αρχαιολογικό πάρκο. Εκεί υπάρχει ένα ταφικό μνημείο του 1400 π.Χ., ο θησαυρός του Μινύα που δημιούργησε ένα τεχνολογικό θαύμα της εποχής. Δίπλα σ' αυτό υπάρχει ένα μνημείο της Ελληνιστικής Περιόδου, ένα κομψότατο αρχαίο θέατρο και παραδίπλα ένα επίσης ξεχωριστό μνημείο του

βου-9ου αιώνα π.Χ. Το ΔΙΑΖΩΜΑ για όλα αυτά έκανε δέκα μελέτες και τα χρήματα συγκεντρώθηκαν από τους πολίτες. Μια κωμόπολη 7.000 ατόμων συγκέντρωσε 200.000 ευρώ. Αναθέσαμε το έργο στο γραφείο του Δημήτρη Διαμαντόπουλου που έκανε το έργο στην Ακρόπολη στη Διονυσίου Αεροπαγίτου. Τώρα στην περιοχή συγκροτείται ένα μικρό θαύμα -και πόσο ωραία συνδέεται με τη ζωή και την πόλη.

ΔΜ Everyday people, through this action, could coexist with the monuments surrounding them. Did they understand their meaning?

SB We've experienced amazing things over the years. People felt proud of the monuments in their community -especially when they found out they could participate. A perfect example is Orchomenos in Boeotia, which has an unknown but outstanding monument. In Orchomenos, there are three monuments of different eras; together, they make up a magnificent archaeological park. There is a burial monument from 1400 BC, Minya's treasure that created a technological marvel of the time. Next to it is a monument of the Hellenistic Period, a most elegant ancient theater, while a bit further is a separate monument of the 8th - 9th century BC. DIAZOMA carried out ten studies, with money collected from the citizens themselves. A town of 7,000 people collected 200,000 euros. We assigned the project to Dimitris Diamantopoulos's office, who's also responsible for the project on Dionysiou Aeropagitou by the Acropolis. Now a small miracle is being built in the area, tied in harmony with the city and its everyday life.

ΔΜ Από όλες τις παρεμβάσεις που έχετε κάνει ποια θεωρείτε την πιο σημαντική;

ΣΜ Η Αρχαία Κασσώπη. Είναι ένα άγνωστο μνημείο στο Δήμο Πρεβέζης. Είναι ένας γαινικός τόπος. Όταν πήγα παραλίγο να λιποθυμήσω από τη συγκίνηση. Το πρώτο σύστημα των δρόμων σώζεται ακόμη και είναι ένα εκπληκτικό πολεοδομικό συγκρότημα. Έχει δύο θέατρα, το ένα της δημόσιας διαρθώλευσης δίπλα στην Αγορά και το δεύτερο έχει την ιδιαιτερότητα να βρίσκεται ψηλά στην Ακρόπολη. Εκεί κάναμε crowdfunding με την Εθνική Τράπεζα για τα χρήματα της μελέτης. Τώρα είναι ένα θαύμα. Ένα θέατρο 6.000 θέσεων με θέα στο Ιόνιο. Ένας Γάλλος περιηγητής έγραψε ένα έργο για την Κασσάπη, το οποίο το μεταφράσαμε και του χρόνου θα το ανεβάζουμε. Το έργο αναφέρεται στο διάλογο των Ρωμαίων με τους Κασσωπαίους που προσπαθούσαν να τους πείσουν να κατέβουν στη Νικόπολη.

ΔΜ Of all your development actions, which one do you consider the most important?

SB Ancient Kassope would be the answer. It is a largely unknown monument in the Municipality of Preveza. It is a magical place. When I went there, I almost fainted from the excitement. The original ancient road system still survives and is an amazing urban complex. It has two theaters, one dedicated to public consultation next to the Agora and the second one with the particularity of being located high on the Acropolis. There, we did crowdfunding to carry out the study with the support of the National Bank. Now that's a miracle-a 6,000-seat theater overlooking the Ionian Sea. A French traveler wrote a work to be presented in Kassope, which we translated and will be performed next year. The play refers to the dialogue between the Romans and the Kassopeans, as the first were trying to convince the latter to leave Nikopolis.

ΔΜ Πόσο αισιόδοξος είστε με την Εύβοια;

ΣΜ Είμαι μοναχικά αισιόδοξος γιατί δυσκολεύομαι να μεταδώσω αυτή την αισιοδοξία. Ίσως γιατί οι πολίτες εκεί είναι πολύ πονεμένοι και δεν μπορείς να τους πάρεις από το χέρι και να τους πας στο μέλλον. Προσπάθησα με πολλούς τρόπους να το κάνω. Κάναμε κάποια έργα που τα ονομάσαμε φωτοδότες για να γίνουν οι οδοδείκτες του μέλλοντος. Το δικό μου έργο τελειώνει με το τέλος του χρόνου. Σε λίγο τελειώνουν όλες οι μελέτες που συγκροτούν ένα σχέδιο μοναδικής ανασυγκρότησης και σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Δεν είναι τόσο έργα υποδομής, όσο μεταρρυθμίσεις που έχουν ως επίκεντρο το δάσος και την αναγέννησή του, καθώς και τη συνολικά του δάσους με όλες τις μορφές ζωής, δημόσιας και ιδιωτικής. Προς το τέλος του χρόνου θα έχουμε ένα πρόγραμμα 400 εκατομμυρίων ευρώ που θα πάνε σε μεγάλες μεταρρυθμίσεις και όχι μόνο υποδομές. Το πιο σαφές είναι ότι θα πρόκειται για ένα πρόγραμμα εγγυημένο από τους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Δεν θα μπορεί να το κλονίσει κανένας και καμία τοξική πολιτική ατμόσφαιρα. Όλα τα έργα και οι δράσεις θα επιβλέπονται από την Ε.Ε.

ΔΜ How optimistic are you about Evia?

SB I'm pretty optimistic, but I am having difficulty conveying this optimism. Probably because the citizens there are very hurt, and you can't just take them by the hand and bring them to the future. I tried to, in many ways. We did some projects that we called photo donors in order for them to become signposts for the future. My own work ends at the end of the year. Soon, all the studies that make up a unique, European-scale reconstruction plan will end. They are not as many works of infrastructure as reforms that focus on the forest and its regeneration, as well as the dialogue between the forest and all forms of life, public and private. Towards the end of the year, we will have a 400-million euros program that will go hand in hand with major reforms and not just infrastructures. Even more importantly, this program comes with the guarantee of European institutions, so the toxic political climate cannot obstruct it. The E.U. will supervise all projects and actions.

ΔΜ Είστε από τους λίγους πολιτικούς που ενώ αναλάβετε θέσεις ευθύνης και ήσασταν μέλος της κεντρικής πολιτικής σκηνής, έχετε αφήσει μια θετική εντύπωση στον κόσμο.

ΣΜ Αυτό ας το απαντήσουν άλλοι κι όχι εγώ.

ΔΜ You are one of few politicians of whom the public has a positive opinion. At the same time, you have been part of the central political scene and undertaken positions of responsibility.

SB That is for others to answer, not me.

ΔΜ Σαφώς, αλλά το σημαντικό σας έργο δεν είναι μόνο στην κεντρική πολιτική σκηνή, αλλά εκτός αυτής. Αυτό δεν είναι συνηθισμένο στην Ελλάδα.

ΣΜ Αυτό μάλλον το οφείλω στους δύο μεγάλους μέντορες που είχα στο ξεκίνημά μου ως δήμαρχος. Είχα από μικρός μεγάλη αγάπη για τον πολιτισμό και το περιβάλλον, έτσι αμέσως μόλις έγινα δήμαρχος αναζητήσα ανθρώπους διανοούμενους. Είχα σύμβουλό μου και καθημερινό συνομιλητή μου τον Μάνο Χατζιδάκι και τον Γρηγόρη Διαμαντόπουλο -που δεν είναι τόσο γνωστός γιατί έζησε τα περισσότερα χρόνια του στο εξωτερικό, καθώς υπήρξε ένα από τα θύματα του Εμφυλίου. Ήταν ένας κορυφαίος πολεοδόμος. Συνδυαστικά οι δύο του με έβαλαν σε έναν θρόνο στον ορανό κι εγώ αρνούομαι να κατέβω. Ο Χατζιδάκις μου έλεγε να προσέχω τους δύο μεγάλους εχθρούς που έχει ο πολιτισμός και η πολιτική: τον λαϊκισμό και τον ελιτισμό. Ο Διαμαντόπουλος μου έλεγε πως ο δήμαρχος είναι σύμμαχος μόνο με τα όνειρα της πόλης του. Αν νομίζεις πως θα τιθασεύσεις κι μικροσυμφέροντα των ανθρώπων, σε μια εβδομάδα θα σε έχουν καταπιεί. Γι' αυτό μείνε εκεί ψηλά. Ήμουν πάντα αντιμετώπιος με τα όνειρά μου και προσέχα ως κόρη οφθαλμού να μην πέσω σ' αυτή τη μέγγενη του λαϊκισμού και του ελιτισμού.

ΔΜ Of course, but you have done important work not only within the central political scene but outside it as well, something we're not used to in Greece.

SB I probably owe this to my two great mentors when I started as a mayor. Ever since I was young, I have had a great love for culture and the environment, so as soon as I became mayor, I looked for intellectuals. I had Manos Hadjidakis and Grigoris Diamantopoulos, who was a master town planner, not as widely known because he lived most of his life abroad as he was a Civil War victim. The two of them combined placed me on a throne in heaven, and I refused to get off. Hadjidakis used to tell me that I should be mindful of the two big enemies of culture and politics: populism and elitism. Diamantopoulos told me that the mayor is allied only with the dreams of his city. If you think you can tame people's petty interests, they will devour you within a week. So stay up there. I've always been facing my dreams, and I was very careful not to fall into the vise of populism and elitism.

ΔΜ Η Καλαμάτα πάντα θα σας ακολουθεί, σωστά;

ΣΜ Απολύτως! Όποιος πάει στην Καλαμάτα αξίζει να δει δύο έργα. Το ένα είναι το παραλαϊκό μέτωπο. Όταν ήμουν δήμαρχος είχε δημιουργηθεί υστερία με τα μπαζώματα των ακτών. Παγκόσμια πολλές πόλεις έχασαν το παραλαϊκό τους μέτωπο. Στην Καλαμάτα η άμμος φτάνει ως το λιμάνι και τα παιδιά κάνουν μπάνιο εκεί. Δόθηκε σφοδρή μάχη γι' αυτό. Οφείλω να πω ότι ο Στέφανος Μάνος ως υπουργός Περιβάλλοντος τότε με βοήθησε να κερδίσω τη μάχη. Το άλλο μέτωπο βρήθησε να το κερδίσω η Μελίνα Μερκούρη. Πρόκειται για το ιστορικό κέντρο που δεν υπήρχε όταν ήμουν εγώ δήμαρχος. Εκεί υπήρχαν πεντάοροφες πολυκατοικίες. Μετά τους σεισμούς, με τη Μελίνα κάναμε ένα διάταγμα κατεβάζοντας τους ορόφους στους δύο, με κεραμίδια, ειδικές όψεις και ειδικά κουφώματα. Είναι ένα όνειρο! Δεν ήταν εύκολα πράγματα αυτά. Πριν από λίγους μήνες η Καλαμάτα πήρε το βραβείο της πιο πράσινης πόλης της χώρας. Έχει σώσει, επίσης, τα νεοκλασικά της. Δώσαμε μάχες εκ του συστήθην τότε. Επί δώδεκα χρόνια που ήμουν δήμαρχος είχα συνέχεια μαύρες σημαίες στην πόλη. Όταν έχω επιλάτες στον ύπνο μου βλέπω αυτές τις μαύρες σημαίες. Είναι να μην είναι σύμβολο η πόλη μου; Πάντα θα με ακολουθεί η Καλαμάτα.

ΔΜ Kalamata will always follow you, isn't it right?

SB Absolutely! Anyone who visits Kalamata should see two projects. One is the beachfront. When I was mayor, there was hysteria related to the coast's fringes. Many cities around the world have lost their beaches. In Kalamata, the sand reaches the harbor, and children bathe there. There was a fierce fight over this. I should mention that Stefanos Manos, as Minister of the Environment at the time, helped me win this battle. Melina Merkouri helped me win the other front, the historic center that did not exist when I was mayor. There used to be five-story apartment buildings. After the earthquakes, Melina and I worked on a decree to lower the floors to two with tiles, special facades, and frames. It's a dream! It wasn't easy stuff at all. A few months ago, Kalamata received the award for the greenest city in the country. Kalamata has also saved its neo-classic buildings. We fought battles at the time. During those twelve years I've been mayor, black flags constantly appeared in the city. When I sleep, these black flags are part of my nightmares. How could my own town not be a symbol? Kalamata will always follow me.

Ο creative director του brand Zeus+Dione, Marios Schwab, θεωρούνταν από τους πιο ξεχωριστούς designers του Λονδίνου. Χαρακτηριστικά, μόνο το 2006, πήρε τον τίτλο του Καλύτερου Νέου Σχεδιαστή στα British Fashion Awards. Τον συναντήσαμε στα γραφεία του ελληνικού brand, το νεοκλασικό κτίριο της οδού Τάκη, στου Ψυρρή.

The creative director of Zeus+Dione, Marios Schwab, was considered one of London's most distinguished designers. In 2006 alone, he was awarded the title of Best New Designer at the British Fashion Awards. We met him at the Greek brand's offices in the neoclassical building on Taki Street, Psirri.

Marios Schwab

The interview series

Thanassis Diamantopoulos

(INTERVIEW)

Ο Marios Schwab είναι ο Ελληνοαυστριακός σχεδιαστής μόδας, με την λονδρέζικη παιδεία και την τολμηρή νιότη, πλούσια σε ιστορίες, βιώματα και μεταβάσεις. Η συλλογή του Φθινόπωρο/Χειμώνας, για τη Zeus+Dione με τον τίτλο "Seraglio" στηρίζεται σε θεματικές των αρχών του 20ού αιώνα, όπως το ρεμπέτικο και το θέατρο σκιών, πραγματοποιώντας μια αναφορά στα παιδικά του χρόνια, με κυρίαρχα τα παραμύθια και τα τραγούδια της γλαγιάς από τη Μικρά Ασία και των φίλων του που έπαιζαν θέατρο σκιών με χειροποίητες φιγούρες.

Marios Schwab is a Greek-Austrian fashion designer with a London education and a bold youth, rich in stories, experiences, and transitions. "Seraglio," his Autumn/Winter collection for Zeus+Dione, is based on early 20th-century themes such as rebetiko music and shadow theatre, making a reference to his childhood, dominated by the fairy tales and songs of his grandmother from Asia Minor and his friends who performed shadow theatre with handmade figures.

Ο Marios Schwab γύρισε στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια των lockdown όταν και ανέλαβε creative director του brand Zeus+Dione. Το επόμενο στόιχημα είναι να συνεχιστεί η διεθνής ακτινοβολία της καριέρας του, αλλά με βάση την Αθήνα αυτή τη φορά.

Marios Schwab returned to Greece during the lockdown when he became the creative director of Zeus+Dione. The next bet is to continue the international radiance of his career but based in Athens this time.

ΘΑ Ποια φάση της καριέρας σας αντιπροσωπεύει η τελευταία σας collection "Seraglio" για το brand Zeus+Dione;

MS Την επιστροφή στη βάση, καθώς στην Αθήνα άρχισα να σκέφτομαι το design ως μέσο επαγγελματικής έκφρασης. Έτσι μέσα από τη συνεργασία με τη Zeus+Dione συμβαίνει κάτι που με εμπνέει και με αφήνει να επανέλθω σε κάποια πολύ αγαπημένα θέματα, τα οποία μπορείς να τα επενδύσεις με μόδα. Η μόδα είναι λειτουργική αλλά έχει και αισθητική. Έτσι, πολλές φορές η κατεύθυνση που μπορείς να πάρεις, δηλαδή η θεματολογία που μπορείς να καταλήξεις, ίσως είναι αρκετά αφηρημένη αλλά και νοσταλγική. Βλέπεις αρκετά αγαπημένα θέματα που έχουν σχέση με το craftsmanship και το εργόχειρο από μια αρκετά διαφορετική ματιά.

Από πολύ μικρή ηλικία έζησα σε διαφορετικές χώρες. Και είχα μια μεγάλη αγάπη στη λεπτομέρεια, την οποία μου εμφύσησαν ειδικά οι χώρες καταγωγής μου, η Ελλάδα και η Αυστρία που, παράτι πολύ διαφορετικές στις τεχνотροπίες, έχουν και οι δύο πλούσια παράδοση στο craftsmanship. Αυτό που με ελκύει στη χειρωνακτική μου δουλειά είναι πως μπορείς να μετουσιώσεις με μοντέρνο τρόπο ιδέες και στοιχεία με βάθος και νόημα, σε τεχνικό, βιώσιμο κι αισθητικό επίπεδο.

TD What phase of your career does your latest collection, "Seraglio" for Zeus+Dione, represent?

MS The return to the basics, as in Athens, I started thinking about design as a means of professional expression. So through the collaboration with Zeus+Dione, something inspires me and lets me return to some very favorite themes, where fashion is the "covering." Fashion is functional, but it also has an aesthetic. So often, the direction you can take, meaning the themes you can come up with, can be pretty abstract but also nostalgic. You see quite a few favorite themes related to craftsmanship and handicrafts from quite different perspectives. From a very young age, I lived in different countries. And I had a great love of detail, which was especially instilled in me by my home countries, Greece and Austria, which, although very different in styles, both have a rich tradition of craftsmanship. What attracts me to my handwork is that you can translate ideas and elements with depth and meaning in a modern way on a technical, sustainable, and aesthetic level.

ΘΑ Επιστρέψατε στην Ελλάδα την περίοδο του COVID-19. Έχει αλλάξει η μόδα από αυτή τη διαφορετική συγκυρία;

MS Η μόδα έκανε απλά μια σημαντική στροφή προς τη βιωσιμότητα, η οποία πλέον έχει αναδειχθεί σε σημαντικό θέμα. Το sustainability, το upcycling, αποτέλεσαν αφετηρία ενός σοβαρού διαλόγου μέσα στη μόδα, όπου συνεχίζουν να υπάρχουν πολλά σχετικά προβλήματα. Ένα μικρό brand, για

να επιβιώσει σε αυτή τη βιομηχανία, πρέπει πλέον να σκεφτεί καλύτερα τον τρόπο με τον οποίο επεξεργάζεται τα υλικά. Είναι εγχώρια ή από το εξωτερικό; Πού πάει αυτή η ύλη και πού παρασκευάζεται; Πού οργανώνεται όλη η ενδίαμηση υποδομή; Αυτό είναι πολύ σημαντικό και το έμαθα καλύτερα μέσα από το πανεπιστήμιο που δούλεψα, το University of the Arts London.

TD You returned to Greece during the COVID-19 period. Has fashion changed because of the pandemic?

MS Fashion has shifted significantly towards sustainability, which has become an important issue. Sustainability and upcycling have been the starting point of a serious dialogue within fashion, where there are still many related problems. To survive in this industry, a small brand must now think more carefully about how it processes materials. Is it domestic or from abroad? Where does this material go, and where is it manufactured? Where is all the intermediate infrastructure organized? This is very important, and I learned it best through the university I worked at, the University of the Arts London.

ΘΑ Υπάρχει επίδραση του πολέμου στην Ουκρανία στις τιμές των πρώτων υλών;

MS Ναι, αρκετά. Στο μεταξύ, τον τρόπο που επεξεργαζόμαστε την πρώτη ύλη και τη διαδικασία που θα μας οδηγήσει στο τελικό αποτέλεσμα.

TD Is the war in Ukraine affecting the prices of raw materials?

MS Yes, a significant one. On silk, the way we process the raw material and the process that will lead us to the final result.

ΘΑ Πείτε μας περισσότερα για τη νέα συλλογή.

MS Η εξιστόρηση του ρεμπέτικου και του θεάτρου σκιών, που έγινε στο event της παρουσίασης της συλλογής μου, έγινε για την επέτειο των 100 χρόνων από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Ήταν κάτι πολύ κοντινό στα προσωπικά μου βιώματα, αφού η γιαγιά μου Ελένη, κατάγεται από τη Μικρά Ασία. Ζώντας πολύ κοντά της, πήρα κάτι από την ιδιαίτερη ματιά της. Με μεγάλο ταλέντο στην εξιστόρηση και τη συζήτηση, με διαμόρφωσε πολιτισμικά, γιατί ήταν πολύ ταλαντούχα και στα δύο. Χαρακτηριστικά, τα τραγούδια που έλεγε, ήταν αυτά που οδήγησαν στο ρεμπέτικο όπως αυτό διαμορφώθηκε αργότερα στην Ελλάδα, στον Πειραιά συγκεκριμένα.

Το θέατρο σκιών παραπέμει επίσης στα παιδικά μου χρόνια. Είχα ένα συμμαθητή, τον Γιάννη, που κάθε φορά μετά το μάθημα στο Ινστιτούτο Γκαίτε,

πηγαίναμε σπίτι του, όπου όλα τα παιχνίδια που παίζαμε τα είχαν κατασκευάσει εκείνος και τα αδέρφια του με τα χέρια τους. Οι γονείς τους, τους είχαν μάθει να φτιάχνουν ωραία πράγματα. Ένα από αυτά, που θα θυμάμαι πάντα, ήταν οι πανέμορφες κούκλες από χαρτόνια που έφτιαχναν για το θέατρο σκιών. Ήταν πολύ πλούσιες σε όμορφα συναισθήματα, οι στιγμές που περνούσαμε μαζί στο σπίτι τους. Υπάρχει λοιπόν μια ιστορία πίσω από την επιλογή των θεμάτων για την παρουσίαση της καινούριας συλλογής.

TD Tell us more about the new collection.

MS The narration of the rebetiko and shadow theatre, which took place at the event of the presentation of my collection, was done for the 100th anniversary of the Asia Minor Catastrophe. It was something very close to my personal experiences, as my grandmother, Eleni, was born in Asia Minor. Living very close to her, I got something of her unique insight. With a great talent for storytelling and conversation, she shaped me culturally because she was very talented at both. For example, the songs she sang were the ones that led to rebetiko as it was later shaped in Greece, in Piraeus in particular.

Shadow theatre also harkens back to my childhood. Every time after class at the Goethe Institute, I would go with Giannis, one of my classmates, to his house, where all the games we played were handmade by him and his brothers. Their parents had taught them to make nice things. Some of them, which I will never forget, were the beautiful cardboard dolls they made for the shadow theater. The times we spent together at their house were very rich in beautiful emotions. So there is a story behind the choice of themes for the presentation of the new collection.

Creative direction: Marios Schwab / Set design: Aliki Kirmitsi / Makeup: Athena Karakitsou / Hair: Jose Quijano / Model: Kika Jovanovic (Dmodels) Photography: @Yiannis Bournias

Creative direction: Marios Schwab / Set design: Aliki Kirmitsi / Makeup: Athena Karakitsou / Hair: Jose Quijano / Model: Kika Jovanovic (Dmodels)
 Photography: ©Yiannis Bournias

ΘΔ Τι σας κινεί το ενδιαφέρον στο ρεμπέτικο, πέρα από τις παιδικές αναμνήσεις;

MS Σίγουρα το ρεμπέτικο είχε πολύ καλαισθητα στοιχεία με ισχυρές προσωπικότητες, όπως η Σωτηρία Μπέλλου και ο Βασίλης Τσιτσάνης. Η θέση της γυναίκας σε αυτό ήταν πολύ αναβαθμισμένη για τα δεδομένα της εποχής. Γενικότερα ο κόσμος του ρεμπέτικου ήταν πλούσιος σε κουλτούρα και περιεχόμενο. Αυτήν την εποχή, διαβάζω το βιβλίο ενός Έλληνα της ομογένειας στην Αυστραλία, που λέγεται "Queerbettika". Το θέμα του είναι πάρα πολύ σημαντικό κοινωνιολογικά, καθώς δείχνει το πόσο πιο ανεκτικός ήταν ο κόσμος του ρεμπέτικου, για τα δεδομένα της εποχής, ως προς τη γυναικεία ή ανδρική ομοφυλοφιλία.

Με ενδιέφερε πάρα πολύ το θέμα και με βοήθησε να εμπνευστώ τα πατρόν υφάσματα. Ακόμο, με επηρέασε το είδος ντυσίματος και ο τρόπος που οι ρεμπέτες επέλεγαν να φορέσουν συγκεκριμένα ρούχα.

TD What makes you interested in rebetiko, apart from your childhood memories?

MS Rebetiko had some very elegant elements and strong personalities, such as Sotiria Bellou and Vassilis Tsitsanis. The place of women in it was very elevated for the standards of the time. In general, the world of rebetiko was rich in culture and content. At this time, I am reading a book by a Greek expatriate in Australia called "Queerbettika." Its subject is very important sociologically, as it shows how much more tolerant the rebetiko world was, by the standards of the time, of female or male homosexuality.

I was very interested in the subject, and it helped inspire the patterned fabrics. Still, I was influenced by the type of dress and the way the rebetiko followers chose to wear certain clothes.

ΘΔ Μικρός θέλατε να γίνετε χορευτής. Πώς αλλάξατε σε σχεδιαστής μόδας;

MS Η πρώτη επαφή με τη μόδα ήρθε από την οικογένεια. Δηλαδή η μητέρα και η θεία μου, που είχαν σπουδάσει και οι δύο στο εξωτερικό, είχαν έναν ιδιαίτερο τρόπο να φτιάχνουν μέσω της μοδίστρας και να φοράνε τα ρούχα. Είχαν έναν πολύ ιδιαίτερο τρόπο να επιλέγουν τα υφάσματα και ήταν πολύ ισχυρές προσωπικότητες και οι δύο τους. Αυτή η ατμόσφαιρα με έφερε κοντά στη μόδα. Μου άρεσε πολύ να δουλεύω επίσης με τα χέρια μου. Ακόμη και σήμερα, όταν βρίσκομαι σε έναν χώρο και βλέπω κάποιον να ασχολείται, κατασκευάζοντας κάτι με τα χέρια του είναι ένα θέαμα που με αγγίζει, με συγκινεί. Εξίσου μου αρέσει να βλέπω και μια μηχανή να κάνει τη δουλειά. Είναι αυτά τα δύο αντιφατικά στοιχεία, πολύ σημαντικά. Αυτό το στοιχείο της επαφής του ανθρώπου με ένα υλικό, που του δίνει μορφή με τα χέρια του με μεράκι και χρόνο, είναι πολύ σημαντικό. Για αυτό έχει σημασία να χρησιμοποιήσεις τρόπους παραγωγής που συμβαδίζουν με παλιές τεχνικές -οι οποίες χάνονται δυστυχώς- για την επεξεργασία της πρώτης ύλης. Άρα όλα αυτά, μαζί με τις ραφές, αποτελούν μέρος της διαδικασίας παρασκευής ενός ρούχου που είναι φτιαγμένο στο πρότυπο ενός σώματος. Τα τρυπώματα υπήρχαν στην collection όχι μόνο για να δείξουν τη μορφή του σώματος με την τεχνοτροπία που κόβονται οι κούκλες στο θέατρο σκιών. Υπήρχαν κοψίματα πάνω σε μια εντελώς μαύρη σιλουέτα για να δώσουν τη μορφή του σώματος τα οποία έδιναν το ύψος που είχαν οι χαρακτήρες που υποδύονταν οι κούκλες.

TD As a child, you wanted to be a dancer. How did you decide to become a fashion designer?

MS My first contact with fashion came from my family. My mother and aunt, who had both studied abroad, had a particular way of making clothes through the dressmaker and wearing them. They had an extraordinary way of choosing fabrics and were both influential personalities. That atmosphere brought me close to fashion. I really enjoyed working with my hands as well. Even today, when I am in a place and I see someone working, making something with their hands, it is a sight that touches me and moves me. Equally, I love to see a machine doing the work. These two contradictory elements are essential. This element of a person's contact with a material, giving it form with their own hands with time and care, is very important. That's why it's important to use production methods that are in line with old techniques - which, unfortunately, are being lost - for processing the raw material. So all this, together with the stitching, is part of the process of making a garment that is made to the pattern of a body. The piercings were in the collection not only to show the shape of the body in the style that the dolls are cut in the shadow theatre. There were cuts on a completely black silhouette to give the body shape, which looked like the characters the dolls represented.

ΘΔ Πώς έγινε η επαφή με τη Zeus+Dione;

MS Έγινε κατά τη διάρκεια των lockdown, όταν μάλιστα είχαν κλείσει τα σύνορα. Ήταν δύσκολη απόφαση γιατί, είχα μια σημαντική δουλειά στο Λονδίνο και η σχέση μου βρισκόταν επίσης εκεί. Σε πρώτη φάση ήταν εντελώς προσωπικός ο λόγος της επιστροφής. Ήθελα να βρισκομαι κοντά στους γονείς μου. Μου έγινε η πρόταση από τη Zeus+Dione και επέλεξα να κάνω μια collection για το 1821 αλλά για την υλοποίησή της ήταν πολύ δύσκολο να κάνω έρευνα. Ήρθα διαδικτυακά σε επαφή με ανθρώπους που είχαν συλλογές από παραδοσιακές ενδυμασίες, σκόρα και στο Λονδίνο. Το μουσείο Μπενάκη έκανε μια πολύ σημαντική έκθεση και συνεργαστήκαμε το καλοκαίρι του 2021. Μ' άρεσε η αφηρημένη αποτύπωση της ελληνικής σημαίας σε ένα φόρεμα.

TD How did the contact with Zeus+Dione happen?

MS It happened during the lockdown when the borders were closed. It was a difficult decision because I had an important job in London and my relationship was also living there. At first, coming back was based on a personal reason; I wanted to be close to my parents. I had an offer from Zeus+Dione, and I chose to do a collection about 1821, but it was challenging to do my research. I got in touch online with people who had collections of traditional costumes, even in London. The Benaki Museum did a significant exhibition, and we collaborated in the summer of 2021. I liked the abstract depiction of the Greek flag on a dress.

Creative direction: Marios Schwab / Set design: Αλίκη Κιμπίτσι / Makeup: Αθηνά Καρακίτσιου / Hair: Jose Quijano / Model: Κίρα Γιουβανovic (Umovels) Photography: Stratis Bournidas

ΘΔ Ποιες επιρροές που απέρριπτες παλιότερα θα τις δεχόσουν τώρα ως creative director της Zeus+Dione;

MS Η ελληνική επιρροή υπάρχει πάντα στη δουλειά μου, αλλά όπως λέω και σε πιο νέους σχεδιαστές, δεν πρέπει να γίνεται πολύ συγκεκριμένη. Η μαυροφορεμένη γυναίκα, από την ελληνική τραγωδία μέχρι τη χήρα, είναι σημαντικό στοιχείο στο σχεδιασμό μου. Υπάρχει ένα μυστήριο, η κιαροσκοπία, το φως και η σκοτεινότητα στη θρησκεία. Ως πηγή έμπνευσης, πάντα με ενδιέφερε η μοιραία γυναίκα, η οποία δεχόταν σεξιστική κριτική και αγόλια. Στα 15 μου έφυγα από την Ελλάδα και βρέθηκα σε ένα σχολείο μόνο με γυναίκες, το οποίο αποτέλεσε δεξαμενή έμπνευσης. Και το ρεμπέτικο εξιστορεί πολλές φορές πράγματα για τη "femme fatale". Στο DNA του Marios Schwab υπήρχε πάντα αυτή η γυναίκα. Αλλά ένας σχεδιαστής πρέπει να είναι εύκαμπτος. Γιατί ο κόσμος αλλάζει. Και αλλάζουμε κι εμείς, ευτυχώς. Ειδικό όταν είσαι conceptually driven. Δεν θα έκανα ποτέ μια συλλογή εμπνευσμένη από την «Αλίκη στο ναυτικό».

Αν δεν ήμουν στο Λονδίνο δεν θα είχα φτάσει εκεί που έφτασα. Στη δουλειά μου υπάρχει το μεράκι και η πειθαρχία. Αυτό είναι πολύ σημαντικό πράγμα και το έχω, όταν θέλω να κάνω κάτι.

TD What influences that you rejected before would you accept now as creative director of Zeus+Dione?

MS Greece as an influence is always present in my work, but I always say to young designers that it shouldn't be too specific. From Greek tragedy to the widow, the black-clad woman is an essential element in my design. There is a mystery, chiaroscuro, light and darkness in religion. As a source of inspiration, I have always been interested in the femme fatale, who received sexist criticism and comments. When I was 15, I left Greece and found myself in an all-female school, a reservoir of inspiration. And rebetiko often tells things about the femme fatale. In Marios Schwab's DNA, there was always this woman. But a designer has to be flexible because the world is changing. And we are changing, too, thankfully, especially when you're conceptually driven. For example, I would never make a collection inspired by the movie "Alice in the Navy."

If I hadn't been in London, I wouldn't have been who I am. In my work, there is passion and discipline. That's a very important thing, and I have that when I want to do something.

Η Διευθύνουσα σύμβουλος του ΚΠΙΣΝ, στη συνέντευξη που μας παραχώρησε, κάνει μια εις βάθος αποτίμηση των 6 ετών λειτουργίας του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, με το βλέμμα όμως στραμμένο στο μέλλον.

The managing director of the SNFCC, in the interview she granted us, gave an in-depth assessment of the six years of operation of the Stavros Niarchos Foundation Cultural Center while aiming for the future.

(INTERVIEW)

Elly Andriopoulou

The interview series

Dionisis Marinos

Έχουν περάσει έξι χρόνια από τον Ιούνιο του 2016, οπότε και το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος άνοιξε τις πόλες του για το κοινό. Ήταν μια καθοριστική στιγμή για τα πολιτιστικά πράγματα. Αποδείχθηκε έμπρακτα πως το ΚΠΙΣΝ αναδείχθηκε σε τόπο συνάντησης ανθρώπων ανεξάρτητα από το πολιτιστικό συγκείμενο. Πλέον, είναι ένας αστικός χώρος αιχμής που έχει καθορίσει τα πράγματα της πόλης και τις συνήθειες των κατοίκων της.

It has been six years since June 2016, when Stavros Niarchos Foundation Cultural Center opened its doors to the public. It was a culturally defining moment. In practice, it turned out that the SNFCC emerged as a meeting place for people regardless of cultural context. Now, it's a cutting-edge urban space that has determined aspects of the city as well as the habits of its inhabitants.

DM Τι να περιμένουμε από το ΚΠΙΣΝ στο τέλος της χρονιάς, αλλά και μέσα στο 2023; Τι ετοιμάζετε για μας;

EA Οργανώνουμε την καλλιτεχνική μας σεζόν 22-23 (Οκτώβριος-Απρίλιος) σε σειράς εκδηλώσεων που έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά. Στη μουσική επανέρχονται οι εκδηλώσεις «Cosmos», οι οποίες περιλαμβάνουν σύγχρονη κλασική μουσική με μεγάλα ονόματα. Επιστρέφουν τα «Jazz Chronicles» με Έλληνες και ξένους δημιουργούς και εγκαινιάζουμε μια νέα σειρά που λέγεται «MicroCosmos» όπου θα φιλοξενήσουμε Έλληνες και ξένους καλλιτέχνες που ανήκουν στη σύγχρονη μουσική σκηνή. Ταυτόχρονα επιστρέφουν οι «Παραβάσεις», το θεατρικό αναλόγιο του Κέντρου Πολιτισμού. Από τις εικαστικές εκδηλώσεις ανοιχτού χώρου θα έχουμε το Maman της Louise Bourgeois, σε συνεργασία με το NEON, έως τις αρχές Νοεμβρίου και την άνοιξη θα παρουσιάσουμε ένα νέο έργο τέχνης στον δημόσιο χώρο. Η σύγχρονη τέχνη στον δημόσιο χώρο είναι από τους βασικούς πυλώνες του προγραμματισμού μας και πλαισιώνεται με διάφορες δράσεις και εκπαιδευτικά-σχολικά προγράμματα, με διαλέξεις, με δραστηριότητες για παιδιά, έτσι ώστε οι επισκέπτες μας να εμβαθύνουν σ' αυτό που βλέπουν τυχαία όταν επισκέπτονται το Κέντρο Πολιτισμού. Φυσικά δεν πρέπει να ξεχνάμε τις χριστουγεννιάτικες εκδηλώσεις που είναι το highlight της χρονιάς. Εκείνες τις μέρες θα γίνουν αρκετές συναυλίες, θα παρουσιαστεί η παιδική χριστουγεννιάτικη παράσταση, θα λειτουργεί το παγοδρόμιο, και θα βρίσκονται στο Πάρκο Σταύρος Νιάρχος φωτιστικές εγκαταστάσεις. Μάλιστα φέτος κάναμε ανοιχτό κάλεσμα σε Έλληνες και Ελληνίδες δημιουργούς με σκοπό να φιλοξενήσουμε μια φωτιστική εγκατάστασή τους. Για την άνοιξη προετοιμάζουμε ένα φεστιβάλ που διεξάγεται ήδη σε 30 χώρες και θα το φέρουμε στην Ελλάδα. Θα πρέπει να σημειώσουμε πως όλες αυτές οι εκδηλώσεις είναι δωρεάν για το κοινό χάρη στη δωρεά του Ίδρυματος Σταύρος Νιάρχος.

Image courtesy of SNFCC
Photography: @Nikos Karanikolas

DM What to expect from the SNFCC at the end of the year, but also in 2023? What are you preparing for us?

EA We are organizing our artistic season 22-23 (October-April) in a series of events with some common characteristics. Music events like «Cosmos» return, including modern classical music and some important names. The «Jazz Chronicles» return with Greek and foreign creators while we are launching a new series called «Micro-Cosmos», where we will host Greek and foreign artists who belong to the contemporary music scene. At the same time, «Transgressions», the theatrical lectern of the Culture Center, returns. In open space visual events, we will host Maman by Louise Bourgeois, in collaboration with NEON, until the beginning of November, and in the spring, we will present a new work of art in the same public space. Contemporary art in public space is one of the basic pillars of our programming. It is framed by various actions and educational-school programs, with lectures and activities for children so that our guests can delve into what they happen to see when they visit the Cultural Center. Of course, we shouldn't forget the highlight of the year: Christmas events. There will be several concerts, a children's Christmas show, an ice rink, and lighting installations on those days. In fact, this year, we made an open call to Greek creators to host their lighting installations. For spring, we are preparing to host in Greece a festival already taking place in 30 countries. It should be noted that all these events are free to the public thanks to the donation of the Stavros Niarchos Foundation.

DM Ποιος είναι ο ρόλος του ΚΠΙΣΝ στην πόλη; Πώς διαμορφώνει μια ζωντανή κατάσταση με την αστική πραγματικότητα;

EA Έξαρχής το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος είχε ένα συγκεκριμένο όραμα για το ΚΠΙΣΝ. Αυτό ήταν η δημιουργία ενός δημόσιου χώρου που θα είναι προσβάσιμος από όλο τον κόσμο έτσι ώστε ο επισκέπτης να μπορεί να μετέχει σε διάφορες εκδηλώσεις και να εμπλουτίσει την καθημερινότητά του. Απευθύνεται σε όλους και συμπεριλαμβάνει όλους. Μετά από πέντε γεμάτα χρόνια λειτουργίας αυτόν τον σκοπό τον έχουμε πετύχει. Όλος ο κόσμος έχει αγκαλιάσει το ΚΠΙΣΝ, άνθρωποι

όλων των ηλικιών και διαφορετικού υπόβαθρου. Αυτό το στοιχείο το έχουμε κερδίσει. Το ΚΠΙΣΝ είναι χώρος γνώσης και αναψυχής. Με τον τρόπο που λειτουργούμε έχουμε επαναπροσδιορίσει τη σχέση του επισκέπτη με τον δημόσιο χώρο και με πολύ συνειδητό τρόπο προσπαθούμε η επίσκεψη στον δημόσιο χώρο να εμπλουτίζει τη ζωή των επισκεπτών μας. Τώρα βλέπουμε να συμβαίνει κάτι αντίστοιχο και σε άλλους δημόσιους χώρους και καλώς συμβαίνει. Θέλουμε να πιστεύουμε ότι ο τρόπος λειτουργίας μας αποτέλεσε ένα πρότυπο. Παράλληλα, στο ΚΠΙΣΝ έχουμε τη συνύπαρξη τριών διαφορετικών στοιχείων: της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδας και του Πάρκου Σταύρος Νιάρχος. Αυτό δίνει τη δυνατότητα για συνεργείες μεταξύ των τριών φορέων, αλλά και για διαφορετικά ερεθίσματα. Ακόμα και η Λυρική Σκηνή που μπορεί σε ένα παιδί να φαίνεται κάτι «ξένο», όταν κάνει πατίνα ακριβώς απ έξω, αμέσως του γίνεται οικεία. Το ίδιο ισχύει και με το κτίριο της Βιβλιοθήκης, γεμάτο βιβλία, στο οποίο βρίσκεται όμως και ο ειδικά διαμορφωμένος λόφος για παιδιά όπου μπορούν να δανειστούν και να διαβάσουν βιβλία. Αυτά όλα δίνουν ερεθίσματα στους επισκέπτες να κάνουν πράγματα ακόμα κι αν δεν τα είχαν προγραμματίσει.

DM What is the role of SNFCC in the city? How does it form a living situation within the urban reality?

EA Since the beginning, Stavros Niarchos Foundation has had a specific vision for the SNFCC. This was the creation of a public space that will be accessible to everyone so that the visitor can participate in various events and enrich daily life. It is addressed to everyone, and everyone is included. After operating for five full years, we have achieved this goal. The world has embraced SNFCC, people of all ages and backgrounds. We have won this bet. The SNFCC is a place of knowledge and recreation. The way we operate has redefined visitors' relationship with public space. In a very conscious way, we try so that the visit to this public space enriches our visitor's life. Now we are happy to see something similar happening in other public places. We'd like to believe that our modus operandi has set a precedent. At the same time, in SNFCC, three different elements coexist: The National Opera, the National Library of Greece, and Stavros Niarchos Park. This makes it possible for synergies between those three elements as well as other stimuli. Even the Opera, which may look kind of «strange» to a child, becomes much more familiar when he skates right outside it. The same applies to the library building, full of books, where there is also a specially shaped hill for children, where they can borrow and read books. All these urge visitors to try things even if they hadn't planned to all along.

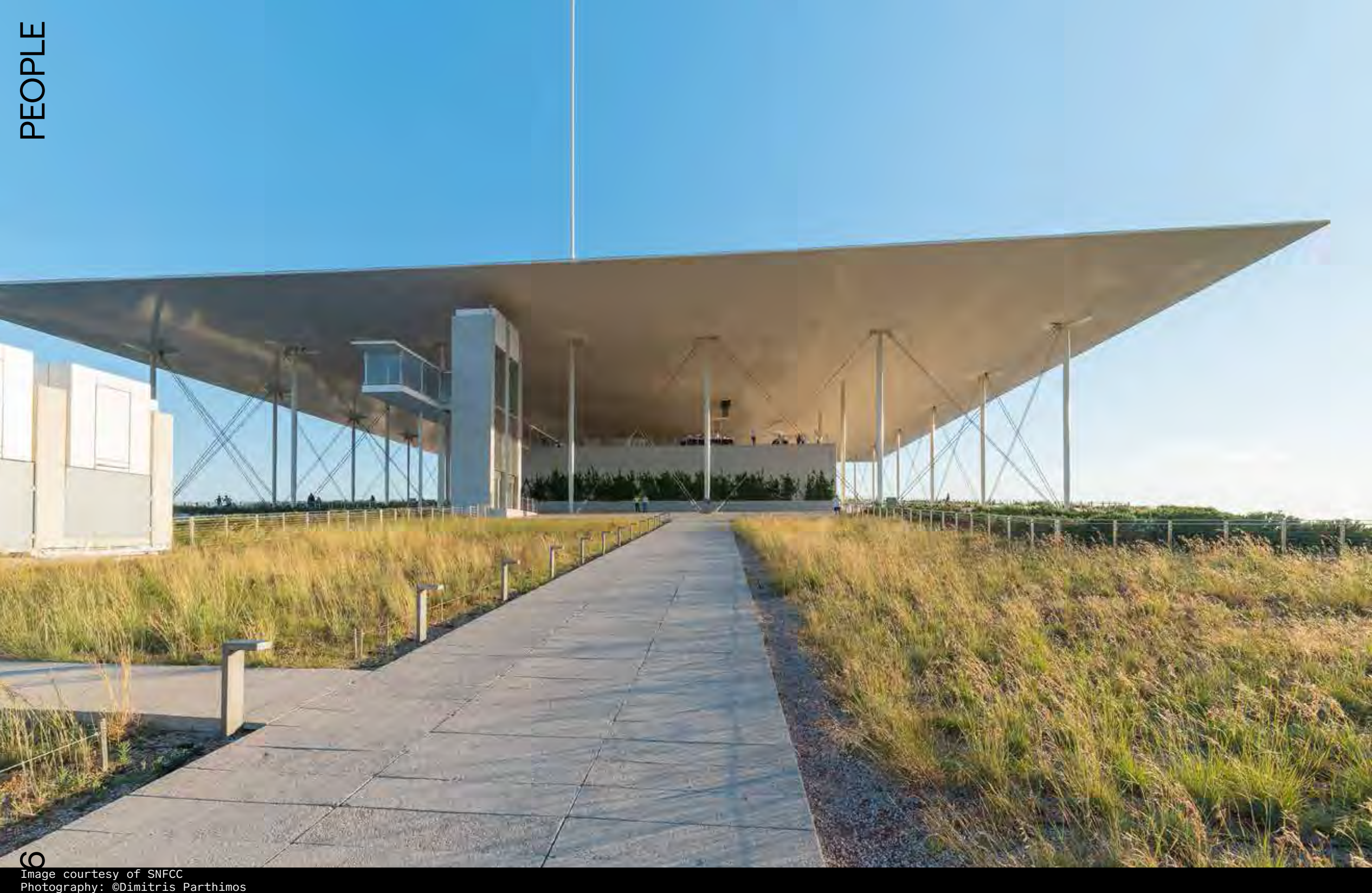
DM Υπάρχει μια μορφή οικειώσης με την τέχνη έστω και με υποδόριο τρόπο. Κι αυτό πρέπει να πιστωθεί στο ΚΠΙΣΝ.

EA Αυτό δεν συμβαίνει τυχαία, είναι στόχος μας. Οι έρευνες που διεξάγουμε μας έχουν δείξει πως η συντριπτική πλειοψηφία των επισκεπτών μας έρχεται στο ΚΠΙΣΝ για βόλτα και όχι για κάποιο συγκεκριμένο λόγο. Εμείς θέλουμε σ' αυτή τη βόλτα να έχει τυχαίες συναντήσεις με έργα τέχνης, με μουσική, με μια συναυλία ή μια προβολή ταινίας στο Ξέφωτο του Πάρκου Σταύρος Νιάρχος. Είναι κάτι που επιδιώκουμε έτσι ώστε να έρθει ο κόσμος σε επαφή με τη σύγχρονη τέχνη. Το βλέπεις ειδικά πώς επιδρά αυτό στα μικρά παιδιά. Σε βάθος χρόνου όλα αυτά τα ερεθίσματα αλλάζουν τις προσαρμόνουσες μιας ολόκληρης γενιάς.

DM There is a form of familiarity with art, even subcutaneously. And this should be credited to the SNFCC.

EA This does not happen by chance; it is our goal. Our research has shown us that the vast majority of our visitors come to the SNFCC just for a walk and not for some specific reason. We want this walk to have random encounters with works of art, music, concert, or a film screening at the Stavros Niarchos Park Clearing. We do pursue this so that people come into contact with contemporary art. It can especially be seen in the way children are affected by art. Over time, all these stimuli change the perception of an entire generation.

16
Image courtesy of SNFCC
Photography: @Dimitris Parthimos

DM Βγαίνουμε από μια «κλειστή» περίοδο. Αυτό βοηθάει στο να γίνουν και πιο πρωτοποριακά πράγματα;

EA Σε σχέση με άλλους πολιτιστικούς χώρους είχαμε το πλεονέκτημα του Πάρκου. Ακόμη και κατά τη διάρκεια της πανδημίας, οι εξωτερικοί χώροι απέκτησαν διαφορετική σημασία για τον κόσμο. Αυτό μας ενθάρρυνε ακόμα περισσότερο να σκεφτούμε πώς αξιοποιούμε αυτόν τον δημόσιο χώρο. Μετά από δύο χρόνια πανδημίας υπάρχει μια μαξιμαλιστική τάση σε όλους τους τομείς. Τον Σεπτέμβριο του 2022 είχαμε ένα μεγάλο αριθμό εκδηλώσεων. Εισπράττουμε την ανάγκη του κόσμου να μοιραστεί τις εμπειρίες του, αλλά κι εμείς έχουμε την ανάγκη της δημιουργίας. Αυτό που έχει αλλάξει δεν είναι το να κάνουμε κάτι πιο «ακραίο», αλλά να ασχοληθούμε με ζητήματα που απασχολούν την κοινωνία σήμερα. Το θέμα της περιβαλλοντικής κρίσης είναι μέρος του καθημερινότητάς μας. Όπως τα θέματα της έμφυλης ταυτότητας ή της συμπερίληψης που έχουν πλέον αναδυθεί. Η δική μας προσπάθεια είναι ακόμα πιο έντονη να ευαισθητοποιήσουμε τον κόσμο γύρω από αυτά τα ζητήματα. Έχουμε παράδοση στα περιβαλλοντικά σχολικά προγράμματα, καθώς θεωρούνται από τα καλύτερα στην Ελλάδα. Προσπαθούμε μέσα από δράσεις και εμπειρίες να βοηθήσουμε την ανάδειξη των κοινωνικών ζητημάτων.

DM We are coming out of a "closed" period. Does this help more innovative things happen?

EA Compared to other cultural spaces, we had the advantage of the Park. Even during the pandemic, outdoor spaces took on a different meaning for the world. This encouraged us even more, to think about how we make use of this public space. After two years of this pandemic, there is a minimalistic tendency in all aspects. In September 2022, we had a large number of events. We recognize people's need to share their experiences as well as our need to create. What has changed doesn't have as much to do with "extreme" as it has to do with focusing on issues that concern today's society. The issue of environmental crisis has become part of our daily life. Much like the rise of gender identity and/or inclusion rights. Our effort is even more intense to educate everyone about these issues. We have a tradition in environmental school programs, which are considered among the best in Greece. Through action

and experiences, we try to help the emergence of social issues.

DM Εσάς τι σας κινητοποιεί ως άνθρωπο;

EA Το να μαθαίνω καινούρια πράγματα και να εξελίσσομαι. Με ενδιαφέρει ο αντικτυπος στην ομάδα μου, αλλά και στους επισκέπτες. Στο ΚΠΙΣΝ έχουμε τη μεγάλη ευλογία να βλέπουμε την επίδραση των όσων κάνουμε αυτόματα σε ανθρώπους. Συνήθως, σε άλλες δουλειές, όταν είσαι στα κεντρικά γραφεία, δεν έχεις τη δυνατότητα να δεις την επίδραση στον κόσμο όπως έχουμε εμείς. Μια ολόκληρη ομάδα κοπιάζει για να γίνουν όλες αυτές οι εκδηλώσεις και κινητοποιείται βλέποντας άμεσα το αποτέλεσμα.

DM What motivates you as a person?

EA I am learning new things and evolving. I care about the impact on my team but also on visitors. At SNFCC, we are blessed to see our work's effect on people immediately. In most cases, when you're at headquarters, you don't get to see the impact on people like we do. An entire team works hard to plan all these events and gets mobilized by seeing the result directly.

DM Το προσωπικό σας όραμα ποιο είναι;

EA Η επίδραση, θα έλεγα, από διαφορετικούς ρόλους ή οργανισμούς. Για το ΚΠΙΣΝ είναι στόχος μου να είμαστε πρότυπο λειτουργίας ενός οργανισμού που ανήκει 100% στο Δημόσιο και υπηρετεί τον Έλληνα πολίτη. Εκτός της επίδρασης που θέλουμε να πετύχουμε με νέες δράσεις θέλουμε να κάνουμε τους επισκέπτες να μην θυμούνται καν πώς ήταν εδώ ο χώρος πριν δημιουργηθεί το ΚΠΙΣΝ. Ξαν να ήταν πάντα εδώ! Να έχουμε μπει τόσο μέσα στην καθημερινότητά τους.

DM What is your personal vision?

EA The effect, I would say, of different roles or organizations. For the SNFCC, my goal is to be a model of operation of an organization that belongs 100% to the State and serves Greek citizens. Apart from the effect we want to achieve with new initiatives, we also aim to make visitors have trouble remembering what this place even looked like before SNFCC was created. Like it was always here! To be that integrated into their daily life.

DM Οι φιλοδοξίες σας ποιες είναι;

EA Με ενδιαφέρει όπου είμαι να μπορώ να έχω επίδραση μέσα από τον ρόλο μου. Το ΚΠΙΣΝ είναι σαν παιδί μου, όπως και πολλών άλλων ανθρώπων. Δούλεψα πάνω σ' αυτό το project για οκτώ χρόνια στο Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος πριν αναλάβω το ρόλο. Ασχολήθηκα με σχεδόν όλες τις πτυχές του, από τη στιγμή που μπήκε η πρώτη μπουλντόζα. Φυσικά, δεν ήμουν η μόνη. Υπήρχε πάρα πολύς κόσμος που ασχολήθηκε εξίσου ενεργά. Συναισθηματικά αυτό το project έχει μεγαλύτερη βαρύτητα από οτιδήποτε άλλο έχω κάνει στην καριέρα μου. Δεν σκέφτομαι το επόμενο βήμα.

DM What are your ambitions?

EA I'm interested in being able to have an impact through any role I take on. The SNFCC is like my child, as it is to many other people. Before taking on this role, I worked on this project for eight years at the Stavros Niarchos Foundation. I have been involved in almost all aspects since the first bulldozer entered. Of course, I wasn't alone. Many people were equally and actively involved. Emotionally this project has more weight than anything else I've done in my career. I don't think about the next step.

DM Η τέχνη πώς παρεισφύρει στη ζωή σας;

EA Η τέχνη είναι μέρος της ζωής μου. Η μουσική, ας πούμε, είναι κάτι που υπάρχει στην καθημερινότητά μου σε μεγάλο βαθμό. Αυτό όμως που επιδιώκω είναι να επισκέπτομαι μουσεια σύγχρονης τέχνης. Μου αρέσει να βλέπω πράγματα που δεν γνωρίζω ή δεν καταλαβαίνω. Αυτό έχει ενδιαφέρον για μένα. Η σύγχρονη τέχνη με συγκινεί περισσότερο γιατί μου προκαλεί την περιέργεια.

DM How does art intervene in your life?

EA Art is part of my life. Music, for example, is a large part of my daily life. What I really seek after is visiting modern art museums. I like seeing things that I don't know or don't understand. It's interesting to me. Contemporary art excites me more because it makes me curious.

Μεγαλωμένη στο αιώνιο καλοκαίρι της αγαπημένης της Βουλιαγμένης, η Μαριαλένα Τσόλκα ανήκει στη νέα γενιά των αρχιτεκτόνων που διαμορφώνουν τη νέα ταυτότητα της Αθηναϊκής Ριβιέρας. Κινηματογραφική με κι αντιληπτή απ' όλες τις αισθήσεις, η αρχιτεκτονική της σε μεταφέρει σε τόπους, πέρα από το χώρο. Σε τόπους που ονειρεύεσαι να ζεις.

Raised in the eternal summer of her beloved Vouliagmeni, Marielena Cholka belongs to the new generation of architects shaping Athenian Riviera's new identity. Cinematic but also perceived by all the senses, its architecture transports you to places beyond space. In places, you dream of living.

A house by the sea

(ARCHITECTURE)

Danaï Makri

Οι γυάλινοι όγκοι έχουν καθοριστικό ρόλο στο χώρο, είτε σύμφωνα με την παραδοσιακή χρήση του γυαλιού -την επικοινωνία και την εξωστρέφεια- ή με μία νέα και φαινομενικά αντιφατική, τη δημιουργία ατομικών, εσωτερικών κόσμων. Το άπλετο φυσικό φως πολλαπλασιάζεται μέσα σε κρυστάλλινες αντανακλάσεις. Οι οπτικές ψευδαισθήσεις αφήφούν τη βαρύτητα και οι απρόσμενες υδάτινες εμφανίσεις σαγηνεύουν. Αυτά τα στοιχεία συνυπάρχουν στο design του γραφείου Tsolka Architects.

Glass volumes have a decisive role in space, either according to traditional use of the glass - communication and extroversion - or through a new and seemingly contradictory role, creating individual inner worlds. The abundant natural light is multiplied in crystalline reflections. Gravity-defying optical illusions and unexpected aquatic appearances are captivating. These elements coexist in Tsolka Architects' design.

Χωρίς να αποκλείονται τα νησιά, το μεγαλύτερο μέρος του έργου του βρίσκεται στα νότια προάστια της Αθήνας. Η εντύπωση είναι ξεκάθαρη: η αίσθηση της αυθεντικής μεσογειακής Ριβιέρας διαμορφώνεται με συστατικά της τα καθαρά ελληνικά στοιχεία, τα οποία μεταπλάθονται για να ανταποκριθούν σε έναν κοσμοπολίτικο, διεθνή τρόπο ζωής.

Not excluding the islands, most of the office's work is in the southern suburb of Athens. The impression is clear: the sensation of the authentic Mediterranean Riviera is formed through its ingredients, pure Greek elements, transformed to correspond to a cosmopolitan, international lifestyle.

Η Μαριαλένα Τσόλκα, founder του γραφείου Tsolka Architects γνωρίζει βιωματικά τον ονειρικό τόπο που αυτή τη στιγμή αποτελεί τον σκληρό πυρήνα της ανάπτυξης. Έτσι, σχεδιάζει συναισθηματικά, με τον ενθουσιασμό και το πάθος της παιδικότητας, αλλά και τη φροντίδα και την αγάπη που έχει αναπτύξει για την περιοχή. Παράλληλα διαθέτει τη γνώση, την επιμονή και την εφευρετικότητα που αρμόζει σε ένα γραφείο με πολυετή πορεία.

Marielena Tsolka, the founder of the Tsolka Architects office, knows from experience the dream place that is currently the hard core of development. So, she designs emotionally, with the enthusiasm and passion of childhood, but also with the care and love he has developed for this region. At the same time, she has the knowledge, persistence, and ingenuity befitting an office with many years of experience.

Πράγματι, το γραφείο ξεκίνησε ως κατασκευαστικό γραφείο στη Γλυφάδα, από τον Νίκο Τσόλκα. Εντωμεταξύ το 2015 η Μαριαλένα Τσόλκα ίδρυσε το αρχιτεκτονικό της γραφείο. «Ξεκίνησα εργαζόμενη από το σπίτι μου. Εκεί βρισκόμασταν πρώτα εγώ, έπειτα άλλα δύο άτομα, σε ένα τραπέζι και οι τρεις με έναν σάκο του μποξ και υπολογιστές», θυμάται η Μαριαλένα Τσόλκα. Σήμερα τα δύο γραφεία έχουν συγχωνευθεί και λειτουργούν με έδρα τη Βουλιαγμένη.

Indeed, the office started as a construction office in Glyfada by Niko Tsolka. Meanwhile, in 2015 Marielena Tsolka founded her architectural office. "I started working from my home. At first, it was just me, then two other people, all three of us around a table with a punching bag and computers", Marielena Tsolka recalls. Today the two offices have merged, operating with Vouliagmeni as their headquarters.

ΤΟ ΝΕΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΣΠΙΤΙ ΒΙΩΝΕΙ ΤΙΣ 4 ΕΠΟΧΕΣ

Στα πρώια χρόνια της ζωής της, η Μαριαλένα Τσόλκα έζησε στην ανήν πλευρά της Βουλιαγμένης. Έναν τόπο-σύμβολο για το αιώνιο καλοκαίρι που, αν και βρίσκεται σχεδόν μέσα στον ιστό της πόλης, προσφέρει στον κάτοικο την απόλαυση της ζωής σε απόλυτη επαφή με τη φύση. Παράλληλα, τόπος προοδευτικός, όπως άλλωστε αρμόζει σε όλους όσους διαπνέονται από το θαλασσινό κλίμα, η Βουλιαγμένη ευνοεί έναν ελεύθερο σχεδιασμό, που ενσωματώνει μοντέρνα στοιχεία. Θέτει ωστόσο τα όριά του μέσα ακριβώς από τα στοιχεία του γενναϊόδωρου τοπίου της.

THE NEW MEDITERRANEAN HOME EXPERIENCES THE FOUR SEASONS

In the early years of her life, Marielena Cholka got to experience a pure side of Vouliagmeni. A place - a symbol of eternal summer that, although located almost in the fabric of the city, offers the resident life enjoyment in absolute contact with nature. At the same time, a progressive place, as is fitting for any place that enjoys contact with the sea, Vouliagmeni favors a free-form design, incorporating modern elements. Yet, it sets a limit within precisely the elements of its generous landscape.

Μέρος αυτού του τρόπου ζωής και αισθητικής αποτυπώνεται στην κατοικία "Iasonos Penthouse", ένα κτίριο που σχεδιάστηκε πολλές φορές, σε να περνά από την εφηβεία του, στην ωριμότητα. Ξεκινήσαμε σχεδιάζοντας το εξωτερικό, σε αυτό το κτίριο που η αρχική του σύλληψη ήταν να φαινόταν σαν μία μονοκατοικία. Σχεδιάσαμε με εισαγωγή εις όποιον, κτιζόμε ανάποδα με βάση αυτά που δεν θέλαμε, σε να οβήνουμε πάνω σε μουτζουρωμένο χαρτί για να βγάλουμε το design. Φιλοδοξία μας ήταν να προκαλέσουμε τα όρια της βαρύτητας: δεν θέλαμε να ενώσουμε τις πέργκολες, δεν θέλαμε οι κολώνες να βγαίνουν από το σπίτι, ολοκληρώνοντας μία "επανάσταση" για τους στατικούς! Έπειτα, δοκιμάσαμε την συστήρη, μοντέρνα αρχιτεκτονική, με τους έντονους όγκους που επαναπροσδιορίζουν το σύγχρονο σπίτι. Στο εσωτερικό αυτή η διάθεση ανατρέπεται, με τα φυσικά υλικά και την παντοδυναμία του λευκού. Εδώ η φύση βρίσκεται παντού. Το έξω γίνεται μέσα και το μέσα έξω. Έτσι, έχουμε ένα σπίτι που ανταποκρίνεται στις 4 εποχές».

Part of this way of life and aesthetics is reflected in residence "Iasonos Penthouse," a building that was designed many times as if going through adolescence and maturity. "We started by designing the exterior of this building, whose original

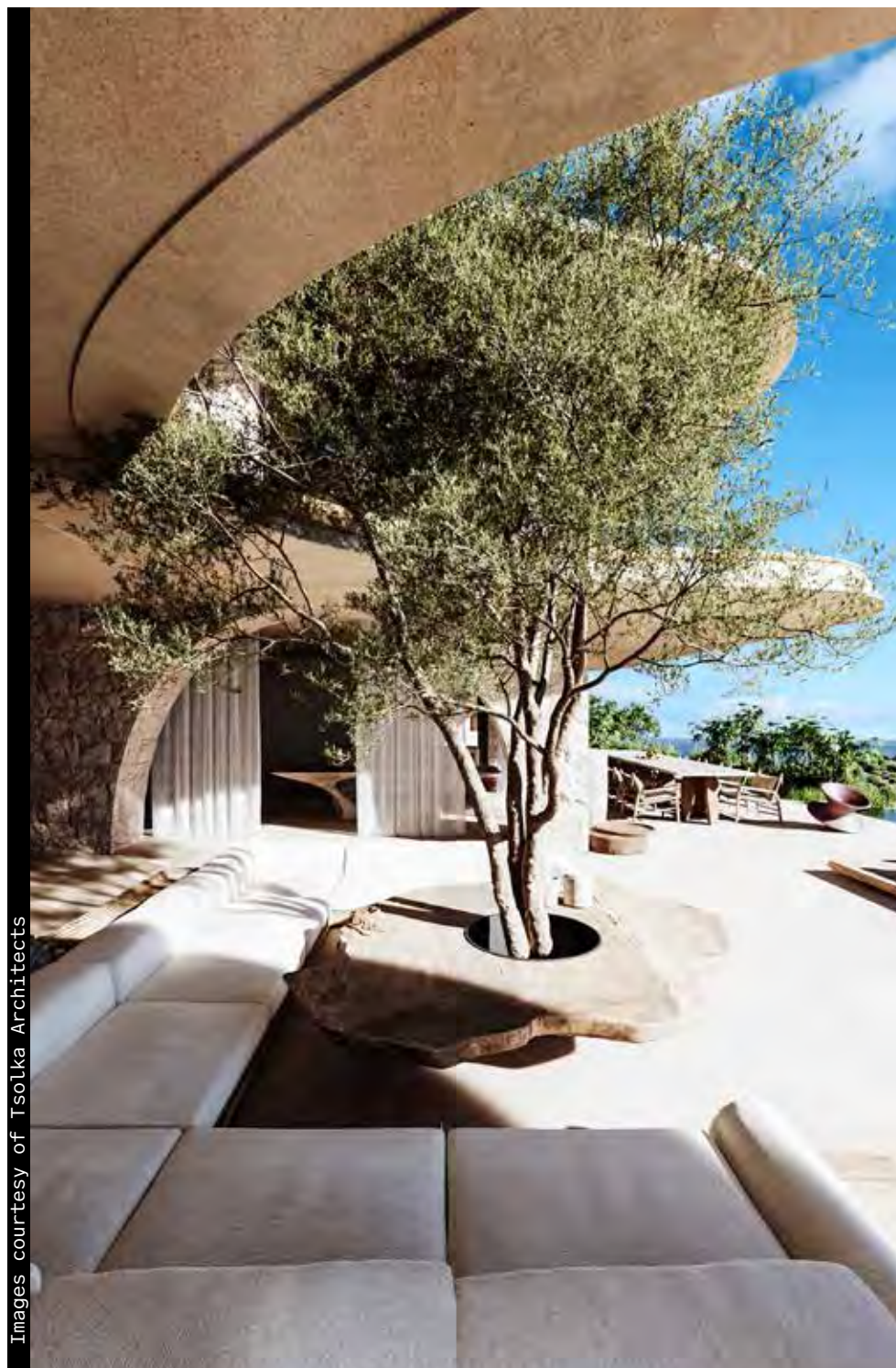
conception was to look like a single-family house. We designed with a hypothesis; we built upside down based on what we didn't want, like erasing on smudged paper to bring out the design. Our ambition was to challenge the limits of gravity: we didn't want to join the pergolas, and we didn't want the columns to come out of the house, completing a 'revolution' for statics! Then we tested strict, modern architecture, with the intense volumes redefining the modern home. Inside the house, this mood is overturned by natural materials and the omnipotence of white. Nature is everywhere here. The outside becomes inside, and the inside continues outside. So, we have a house that corresponds to the four seasons."

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ

Το γραφείο Tsolka Architects ανακαλύπτει νέους τρόπους και στη μορφολογία της πολυκατοικίας. Όπως στο έργο "Faskomilia" που έλαβε ειδική μνεία στα German Awards 2022, στην κατηγορία Excellent Architecture. Μετά το λόφο της Φασκομηλιάς, στη στροφή της Βουλιαγμένης προς Βάρκιζα, η πρότασή τους αγκάλιασε τις αισθητηριακές γεωμετρίες της ακτογραμμής και του βουνού αποδίδοντας τη φυσική του ρευστότητα σε μια «στατική» κίνηση του κτιρίου. «Το κτίριο αυτό δεν το βλέπεις ποτέ από μία άποψη όσο στέκεσαι. Αντίθετα, όταν κανείς περνάει γρήγορα με το αυτοκίνητο, το βλέπει καρέ-καρέ. Πώς θα μπορούσαμε να το κάνουμε λοιπόν να κινείται, χωρίς να κινείται; Σε ένα οικοπέδο με μεγάλη κλίση, σκηνοθετούσαμε ανάλογα με τα διαφορετικά viewpoints που θέλαμε να δώσουμε», λέει η Μαριαλένα Τσόλκα. Το κτίριο στέκεται ως ένα γλυπτό πλαίσιο προσηκτικά σε κίνηση, αντιπαραβαλλόμενο στην ευρύτερη προοπτική του μεσογειακού τοπίου. Προβάλλει τους απαλά κυματιστούς ρυθμούς του παράκτιου τοπίου μέσα στη δομή του, δημιουργώντας οργανικούς χώρους που επεκτείνουν και ενισχύουν τις αντιλήψεις μας για το περιβάλλον μας. «Σαν σε κινηματογραφική κίνηση, μέσα στην ημέρα, αλλά και με τη διαδοχή των εποχών, το χρώμα, το φως, το ύψος και η αίσθηση αλλάζουν», εξηγεί η Μαριαλένα Τσόλκα.

ARCHITECTURAL DIRECTION

The office of Tsolka Architects discovers new ways in apartment building morphology. The work "Faskomilia," received a special mention in the German Awards 2022 in the Excellent Architecture category. After Faskomilia hill, at the turn of Vouliagmeni to Varkiza, their proposal embraced the sensory geometries of the coastline and the mountain, attributing natural fluidity to the "static" movement of the building. "You never see this building from one point of view while standing. On the contrary, one sees it frame by frame when one drives past quickly. How could we make it move without it moving? On a plot with a steep slope, we directed according to the different viewpoints we wanted to present," says Marielena Tsolka. The building stands as a sculpture carefully framed in motion, contrasting with the Mediterranean landscape's broader perspective. It showcases the gently undulating rhythm of the coastal landscape within its structure, creating organic spaces that expand and enhance our perception of the environment. "Like in cinematic movement, within a day, but also through the succession of seasons, color, light, style, and feeling, they all change," Marielena Tsolka explains.

Images courtesy of Tsolka Architects

Η σχεδόν κινηματογραφική αντιμετώπιση του χώρου είναι μέρος της παρακαταθήκης του πατέρα της Μαριαλένας Τσόλκα που πριν ασχοληθεί με την αρχιτεκτονική και την κατασκευή, είχε σπουδάσει σκηνοθεσία. «Ο χώρος είναι ένα συναίσθημα, περισσότερο μια διαίσθηση. Είναι η ιδέα που έχεις ερωτευτεί και προσπαθείς να μείνεις πιστή σε αυτό. Βλέπεις τον τρόπο που η αρχιτεκτονική μπορεί να πει αυτή την ιδέα και είναι συναρπαστικό για σένα».

The almost cinematic treatment of space is part of the legacy of Marialena Tsolka's father, who, before dealing with architecture and construction, had studied directing. "Space is a feeling, more of an intuition. It's the idea you've fallen in love with, and try to stay true to it. You see the way that architecture can tell about that idea, and it's exciting for you."

«Ένα κτίριο -όπως μια ταινία- έχει το δικό του είδος γλώσσας και δεν είναι σωστό να προσπαθείς να πεις το ίδιο πράγμα με λόγια. Οι λέξεις δεν υπάρχουν. Η εικόνα -όσο ρεαλιστική και αν είναι- δεν πρόκειται να μεταφράσει τη πραγματική αίσθηση που δημιουργείται από τη βιωματική εμπειρία του χώρου. Θα χάσει».

"A building, like a film, has its own kind of language, and it's not right trying to say the same thing in words. The words don't exist. The image, as realistic as it may be, isn't going to translate the actual feeling that is created by the experiential experience of space. It will be lacking."

«Ο πατέρας μου θεωρούσε ότι όποιος ήθελε να καταλάβει τη δουλειά του θα έπρεπε να έχει έρθει σε ένα από τα σπίτια του, "είναι διαφορετικό να σου περιγράψω πώς αντιλαμβάνομαι ένα καθιστικό, από το να έρθεις, να καθίσεις στον καναπέ και να σε ρωτήσω να μου πεις τι αισθάνεσαι!"» εξηγεί η Μαριαλένα. Εκείνη, στη σκηνοθεσία του χώρου έρχεται να προσθέσει πέμπτη διάσταση, την αντίληψη. «Μια μυρωδιά π.χ. από γασσεμί αυτόματα θα σου θυμίσει το καλοκαίρι στο σπίτι της γιαγιάς. Η πέμπτη διάσταση είναι για εμένα η πιο σημαντική, γιατί συνιστά μία ψευδαίσθηση που τη χτίζεις. Και η παραμικρή λεπτομέρεια είναι bespoke πάνω στον άνθρωπο που θα ζήσει εκεί».

"My father believed that anyone who wanted to understand his work should have come to one of his houses, "it is different to describe to you how I perceive a living room than for you to come in, sit on the couch while I ask you to tell me how you feel," explains Marialena. In directing space, she comes to add a fifth dimension, perception. "A scent of jasmine, for example, will automatically remind you of summer at grandma's house. The fifth dimension is the most important to me because it constitutes a built illusion. Even the smallest detail is bespoke to the person who will live there."

ΕΣΤΕΤ, ΑΛΛΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ

«Όταν το σπίτι σου είναι τα νότια, σου είναι φυσικό, ενστικτώδες -ας το πούμε- να σχεδιάζεις το σπίτι των άλλων εντός τόπου», σχολιάζει. Για εκείνη, η ανάπτυξη που γνωρίζει το παραλιακό μέτωπο είναι κάτι αναμενόμενο. Ο καθένας άλλοτε επιθυμεί να αποκτήσει ένα σπίτι δίπλα στη θάλασσα. «Η Γλυφάδα, πιο αστική, γνώρισε ναρτίτερα την ανάπτυξη σε μία εποχή με διαφορετικό lifestyle. Ακολούθησε η Βούλα και έπειτα η Βουλιαγμένη. Σήμερα, με την ανάπτυξη του Ελληνικού, είναι δεδομένο ότι η έμφαση δίνεται εδώ. Παράλληλα, συνθήκες όπως ο COVID-19 και το work from home έκαναν τους ανθρώπους να επιθυμούν ακόμα περισσότερο μία κατοικία στη θάλασσα και μάλιστα σε μία περιοχή φυσικά γενναία. Γεωγραφικά ήμασταν και είμαστε σε μία από τις πιο όμορφες πρωτεύουσες, με ευνοϊκές συνθήκες -ο καλός καιρός, η ασφάλεια του ευρωπαϊκού εδάφους, η εύκολη μετακίνηση, το οικονομικά φιλόξενο καθεστώς, το καλό φαγητό και η καλή ζωή. Για αυτούς τους λόγους έχουμε τραβήξει το ενδιαφέρον ανθρώπων που επιλέγουν να επενδύσουν την ομορφιά -όσο ως προς την περιοχή όσο και ως προς το design. Οι αρχιτέκτονες αποκτούμε μοναδική ελευθερία στο σχεδιασμό μας, με μεγαλύτερη ελευθερία στον προϋπολογισμό. Ο αρχιτέκτονας έχει έναν φανταστικό καμβά. Τοπίο, εργαλεία και budget».

ESTHETIC BUT FUNCTIONAL

"When your home is the south, it's natural, instinctive - let's say - for you to design other people's houses on site," he comments. For her, the growth of the beachfront is something to be expected. Everyone, after all, wishes to acquire a house by the sea. " Glyfada, more urban, experienced growth earlier in an era with a different lifestyle. Voula and then Vouliagmeni followed. Today, with the development of Elliniko, it is given that the emphasis is here. At the same time, conditions such as COVID-19 and working from home made people want even more a residence by the sea and indeed in a naturally generous area. Geographically we were and are in one of the most beautiful capitals, with favorable conditions - good weather, the safety of a European country, easy movement, an economically friendly regime, good food, and quality living. For these reasons, we have attracted the interest of people who choose to invest in beauty in terms of area and design. Architects gain unique freedom in their design, with more budget freedom. The architect has a fantastic canvas. Landscape, tools and budget."

Έτσι λοιπόν το "Zalogu house" είναι ένα σπίτι... πάνω στον γκρεμό. Και παράλληλα είναι ένα κρυφό σπίτι. «Η βασική του όψη, μία απόλυτα λευκή, τετράγωνη όψη, είναι αυτή που κρύβει το σπίτι. Φαίνεται σαν ένα ανάλαφρο μικρό κρησφύγετο, που αιωρείται πάνω στα βραχάκια. Στην πλαϊνή όψη του, βρίσκεται ένα κενό οικόπεδο, που αν χτιστεί δεν θα βλέπεις το σπίτι παρά οριακά στο ύψος της πλάκας του ορόφου. Η διαπλοκατοικία έχει φτιαχτεί για να κρύβεται. Όλα κινούνται υπαινικτικά, σαν σε ένα μυστήριο. Στο ύψος του ματιού παρατηρεί κανείς μια πιατίνα, η οποία δεν καθίσταται σαφές πού ανήκει», περιγράφει η Μαριαλένα Τσόλκα. Εσωτερικά έχουν δημιουργηθεί δύο σπίτια για δύο πολύ διαφορετικές ιδιοκτήτριες. Στη μία ορέσει το σπιτικό, φυσικό και γήινο. Η άλλη ιδιοκτήτρια προτιμά το μοντέρνο, με μεσογειακό χαρακτήρα. Το penthouse και το ισόγειο είναι λοιπόν πολύ διαφορετικά. Δεν «αισθάνεται» το ένα το άλλο, ενώ υπάρχει θεατρικότητα στη σύνθεση. «Κατασκευαστικά και στατικά, το έργο ήταν μία μεγάλη πρόκληση. Φαινομενικά ίπσταται, έχει γυαλιά στις πλοίνες και ταυτόχρονα έχει το χαρακτήρα του πέτρινου κτιρίου. Η αρχιτεκτονική και στατική ομάδα μας δούλεψε βήμα-βήμα, με ατελείωτες ώρες συζήτησης και πειραματισμών».

So "Zalogu house" is a house... on the cliff. And at the same time, it is a hidden house. "Its basic face, a completely white, square face, is the one who hides the house. It looks like a light little hideout hovering over the rocks. On its side is a gap plot, which, if built, the house won't be seen except marginally at the height of the pool of the floor. The two-story house is built to be hidden. Everything is moving allusively, as in a mystery. At eye level, one notices a pool, never becoming clear to who it belongs", describes Marialena Cholka. Internally, two houses have been created for two very different owners. One likes homemade, natural, and earthy. The other prefers modern, with a Mediterranean character. So the penthouse and the ground floor are very different. They don't "feel" each other, while the composition is theatrical. "Constructively and statically, the project was a great challenge. Seemingly flying, it has goggles in swimming pools and, at the same time, has the character of a stone building. Our architectural and static team worked step by step, with endless hours of discussion and experimentation."

Σήμερα το γραφείο φιλοδοξεί να εμβαθύνει στον βιοκλιματικό σχεδιασμό που αποτελεί κινητήριο δύναμη της εποχής και βιώνεται καθημερινά και σε βάθος χρόνου. «Διατηρώντας το ύψος, την ποιότητα κατασκευής και τον σχεδιασμό, θέλουμε να έχουμε πιο στενή επαφή με βιώσιμα υλικά ώστε να περιορίσουμε το οικολογικό αποτύπωμα των κτιρίων μας», εξηγεί η Μαριαλένα Τσόλκα.

Today the office aspires to delve into bioclimatic planning, a driving force of the era and is experienced daily and deeply through time. "Maintaining the style, quality of construction, and design, we want to keep in close contact with sustainable materials to limit the ecological footprint of our buildings," explains Mari- alena Tsolka.

Το στοιχείο για το γραφείο είναι να δοκιμάζει έναν αέριο μετασχηματισμό στο design του, χωρίς ωστόσο να χάνει το προσωπικό του ύψος. «Σε κάθε έργο θέλουμε να μεταμορφωνόμαστε. Δεν θέλουμε να έχουμε μοτίβα, αντιθέτως για εμάς το καινούριο είναι πρόκληση. Η αρχιτεκτονική μας επικεντρώνεται στους πρωταγωνιστές-κατοίκους, στοχεύουμε να δημιουργήσουμε έναν κόσμο που είναι επιθυμητός και ελκυστικός. Ο σχεδιασμός μας δεν αφορά μόνο την ικανοποίηση συγκεκριμένων οικιστικών συνθηκών, αλλά μια βιωματική εμπειρία που αλλάζει και εξελίσσεται κατά τη διαμονή. Φανταζόμαστε ότι δημιουργούμε ένα βιωματικό σκηνικό που θα διαρκέσει στο χρόνο; Ένα κτίριο που θα κατακτηθεί από τους κατοίκους του; Ένα έργο που θα δημιουργήσει μια σχέση αγάπης μεταξύ του κατοίκου και της πόλης. Ένα πλαίσιο που θα δημιουργήσει χώρο και μορφή, όπου η δράση πυροδοτείται από τη λειτουργία του -προσωπική, πολιτιστική ή κοινωνική».

The bet for the office is to test a perpetual transformation in its design without losing in personal style. "In every project, we want to transform. We don't want to have patterns; on the contrary, for us, new is a challenge. Architecture focuses on protagonists/residents; we aim to create a desirable and attractive world. Our design is not just about providing specific and satisfactory housing conditions - but changing experiential experience as it evolves during the stay. Do we imagine that we are creating an experience scenery that will last in time? A building to be conquered by its inhabitants? A project that will create a love relationship between inhabitants and the city. A framework that creates space and form, where the action is triggered by personal, cultural, or social function."

MATERIALISM

ATHENS GR
240 LYKOURGOU
+30 210 941 4848
ARCHITEXTURE.GR

ARCHITEXTURE ARCHITECTURAL
MATERIALS
& DESIGN

www.kanelli.eu

CLEAF

ORAMA
MINIMAL FRAMES

www.oramainimalframes.com

Η **Ι.Δ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΚΤΙΡΙΩΝ** συμπλήρωσε **110 χρόνια συνεχούς παρουσίας** στην Ελληνική αγορά.

Με συνεχή προσπάθεια που ξεκίνησε το 1908, το μικρό "μαγαζί" που ίδρυσε ο **Ιωάννης Δ. Παπαθανασίου** καθιερώθηκε σαν μια από τις σοβαρότερες επιχειρήσεις του κλάδου της.

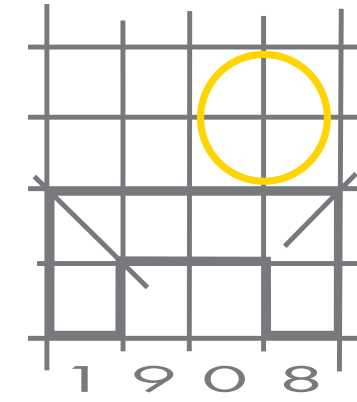
Από κατάσταση γενικού εμπορίου σιδηρικών και οικιακών ειδών στην αρχή, εξελίχθηκε σε **εξειδικευμένη επιχείρηση οικοδομικών υλικών**, εισάγοντας στην Ελληνική αγορά **καινοτόμα προϊόντα** που αναγνωρίζονται από όλο τον τεχνικό κόσμο για τη συμβολή τους στην αισθητική βελτίωση, αλλά και στην άνοδο του ποιοτικού επιπέδου των κατασκευών.

Παρακολουθώντας από κοντά τις εξελίξεις, όχι μόνο των προϊόντων της διεθνούς αγοράς και των ειδικών απαιτήσεων των Ελλήνων τεχνικών, αλλά και των μεθόδων οργάνωσης και λειτουργίας των νέων κατασκευών, πιστεύουμε πως δίκαια εξακολουθούμε να θεωρούμαστε **πρωτοπόροι στην Ελληνική αγορά**.

Στο **σύγχρονο εκθεσιακό κέντρο στην Κηφισιά** εκτίθενται σε λειτουργία όλα τα προϊόντα που διαθέτει η Εταιρεία.

15ο Χλμ. Εθνικής Οδού Αθηνών-Λαμίας
Κόμβος Ολυμπιακού Χωριού-Κηφισιά, Τ.Κ.14564
T 210 6123230, 210 8054979
E info@jdpapathanassiou.gr

Κηφισίας 342 & Εθν.Αντστάσεως, Ψυχικό, Τ.Κ.15451
T 210 6777410, 210 6777440
E info@buildequip.gr

www.jdpapathanassiou.gr

Ι.Δ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΚΤΙΡΙΩΝ

BOON EDAM
YOUR **ENTRY** EXPERTS.

ΠΟΡΤΕΣ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΚΟΥΦΩΜΑΤΑ
ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ – ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΚΟΥΦΩΜΑΤΩΝ
ΔΑΠΕΔΑ
ΚΙΝΗΤΑ ΧΩΡΙΣΜΑΤΑ
ΑΝΤΗΛΙΑΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ
ΣΗΜΑΝΣΗ & ΣΗΜΑΝΣΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

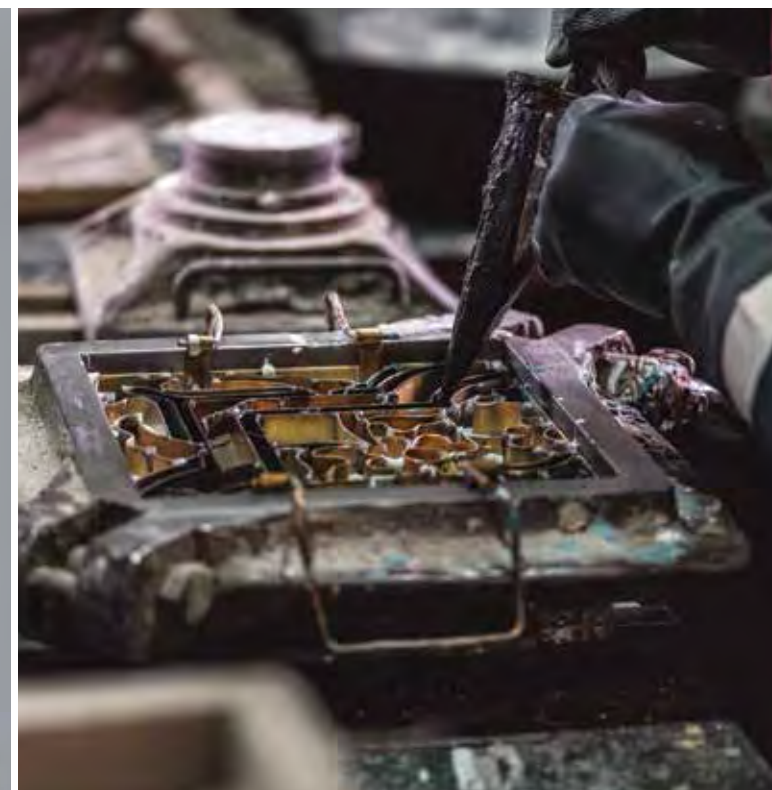

ZEVA

TILES

HANDMADE CEMENT TILES

Μια μεγάλη συλλογή από μεγάλους οίκους του εξωτερικού όπως η ORIGINAL STYLE, COTTO ETRUSCO, COTTO VIETRI, αλλά και χειροποίητα τιμμεντένια πλακάκια φτιαγμένα με παραδοσιακό τρόπο στο χέρι με μεράκι. Θα ικανοποιήσουν και τους πιο απαιτητικούς. Την συλλογή μας συμπληρώνουν μοναδικές επιλογές για το μπάνιο από την εταιρεία *Burlington*.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΟΥΣ 35, ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 15343, ΑΘΗΝΑ
+(30) 210 622 8381 / info@zeatiles.com / www.zeatiles.com

berker Q.3

Μοντέρνο design για κομψούς χώρους

Στιβαρός, με καθαρό περίγραμμα και εξαιρετικό φινίρισμα. Ο μοντέρνος σχεδιασμός του διακόπτη berker Q.3 σε συνδυασμό με την υψηλή ανθεκτικότητά του απαντούν σε κάθε αρχιτεκτονική απαίτηση.

Περισσότερες πληροφορίες στο hager.gr

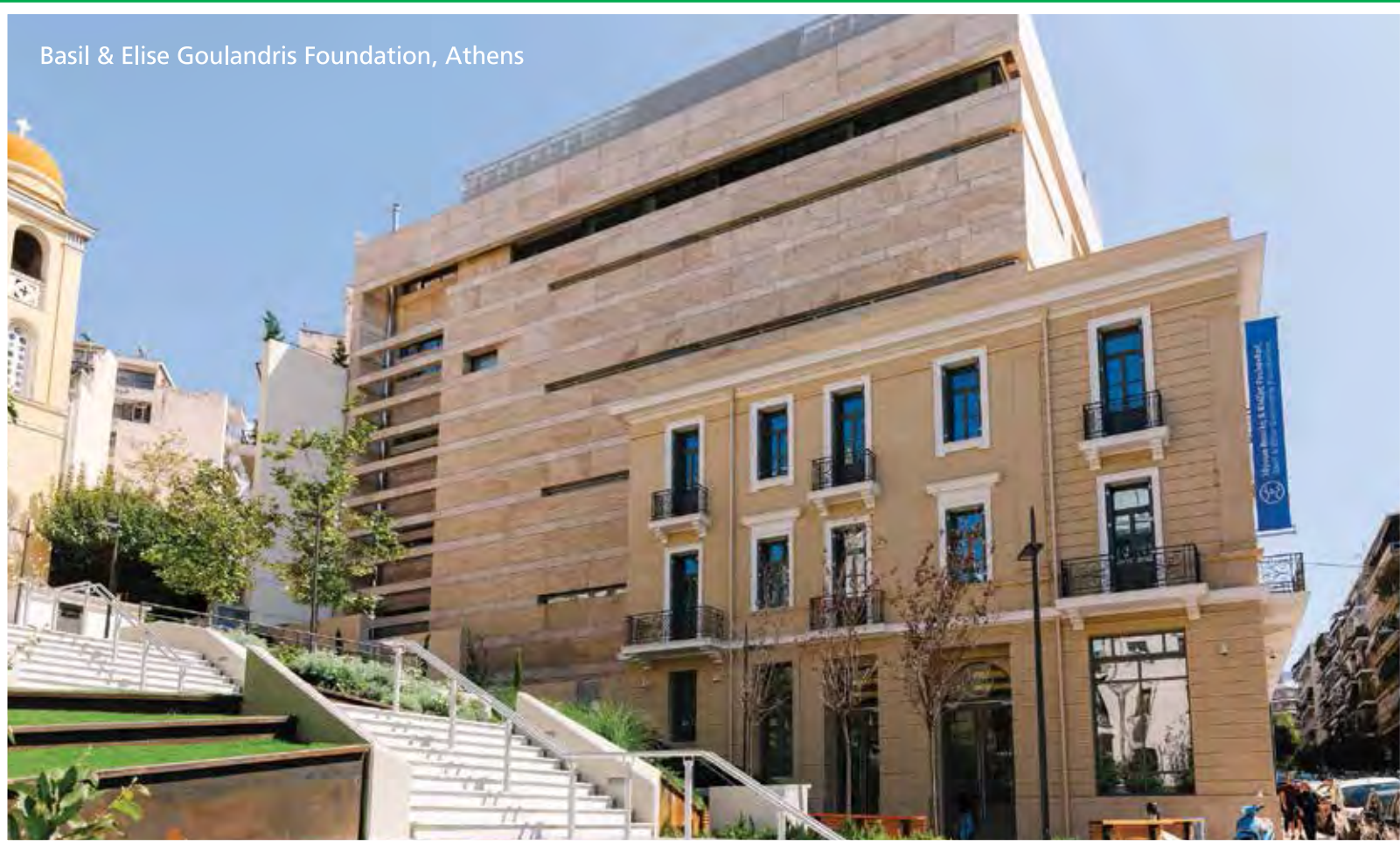

Φωτογράφιες: Βαγγέλης Τσιτσάνης

:hager

Basil & Elise Goulandris Foundation, Athens

LDK Consultants is recognised as a prominent engineering firm in the building and infrastructure sector in Greece, Eastern Africa, Southeast Europe and the Middle East.

We have been working hand-in-hand with star architects and master planners, real estate developers, luxury brand hotel operators, contractors and other stakeholders with a focus on offering value-for-money services, incorporating the latest sustainability concepts. Our competitive advantage is that we speak the language of the engineering world at the same time offering policy-making services to leading organisations on sustainability.

We provide integrated services in design, supervision and commissioning along with facility handling design and management with the goal of ensuring both the proper operation and prolonged life cycle of the project. We also provide technical due diligence to major private and institutional clients for building and infrastructure projects.

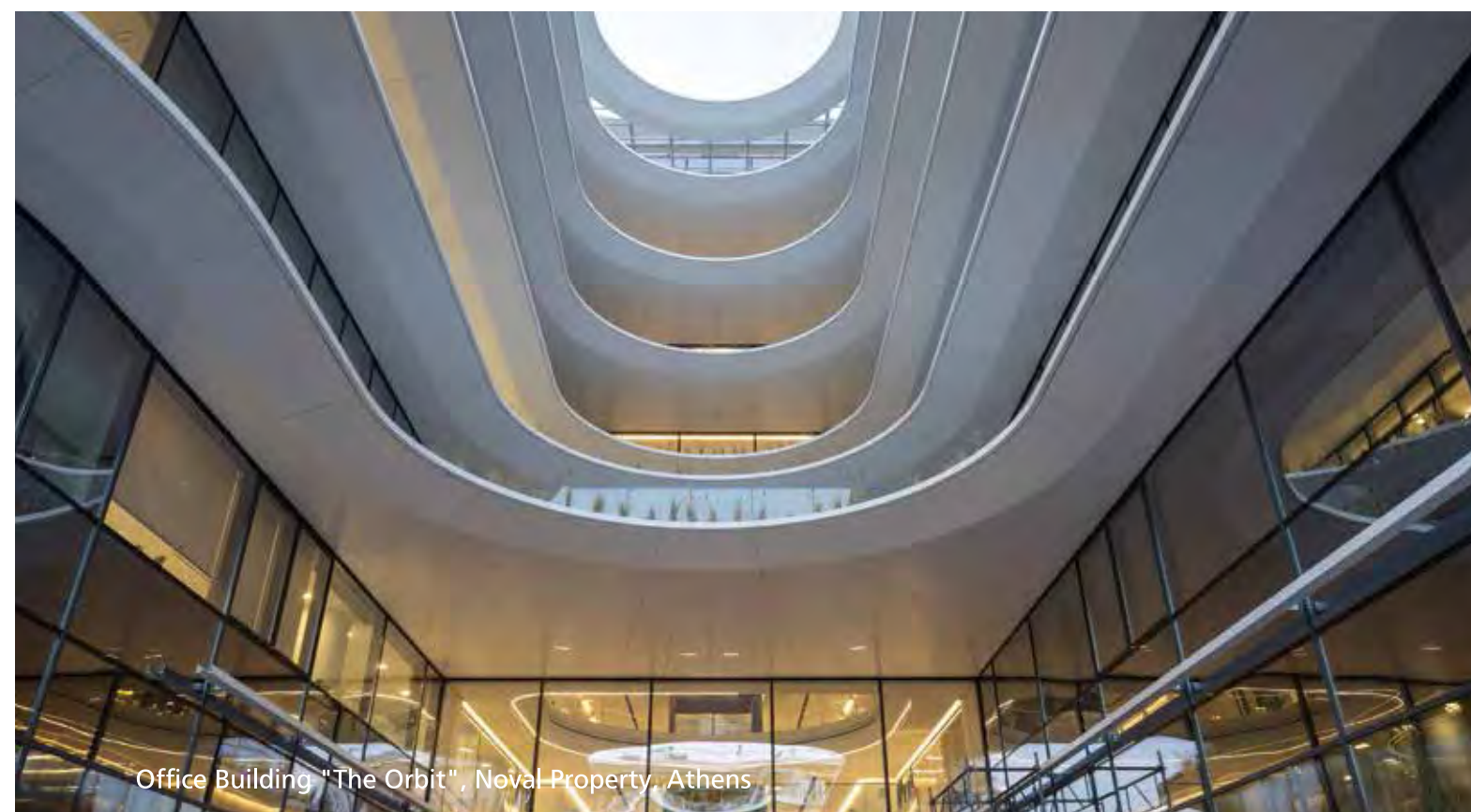
Areas of Expertise:

Hotels & Resorts; Commercial and Office Buildings; Culture, Exhibition & Conference Centres; Housing & Residential Facilities; Commercial Complexes; Industrial Buildings; Educational Buildings; Sports Facilities; Logistics Centers; Data Centers; Hospitals & Health Facilities; Museums & Memorials; Renewable Energy Sources; Solid Waste and Wastewater; Ports and Marinas; Airports; Urban Transport; High Speed Rail

Four Seasons Astir Place Hotel, Athens

Office Building "The Orbit", Noval Property, Athens

Office Building "The Orbit", Noval Property, Athens

Off 21, Thivaidos Str.,
GR 145 64 Kifissia, Athens
T: +30 210 8196700
E: main@ldk.gr

www.ldk.gr

www.lagos.com.gr

Μέσα από την πολυετή μας πείρα στον κλάδο και σε συνεργασία με τους μεγαλύτερους Ευρωπαϊκούς οίκους, παρέχουμε μεγάλη ποικιλία σε ξύλινα μασίφ, ημιμασίφ, laminate, βινυλικά δάπεδα, deck φυσικής ξυλείας και συνθετικά, επενδύσεις τοίχου, ξύλινες σκάλες, καθώς και σε υλικά τοποθέτησης και συντήρησης δαπέδων κορυφαίας ποιότητας.

Εθν. Αντιστάσεως 159,
Αγ. Δημήτριος
Τ. 210 976 6996
Κ. 6977 246 078

LAGOS
PREMIUM WOOD FLOORING

SALICE

**OPENING, LIFTING
SLIDING, STORING...
ALL FROM SALICE**

Όποια κι αν είναι η ανάγκη του επίπλου ... η λύση είναι η SALICE.
Η SALICE προσφέρει μια ολοκληρωμένη γκάμα προϊόντων, άριστα σχεδιασμένων.
Μεντεσέδες επίπλων | μηχανισμοί ανάκλισης | μηχανισμοί συρόμενης ντουλάπας
συστήματα συρταριών | οδηγοί συρταριών.

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: VOYATZOGLOU | T. 210 2888700 | WWW.VOYATZOGLOUTRADE.GR

AGGLOTECH®
ARCHITECTURAL TERRAZZO

CEQ

Finishes
Bathroom
Wellness
Facade Solutions
Office & Contract

e-progetto.com

PROGETTO®
MATERIALS FOR ARCHITECTURE & DESIGN (+)

ARCHITECTURE & DESIGN

[03]

[03.1]	Future Visions (Hellenic Institute of Architecture)	P.100
[03.2]	Pelsof	P.100
[03.3]	Primitive typology, high-end architecture (The Bay Clubhouse, Navarino Bay, Costa Navarino by Aeter Architects)	P.100
[03.4]	Point Supreme (The interview series)	P.100
[03.5]	ksestudio (The interview series)	P.100
[03.6]	The blueprint: Elements of profitability (The pieces of the puzzle falling together)	P.100
[03.7]	Dimitris and Konstantinos Karabatakis (The special roles that broaden business model clarity)	P.100
[03.8]	Michalis Mavroleon (Counter roles in knowledge level are necessary)	P.100
[03.9]	Aristides Kordas (Team building and setting up mechanisms are prerequisites for a sustainable business development)	P.100
[03.10]	Aspasia Taka (It is hard to fit projects into financial molds and sizes from the moment of their assignment)	P.100
[03.11]	Frédéric Druot + Jose Toral (Housing, forms of living & sustainability through transformation)	P.100
[03.12]	María Langerita (The interview series)	P.100
[03.13]	Xander Vermeulen Windsant (The interview series)	P.100
[03.14]	Environmental & cultural narratives	P.100
[03.15]	New lives	P.100
[03.16]	The top list of the best new & anticipated apartment buildings	P.100

Με αφορμή το Βραβείο Αρχιτεκτονικής EIA 2022, η «νέα γενιά» του Ελληνικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτονικής, Αλέξανδρος Ζώμας, Τσαμπίκος Πετράς και Κωσταντής Κίζης, μιλούν για τις αρχιτεκτονικές ανάγκες της Ελλάδας και τις προθέσεις συνεισφοράς του Ινστιτούτου.

On the occasion of the EIA Architecture Award 2022, the "new generation" of the Hellenic Institute of Architecture, Alexandros Zomas, Tsambikos Petras, and Kostantis Kizis, talk about the architectural needs of Greece and the Institute's contribution intentions.

AMKRO: COTTAGE GARDEN WITH ROOM. Alexandros Fotakis, Nicoletta Caputo, Kea, Cyclades Photography ©Alina Leta

Future Visions

Hellenic Institute of Architecture

Danaï Makri

(COMMENTS)

EIA ARCHITECTURE AWARD 2022

APXITTEKTONIKHΣ 2022 BPAΒEIO EIA

- Σε ποιο φιλοσοφικό/ηθικό, αλλά και πρακτικό πλαίσιο βρίσκετε ωφέλιμο να κινηθεί η Αρχιτεκτονική στο άμεσο μέλλον στην Ελλάδα;
- In which philosophical/ethical, but also practical context would you find beneficial for Greek architecture to aim towards in the future?

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΖΩΜΑΣ
 Πέρα από την πολύ καλή αρχιτεκτονική που παράγεται κυρίως σε ιδιωτικά επώνυμα έργα στην Ελλάδα, το μεγαλύτερο μέρος του κτιριακού αποθέματος των ελληνικών πόλεων που στεγάζει και το μεγαλύτερο κομμάτι του πληθυσμού είναι γερασμένο. Χρειάζεται επανοργάνωση, ανασύσταση και ενίσχυση. Θα πρέπει να το δούμε όμως με νέους όρους. Δεν μπορούμε να αντικαταστήσουμε ένα συγκρότημα κατοικιών ή μια πολυκατοικία με ένα ίδιο συγκρότημα κατοικιών ή μια αντίστοιχη πολυκατοικία. Θα πρέπει να βλέπουμε την πόλη στο επίπεδο του Οικοδομικού Τετραγώνου και να προσπαθήσουμε μέσα από αυτό να απαντήσουμε και στο αίτημα των ελεύθερων, κοινόχρηστων χώρων.

ALEXANDER ZOMAS
 Apart from the very good level of architecture produced mainly by privately branded projects in Greece, most of the building stock of the Greek cities that also house the largest part of its population is aging. It needs reorganization, reconstitution, and enhancement. We should see it in new terms. We can't replace a residential complex or an apartment building with an identical one or a similar one. We'll have to see the city at the Building Block level and try to answer the key request for accessible common areas through it.

ΤΣΑΜΠΙΚΟΣ ΠΕΤΡΑΣ
 Βρισκόμαστε τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο- απέναντι σε δύο κύριες προκλήσεις: Αρχικά, την κορύφωση της ενεργειακής κρίσης και την πλέον επιβεβλημένη μετάβαση σε μια αρχιτεκτονική που ενσωματώνει ουσιαστικά και το σχεδιασμό της ορθολογικής κατανάλωσης ενέργειας ενός κτιρίου. Βρισκόμαστε επιπρόσθετα, απέναντι και σε μια συνεχώς αυξανόμενη ανάγκη στέγασης κατοίκων στα μητροπολιτικά κέντρα, η οποία πρόκειται να αποκτήσει ραγδαίο ρυθμό σύμφωνα με τις προβλέψεις. Ως προς την πρώτη πρόκληση, θεωρώ ότι απαιτείται μια στροφή σε μια λογική «οικονομίας» στην προέγνιση ενός αρχιτεκτονικού έργου, από την κλίμακά του, την επιλογή των υλικών, μέχρι και τη μορφή του. Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική ή οι διερευνήσεις για την κατοίκηση σε άλλους πλανήτες όπου τα μέσα, η ύλη και η ενέργεια είναι εξαιρετικά περιορισμένα, μπορούν να μας τροφοδοτήσουν με στρατηγικές προς αυτή την κατεύθυνση. Ενδέχεται δηλαδή, μελετώντας τις προκλήσεις κατοίκησης σε άλλους πλανήτες, να επαναπροσδιορίσουμε πώς πρέπει να ζούμε και στον δικό μας, πριν τον καταστρέψουμε ολοκληρωτικά. Ως προς τη δεύτερη πρόκληση, θεωρώ ότι σφείλουμε να σκεφτούμε πώς θα αξιοποιήσουμε στο έπακρο το υφιστάμενο κτιριακό απόθεμα στα αστικά κέντρα, προτού ξεκινήσουμε να σηκώνουμε νέες πόλεις ή οικισμούς και κυρίως να προωθήσει μια έντονη απαιτηση ανασχεδιασμού και βελτίωσης όλων των δημόσιων χώρων και των δημόσιων κτιρίων που αρθρώνουν το κοινό βίωμα της πόλης, ώστε η ζωή στα αστικά κέντρα να γίνει ανεκτή και ευχάριστη για όλους τους πολίτες και τους επισκέπτες.

AMKRO: COTTAGE GARDEN WITH ROOM. Alexandros Fotakis, Nicoletta Caputo, Kea, Cyclades Photography ©Alina Leta

AWARD: THE HOURGLASS CORAL. DECA Architecture. Milos, Cyclades Photography ©George Stefanakis

ΤΣΑΜΒΙΚΟΣ ΠΕΤΡΑΣ
 We are - both nationally and globally - up against two main challenges: First, the peak of the energy crisis and now the mandated transition to an architecture that essentially integrates the design of rational energy consumption of a building. In addition, we are facing a constantly growing need for housing residents in the metropolitan centers, which is going to accelerate as predicted.

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ ΚΙΖΗΣ
 Δυστυχώς στην Ελλάδα υπάρχει ένα σοβαρότατο έλλειμμα αρχιτεκτονικής στο φάσμα του δημόσιου χώρου. Παρότι υπάρχουν εξαιρετικοί αρχιτέκτονες που έχουν καταθέσει το στίγμα τους σε διαγωνισμούς δημοσίων κτιρίων και χώρων, η σκληρή πραγματικότητα δείχνει ότι λίγα από αυτά υλοποιούνται, κι όσα έχουν αυτήν την τύχη, κατασκευάζονται με τους δημιουργούς τους αμέτοχους, με αποτέλεσμα την κακοποίηση τους. Ευτυχώς έχουν υπάρξει και κάποιες φωτεινές εξαιρέσεις στον κανόνα. Σε μια χώρα που η αρχιτεκτονική παράγεται κυρίως από και για τον ιδιωτικό τομέα, είναι εξαιρετικά κρίσιμο να τη δούμε να προσφέρει τις ποιότητές της και στη δημόσια σφαίρα, όπως συμβαίνει σε πολλές άλλες ευρωπαϊκές πόλεις.

As to the first challenge, I think a turn towards an "economy" logic is required in the approach of an architectural project; that logic goes through the building scale and the choice of materials up to its form. Traditional architecture or the investigations into habitation on other planets where means, matter, and energy are extremely limited can provide us with strategies in this direction. Possibly by studying the challenges of inhabiting other planets, we will be able to redefine how we should also live in ours before we destroy it completely.

KOSTANDIS KIZIS
 Unfortunately, there is a severe lack of architecture within the frame of public space in Greece. Although there are excellent architects who have made their mark in public building competitions and spaces, the harsh reality shows that few of them are implemented. Those lucky enough to be built are built without their creators' participation, resulting in their abuse. Fortunately, there have been some bright exceptions to the rule. In a country where architecture is primarily produced by and for the private sector, it is extremely critical that we see it offering its qualities in the public sphere as well, much as it happens in many other European cities.

As for the second challenge, I think we have to think about how to make the most of the existing building stock in the city centers before we start raising new cities or settlements. We should promote a strong demand for redesign and improvement of all public spaces and public buildings that articulate the shared experience of the city so that life in urban centers is tolerated and pleasant for all citizens and visitors.

MERIT: THE FLYING BOX. Myrto Kourti, Chaidari, Attica Photography ©George Stefanakis

SPECIAL REFERENCE: AGENIA HEADQUARTERS, RS Spatch, Kallithea, Attica
Photography © Helena Attala

DISTINCTIONS: RESIDENCES, Hiboux Architecture, Meganisi, Leskada
Photography © Yannis Drakoulidis

- Με ποιο τρόπο θέλετε να συμβάλλετε εσείς προς αυτή την κατεύθυνση, μέσα από το έργο σας με το Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής;

- In what way do you want to contribute to this direction through your work with the Hellenic Institute of Architecture?

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΖΟΜΑΣ

Το Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής μπορεί να σκεφτεί πως η πόλη μπορεί να αντιμετωπιστεί στρατηγικά καθώς και τα ζητήματα πολεοδομικής φύσης. Το ένα μέρος της λύσης τους είναι σχεδιαστικό αλλά ένα πολύ μεγάλο κομμάτι απαιτεί τη συμβολή και άλλων ειδικοτήτων. Το ΕΙΑ μπορεί να είναι παρόν να συμβάλει σε αυτή την συζήτηση.

ALEXANDER ZOMAS

The Hellenic Institute of Architecture can provide strategic thinking on ways to deal with the city's urban design issues. Part of the solution is about planning, but another large part demands the contribution of other specialties. EIA can be present to contribute to this discussion.

ΤΣΑΜΠΙΚΟΣ ΠΕΤΡΑΣ

Το Ελληνικό Ινστιτούτο ενδιαφέρεται για το δημόσιο χώρο, την αρχιτεκτονική της πόλης, και τις στρατηγικές εκείνες που θα ενδυναμώσουν την κοινωνική συνοχή, τις συνέργειες μεταξύ φορέων, πολιτών και αρχιτεκτόνων ώστε να προαχθεί ουσιαστικά ο επανασχεδιασμός του δημόσιου χώρου και των δημόσιων κτιρίων. Με την παρουσία μου στο ΕΙΑ επιθυμώ να συμβάλλω προς αυτήν την κατεύθυνση.

TSAMBIKOS PETRAS

The Hellenic Institute is interested in the public space, the architecture of the city, and the strategies that will strengthen social cohesion and synergies between agencies, citizens, and architects to effectively promote the redesigning of public space and public buildings. With my presence at EIA, I wish to contribute in this direction.

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ ΚΙΖΗΣ

Μια από τις προκλήσεις του Ελληνικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτονικής είναι να προωθήσει την αρχιτεκτονική πέραν της αρχιτεκτονικής κοινότητας. Ακούγεται προφανές, αλλά δεν είναι· στην Ελλάδα έχει επικρατήσει η άποψη ότι η αρχιτεκτονική αφορά λίγους. Μέσα από εξωστρεφείς στρατηγικές μπορούμε να συμβάλουμε στη συλλογική συνείδηση της αναγκαίοτητας της αρχιτεκτονικής.

CONSTANTIS KIZIS

One of the challenges of the Hellenic Institute of Architecture is to promote architecture beyond the architectural community. Sounds obvious, but it is not; in Greece has prevailed the opinion that architecture concerns but a few. We can contribute to the collective consciousness about its necessity through extroverted strategies.

MERIT: RESIDENCE E, Buerger Katsota Architects, Artemis, Attica
Photography © Giorgis Terolympos

DISTINCTIONS: PATIO HOUSE, OOK Architects, Karpathos, Dodecanese
Photography © Giorgis Koridakis

ΓΙΑ ΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ

«Το Βραβείο σηματοδοτεί και αξιολογεί το συνολικά παραγόμενο αρχιτεκτονικό έργο στην Ελλάδα. Λειτουργεί ως πρότυπο, ένα νέο παράδειγμα, που γίνεται αντικείμενο σκέψης, κριτικής και σύγκρισης. Η επιλογή του παραδείγματος διαμορφώνεται μέσω μιας σειράς πνευματικών διεργασιών που οδηγούν σε ένα σύστημα αξιολογικών απόψεων.

Σε μία εποχή κυριαρχίας της εικόνας και του αισθητισμού που εκπέμπει, όπου εκ των πραγμάτων περιθωριοποιείται η ουσιαστική χωρική εμπειρία του κτιρίου, το αποτέλεσμα ενός διαγωνισμού και ο στοχασμός γύρω από αυτό πρέπει να συμβάλλουν στην προβολή της Αρχιτεκτονικής ως πνευματικής και κοινωνικής δημιουργίας και όχι μόνο ως διαδικασία παραγωγής αισθητικών αντικειμένων. Έτσι κρίνουμε ιδιαίτερα σημαντική την καθιέρωση της επίσκεψης στα προκριθέντα έργα. Η επιτόπου βιωματική εμπειρία μάς επεφύλαξε εκπλήξεις, άλλοτε ευχάριστες άλλοτε δυσάρεστες, καθώς τα σχέδια αλλά κυρίως οι φωτογραφίες των έργων δεν απέδιδαν πάντα τις χωρικές ποιότητες ή τις αστοχίες τους».

ABOUT THE AWARD

"This Award marks and evaluates the overall product of architectural work in Greece. It functions as a template, a new example, which becomes an object of thought, criticism, and comparison. The paradigm selection is shaped through an intellectual process leading to a system of evaluative opinions.

In an era where the image and the aestheticism it emits are dominant, and the essential spatial experience is de facto marginalized, a competition's result and reflection about its result must contribute to the promotion of Architecture as a spiritual and social creation and not only as a process of aesthetic objects production. Thus, we consider the visit to qualified projects particularly important. Our on-site experience had surprises in store for us, some pleasant, some unpleasant, as the designs but mainly the photographs of the works did not always convey the spatial qualities or failures".

Pelosof

Το υπόσκαφο Bay Clubhouse στο Navarino Bay αποτελεί υπόδειγμα βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής. Σε πλήρη ενσωμάτωση με το τοπίο, ελάχιστα εμφανή αρχιτεκτονικά στοιχεία υποδηλώνουν την ανθρώπινη παρουσία.

The Bay Clubhouse in Navarino Bay is an example of bioclimatic architecture. Fully integrated with the landscape, a very few visible architectural elements suggest human presence.

Primitive typology, high-end architecture

(NEW PROJECT)

The Bay Clubhouse, Navarino Bay, Costa Navarino by Aeter Architects

Archisearch Team

Η σύλληψη της δημιουργίας ενός υπόσκαφου Clubhouse για το εμβληματικό The Bay Course, ενός από τα πρώτα signature golf courses της Ελλάδας, ξεκίνησε το 2009, ακολουθώντας τις πρακτικές βιώσιμης ανάπτυξης της Costa Navarino. Βρίσκεται στο Navarino Bay, μια από τις ολοκληρωμένες περιοχές ανάπτυξης της Costa Navarino.

The inception of an earth-sheltered Clubhouse for the iconic Bay Course in Costa Navarino, one of Greece's first signature golf courses, had its starting point in 2009, in line with the philosophy of Costa Navarino, where the protection and promotion of the unique natural setting of the area is at the forefront. The philosophy of all constructions and hospitality/leisure infrastructure that have been implemented by the owner company TEMES, are aimed at sustainable tourism development in harmony with the natural environment and local communities of Messinia. The proposal for the new Clubhouse follows this strategic framework.

Σύμφωνα με το μοντέλο αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης της Costa Navarino, στο σχεδιασμό του clubhouse εφαρμόστηκαν οι αρχές της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής, βελτιστοποιώντας το ενεργειακό του αποτύπωμα. Παράλληλα με τη χρήση των κατάλληλων συστημάτων και υλικών, περισσότερα από 27.500 φυτά και δέντρα φυτεύτηκαν στον περιβάλλοντα χώρο και στις πράσινες στέγες του κτιρίου.

Η αρχέγονη τυπολογία κατοίκησης των υπόσκαφων κτιρίων που απαντάει στην ανάγκη του ανθρώπου να προστατευθεί από τα στοιχεία της φύσης, έχει έρθει στο προσκήνιο τα τελευταία χρόνια, σαν έναν εναλλακτικό τρόπο κατασκευής που απαντά στον παγκόσμιο πλέον προβληματισμό για την ανάγκη αναστροφής της κλιματικής αλλαγής.

Το The Bay Clubhouse βρίσκεται εντός ενός πολυποικίλου τοπίου με μοναδικά χαρακτηριστικά όπως κατάσφαιροι λόφοι, έντονη κι εναλλασσόμενη ακτογραμμή με μικρούς κολπίσκους, μεγάλες αμμουδιές και εκπληκτική θέα στον κόλπο του Ναβαρίνου.

Το The Bay Clubhouse δένει αρμονικά με τη φύση και ενισχύει την εμπειρία του παίγνιδιού με το μοναδικό του σχεδιασμό, αποτελώντας ένα από τα πρώτα υπόσκαφα clubhouses που βρίσκονται σε γήπεδα γκολφ ανά τον κόσμο.

Η αρχιτεκτονική προτεραιότητα ήταν το συγκρότημα να χάνεται μέσα στην φύτευση και το φυσικό ανάγλυφο τοπίο χωρίς να δίνει την αίσθηση του κτιρίου, χωρίς να τονίζει την ανθρώπινη παρουσία.

Η πράσινη στέγη / φυτεμένο δώμα προσφέρει πολλαπλά περιβαλλοντικά, ενεργειακά και οικονομικά οφέλη καθώς ενισχύει τη μόνωση του κτιρίου και συμβάλλει αποτελεσματικά στην εξοικονόμηση ενέργειας. Οι φυτεύσεις έγιναν με γνώμονα την οικολογική ανασυγκρότηση του φυσικού περιβάλλοντος με φυτά της περιοχής προσαρμοσμένα στις τοπικές εδαφοκλιματικές συνθήκες.

Archetypical earth-covered structures that respond to the basic human need for sheltering from natural elements, have become prevalent in recent years as an environmental-friendly typology appropriate for a world that struggles with climate change. The clubhouse is located in a varied and pristine landscape with unique features that combine a beautiful coastline with small bays and sandy beaches, tree-lined hills and stunning view to the Bay of Navarino. The architectural intention was that the building vanishes within earth and plantation, with minimum traces of human intervention. Its green roof offers many advantages in terms of sustainability and long-term economy by increasing thermal insulation and reducing HVAC energy consumption needs. Landscaping of the roof and surrounding area focused on ecological regeneration, planting more than 27,500 indigenous plants adjusted to the local climate and soil.

Το μόνο εμφανές αρχιτεκτονικό στοιχείο που υποδηλώνει την ανθρώπινη παρουσία είναι το μεγάλο καμπύλο διάτρητο στέγαστρο σκίασης που στην δυτική πλευρά ξεπροβάλλει μέσα από το έδαφος, ενώ στην ανατολική εδράζεται σε τοίχους επενδεδυμένους με φυσική πέτρα, σαν αποτύπωμα κάποιου παράοργιας ανθρώπινης υπαίθριος δραστηριότητας. Η λειτουργική ανάγκη μιας διεύρυνσης στον περιβάλλοντα χώρο του κτιρίου για την εξυπηρέτησή επισκεπτών και αθλητών, πρόσβαση Ι.Χ. και λεωφορείων, επιλέχθηκε να προσομοιάζει με μια σχεδόν τελετουργικού χαρακτήρα καταφερή διαδρομή. Ένας αναλημματικός πέτρινος τοίχος δημιουργεί μια δυναμικά εξελισσόμενη καμπύλη που εναρμονίζεται με τις υψομετρικές καμπύλες του τοπίου, εφάπτεται τοπικά στο κτίριο για να εξασφαλίσει την πρόσβαση σε αυτό και καταλήγει σταδιακά αποδομούμενος σε έκκεντρες βαθμιδωτές «πεζούλες» που οβήνουν στο φυσικό έδαφος.

The only apparent architectural element that manifests human intervention on site is the long, perforated shading canopy that projects from the ground at the west side while at the east side it rests on stone-clad walls, like a trace of a primitive human activity. The programmatic requirements for a visitor – vehicular drop-off was sensitively accommodated by means of a gently sloping clear-open area, with an almost ritual character. A stone retaining wall creates a sinuous curve that follows the site's contour lines, touches the building tangentially to provide access and ends up splitting to form soft stepped terraces that dissolve to the ground.

Η συνολική σύνθεση και τα συνδυασμένα καμπύλα τμήματα της κατασκευής, και η ίχνη του στεγάστρου, των τοίχων και του εξώστη προβάλλονται στο φυτεμένο δώμα του κτιρίου και γίνονται ένα με το φυσικό ανάγλυφο αναδεικνύοντας τον ήπιο και διακριτικό αλλά και διακριτό χαρακτήρα του. Η δύναμη των αλληλο-εφαπτόμενων, παράλληλων, έκκεντρων και αποκλινόντων αποτυπωμάτων αποκτούν την σημασία και τον συμβολισμό μιας γλυπτικής σύνθεσης λιτής και απέριττης που η παρουσία τους στο τοπίο ενισχύει το νόημα και των δύο.

Aeter Architects: The Bay Clubhouse Costa Navarino
Photography courtesy of Costa Navarino

The whole composition with its curved structural elements, the lines of the canopy, the walls and the outdoor terrace are projected on to the planted roof and become one with the natural contours, demonstrating its sober, discreet, yet distinct character. The power of those tangential, parallel, and crossing traces reveals the symbolism of a subtle sculptural composition, whose presence in the landscape enhances the meaning of both.

Ο χειρισμός του δώματος αποτέλεσε πρωταρχική σημασία για την ένταξη του κτιρίου στην τοπογραφία της περιοχής. Έμφαση δόθηκε στην απρόσκοπτη συνέχιση του ανάγλυφου και τα μόνα στοιχεία που το αποκαλύπτουν είναι η δυτική ακμή του, προς τα γήπεδα γκολφ και την θάλασσα, με μια σειρά από καμπύλα στοιχεία. Τα καμπύλα αυτά στοιχεία είναι, εκτός του προβόλου αυτού καθεαυτού του δώματος, η μορφή του εξώστη, τα στέγαστρα, και οι αναλημματικοί τοίχοι. Η όλη σύνθεση απονέμει ηρεμία και απλότητα και αποκαλύπτει σταδιακά στον επισκέπτη τη μαγευτική θέα που αντικρίζει, καθώς περνά την είσοδο του κτιρίου. Έτσι η αρχιτεκτονική πρόταση συμπυκνώνεται στην μεταφορική λειτουργία του έργου με θεμελιώδη χωρικά στοιχεία: Ένα παράθυρο κι ένας εξώστης. Ένα θεωρείο στην παράσταση της φύσης.

In order to achieve a perfect merge with the topography, which was the proposal's primary strategy, careful treatment of the roof was of paramount importance. The intention was to allow no discontinuation of ground contours and to reveal the building's presence only at the west side towards the golf course and the sea, with a series of curved elements. Those are, apart from the roof slab itself, the terrace slab, the canopies, and the retaining walls. The composition contributes to the gradual revelation to the visitor of the majestic view that unfolds while entering the Clubhouse, and the theatrical spectacle of sun's travel to sunset below the horizon towards the Bay of Navarino. Thus, the architectural proposal becomes a metaphor of primary spatial elements: A window and a balcony. A loggia that looks to the performance of nature.

Χρώμα, περισσότερο χρώμα. Αν έπρεπε να σταθεί κανείς σε ένα χαρακτηριστικό ιδίωμα των Point Supreme, μεταξύ αρκετών άλλων, αυτό αναμφίβολα θα ήταν η χρωματική -και συνάμα αισθητική- προσέγγιση των έργων τους.

Color, more color. If one had to dwell on one characteristic idiom of Point Supreme, among several others, this would undoubtedly be the color and, at the same time - aesthetic - approach of their works.

Point Supreme: Residence in Pangrati
Photography ©George Messaritakis

Point Supreme

The interview series

Dionisis Marinos

(INTERVIEW)

Point Supreme: Residence in Petralona
Photography ©Filip Bufardin

Point Supreme σημαίνει: Μαριάννα Ρέντζου και Κωνσταντίνος Πανταζής. Βραβευμένοι, με παραστάσεις από το εξωτερικό και άκρας δημιουργικοί. Ο ένας συμπληρώνει τον άλλον. Τα έργα τους είναι ένα δραστικό αποτέλεσμα συστέγασης ιδεών. Στη συνέντευξη που μας παραχώρησαν μας αποκάλυψαν το δικό τους modus operandi, το οποίο αποδεικνύεται άκρας ενδιαφέρον.

Point Supreme means: Marianna Renzou and Konstantinos Pantazis. They are award-winning, have worked abroad, and are highly creative. The one complements the other. Their works are a drastic result of co-housing ideas. In the interview they gave us, they revealed their modus operandi, which turned out to be very interesting.

DM Ποιο είναι το credo των Point Supreme; Τι είναι αυτό που σας συνέχει;

PS Σε όλο μας το έργο εκμεταλλευόμαστε και ενωμάτουμε ποιότητες που ήδη υπάρχουν: ιδέες και επιθυμίες του πελάτη, στοιχεία που έχει η τοποθεσία, διαθέσιμα υλικά, αποσκοπώντας πάντα στη λειτουργικότητα. Το κοινό σημείο είναι ότι αφομοιώνουμε τέτοια στοιχεία χωρίς προκαταλήψεις, μας αρέσει πολύ να μετατρέπουμε τον «περιορισμό» σε δημιουργικό στοιχείο. Αυτό μας κεντρίζει πολύ το ενδιαφέρον. Ίσως γι' αυτό έχουμε τόσες πολλές πετυχημένες συνεργασίες με αρχιτέκτονες του εξωτερικού.

Επίσης πιστεύουμε πολύ σε αρχετυπικά, απλά και καθημερινά πράγματα, τον συμβολισμό και τη σημασία τους: δίνουμε έμφαση σε ό,τι μπορεί να εστιάσει την προσοχή και να τονώσει στιγμές της καθημερινότητας, αυτές που μπορούν να προσφέρουν απόλαυση: την είσοδο σε ένα χώρο, το κεντρικό τραπέζι, το κατεξοχήν σημείο συγκέντρωσης της οικογένειας αλλά και παραγωγής, ένα περίοπτο βάζο (όπως η γισπανέζικη tokonoma). Μας ενδιαφέρει πολύ η ιεροτελεστία της στιγμής, η διένερση αρχετυπικών, ξεχασμένων ίσως αναμνήσεων. Γενικά δίνουμε πολύ μεγάλη σημασία στην εμπειρία και το τι βλέπει το μάτι: οι χώροι καθάρουν συνεχώς οπτικές φυγές και ειδικά θέες προς τα έξω. Τελικά οι χώροι μας σχεδιάζονται με επίκεντρο την καθημερινή εμπειρία, είναι σαν παιχνιδιάρικες μηχανές.

DM What is Point Supreme's credo? What is it that keeps you going?

PS In all our work, we use and integrate qualities that are already there: ideas and wishes of the client, elements that the location has, available materials, and always aiming at functionality. The common point is that we digest such components without prejudice; we really like to turn 'limitations' into a creative element. It really piques our interest. Maybe that's why we have so many successful collaborations with foreign architects.

We also firmly believe in archetypal, simple, and everyday things, the symbolism and their meaning: we emphasize on what can highlight and focus the attention on moments of everyday life, moments that can offer pleasure: entering a space, the central table, the gathering point of the family but also a point of production, a prominent vase (like the Japanese tokonoma). We are very interested in the rite of the moment, the awakening of archetypal, perhaps forgotten memories. We generally attribute great importance to experience and what the eye sees: visual escapes are constantly framed by the spaces, especially outside views. In the end, our spaces are designed with everyday experience in mind; they are like playful machines.

DM Οι δουλειές σας έχουν έντονο εικαστικό αποτύπωμα. Πώς συνδυάζετε το ωφέλιμο με την τερπνότητα που προσφέρει η καλλιτεχνία;

PS Χρησιμοποιούμε την αισθητική σαν εργαλείο και όχι σαν αυτοσκοπό. Στα έργα μας υπάρχει πράγματι μια δυνατή εικαστική τωτότητα που όμως εξυπηρετεί την λειτουργικότητα: ο στόχος είναι να δημιουργηθεί μια καθημερινότητα που εξυπηρετεί τον χρήστη αλλά και τον συναρπάξει συνεχώς. Ο στόχος είναι η εμπειρία, η εικόνα είναι μόνο το αποτέλεσμα.

DM Your works have a strong visual imprint. How do you combine that which is beneficial with the tenderness that art offers?

PS We use aesthetics as a tool and not as an end in itself. In our projects, there is indeed a strong visual identity that, however, underlines the functionality: the goal is to create a daily life that accommodates the user and constantly fascinates him. The goal is the experience; the image is just the result.

DM Η χρωματική παλέτα που χρησιμοποιείτε έχει τη ζωντάνια μιας ζωής που επιδιώκεται, ως μου επιτρέπει η έκφραση. Τι είναι το χρώμα για εσάς;

PS Πολύ ωραία έκφραση. Πράγματι το χρώμα είναι για εμάς συναίσθημα, και το χρησιμοποιούμε για να δημιουργήσουμε μια αίσθηση γιορτής. Μπαίνει με τρόπο που προβάλλει απλές καθημερινές λειτουργίες και δημιουργεί απόλαυση. Για παράδειγμα στην είσοδο στο σπίτι, στη θέση για το βάζο... Τέτοιες στιγμές τονίζονται και γιορταζονται με χρώμα και επιμελημένες λεπτομέρειες που τις κάνει να ξεχωρίζουν και να αποκτούν σημασία. Το χρώμα πάντα συνήθως έρχεται μέσα από τα ίδια τα υλικά και δεν είναι μια απλή επιφανειακή βφή, το οποίο έχει διαφορά στον τρόπο που το βιώνουμε. Δεν είναι ποτέ μόνο του.

DM The color palette you use has the vibrancy of a life sought after, If I may use that expression. What does color mean to you?

PS Very nice expression. Indeed, color is an emotion for us, and we use it to create a sense of celebration. It is used in a way that showcases simple, everyday functions and creates enjoyment. For example, the entrance to the house, the position of the vase... Moments like that are highlighted and celebrated with color and curated details that make them stand out and gain importance. The color, however, usually comes through the materials themselves and is not a simple surface paint, which makes a difference in how we experience it. It is never just color.

DM Μπορεί στις μέρες μας η Αρχιτεκτονική να επιδράσει ουσιαστικά στην καθημερινότητα; Ν' ανοίξει έναν δημόσιο διάλογο;

PS Οπωσδήποτε ναι, και αυτός είναι ένας σημαντικός στόχος στη δουλειά μας. Γι' αυτό και στο έργο μας υπάρχουν δύο ειδών μελέτες, αυτές για τα κτίρια και τον εσωτερικό χώρο αλλά και αυτές για δημόσιους χώρους και την πόλη. Και στις δύο περιπτώσεις ο στόχος είναι να δοθεί σημασία στις καθημερινές στιγμές που περνάμε μαζί.

DM Can architecture nowadays have a significant effect on everyday life? Can it start a public debate?

PS Definitely, yes, and this is an important goal in our work. For that reason, within our work, there are two kinds of studies; those about the buildings and the interior space and those for public spaces and the city. In both cases, the goal is to attribute importance to everyday moments we spend together.

DM Πώς κρίνετε το επίπεδο της Αρχιτεκτονικής στην Ελλάδα; Έχουμε διαμορφώσει μια κάποια ταυτότητα; Μπορούμε να υπάρξουμε με όρους ανταγωνισμού στο εξωτερικό;

PS Πιστεύουμε πως το επίπεδο της αρχιτεκτονικής παραγωγής στην Ελλάδα είναι πλέον πολύ υψηλό, αλλά για να γίνουμε ανταγωνιστικοί στο εξωτερικό πρέπει να διαμορφώσουμε πιά ξεκάθαρα τα στοιχεία που μας κάνουν διαφορετικούς από την υπόλοιπη διεθνή αγορά. Προβάλλοντας βέβαια στοιχεία ελληνικότητας, όπως αυτά μπορούν να έχουν νόημα στην εποχή μας. Η συνέχεια και εξέλιξη της παράδοσης είναι για μας σημαντική.

DM What do you think about the level of architecture in Greece? Have we formed some identity? Can we be competitive abroad?

PS We believe that the level of architectural production in Greece is now very high. Still, in order to be competitive abroad, we must define the elements that make us different from the rest of the international market—showing, of course, Greek elements in a way that can make sense in our time. The continuity and evolution of tradition are important to us.

DM Για ποιο project αισθάνεστε ότι πλησιάσατε περισσότερο από κάθε άλλο ο' αυτό που θέλετε να κάνετε ως επαγγελματίες;

PS Το Σπίτι στα Πετράλωνα είναι πολύ πλούσιο στην καθημερινή εμπειρία του. Και η νέα Αρχιτεκτονική Σχολή στη Μασσαλία που κερδίσαμε σε ανοιχτό διαγωνισμό και εγκαινιάζεται σε λίγους μήνες, είναι πολύ πετυχημένη για τον δημόσιο, κοινωνικό τρόπο που θα λειτουργεί.

DM Which project do you feel came the closest to what you want to do as professionals?

PS The House in Petralona is very rich in its daily experience... And the new School of Architecture in Marseille that we won in an open competition and is being launched in a few months is very successful for its public and social function.

DM Η λειτουργικότητα ενός έργου μπορεί να συνοπάρξει με την αισθητική του πρωτοπορία ή το ένα «τρώει» το άλλο;

PS Για εμάς τα δύο αυτά είναι απολύτως συνεργαζόμενα εργαλεία, και μάλιστα τα πιο βασικά εργαλεία σχεδιασμού.

DM Can functionality and avant-garde aesthetics coexist in a project, or do they consume each other?

PS For us, these two are absolutely collaborative tools and, indeed, the most basic design tools.

Point Supreme + De Baes Architects (Construction): Apartment building in Belgium
Image courtesy of Point Supreme

Trikoupi Apartment
Photography ©Yannis Drakoulidis

typical island door. We will find many elements made with love, imagination, spontaneity, and freedom. And Greek simplicity never was colorless or, even worse, gray: the white Cycladic architecture makes sense because it is accompanied by the red soil and the blue of the sea and the sky. In this sense, modern white, gray and beige, supposedly minimal architecture, is a misunderstanding.

DM Τι είναι το ιδανικό έργο για εσάς; Ποια κριτήρια πρέπει να πληροί;

PS Μας ενδιαφέρει το κοινωνικό στοιχείο στην Αρχιτεκτονική, η δυνατότητα να έρχονται οι άνθρωποι κοντά και να μοιράζονται στιγμές και εμπειρίες. Ειδικά εμπειρίες γιορτής και χαράς. Ανυπομονούμε πολύ λοιπόν να πραγματοποιήσουμε ένα δημόσιο έργο, ένα σχολείο ή νηπιαγωγείο. Πρόσφατα κάναμε την τελετή λήξης στο Διεθνές φεστιβάλ κινηματογράφου της Σύρου όπου οργανώσαμε μια παρέλαση από φωτογραφημένα καϊκια τη νύχτα, γύρω από τα οποία στήθηκε μια μεγάλη γιορτή για όλους. Συμτείχαν οι ψαράδες του νησιού με τα στολισμένα τους καϊκια. Ήταν πολύ συγκινητικό.

DM What is the ideal project for you? What criteria must it meet?

PS We are interested in the social element of architecture and the possibility of bringing people together in order to share moments and experiences—especially experiences of celebration and joy. So we're really looking forward to realizing a public project, a school or kindergarten. We recently had the closing ceremony at Syros International Film Festival, where we organized a nighttime parade of lighted boats around which a large celebration was organized for all. The fishermen of the island participated with their decorated boats. It was very touching.

DM Υπάρχουν διαφωνίες μεταξύ σας; Το λέω με την έννοια ότι οι δημιουργικοί άνθρωποι είναι σαν αναμμένες δάδες. Παίρνουν εύκολα φωτιά.

PS Δουλεύουμε απολύτως αρμονικά και συμπληρωματικά, όντας σχεδόν αντίθετοι άνθρωποι στον τρόπο που σκεφτόμαστε μεμονωμένα. Ξέρουμε να χρησιμοποιούμε τις διαφωνίες μας ως παραγωγικό εργαλείο. Τα έργα μας αφομοιώνουν τα καλά στοιχεία και από τους δυο μας και είναι ακριβώς χάρη σε αυτόν τον συνδυασμό που αποκτούν αξία.

DM Are there disagreements between you? I ask that, in a sense that creative people are like burning torches. They catch fire easily.

PS We work in perfect harmony and complement each other, being almost opposites in how we think individually. We know how to use our disagreements as a productive tool. Our works assimilate the good elements from both of us, and it is precisely thanks to this combination that they gain value.

DM Αθήνα ή κάπου αλλού; Θα θέλατε να φύγετε ξανά εκτός συνόρων;

PS Αθήνα για την ώρα! Απολαμβάνουμε τη ζωή και τη δουλειά στην Ελλάδα. Είμαστε τυχεροί γιατί δουλεύουμε και στο εξωτερικό, σε έργα που έχουμε κερδίσει στο Βέλγιο, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Μόντρεαλ... Διδάσκουμε στη Νέα Υόρκη και την Ελβετία, και βάζουμε πάντα θέματα σχετικά με την Ελλάδα. Αυτές οι επαφές μας ανανεώνουν ουσιαστικά και μας χαρίζουν μια φρέσκια και εξωτερική ματιά προς τα μέσα.

DM Athens or somewhere else? Would you like to go abroad again?

PS Athens for now! We enjoy life and work in Greece. We are lucky because we also work abroad on projects we have won in Belgium, France, Italy, and Montreal... We teach in New York and Switzerland and always present subjects related to Greece. This contact essentially renews us and offers a fresh and outward look.

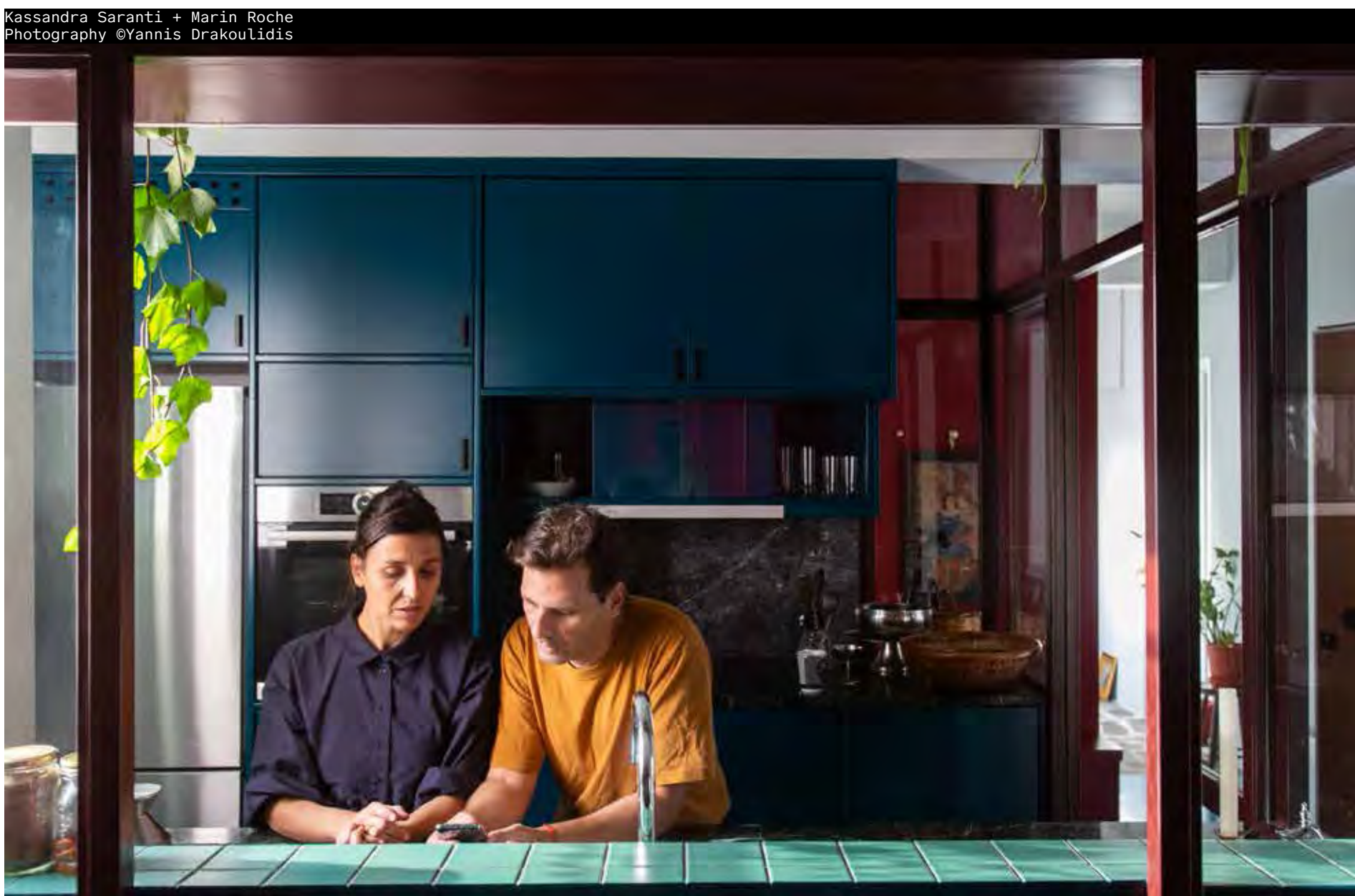
DM Τείνουμε να πιστεύουμε πως μας ταιριάζει ως τόπος το minimal και η λιτότητα. Συμφωνείτε μ' αυτό ή είναι ένα στερεότυπο που οφείλει να αλλάξει;

PS Είναι ένα υπερπλουστευμένο στερεότυπο, συμφωνούμε μεν αλλά πιστεύουμε ότι μπορεί να συνδυάζεται με πιο σύνθετα στοιχεία ώστε να εξυπηρετεί πραγματικές, λειτουργικές ανάγκες της καθημερινότητας. Για παράδειγμα αν κάποιος ζει σε μικρό σπίτι, δεν μπορεί αυτό να είναι minimal, γιατί απλά έτσι θα έπρεπε να θυσιάζει πολλά από τα λειτουργικά του στοιχεία. Η ελληνική απλότητα δεν ήταν ποτέ φτωχή: ήταν πάντα πλούσια σε συμβολισμούς, στο τι σημαίνουν και τι θυμίζουν οι χώροι για παράδειγμα στα νησιά. Ομοίως τα κτίρια και οι κατασκευές, αν παρατηρήσουμε μια τυπική νησιώτικη πόρτα θα βρούμε πάρα πολλά στοιχεία φτιαγμένα με μεράκι, φαντασία, αυθορμητισμό, ελευθερία. Και η ελληνική απλότητα ποτέ δεν ήταν άρχρωτη ή ακόμα χειρότερα, γκρι: η λευκή κυκλαδίτικη αρχιτεκτονική έχει νόημα γιατί συνοδεύεται από το κόκκινο χρώμα και το μπλε της θάλασσας και του ουρανού. Με αυτή την έννοια, η σύγχρονη λευκή, γκρι και μπεζ δόθεν minimal αρχιτεκτονική είναι μια παρανόηση.

DM We tend to think that minimalism and austerity suit us as a place. Do you agree with this, or is it a stereotype that needs to change?

PS We agree that it is an oversimplified stereotype, but we believe it can be combined with more complex elements to serve everyday life's real, functional needs. For example, if someone lives in a small home, it can't be minimal because many of its functional elements would have to be sacrificed. Greek simplicity was never poor: it has always been rich in symbolism, meaning, and memories created around the spaces, like in the islands, for example.

The same applies to buildings and constructions; if we observe a

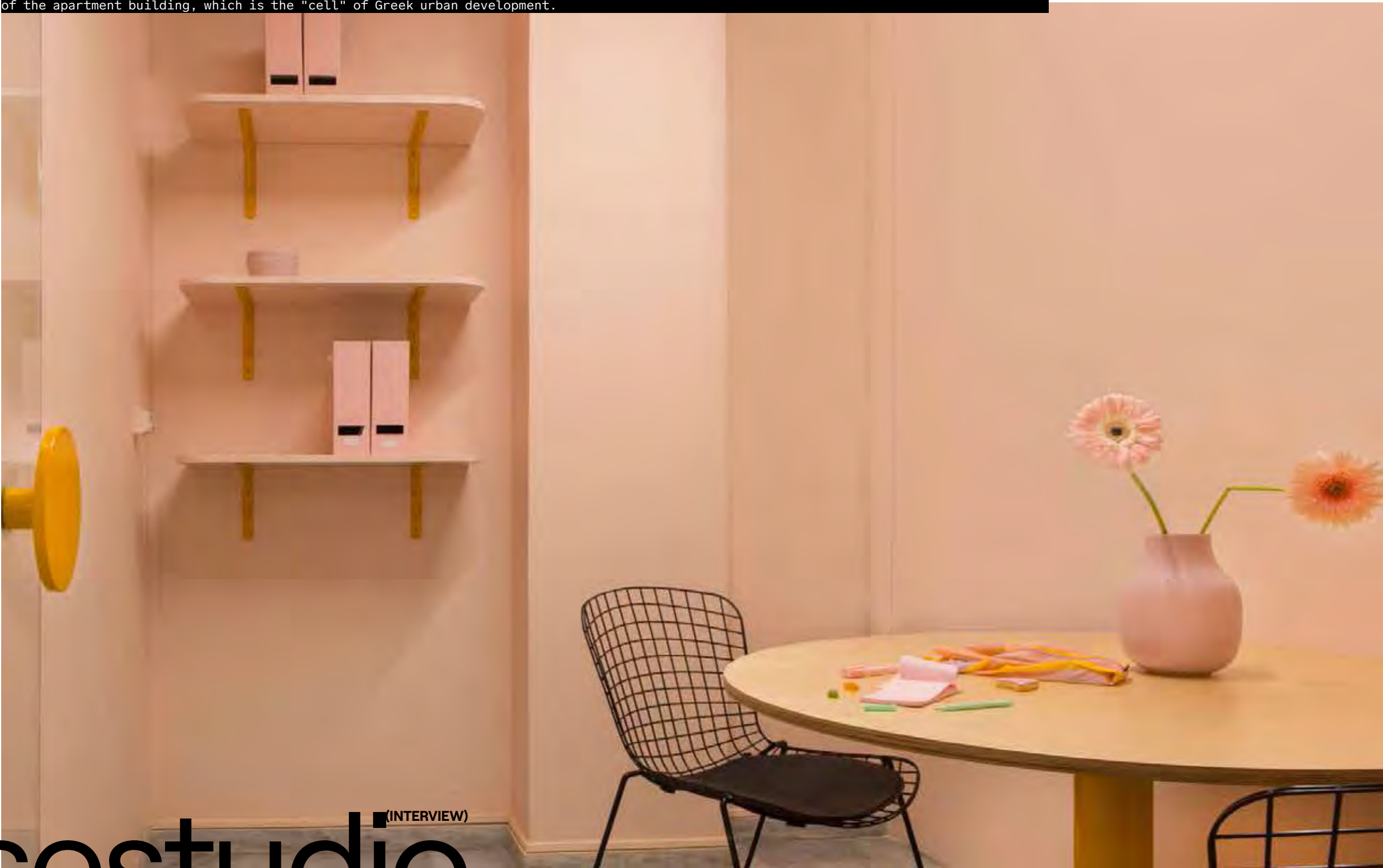

Kassandra Saranti + Marin Roche
Photography ©Yannis Drakoulidis

Η Σοφία Κριμίτζη και ο Κυριάκος Κυριάκου, αρχιτέκτονες και ιδρυτές του γραφείου ksestudio, μιλούν για την αρχιτεκτονική με συνείδηση, την έμπνευση που αναζητούν στα άγρια τοπία, τη γοητεία της έρευνας, την ανώνυμη αρχιτεκτονική της πολυκατοικίας, που είναι το «κύτταρο» της ελληνικής αστικής ανάπτυξης.

Sofia Krimizi and Kyriakos Kyriakou, architects and founders of the architecture practice ksestudio, share their views on conscious architecture, the inspiration they seek in wild landscapes, the charm of research, the anonymous architecture of the apartment building, which is the "cell" of Greek urban development.

(INTERVIEW)

ksestudio

The interview series

Dionisis Marinos

ΔΜ Δημόσιος χώρος και δημοκρατική αρχιτεκτονική είναι έννοιες που αποτελούν μέρος της αρχιτεκτονικής σας ταυτότητας, πώς τις αντιλαμβάνεστε;

KSE Η έννοια του δημόσιου χώρου στην Ελλάδα είναι προβληματική και ταλαιπωρημένη. Είναι πληγωμένος, στριμωγμένος, κατακερματισμένος ο χώρος της πόλης, ωστόσο μας γοητεύει εξαιρετικά ο σχεδιασμός του και έχουμε δουλέψει εκτενώς κυρίως συμμετέχοντας σε ανοιχτούς αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς ήδη από τα φοιτητικά μας χρόνια. Ο πρώτος διαγωνισμός που κερδίσαμε ήταν ο επανασχεδιασμός της εισόδου της πόλης της Αρχαίας Ολυμπίας. Στην πρόταση που βραβεύτηκε με έπαινο για τον διαγωνισμό της ανάπλασης της Αθήνας το 2019, έννοιες απλές αλλά εξαιρετικά σημαντικές -όπως ο δρόμος, η πλατεία, το πεζοδρόμιο, το παγκάκι- συντίθεται και παράγον χώρους ουσιαστικά δημοκρατικούς πάνω σε ένα δάπεδο μωσαϊκό ανακυκλωμένο από τα υφιστάμενα δάπεδα της πόλης. Ο δημόσιος χώρος ανήκει σε όλους και πρέπει να μας περιέχει όλους.

Η αρχιτεκτονική μπορεί να κάνει τον δημόσιο χώρο εύκολα προσβάσιμο, ώστε να λάβει ουσιαστικά δημοκρατικά χαρακτηριστικά. Λόρατα όρια υπάρχουν στην πόλη, τα οποία δεν μετρώνται μόνο σε σωστές ή λάθος κλίσεις στις ράμπες. Μέσω του σχεδιασμού μπορούμε να προσκαλέσουμε στον δημόσιο χώρο ένα ευρύ και πολυποικίλο κοινό.

DM Public space and democratic architecture are part of your identity as architects. How do you perceive these notions?

KSE The concept of public space in Greece is quite problematic and ravaged. It is a wounded, crowded, fragmented urban space, yet we are extremely fascinated by its design, and we have worked extensively, mainly by participating in open architectural competitions since we were students. The first competition we won was the redesign of the entrance to the city of Ancient Olympia. In the proposal for the 2019 Competition "Regeneration of Athens City Centre" that received much praise, concepts as simple but extremely important as the street, the square, the side-

walk, and the bench are combined to create spaces that are fundamentally democratic on a mosaic floor recycled from the already existing floors of the city. Public space belongs to everyone and should contain us all.

Architecture can make public space easily accessible so that it bears fundamentally democratic characteristics. Invisible boundaries exist in the city, which are not only measured in the right or wrong incline on ramps. We can invite a wide and diverse audience into public spaces through design.

DM Θεωρείτε ότι η αρχιτεκτονική στις μέρες μας συμβαδίζει εννοιολογικά και σχεδιαστικά; Για παράδειγμα, ένας δημόσιος χώρος περιέχει τις ποιότητες που χρειάζεται ο πολίτης ή ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός υπονομεύει τις χρήσεις;

KSE Μπορεί ένας χώρος χωρίς μελέτη να λειτουργεί εξαιρετικά και ένας άλλος, με εντυπωσιακό σχεδιασμό, να είναι ανυπόφορος. Αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να καταργήσουμε τον σχεδιασμό. Η διαδικασία σχεδιασμού είναι μια προσομοίωση. Δεν έχουμε δυστυχώς τη δυνατότητα να ελέγξουμε αν τα αποτελέσματά μας πρότασης θα είναι ικανοποιητικά πριν αυτή υλοποιηθεί. Για να είμαστε όσο πιο κοντά γίνεται στις προβλέψεις μας, βασίζομαστε στην εμπειρία και τη μελέτη των προηγούμενων. Θα πρέπει επομένως ο σχεδιασμός να είναι ευέλικτος και να αφήνει περιθώριο για «διορθώσεις» ή μετατροπές που ακολουθούν τα δεδομένα και τις ανάγκες της κάθε κοινωνίας.

DM Do you think that architecture nowadays succeeds in corresponding conceptually and design-wise? For example, does public space contain the qualities that citizens need? Or is their use compromised by architectural design?

KSE There are cases where spaces created without architectural design work great, and others with impressive design may be intolerable. This does not mean that we should stop using design. The design process is a simulation. Unfortunately, we do not have the ability to test whether the results of a proposal will be satisfactory before it is actually implemented. To be as close as possible to our predictions, we rely on past successful projects' experience and architectural design. Planning should therefore be flexible and leave room for "corrections" or modifications that follow the conditions and needs of each society.

DM Οι συνεργασίες μεταξύ γραφείων, που τα τελευταία χρόνια είναι τόσο και στον χώρο σας, δεν είναι ένας ακόμα τρόπος να διδαχτείτε από τις εμπειρίες και την εξειδίκευση άλλων συναδέλφων;

KSE Πιστεύουμε και ενθαρρύνουμε τη συνεργασία, τόσο σε μικρή κλίμακα όπως είναι η μεταξύ μας συνεργασία, όσο και σε μεγαλύτερα και πολυπλοκότερα σχήματα. Η ιδέα της μοναχικής ιδιοφυίας, ευτυχώς, δεν υφίσταται πλέον. Κολεκτίβες που αποτελούνται από ανθρώπους με διαφορετικές εμπειρίες και ικανότητες εμφανίζονται διαρκώς στην Αρχιτεκτονική, όπως και στην Τέχνη. Θεωρούμε ότι η έννοια της εξειδίκευσης ανήκει στο παρελθόν, ενώ η έννοια της συνεργασίας και της ομαδικής συνδιαλλαγής στο παρόν -ίσως και στο μέλλον.

DM In recent years, there has been a trend in your field where practices collaborate with each other. Isn't this another great way of learning from the experience and expertise of other colleagues?

KSE We believe in and encourage collaboration, both on a small scale as the one between us, as well as in more extensive and complex schemes. The idea of the lone genius, thankfully, no longer exists. Collectives made up of people with different experiences and skills are constantly appearing in architecture, as it happens in art too. We believe that the concept of specialization belongs to the past, while the concept of collaboration and teamwork belongs to the present - perhaps even the future.

DM Τι θεωρείτε ότι χαρακτηρίζει τη δουλειά σας;

KSE Αυτό που προσπαθούμε να κάνουμε είναι να αντιμετωπίζουμε τον σχεδιασμό κάθε έργου ως κάτι το εντελώς καινούριο και διαφορετικό. Να βρίσκουμε την ταυτότητά του και να την αναδεικνύουμε. Εμπλέκουμε τους εαυτούς μας αρκετά σε κάθε έργο, μάλλον περισσότερο από πρέπει, αλλά είμαστε control freaks...

DM What are the elements that characterize your work?

KSE We try to deal with each project's design as something completely new and different. To find its identity and highlight it. We involve ourselves in each project quite a bit, probably more than we should, but we are control freaks...

DM Από πού αντλείτε έμπνευση;

KSE Από το οικείο, το καθημερινό, το συνηθισμένο. Από τις παραστάσεις που κοιτάζουμε καθημερινά αλλά δεν βλέπουμε. Στην ανώνυμη αρχιτεκτονική, ένα σημείο που η ανάγκη συναντά τη χρήση και μετατρέπεται αυθόρμητα σε πρακτική -αυτές οι στιγμές είναι για εμάς πολύτιμες. Μας εμπνέουν τα άγρια τοπία, οι Κυκλάδες, η έρημος του Τέξας, διότι μας αρέσει να συγκρίνουμε διαφορετικά μέρη και να βρίσκουμε τον κοινό τόπο μεταξύ τους.

DM Where do you draw inspiration from?

KSE From the familiar, the everyday, the ordinary. From the images we are exposed to every day but don't actually see. In Anonymous Architecture, a place where need meets use and spontaneously turns into practice - these moments are precious to us. We are inspired by wild landscapes, the Cyclades, and the Texas desert because we like to compare different places and find common ground between them.

DM Ποιο project ολοκληρώσατε πρόσφατα και τι ακολουθεί;

KSE Είχαμε αναλάβει τον σχεδιασμό της έκθεσης της Μπιανόλε Αρχιτεκτονικής 2022 του Tallinn στην Εσθονία, που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με τις επιμελήτριες Λυδία Καλλιπολίτη και Αρετή Μαρκοπούλου, καθώς και την ομάδα του Μουσείου Αρχιτεκτονικής της πόλης. Ένα project που δουλεύτηκε σε πέντε διαφορετικές πόλεις και χώρες δίχως να υπολογίζουμε τις διαφορετικές συμμετοχές που ήρθαν από όλα τα μέρη του κόσμου.

Επίσης, σύντομα ολοκληρώνεται η ανακαίνιση ενός πολύ ιδιαίτερου διαμερίσματος στο κέντρο της Αθήνας και ακολουθεί η αποκατάσταση ενός νεοκλασικού στην Αίγινα.

Αποφεύγουμε να δουλεύουμε πολλά έργα την ίδια περίοδο, διότι μας ενδιαφέρει να αφιερώνουμε σε κάθε ένα από αυτά τον χρόνο και την προσοχή που χρειάζονται. Τέλος, στόχος μας είναι να καταφέρουμε να ολοκληρώσουμε ένα έργο στο εξωτερικό.

DM Can you tell us about a project that you have recently completed and what's coming next?

KSE We were responsible for designing the Tallinn Biennale of Architecture 2022 exhibition in Estonia, which was realized in collaboration with curators Lydia Kallipoliti and Areti Markopoulou, as well as the team of the city's architecture museum. We worked on this project in five different cities and countries without considering the other participants from all parts of the world.

Also, the renovation of a very special apartment in Athens city center will soon be completed, followed by the restoration of a neoclassical building in Aegina.

We avoid working on several projects simultaneously because we want to dedicate to each of them the time and attention they need. Finally, our goal is to complete a project abroad.

DM Ως μια νέα γενιά αρχιτεκτόνων, πώς διαχειρίζεστε τα θέματα που αφορούν το περιβάλλον;

KSE Στόχος μας είναι μια αρχιτεκτονική που σέβεται το περιβάλλον, διότι είναι ένα ζήτημα που πλέον μας απασχολεί όλους. Δεν θεωρούμε ωστόσο ότι οι αρχιτέκτονες πρέπει να βρίσκουν λύσεις από το μηδέν, υπάρχει ήδη τεχνολογία που πρέπει να εφαρμόζεται στα κτίρια. Αυτό που χρειάζεται είναι η δημιουργική εφαρμογή αυτών των τεχνικών και επιστημονικών γνώσεων. Στην Ευρώπη γίνονται σημαντικά βήματα, στη χώρα μας δυστυχώς οι προτάσεις/λύσεις αντιμετώπισης του προβλήματος εγκλωβίζονται συχνά μέσα σε πολιτικές πρακτικές και αντιλήψεις. Ως κοινωνία έχουμε αντιδράσει πολύ αργά, γι' αυτό είναι απαραίτητο να συνεχίσουμε όλοι προκειμένου να αποφύγουμε μεγαλύτερες καταστροφές.

DM How do you deal with environmental issues as part of the new generation of architects?

KSE Our goal is to produce architecture that respects the environment because it is an issue that now concerns all of us. However, we do not believe that architects should come up with solutions from scratch, as there is already technology that should be applied to buildings. What we need is the creative application of this technical and scientific knowledge. Significant steps are being taken in Europe, but in our country, unfortunately, proposals/solutions to address the problem are - often - trapped within political practices and perceptions. As a society, we have reacted too slowly, so it is necessary for everyone to contribute to avoid greater disasters.

DM Μπορεί η αρχιτεκτονική με «συνείδηση» να είναι και βιώσιμη;

KSE Σίγουρα γίνεται, όμως η έννοια της βιωσιμότητας είναι σχετική: βιώσιμη αρχιτεκτονική ως προς την κατασκευή ή ως προς τη χρήση της; Πάντα σκεφτόμαστε τη στάση των Lacaton & Vassal (Pritzker Prize 2021), οι οποίοι αρνήθηκαν τον επανασχεδιασμό μιας πλατείας στο Bordeaux, προτιμώντας ουσιαστικά να μη γίνει οποιώτως τίποτα: η πλατεία ήταν μια γρά ως είχε -κατά τη γνώμη τους- και το καλύτερο θα ήταν τα χρήματα να δοθούν για τη συντήρησή της σε βάθος χρόνου.

DM Can conscious architecture also be sustainable?

KSE It can certainly be, but the concept of sustainability is relative: sustainable architecture in terms of its construction or use? We always have in mind Lacaton & Vassal's (Pritzker Prize 2021) viewpoint, who refused to redesign a square in Bordeaux, essentially proposing to do nothing at all: the square was fine as it was - in their opinion - and the best solution would be to fund its maintenance over time.

ksestudio: Unscript House
Courtesy of KSE

DM Δείχνετε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την έρευνα. Τι είναι αυτό που σας έλκει σε αυτό το πεδίο: οι προκλήσεις που προσφέρει, η επαφή με τις νεότερες γενιές, ότι μπορεί να αποτελέσετε μέρος μιας κοινωνικής αλλαγής;

KSE Ασχολούμαστε με τη διδασκαλία από τον καιρό που αποφοιτήσαμε. Είναι αναπόσπαστο κομμάτι της πρακτικής μας γιατί ικανοποιεί την περιέργειά μας και μας ανοίγει νέες οδούς για κριτική σκέψη και επανορισμό των αξιών που υπάρχουν γύρω μας. Τα τελευταία χρόνια μελέταμε τις μικρές επαρχιακές πόλεις του Τέξας και επιχειρούμε να καταγράψουμε πώς ο καπιταλισμός έχει κυριεύσει ακόμα και το πιο απομακρυσμένο χωριό της ερήμου. Έχουμε επισκεφτεί περισσότερες από 150 μικρές πόλεις (κάτω των 10.000 κατοίκων) και συνειδητοποιήσαμε ότι η υπερδύναμη των ΗΠΑ υποφέρει από ένα βαθύ και μάλλον αγεφύρωτο πολιτικό και κοινωνικό διχασμό. Στην καρδιά της πλούσιας αμερικανικής ηπείρου βρίσκεται κανείς κοινότητες σε συνθήκες ακραίας φτώχειας με ελλείψεις σε στοιχειώδη είδη διαβίωσης.

DM You are particularly interested in research. What attracts you towards this field: the challenges it offers, the interaction with younger generations, being part of a social change?

KSE We have been involved in teaching since we graduated. It is an integral part of our practice because it satisfies our curiosity and opens up new paths encouraging critical thinking and redefining the values around us. In recent years we have been studying small rural Texas towns and attempting to document how capitalism has taken over even the most remote desert villages. We have visited more than 150 small towns (of under 10,000 people) and realized that the US superpower suffers from a deep and rather unbridgeable political and social divide. At the core of the wealthy American continent, one finds communities in extreme poverty, deprived of even the basic necessities of life.

DM Μπορεί ο σχεδιασμός να εμπιρίχει χιούμορ, κοινωνικές αξίες, λειτουργικότητα, δημιουργικότητα... Χωράνε όλα σε μια κάτοψη;

KSE Είναι ευθύνη του κάθε αρχιτέκτονα να τα συνδυάσει. Καλλιεργείται μια τάση τελευταία που θέλει τους αρχιτέκτονες να δείχνουν πολύ σοβαρό προφίλ. Τα κατανοούμε έως ένα βαθμό λόγω των συνθηκών της σύγχρονης αγοράς, αλλά για εμάς αυτό πρέπει να αντισταθμίζεται με χιούμορ και αυτοκριτική. Η αρχιτεκτονική πρέπει είναι ευχάριστη.

DM Can design incorporate humor, social values, functionality, creativity... Can it all fit on a floor plan?

KSE It is the responsibility of each architect to combine them. We have noticed a trend that has been cultivated lately that wants architects to assume a very serious profile. We understand this to a certain extent due to the modern market conditions, but for us, this has to be balanced with humor and self-criticism. Architecture should be a delight.

DM Ποια είναι η σχέση της ελληνικής αρχιτεκτονικής με τις διεθνείς τάσεις;

KSE Στις μέρες μας είναι δύσκολο να μιλήσει κανείς για ελληνική αρχιτεκτονική και ξένα πρότυπα. Υπάρχει ένα διεθνές στυλ το οποίο εφαρμόζεται με τη μεθοδολογία που έχει αναπτύξει κάθε αρχιτέκτονας. Το ίδιο συμβαίνει και στην Ελλάδα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι έχουμε κακή αρχιτεκτονική. Το αντίθετο. Ωστόσο είναι σπάνια τα έργα που ξεχωρίζουν για την ελληνικότητά τους με ιδιαίτερο και σύγχρονο τρόπο -πέρα, δηλαδή, από δημοφιλή κλισιά.

DM What is the relationship between Greek architecture and international trends?

KSE Nowadays, it is difficult to talk about Greek architecture and foreign standards. An international style is applied with the methodology developed by each architect. This is also happening in Greece, and that doesn't mean we have lousy architecture. We could say quite the opposite. However, it is rare to find projects that stand out for their Greek qualities in a unique and contemporary way - beyond popular clichés.

DM Το 2013 στο Great Architectural Talent είχατε παρουσιάσει μια μελέτη με έξι σχέδια για την πολυκατοικία. Έχετε μετακινηθεί από αυτές τις απόψεις και πώς βλέπετε να μετασχηματίζεται σήμερα η συγκεκριμένη τυπολογία κτιρίου;

KSE Η μελέτη αυτή ήταν η διπλωματική εργασία μας στο Πολυτεχνείο. Ήταν μια πρώτη προσέγγιση της ανώνυμης αρχιτεκτονικής πάνω σε μια πολύ ισχυρή τυπολογία κτιρίου, όπως η αθηναϊκή ή ελληνική πολυκατοικία. Φυσικά με το θέμα αυτό έχουν ασχοληθεί πολλοί συνάδελφοι από τότε, όπως και πριν από εμάς. Η πολυκατοικία είναι το κύτταρο που συνθέτει το σώμα της ελληνικής πόλης, στην προκειμένη περίπτωση της Αθήνας, και μέσα της μπορούμε να δούμε όλα τα κοινωνικά στρώματα. Στην Αγία Βαρβάρα, τα Εξάρχεια και έπειτα στο Φάληρο, τα κτίρια που σχεδιάσαμε ήταν μεταφράσεις του αστικού τοπίου και του τρόπου ζωής μέσα από κάποιες σταθερές παραμέτρους. Μάλιστα η πολυκατοικία στα Εξάρχεια είχε έξοδο του σταθμού του μετρό στο ισόγειό της(!). Η τυπολογία αυτή επιβίωσε της κρίσης αλλά με σοβαρά πλήγματα, καθώς ελλείπει νομικού πλαισίου επιχειρηματικότητας βασίζεται/εξαρτάται από τις αγεφύρωτα αντιφατικές απόψεις των ενοίκων της. Μια πρόταση που δουλεύουμε αυτή την περίοδο είναι η πιθανότητα ανασύστασης του νομικού πλαισίου που θα επιτρέψει σε πολυκατοικίες να στήνουν ένα είδος ΜΚΕ, προκειμένου να καλύπτουν βασικές τους ανάγκες για συντήρηση, θέρμανση, ενεργειακή αναβάθμιση, κ.ά.

DM At Great Architectural Talent 2013, you presented a study of six designs focused on the apartment building. Have you moved on from those views, and how do you see this particular building typology transforming today?

KSE That study was our thesis project at the National Technical University of Athens. It was a first approach to anonymous architecture on a very popular building typology, such as the Athenian or Greek apartment building. Many colleagues have worked on this topic since then, as well as before us. The apartment building is the cell that makes up the body of the Greek city, in this case, Athens, and within it, we can see all social classes. The buildings we designed in Agia Varvara, Exarchia, and then in Faliro were translations of the urban landscape and the way of life through specific fixed parameters. In fact, the Exarchia apartment building had a metro station exit on its ground floor(!) This typology survived the crisis but with serious setbacks, as in the absence of a legal framework of entrepreneurship, it is dependent on the irreconcilably opposing views of its inhabitants. One proposal we are currently working on is the possibility of a recast of the legal framework that would allow apartment buildings to set up an Innovation & Entrepreneurship Unit to cover their basic needs for maintenance, heating, energy upgrades, etc.

ksestudio: A-School
Photography ©Alina Lefa

ksestudio: Pedion
Photography ©Margarita Nikitaki

DM Το Seaholm Intake Facility στο Τέξας ήταν μια σημαντική στιγμή για εμάς; Πόσο σημαντική είναι μια τέτοια διάκριση;

KSE Ήταν τα χρόνια που ουσιαστικά στήσαμε το γραφείο στη Νέα Υόρκη. Η διάκριση στον διαγωνισμό του Seaholm Intake ήρθε σε μια εξαιρετικά δημιουργική περίοδο για εμάς -πάρναμε μέρος σε πολλούς διαγωνισμούς, συμμετείχαμε σε έρευνες, κ.ά. Σίγουρα μας έδωσε μεγάλη ώθηση και αυτοπεποίθηση. Είχαμε μεγάλη πίστη σε αυτή την πρόταση και εξακολουθούμε να την υποστηρίζουμε. Το ενδιαφέρον είναι ότι λίγα χρόνια αργότερα ως επισκέπτες καθηγητές στο πανεπιστήμιο του Τέξας ζήσαμε στο Σάτιν για ένα διάστημα και αναπτύξαμε μια πολύ στενή σχέση με την πόλη, ώστε το κτίριο αυτό είναι ένα μέρος οικείο για εμάς, σαν ένας παλιός φίλος.

DM Was the Seaholm Intake Facility in Texas a significant moment in your career? How significant is such a distinction for you?

KSE It was during the time we basically set up the office in New York. Awarded this distinction happened at an extremely creative time for us - we were entering many competitions, doing research, etc. It gave us a great boost and confidence. We had a lot of faith in this proposal and still support it. Interestingly, a few years later, we spent some time in Austin as visiting professors at the University of Texas and developed a very close relationship with the city, so this building is a familiar place for us, like an old friend.

DM Τι αποκομίσατε από την εμπειρία σας στο εξωτερικό;

KS Ότι τίποτα δεν χαρίζεται και ότι η σκληρή δουλειά ανταμειβεται. Μάθαμε να συνεργαζόμαστε, να έχουμε υπομονή και σεβασμό, να δουλεύουμε με πρόγραμμα. Θεωρούμε πολύ σημαντικό να γνωρίζεις κανείς πώς γίνονται κτίρια σε άλλες χώρες, όχι γιατί απαραίτητα γίνονται καλύτερα, αλλά επειδή η κατασκευή είναι στην κουλτούρα κάθε λαού και παίρνει καινούρια ερεθίσματα.

DM What did you take away from your experience abroad?

KSE We learned that nothing is just handed to you and that hard work is rewarded. We learned to collaborate, be patient and respectful, and work on a schedule. We believe that it is very important to know how buildings are made in other countries, not because they are necessarily better, but because construction is in the culture of each country, and you are exposed to new ways of thinking.

DM Πείτε μας ένα ζήτημα που αντιμετωπίσατε επιστρέφοντας στην Ελλάδα.

KSE Ο χρόνος. Τα έργα στην Ελλάδα γίνονται είτε πολύ γρήγορα είτε πολύ αργά...

DM What kind of difficulties did you face coming back to Greece?

KSE Time was a great issue. Projects in Greece are either done very quickly or very slowly...

SHORT CV

Η Σοφία Κριμίζη σπούδασε στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου από όπου αποφοίτησε με άριστα το 2008 και στη Σχολή Αρχιτεκτονικής La Villette στο Παρίσι (Master I - πρόγραμμα Erasmus). Παρακολούθησε το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών στην Σχολή Αρχιτεκτονικής Πολυεθνικού Σχεδιασμού και Αποκαταστάσεων του Πανεπιστημίου Columbia στη Νέα Υόρκη (Master of Science in Advanced Architectural Design) από όπου αποφοίτησε αποσπώντας το βραβείο Excellence in Design, Kinne travelling fellowship και AAD exit lecture όπως υπότροφος του ιδρύματος Fulbright, του Ιδρύματος Γουλανδρή και του Ιδρύματος Παιδείας και Ευρωπαϊκού Πολιτισμού.

Ο Κυριάκος Κυριάκου σπούδασε Αρχιτεκτονική στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο από όπου αποφοίτησε το 2008 και στην Σχολή Αρχιτεκτονικής La Villette στο Παρίσι (Master I - Erasmus). Παρακολούθησε το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών στην Σχολή Αρχιτεκτονικής Πολυεθνικού Σχεδιασμού και Αποκαταστάσεων του Πανεπιστημίου Columbia στην Νέα Υόρκη (Master of Science in Advanced Architectural Design) από όπου αποφοίτησε αποσπώντας το βραβείο Kinne travelling fellowship ως υπότροφος του ιδρύματος Θεμιστοκλής Βαράγκης.

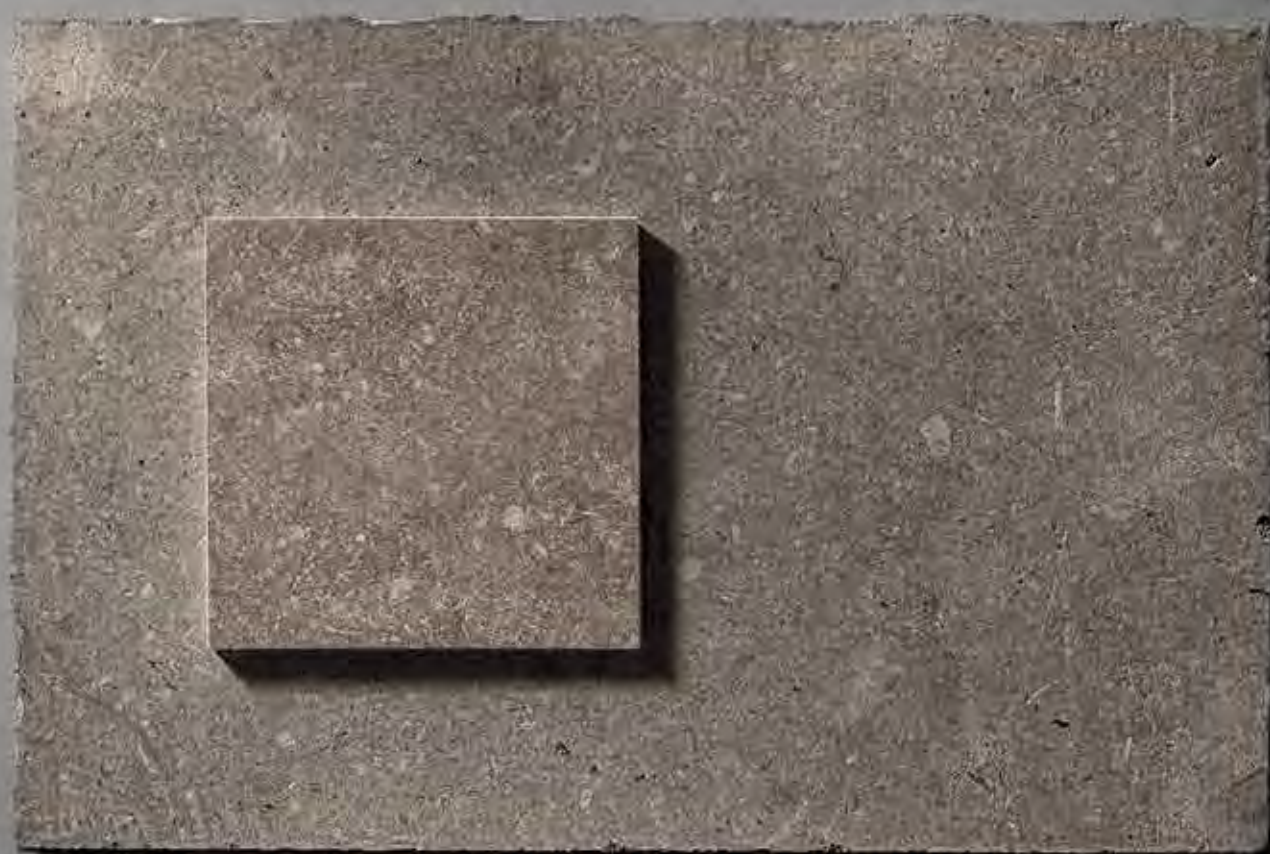
SHORT CV

Sofia Krimizi studied at the School of Architecture, National Technical University of Athens, graduating with honors in 2008, and continued with studies at La Villete School of Architecture in Paris (Master I - Erasmus program). She attended the Master of Science in Advanced Architectural Design at the School of Architecture, Columbia University in New York (Master of Science in Advanced Architectural Design) from where she graduated with the Excellence in Design, Kinne traveling fellowship, and AAD exit lecture awards as a Fulbright scholar of Goulandris Foundation and the Foundation for Education and European Culture.

Kyriakos Kyriakou studied architecture at the National Technical University of Athens, where he graduated in 2008, and at the La Villette School of Architecture in Paris (Master I - Erasmus). He attended the Master of Science in Advanced Architectural Design at the School of Architecture, Columbia University in New York, where he graduated with the Kinne traveling fellowship award as a fellow of the Themistocles Varangis Foundation.

_ELEGANCE

_ANTIQUE

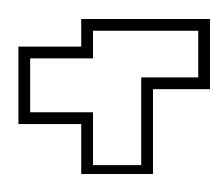

_CARVED

4 COLOURS
3 TEXTURES
17 DIFFERENT SIZES
& DECORS

Le Reverse series from Kronos Ceramiche leaves no room for doubt when the quest is for elegance. Toned down surfaces for indoors and outdoors with impeccable technical characteristics and timeless aesthetic value.

SARLAS

—
CONTRACTS

Textile Design Stories
est. 1977

**JOIN US IN OUR
IMPRESSIVE SHOWROOM**
the new must-visit destination
in the world of remarkable
textile stories!

HEADQUARTERS 143, IRAKLEIOU AVE, ATHENS
t: +30 210 2586200 • f: +30 210 2527314
SHOWROOM 364, KIFISIAS AVE, CHALANDRI 15233, ATHENS
t: +30 210 3233300 • f: +30 210 3233306
info@sarlas-contracts.gr / sarlas.contracts@gmail.com

www.sarlas-contracts.gr

UNIQUE POOL EXPERIENCE

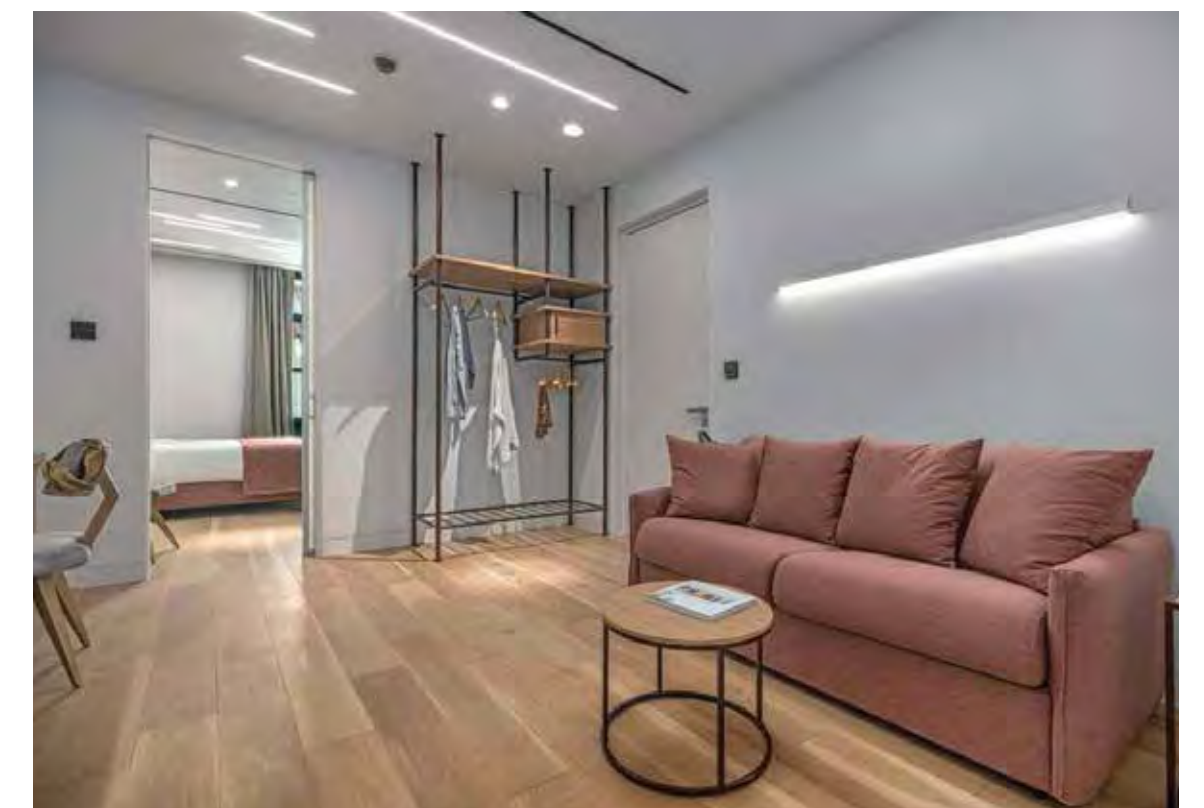

Stonetech Pools specializes in swimming pool decoration with natural stones. The company undertakes projects worldwide and places Greek marble high in the preferences of architects, landscape designers and pool builders. Aligned with global regulations, our unique anti-slip technology applied on the surfaces make our products the safest choice for public and private pools. Our products portfolio includes copings, drain grates, support outlanes, and marble tiles for inpool and patio decoration.

www.kastri.eu

Ξύλινα δάπεδα εσωτερικού & εξωτερικού χώρου

Η εταιρεία **ΚΑΣΤΡΙ Α.Ε.** εξειδικεύεται στην παραγωγή ξύλινων δαπέδων εσωτερικών και εξωτερικών χώρων. Η εταιρεία δραστηριοποιείται **60** και πλέον έτη ως αποκλειστικά βιομηχανική μονάδα παραγωγής και επεξεργασίας ξυλείας για **ξύλινα πατώματα, επενδύσεις, ντεκ, πέργκολες** και λοιπές εφαρμογές.

KASTRI
WOOD INDUSTRY

ΕΚΘΕΣΗ

Λ. Κηφισίας 87 & Ανδρέα Παπανδρέου, Μαρούσι
Τηλ. 210 8076674, 210 8076671, 210 6250651
Fax: 210 8002287
kastri@kastri.eu

Οι αρχιτέκτονες κάνουν έργα καταπληκτικής αξίας και καταβάλουν τεράστια δημιουργική προσπάθεια, ωστόσο συχνά δεν υπάρχει σύνδεση μεταξύ της αρχιτεκτονικής επιτυχίας του γραφείου και του τελικού οικονομικού αντίκτυπου. Καιρός αυτό να αλλάξει.

Architects deal with projects of great value and dedicate enormous creative effort to their work. However, there is often no correspondence between the architectural success of the practice and its final financial impact. It's time for this to change.

The blueprint: Elements of profitability

(BUSINESS OF ARCHITECTURE)

The pieces of the puzzle falling together

Dimitris Manolas

Καλώς ήρθατε στο Business of Architecture, την αθέατη πλευρά της Αρχιτεκτονικής, τον κόσμο που η αρχιτεκτονική συναντά τα Οικονομικά, ένα κόσμο χωρίς βιβλιογραφία, ένα κόσμο άγνωστο τον οποίο λίγοι θίγουν και συνήθως κουβεντιάζουν για αυτόν πίσω από κλειστές πόρτες στο γραφείο όταν όλοι έχουν σχολάσει. Ο κόσμος αυτός έχει να κάνει με τις όχι και τόσο ευχάριστες συζητήσεις, τις λίγο άβολες, που δεν έχουμε συνηθίσει. Αλλά αυτές ακριβώς οι συζητήσεις είναι αυτές που αποδίδουν. Είμαστε τυχεροί λοιπόν που βρισκόμαστε σήμερα εδώ σε αυτό το τεύχος με το επιχειρείν στην αρχιτεκτονική να είναι το βασικό μέρος της στζέντας.

Welcome to the Business of Architecture, the unseen side of architecture, the world where architecture meets finance, a world lacking literature, a world unknown that few people touch on and usually chat about behind closed doors at the office when everyone is already gone. This world includes conversations that aren't very pleasant, the slightly uncomfortable ones, those we are not used to. But it's those conversations that pay off. Thus, we are fortunate to be here today with this issue making business in architecture the main part of the agenda.

Το Business of Architecture ευρύτερα, έχει να κάνει με τον ρόλο της διαχείρισης ανθρώπινων και οικονομικών πόρων σε όλο αυτό τον μηχανισμό που λέγεται επιχείρηση. Το Business of Architecture είναι η επιχειρηματική πλευρά της αρχιτεκτονικής που πολλά γραφεία έχουν αρχίσει ήδη να ξεκλειδώνουν, έτσι ώστε να εκμεταλλεύονται καλύτερα τις δυνατότητές τους, να μεγαλώνουν οργανικά αυξάνοντας την κερδοφορία τους, να διατηρούν τον έλεγχο σε όλα τα επίπεδα, να είναι πιο ανταγωνιστικά και κερδοφόρα, και να κάνουν τη διαφορά στην ελληνική αγορά.

Το Business of Architecture θα έλεγα είναι η γνώση του ρόλου του Οικονομικών στον μηχανισμό που λέγεται Αρχιτεκτονικό Γραφείο, που έχοντας την κατάλληλη μεθοδολογία και εξειδικευμένα εργαλεία, μπορεί να υποστηρίξει σωστά την ανάπτυξη που έρχεται και να μπορεί να μεγαλώσει βιώσιμα.

In broader terms, the Business Of Architecture is concerned with the role of human and financial resource management in this entire mechanism called business. The Business Of Architecture is the side of architecture that many firms have already started to unlock so that they can exploit their full potential, grow organically by increasing their profitability, maintain control at all levels, become more competitive and profitable, and stand out in the Greek market.

The Business Of Architecture is the knowledge of the role of finance in the mechanism called Architectural Firm and how by following the suitable methodology and specialized tools, it can properly support the growth that's coming and succeed in growing sustainably.

ΤΟ «ΚΕΡΔΟΣ», ΕΝΑΣ ΟΡΟΣ ΠΟΥ ΔΙΕΥΡΥΝΕΤΑΙ ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΟΡΙΑ

Κέρδος για έναν αρχιτέκτονα σημαίνει να ανταμείβεται επάξια για το έργο του, να είναι ένας ανταγωνιστικός εργοδότης, να έχει τις συνθήκες που πρέπει για να κρατά τα talέντα στην ομάδα και να τα αναπτύσσει, να μπορεί να προσελκύσει νέα talέντα ή να επαναπατρίσει talέντα από το εξωτερικό, να προσφέρει στην ομάδα του τον καλύτερο εξοπλισμό, και να μπορεί να κερδίσει συγκεκριμένα έργα, που ενώ ξέρει πως μπορεί να είναι ενδεχομένως ζημιολόγα οικονομικά, αλλά βάσει στρατηγικής έχει αποφασίσει ότι χρειάζεταιται.

"PROFIT" IS A TERM THAT EXPANDS BEYOND TRADITIONAL BOUNDARIES

To an architect, profit revolves around being duly rewarded for their work, being a competitive employer, creating the conditions necessary to keep talent on the team and contributing to their development, being able to attract new talent or repatriate talent from abroad, providing their team with the best equipment, and being awarded specific projects, which, although they know they might generate financial losses, strategically correspond to what their firm needs.

ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ

Ο αρχιτεκτονικός κλάδος είναι ένας κλάδος πολύπλοκος και απαιτητικός, όπου το ευρύτερο οικοσύστημα της αγοράς αλλάζει συνεχώς, με τα κόστη να μεταβάλλονται διαρκώς, και με τους πελάτες πολύ πιο ώριμους και απαιτητικούς. Ταυτόχρονα, ο αρχιτέκτονας δουλεύει πολλές φορές σε δεκάδες έργα, το καθένα από τα οποία έχει τις δικές του ιδιαιτερότητες, ενώ πρέπει να παραμένει ευέλικτος στις συνεχείς αλλαγές σε όλα τα επίπεδα του έργου.

THE CHALLENGES

A COMPLEX INDUSTRY

The architectural industry is complex and demanding, where the wider market ecosystem experiences constant changes: the costs continuously fluctuate, and the clients have become more mature and demanding. At the same time, an architect is often working on dozens of projects, each bearing its unique characteristics while remaining flexible to new updates at all levels of the project.

ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΣ ΡΟΛΟΣ

Ο ρόλος του αρχιτέκτονα είναι εξαιρετικά πολύπλοκος και απαιτεί γνώσεις και ικανότητες από πολλά διαφορετικά πεδία. Δεν είναι ένας ρόλος, αλλά πολλαπλοί, τους οποίους πρέπει να τους εκτελέσει σαν top performer. Ο αρχιτέκτονας πρέπει να είναι πωλητής, πρέπει να είναι marketer, πρέπει να αντιλαμβάνεται πώς λειτουργούν οι κλάδοι για τους οποίους σχεδιάζει, όπως π.χ. να καταλαβαίνει πώς λειτουργεί ένα ξενοδοχείο. Επίσης πρέπει να είναι manager έργων και ανθρώπων, να συντάσσει συμβόλαια, να είναι εργοταξιαρχής, να είναι κυνηγός talέντων, να είναι καθηγητής και coach των νέων μελών της ομάδας του, να είναι ψυχολόγος των πελατών, και εκτός των άλλων να κάνει ακόμα και εργασίες για admin. Η βασική πρόκληση όμως είναι η τήρηση της δύσκολης ισορροπίας μεταξύ της τέχνης και της επιχειρηματικότητας.

A COMPLEX ROLE

The role of an architect is extremely complex and requires knowledge and skills from many different fields. It is not just one role, but multiple roles, which they must perform as top performers. An architect must also be a salesman, a marketer, and be able to understand how the industries they design for work, e.g., how a hotel works. They also have to assume the role of a project and people manager, write contracts, be contractors, be talent hunters, teachers and coaches of their new team members, therapists for clients, and among other things, they even have to do admin work. But the main challenge is maintaining the difficult balance between art and business.

ΕΛΛΕΙΨΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Ο αρχιτεκτονικός κλάδος έχει μεγάλη ανάγκη για έμπειρο ανθρώπινο δυναμικό με τεχνικές γνώσεις σε μελέτη εφαρμογής, αδειοδοτικά θέματα, κατασκευαστικές γνώσεις. Καθώς το προσωπικό αυτό δεν αφθονεί αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα, ο αρχιτέκτονας έχει την επιλογή είτε να προσελκύσει νέα talέντα και να τα «χτίσει» in-house from scratch, είτε να προσελκύσει έτοιμο ανθρώπινο δυναμικό από αυτό το μικρό pool. Και οι δύο αυτές επιλογές –με διαφορετικούς τρόπους η καθεμιά– κοστίζουν.

LACK OF HUMAN RESOURCES

The architectural industry needs an experienced workforce with technical knowledge in application design and permits and construction knowledge. As these professionals are not abundant in Greece at the moment, architects have the choice to either attract new talents and "build" them in-house from scratch or attract professionals with this knowledge from this small pool. Both options – in their own way – come at a cost.

ΠΕΛΑΤΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΤΗΝ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ

Αρκετοί από τους πελάτες δεν αντιλαμβάνονται την αξία που φέρνει ο αρχιτέκτονας στο έργο και εστιάζουν σχεδόν και μόνο στην τιμή. Ταυτόχρονα, ο αρχιτέκτονας δυσκολεύεται να επικοινωνήσει σωστά την αξία που φέρνει στο έργο και συνεπώς καταλήγει να κρίνεται η πρότασή του σχεδόν εξ ολοκλήρου βάσει της τιμής πάνω σε μια προσφορά.

Μία ομάδα πολλοπλών διαφορετικών ιδιοτήτων, τολέντων και επιπέδων εμπειριών. Επιπλέον, η βιωσιμότητά της στηρίζεται στη σαφή βαθιά δομή και την επιχειρηματική επιτυχία, λένε ο Δημήτρης και ο Κωνσταντίνος Καραμπάτακς από το K-Studio. Υποστηρίζουν ακόμα ότι η σωστή επιλογή των ρόλων που θα ενταχθούν σε μία ομάδα διευκολύνει τη κατονομή του «άγχους», ώστε ο αρχιτέκτονας να κάνει καλύτερα την αρχιτεκτονική.

A team of many different qualities, talents and experience levels. Moreover, its sustainability rests on clear deep structure and business success, say Dimitris and Konstantinos Karabatakis from K-Studio. They also argue that the right choice of roles to join a team facilitates the distribution of "stress" so that the architect can do better in architecture.

Dimi

The special roles that broaden business model clarity

Dimitris Manolas

DM Για ένα γραφείο που μεγαλώνει σε μέγεθος και έχει κερδοφορία, σημαίνει ότι παύει να είναι δημιουργικό και επιπλέον μετατρέπεται σε «εμπορικό» με την κακώς εννοούμενη έννοια του όρου; Γίνεται λοιπόν να υπάρχει σύνδεση μεταξύ ποιοτικής αρχιτεκτονικής δημιουργίας και κερδοφορίας;

KS Για την ομάδα μας η αρχιτεκτονική διαδικασία με την οποία καταπιανόμαστε επωφελείται από την συμμετοχή πολλοπλών διαφορετικών ιδιοτήτων, τολέντων και επιπέδων εμπειριών, από μια ολοένα και μεγαλύτερη δομή προκειμένου να αντιμετωπίζει κτίρια πιο πολύπλοκα, σύνθετα με υψηλές φιλοδοξίες και τεχνικά αρτιότερα. Ενημερώνεται από την εμπειρία και καταφέρνει να αποδώσει τον ενθουσιασμό της δημιουργικότητας και του πειραματισμού. Για να είναι αυτό λειτουργικό, είναι αναγκαίο να υπάρχει μια σαφής, βαθιά δομή, μια μεγάλη ομάδα, και για να συντηρείται αυτό κάτω από μια σκεπή και να είναι βιώσιμη η ύπαρξή του, οφείλει να υπάρχει και μια επιχειρηματική επιτυχία.

Όπως δηλαδή σε όλες τις αρχές, για την καλή αρχιτεκτονική είναι αναγκαίο ένα βιώσιμο επιχειρηματικό μοντέλο για να υποστηρίζει την ομάδα πίσω από αυτήν.

DM If an office is growing in size and profitability, does this mean it stops being creative and moreover does it turn into a kind of negative "commercial"? Can there be a connection between quality architecture, creation and profitability;

KS The architectural process our team engages in, benefits by the participation of many different qualities, talent and levels of experience forming an increasingly larger structure in order to deal with more complex, ambitious and technically superior buildings. It draws information from experience and manages to capture the excitement of creativity and experimentation. For this to be functional, it is necessary to have a clear, deep structure and a large team; for this to occupy space and be viable there must also be a business success.

As in all principles, good architecture needs a viable business model to support the team behind it.

DM Ποιες είναι κατά τη γνώμη σας οι βασικές προκλήσεις στο financial κομμάτι που αντιμετωπίζει ένα αρχιτεκτονικό γραφείο;

KS Η διαδικασία σχεδιασμού ως υπηρεσία χρειάζεται να οριοθετείται και να προσφέρεται μέσα σε ένα πλαίσιο το οποίο συμβαδίζει με μια οικονομική συμφωνία. Η μεγαλύτερη πρόκληση είναι η πρόβλεψη/προεκτίμηση για κάτι τόσο απρόβλεπτο όπως ο σχεδιασμός ενός κτιρίου, όταν αυτό ακόμα δεν υπάρχει, ή τουλάχιστον δεν έχει ξεκάθαρα χαρακτηριστικά. Στο γραφείο μας προσπαθούμε πάντα να κατανοούμε και να προσδιορίζουμε σε ένα αρχικό στάδιο, όσο καλύτερα μπορούμε το προϊόν σχεδιασμού, το χρόνο στον οποίο θα καταφέρουμε να προσφέρουμε αυτή την υπηρεσία, βάζει διαθέσιμων πόρων.

DM In your opinion, what are the main financial challenges an architectural office faces?

KS The design process as a service needs to be defined and offered within a context which goes hand in hand with a financial agreement. The biggest challenge is the prediction/estimate for something as unpredictable as the design of a building, when this still does not exist, or at least does not have any defined characteristics. In our office we always try to understand and identify in an initial stage, as best we can the design product, the time in which we will be able to offer this service, based on available resources.

DM Όσο μεγαλώνεις, κάνεις τελικά όλο και περισσότερο ή όλο και λιγότερο από αυτά που αγαπάς;

KS Όλο και περισσότερο! Πάντα μας ενδιαφέρουν τα έργα μεγαλύτερης κλίμακας και συνθετότητας, και όσο η ομάδα μας μεγαλώνει τόσο πληθυσμαικά όσο και σε εμπειρία, μας δίνεται πράγματα η δυνατότητα να ανταπεξέλθουμε σε πιο σύνθετες εντολές.

DM As you grow older do you end up doing more or less of what you love?

KS More and more! We have always been interested in projects of larger scale and complexity, and as the team is growing both in people and in experience, we are indeed given the opportunity to face more complex demands.

DM Σπούδασες Αρχιτέκτονας, αλλά τώρα καλείσαι να είσαι και Οικονομικός Διευθυντής. Ποιες είναι οι μεγαλύτερες προκλήσεις που προκύπτουν από αυτούς τους κόντρα ρόλους που καλείσαι να εκπληρώσεις;

KS Το να μπορείς να δεις μια διαδικασία από παραπών από μια σκοπιάς πάντα βοηθάει να την κατανοήσεις καλύτερα, και με αυτό τον τρόπο να έχεις εντέλει κατά το δυνατόν μια σφαιρική εικόνα. Στην περίπτωση του γραφείου μας, υπήρξε πράγματι μια στιγμή ανάπτυξης οπότε κληθήκαμε να κάνουμε σαν partners πιο πολλά πράγματα από όσα καταλαβαίναμε, αλλά αυτό μας έδωσε την ευκαιρία να αποκτήσουμε βαθύτερη κατανόηση του αντικειμένου μας. Όταν τελικά καταφέραμε να επεκτείνουμε την ομάδα μας εισάγοντας πράγματι ειδικούς ρόλους-βλέπε οικονομικός διευθυντής- διευρώναμε την επικοινωνία και την ευκρίνεα του επιχειρηματικού μας μοντέλου. Αυτό φυσικά συνεπάγεται και μια βιώσιμη κατανομή του «άγχους» και στο να μπορούμε να κάνουμε εντέλει καλύτερα το κομμάτι μας, την αρχιτεκτονική.

DM You studied as an Architect, but you are now called upon to be a Financial Manager as well. Which are the greatest challenges arising from these counter-roles which are you called to fulfill?

KS Being able to see a process from more than one perspective always helps understand it better, and finally have an overview. In the case of our office, there was indeed a moment of development where we were called as partners to do more things than we understood, but this gave us the opportunity to gain a much deeper understanding of our subject. When we finally managed to expand our team indeed, by introducing special roles - see financial manager - we also expanded on communication and clarity for our business model. This of course implies a sustainable distribution of "stress" and in being able to do our part better in the end, which is architecture.

DM Ποιες είναι οι 3 συμβουλές που θα ήθελες να είχες πάρει όταν ξεκινούσες το δικό σου γραφείο;

KS Να θέσουμε βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο επιχειρηματικό πλάνο, στόχους που θα θέλαμε να πετύχουμε και αυτό να μεταφραστεί σε συγκεκριμένες τυπολογίες έργων που θα ενσωκλώσουν τα επιμέρους βήματα στη σταδιοδρομία του γραφείου.

DM What are 3 pieces of advice you wish you had gotten when starting your own office?

KS To set a short-term and a long-term business plan, goals that we wanted to achieve and translate this into specific typologies of projects that would embody the individual steps our office would have to take as it moves on.

DM Ποια είναι τα σημαντικότερα οικονομικά στοιχεία που παρακολουθείτε σε μηνιαία βάση και γιατί έχουν σημασία για το γραφείο σας;

KS Πέραν της παγκόσμιας αγοράς γενικότερα, παρακολουθούμε ειδικότερα την αγορά του hospitality που μας αφορά πιο άμεσα, λόγω του τύπου έργων που κάνουμε, για να προειδεαζόμαστε και προετοιμαζόμαστε για την πιθανή ζήτηση που θα προκύψει.

DM What are the most important financial data you track on a monthly basis and why do they matter to your office?

KS In addition to the global market in general, we monitor the hospitality market in particular since it concerns us more directly, due to the type of projects we do, in order to anticipate and prepare for the possible demand that will arise.

(BUSINESS OF ARCHITECTURE)

Για τον Αριστέιδη Κόρδα των Kordas Architects η αυτοπεποίθηση της εμπειρικής επιτυχίας τρέφει τον πειραματισμό. Εντοπίζει την ανάγκη για προσοχή ως προς τα οικονομικά κατά τη φάση ανάπτυξης ενός γραφείου, ενώ στο γραφείο φροντίζουν πάντα να καταγράφουν τις ώρες απασχόλησης των ανθρώπων ανά έργο και ανά φάση έργου.

Aristides Kordas of Kordas Architects believes that the confidence derived from commercial success feeds experimentation. He identifies the need for caution when it comes to finances during the development phase of an architecture firm, and in theirs, they always make sure to keep track of the hours people work per project and per project phase.

DM In your opinion, what are the main financial challenges an architecture firm faces?

AK In a standard workflow, a firm has to ensure that it has a smooth course, ideally one of increasing profitability, ensuring its sustainability and growth.

The real financial challenges, however, present themselves when a firm faces the risk that significant and rapid growth entails. The financial resources required to expand the infrastructure and team of a firm are significant and often difficult to plan and budget. When a firm constantly develops, it faces increased costs due to more demanding projects and is called upon to adjust its fee levels accordingly. In this way, the firm doesn't become "less competitive" but rather addresses a different audience. Therefore, the most significant financial challenge for an architecture firm is to maintain its viability while in its growth and transformation phase while remaining productive and continuing to create the added value that makes it attractive to potential clients.

DM Όσο μεγαλώνεις, κάνεις τελικά όλο και περισσότερο ή όλο και λιγότερο από αυτά που αγαπάς;

AK Όσο μεγαλώνει ένα γραφείο είναι όλο και μεγαλύτερο το κομμάτι της αρχιτεκτονικής δημιουργίας που αναλαμβάνει. Η διαφορά είναι ότι η διαδικασία της παραγωγής αρχιτεκτονικής μετατρέπεται σε μία όλο και πιο ομαδική υπόθεση και ο ρόλος του Principal Architect είναι όλο και περισσότερο εποπτικός, παραμένοντας βέβαια κρίσιμος, στα επιμέρους έργα. Η αύξηση του μεγέθους και του αριθμού των έργων είναι επίσης συνυφασμένη με αυξημένη πολυπλοκότητα, οργανωτικές και άλλες απαιτήσεις. Η πρόκληση λοιπόν είναι, πριν αλλά και καθώς μεγαλώνεις, να έχεις προλάβει να οικοδομήσεις την ομάδα και τους μηχανισμούς που εκτός του να καταστήσουν βιώσιμη την ανάπτυξη του γραφείου, θα βοηθήσουν και στη διατήρηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της καθημερινότητας της δουλειάς, τόσο για εσένα όσο και για την ομάδα σου.

DM As your firm grows, do you end up doing more or less of what you love?

AK As an architecture firm grows, it undertakes more creative architectural work. The difference is that the process of producing architecture becomes a team effort, and the role of the Principal Architect is increasingly supervisory, while still essential, on individual projects. The increase in size and number of projects is also intertwined with higher complexity, organizational and other responsibilities. Then the challenge is, before and as you grow, to have the time to build the team and mechanisms that, in addition to making the growth of the firm sustainable, will help maintain the quality features of the day-to-day work, both for you and your team.

DM Σπούδασες Αρχιτέκτονας, αλλά τώρα καλείσαι να είσαι και Οικονομικός Διευθυντής. Ποιες είναι οι μεγαλύτερες προκλήσεις που προκύπτουν από αυτούς τους κόντρα ρόλους που καλείσαι να εκπληρώσεις;

AK Προσωπικά νιώθω τυχερός που αντλόω ικανοποίηση και ενδυνάμωση από παραμέτρους της δουλειάς και του ρόλου μου πέραν της αρχιτεκτονικής δημιουργίας. Συχνά λέω ότι το πρώτο και σημαντικότερο project που είναι το ίδιο το γραφείο μας. Ανήκω στους ανθρώπους που βρίσκουν γοητεία στους αριθμούς, την έρευνα και εφαρμογή καλών πρακτικών οργάνωσης, την προσαδέσια επίτευξης μικρών και μεγάλων στόχων. Έχω καταγεγραμμένα στοιχεία απόδοσης, στατιστικά και καταγραφές για κάθε κομμάτι της δραστηριότητάς μας από την πρώτη ημέρα λειτουργίας του γραφείου μας (16 χρόνια τώρα). Ποτέ όλα αυτά δεν ήταν για εμένα αγνοαρία, ούτε τα ένωθα σαν «κόντρα ρόλο». Όπως και στην αρχιτεκτονική έτσι και στη διεύθυνση (και οικονομική διεύθυνση) του γραφείου νιώθω συχνά σαν τον επιβεωρητή σε βιβλία μυστηρίου που προσπαθεί να διαλευκάνει μια υπόθεση, να λύσει έναν γρίφο του οποίου η λύση είναι μια απόλυτη, συγκεκριμένη αλήθεια και είναι εκεί έξω για να την ανακαλύψεις. Νομίζω ότι αυτό το mindset κάνει τη διαφορά στο να απολαμβάω και αυτόν τον ρόλο, η πίστη δηλαδή ότι πάντα υπάρχει μια βέλτιστη λύση, ένας δρόμος που μπορεί να σε οδηγήσει πιο εύκολα, πιο γρήγορα στο επιθυμητό αποτέλεσμα. Φυσικά πρέπει να έχουμε και μια κάποια αυτογνωσία. Να αντιλαμβάνομαστε τα όριά μας, και να διαθέτουμε τη γενναιότητα να μπορούμε να μοιραστούμε ευθύνες και ρόλους με κατάλληλους ανθρώπους και οργανισμούς που έχουν ειδική τεχνολογία και εμπειρία σε οικονομικά και άλλα ζητήματα της λειτουργίας μας. Στο γραφείο μας έχουμε θέσει σε εφαρμογή τις κατάλληλες συνεργασίες και αυτό έχει αναστοφίσει σημαντικά τον προσωπικό μου χρόνο και επιπλέον μου δίνει τη σιγουριά ότι λειτουργούμε εντός ενός επικαιρού και βελτιστοποιημένου πλαισίου για τα δεδομένα του κλάδου μας.

DM You studied architecture, but now you hold the position of CFO. What are the biggest challenges arising from these contrasting roles you are called to fulfill?

AK I personally feel fortunate to derive satisfaction and interest from other aspects of my work and role beyond architectural creation. I often say that my first and most important project is our firm itself. I am one of the people who are fascinated by numbers, research, and the application of good organizational practices while trying to achieve smaller or bigger goals. I have documented performance data, statistics, and records for every part of our business since the first day of our operation (16 years now). None of this has ever been a chore for me, nor has it ever felt like a "contrasting role." As in architecture, the office's management (and financial management) enables me to become the inspector in a mystery book trying to solve a case, a puzzle whose solution is absolute, concrete truth, and is out there to be discovered. I believe that this mindset makes a difference in how much I enjoy this role as well, the belief that there is always an optimal solution, a path that can lead you to the desired outcome more easily and quickly. However, we also need to be self-aware. We need to understand our limitations and be brave enough to share responsibilities and roles with the right people and organizations who have certain expertise and experience in financial and other aspects of our operation. In our firm, we have established appropriate partnerships, which has significantly relieved my personal time. Additionally, I feel confident that we are operating within a timely and optimized framework for our industry.

DM Ποιες είναι οι 3 συμβουλές που θα ήθελες να είχες πάρει όταν ξεκινούσες το δικό σου γραφείο;

AK Ένα γραφείο πρέπει να είναι θωρακισμένο από κάθε απρόβλεπτο σενάριο (οικονομικές, κοινωνικές, υγειονομικές, κάθε λογής κρίσεις). Ό,τι μπορείς να σκεφτείς, μπορεί να συμβεί. Για την ακρίβεια, θα συμβεί. Να είσαι έτοιμος.

Τα «όχι» που θα πες είναι το ίδιο σημαντικά με τα «ναι» που θα πες.

Οι συμβουλές που θα σε γλιτώνουν από λάθη είναι πολύτιμες, ακόμα πιο πολύτιμα όμως είναι τα λάθη που θα κάνεις, θα διορθώσεις και θα μετατρέψεις σε διδάγματα. Έτσι ορίζεται η εμπειρία.

DM Can you share three pieces of advice that you wish you had offered when starting your own firm?

AK An architecture firm should be protected from any unforeseen scenario (financial, social, health, and other kinds of crises). Anything you can think of can happen. In fact, it will happen. So you need to be prepared.

Every no you say is just as important as every yes you say.

The advice that will save you from making mistakes is valuable, but the mistakes you will make are even more valuable, as you are going to correct them and turn them into lessons learned. This is how experience is defined.

DM Ποια είναι τα σημαντικότερα οικονομικά στοιχεία που παρακολουθείτε σε μηνιαία βάση και γιατί έχουν σημασία για το γραφείο σας;

AK Το σημαντικότερο στοιχείο που παρακολουθούμε σε μόνιμη βάση είναι η καταγραφή των ωρών απασχόλησής μας ανά έργο και φάση έργου. Για τον λόγο αυτό χρησιμοποιούμε ειδικό λογισμικό που έχουμε σχεδιάσει και αναπτύξει σε συνεργασία με εταιρία προγραμματισμού και είναι απόλυτα προσαρμοσμένο στις ανάγκες και απαιτήσεις μας. Το δεύτερο στοιχείο που παρακολουθούμε σε μηνιαία βάση είναι το σύνολο των εξόδων του γραφείου. Τα έξοδα πέραν της απασχόλησης (overhead costs) ανταποκρίνονται σε ένα σημαντικό ποσό, το οποίο πρέπει να παραμένει υπό έλεγχο και σε ισορροπία με τις αμοιβές και την παραγωγικότητα του γραφείου. Τέλος, κάθε χρόνο συντάσσουμε το ετήσιο σχέδιο με τους στόχους και τις προβλέψεις για τους επόμενους 12 μήνες (annual business plan). Κάθε μήνα παρακολουθούμε τον τρόπο με τον οποίο συγκλίνουμε ή αποκλίνουμε από τους στόχους μας και διερευνούμε εγκαίρως δυνατές κινήσεις προσαρμογής. Η ιδέα είναι ότι μπορείς να προλάβεις έναν σημαντικό εκτροχιασμό αν τον έχεις εντοπίσει από τη στιγμή που εμφανίζεται ως μια μικρή απόκλιση. Επίσης ενημερώνουμε κάθε χρόνο την ομάδα μας για το ετήσιο αυτό σχέδιο, τόσο απολογιστικά για τον χρόνο που πέρασε αλλά και για τον σχεδιασμό για τον χρόνο που έρχεται, δίνοντάς τους τη δυνατότητα της ενεργής συμμετοχής στη στοχοθεσία και την ανάπτυξη του γραφείου.

DM What are the most important financial data you track every month, and what is their significance for the operation of your firm?

AK The most important data we track on an ongoing basis is the recording of our hours by project and project phase. For this purpose, we use special software that we have designed and developed in cooperation with a software development company and is perfectly adapted to our needs and demands. The second element we monitor on a monthly basis is the total expenses of the firm. Overhead costs correspond to a significant amount, which must remain under control and in balance with the firm's fees and productivity. Finally, we prepare an annual business plan with objectives and predictions for the next 12 months each year. Each month we monitor how we are converging or deviating from our objectives and explore possible adjustment moves in good time. The concept is that you can prevent a major derailment if you have identified it as soon as it appears as a small deviation. We also update our team on this annual plan each year, taking into account the past year's review and plan for the year ahead, allowing them to actively participate in the target setting and growth of the firm.

Aristides Kordas

Team building and setting up mechanisms are prerequisites for a sustainable business development

Dimitris Manolas

DM Για ένα γραφείο που μεγαλώνει σε μέγεθος και έχει κερδοφορία, σημαίνει ότι παύει να είναι δημιουργικό και επιπλέον μετατρέπεται σε «εμπορικό» με την κακώς νοούμενη έννοια του όρου; Γίνεται λοιπόν να υπάρχει σύνδεση μεταξύ ποιοτικής αρχιτεκτονικής δημιουργίας και της κερδοφορίας;

AK Προσωπικά θεωρώ ότι αυτό το αφήγημα δεν είναι μονόδρομος. Για την ακρίβεια, στο γραφείο μας έχουμε βιώσει το ακριβώς αντίθετο: Η επιτυχία του γραφείου προσελκύει πελάτες με ολοένα υψηλότερες απαιτήσεις, σε έργα διαρκώς μεγαλύτερης συνθετότητας και επιφέρει στη δουλειά μας μια ώθηση προς τα εμπρός στον τομέα της ποιότητας, της δημιουργικότητας και της καινοτομίας. Ταυτόχρονα η αυτοπεποίθηση της ομάδας μας, που χτίζεται έργο με το έργο, μας βοηθά να πειραματιζόμαστε και να διερευνούμε όλο και περισσότερο νέες ιδέες και δυνατότητες στα έργα μας. Η κερδοφορία ενός γραφείου αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορεί αυτό να παραμένει δημιουργικό και ουσιαστικό στο έργο του.

DM When a firm grows in size and becomes profitable, does it mean that it ceases to be creative and ends up becoming "commercial" in the negative sense of the word? Can there be a connection between quality architectural creation and profit?

AK Personally, I believe that this narrative is not a one-way street. In fact, our architecture firm has experienced the exact opposite: The firm's success attracts clients with increasingly higher expectations on projects of ever greater complexity and encourages us to create works of greater quality, creativity, and innovation. At the same time, the team's confidence increases with every new project, which helps us experiment and explore new concepts and possibilities in our projects. The profitability of an architecture firm is a prerequisite for it to be able to produce creative and meaningful work.

DM Ποιες είναι κατά τη γνώμη σας οι βασικές προκλήσεις στο financial κομμάτι που αντιμετωπίζει ένα αρχιτεκτονικό γραφείο;

AK Σε μια φυσιολογική ροή εργασίας, ένα γραφείο πρέπει να φροντίζει να έχει μια ομαλή πορεία, ιδανικά αυξανόμενης κερδοφορίας, που θα το βοηθήσει να είναι βιώσιμο και να αναπτύσσεται.

Οι πραγματικές οικονομικές προκλήσεις ωστόσο παρουσιάζονται όταν ένα γραφείο έρθει αντιμέτωπο με το στόιχημα μιας σημαντικής και ταχείας ανάπτυξης. Οι οικονομικοί πόροι που απαιτούνται για τη διεύρυνση των υποδομών και της ομάδας ενός γραφείου είναι σημαντικοί και συχνά είναι δύσκολο να σχεδιαστούν και να προϋπολογιστούν. Ένα γραφείο που βρίσκεται σε κατάσταση ανάπτυξης, έχει αυξημένα έξοδα λόγω των απαιτητικότερων έργων και καλείται αντίστοιχα να αναπροσαρμόσει τα επίπεδα των αμοιβών του. Με αυτό τον τρόπο το γραφείο δεν γίνεται ακριβώς «λιγότερο ανταγωνιστικό», αναφέρεται όμως πλέον σε διαφορετικό κοινό. Η μεγαλύτερη οικονομική πρόκληση είναι λοιπόν ένα γραφείο να διατηρεί τη βιωσιμότητά του στη φάση της ανάπτυξης και των μετασχηματισμών του, παραμένοντας παραγωγικό και συνεχίζοντας να δημιουργεί την υπεραξία που το καθιστά ελκυστικό στους υποψήφιους πελάτες του.

Η σκληρή δουλειά και οι σωστές συνεργασίες οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια σε όμορφα αποτελέσματα, λέει η Ασπασία Τάκα των Taka + Partners. Μεταξύ άλλων υπογραμμίζει την πρόκληση της οικονομικής διαχείρισης έργων και ομάδας αλλά και την πολυτέλεια που έχει ο αρχιτέκτονας, όσο μεγαλώνει, να κάνει περισσότερο αυτό που αγαπά.

Hard work and the right collaborations can only lead to wonderful outcomes, according to Aspasia Taka, Taka + Partners. Among other things, she highlights the challenge of financially managing projects and teams and how it's a luxury for an architect to do more of what they love as they get older.

Photography courtesy of Taka + Partners

DM Για ένα γραφείο που μεγαλώνει σε μέγεθος και έχει κερδοφορία, σημαίνει ότι παύει να είναι δημιουργικό και επιπλέον μετατρέπεται σε «εμπορικό» με την κακώς νοούμενη έννοια του όρου; Γίνεται λοιπόν να υπάρχει σύνδεση μεταξύ ποιοτικής αρχιτεκτονικής δημιουργίας και της κερδοφορίας;

AT Είναι μια ξεχωριστή πρόκληση η επέκταση ενός αρχιτεκτονικού γραφείου, είναι μια διαδικασία με πολλές ευχάριστες εκπλήξεις αλλά και πολλές ευθύνες που απορρέουν από μια τέτοια συνθήκη. Η επιτυχία της ανάπτυξης μιας δημιουργικής ομάδας ορίζεται από πολλές παραμέτρους. Μία από αυτές είναι και η σωστή διαχείριση και ισορροπία στη διατήρηση της ποιοτικής αρχιτεκτονικής δημιουργίας προσαρμοσμένη σε νέα δεδομένα.

DM When a firm grows in size and becomes profitable, does it mean that it ceases to be creative and ends up becoming "commercial" in the negative sense of the word? Can there be a connection between quality architectural creation and profit?

AT Expanding an architecture firm is a special challenge; it is a process with many pleasant surprises but also many responsibilities that come with such situations. Many parameters define the ability to succeed in developing a creative team. One of them is the proper management and balance in maintaining quality architectural creation adapted to new conditions.

DM Ποιες είναι κατά την γνώμη σας οι βασικές προκλήσεις στο financial κομμάτι που αντιμετωπίζει ένα αρχιτεκτονικό γραφείο;

AT Μία από τις βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει ένα αρχιτεκτονικό γραφείο στο financial κομμάτι είναι η διεκπεραίωση των εργασιών που αναλαμβάνει σε χρόνους που έχει ορίσει αλλά και σε ομοιβές που έχουν καθοριστεί πριν την έναρξη του εκάστοτε έργου. Η δυσκολία εστιάζεται περισσότερο στο γεγονός ότι τα έργα είναι δυναμικά, έχουν μια δική τους οντότητα, πορεία, ανάπτυξη, χρόνο επώασης, με πολλούς αστάθμητους παράγοντες σε όλη τη διαδικασία εξέλιξής τους και ως εκ τούτου είναι πολύ δύσκολο να μπουν σε οικονομικά καλούπια και μεγέθη από την ανάθεσή τους.

DM In your opinion, what are the main financial challenges an architecture firm faces?

AT One of the main challenges an architecture firm faces financially is the execution of the work undertaken in the timeframes set and in the fees established before the start of each project. The difficulty is more focused on the fact that projects are dynamic; they have their own entity, path, development, and incubation time with many unpredictable factors throughout their development process and, hence, it is very difficult to put them into financial molds and sizes at the moment of their assignment.

DM Όσο μεγαλώνεις, κάνεις τελικά όλο και περισσότερο ή όλο και λιγότερο από αυτό που αγαπάς;

AT Όσο μεγαλώνεις επιλέγεις, διακρίνεις και βάζεις σε προτεραιότητα αυτά που αγαπάς. Αφιερώνεις το χρόνο σου πιο επιλεκτικά και δεν αναλώνεσαι σε επιλογές που δεν σε εκφράζουν. Συνεπώς όλα είναι θέμα επιλογών και προτεραιοτήτων. Θεωρώ ότι μεγαλώνοντας έχεις την εμπειρία και την πολυτέλεια να επιλέγεις να κάνεις αυτό που αγαπάς.

DM As your firm grows, do you end up doing more or less of what you love?

AT As you get older, you are able to choose, distinguish and prioritize what you love. You spend your time more selectively, and you don't get caught up in choices that don't express who you are. Thus, it is all about choices and priorities. I find that as you get older, you have the experience and luxury of choosing to do what you love.

DM Σπούδασες Αρχιτέκτονας, αλλά τώρα καλείσαι να είσαι και Οικονομικός Διευθυντής. Ποιες είναι οι μεγαλύτερες προκλήσεις που προκύπτουν από αυτούς τους κόντρα ρόλους που καλείσαι να εκπληρώσεις;

AT Η αρχιτεκτονική δημιουργία εμπεριέχει οικονομικά μεγέθη που αφορούν τόσο την οικονομική διαχείριση της κατασκευής ενός έρ-

γου, όσο και το γεγονός ότι από την πρώτη αρχή κάθε έργου καλούμαστε να σχεδιάσουμε με συγκεκριμένα budget και να διαχειριστούμε μέσω των προτάσεών μας το οικονομικό πλαίσιο των επενδύσεων των πελατών μας. Συνεπώς, θα έλεγα ότι η διαχείριση μιας ομάδας δημιουργικής που παράγει έργο για λογαριασμό τρίτων έχει προκλήσεις που ακουμπούν σε πολλά πεδία, ένα εκ των οποίων είναι η οικονομική διαχείριση έργων και ομάδας

DM You studied Architecture, but now you hold the position of CFO. What are the biggest challenges arising from these contrasting roles you are called to fulfill?

AT Architectural creation involves financial figures that relate both to the financial management of the construction of a project and the fact that from the very beginning of each project, we are expected to plan with a specific budget in mind and manage through our proposals the financial framework of our clients' investments. Therefore, I would argue that managing a creative team producing work on behalf of others has challenges involving many areas, one of which is financial projects and team management.

DM Ποιες είναι οι 3 συμβουλές που θα ήθελες να ειχες πάρει όταν ξεκινούσες το δικό σου γραφείο;

AT Οι συμβουλές που θα έδινα σε κάθε νέο συνάδελφο είναι να ακολουθήσει το όνειρο και το ένστικτό του, να δουλέψει πολύ σκληρά για αυτό με υπομονή, επιμονή και συνέπεια. Η Αρχιτεκτονική είναι μια επιστήμη ενθουσιώδης, το πρόσωπό της μεταβάλλεται συνεχώς, γι' αυτό και εμείς οι αρχιτέκτονες πρέπει να είμαστε, από τα πρώτα βήματά μας, σε συνεχή αναζήτηση και εκμάθηση νέων δεδομένων. Δεν πρέπει να σταματάμε ποτέ να υποβάλλουμε τον εαυτό μας σε διαδικασίες επαναπροσδιορισμού και να δουλεύουμε με ταπεινότητα. Η σκληρή δουλειά και οι σωστές συνεργασίες οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια σε όμορφα αποτελέσματα!

DM Can you share three pieces of advice that you wish you had offered when starting your own firm?

AT The advice I would offer new colleagues is to follow their dreams and instincts and work very hard for them while employing patience, perseverance, and consistency. Architecture is an enthusiastic discipline whose face is constantly changing, so we, as architects, must be in constant search and learning of new information from the very beginning. We must never stop subjecting ourselves to processes of redefinition, and we must always work with humility. Hard work and the right collaborations can only lead to wonderful outcomes!

(BUSINESS & ARCHITECTURE)

Aspasia Taka

It is hard to fit projects into financial molds and sizes from the moment of their assignment

Dimitris Manolas

Τα σπίτια μας είναι οι χώροι που ζούμε και στους οποίους αποδώσαμε τεράστια εκτίμηση, ειδικά στα χρόνια της πανδημίας. Πώς σχεδιάζουμε τη στέγαση και πώς ο σχεδιασμός μεταμορφώνει τους ανθρώπους τους και την περιοχή; Πώς μεταμορφώνουμε αυτό που υπάρχει και πώς εμπλέκουμε αυτούς που το κάνουν σπίτι τους; Υπάρχουν ήδη απαντήσεις, αλλά σίγουρα χρειάζεται περισσότερη εμπιστοσύνη και συμμετοχή σε πολιτικό επίπεδο, όπως καταδεικνύουν ο Frédéric Druot και ο Jose Toral.

Our houses are the spaces we live in and to which we have given tremendous value, especially during the years of the pandemic. How do we design housing, and how can design transform the people and the area? How do we transform what already exists and how do we involve the ones who make it home? There are already answers to these questions, but more trust and involvement at a political level are certainly needed, as Frédéric Druot and Jose Toral demonstrate.

Frédéric Druot + Jose Toral

Housing, forms of living & sustainability through transformation

Danaï Makri

Οι άνθρωποι επιλέγουν έναν τρόπο ζωής. Πολλές φορές επιλέγουν κάπως τους γείτονές τους, γνωρίζοντας το «μέσο είδος» των ανθρώπων που θα βρουν σε μία γειτονιά. Ωστόσο συχνά δεν αναπτύσσονται οι ανθρώπινες σχέσεις και το ενδιαφέρον να γνωρίζουμε τα τεκταινόμενα γύρω από αυτόν το χώρο της γειτονιάς, τους ανθρώπους που ήδη ζουν εκεί και το ευρύτερο οικοσύστημα με τη χλωρίδα και την πανίδα του.

Each one of us chooses a way of life. Sometimes, we are even able to choose our neighbors, knowing the "average type" of people accommodating a neighborhood. However, people often neglect to develop relationships between them or an interest in knowing what is going on in their neighborhood, the people who already live there, and the broader ecosystem with its flora and fauna.

- Όταν χτίζετε κατοικίες, παρατηρούμε τον αντίκτυπο της μεταμόρφωσης μιας εγκαταλελειμμένης γειτονιάς. Μέσα από έναν μετασχηματισμό, αλλάξατε τη νοοτροπία που έβλεπε τη γειτονιά ως «μέρος που δεν θέλουμε να πάμε και θέλουμε να ξεχάσουμε». Πώς το καταφέρατε, πώς είναι πια αυτές οι γειτονιές και πώς ζουν οι άνθρωποι;

- When you build housing, we have observed the impact of the transformation of an abandoned neighborhood. Through a transformation, you changed the mindset that saw the neighborhood as "a place we don't want to go to, and we want to forget it exists." How did you do it, what do these neighborhoods look like now, and how do people live there?

JOSE TORAL

Στην περίπτωσή μας, καταλαβαίνουμε ότι το 70% των πόλεων μας είναι στέγαση. Όταν λοιπόν κάνουμε στέγαση, πρέπει να καταλάβουμε ότι είναι μέρος της πόλης. Πρέπει να δημιουργήσουμε τη μεγάλη συζήτηση στην κοινότητα και να είμαστε μέρος της.

Έχουμε ολοκληρώσει ένα έργο κοινωνικής στέγασης 85 μονάδων στη Βαρκελώνη, με δομοστοιχειωτό ξύλινο πλαίσιο και ευέλικτους χώρους διαβίωσης. Πρόκειται για ένα κτίριο 10.000 τετραγωνικών μέτρων στη θέση ενός πρώην κινηματογράφου στον δήμο Cornellà de Llobregat. Προσπαθήσαμε να δημιουργήσουμε ένα κομμάτι στην πόλη, το οποίο θα επιστρέψει μια αίσθηση ταυτότητας στους πολίτες.

JOSE TORAL

In our case, we understand that 70% of the city is housing. Therefore, when we do housing, we need to take into account that this will also become part of the city. We have to be able to be a small part of a big conversation in the community and become part of it.

We have completed a social housing project with 85 units in Barcelona, featuring a modular timber framework and flexible living spaces. It is a 10,000-square meter building on the site of a former cinema in the municipality of Cornellà de Llobregat. We tried to create a piece in the city that would bring back a sense of identity to its citizens.

FRÉDÉRIC DRUOT

Αρχικά πρέπει να πω ότι τρέφω μεγάλο σεβασμό για τη βλακεία. Δεν είναι δικό μου πρόβλημα, γιατί δεν μπορούμε να αλλάξουμε τα πάντα. Επιστρέφοντας στο Μπορντό, πρέπει να πούμε ότι είναι μια πολύ αστική πόλη που περιλαμβάνει 500.000 σπίτια στο κέντρο της. Όταν ήμουν νεότερος, όλοι με απέτρεπαν από το να ζήσω στην πόλη, γιατί χτίστηκε το '62 και ήταν για φτωχούς ανθρώπους.

Ο μετασχηματισμός 530 κατοικιών στο Grand Parc στο Μπορντό είναι ένα έργο που συνίσταται στη μετατροπή 3 κτιρίων κοινωνικής κατοικίας. Κτισμένα στις αρχές της δεκαετίας του '60, χρειάζονταν ανακαίνιση. Η μεταμόρφωση των πλήρως κατειλημμένων κατοικιών ξεκίνησε από το εσωτερικό, για να τους δώσει νέες ιδιότητες: περισσότερο χώρο, περισσότερο φως, περισσότερη θέα και αναβάθμιση των εγκαταστάσεων. Στο έργο μας είχαμε δύο προκλήσεις. Πρώτα έπρεπε να αλλάξουμε νοοτροπία, να συνεργαστούμε με τους ανθρώπους που μένουν εκεί, να δώσουμε σημασία στα υπάρχοντα πράγματα και να δώσουμε το καλύτερο δυνατό με τα λιγότερα χρήματα. Έπρεπε ακόμα να σκεφτούμε πώς ό,τι υπήρχε προηγουμένως δεν είναι άσχημο, αλλά φανταστικό -γιατί πολύ συχνά μιλάμε για τέτοιους τύπους χώρων και κτιρίων με πολύ κακούς όρους. Αν θεωρήσουμε ότι υπάρχουν κάποια προβλήματα, η μεγάλη χωρητικότητα αυτών των κτιρίων μάς δίνει τη δυνατότητα να αυξήσουμε τα οφέλη. Και μετά από αυτό, δουλεύουμε κάθε φορά από μέσα προς τα έξω. Αυτό σημαίνει ότι πολύ συχνά, η κλίμακα του διαμερισματος είναι η απόσταση από την τέλεια θέα που έχετε -όχι ο αριθμός των τετραγωνικών. Και αυτό σημαίνει ότι από το διαμέρισμα μπορείτε να δείτε την πόλη. Μπορείτε να πάτε στο μπαλκόνι και να δείτε την πόλη από το διαμερισμά σας και να δείτε το διαμερισμά σας από την πόλη. Αλλά το ζήτημα δεν είναι το όριο κάθε κτιρίου. Όταν βλέπω την αρχιτεκτονική, δεν με ενδιαφέρει αυτό. Λέω: «Είναι ευγενικό αυτό το κτίριο ή όχι;». Και αν είναι ευγενικό, μπορεί να είναι ευγενικό και μέσα και έξω; Δεν πιστεύω στον διαχωρισμό μεταξύ πολεοδομίας και αρχιτεκτονικής. Όταν δουλεύουμε ένα έργο μεγάλης κλίμακας και δίνουμε το καλύτερο για τους ανθρώπους που ζουν μέσα, επηρεάζουμε παράλληλα και την πόλη.

FRÉDÉRIC DRUOT

First of all, I must say that I have great respect for stupidity. It's not my problem, because we cannot change everything. Coming back to Bordeaux, I must say that it is a very urban city with 500,000 thousand houses in its center. When I was younger, everyone discouraged me from living in the city because it was built in 1962 and was considered a place where poor people lived.

The transformation of 530 houses at Grand Parc in Bordeaux is a project consisting of the conversion of 3 social housing buildings. Built in the early 1960s, they needed to be renovated. The transformation of the fully occupied houses started from the inside in order to offer them new features: more space, more light, view, and upgrade of facilities. In our project, we faced two challenges. First, we had to change our mindset, work with the people who live there, pay attention to what was already there and have the best possible result for the least amount of money. We also had to think that what was there before was not ugly but fantastic - because we often talk about these types of spaces and buildings using very bad terms. If we consider that there are some problems, the great capacity of these buildings enables us to increase the benefits. And then, we work from the inside out every time. That means that very often, the scale of an apartment is the distance from the perfect view you have - not the number of square meters. And that means that from the apartment you can see the city. You can go to the balcony and see the city from your apartment and see your apartment from the city. But the issue is not the limit of each building. When I see the architecture, I don't care about that. I wonder, "Is this building kind or not?". And if it's kind, can it be kind inside and outside? I don't believe in the separation between urbanism and architecture. When we work on a large-scale project and offer the best result possible for the people who live inside, we also affect the city.

- Όταν μιλάτε για την «καλοσύνη των κτιρίων», αναφέρεστε σε κάτι προσωπικό, που κάθε άτομο μπορεί να αισθάνεται διαφορετικά; Η μήπως υπάρχει ένας συγκεκριμένος στόχος, ένας τρόπος, για να αξιολογούμε πώς μπορεί ένα κτίριο να είναι ευγενικό προς την πόλη ή τους κατοίκους του;

- When you talk about the "kindness of buildings," are you referring to something personal that each person may experience differently? Or is there a certain objective, a way to look at how a building can be kind to the city or its residents?

FRÉDÉRIC DRUOT

Η καλοσύνη είναι πολύ απλή. Έχεις τη χαρά να ζεις σε ένα διαμέρισμα. Όταν έχεις διαμέρισμα, μπορείς να βγεις έξω, μπορείς να κινηθείς, έχεις πολλή ενέργεια, έχεις πολύ φως και ένα πλατύ χαμόγελο. Και αν έχετε ένα μεγάλο χαμόγελο στο μπαλκόνι σας, οι άνθρωποι στο δρόμο βλέπουν το πλατύ χαμόγελό σας. Είναι πραγματικά απλό. Είναι μόνο για να έχεις ευχαρίστηση.

FRÉDÉRIC DRUOT

Kindness is very simple. You have the pleasure of living in an apartment. When you have an apartment, you can go out or move around, you have a lot of fluidity, you have a lot of light and a big smile. And if you have a big smile on your balcony, people on the street see your big smile. It's really simple. It just offers pleasure.

Location & Vassal, Frédéric Druot, Christophe Huetin architecture, Transformation of 530 dwellings Photography Philippe Rabut

Peris+Toral Architects, BE Viviendas Sociales en Cornellà Photography José Hevia Blach

- Μιλήσαμε για διαμερίσματα, αλλά όχι για το ισόγειο. Αυτή η σύνδεση των κτιρίων είναι επίσης μέρος της «καλοσύνης» και του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τους ανθρώπους. Πώς δουλεύετε με αυτό το επίπεδο του εδάφους; Με αυτή τη σύνδεση με το δρόμο, το πεζοδρόμιο ή τις πλατείες;

- We talked about apartments, but not the ground floor. This connection of buildings is also part of the "kindness" and how we perceive people. How do you work with the ground level? With this connection to the street, sidewalk, or squares?

JOSE TORAL

Για εμάς, ο ενδιάμεσος χώρος είναι σημαντικός. Είναι κι αυτός μέρος αυτής της καλοσύνης. Στους ορόφους, οι ενδιάμεσοι χώροι μεταξύ του εσωτερικού χώρου και της πόλης δίνουν το χώρο που διευκολύνει την ανάπτυξη της σχέσης. Το ισόγειο είναι σημαντικό γιατί από εκεί μπαίνεις το σπίτι. Είναι η πρώτη πύλη και, στα κτίριά μας, είναι ο ενδιάμεσος χώρος. Κρατάμε μια μικρή απόσταση και στη συνέχεια εισέρχεται από ένα αίθριο. Επιπλέον, όλοι μπαίνουν από την ίδια πόρτα και έτσι έχουμε τη δυνατότητα να μοιραστούμε αυτόν τον χώρο: οι γείτονες μπορούν να συναντηθούν και να νιώσουν μέρος της ίδιας κοινότητας. Από εκεί ξεκινά το σπίτι και μετά αποκτάς τους ιδιωτικούς χώρους. Υπάρχει μια ακολουθία της ιδιωτικότητας, που ξεκινά από το δρόμο. Σημαντικό για εμάς, είναι να δημιουργούμε τη σχέση της πόλης και του σπιτιού με την κοινότητα.

Επίσης, ένα πρόβλημα που έχουμε στην Ευρώπη, είναι ότι τα ισόγεια μας ήταν πλήρως εμπορικά. Και τώρα πια δεν το χρειαζόμαστε αυτό, ενώ έχουμε έλλειψη στέγης. Επιπλέον, δεν έχουμε τους ενδιάμεσους χώρους στο επίπεδο του εδάφους. Στη Βαρκελώνη, επανεξετάζουμε το πώς πρέπει να κάνουμε τους δρόμους. Οι χώροι προσίνου δεν είναι κοντά στις προσόψεις και χάνουμε την ευκαιρία να προσδώσουμε σε αυτόν τον ενδιάμεσο χώρο την οικειότητα ή ιδιωτικότητα. Πρέπει να είμαστε σε θέση να δημιουργήσουμε αυτούς τους ενδιάμεσους χώρους «καλοσύνης».

JOSE TORAL

For us, the intermediate spaces are important. They are also part of that kindness. On the upper floors, the intermediate spaces between the inner space and the city facilitate the development of this relationship. The ground floor is important because it constitutes the entrance to the house. It is the first gateway, and, in our buildings, it is the intermediate space. We keep a short distance, and then you enter through a patio. In addition, everyone enters through the same door, and so we have the possibility to share this space: neighbors can meet and feel part of the same community. That's where the house begins, and then you move to the more private areas. There is a sequence of privacy that starts from the street. It is important for us to create a relationship between the city, the house, and the community.

Also, a problem we have in Europe is that our ground floors are entirely commercial. And now we don't need that anymore, whereas we have a housing shortage. In addition, we don't have intermediate spaces at ground level. In Barcelona, we are rethinking how we should transform the streets. The green areas are not close to the facades, and we are missing the opportunity to give this intermediate space intimacy or privacy. We need to be able to generate these in-between spaces of "kindness."

- Στην περίπτωση του Μπορντό, η σχέση του ισόγειου με τη γειτονιά λειτουργεί διαφορετικά σε σχέση με τα προάστια;

- In the case of Bordeaux, does the relationship between the ground floor and the neighborhood works differently compared to the suburbs?

FRÉDÉRIC DRUOT

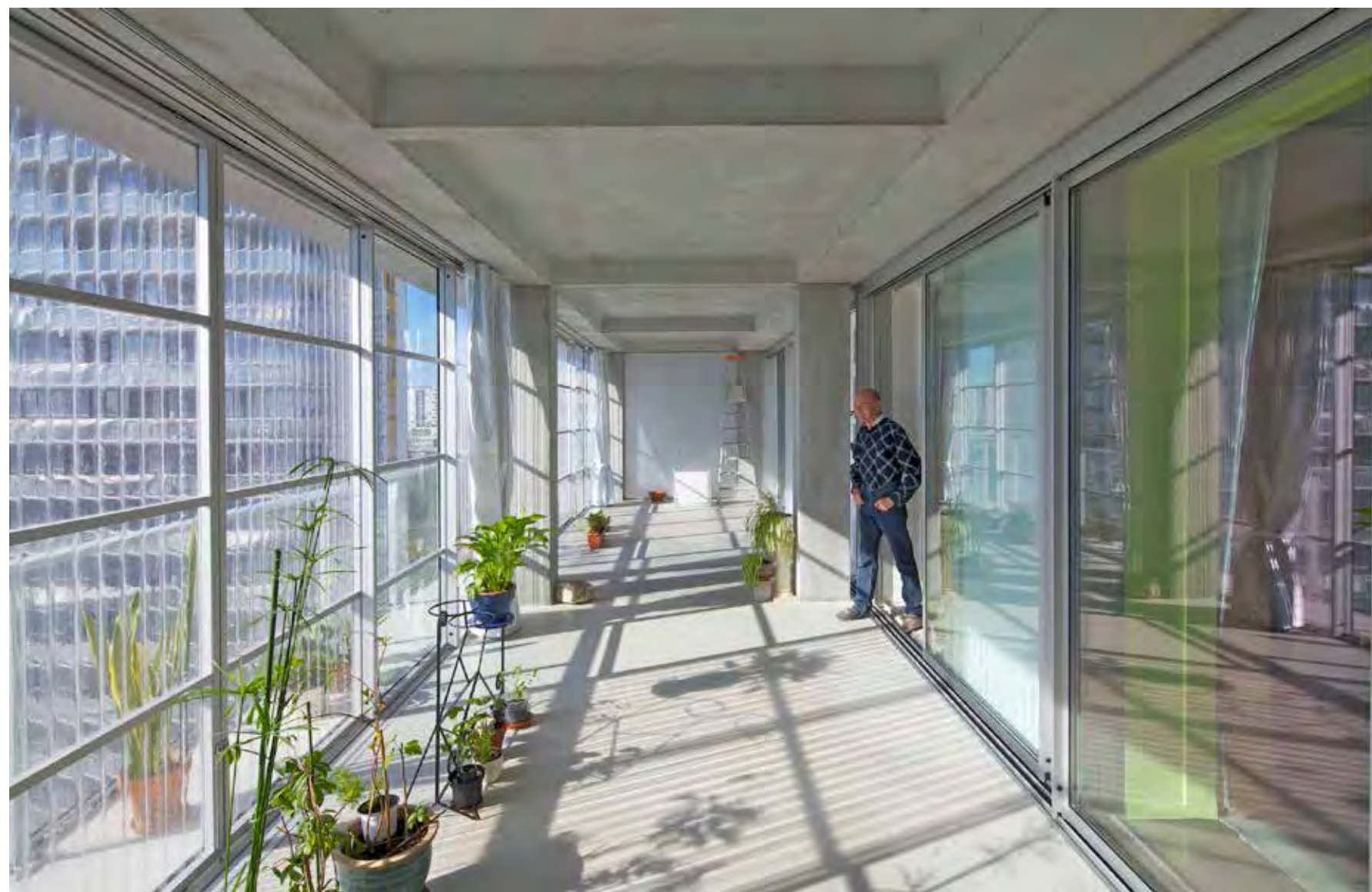
Το Μπορντό είναι μια τυπική περίπτωση στέγασης μεγάλης κλίμακας, με μπλοκ υπαίθριων χώρων. Το ερώτημα είναι πώς θα συντηρηθούν όλες αυτές οι μεγάλες εκτάσεις, ειδικά στις περιπτώσεις πολλών προαστίων, που κανείς δεν έχει χρήματα γι' αυτό. Νομίζω ότι είναι πιο εντυπωσιακό να δίνεις αυτή την περιοχή στους ανθρώπους που ζουν εκεί, μιας και πολύ συχνά βλέπουμε λιγότερο έξυπνες χρήσεις από αυτές που οι κάτοικοι θα μπορούσαν να βρουν.

Συναντιόμαστε έξω από τα σπίτια μας, άμεσα, ενώ άλλοι πρέπει να πάρουν το αυτοκίνητό τους για να συναντηθούν σε μια πλατεία. Ας συζητήσουμε για το "walkability".

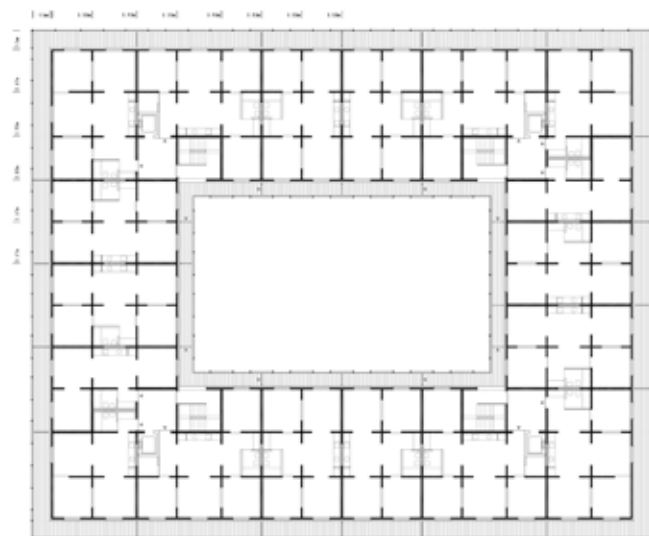
FRÉDÉRIC DRUOT

Bordeaux is a typical case of large-scale housing, with blocks of outdoor spaces. The question is how to maintain all these large areas, especially in the case of many suburbs, where no one has money for that. I think it's more impressive to give that area to the people who live there since too often we see a less intelligent use of that area than what the residents could come up with.

We meet outside our homes, directly, while others have to take their cars to meet in a square. I think it would be interesting to discuss "walkability."

JOSE TORAL

Για να είμαστε βιώσιμοι, δεν αρκεί μόνο να κάνουμε ένα κτίριο βιώσιμο. Πρέπει να βρίσκεται σε ένα μέρος που να είναι βιώσιμο. Και αυτό σημαίνει ότι πρέπει να μπορείς να είσαι σε 15 λεπτά στην πόλη. Πρέπει να βρίσκεστε σε απόσταση με τα πόδια 15 λεπτών από το νοσοκομείο, το σχολείο και όλες εκείνες τις υπηρεσίες που χρειάζεστε για την καθημερινότητά σας. Σε ορισμένα μέρη λύνουν το θέμα της προσβασιμότητας και της εμπειρίας του κοινόχρηστου χώρου παίρνοντας το αυτοκίνητο και πηγαίνοντας στο κέντρο. Για να μπορεί κανείς να βρίσκεται στην πόλη και να κτίζει σχέσεις παίζει καθοριστικό ρόλο η δημόσια συγκοινωνία, το μετρό, που σε βοηθάει να κάνεις ό,τι πρέπει σε 15 λεπτά. Αυτός είναι ο λόγος που στην Ευρώπη έχουμε μια διαφορετική προσέγγιση.

Ανθρωποι που έχουν ζήσει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους σε μεγάλες πόλεις είναι κάπως κουρασμένοι. Θεωρούν ότι έχουν δώσει όλα όσα έπρεπε να δώσουν στην κοινωνία και τώρα είναι η σειρά τους να απολαύσουν τη ζωή τους. Αυτό που έχουν λοιπόν στο μυαλό τους είναι πως η τέλεια ζωή βρίσκεται σε ένα σπίτι με κήπο. Μα είναι αδύνατο να ζούμε όλοι σε ένα σπίτι στον κήπο και δεν είναι πραγματικά δυνατό για όλους μας να το θέλουμε αυτό στην πόλη.

JOSE TORAL

To be sustainable, it is not enough to just make a sustainable building. It has to be located in a place that is also sustainable. And that means you have to be able to be in the city in 15 minutes. You have to be within a 15-minute walk from the hospital, the school, and all those services that you need for your daily life. In some places, they solve the issue of accessibility and shared space experience by taking the car and going downtown. To be able to be in the city and build relationships, public transport, especially the metro, plays a key role in helping you do what you need to do in 15 minutes. That is why in Europe, we have a different approach.

People who have lived most of their lives in big cities are somewhat tired. They feel that they have given everything they had to give to society, and now it is their turn to enjoy their lives. So, they have in mind that the perfect life is in a house with a garden. But it is impossible for all of us to live in a garden house and want that in the city.

FRÉDÉRIC DRUOT

Η εργασία σε ένα υπάρχον κτίριο, έχει ενδιαφέρον γιατί σου δίνει τη δυνατότητα να μετακινηθείς και να δημιουργήσεις έναν μεγάλο και άτυπο χώρο. Γενικά περνάς από μια καλή κατάσταση σε μια όμορφη κατάσταση. Μπορούμε να μετακινηθούμε από μέσα προς τα έξω, έχουμε ευελιξία και μπορούμε να περάσουμε στο δωμάτιο δίπλα στον χειμερινό κήπο και πίσω στο δωμάτιο από την κρεβατοκάμαρα. Έχουμε μεγάλη ελευθερία. Είναι σαν σε βίλα. Και νομίζω ότι είναι κοντά, αν και δεν έχουμε γκολφ. Δεν έχουμε αυτό το είδος διασκέδασης. Δίνουμε όμως την ικανότητα να ζούμε πολύ απλά και με πολλή ευελιξία και ρευστότητα. Πάνω σε αυτό, θα είχε ενδιαφέρον να δουλέψουμε. Στην αρχή της πανδημίας, στο Παρίσι είπαμε: «Μίλα στον γείτονά σου από τα μπαλκόνια σου». Αλλά δεν υπάρχουν μπαλκόνια. Έπρεπε λοιπόν να δουλέψουμε από μέσα προς τα έξω. Ενδιαφέρονται πραγματικά για τους ανθρώπους που ζουν σε πολλές μικρές κατοικίες σε ένα κτίριο και προσπαθώ να τους δώσω το καλύτερο που μπορούμε να κάνουμε.

Παίρνοντας την εμπειρία του Μπορντό και του Παρισιού, λέμε: «Αν θέλουμε να δουλέψουμε στην πόλη, μπορούμε να βρούμε τη δυνατότητα πολλών επεκτάσεων και μεταμορφώσεων σε αυτό το σημείο». Πρέπει να πάρουμε όλη την πόλη κατά περίπτωση, σημείο προς σημείο. Είναι πολλή δουλειά, αλλά μπορούμε να βρούμε υπέροχα διαμερίσματα και να αυξήσουμε την πυκνότητα της πόλης χωρίς νέους δρόμους, κόψιμο δέντρων ή οτιδήποτε άλλο. Η πόλη δεν θα κουνήσει, αλλά θα είναι πιο ευγενική.

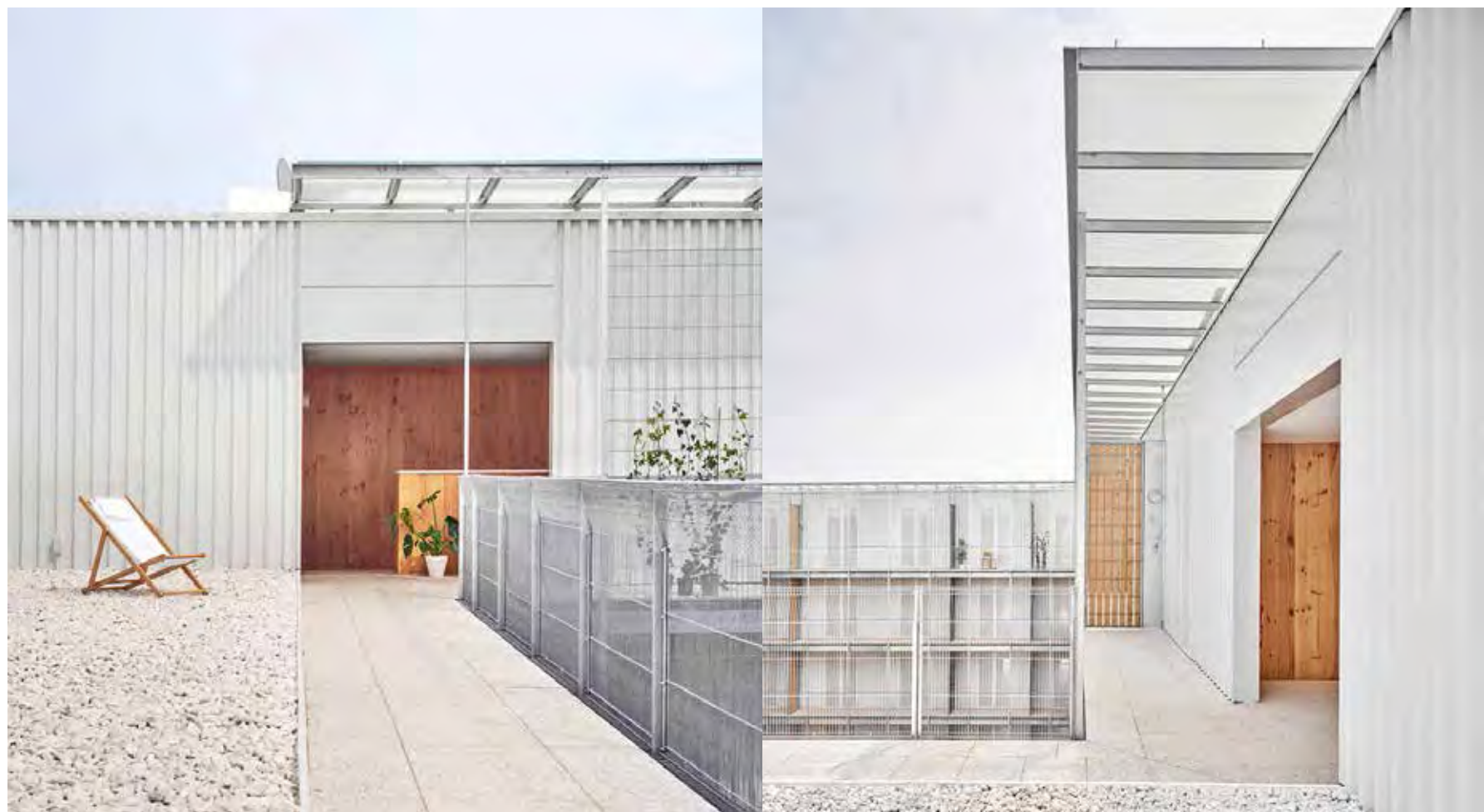
Μιλάμε για τη στέγηση και τις πόλεις. Έχουμε πρόβλημα στη Γαλλία. Είναι μία επιλογή κατοικιών, γραφείων, κ.λπ. που βάζουμε σε ένα κουτί. Έχουμε πρόβλημα χωρητικότητας. Πρέπει να αλλάξουμε κάτι ως προς την ικανότητά μας για εργασία, ζωή, κίνηση. Και πρέπει να μιλήσουμε για την ευθύνη κάθε κτιρίου. Όταν βλέπω το διαμέρισμά σας, είναι απίστευτο -θα μπορούσε να είναι και γραφείο. Είναι πολύ απλό. Αλλά πρέπει να αλλάξουμε τα πρότυπα και τους κανόνες ταυτόχρονα. Είναι και πολιτικό το πρόβλημα.

FRÉDÉRIC DRUOT

Working in an existing building is interesting because it allows you to move around and create a large and atypical space. You generally go from a good situation to a wonderful situation. You can move from the inside out; you have flexibility and move into the room next to the winter garden and back into the room from the bedroom. We have a lot of freedom. It's like a villa. And I think it's close, even though we don't have a golf course. We don't have that kind of amusement. But we offer the ability to live very simply and with a lot of flexibility and fluidity. It would be interesting to work on that. At the pandemic's beginning, we said to the people of Paris: "Talk to your neighbor from your balconies." But there are no balconies. So we had to work from the inside out. I'm really interested in the people who live in small houses in a building, and we try to come up with the best solution for them.

Taking the experience of Bordeaux and Paris into account, we say: "If we want to work in the city, we can find the possibility of many extensions and transformations in this place." We have to take the whole city on a case-by-case basis, point by point. It's a lot of work, but we can find wonderful apartments and increase the city's density without new roads, cutting down trees, or anything else. The city won't move, but it will be kinder.

We are talking about housing and cities. We have a problem in France. It's a selection of housing, offices, etc. that we put in a box. We have a capacity problem. We need to change something in terms of our capacity to work, live, to move. And we need to talk about the reversibility of each building. When I see your apartment, it's incredible - it could also be an office. It's very simple. But we need to change the norms and the rules at the same time. It's also a political problem.

Οι Langarita-Navarro μοιάζουν να ακροβατούν ανάμεσα στην ακαδημαϊκή καριέρα και την αρχιτεκτονική πρακτική. Στην περίπτωση τους όμως, η θεωρία είναι το καύσιμο της πράξης και αντιστρόφως.

The Langarita-Navarro duo seem to walk the line between an academic career and architectural practice. In their case, however, theory is what fuels practice and vice versa.

María Langarita

(ESO '21 CONVERSATIONS)

The interview series

Thanassis Diamandopoulos

Η María Langarita είναι διδάκτωρ Αρχιτεκτονικής του ETSA Μαδρίτης και διδάσκει αρχιτεκτονικά έργα στο ίδιο πανεπιστήμιο. Ο Víctor Navarro είναι επίσης διδάκτωρ Αρχιτεκτονικής και εργάζεται σήμερα ως λέκτορας αρχιτεκτονικών έργων στο Universidad Europea de Madrid, ενώ το 2015 υπήρξε λέκτορας στο Harvard Graduate School of Design. Συνεργάζονται από το 2005 στο αρχιτεκτονικό στούντιο Langarita-Navarro. Το έργο τους έχει αναγνωριστεί με την Ειδική Μνεία του βραβείου Mies van der Rohe το 2013, καθώς και με το βραβείο της XII Ισπανικής Μπιενάλε Αρχιτεκτονικής και Πολεοδομίας, το βραβείο FAD 2012, το βραβείο AR+D για την Ανοδύμενη Αρχιτεκτονική 2012 και το βραβείο COAM 2013. Η καριέρα τους έχει επίσης τιμηθεί με το βραβείο Νέος Αρχιτέκτονας της Χρονιάς 2014 και το βραβείο AD Nuevos Valores 2013. Το έργο τους έχει δημοσιευτεί σε διάφορες εκδόσεις και έχει επιλεγεί για τη μονογραφία του περιοδικού 2Gmagazine. Το έργο τους έχει επιλεγεί για να εκτεθεί σε διάφορους χώρους και εκδηλώσεις, συμπεριλαμβανομένης της 6ης Μπιενάλε Αρχιτεκτονικής και Πολεοδομίας της Shenzhen 2015 και της XI Biennale di Venezia το 2014 και το 2008.

María Langarita is Ph.D. in architecture at the ETSA Madrid and a lecturer in Architectural Projects at the same university. Víctor Navarro is also Ph.D. in architecture, and he currently works as a lecturer in Architectural Projects at Universidad Europea de Madrid. At the same time, he was a lecturer at Harvard Graduate School of Design in 2015. They have been working together since 2005 in the architectural studio Langarita-Navarro. Their work has been recognized with the Special Mention of the Mies van der Rohe Award in 2013, the award of the XII Spanish Biennial of Architecture and Urbanism, the FAD 2012 award, the AR+D Award for Emerging Architecture 2012, and the COAM 2013 award. Their career has also been honored with the Young Architect of the Year 2014 award and the AD Nuevos Valores 2013 award. Their work has appeared in various publications and has been chosen for the monograph of 2Gmagazine.

Their work has also been selected to be exhibited in different places and events, including the 6th Biennale of Architecture and Urbanism of Shenzhen 2015 and the XI Biennale di Venezia in 2014 and 2008.

Υπήρξαν διευθυντές των θερινών μαθημάτων XII BEAU - Universidad Internacional Menéndez Pelayo και επιλέχθηκαν ως κριτές για τη Μπιενάλε του Σάντο Ντομίνγκο.

They were the directors of XII BEAU - Universidad Internacional Menéndez Pelayo summer course, and were selected to be Jurors for the Santo Domingo Biennial.

Παρότι το γραφείο των Langarita-Navarro είναι σε υπόκαφο κτίριο και στις δύο πλευρές του Zoom call ιδρώναμε από τη ζέστη. «Ευτυχώς μας περιβάλλει ένας κήπος ενώ το μισό του κτιρίου είναι κάτω από το έδαφος. Το γεγονός αυτό μας κρατά σε μια θερμοκρασία που είναι 4 βαθμοί χαμηλότεροι από τη συνηθισμένη» είπε η María Langarita. Της εξήγησα πως αυτό το είδος κτιρίου στα Ελληνικά λέγεται «υπόκαφο» και επανέλαβε τη λέξη στα Ελληνικά. Πολλοί εντοπίζουν ως σφετηρία της αγάπης της Langarita για την αρχιτεκτονική το γεγονός ότι στα 12 της διάβαζε τις βιογραφίες αρχιτεκτόνων όπως οι Corbusier και Frank Lloyd Wright. Στη συνέντευξη μας ανέφερε ότι αυτό που πυροδότησε το πάθος της για την αρχιτεκτονική ήταν κάτι που συνειδητοποίησε στις καλοκαιρινές διακοπές, με την οικογένειά της, όπου νοίκιασαν ένα διαμέρισμα στη μεσογειακή ακτή της Ισπανίας. «Το διαμέρισμα είχε μια εντελώς διαφορετική διαρρύθμιση από το σπίτι μας, ήμου μόλις 8 ή 9 και απολάμβανα την αρχιτεκτονική του, έτσι όπως ήταν χωρισμένο στα δύο, τη θέα που είχε προς τη θάλασσα κ.λπ. Μετά διαπίστωσα ότι η σύνθεση του κτιρίου ανήκε σε έναν γνωστό αρχιτέκτονα από τη Μαδρίτη, τον Ricardo Roca». Δεν είχαν σχέση οι γονείς της με την αρχιτεκτονική. Ούτε έχει συγγενείς και οικογενειακούς φίλους που ήταν αρχιτέκτονες. Η οικογένειά της είχε ένα μεγάλο σπίτι που την έκανε περίεργη για την κατασκευή του.

Although the Langarita-Navarro office is in an underground building, we seemed to be sweating from the heat on both sides of the Zoom call. "Fortunately, we are surrounded by a garden while half of the building is underground. This keeps us at a temperature 4 degrees lower than usual," explained María Langarita. I then explained to her that this type of building is called "hyposcapho" in Greek, and she repeated the word in Greek. Many trace the origin of Langarita's love of architecture back to when she was 12 years old, reading the biographies of architects such as Corbusier and Frank Lloyd Wright. In our interview, she said that what sparked her passion for architecture was a realization she had during a summer holiday with her family when they rented an apartment on the Mediterranean coast of Spain. "The apartment had a completely different layout to our house, I was only 8 or 9, and I was enjoying the architecture, the way it was divided into two, the view of the sea, etc. Then I found out that the composition of the building belonged to a well-known architect from Madrid, Ricardo Roca." Her parents didn't have any connection to architecture, nor does she have any relatives or family friends who were architects. It was the large house that her family owned that made her curious about its construction.

Η María Langarita μίλησε στη 10η ΕΣΩ για την επανάχρηση παλαιών χώρων, που είχαν άλλες λειτουργίες στο παρελθόν, όπως αποθήκες, δεξαμενές νερού με υλικά που τα αποκαλούμε "soft materials", μη ορुकτά, ούτε πέτρα ή τζάμι. Προσπαθώντας να εξηγήσει την επιτυχία τους και το βραβείο Mies Van De Rohe που κέρδισαν το 2013 μίλησε για την ισπανική κρίση της εποχής: «Ήταν κάτι που συνέβη την κατάλληλη στιγμή. Σε μια εποχή βαθιάς κρίσης, όχι σαν την ελληνική, αλλά δεν υπήρχε κατασκευαστική εργασία, δεν υπήρχαν αναθέσεις έργων για αρχιτέκτονες, δεν

Langarita-Navarro: Medialab-Prado
Photography ©Miguel de Guzmán, Luis Díaz Díaz

υπήρχαν διαγωνισμοί, οι τιμές των ακινήτων έπεσαν και μέχρι το 2011 ο κόσμος είχε πέσει σε κατάθλιψη. Δηλαδή ο κόσμος είχε βαρεθεί πλέον να αντισταθεί σε αυτό το συναίσθημα και είχε πλέον κουραστεί. Πλέον σφείλαμε να κινηθούμε τα ίδια έσοδα με πριν, αλλά κάνοντας ταξίδια σε διαφορετικά σημεία του κόσμου. Φτάναμε μέχρι και Ιαπωνία».

María Langarita gave a lecture at the 10th ESO focused on reusing old spaces that had other functions in the past, such as warehouses, and water tanks with what we call "soft materials", non-fossil, with no stone or glass. Trying to explain their success and the Mies Van De Rohe award they won in 2013, she spoke about the crisis in Spain at the time: "It was something that happened at the right time. At a time of a deep crisis, which was nothing like the Greek crisis. There was no construction work, no commissions for architects, no competitions, the property prices were falling, and by 2011, people were depressed. People were tired of resisting this feeling and just gave in to it. We now had to chase the same revenue as before, but by traveling to different parts of the world. We even went as far as Japan."

Χαρακτηριστικό των έργων τους όπως το Casa Hernandez, ή το μουσικό εργαστήριο της Red Bull (για το οποίο πήραν την ειδική αναφορά του βραβείου Mies Van De Rohe το 2013) για το οποίο χρησιμοποίησαν όπως λένε οι ίδιοι φτηνά και οικολογικά υλικά ενώ ο χρόνος ολοκλήρωσης του project ήταν εξαιρετικά σύντομος. Όπως δήλωσαν και οι ίδιοι στο site τους: «Από πολλές απόψεις αυτό το έργο μοιράζεται τη λογική μιας ρωσικής κούκλας matryoshka. Όχι μόνο με την πιο κυριολεκτική, φυσική έννοια, κατά την οποία το ένα πράγμα ενσωματώνεται άμεσα στο άλλο, αλλά και με μια χρονική έννοια, κατά την οποία το ένα προέρχεται στην πραγματικότητα μέσα απ' το άλλο». Το άλλο στοιχείο που εντυπωσιάζει στην περίπτωση του ισπανικού αρχιτεκτονικού γραφείου είναι ο συνδυασμός υψηλών αποδόσεων σε ακαδημαϊκό και επαγγελματικό επίπεδο.

Their projects are quite distinctive, as we can see in Casa Hernandez, or the Red Bull Music Academy (for which they received the special mention of the Mies Van De Rohe award in 2013), where they used cheap and sustainable materials, while the project's completion time was concise. As they stated on their website: "In many ways, this project shares the logic of a Russian matryoshka doll. Not only in the more literal, physical sense, in which one thing is directly incorporated into another but also in a temporal sense, in which one actually already exists inside the other." Another impressive element in the case of the Spanish architecture firm is the combination of high academic and professional performance.

«Η ακαδημαϊκή εμπειρία είναι καύσιμο για την πρακτική της άσκηση ως αρχιτεκτονικό γραφείο για να ολοκληρώσουμε τα projects. Η απλή πραγματικότητα δεν αρκεί για να το "ταΐσει". Κι επίσης η ακαδημαϊκή έρευνα χρειάζεται -όπως και η πρακτική του επαγγέλματος- ομαδική εργασία για να υλοποιηθεί. Στην ακαδημαϊκή έρευνα όμως τα αποτελέσματα έρχονται πιο γρήγορα. Η πραγματικότητα της πρακτικής άσκησης του επαγγέλματος πέφτει πολύ βαρεια και δεν είναι αρκετή από μόνη της για την επιστήμη. Για αυτό για μένα και τον Βίκτορ είναι πολύ σημαντικό να ερευνοούμε παραμένοντας δραστήριοι ως designers».

"The academic experience is fuel for the practice of an architecture firm and the successful completion of projects. The mere reality is not enough to 'nourish' it. In addition, academic research needs teamwork, as does the practice of the profession, to be implemented. But in academic research, the results come faster. The reality of the practice of the profession falls far too heavy, and it is not enough in itself for science. That's why for Víctor and me, it is very important to research while remaining active as designers."

Αναρωτήθηκα ποιοι αρχιτέκτονες την επηρέασαν. Η María Langarita θαυμάζει τη Charlotte Perriand. Όπως επίσης τον Richard Rodgers και τη σχέση του με τη φύση. Της πρόσεξε ο Juliaan Lampens από το Βέλγιο. Στη συνέντευξη μας είπε καταλήγοντας: «Η εμπνευσμένη αρχιτεκτονική εμφανίζεται στον κόσμο σαν θαύμα».

I wondered which architects influenced María Langarita. She admires Charlotte Perriand, as well as Richard Rodgers and his relationship with nature. She also likes Juliaan Lampens from Belgium. She concluded our interview by saying: "Inspired architecture appears in the world like a miracle."

María Langarita & Víctor Navarro
Courtesy of Langarita-Navarro

Το 2017 έλαβε το βραβείο Mies Van Der Rohe, όχι μόνος ως αρχιτέκτονας ή ως ομάδα, αλλά ως κοινότητα, μαζί με τους ανθρώπους που επρόκειτο να κατοικήσουν στο έργο Kleiburg. Παράλληλα προτάσσει την επίλυση των ενεργειακών ζητημάτων σε σχέση με την προσιτότητα της ενοικίασης αντί της «εντυπωσιακής» αρχιτεκτονικής δημιουργίας.

In 2017 he received the Mies Van Der Rohe Prize, which was addressed not only to him as an architect or as a team, but as a community, together with the people occupying the Kleiburg project. At the same time, he advocates solving energy issues in connection with the affordability of renting instead of focusing on "spectacular" architectural creation.

Photography courtesy of XVM Architectuur

Ο Xander Vermeulen Windsant, είναι αρχιτέκτονας και ιδρυτής του γραφείου XVM Architectuur στην Ολλανδία. Έχει σπουδάσει στο Πανεπιστήμιο του Delft και αφού εργάστηκε με ένα κορυφαίο γραφείο στη Ολλανδία, ίδρυσε το 2010 το δικό του, προκειμένου να σχηματίσει ανεξάρτητα μία νέα ατζέντα για τη αρχιτεκτονική, ως μια ανθεκτική απάντηση σε έναν ταχέως μεταβαλλόμενο κόσμο. Αντιμετωπίζει τη συνεργασία με τους κατοίκους του μέλλοντος ως κλειδί στη διαδικασία του σχεδιασμού. Έχει κερδίσει το βραβείο "Mies van der Rohe" το 2017, για τη κοινωνικά ελκυστική προσέγγισή του. Είναι επικεφαλής λέκτορας σε διάφορα ιδρύματα, όπως η Αρχιτεκτονική Σχολή του Delft και το Πολυτεχνείο του Μιλάνου. Είναι contributor στη ολλανδική αρχιτεκτονική πλατφόρμα Archined.nl και πρόεδρος του αρχιτεκτονικού κέντρου στο 's-Hertogenbosch. Μίλησε στην 10η ΕΣΩ.

Xander Vermeulen Windsant is the Principal Architecture Founder of "XVM Architectuur" in the Netherlands. Xander studied at Delft University, and after working with one of the leading Architecture offices in the Netherlands, he established "XVM Architectuur" in 2010 to independently address a new agenda for architecture as a resilient response to a rapidly changing world. He sees collaboration with future occupants as a key aspect of the design process. A "Mies van der Rohe Prize" for Contemporary Architecture winner in 2017, he is acknowledged for his socially engaging approach. Xander is a visiting lecturer at several institutions, including the Delft School of Architecture and the Politecnico Milano. He is a contributor to the online Dutch Architecture platform, Archined.nl, and was Chairman of the Architecture Center in 's-Hertogenbosch. Xander was also a speaker at the 10th ESO Conference.

DM Η πρώτη επαφή και η πορεία σας ως σήμερα στην αρχιτεκτονική;
 DM To start with, can you tell us a bit about the start of your career and its course until today?

XVM Ποτέ δεν είχα την αίσθηση -από τότε που ήμουν πολύ νέος, 4-5 χρονών- ότι έπρεπε να διαλέξω στιδήποτε, γιατί ήξερα από την αρχή ότι ήθελα να γίνω αρχιτέκτονας. Η βεβαιότητα προέκυψε από το γεγονός ότι ο πατέρας και η μητέρα μου είχαν ένα μικρό γραφείο αρχιτεκτονικής, μέχρι που συνταξιοδοτήθηκαν. Το γραφείο βρισκόταν στο σπίτι, οπότε πάντα βιαζόμουν να γυρίσω εκεί, μετά το σχολείο ή οποιοδήποτε άλλο μέρος βρισκόμουν. Από την αρχή λοιπόν της ζωής μου, η αρχιτεκτονική ήταν ένα θέμα συζήτησης την ώρα του δείπνου. Η αδερφή μου επρόκειτο να γίνει αρχιτέκτονας. Δεν ήταν προφανές ότι θα γινόταν, αλλά για μένα ήταν αυτονόητο.

Μετά το Γυμνάσιο, σπούδασα στο Πανεπιστήμιο του Delft, κατόπιν εργάστηκα σε ένα γραφείο στο Άμστερνταμ, με σκοπό να γνωρίσω πραγματικά πώς να φτιάχνω ένα κτίριο, πώς να μεταφράζω ιδέες και έννοιες σε μια υλική ουσία και να ξέρω πώς να δουλεύω με εργολάβους. Για να μάθω ποια θέματα πρέπει να αντιμετωπίζω με τους πελάτες και πώς να αντιμετωπίζω την αρχιτεκτονική, ώστε να μεταφράσω τις ιδέες σε κάτι φυσικό και παρόν στην πραγματικότητα.

XVM I never had the feeling - since I was very young, 4-5 years old - that I actually had to choose anything because I knew right from the start that I wanted to be an architect. The certainty came from my father and mother having a small architecture practice until they retired. The office was located at home, so I was always in a hurry to get back there after school or wherever I was. So from the beginning of my life, architecture was a topic of conversation at dinner time. My sister didn't choose to become an architect. It wasn't apparent that she would be, but for me, it was self-evident.

(ESO '22 CONVERSATIONS)

Xander Vermeulen Windsant

The interview series

Danai Makri

XVM Architectuur + NL Architects; deflat Photography ©Marcel van der Burg

After high school, I studied at the University of Delft. Then I joined an office in Amsterdam in order to really learn how to make a building, how to translate ideas and concepts into a material substance, to know how to work with contractors, learn what issues you have to deal with clients, and how to deal with architecture and to translate ideas into something physical and present in reality.

Μετά από πέντε χρόνια εργασίας και στο αποκορύφωμα της οικονομικής κρίσης ξεκίνησα το δικό μου γραφείο. Η επιτυχία ήταν μονόδρομος.

Ξεκίνησα με μικρά έργα αλλά και μία βιβλιοθήκη η οποία μου απέφερε το πρώτο μου βραβείο. Ένα ενδιαφέρον έργο ήταν το Kleiburg, ένα κτίριο μήκους 400 μέτρων, το οποίο σχεδιάστηκε τη δεκαετία του '60 από τον Ολλανδό αρχιτέκτονα Fop Ottenhof ως μέρος του γενικού σχεδίου του Siegfried Nassuth για μια αστική επέκταση 100.000 κατοίκων νοτιοανατολικά του Άμστερνταμ. Αποτελείται από περίπου 500 διαμερίσματα που εκτείνονται σε δέκα ορόφους και μέσα στο τεράστιο κτήριο που βρίσκεται σε μια εξανανική κάτοψη. Το συγκρότημα είναι σε μια πραγματικά ηρωική κλίμακα και χαρακτηριστικό των κοινωνικών φιλοδοξιών του Μοντερνισμού του 20ού αιώνα.

Σε κάθε έργο, οι μέλλοντικοί κάτοικοι έχουν ισχυρό λόγο. Στην προϋπηρεσία μου στο γραφείο στο Άμστερνταμ, είχα ασχοληθεί με πολλά μεγάλα έργα και είχα συν-σχεδιάσει πολλές κατοικίες, αλλά ποτέ δεν μιλούσα με τους ανθρώπους που επρόκειτο να ζήσουν εκεί. Κάποια κομμάτια μου φαινόταν αποκομμένα από την πραγματικότητα του κτιρίου για το οποίο σχεδινόζαμε. Αφηρημένα. Σε εκείνη την περίοδο, η πόλη δεν ήταν μια ομάδα ανθρώπων που ασχολούνταν ενεργά με το περιβάλλον το οποίο ζουν αλλά μια αφηρημένη μάζα ανθρώπων, μερικοί από τους οποίους κατέληγαν τελικά να κατοικήσουν στα κτίρια που σχεδινόζαμε. Αυτό δεν ήταν σωστό. Σκέφτηκα λοιπόν ότι αν σχεδιάζω για τον εαυτό μου, θα ήθελα να συνεργαστώ με ιδιώτες πελάτες. Να είμαστε πραγματικά σε one to one επαφή.

After five years of working and at the peak of the economic crisis, I started my own practice. The only way was up from there.

I started with small projects and a library, which brought me my first awards. One interesting project was Kleiburg, a 400-meter-long building designed in the '60s by the Dutch architect Fop Ottenhof as part of Siegfried Nassuth's master plan for an urban extension of 100,000 inhabitants southeast of Amsterdam. It consists of around 500 apartments spread over ten floors and within the vast estate set in a hexagonal floor plan. The complex is on a truly heroic scale and typical of the social ambitions of 20th-century Modernism.

The future residents have a big say in every project. Working in the Amsterdam office, I was involved in many large projects and co-designed many residential buildings, but I never talked to the people who would live there. Some parts seemed to me to be detached from the reality of the building we were designing. It was very abstract. At that time, the city was not a group of people actively engaging with the environment they were living in but an abstract mass of people. Some of them would eventually inhabit the buildings we were designing. That didn't feel right. So I thought I would want to work with private clients if I were designing for myself. To really be in one-to-one contact with them.

DM Μιλήστε μας για τη βράβευσή σας με το "Mies van der Rohe".

DM What about your award from Mies van der Rohe?

XVM Ήταν μια συγκλονιστική στιγμή. Το υπέροχο με το βραβείο "Mies van der Rohe", είναι ότι δεν υποβάλλεις εσύ το έργο σου, αλλά επιλέγεται από μια ομάδα ανθρώπων, ως υποψηφιότητα, ως μέρος μιας λίστας 350 έργων. Στο παρελθόν είχαμε υπάρξει ξανά υποψήφιοι αλλά δεν είχαμε κερδίσει. Έτσι, ότανμήκαμε στη λίστα με τα 40 προκρίθεντα έργα, εκπλαγήκαμε πραγματικά. Ακόμα περισσότερο όταν περάσαμε στην τελική πεντάδα. Ποτέ δεν θα πιστεύαμε ότι θα επιλεγόταν από την κριτική επιτροπή ένα πολύ απλό οικιστικό έργο, το οποίο κατά το ήμισυ σχεδιάστηκε από μελλοντικούς κατοίκους. Νομίζω ότι βρεθήκαμε σε μια ιστορική στιγμή, κατά την οποία η κριτική επιτροπή έστρεψε την προσοχή της σε ένα διαφορετικό είδος ατζέντας που θα μπορούσε να εξετάσει η Αρχιτεκτονική. Και τότε το έργο μας ήταν ένα παράδειγμα αυτής της αλλαγής. Μετά από αυτό, εκτιμώ ότι αυτή η αλλαγή και η προσοχή συνεχίστηκε, κατά κάποιο τρόπο.

Και ήμουν πάντα πολύ σαφής στο ότι ποτέ δεν είπα ότι κέρδισα το βραβείο. Ή οι συνάδελφοί μου κέρδισαν το βραβείο. Είναι το Project που κέρδισε το βραβείο. Όλοι όσοι εμπλέκονται σε αυτό. Ήταν μια τεράστια ομαδική δουλειά, επίσης με τους ανθρώπους που ζουν τώρα εκεί. Ήταν καταπληκτικό!

XVM It was a thrilling moment. The wonderful thing about the "Mies van der Rohe Prize" is that you don't submit your own project; it is selected as a nomination by a group of people from a list of around 350 works. We had been nominated in the past, but we had never won. So when we got on the list of the 40 shortlisted projects, we were amazed. Even more so when we got through to the final five projects. We would never have believed that a simple residential project, half of which was designed by future inhabitants, would be selected by the jury. I think we found ourselves at a historic moment when the jury shifted its attention to a different kind of agenda that architecture could consider. And then our project was an example of that change. After that, I believe this change and attention continued in the same direction.

I've always been very clear in that I never said I won the prize. Or my colleagues won the prize. The project won the prize -and everyone involved in it. It was a massive team effort, together with the people who live there now. It's been amazing!

DM Η κοινωνική προσέγγιση του σχεδιασμού μπορεί να καθυστερήσει ή να περιπλέξει το πρόγραμμα και τη διαδικασία;

DM Can the social approach to design delay or complicate the project and the process?

XVM Είναι αλήθεια. Είναι μια πιο περίπλοκη και αργή διαδικασία, την οποία μπορούσαμε να ακολουθήσουμε επειδή βρισκόμασταν σε εποχή οικονομικής κρίσης και στασιμότητας στην εργασία. Σε αυτό το είδος «κενού» κανονικών διαδικασιών, μας δόθηκε η ευκαιρία και η εμπιστοσύνη να κάνουμε το τεράστιο πείραμα του Kleiburg. Σε μια αγορά με κανονική ανάπτυξη, όπου γίνονται έργα για την αγορά κατοικίας, συνήθως κάνεις ένα σχέδιο σε μία υψολιστερή μπροσούρα, πηγαίνεις σε έναν κτηματομεσίτη και το βάζεις στην αγορά. Τότε πρέπει να το περιμένεις, ως ποίμε μιού έτος πριν υπογράψουν όλοι το συμβόλαιο και ο αρχιτέκτονας μπορείσει να συνεχίσει τη δουλειά του.

XVM It's true. It's a more complicated and delayed process, which we were able to follow because we found ourselves at a time of economic crisis and stagnation in our profession. In this kind of "vacuum" of normal processes, we were given the opportunity and the trust to do this huge experiment with Kleiburg. In normal market development, where there are housing projects, you usually make a design on a shiny brochure, go to a real estate agent, and put it on the market. Then you have to wait around half a year before everyone signs the contract, and the architect can get on with his work.

Για τη συμμετοχή των ανθρώπων σε ένα έργο χρειάζεται μία βάση. Κάτι πρέπει να σχεδιάσεις. Επειτα, εξελίσσεις ένα σχέδιο σε συνεργασία με τους ανθρώπους, οι οποίοι αλλάζουν ήδη κομμάτια, ενώ ο αρχιτέκτονας σχεδιάζει και, σε αυτούς τους μετασχηματισμούς, το σχέδιο πρέπει να παραμείνει «κόρηιο». Ο αρχιτέκτονας πρέπει να δημιουργήσει προσαρμοστικότητα στη διαδικασία, ώστε να παραμείνει προσαρμοστική και στο μέλλον. Όλο αυτό κάνει το σχέδιο πιο ενδιαφέρον, προσθέτοντας αισθητική ποικιλομορφία και μικρές παραλλαγές, οι οποίες το απομακρύνουν από την αυστηρότητα και τη μονοτονία. Δημιουργείται έτσι, ένα είδος πρόσθετης προστιθέμενης αξίας, μόνο και μόνο χάρη στην παρουσία των ανθρώπων. Και νομίζω ότι αυτός είναι αρκετός λόγος για να έχουμε αυτόν τον πρόσθετο χρόνο στο έργο.

Μετά από αυτή τη διαδικασία υπάρχει έτοιμο ένα σχέδιο αλλά και μία κοινότητα που πρόκειται να ζήσει στο κτίριο. Οι άνθρωποι δεν αγοράζουν ένα προϊόν από το ράφι. Ένα σπίτι δεν είναι πλέον εμπόρευμα, είναι κοινό προϊόν μιας συμμετοχικής διαδικασίας.

For people to participate in a project, you need a basis. You need to have a preliminary design ready. Then you evolve the design in collaboration with the people, who are already changing parts of it while the architect is designing, and the design needs to remain "upright" with these changes. The architect needs to build in adaptability in the process to remain adaptable in the future. All of this makes the design process more interesting, adding aesthetic diversity and minor variations that prevent it from being rigorous and monotonous. In this way, and thanks to the presence of people, a kind of additional added value is created. And I think that's a good enough reason to have this extra time that "delays" the project.

After this process, the design is ready, and the community that will live in the building has already been formed. People are not buying a product off the shelf. A house is no longer a commodity but a shared product of a participatory process.

DM Πώς συνδέεται με την ατζέντα βιωσιμότητας που θα θέλατε να προωθήσετε η επαναχρησιμοποίηση ενός κτιρίου;

DM How does the reuse of existing buildings relate to the sustainability agenda you would like to promote?

XWV Το πρώτο πράγμα που πρέπει να υποβάλω είναι ότι για μένα η ατζέντα για τη βιωσιμότητα από μόνη της δεν είναι τόσο ενδιαφέρουσα. Πρέπει πάντα να συνδέεται με την κοινωνική ατζέντα ταυτόχρονα. Πολλές μετρήσεις βιωσιμότητας οδηγούν σε μεγάλες κεφαλαιουχικές επενδύσεις, όπως μεγάλα μηχανήματα και τεχνικές εγκαταστάσεις. Πολλοί άνθρωποι δεν έχουν την επιλογή να κάνουν αυτές τις επενδύσεις, οι οποίες πρέπει να διανεμηθούν με κοινόχρηστο τρόπο. Και νομίζω επίσης ότι πολλές μετρήσεις που κάνουν τις πόλεις μας πιο βιώσιμες, τα νέα ενεργειακά συστήματα, ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζουμε την κλιματική προσαρμογή, έχουν μια κοινή πτυχή. Δεν είναι ενδιαφέροντα όταν τα προσεγγίζεις μεμονωμένα.

Πρέπει πάντα να σκεφτόμαστε αυτές τις μετρήσεις και τον τρόπο που μπορούν να ενσωματωθούν στην κοινότητα. Πρέπει επίσης να διατηρούμε την οικονομική προσιτότητα της κατοικίας. Οι τιμές της ενέργειας και ο τρόπος με τον οποίο την ενσωματώνουμε είναι ένα μεγάλο ζήτημα. Πάντα προσπαθώ να τα βλέπω σε σχέση μεταξύ τους. Αυτή τη στιγμή κάνουμε την αναθώπιση υφιστάμενων κοινωνικών κατοικιών, για να τις κάνουμε ενεργειακά αποδοτικότερες, προκειμένου οι κάτοικοι να έχουν χαμηλότερο ενεργειακό κόστος. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι κάθε παρέμβαση που κάνουμε κοστίζει και στο τέλος θα μεταφραστεί σε ψηλότερα ενοίκια. Οπότε πρέπει πραγματικά να κάνουμε όσο το δυνατόν λιγότερα, με όσο μεγαλύτερο αποτέλεσμα μπορούμε. Έτσι θα πετύχουμε χαμηλότερη κατανάλωση ενέργειας, χωρίς να χόσουμε την οικονομική προσιτότητα. Αυτό κάνει τη διαδικασία λιγότερο «σέξι» και λιγότερο «εκφραστική», επειδή δεν μπορούμε να προσθέσουμε αρχιτεκτονικά κομμάτια για χάρη της αρχιτεκτονικής. Πρέπει πραγματικά να λύσουμε αυτά τα προαναφερθέντα ζητήματα.

XWV The first thing that I'd like to put forward is that the sustainability agenda in itself is itself is not that interesting for me. It always needs to be connected with the social agenda at the same time. Many sustainability measurements result in capital investments, such as large machinery and technical installations. Many people don't have the choice to make these investments, which need to be shared communally. And I also think that many of the measurements that make our cities more sustainable, new energy systems, the way we deal with climate adaptation have a communal aspect. They're not interesting when you approach them individually.

We must always consider these measurements and how they can be integrated into the community. We also need to maintain housing affordability. Energy costs and how we integrate them are important issues. I always try to look at them in relation to each other. Right now, we're upgrading existing social housing to make it more energy efficient so that residents can have lower energy costs. We must remember that every intervention we make costs money and will eventually translate into higher rents. So we really need to do as little as possible with as much effect as possible. That way, we will achieve lower energy consumption without losing affordability. This makes the process less "sexy" and less "expressive" because we can't add architectural pieces for architecture's sake. We really need to solve these aforementioned issues.

Η επαναχρησιμοποίηση των υφιστάμενων κτιρίων πρέπει να είναι το πραγματικό ζήτημα οποιασδήποτε προσέγγισης για ένα βιώσιμο περιβάλλον. Η ατζέντα για τη βιωσιμότητα πρέπει πραγματικά να προβληθεί στο 85 έως 90% της δομημένης μάζας που έχουμε ήδη. Δεν μπορούμε να ξεφυγούμε από το γεγονός ότι αυτό θα αλλάξει, κατά κύριο λόγο, τη χρήση των υπαρχόντων κτιρίων. Επομένως, πρώτα και κύρια, πρέπει να ξανασκεφτούμε εάν μπορούμε να επαναχρησιμοποιήσουμε αυτό που ήδη έχουμε. Μπαίνουν στον πειρασμό να κοιτάξουμε κτίρια που πιστεύουμε ότι είναι άσχημα και να βρούμε λόγους για να τα αναδιμορφώσουμε ή να τα αντικαταστήσουμε, αλλά σε πολλές περιπτώσεις είναι καλύτερο να υπορέσουμε απλώς να κάνουμε μια προσωρινή μοντέρνα αισθητική και αξιολόγηση στο εσωτερικό τους. Απλώς να σχοληθούμε με αυτό που ήδη έχουμε και τις κοινότητες που βρίσκονται ήδη εκεί. Αυτό πρέπει να είναι το σημείο εκκίνησης και από εκεί μπορούμε να προσθέσουμε στο υπάρχον κτίριο, να το μεταμορφώσουμε. Δεν είναι η προσέγγιση tabula rasa που είχαμε τον περασμένο αιώνα, στην οποία το νέο είναι πάντα καλύτερο από αυτό που ήδη έχουμε. Θα πρέπει να είμαστε επικριτικοί σε αυτό.

The reuse of existing buildings must be the core issue of any approach to a sustainable environment. The sustainability agenda really needs to be projected on the 85 to 90% of the built mass we already have. We can't escape the fact that this will lead to the change and the reuse of existing buildings. So, first and foremost, we must rethink whether we can reuse what we already have. We're tempted to look at buildings that we think are ugly and find reasons to remodel or replace them. Still, in many cases, it's better just to do a temporary fashionable aesthetic and assessment inside. We need to just deal with what we already have and the communities that are already there. That should be the starting point; from there, we can add to the existing building and transform it. It's not the tabula rasa approach we had in the last century, in which the new is always better than what we already have. We should be critical of that.

DM Η τεχνολογία σε ανάγκη προσαρμογής προς χάριν της κοινωνίας, αντί μιας κοινωνίας-ακλάβου στην τεχνολογία;

DM What about the need to adapt technology to people instead of society being a slave to technology?

XWV Αυτό είναι ένα από τα μεγάλα θεμελιώδη ζητήματα που δεν έχουμε ακόμη αντιμετωπίσει. Υπάρχει αυτή η ιδέα, που εξακολουθώ να παρατηρώ, ότι σε τόσα πολλά έργα πρώτα κάνουμε το σχέδιο και μετά κάποιοι μηχανικοί συνδέουν όλη αυτή την τεχνολογία για να κάνουν το κτίριο να συμμορφώνεται με ένα συγκεκριμένο μέτρο βιωσιμότητας, επίπεδο ή κατηγορία. Ο τρόπος που πρέπει να σχεδιάσουμε, είναι για να μπορούν οι άνθρωποι να χρησιμοποιούν ενεργά το κτίριο. Το κτίριο πρέπει να αναπνέει μαζί τους και να προσαρμόζεται στις συνθήκες. Αυτό είναι κάτι που ελάχιστα έχουμε λάβει υπόψη.

XWV This is one of the great fundamental issues that we have not yet addressed. There's this idea, which I still notice, that we first do the design in so many projects. Then engineers plug in all this technology to make the building comply with a certain sustainability measure, level, or category. The way we need to design is so that people can actively use the building. The building has to breathe with them and adapt to different conditions. This is something we have barely taken into account.

Υπάρχει αυτό το πραγματικό ενδιαφέρον κτίριο γραφείων που έχτισε ο Baumschlagler για τον εαυτό του στην Αυστρία, στο οποίο αντί για ένα γυάλινο κουτί γραφείου, επέλεξε μια προσέγγιση εντελώς χαμηλής τεχνολογίας με πολλά παράθυρα, αλλά μόνο μικρά ανοιγόμενα. Δεν υπάρχουν σχεδόν καθόλου εγκαταστάσεις και το γραφείο είναι τόσο ενεργειακά αποδοτικό και βιώσιμο όσο αυτά με μηχανήματα υψηλής τεχνολογίας, τα οποία συνήθως εγκαθίστανται οι άνθρωποι. Αυτό είναι πολύ ενδιαφέρον. Προσπαθώ πάντα να σκεφτώω όσο περισσότερα μηχανήματα μπορώ στα κτίριά μου, πράγμα που συνήθως απαιτεί από τους ανθρώπους να ασχολούνται πιο ενεργά με το κτίριο.

Οι άνθρωποι τείνουν να πιστεύουν ότι ένα κτίριο λειτουργεί. Είναι σαν αυτοκίνητο. Απλώς ενεργοποιούν το κλειδί και μετά λειτουργεί. Δεν χρειάζεται να κάνουν, ούτε καν να σκεφτούν οτιδήποτε. Στο παρελθόν ωστόσο, τα κτίρια έμοιαζαν περισσότερο με κήπο. Έπρεπε να τα φροντίζεις για να δουλεύουν. Αυτή την αίσθηση συμβίωσης με το κτίριο έχουμε χάσει, είναι κρίμα και πραγματικά δεν είμαι σίγουρος πώς μπορούμε να την επαναφέρουμε.

There's this really interesting office building that Baumschlagler built for himself in Austria. Instead of a glass office box, he opted for a completely low-tech approach with lots of windows, but only small ones. There are hardly any installations, and the office is as energy efficient and sustainable as these high-tech machines that people usually install. That's very interesting. I always try to avoid as much machinery as I can in my buildings, which usually requires people to be more actively engaged in the building.

People tend to believe that a building just works. That it's like a car, you just turn the key, and it works. You don't have to do or even think about anything. In the past, however, buildings were more like a garden. You had to tend to them to make them work. We've lost that sense of co-living with the building, it's a shame, and I'm really not sure how we can bring it back.

DM Πώς βλέπετε το μέλλον μιας Ευρώπης ουδέτερης από άνθρακα και ποια η γνώμη σας για τις δεσμεύσεις της Γλασκώβης, μέσω της επαναχρησιμοποίησης των υπαρχόντων κτιρίων; Πιστεύετε ότι μπορεί να προσφέρει αρκετές λύσεις στέγωσης για έναν αυξανόμενο παγκόσμιο πληθυσμό και πώς αξιολογείτε το μέλλον σας ως αρχιτέκτονας σε αυτό το πλαίσιο;

DM How do you see the future of a carbon-neutral Europe, and what do you think of Glasgow's commitments through the reuse of existing buildings? Do you think it can provide enough housing solutions for a growing global population, and how do you see the future as an architect within this context?

XWV Η παγκόσμια θέρμανση ονομάζεται έτσι για κάποιο λόγο. Η Γλασκώβη εξέτασε τις συγκεκριμένες επιπτώσεις στο πλαίσιο οραμένων τοποθεσιών. Έχω ακούσει κάποιον να λέει ότι το 2030 η Ολλανδία θα έχει το κλίμα του Μπροντό. Προσωπικά δεν το βρίσκω προβληματικό, αλλά ξέρω ότι πολλά μέρη στον κόσμο θα γίνουν αφόρητα ζεστά, όπως μπορείτε ήδη να δείτε στις ειδήσεις κάθε μέρα. Ορισμένα μέρη θα είναι πολύ υγρά. Οι συγκεκριμένες τοπικές επιπτώσεις σε συγκεκριμένες τοποθεσίες θα αλλάξουν δραματικά και τις δημογραφικές εξελίξεις. Αυτό φυσικά θα επηρεάσει τα απαραίτητα για τη στέγωση. Η Ευρώπη δεν αποκαλείται «Γηραιά Ήπειρος» για το τίποτα - χαρακτηρισμός που αναφέρεται συνήθως στην πολιτιστική της υπόσταση, αλλά σε πολλές περιπτώσεις αγγίζει και το δημογραφικό καθώς ο πληθυσμός της γερνάει, ακολουθώντας τις ίδιες τάσεις που έχουμε δει στην Ιαπωνία. Πιστεύω λοιπόν ότι τα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπίσουμε στην Ευρώπη είναι αρκετά διαφορετικά από αυτά που συμβαίνουν στην Αφρική ή τη Νότια Αμερική. Στην Ευρώπη θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε μια γηρόσκουσα κοινωνία. Με περισσότερους ηλικιωμένους. Με μονοπρόσωπα νοικοκυριά, με στρωφή από τις αγροτικές περιοχές στις πόλεις. Είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο, αλλά μέσα σε αυτό το μείγμα εξελίξεων αφορά ιδιαίτερα την Ευρώπη.

Συνεπώς οφείλουμε να αναζητήσουμε τα πραγματικά και συγκεκριμένα αποτελέσματα όλων των παγκόσμιων εξελίξεων συνολικά και επομένως να τα προσεγγίσουμε με τη λογική «μια λύση δεν ταιριάζει σε όλους». Εάν εξετάσουμε το ολλανδικό πλαίσιο, αυτό θα απαιτήσει μια διαφορετική σειρά παρεμβάσεων και μέτρων, σε εθνικό, περιφερειακό, αστικό ή ακόμα και κοινωνικό επίπεδο. Και θα υπάρχουν διαφορές στα διάφορα μέρη της Ολλανδίας, πέρα από τα αστικά.

XWV It's called global warming for a reason. Glasgow looked at the specific implications in the context of specific locations. I've heard someone say that in 2030 the Netherlands will have the climate of Bordeaux. I don't find that problematic, but I know that many places in the world will become unbearably hot, as you can already see on the news every day. Some areas will be very humid. The specific local effects in different locations will also dramatically change the demographics. This, of course, will affect housing needs. Europe is not called the "Old Continent" for nothing - it usually refers to its cultural status. Still, in many cases, it also touches on demographics as its population ages, following the same trends we have seen in Japan. Therefore, I believe that the issues we have to deal with in Europe are quite different from what is happening in Africa or South America. In Europe, we have to deal with an aging society. With more elderly people. With single-person households, with a shift from rural areas to cities. It is a global phenomenon, but this mix of developments is particularly relevant for Europe.

Therefore, we must look for the real and concrete effects of all global developments as a whole and approach them with a "one size doesn't fit all" approach. If we look at the Dutch context, this will require different interventions and measures at the national, regional, urban, or even community levels. And there will be differences in the other parts of the Netherlands beyond the urban regions.

XWV Architectuur + NL Architects: deFlat
Photography ©Marcel van der Burg

Στην Ολλανδία έχουμε αυτόν τον «μαγικό αριθμό» που συναρπάζει τον οικοδομικό κλάδο: χρειαζόμαστε ένα δισεκατομμύριο σπίτια πριν από το 2030. Λόγω της αύξησης του αριθμού των νοικοκυριών, που είναι κυρίως αποτέλεσμα του χωρισμού των ζευγαριών. Σπίτια για ένα άτομο έχουμε ανάγκη και όταν τα άτομα μεγαλώνουν και ο σύντροφός τους πεθαίνει. Αυτή η δημογραφική τάση είναι αρκετά διαφορετική από την απλή κατασκευή οικογενειακών σπιτιών. Το πού τα κατασκευάζουμε και το πώς τα κατασκευάζουμε επίσης δεν είναι τόσο προφανές. Μπορούμε βέβαια να χτίσουμε σε νέα μέρη της πόλης, έξω από τα τριανά της όρια, όπως κάνουμε εδώ και χρόνια. Αλλά η τρέχουσα τάση στην Ολλανδία, είναι να δούμε πώς μπορούμε να πυκνώσουμε τις υπάρχουσες πόλεις μας και να συμπληρώσουμε ή να επεκτείνουμε τα υπάρχοντα οικοδομικά τετράγωνα ή να τοποθετήσουμε νέα κτίρια ανάμεσα σε αυτούς τους μεγάλους μεταπολεμικούς χώρους, που έχουν πάρα πολλούς κοινόχρηστους χώρους.

Πώς μπορούμε να τα προσθέσουμε στον υπάρχοντα αστικό ιστό; Πώς μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τις επενδύσεις και να βελτιώσουμε τα ενεργειακά επίπεδα των κτιρίων, για να επενδύσουμε στο υπάρχον οκιστικό απόθεμα; Πώς θα μειώσουμε την εξόρτησή μας από το φυσικό αέριο και θα επιτύχουμε πιο βιώσιμη παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, σε σημεία της πόλης; Πιστεύω ότι στην Ολλανδία αυτές οι τάσεις θα κυριαρχήσουν.

In the Netherlands, this 'magic number' fascinates the building industry: we need one billion houses before 2030. Because of the increase in the number of households - mainly the result of the separation of couples. We also need homes for one person when people grow older, and their partner dies. This demographic trend is quite different from simply building family homes. It is also not as evident where we build them and how we build them. We can certainly build in new parts of the city, outside its current boundaries, as we have been doing for years. But the current trend in the Netherlands is to see how we can densify our existing cities and fill in or expand our existing building blocks or put new buildings in between these large post-war spaces, which have too much communal space.

How can we add to the existing urban fabric? How can we use investments and improve the energy use of buildings to invest in the existing housing stock? How can we reduce our dependence on gas and achieve more sustainable renewable energy production in certain parts of the city? I believe that in the Netherlands, these trends will prevail.

DM Πώς κατορθώνετε να δουλεύετε σε διαφορετικές κλίμακες;

DM How do you manage to work on such diverse scales?

XWV Για μένα, όλα αυτά τα έργα προέρχονται από την ίδια νοοτροπία. Επίσης σε ένα έργο δουλεύουμε με 4 άτομα το πολύ. Χρησιμοποιούμε το λογισμικό BIM. Έτσι μπορούμε να σχεδιάσουμε πολύ. Το αυτοματοποιούμε όσο το δυνατόν περισσότερο και αυτός είναι ένας τρόπος να αφιερώσουμε όσο περισσότερο χρόνο μπορούμε στο απαιτητικότερο κομμάτι του επαγγέλματός μας, τη σκέψη, τον πειραματισμό και την έρευνα. Και τότε ένα μεγάλο έργο συνήθως δεν διαφέρει πολύ από ένα μικρότερο. Φυσικά, στις περισσότερες περιπτώσεις, σε ένα μεγαλύτερο έργο υπάρχει μεγάλη επανάληψη και έτσι γίνεται αρκετά διαχειρίσιμο. Σε πολλά έργα στέγωσης, όταν σχεδιάζουμε έναν ορισμένο αριθμό οικοδομικών τετραγώνων και τα στοιβάζουμε μαζί, έχουμε τη μοντελοποίηση. Δουλεύουμε και πιστεύουμε ότι μπορούμε να το διαχειριστούμε αρκετά καλά και φυσικά εκπαιδεύουμε τους εαυτούς μας να είμαστε ευαίσθητοι σε αυτές τις κλίμακες και μετά να κάνουμε μεγέθυνση και σμίκρυνση. Αυτό είναι ένα μόνο μέρος της δουλειάς μας.

XWV For me, all these projects come from the same mindset. Also, in one project, we work with a maximum of 4 people. We use BIM software so that we can design a lot. We automate it as much as possible, and this is a way to devote as much time as possible to the most demanding part of our profession: thinking, experimenting, and researching what we want to do. And then a big project is usually not very different from a smaller project. Of course, in most cases, in a bigger project, there is a lot of repetition in a bigger project, which makes it quite manageable. In many housing projects, when we design a certain number of building blocks and stack them all together, we end up with specific models. We work, and we think we can manage it pretty well, and of course, we train ourselves to be sensitive to those different scales and then zoom in and out. That's just one part of our work.

Οι περισσότερες ανθρώπινες ιστορίες διαδραματίζονται με την αρχιτεκτονική σαν το σκηνικό της ανθρώπινης ιστορίας. Μέσα σε αυτή την διαλεκτική με την αρχιτεκτονική μπαίνει το τοπίο και το περιβάλλον. Στην αρχιτεκτονική ανακαλύπτουμε την ιστορία ενός κτιρίου και τα ίχνη ενός άλλου αρχιτέκτονα, μέσα από το ιστορικό κτίριο.

Most human stories are set with architecture as the background of human history. The landscape and the environment become integral to this dialectic with architecture. In architecture, we discover the history of a building and the traces of another architect through the historic building.

AMAN Zoe Resort in Porto Heli, Greece
Photography ©Clive Nichols

Environmental & cultural narratives

(ESO '22 CONVERSATIONS)

Danaï Makri

Η Λυδία Ξυνογάλα, είναι αρχιτέκτων και υποψήφια Διδάκτωρ στο ΕΤΗ στη Ζυρίχη. Δημιουργεί αρχιτεκτονική και τοπία, αντικείμενα και αφηγήσεις. Ο Θωμάς Δοξιάδης είναι αρχιτέκτονας και αρχιτέκτονας τοπίου από το Harvard και ιδρυτής του Γραφείου doxiadis+. Ο Ανδρέας Θεοδωρίδης είναι αρχιτέκτονας και ερευνητής σειφόρων συστημάτων κτιρίων και επιστημονικός συνεργάτης στο κέντρο CA στο Yale. Με το συντονισμό του Δρ. Ηλία Μεσσίνια, οι τρεις τους συνέθεσαν το πάνελ της 10ης ΕΣΩ, με θέμα "Environmental & Cultural Narratives."

Lydia Xynogala is an architect and doctoral fellow at ETH Zurich. She creates architecture and landscapes, objects, and narratives. Thomas Doxiadis is a Harvard-educated architect, landscape architect, and founder of the practice doxiadis+. Andreas Theodoridis is an architect, sustainable building systems researcher, and research associate at the CA Center at Yale. The three of them composed the panel of the 10th ESO on "Environmental & Cultural Narratives," moderated by Dr. Elias Messinas.

- Ο σχεδιασμός ξεκινάει από μία ιδέα, όπως ξεκινάει από ένα πολιτιστικό, κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό πλαίσιο. Θεωρούμε το πλαίσιο ως περιορισμό. Ή ως τα χρώματα της παλέτας που μας επιτρέπουν στο σχέδιο να γίνει πιο πλούσιο. Θα ήθελα να ακούσω από εσάς ποιο είναι το σημείο εκκίνησης. Το σημείο της έμπνευσης.

- Design begins with an idea, as it also begins with a cultural, social, economic, and environmental context. We view this context as a constraint. Or maybe as the colors of the palette allow us to make the design richer. Can you please share with us your starting point, the point of inspiration?

ΑΝΔΡΕΑΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ

Για εμάς η έμπνευση έχει να κάνει με το συγκεκριμένο project που δουλεύουμε κάθε φορά. Φυσικά ξεκινάμε πάντα με μία μελέτη του χώρου που θα δημιουργήσουμε, των συνθηκών που έχει και βάσει των προγραμματισμών που κάνουμε στα ερευνητικά μας προγράμματα. Σίγουρα μελετάμε περιβαλλοντικές συνθήκες, ποιότητες υλικών, ενεργειακές αποδόσεις. Όλα τα πράγματα που έχουν αρχίσει να μπαίνουν πολύ τον τελευταίο καιρό στη συγκεκριμένη ατζέντα των αρχιτεκτονικών μας project. Φυσικά αυτά τα κάνουμε πάντα σε σχέση με τους χρήστες στους οποίους απευθυνόμαστε. Υπάρχει μία μακρά συζήτηση γύρω από τα θέματα που πρέπει να συμπεριλάβουμε ως απαντήσεις μέσω των συγκεκριμένων project, γιατί πάνω από όλα όταν μιλάμε για συστήματα που απαιτούν μία σχετική ιδιαιτερότητα από το χρήστη, πρέπει να έχεις τη σύμφωνη γνώμη του, για να υπάρχει διαλειτουργικότητα. Έχουμε δει παραδείγματα παλαιότερα, όπως το ηλιακό χωριό στην Πεφκί, το οποίο στην μελέτη του υποσχόταν πάρα πολλά, υπήρξε ωστόσο ένα πρόβλημα στη λειτουργία του, γιατί πολλοί από τους χρήστες αδυνατούσαν να συμπεριλάβουν κάποιες από τις καθημερινές τους λειτουργίες ως μέρος της κουλτούρας και του κτιριακού σχεδιασμού. Οπότε πέρα από την έμπνευση, πολλά από όσα συζητάμε έχουν να κάνουν με το πώς θα μπορέσει να συνυπάρξει η συγκεκριμένη δουλειά με τους χρήστες, το μέρος και τις περιβαλλοντικές συνθήκες που έχουμε να αντιμετωπίσουμε.

ANDREAS THEODORIDIS

For us, inspiration relates to the specific project we are working on each time. Of course, we always start with a study of the space we are going to work on, its condition, and based on the planning we do in our research projects. We certainly study environmental conditions, material qualities, and energy efficiencies. All these aspects have become part of the specific agenda of our architectural projects. We always do these considering the users we are addressing. There is a long discussion around the issues we need to include as answers through these specific projects because when it comes to systems requiring user cooperation, we need to have their consent to achieve interoperability. In the past, we have seen examples, such as the solar village in Pefki, which seemed very promising in the study phase. Still, there was a problem in its operation, as many users could not include some of their daily functions as part of the culture and building design. So apart from the inspiration, much of what we're talking about relates to how our work can co-exist with the users, the area, and the environmental conditions we have to deal with.

Lydia Xynogala & Collaborators: House in Achladies
Photography ©Yiorgis Yerolymbos

ΛΥΔΙΑ ΞΥΝΟΓΑΛΑ

Θα ήθελα να αναφερθώ στο περιβάλλον σαν έμπνευση. Τι είναι το φυσικό, κοινωνικό, ιστορικό, σε σχέση με την υλικότητά του, καθώς η δουλειά μου έχει πολλαπλές κλίμακες: από αντικείμενα, σε κτίρια, τοπία ή την μελέτη ευρύτερων περιοχών. Η ιδέα του περιβάλλοντος είναι πάντα στο επίκεντρο. Αντάω πολλές αναφορές από τη Γεωλογία και τις Φυσικές Επιστήμες, όπως στο έργο αυτό που βλέπουμε, ένα παραθαλάσσιο πάρκο στο Λουτράκι, όπου η γεωλογική ανάλυση του εδάφους αποτελεί αφετηρία για το σχεδιασμό. Το περιβάλλον αποτελεί για μένα έμπνευση και αυτό μπορεί καμιά φορά να γίνει μέσα από μη αναγνωρίσιμα στοιχεία ενός τόπου, όπως για παράδειγμα κτίρια για αγροτικές εργασίες, που βρίσκουμε διάσπαρτα στο ελληνικό τοπίο. Όσον αφορά την κατασκευή μιας κατοικίας, έμπνευση μπορεί να είναι η πρόσμιξη, η μίξη υλικών και η επεξεργασία τους, οι ιδέες για τη φύση και πώς ιστορικά ενσωματώνεται στην καθημερινότητα μας. Συχνά όμως παρατηρώ ότι ένα περιβάλλον μπορεί να κρύβει όλα τα αποκαλύπτει στοιχεία. Εκεί να εμένα, σημείο εκκίνησης θα έλεγα ότι είναι η διαμόρφωση μιας μεθοδολογίας κι ενός τρόπου προσέγγισης, όπως αυτά τα έργα που είναι σε μία διαφορετική γεωγραφία, στην έρημο της Νεβάδα στην Αμερική, όπως η μελέτη για κτίρια όπου φυλάσσονται ραδιενεργά απόβλητα. Η αντιμετώπισή τους που φέρνω στο project είναι ως αποβλήματα της σύγχρονης εποχής. Ή η συνύπρξη και διαταραχή μιας εύθραυστης ισορροπίας, όπως βλέπουμε εδώ, από την κατασκευή σταθμών υδροηλεκτρικής ενέργειας. Και θα κλείσω λέγοντας ότι σε πολλά κτίρια η αφετηρία αποτελεί μία αμφισβήτηση της μεγάλης διαίρεσης. Άηλοδή διακρίση μεταξύ φύσης-κοινωνίας, ανθρώπου-ζώου, φυσικού-αικοδομημένου περιβάλλοντος. Κι εκεί προσπαθώ να κάνω τα όρια πιο ευδιάκριτα.

LYDIA XYNOGALA

I would like to refer to the environment as an inspiration. What is natural, social, historical, and related to its materiality, as my work has multiple scales: from objects to buildings and landscapes or the study of wider territories. The idea of the environment is always at the epicenter. I draw a lot of references from Geology and Natural Sciences, as in this project for a seaside park in Loutraki, where the geological analysis of the soil is the starting point for its design. The environment is an inspiration for me, and it can sometimes be indistinct elements of a place, such as buildings for agricultural work, which we find scattered in the Greek landscape. Regarding the construction of a residence, it can be the mixing, blending, and processing of materials, ideas about nature, and how it is historically incorporated into our everyday lives. However, I often notice that an environment can hide rather than reveal elements. I would say that the starting point there, for me, is to come up with a methodology and approach, as it happens with projects implemented in entirely different geographical conditions, like in the Nevada desert in the US and the study of buildings housing radioactive waste. I tend to approach them as fossils of modern times or as the coexistence and disruption of a fragile balance, as we can see here, by the construction of hydroelectric power plants. And I will conclude by saying that in many buildings, the starting point is questioning the great divide and the distinction between nature-society, man-animal, natural-built environment. There I try to make the boundaries more distinct.

ΘΩΜΑΣ ΔΟΞΙΑΔΗΣ

Σ' ένα ταξίδι στην Αυστραλία, απ' την οποία έχουμε μάθει πολλά πράγματα, σε ένα ιδιαίτερα έρημο τοπίο, υπήρχαν πολύ μικρές τρύπες -τις οποίες πραγματικά αν δεν σου τις έδειχνε κάποιος δεν θα τις παρατηρούσες. Αυτές οι τρύπες είναι τα χαμηλότερα σημεία του εδάφους, στα οποία όταν έβρεχε, μάζευαν νερό οι Αβορίγινες, οι ιθαγενείς της Αυστραλίας. Έτσι μπορούσαν να ζήσουν σε εκείνα τα σημεία. Ξαφνικά, γυρνώντας στην Ελλάδα συνειδητοποίησα ότι τα τοπία που έβλεπα τόσα χρόνια ως τοπία συγκράτησης χώματος και τοπία για να μπορείς να καλλιεργείς, είναι βασικά τοπία διαχείρισης νερού. Και είναι προφανές τώρα ότι ο μόνος τρόπος που μπορούσαν να ζήσουν οι άνθρωποι στα νησιά τα καλοκαίρια, ήταν μέσα από μία πολύ προσεκτική διαχείριση του νερού. Αυτό που μας έμεινε ως ομάδα, είναι ότι είμαστε τυφλοί στα σημαντικά πράγματα, τα οποία μας είναι κρυμμένα και πρέπει να κάνουμε προσεκτική και λεπτή δουλειά για να ανακαλύψουμε. Θεωρούμε πλέον ότι βασική μας δουλειά είναι ένα σκύψιμο με πολλή αγάπη πάνω σε αυτό που υπάρχει πραγματικά μπροστά μας και από αυτό να μάθουμε για να πάμε στη συνέχεια, όποια συνέχεια και να είναι αυτή.

THOMAS DOXIADIS

On a trip to Australia, from which we have learned many things, in a particularly desolate landscape, we saw very small holes that weren't noticeable unless someone pointed them out. These holes are the lower parts of the ground where, when it rained, the Aborigines, the indigenous people of Australia, used to collect water. This was the only way they could survive in those areas. Suddenly, coming back to Greece, I realized that the landscapes that I had seen for so many years as landscapes for soil retention or cultivation are basically water management landscapes. And it's obvious to me now that the only way people could live on the islands during the summer was through very careful water management. What we realized as a group is that we are blind to important elements hidden from us and that we must do thorough and detailed work to discover them. We now feel that our primary job is to lovingly bend down to see what is really in front of us, learn from it and then move forward to whatever the next thing may be.

Andreas Theodoridis, Lydia Kallipoliti & Rhett Russo: Message in a Bottle
Photography ©Petros Pattakos

- Η αφήγηση μέσα από το σχεδιασμό. Τι ιστορία θέλουμε να πούμε μέσα από το κτίριο ή το τοπίο. Και πώς η αφήγηση εμπλουτίζεται από την αειφορία. Ειδικότερα, πώς το τοπίο και οι ζωντανοί οργανισμοί γίνονται μία παλέτα και πώς η φύση μάς βοηθάει να συνεχίσουμε την αφήγηση του σχεδιασμού;

- Storytelling through design. What story do we want to tell through a building or a landscape? How can we enrich this story with sustainability? How do landscape and living organisms become one palette, and how does nature help us continue the design storytelling?

ΘΩΜΑΣ ΔΟΞΙΑΔΗΣ

Ο σχεδιασμός είναι αφήγηση με την εξής έννοια: Μέσα από το σχεδιασμό νοηματοδοτείς. Δεν φτιάχνεις απλώς φόρμες. Φτιάχνεις ιδέες και νοήματα. Το θέμα είναι τι νοήματα θέλουμε να περνάμε στη σημερινή εποχή. Η απάντηση που έχουμε δώσει ως γραφείο εδώ και είκοσι χρόνια είναι ότι αγαπάμε πάρα πολύ αυτό που υπάρχει, αγαπάμε τον πλανήτη, τα ζώα, τα φυτά και θέλουμε να μάθουμε στον εαυτό μας και τους άλλους να εκτιμούν αυτό που υπάρχει. Εκεί έχουμε και μία ευκολία, που είναι ότι χρησιμοποιούμε την παλέτα των τοπικών φυτών για να δείξουμε την αξία τους. Άρα υπάρχει ένα ταυτόσημο που μας βολεύει. Σε κάθε περίπτωση είναι επιλογή του καθένα μας τι θα επικοινωνήσει μέσα από τη δουλειά του. Νομίζω ότι στην παρούσα πολιτιστική φάση της Ανθρωπότητας και της εποχής που η ανθρωπότητα σβήνει συνεχώς πράγματα, αλλά μετά λέει «ωχ τα έσβησα», αλλά μετά δεν μπορεί να τ' ανακτήσει, η αξιολόγηση και η αγάπη και η αξιοποίηση αυτού που ήδη υπάρχει είναι το κορυφαίο και το οποίο θέλουμε να επικοινωνούμε.

THOMAS DOXIADIS

Design is storytelling in the following sense: through design, you create meaning. You don't just create forms. You make ideas and meanings. But what is the meaning we want to pass on in today's world? The answer we have given as an agency for the past twenty years is that we love what is already there. We love the planet, animals, and plants, and we want to teach ourselves and others to appreciate what is there. And this is very convenient since we use the palette of local plants to showcase their value. So there is an identity that works for us. In any case, it is up to each of us to choose what we communicate through our work. I think in the current cultural phase of the Anthropocene and the era where humanity keeps erasing things but then says, "Oh, it's too bad that we erased that." But then we cannot recover it, valuing, loving, and utilizing what is already there is the top thing that we want to communicate.

- Ή την αφήγηση μέσα από όσα δεν βλέπουμε, αλλά μπορούμε να μετρήσουμε. Πώς μπορούμε να κάνουμε μετρήσιμο τον εμπειρικό σχεδιασμό; Με τι αφετηρία ξεκινάμε τον πειρατισμό και πώς αυτό οδηγεί σε μία διαφορετική αφήγηση στην Αρχιτεκτονική;

- What about storytelling through what we cannot see but can measure? How can we make empirical design measurable? What is the starting point of this experimentation, and how does this results in a different narrative in architecture?

ΑΝΔΡΕΑΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ

Στην Ελλάδα το 2012, λόγω της αυξημένης φορολογίας στο πετρέλαιο για τους καυστήρες στις πολυκατοικίες, οι άνθρωποι άρχισαν να καίνε ό,τι έβρισκαν μπροστά τους. Η ατμόσφαιρά μας κατακλύστηκε από κάθε είδους σωματίδια και έγινε τοξική. Ως αρχιτέκτονας που δημιουργούσα πράγματα στην Ελλάδα και σε άλλα μέρη ανά τον κόσμο, ένιωσα λίγο αμήχανα, ένιωσα λίγο αδύναμος, μην ξέροντας πώς να αντιμετωπίσω αυτό το φαινόμενο. Κι αυτός ήταν ο λόγος που με έσπρωξε να κάνω έρευνα σε τέτοιου είδους καταστάσεις. Τι είναι αυτό που μετράμε; Τι είναι αυτό που είναι ορατό; Υπάρχει τρόπος αντιμετώπισης; Τι είναι η ατμοσφαιρική ρύπανση; Υπάρχουν λύσεις που μπορούμε να δημιουργήσουμε ως αρχιτέκτονες για τα συγκεκριμένα θέματα. Αυτό με οδήγησε στο διδακτορικό μου, στην έρευνά μου. Τι είναι η ατμοσφαιρική ρύπανση, πώς τη μετράμε, πώς συλλειτουργούμε με τη φύση; Υπάρχουν τρόποι να μετρήσουμε και να δούμε το ορατό; Τελικά η διαπίστωση είναι πως ναι, φυσικά υπάρχουν, σε άλλους χώρους που είναι επιστημονικά δομημένοι. Οι άνθρωποι δημιουργούν υποθέσεις, κάνουν περάσματα και κάποια στιγμή βλέπουν τα αποτελέσματα. Έτσι ακριβώς γίνεται με τα φαινόμενα αυτά. Στην αρχιτεκτονική χρειάζεται να μεταβούμε μερικά στάδια παρακάτω και να αρχίσουμε να υλοποιούμε υποθέσεις γύρω από προβλήματα που ίσως είναι ορατά στο μάτι.

Πολλά από τα πράγματα που λέμε -άνεση στο χώρο, θερμική άνεση, καλή ποιότητα αέρα και λοιπά- μπορούν πλέον να μετρηθούν. Σε ερευνητικά κέντρα που δουλεύω, αυτή τη στιγμή επεξεργαζόμαστε δεδομένα για την ατμοσφαιρική ρύπανση και ταυτόχρονα έχουμε φτάσει στο επίπεδο να μελετάμε τις μικροβιακές κοινότητες που είναι συνυφασμένες με αυτού του είδους την κατάσταση. Αν νομίζετε ότι αυτά δε μας επηρεάζουν, μπορεί να σας πω ότι ακόμα και για το διοξείδιο του άνθρακα, που είναι ένα από τα λιγότερο επιβλαβή σωματίδια, σε συνθήκες όπως αυτού του χώρου, όταν ανεβαίνει σε ένα επίπεδο αρκετά υψηλότερο, τότε αρχίζει και πέφτει η γενεαλογική κατανόηση των πραγμάτων. Και σε αρκετά μεγάλο βαθμό. Σε τέτοιο βαθμό που θα μπορεί να σε δυσκολεύει να συγκεκριμεθεύεις σε πράγματα που είναι απαιτητικά στον εργασιακό σου χώρο. Θα σας αφήσω εδώ, για να μη σας τρομάξω άλλο με αυτά τα πράγματα.

ANDREAS THEODORIDIS

In 2012, due to the increased tax on oil for burners in apartment buildings in Greece, people started burning whatever they could find. Our atmosphere was flooded with all kinds of particles and became toxic. As an architect working on projects in Greece and other places worldwide, I felt a little confused and weak, not knowing how to deal with this phenomenon. And that was the reason that pushed me towards research on these kinds of situations. What are we measuring? What is invisible? Is there a way to deal with it? What is air pollution? There are solutions that we, as architects, can offer for these issues. That's what led me to my Ph.D. and my research. What is air pollution, how do we measure it, and how do we cooperate with nature? Are there ways to measure and see what is invisible? Ultimately, the finding is that there are, in other areas, that are scientifically structured. People create hypotheses, do experiments and at some point, see the results. That's exactly how it works with these phenomena. In architecture, we need to go a few steps further and start implementing hypotheses around problems that may be invisible to the eye.

Many of the things we mention - space comfort, thermal comfort, good air quality, and so on, can now be measured. In the research centers where I work, we are currently processing air pollution data. At the same time, we have reached the level of studying the microbial communities inherent in this kind of situation. If you think that these don't affect us, I can tell you that even carbon dioxide, which is one of the least harmful particles, in conditions like this, when it goes up to a level that's quite high, that's when your brain understanding of things starts to drop; and to a quite large degree. So much so that it can make it difficult to concentrate on things that are demanding in your workplace. I'll leave you here, so I don't scare you any further with this stuff.

Lydia Xynogala & Collaborators: House in Achlidates
Photography ©Torgis Fotodimos

- Η αφήγηση μέσα από υλικές προσεγγίσεις και ζητήματα φρο-ντιδας και χρόνου.

- Storytelling through material approaches and issues of care and time.

ΛΥΔΙΑ ΞΥΝΟΓΑΛΑ

ALOS είναι στην ουσία η σύνοψη της δουλειάς μου. Είναι διάφορα παιχνίδια λέξεων και ένα από αυτά είναι το S, που είναι το Stories. Γράφω ιστορίες για το διδακτορικό μου, που είναι στο ΕΤΗ της Ζυρίχης και είναι πάνω στις λουτροπόλεις της Ελλάδας τον 20ό αιώνα και πώς το κράτος δημιούργησε μία κουλτούρα φροντίδας μέσα από φυσικούς πόρους. Εκεί επικεντρώνω την αφήγηση στα ορυκτά, που είναι η υλικότητα στην ουσία αυτού του κινήματος. Αλλά και με τα έργα που πραγματοποιώ επιθυμώ να πω μια ιστορία. Αναφέρομαι σε υλικά που μας είναι γνώριμα και είναι συνδρασμένα με ένα τρόπο που μας είναι ανοίκειος, αλλά με αποσχολεί πάρα πολύ και η δεοντολογία των υλικών. Από πού προέρχεται κάτι; Τι σημαίνει η εξόρυξή του; Ποιες είναι οι αλυσίδες παραγωγής; Σχετικά με την αειφορία και την υλικότητα, με αποσχολεί η ιδέα της συ-ντήρησης, γιατί πολύ συχνά βλέπουμε υλικά που θεωρούνται sustainable ως προς την παραγωγή τους, αλλά μπορεί να κρύβουν κάτι που λέγεται externalities. Για παράδειγμα, η ενέργεια που ξοδεύεται για τη με-ταφορά τους. Η μεγάλη συντήρηση που απαιτούν, που ενδεχομένως δεν είναι δυνάτη μέσα στο έργο. Να πω ένα παράδειγμα. Όταν μου ανατέθηκε να σχεδιάσω ένα τμήμα του παραλιακού μετώπου στο Λουτρακί, ένα μεγά-λο μέρος της συζήτησης με το Δήμο, ήταν βροσικά η επιλογή των υλικών. Ζητούσαν υλικά που δεν φθείρονται, υλικά που δεν χρειάζονται καθόλου συντήρηση. Όμως γνωρίζουμε πως δεν γίνεται να κάνεις έργο χωρίς ύπαρξη συντήρησης, γιατί καταλήγει κατεστραμμένο και μετά πρέπει να αντι-κατασταθεί. Εκεί λοιπόν είναι σημαντική η ανάγκη της φροντίδας μέσα στο χρόνο, ως κομμάτι μίας προσέγγισης αειφορίας, η οποία δεν έχει να κάνει με το ρόλο του αρχιτέκτονα να τελειώνει με την ολοκλήρωση ενός έργου, αλλά και για τη μέριμνα και την εξέλιξή του μέσα από τη χρήση στο χρόνο.

ΛΥΔΙΑ ΧΥΝΟΓΑΛΑ

ALOS is essentially the summary of my work. It's a word game, and one of the letters is S, which means Stories. The stories I narrate for my Ph.D. at ETH Zurich focus on the spa towns of 20th-century Greece and how the country produced a culture of care through natural resources. The narrative emphasizes on minerals, which is essentially the materiality of this movement. But I also want to tell a story with my work. And this can be done through materials that are familiar to us but combined in an unfamiliar way. I am also very concerned with the ethics of materials. Where do they come from? What does it mean to extract it? What are the production chains? In terms of sustainability and materiality, I'm concerned about the idea of conservation because, very often, we see materials that are considered sustainable in terms of their produc-tion. Still, they may be hiding something called externalities. For instance, the energy spent on transporting them or they require a lot of maintenance, which may not be possible within the project. An example: When I was commis-sioned to design a section of the seafont in Loutraki, a big part of the discussion with the municipality was the choice of materials. They were requesting materials that don't deteriorate and don't need any maintenance. But we know you can't do a project without maintenance because it ends up damaged and has to be replaced. So that's where the need for care through time is important, as part of a sustainability approach, which is not limited to the role of the Architect ending with the completion of a project, but also the care and its evolution through use over time.

- Η εκπαίδευση και η παιδεία του αρχιτέκτονα. Κάποτε μπορούσε ένας αρχιτέκτονας να σχεδιάσει, να διδάξει τα ίδια για μια δεκαετία. Σήμερα όλα αλλάζουν μέσα σε λίγους μήνες. Πώς κατά τη γνώμη σας, η εκπαίδευση του αρχιτέκτονα με τις ραγδαίες εξελίξεις του σήμερα, συν-δέεται και με την αειφορία και με την κλιματική αλλαγή;

- Regarding the education and training of an architect. An architect could once design and teach the same way for a decade. Today everything changes every few months. In your opinion, how is the education of the architect linked to both sustainability and climate change considering today's rapid developments?

ΛΥΔΙΑ ΞΥΝΟΓΑΛΑ

Ο Θωμάς ανέφερε την «Ανθρωπόκαινο περίοδο» και είναι όντως ένας όρος που ακούμε παντού, καθώς είναι η επιρροή του ανθρώπου στο κλίμα και τη δημιουργία μίας νέας γεωλογικής εποχής. Όμως είναι και προβληματικός όρος, γιατί βάζει τον άνθρωπο στο κέντρο. Κατά κάποιον τρόπο αγνοεί άλλες οντότητες. Για αυτόν τον λόγο δίδοξα ένα σεμινάριο φέτος στο ΕΤΗ, που ήταν για την Αρχιτεκτονική και τη Γεωλογία, γιατί θα ήθελα να κατανοήσουμε καλύτερα τι σημαίνει να σκέφτεσαι γεωλογικά και πώς μπορούν κάποιες αρχές που σχηματίστηκαν τον 17ο και 18ο αιώνα, να μας εμπνεύσουν με κάποια εργαλεία για να μπορέσουμε να καταλάβουμε καλύτερα τον κόσμο και να δούμε κάποιες από τις αλλαγές του. Και δεδο-μέναν αυτών των εξελίξεων, η εκπαίδευση του αρχιτέκτονα χρειάζεται να είναι σε ανοικτό διάλογο με τη Φιλοσοφία και τις Επιστήμες. Ενώ είναι σημαντικό να κατανοήσουμε τις συνέπειες της ανθρωπότητας πάνω στις δι-άφορες οικολογίες του πλανήτη, η σκέψη «άνθρωπος εναντίον του κόσμου» μας δίνει κιόλας μια ψευδή αίσθηση δύναμης, που μας προστατεύει από το να σκεφτούμε ολιστικά. Επίσης παρατηρώ ότι υπάρχει μία τεχνοκρατική και θα έλεγα ίσως “rather masculine” προσέγγιση, πως όλα μπορούν να λυθούν και να γυρίσουν στο πώς ήταν με τη βοήθεια της τεχνολογίας. Σε μία έρευνα που έκανα, που μιλούσε για μια πόλη στη Ρωσία, ένα από τα μεγαλύτερα ορυχεία σιδήρου, έκανα μία κριτική σε αυτή την όπωση. Δεν μπορούν να πάνε όλα πίσω. Για μένα, η παιδεία του αρχιτέκτονα, όχι μόνο ως φοιτήτρια, έχει να κάνει με την εξάσκηση της προσοχής -δίνον-τας προσοχή από τις ροές των υλικών ως τις παραγωγές της εργασίας, ως αλληλένδετα κομμάτια.

ΛΥΔΙΑ ΧΥΝΟΓΑΛΑ

Thomas mentioned the Anthropocene Era, a term we hear everywhere, as it is the human influence on the climate and the creation of a new geological era. It is also a problematic term because it puts humans at the center. It somehow ignores other entities. That is why I taught a seminar this year at ETH, which was on architecture and geology because I wanted people to understand better what it means to think geologically and how some principles formed in the 17th and 18th centuries can inspire us and become the tools with which we will be able to understand better the world and some of its changes. And given these developments, the architect's education needs to be in an open dialogue with Philosophy and Sciences. While it is important to understand the effects of humanity on the various ecologies of the planet, the phrase “man versus the world” also gives us a false sense of power, which prevents us from thinking holistically. I also notice that there is a technocratic and perhaps “rather masculine” approach, that everything can be solved and return to the way it was with the help of technology. In a research I did about a city in Russia and one of the largest iron mines, I criti-cized this view. Not everything can go back to the way it was. For me, the education of an architect, not only as a student, is about practicing attention and paying atten-tion to the flows of materials and the productions of work as interrelated pieces.

ΘΩΜΑΣ ΔΟΞΙΑΔΗΣ

Εγώ επηρεάστηκα πολύ από τη δική μου πορεία, που ξεκίνησε ως αρχιτέκτονας στοχευμένος σε πράγματα που θα μείνουν για πάντα και τα οποία έχουν πιο μνημειακό χαρακτήρα, και μετεξελισσόμενος αρχι-τέκτονας που μαθαίνεις ότι αυτό με το οποίο έχεις να δουλέψεις είναι ροές. Είναι πράγματα που συνέχεια τρέχουν μέσα από τα χέρια σου, αλλά μπορείς να επηρεάσεις. Το ίδιο είναι και η παιδεία. Μπορείς να δώσεις στους επόμενους, ό,τι έχεις μάθει από γνώσεις. Πιο σημαντικά, μπορείς να τους δώσεις κάποια συμπεράσματα και κάποια εργαλεία που έχεις μα-ζέψει και από εκεί και πέρα να αφήσεις αυτό να ανθίσει όπως πρέπει να ανθίσει. Θα επιστρέψω πάλι στο ότι η εποχή που ο αρχιτέκτονας ήταν ο εκφραστής της ουτοπίας, μάλλον πρέπει να θεωρήσουμε ότι έχει περάσει ή ότι πρέπει να φύγει. Ο αρχιτέκτονας πρέπει να είναι ο εκφραστής και υλοποιητής της εντοπίας. Δηλαδή του πώς θα μπορέσουμε μέσα στον τόπο και μέσα στη Γη, όπως είναι αυτή η Γη, κι όχι φανταζόμενοι ταξίδια στον Άρη που θα μας λύσουν τα προβλήματα. Πώς μέσα σε μία κατάσταση πολύ στελή, αλλά συγχρόνως πάρα πολύ όμορφη, κι η οποία συμπεριλαμβάνει πολύ δύσκολα πράγματα όπως ο θάνατος, να αποκτήσουμε ως αρχιτέκτονες μία νέα σχέση απέναντι στα πράγματα, η οποία θα είναι μία σχέση αγάπης, παρατήρησης, προσοχής, ένα σπράξιμο των πραγμάτων προς μία κατεύθυν-ση, αλλά και να είσαι εντάξει μετά να τα αφήσεις να φύγουν και ίσως να πάρουν μία πολύ διαφορετική πορεία από αυτή που έχεις διαγράψει.

THOMAS DOXIADIS

I was significantly influenced by my own career, which started with me being an architect aiming to create things that will stay forever and have a more monumental character and then evolving as an architect. Learning that what I have to work with are flows. They are things that are constantly slipping through your fingers, but you have an influence on them. It's the same with education. You can pass on what you've learned in terms of knowledge to the next generation. More importantly, you can share some conclusions and tools that you've gathered with them and let them blossom as they should from there. Coming back to the time when the architect was the exponent of utopia, we should realize that this time has probably passed or that it has to go. The architect must be the exponent and imple-menter of entopia. Meaning, how we should act considering the place and the earth, as the Earth actually is, and not envisioning trips to Mars that will solve our problems. How, in an imperfect situation, but at the same time very beautiful, and which includes very difficult concepts like death, we as architects can form a new relationship with the new order of things; a relationship of love, observa-tion, attention, a push towards one direction, but also being okay to let them go and maybe take a very different course from the one we have once charted.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ

Να προσθέσω και σεβασμό; Θα συμπλήρωνα ότι ναι, τα πράγ-ματα αλλάζουν όντως πάρα πολύ. Δουλεύουμε πάρα πολύ τις περιβαλλοντι-κές ροές στο Yale και τα ερευνητικά κέντρα που έχω συνεργαστεί μέχρι τώρα. Υπάρχει η έννοια του χρόνου, πάνω στο πώς μετατρέπονται υλικά, ενεργειακές ροές και άλλων ειδών πράγματα. Μετράμε υλικά, embodied energy, αειφορία, carbon embodied, ακόμα και emergy για όσους είναι σχετικοί με τη δουλειά του Howard Odum. Αλλά έχω την αίσθηση, ότι πιο στις αρχιτεκτονικές σχολές πρέπει να μιλάμε για μια εκπαίδευση που θα συμπεριλαμβάνει άλλες ειδικότητες, για τις οποίες ξέραμε μέχρι τώρα. Αρχιτεκτονική, ενδεχομένως κάποια μαθήματα από πολιτικούς μηχανικούς, ίσως και κάποιους μηχανολόγους. Πρέπει να περάσουμε στην εποχή που θα αρχίσουμε να χρησιμοποιούμε κι άλλες ειδικότητες στην εκπαίδευσή μας. Εμείς, συγκεκριμένα στα ερευνητικά κέντρα που δουλεύουμε, έχουμε μέσα από βιολόγους μέχρι ανθρώπους που μιλάνε για Big Data με Computer Analysis, ώστε να μετράνε τα δεδομένα που συλλέγουμε. Έχουμε ανθρώπους που είναι ειδικοί στο να μετράνε και να δημιουργούν sensors, ή μηχανές αναζήτησης κ.ο.κ. Δημιουργούμε τρόπους που να παρουσιάζονται όλα αυτά, γιατί όσο και να κάνεις τη δουλειά, όσο και να μπορείς να συλλέξεις τα δεδομένα σου και να δημιουργήσεις τα πράγματα που πρέπει, δεν θα μπορέσεις να έχεις κάποιοι ειδούς επίδραση. Πριν δύο χρόνια είχαμε μία χρηματοδότηση από το “Bill and Melinda Gates Foundation”. Το τελικό αποτέλεσμα βγήκε μέσα από μία ψηφιακή πλατφόρμα. Χρειάστηκε να συνεργ-αστούν άνθρωποι από πολλές διαφορετικές ειδικότητες, καθώς όσο καλοί κι αν είμαστε ως αρχιτέκτονες σε διάφορα ψηφιακά εργαλεία, σίγουρα δεν έχουμε τον ίδιο χρόνο για να τον αφιερώσουμε όσο έχουν κάποιοι άλλοι ειδικοί. Οπότε, χωρίς συνεργασία με κάποιες άλλες ειδικότητες, νομί-ζω ότι θα πρέπει κάποια στιγμή να αρχίσουμε να ανταποκρινόμαστε λίγο καλύτερα στις εξωτερικές συνθήκες που βιώνουμε αυτό τον καιρό.

ANDREAS THEODORIDIS

Can I also add respect? And yes, I agree that things are changing very much. Environmental flows are at the center of attention in our work at Yale and at the research centers I have worked with. There is the concept of time, on how materials, energy flows, and other things are transformed. We measure materials, embodied energy, sustainability, carbon embodied, and even emergy - for those familiar with Howard Odum's work. But I have a feeling that the education provided by architecture schools should include other disciplines that we have just heard of until now. Architecture that includes some courses from civil engineers or engineers possibly. We need to move towards an era when we start including other disciplines in our education. The research centers we work in employ various scientists, from biologists to people who work with Big Data and Computer Analysis to measure the data we collect. We have people who are experts in measuring and creating sensors, search engines, and so on. We create ways to showcase all of that because no matter how much you do the work, how much you collect your data and create the things you need to, you're not going to be able to have any kind of impact. We received a grant from the “Bill and Melinda Gates Foundation” two years ago. The end result materialized through a digital platform. We needed people from many different disciplines to work together because architects can be very good at operating various digital tools. Still, we certainly don't have the time to devote to it as some other experts do. So, without cooperating with other disciplines, we wouldn't have succeeded. I think that at some point, we will have to start responding a little better to the external conditions we're experiencing now.

The Ellinikon Experience Park
Photography ©Dionisis Koutsis

Terra Insola Research/Design/Fabrication:
Andreas Theodoridis, Camille Lacadee, Danielle Willems, Lydia Kallipoliti, Francois Roche, Ezio Blasetti, Stephan Heinrich

Ακολουθώντας το ίδιο φυσικό ένστικτο της επιβίωσης του ανθρώπου μαζί με τον πλανήτη, υπάρχει ανάγκη να δώσουμε νέα ζωή στα υλικά που έχουν ολοκληρώσει τον κύκλο της πρώτης χρήσης τους, μέσω του σχεδιασμού της τεχνολογίας και της δεξιοτεχνίας.

Following the same natural instinct of human survival with the planet, we need to give new life to materials that have completed their first cycle of use through technology, design, and craftsmanship.

New lives

Danaï Makrī

«Το σημείο όπου το παρελθόν συναντά το μέλλον, είναι το σημείο όπου διαμορφώνονται τα κτίρια ή ο σχεδιασμός. Διαμορφώνουμε το μέλλον με τις σημερινές μας αποφάσεις. Το να δώσεις νέα ζωή σε ένα κτίριο ή ένα αντικείμενο δεν εξυπηρετεί μόνο τον αστικό χώρο. Προσθέτει επίσης ένα άλλο επίπεδο στην αφήγηση της κοινότητας. Το έργο τέχνης αποκτά περισσότερο νόημα επειδή είναι μια φυσική συνέχεια κάτι οικείου. Η νέα ζωή των κτιρίων και των υλικών απαιτεί συχνά περισσότερη ανθρώπινη επαφή ή ανθρώπινη κλίμακα πραγμάτων. Η ανθρώπινη επαφή και οι παραδοσιακές χειροποίητες τέχνες έχουν τη σοφία της βιωσιμότητας. Απαιτούν περισσότερο χρόνο εργασίας, αλλά παρέχουν περισσότερη δημιουργικότητα ενώ απαιτούν πολύ λιγότερη ενέργεια. Τα παλιά κτίρια και τα υλικά είναι φτιαγμένα για να διαρκούν. Πρέπει απλά να τους δώσουμε Νέα Ζωή, ένα νέο νόημα», με αυτά τα λόγια αναφέρεται σε ένα θέμα ευρύτερο από την επανόρθωση ο Δρ. Ηλίας Μεσσίνας, ο οποίος μαζί με την αρχιτέκτονα Sara Kolata συζήτησε σχετικά με τον Πάνο Σακκά των The New Raw, την Ήβη Διαμαντοπούλου και τον Jaffer Kolb των New Affiliates και το Γιώργο Μητρούλια των Aea. Εργαζόμενοι στα διαφορετικά πολιτιστικά περιβάλλοντα της Ολλανδίας, της Νέας Υόρκης και της Αθήνας αντίστοιχα, οι τρεις αρχιτέκτονες μιλούν για τα νέα εργαλεία που μας φέρνουν νέες δυνατότητες.

"The point where the past meets the future is the point where buildings or design is taking form. We form the future by our present decisions. To give new life to a building or an object does not only serve the urban space. It also adds another layer to the community narrative. Artwork becomes more meaningful because it is a natural continuity of something familiar. A new life of buildings and materials often requires more of a human touch or a human scale of things. The human touch and the traditional crafts have the wisdom of sustainability. They are labor intensive but provide more creative work and much less energy. Old buildings and materials are made to last. We just need to give them New Life, a new meaning." With these words, Dr. Elias Messinas, who together with architect Sara Kolata discussed with Panos Sakkas from The New Raw, Ivi Diamantopoulou and Jaffer Kolb from New Affiliates, and George Mitrolia from Aea, a topic broader than reuse. Being employed in the different cultural environments of the Netherlands, New York, and Athens, respectively, the three architects talk about the new tools that offer us new possibilities.

- Σχετικά με τη μεθοδολογία και την προσέγγισή σας. Πώς ξεκινάς να σχεδιάζεις; Ποιοι παράγοντες οδηγούν τον σχεδιασμό;

- Regarding your methodology and approach, how do you start designing? What factors drive the design?

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΗΤΡΟΥΛΙΑΣ

Αν θα περιέγραφα αυτό που κάνουμε με μια λέξη, θα χρησιμοποιούσα τη λέξη διάλογος. Νομίζω ότι είναι ελληνική λέξη. Και μας αρέσει να συζητάμε. Διάλογος σημαίνει την εμπλοκή και ενσκόληση πολλών ανθρώπων με ένα έργο. Είμαστε μια ομάδα αρχιτεκτόνων. Δεν είναι μόνο ένα το άτομο που σχεδιάζει και αποφασίζει. Και το σημαντικό είναι ο τρόπος για να κάνουμε έναν διάλογο, γιατί η συζήτηση δεν βοηθά πάντα. Μπορούμε όλοι να συζητήσουμε πράγματα και έπειτα να εννοούμε κάτι διαφορετικό. Εμείς επιλέγουμε να καταβάλλουμε μεγάλη προσπάθεια στην αναπαραστατική πτυχή της αρχιτεκτονικής. Έτσι κάνουμε πολλά διαγράμματα, πολλά φυσικά μοντέλα. Επίσης, αυτό διευκολύνει έναν διάλογο από την αρχή μέχρι το τέλος και επίσης διευκολύνει έναν διάλογο μεταξύ μας, με τους πελάτες μας ή και την κοινότητα. Είναι εκπληκτικό πώς μπορούν να αντιδράσουν οι άνθρωποι στο φυσικό μοντέλο, ακόμη και πριν το έργο γίνει πραγματικότητα. Ένα φυσικό μοντέλο μπορεί πραγματικά να δώσει μια γεύση από την αρχιτεκτονική. Ακόμα και στο άτομο που δεν είναι ειδικός.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΗΤΡΟΥΛΙΑΣ

If I were to describe what we do in one word, I would use the word dialogue. I think that it's a Greek word. We love to discuss. Dialogue means the engagement and involvement of many people in a project. We are a group of architects. It is not just one person who plans and decides. And the important thing is how to have a dialogue because a discussion doesn't always help. We can all discuss things, and then we mean something different. We put a lot of effort into the representational aspect of architecture. So, we do a lot of diagrams, and a lot of physical models. And that facilitates a dialogue from the very beginning to the very end. It also facilitates a dialogue between our clients and us or the community. It's amazing how people can react to the physical model even before the project becomes a reality. A physical model can give a glimpse of the magic of architecture even to a person who is not an expert.

ΠΑΝΟΣ ΣΑΚΚΑΣ

Με τους The New Raw, από το 2016 χρησιμοποιούμε το design thinking και τα ρομπότ για να συλλάβουμε τα πλαστικά απόβλητα. Συνεχίζουμε με τη δική μας μεθοδολογία σχεδιασμού και δημοσιοποίησης. Στην ομάδα είμαστε αρχιτέκτονες, αλλά αυτό που κάνουμε είναι μια μικρή κλίμακα για την αρχιτεκτονική, η οποία παρόλα αυτά είναι μεγάλη για τους κατασκευαστές αντικειμένων. Με αυτή την έννοια, σε όλα μας τα έργα, από την κλίμακα υλικού σε αντικείμενο, προσπαθούμε να αλλάξουμε την αντίληψη που έχουμε για τα υπάρχοντα πρότυπα και στη συνέχεια να δημιουργήσουμε νέες αφηγήσεις. Κάθε εργασία που αναλαμβάνουμε, την αντιμετωπίζουμε ως ερευνητικό έργο. Είτε είναι αναδοχή, είτε είναι συνεργασία αποτελεί για εμάς κάτι σαν ανάπτυξη προϊόντος. Πιστεύουμε πολύ στη μάθηση δια της πρακτικής. Έτσι από το σκίτσο, στις μακέτες, στα πρωτότυπα και το τελικό αντικείμενο, κάνουμε πολλά trial and error.

The New Raw: Emma Chait Photography ©Michelle Margot

ΠΑΝΟΣ ΣΑΚΚΑΣ

With The New Raw we have been using design thinking and robots to grasp plastic waste since 2016. We do that with our own design methodology and fabrication technique that we have developed in-house. In the team, we are architects, but what we are doing is small-scale for architecture. Nevertheless, for object makers, it's large-scale. In that sense, in all our projects, from material to object scale, we try to change our perception of its existing standards and create new narratives. For each task that we will get, we treat it as a research project. Whether it is a commission or collaboration or something like the development of a product. We strongly believe in learning by doing. So from sketches, to mock-ups, to prototypes and the final object, we make a lot of trial and error.

JAFFER KOLB

Με μόνο μια λέξη, ο διάλογος. Όπως καθώς με προσβαίνουν οι Area, πρέπει να το ξανασκεφτώ. Για εμάς μεθοδολογικά η πρακτική μας ως New Affiliates, που ξεκινήσαμε επίσης το 2016, ξεκινά πάντα με ένα τηλεφώνημα και συζήτηση. Η αρχιτεκτονική είναι εγγενώς και κόπως οντολογικά ένα σύνολο κοινωνικών σχέσεων. Είναι ένα κοινωνικό μέσο. Είναι μια κοινωνική πρακτική. Έτσι, για εμάς η ιδέα ξεκινά κατά τη συζήτηση με τους πελάτες μας, περνάει από την ανάπτυξη σχεδιασμού όπου συζητάμε με ειδικούς και συμβούλους και τέλος στην τεκμηρίωση κατασκευής μιλάμε με τους γενικούς εργολάβους μας. Το άλλο πράγμα που θέλουμε να κάνουμε είναι -και πρόκειται για μια λυδία λίθο- να σκεφτούμε την αρχιτεκτονική ως ένα είδος ανθρωπολογικής διαδικασίας ή πρακτικής. Αυτό σημαίνει ότι ενσωματώνουμε τους εαυτούς μας σε ένα είδος δικτύου δράτων, που βασικά βασίζονται σε κάποια αίσθηση του πλαισίου. Λειτουργούμε εντός του και όσο περισσότεροι οι περιορισμοί τόσο το καλύτερο. Βάζουμε τους εαυτούς μας μέσα σε ένα straitjacket και από εκεί επιλύουμε το πρόβλημα.

JAFFER KOLB

In just one word, dialogue. But as Area already used this, I have to reconsider. For us methodologically, our practice as New Affiliates, which we also started in 2016, always begins with a phone call and a conversation. Architecture is inherently and kind of ontologically a set of social relationships. It is a social medium. It is a social practice. So, for us, the concept starts when talking to our clients; it goes through design development, where we discuss with experts and sub-consultants, and finally, through construction documentation, where we speak to our general contractors. The other thing that we really try and do is - and this is a touchstone for us as a practice - to think of architecture as a kind of anthropological process or practice. That means embedding ourselves in a sort of network of actors that basically build off of some sense of context. We operate within it, and the more constraints, the better. So, we put ourselves in a straitjacket, and then we try to solve it from there.

- Αν το design, η τεχνολογία και οι διεθνείς αγορές σήμερα μας δίνουν τόση ελευθερία να δημιουργήσουμε νέα κτίρια, γιατί να δώσουμε νέα ζωή σε κάτι που ήδη υπάρχει;

- If design, technology, and international markets today give us so much freedom to create new buildings, why give new life to something that already exists?

ΗΒΗ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Υπάρχει μια προφανής απάντηση. Είναι η ηθική επιλογή που πρέπει να κάνουμε. Όλοι γνωρίζουμε πολύ καλά, ότι όταν πετάμε πράγματα, αυτά δεν εξαφανίζονται, αλλά πηγαίνουν κάπου και συσσωρεύονται. Όλους μας διέπει ένα είδος ήθους της οικολογίας, που μας έμθε να περιορίζουμε τη χρήση και να ανακυκλώνουμε. Επίσης ανοίγουμε ευκαιρίες και να δουλεύουμε με απροσδόκτα υλικά.

ΙΒΙ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

There is an obvious answer. It feels like the ethical thing to do. We are all very much aware that when we throw away something, that doesn't simply disappear; it goes somewhere, it accumulates. We come from an ecology ethos that taught us to reduce, reuse, and recycle. But what we do is about opening up opportunities and working with unexpected materials.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΗΤΡΟΥΛΙΑΣ

Πρώτα απ' όλα, δεν πιστεύω στην ιδέα ότι η ελεύθερη αγορά και η τεχνολογία θα μας απελευθερώσουν. Νομίζω ότι υπάρχουν πάντα περιορισμοί, κι αυτό είναι καλό γιατί εφόσον ξέρεις ότι υπάρχουν, τότε μπορείς να δουλέψεις εναντίον τους, ή μαζί τους, ή να τους αναστρέψεις. Οι περιορισμοί είναι ένας τρόπος να ορίσουμε την ελευθερία. Η επανάχρηση είναι περιορισμός γιατί έχουμε μεγαλώσει, όπως μεγάλωσε η γενιά μου λέγοντας: «Εντάξει, τα παπούτσια σου είναι λίγο εκτός μόδας, μπορείς να τα πετάξεις και να αγοράσεις καινούρια». Αυτός ο τρόπος ζωής είναι βαθιά ριζωμένος στην κοινωνία μας. Αλλά ο πλανήτης υποφέρει και εσφαλικά πρέπει να περιορίσεις όλες σου τις επιλογές σε ίσως μία ή δύο. Αλλά αυτή είναι μια καταπληκτική δημιουργική ευκαιρία και για εμένα, αληθινή ελευθερία.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΗΤΡΟΥΛΙΑΣ

First of all, I don't believe in the idea that the free market and technology are going to liberate us. I think there are always limitations, which is a good thing because as long as you know they are there, you can work against them, or with them, or subvert them. Limitations are a way to define freedom. Reuse is a limitation because we have grown up, like my generation grew up, thinking: "Okay, your shoes are a little bit off-brand, you can throw them away and buy new ones." This lifestyle is deeply ingrained in our society. But the planet is suffering, and suddenly, you have to narrow all your choices down to maybe one or two. But this is an amazing creative opportunity, and, for me, that is true freedom.

ΠΑΝΟΣ ΣΑΚΚΑΣ

Στους New Raw, η δουλειά μας είναι η νέα ζωή. Κυρίως μας ενδιαφέρει ο κύκλος ζωής. Σκεφτόμαστε και σχεδιάζουμε τον τρόπο που μπορούμε να ενσωματώσουμε σε έναν κύκλο, αυτό που φτιάχνουμε. Επιπλέον, γνωρίζουμε ότι αυτό που κάνουμε δεν θα διαρκέσει για πάντα και συνεπώς προετοιμαζόμαστε, προγραμματίζοντας το «μετά». Ακόμα, εμείς εργαζόμαστε σε υλικό επίπεδο και προσπαθούμε να δημιουργούμε πράγματα φτιαγμένα από ένα υλικό, ώστε να μπορούν να τακτοποιηθούν ευκολότερα στη συνέχεια. Προσπαθούμε λοιπόν να επιτύχουμε, κατά μία έννοια, διαφορετικές ποιότητες με ένα υλικό χωρίς κόλλες, για να μην κάνουμε, ας πούμε, τη διαδικασία της μεταθανάτιας ζωής δύσκολη.

ΠΑΝΟΣ ΣΑΚΚΑΣ

In New Raw, we are in the new life business. Mostly we are interested in the life cycle. We are thinking and planning how to integrate what we are doing into a cycle. Having said that, It's important to know that what we do will not last forever, so it's always good to be able to prepare and plan afterward. In our case, we work on a material level and try to create things made of one material so that they are easier to sort out afterward. So we try to achieve, in a sense, different qualities with one material by not using glue and, therefore, not making the afterlife process challenging.

- Θα θέλατε να μας δώσετε ένα παράδειγμα της δουλειάς σας, που βασίζεται στην επαναχρησιμοποίηση υλικού ή ενός κτιριακού τμήματος που πήρε μια νέα ζωή;

- Would you like to give us an example of your work based on the reuse of material or a building part and giving it a new life?

JAFFER KOLB

Θα αναφερθώ στο Testbeds, το οποίο ξεκίνησαμε το 2018 με την παρατήρηση των mock-ups –τις μεγάλης κλίμακας μακέτες, ως οπτικές αναπαραστάσεις έργων. Είναι κατασκευασμένα από τα πραγματικά υλικά του κτιρίου σε πραγματική κλίμακα. Φανταστείτε λοιπόν ότι είναι μια γωνιά ενός κτιρίου φτιαγμένη από χάλυβα και γυαλί, μάρμαρο και πέτρα κ.λπ. Μόλις αναθεωρηθούν, πετιούνται. Και αυτή είναι επένδυση διακοσίων ή τριακοσίων δολαρίων, που απλώς χάνεται, μόλις μία μέρα μετά από εκείνη που την παρατηρούσαμε. Θεωρήσαμε ότι ήταν κάπως γελοίο, τόσο υπό την έννοια της παραγωγής αποβλήτων, όσο και της μεγάλης σπατάλης σε χρόνο και πόρους. Θέλαμε λοιπόν να σκεφτούμε δεύτερες ζωές για αυτά τα mock-ups. Εντωμεταξύ, περπατούσαμε στην πόλη και βλέπαμε πολλές από τις κατασκευές στους κοινωτικούς κήπους της Νέας Υόρκης να υφίστανται διαφορετικούς βαθμούς εγκατάλειψης και να καταρρέουν επειδή είναι φτιαγμένες από πραγματικά φθηνά υλικά. Είχαμε, λοιπόν, την ιδέα να πλησιάσουμε το Τμήμα Πάρκων και να πούμε, «θα θέλαμε να φέρουμε αρχιτεκτονικές μακέτες από τα σκουπίδια στους κοινωτικούς κήπους ως ακρογωνιαίους λίθους, για να φτιάξουμε μικρές κατασκευές». Και οι κατασκευές για τις οποίες μιλάμε περιλαμβάνουν θερμικήπια, υπόστεγα εργαλείων και μικρά υπαίθρια σαλόνια. Το Τμήμα Πάρκων ήταν σίγουρα γενναϊόδωρο και συνεργάστηκε μαζί μας για το έργο. Λοιπόν τώρα εργαζόμαστε στο πρώτο μας πιλοτικό έργο, το οποίο είναι υπό κατασκευή και αφορά τη μεταφορά ενός κομματιού ενός πολυώροφου κτιρίου στην Tribeca της Νέας Υόρκης στο πάρκο στο Κουίνς.

JAFFER KOLB

I will refer to Testbeds, which we started in 2018 with the observation of architectural mock-ups - the large-scale one-to-one tests used as visual representations of projects. They are made from the actual materials of the building at a real scale. So imagine that it's a corner of a building made of steel and glass, marble and stone, etc. As soon as they are reviewed, they are thrown away. And that's a two or three-hundred-dollar investment that is just gone, just a day after we noticed it. We thought it was ridiculous, both in terms of waste generation and a big waste of time and resources. So we wanted to think of a second life for architectural mock-ups. At the same time, we were walking around the city, and we noticed many of the garden structures in community gardens in New York were in varying degrees of abandonment and were falling apart because they're made of really cheap materials. So we thought we would approach the Parks Department and say, "We'd love to bring architectural mock-ups out of the trash to the Community Gardens as cornerstones to make small structures." And the structures that we're talking about include greenhouses, tool sheds, and little outdoor living rooms. The Parks Department was incredibly generous and partnered with us on the project. So now we're working on our first pilot project, which is actually in construction, to move a piece of a high-rise building in Tribeca, New York, to the park in Queens.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΗΤΡΟΥΛΙΑΣ

Πρόσφατα τελειώσαμε στην Αθήνα το έργο Spolia, έννοια που προέρχεται από τις μέρες μου ως φοιτητής αρχιτεκτονικής στην ιστορία της αρχιτεκτονικής. Πρόκειται για τη διαμόρφωση εξωτερικών χώρων του κήπου του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού.

Ο κήπος του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού παρέμενε για χρόνια παραμελημένος: ένα σύνολο ασυνδέτων υπαίθριων χώρων και προσθηκών γύρω από την εμβληματική μεσοπολεμική κατοικία του ευεργέτη Πρόδρομου Μποδοσάκη. Στόχος της υπαίθριας διαμόρφωσης είναι τόσο η λειτουργική ένωση των υφιστάμενων κτιρίων μεταξύ τους όσο και η ανάδειξη του ανοιχτού χώρου για την πραγματοποίηση δημόσιων εκδηλώσεων του Ιδρύματος. Όταν βρεθήκαμε στο χώρο, με έκπληξη ανακαλύψαμε έναν σωρό από τσιμεντένιες κολόνες ιωνικού ρυθμού από τη δεκαετία του '30, μέρος μιας κατεδάφιας έργου. Αποφασίσαμε να δουλέψουμε με αυτές, παρόλο που ήταν πολύ δύσκολο να πείσουμε τους ανθρώπους -ειδικά τους επαγγελματίες που εργάζονταν με βάση έναν προϋπολογισμό- να μεταφέρουμε και να χρησιμοποιήσουμε αυτές τις βαριές στήλες, φτιαγμένες από τσιμέντο. Έτσι προέκυψε ένας διάλογος, έντονος, αλλά στο τέλος πειστικός. Οι κολόνες εντέλει έχουν γίνει η ταυτότητα του έργου, τοποθετημένες οριζόντια κατά μήκος του κήπου και κομμένες σε κομμάτια για να αποκαλύψουμε το σκουρόδεμο -την υλικότητα της στήλης που συνήθως λίγο γνωρίζουμε. Αυτές οι πολύ απλές χειρονομίες δημιούργησαν ένα στοιχείο που αποτελεί πλέον μέρος της νέας ζωής του κήπου. Πρέπει να πάτε να το δείτε.

GIORGOS MITROULIAS

We recently finished the Spolia project in Athens, a concept that came from my days as an architecture student in the history of architecture. It was the landscaping of the External Spaces of the Hellenic Foundation for Culture garden.

The Hellenic Foundation for Culture garden had been neglected for years: a set of disconnected outdoor spaces and additions around the iconic interwar residence of the benefactor Prodromos Bodossakis. The open-air development aims to functionally connect the existing buildings with each other and highlight the open space for the Foundation's public events. When we found the site, we were surprised to discover a pile of Ionic-style concrete columns from the 1930s, part of a demolition project. We decided to work with this, even though it was tough to convince people - especially people working on a budget - to transport and use these heavy concrete columns. So, it was an intense dialogue, but we convinced them to do it in the end. The columns have ultimately become the project's identity, placed horizontally along the garden and sliced into pieces to expose the concrete - the materiality of the column that we usually know little about. This very simple gesture created an element that is now part of the new life of the garden. You should definitely go and see it.

The New Raw: Pots Plus at Hanth Park
Photography ©Stefanos Tsakiris

ΠΑΝΟΣ ΣΑΚΚΑΣ

Το αγαπημένο μας έργο λέγεται Print Your City και αποτελεί μία 360° ματιά στον τρόπο που θέλουμε να δουλέψουν τα πράγματα. Σχετίζεται με τη χρήση των αποβλήτων από πλαστικό ως τοπικό υλικό για τη διαμόρφωση του δημόσιου χώρου. Έτσι, είναι σαν να δημιουργείς ένα τοπικό εργοστάσιο στην πόλη, όπου οι πολίτες μπορούν να έρθουν και να φέρουν το δικό τους πλαστικό, ως κομμάτι στη συμμετοχική διαδικασία σχεδιασμού, χτίζοντας μέρος του δημόσιου χώρου τους και ίσως ακόμα και επιλέγοντας την τοποθεσία του. Η ιδέα έγινε πράξη το 2018 από την Coca Cola στο πλαίσιο του προγράμματός της Zero Waste και υλοποιήθηκε από τον Δήμο Θεσσαλονίκης.

Για ένα χρόνο, είχαμε την εμπειρία ενός κέντρου μίας πόλης όπου οι άνθρωποι μπορούσαν να έρθουν και να μάθουν, να δουν ζωντανά τι συνέβαινε. Μάλιστα υπήρχε μια εφαρμογή όπου μπορούσαν να ψηφίσουν πού θα τοποθετούνταν πράγματα ή μπορούσαν να προσθέσουν κάποια σχετικά χαρακτηριστικά στα έπιπλα, ή να βάλουν χρώματα.

Το αποτέλεσμα κάλυψε μία ακτίνα 15 χιλιομέτρων, εντός της οποίας εξελισσόταν η δράση: Οι άνθρωποι που πετούσαν τα πλαστικά, οι ίδιοι αποφάσιζαν τι πράγμα θα γινόταν. Το πλαστικό συλλεγόταν από το δήμο και έγινε η πρώτη ύλη. Αυτή τη στιγμή εφαρμόζουμε το πρόγραμμα στην Ελευσίνα, σε μικρότερη κλίμακα και δοκιμάζοντας νέα πράγματα.

ΠΑΝΟΣ ΣΑΚΚΑΣ

Our favorite project is Print Your City, a 360° overview of how we want things to run. It's about using plastic waste as a local material to build public spaces. It's like creating a local factory in the city, where citizens can come and bring their own plastic, be part of the participatory design process so that they can actually build a part of their public space and maybe even choose its location. The idea was put into practice in 2018 by Coca-Cola as part of its Zero Waste program and implemented by the Municipality of Thessaloniki.

For a year, we had the experience of a city center where people could come and learn and see live what was happening. There was even an application where they could vote, where things would be placed, or they could add some features to the furnitur, or add colors.

The result was that everything happened in a 15-kilometer radius: The people who threw away the plastic decided what it would be. The plastic was collected by the municipality and became the raw material. At the moment, we are implementing the project in Elefsina on a smaller scale and trying new things.

The New Raw: Second Nature Furniture
Photography ©Alina Lefa

The New Raw: Ermis Chair
Photography ©Michele Margot

10

+11

The top list of the best new & anticipated apartment buildings

(ARCHISEARCH CHOICE)

Archisearch Team

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών αυξάνονται οι πολυκατοικίες με νέα μορφολογία, η οποία συνήθως δίνει έμφαση στις γεωμετρικές καμπύλες. «Προβλέπουμε αυτά τα οργανικά στοιχεία να εξυπηρετούν και κάποιους λειτουργικούς λόγους. Όπως το να σηκώνονται τα πλάγια τμήματα με τέτοιο τρόπο ώστε να προστατεύουν την ιδιωτικότητα. Ή να προστατεύουν από τον αέρα και να προσφέρουν σκίαση». Τα παραπάνω λόγια ανήκουν στον Πάυλο Χατζηαγγελίδη, επικεφαλής του 314 Architecture Studio. Ιδιαίτερα μετά την πανδημία οι μοντέρνες πολυκατοικίες φιλοξενούν διαμερίσματα που λειτουργούν και ως "home office", με κοινόχρηστους χώρους που λειτουργούν ως ευκαιρία κοινωνικοποίησης, όπως στο Oxygen των Pieris Architects. «Σίγουρα έχει αλλάξει η δομή της πολυκατοικίας γιατί έχει αλλάξει η κοινωνία, άρα και ο χρήστης της πολυκατοικίας» αναφέρει ο Κωνσταντίνος Λαμπρινόπουλος του Klab Architecture, ο οποίος υπογραμμίζει πως η διαφορετικότητα στη μορφολογία των κτιρίων πρέπει να περνάει και στους εσωτερικούς της χώρους.

During the last few years, apartment buildings with a new morphology, usually emphasizing geometric curves, have been on the rise. "We anticipate these organic elements also to serve some functional reasons. Such as raising the side sections in such a way that protects privacy. Or offer protection from the air while providing shade". The words above belong to Pavlos Hatziaγγελιδis, head of 314 Architecture Studio. Especially after the pandemic, the modern apartment buildings host apartments that also function as "home-offices", with common areas acting as an opportunity of socialization, as in Oxygen by Pieris Architects. "Surely the structure of the apartment building has changed because so has society and so did the user of the apartment building," says Konstantinos Lambrinopoulos of Klab Architecture, who emphasizes that the diversity in morphology of the buildings must also pass into interior spaces. The apartment building's world is getting a brand new shell through the new buildings. To do this, in the mind of the architect, "futurism and nostalgia" must coexist, as Dimitris Tsigos of Omniview Design puts it. Marialena Tsolka of Tsolka Architects adds: "There is something about architecture, the reality of making the world a little more like your dreams, to take things that are ideas and manifest them into physical reality."

Ο κόσμος της πολυκατοικίας αποκτά μέσα στα νέα κτίρια ένα καινούριο περίβλημα αλλά και κέλυφος. Για να γίνει αυτό θα πρέπει να συνυπάρξουν στο μυαλό του αρχιτέκτονα, όπως το λέει χαρακτηριστικά ο Δημήτρης Τσιγκός των Omniview Design «ο φουτουρισμός και η νοσταλγία». Η Μαριαλένα Τσόλκα των Tsolka Architects συμπληρώνει: «Υπάρχει κάτι σχετικά με την αρχιτεκτονική, την πραγματικότητα του να κάνεις τον κόσμο λίγο περισσότερο σαν το όνειρό σου, να παίρνεις πράγματα που είναι ιδέες αλλά να τα εκδηλώνεις σε φυσική πραγματικότητα. Βλέπουμε τη δουλειά μας ως την τέχνη της δημιουργίας του πλαισίου για τη ζωή. Όσο πιο συνωραπιστικό είναι το πλαίσιο, τόσο πιο εκπληκτικές είναι οι εμπειρίες που μπορείτε να δημιουργήσετε». Κάπως έτσι, μέσα στις πολυκατοικίες, στοιβάζονται στιγμές ιερές από τη ζωή των ανθρώπων.

Ακολουθούν οι εικόνες των πολυκατοικιών και οι περιγραφές τους, όπως τις διατύπωσε το εκάστοτε αρχιτεκτονικό γραφείο.

We see what we do as the art of creating a framework for life. The more exciting the context, the more amazing the experiences you can create". Somehow, sacred moments from people's lives are piled up inside the apartment buildings.

Images of the apartment buildings and their descriptions, as formulated by each respective architectural office, follow.

[1] GOLF APARTMENTS, OMNIVIEW DESIGN S.A.

Το πολυτελές συγκρότημα κατοικιών βρίσκεται στην περιοχή της Γλυφάδας, δίπλα στο ιστορικό γήπεδο γκολφ της περιοχής. Οι περιορισμοί των κανονισμών δόμησης, έδωσαν την ευκαιρία για έναν ευφάνταστο διάλογο, ο οποίος επέτρεψε τη δημιουργία της ιδιαίτερης γεωμετρίας του κτιρίου και ιδιαίτερα της πρόσοψης.

The luxurious residential complex is located in Glyfada, next to the historic golf course of the area. Restrictions from building regulations gave the opportunity for an imaginative dialogue, which allowed the creation of a particular geometry of the building and especially of the facade.

Αυτή η γεωμετρία εκδηλώνεται με τη διαμόρφωση καμπυλόγραμμων εξώστων με εναλλασσόμενες προβολές οι οποίες δημιουργούν ένα καινοτόμο ρυθμό στην όψη του κτιρίου. Η ίδια αρχιτεκτονική γλώσσα επεκτείνεται και στα στοιχεία των πλευρικών όψεων, δίνοντας μία αίσθηση ρευστής κίνησης στο κτίριο.

Ο σχεδιαστικός ρυθμός που εφαρμόζεται στους εξώστες, επεκτείνεται γενικά στην εξωτερική τοιχοποιία. Στις γωνίες που βρίσκονται προς την πλευρά του γηπέδου, τα κούλα υαλοστάσια αναπτύσσουν ένα διάλογο με το τοπίο της περιοχής. Αυτό γίνεται ιδιαίτερα εμφανές στο διαμέρισμα του τελευταίου ορόφου, όπου η αίσθηση του ανοιχτού όγκου ενδυναμώνεται με τη δημιουργία χώρου διπλού ύψους στο καθιστικό, ο οποίος διασχίζεται από την αερογέφυρα που συνδέει τον ημιώροφο με τον εξώστη.

This geometry manifests itself through curvilinear exponents configuration with alternating projections creating an innovative rhythm in the appearance of the building. The same architectural language extends to the elements of side faces, giving a sense of fluid movement to the building.

The design rhythm applied to balconies generally extends to exterior masonry. In the corners located towards the side of the field, the hollow glass stands develop a dialogue with the area's landmarks. This becomes particularly evident at the top-floor apartment, where the sense of open space is strengthened by creating a double-height space in the living room, crossed by the flybridge connecting the mezzanine floor to the gallery.

Παρόμοια αντιμετώπιση εφαρμόζεται και στο επίπεδο του ισόγειου. Ο ανοικτός χαρακτήρας του χώρου εκδηλώνεται μέσω της σύνδεσης του διπλού ύψους καθιστικού με τον ιδιωτικό κήπο. Στο εσωτερικό του κτιρίου, οι κάθετες περσίδες χρησιμοποιούνται τόσο ως λειτουργικό στοιχείο για την προστασία από το φυσικό φως, όσο και ως σχεδιαστική αναφορά στον κάθετο άξονα. Η ιδιαίτερη αισθητική των κατοικιών ενισχύεται από τα ειδικού σχεδιασμού έπιπλα και διαχωριστικά των χώρων, στα οποία γίνεται συνδυασμός χρήσης ξύλου και μάρμαρου.

A similar treatment is applied on the ground-level floor. The open nature of the space is manifested through the connection of the double-height living room to the private garden. Inside the building, vertical blinds are used both as a functional element for protection from natural light, as well as a design reference on the vertical axis. The houses' unique aesthetics are enhanced by the specially designed furniture and room dividers, using a combination of wood and marble.

Images courtesy of 314 Architecture Studio

[2] H_15/CUEVAS DE LA ETERNIDAD, 314 ARCHITECTURE STUDIO

Το έργο H_15 ή Domes of Eternity του 314 Architecture Studio, βρίσκεται στη Βούλα, επί των οδών Ποσειδάωνος και Ναυσικάς, σε ένα οικόπεδο 3.150,84 τετραγωνικών μέτρων, σε απόσταση 160 μέτρων από τη θάλασσα. Στο H_15 καταφέρνουν να συνυπάρχουν τρεις πολυκατοικίες σε ένα ενιαίο σύνολο μέσω των γλυπτικών πλακών.

The project H_15, or Domes of Eternity by 314 Architecture Studio, is located in Voula, on Poseidonos and Nausikas streets, on a plot of 3.150.84 square meters, at a distance of 160 meters from the sea. In H_15, they manage to make three apartment buildings co-exist as a whole through the sculptural plates.

Οι τρεις πυρήνες που υψώνονται στα 18 μέτρα, φιλοξενούν είκοσι κατοικίες. Οι τρεις όγκοι των πολυκατοικιών, παρότι ανεξάρτητοι ως προς τη προσβασιμότητα και τη προσέγγισή τους από τον επισκέπτη, συνδέονται και εννοποιούνται με λεπτές μονολιθικές πλάκες. Οι πλάκες φέρουν τρύπες και ελαττώσεις μεταξύ των όγκων, δημιουργώντας αίθρια και εσωτερικούς κήπους. Η τριμερής σύνθεση μετατρέπεται σε ένα ενιαίο γλυπτό, με τη δημιουργία τοξωτών σχηματισμών. Τα τόξα και οι καμάρες αναστρέπονται και μεταλλάσσονται ως προς την αρχετυπική μορφή τους, χαρίζοντας στη σύνθεση γλυπτικότητα και κίνηση.

The three cores that rise to 18 meters accommodate twenty residences. The volume of the three apartment buildings, although independent in terms of their accessibility and approachability by visitors, are connected and unified with thin monolithic plates. The plates have holes and defects between the blocks, creating patios and interior gardens. A three-part composition turns into a single sculpture through the creation of arched formations. The arches are subverted and mutated in terms of their archetypal form, giving composition, fluidity, and movement.

Οι εξωτερικοί τοίχοι και τα δομικά στοιχεία είναι επενδυμένα με καθρέπτες, ώστε να εξαφανίζονται και στη θέση τους να εμφανίζονται οπτικοί πολλαπλασιασμοί της σύνθεσης και της πόλης. Με την εξαφάνιση των δομικών στοιχείων η κατασκευή φαίνεται να αιωρείται, με τις λευκές πλάκες να δημιουργούν πολλαπλές αντανακλάσεις των στοιχείων της σύνθεσης. Το στοιχείο του νερού έχει χρησιμοποιηθεί τόσο στις ισόγειες κατοικίες των τριών πολυκατοικιών, σε ένα διάλογο με τους κήπους του αναπτύσσονται, όσο και στις κατοικίες των ανώτερων επιπέδων.

Exterior walls and structural elements are sheathed in mirrors so that they disappear and, in their place, appearing visual multiplications of the composition and of the city. With the disappearance of the structural elements, the construction appears to hover with the white plates creating multiple reflections of composition elements. The element of water has been used both in the ground floor residences of the three apartment buildings, in a dialogue with the growing gardens, as well as in the residences of the superior levels.

191

Images courtesy of Omniview

[03.16]

[03.16]

[3] THE WAVE, POTIROPOULOS+PARTNERS

Το κτίριο εφάπτεται στο ανατολικό όριο του Γκολφ της Γλυφάδας. Κατά την σύνθεση προσεγγίστηκε η οργάνωση δύο συνδεδεμένων όγκων, σε ενιαία δομή, παράλληλων προς την μεγάλη πλευρά του οικοπέδου, που συνδialέγονται με τα φαινόμενα του τόπου. Το τοπικό ανάγλυφο της ευρύτερης περιοχής θυμίζει «πίνακα κυμάτων» που μεταμορφώνονται συνεχώς, άλλοτε σχηματίζοντας γίνιες πτυχωτές μορφές και άλλοτε συνωμιλώντας με την συνεχή κίνηση της θάλασσας. Ο σχεδιασμός αποδίδει την τρισδιάστατη επεξεργασία των φυσικών αυτών κυματισμών παρουσιάζοντας μια δυναμική φόρμα που μοιάζει να πάλλεται. Κεντρικό θέμα της σύνθεσης αποτέλεσε ο χειρισμός των ορίων που ιεραρχούν κινήσεις, στάσεις και ποιητικές διαφοροποιήσεις. Η κοντινή και η μακρινή θέα, η μικρή και η μεγάλη κλίμακα, και η μετάβαση από το φυσικό στοιχείο στο χτισμένο, εγκαθίστανται ένα σύνολο διαδραστικών σχέσεων αποτελώντας τον βασικό παράγοντα διαμόρφωσης του αρχιτεκτονικού συντακτικού. Έτσι, ακολουθώντας το τοπικό πανόραμα, η εσωτερική δομή παραθέτει διαφορετικές, αλληλοσυνεχισζόμενες όμως μεταξύ τους, προτεραιότητες θέσεων και χωρικών ρόλων. Η οργανωτική προσέγγιση διαπραγματεύεται τον διάλογο ανάμεσα στο κτίριο και το περιβάλλον του, ταξινομώντας το εσωτερικό του σε περιοχές πιο δημόσιες ή άλλες περισσότερο ιδιωτικές, σε εξωστρεφείς ή εσωστρεφείς, σε «καθημερινές» ή «έκτακτες», που αναλογούν στις διαρθρώσεις της θέας και του χώρου. Το κτίριο αναδεικνύεται με τον τρόπο αυτό σε διαμεσολαβητή ανάμεσα στον χρήστη και την πόλη, σε ένα πεδίο πάνω στον οποίο συναντώνται διαφορετικοί δρόμοι διερευνήσεων. Ο μικρόκοσμος που γεννιέται προσφέρει ένα σύνθετο βίωμα, διεγείροντας αισθήσεις και συναίσθηματα που αντιστοιχούν στην ατμόσφαιρα της στιγμής. Στο «ταξίδι» αυτό εμπειρίες και χώροι διασταυρώνονται μεταξύ τους, άλλοτε ως παράλληλα γεγονότα και άλλοτε ως αντιθετικά. Χρησιμοποιώντας γενικά μια λιτή κατασκευαστική έκφραση, επιλέχθηκε ένα γήινο υλικό, το μάρμαρο, για να επενδύσει μονολιθικά το κέλυφος, καθώς ο αρχιτεκτονικός χειρισμός διερευνά την υφή του, το χρώμα, την αντίδρασή του στο φως.

The building adjoins the eastern boundary of the Golf Course Glyfada. During composition, the organization of two connected volumes in a single structure was approached, parallel to the large side of the plot, interacting with local phenomena. The topography of the wider area resembles a "wave painting" that transforms continuously, sometimes forming earthly folded forms and sometimes conversing with the constant motion of the sea. The design outlines the three-dimensional processing of those natural waves presenting a dynamic form that seems to pulsate. The central theme of the composition was the manipulation of boundaries that prioritize movements, attitudes, and qualitative differences. The near and far view, the small and large scale, and the transition from the natural element to the built element set interactive relationships as the basic shaping factor of the architectural editorial. So, following the landscape panorama, the internal structure lists different but interrelated priorities of views and spatial roles. The organizational approach negotiates the dialogue between the building and its environment, classifying its interior into areas more public or more private, extroverted or introverted, in "everyday" or "extraordinary," corresponding to the gradations of view and space. This way, the building emerges as a mediator between the user and the city, as a field on which different avenues of investigation meet. The microcosmos born offers a complex experience, stimulating sensations and emotions corresponding to the moment's atmosphere. In this "journey," experiences and places intersect, sometimes as parallel events and sometimes as opposites. Generally using a lean constructional expression, an earth material was chosen, marble, to monolithically clad the shell, as architectural manipulation explores its texture, color, its reaction to light.

Στην εποχή που ζούμε ανακύπτει στην αρχιτεκτονική ένα ζήτημα «ευελιξίας», με την έννοια της μετάβασης από μια σημερινή κατάσταση, όπου το κτίριο το αντιλαμβάνονομασε με «συμβατικά» δεδομένα, σε μια μελλοντική, όπου θα λειτουργεί βάσει άγνωστων σε μας παραμέτρων λόγω της ραγδαίας εξέλιξης της επιστήμης και της τεχνολογίας. Όλα αυτά προσφέρουν ένα γόνιμο πεδίο για να σκεφτούμε ότι βαδίζουμε προς μια αρχιτεκτονική με απροσδιόριστο προφίλ, με την οποία δεν έχουμε έρθει ακόμη αντιμέτωποι. Πρόκειται για μια αρχιτεκτονική που υπερβαίνει την καθιερωμένη προσέγγιση του σαφώς προσδιορισμένου κτιριολογικού αντικειμένου, διαπραγματευόμενη με την θεμελιώδη έννοια της «εξέλιξης». Το «The Wave» προσφέρει ακριβώς την ευκαιρία να διερευνηθούν πιθανές σχέσεις και αναλογίες που εισάγονται στο σχεδιασμό από άλλα, πιο δυναμικά συστήματα οργάνωσης.

In the age we live in, an issue of "flexibility" arises in architecture, in the sense of transitioning from a current situation, where the building is perceived by "conventional" data, to a future one, functioning under unknown to us basis due to the rapid development of science and technology. All these offer a fertile field for contemplating the way we are moving towards an architecture with an unspecified profile that we haven't yet faced. It is an architecture that goes beyond the established approach of a clearly defined building object, negotiating the fundamental concept of "evolution." "The Wave" offers precisely the opportunity to explore possible relationships and proportions introduced into the design by other, more dynamic organization systems.

[4] URBAN STRIPES, KLAB ARCHITECTS

Η πολυκατοικία Urban Stripes βρίσκεται στο Κουκάκι, σε μια περιοχή της Αθήνας με σημείο αναφοράς στην μοντέρνα αρχιτεκτονική το Φιξ του Ζενέτου και το μουσείο της Ακρόπολης του Τschumi, αλλά και με τυπικές αθηναϊκές πολυκατοικίες. Επαναχρησιμοποιώντας στοιχεία και από τα δύο κτίρια, αλλά και στοιχεία της αθηναϊκής πολυκατοικίας, εισάγουμε μια νέα μορφή όψης πολυκατοικίας. Τα διαμερίσματα -τα περισσότερα διάροφα- επανοπροσδιορίζονται από το πρωτότυπο φιλτράρισμα του φωτός, αλλά και της σχέσης με τη θέα και τα γειτονικά κτίρια. Ενώ ακολουθείται η τυπολογία της γραμμικότητας ο συσχετισμός ανοίγματος-μπαλκονιού σχηματοποιείται αντιθετικά.

Η τυπική αθηναϊκή πολυκατοικία μέχρι τη ρετιρέ χρησιμοποιεί την ίδια όψη σε κάθε όροφο με γραμμικούς στενούς εξώστες να διατρέχουν όλη την όψη, ενώ ορθογώνια κατακόρυφα ανοίγματα επαναλαμβάνονται με ίδιο τρόπο ανεξάρτητα σε ποιο όροφο βρίσκονται και τι θέα έχουν.

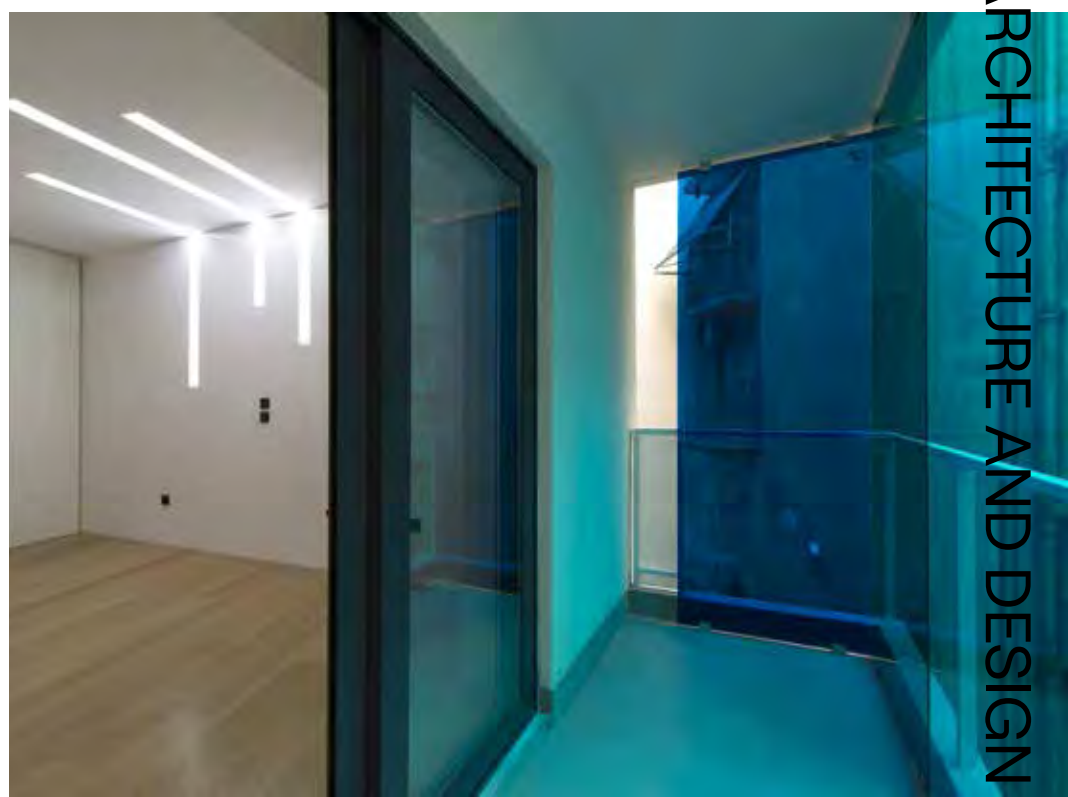
The Urban Stripes apartment building is located in Koukaki, an area of Athens with points of reference to modern architecture such as the Fix by Zenetos, Tschumi's Acropolis museum, and typical Athenian apartment buildings. Reusing elements from both buildings, as well as elements of the Athenian apartment building, we introduce a new facade form to an apartment building. The apartments are mostly two-story, redefined by the original filtering of light but also by the relationship with the view and the neighboring buildings. While the typology of linearity is followed, the opening-balcony correlation is formed in contrast.

The typical Athenian apartment building uses the same aspect on each floor all the way up to the penthouses, linear narrow balconies run across the entire face while rectangular vertical openings are repeated in the same way regardless of the floor they are located and if they have a view.

Χρησιμοποιώντας τη γραμμικότητα που χαρακτηρίζει το κτίριο του Ζενέτου στα ανοίγματά του, αλλά και τους εξώστες των γειτονικών κτιρίων, η όψη μας απαρτίζεται από έντονα γραμμικά ανοίγματα σε διαφορετικό ύψη που φανερώνουν ή κρύβουν κομμάτια του αστικού τοπίου. Αντιθετικά στη γραμμικότητα εντάσσονται σαν όγκοι πρόβολοι οι εξώστες. Η σημερινή αστικότητα έχει διαφορετικές ανάγκες από αυτή της δεκαετίας του 1960 και 1970 και η έννοια της όψης ορίζεται στην έννοια του φιλτραρίσματος και την επιδίωξη ιδιωτικότητας παράλληλα με την επιλογή θέσης στο αστικό τοπίο. Οι εξώστες ορίζονται ως πυρήνες εκτόνωσης, αλλά λόγω της θέσης στους χαμηλούς ορόφους περιορίζεται η έκτασή τους καθώς η οδός Βεΐκου είναι μια αρκετά οχλούσα λόγω κυκλοφορίας οδός. Μέσα σε μια γκριζα πόλη, το έντονα λευκό της όψης ξεχωρίζει. Η διάτρηση των μπαλκονιών ακολουθεί το μοτίβο της πύκνωσης και αραιώσης που παρουσιάζουν και τα ανοίγματα.

Ο πρώτος όροφος διαφοροποιείται από τους υπόλοιπους ως προς τη χρήση, αλλά και ως προς την όψη, όπως και στο κτίριο του Μουσείου της Ακρόπολης. Η πίσω όψη -σημαντική επίσης- έρχεται αντιμέτωπη με τη γκριζα, παρατηρήσιμη αθέατη όψη της πρωτεύουσας. Και εδώ χρησιμοποιείται η έννοια του φιλτραρίσματος που επιτυγχάνεται από τη θέαση μέσα από έγχρωμους υαλοπίνακες διαφορετικών χρωμάτων. Ακολουθώντας φόρμες του παρελθόντος που χρησιμοποιούνται διαφορετικά, αναδεικνύεται η χαμένη αισθητική των παλιών αθηναϊκών πολυκατοικιών. Το κυλινδρικό κλιμακοστάσιο, τα ακανόνιστα παράθυρα επαναχρησιμοποιούνται σαν μια σύγχρονη απεικόνιση της σχεδόν τυχασίας όψης των ακάλυπτων της Αθήνας. Κάθε όροφος είναι διαφορετικός και κάθε διαμέρισμα απαντά σε άλλες ερωτήσεις και σενάρια ζωής. Καθώς με την κλιμάκωση του ύψους η θέα της Ακρόπολης επιτυγχάνεται και από μερική γίνεται ολόκληρη, οι ερμηνείες οργάνωσης και οι απαιτήσεις συναντούν το παλιό τύπο του ρετιρέ και την οπισθοχώρηση του όγκου από τον 5ο όροφο και πάνω. Τα ρετιρέ με ενιαία μπαλκόνια έχουν ξεχωριστή αντιμετώπιση και ενιαία υαλοστάσια δημιουργούν την κύρια όψη με θέα τον Παρθενώνα.

Using the linearity in its openings that characterizes the building of Zenetos, but also the balconies of neighboring buildings, our view is made of strongly linear openings at different heights that reveal or hide pieces of the urban landscape. Today's urbanism has different needs from the one in the 1960s and 1970s, and the concept of facet is defined in the concept of filtering and pursuing privacy alongside the option of viewing the cityscape. The balconies are defined as expansion cores, but due to their location on low floors, their area is limited as Veikou street is a rather annoying street due to traffic. Inside a gray city, the intense white of the face stands out. The perforation of the balconies follows the pattern of thickening and diluting, also presented by the openings. The first floor is differentiated from the rest of the floors in terms of use but also in terms of appearance, as in the building of the Acropolis Museum. The rear view is also important as it confronts the grey, forsaken, the invisible face of the capital city. The concept of filtering is achieved by seeing through colored glass panes of different colors. Following past forms used differently brings out the lost aesthetics of the old Athenian apartment buildings. The cylindrical staircase and the irregular windows are reused as a modern display of an almost random look upon Athens' patios. Each floor is different, and each apartment responds to different questions and life scenarios. With height scaling, the view of the Acropolis evolves from partial to total, and organization interpretations and requirements meet the old-type penthouse with volume retreat from the 5th floor and up. Penthouses with single balconies have a separate treatment and uniform glazing, creating the main view overlooking the Parthenon.

Photographs: ©Panos Kokkotas

Images courtesy of Potiropoulos+Partners

[5] THE BUTTERFLY, ARCHITECTSCRIPTA

Με γνώμονα το άρατο και με αναζήτηση την αίσθηση της αιώρησης στο Χώρο, οι architectScripta σχεδίασαν τα νέα πολυτελή διαμερίσματα της υπό κατασκευή πολυκατοικίας BUTterFLY, σε αποκλειστική συνεργασία με τη Nexus Properties – Real Estate Development. Με τη χαρακτηριστική τους σχεδιαστική ταυτότητα οι architectScripta σε αυτό το έργο κινούνται την αίσθηση της αιώρησης μέσω μορφολογικών αντικειμένων. Στις άκρες των αιωρούμενων προεντεταμένων πλακών γύρω από ένα ρευστό περίγραμμα τοποθετούνται ως επιδερμίδα κτιρίου μαύρα μπαλόνια που αγκαλιάζουν και κινούνται τις άκρες της πολυκατοικίας. Οι αρχιτέκτονες ακολουθούν προηγμένες τεχνικές σχεδιασμού και εξελληνισμένες τεχνολογίες κατασκευής για να πετύχουν την αίσθηση ενός υψολιστερού μπαλονιού που αγκαλιάζει την αβρή πλάκα μετόν με αίσθηση ανάτασης και συνέχειας. Εσοχές της πλάκας σε κάθε επίπεδο της πολυκατοικίας οργανώνουν το βλέμμα από το κτίριο προς τα έξω μέσω πολλαπλών οπτικών φυγών. Το γενικό περίγραμμα της πολυκατοικίας είναι ρευστό και σχηματίζει χαρακτηριστικές εσοχές που επηρεάζει διαγραμματικά την τυπική πολυκατοικία. Σκοπός της σχεδιαστικής έρευνας είναι μέσω της επεξεργασίας της μορφής να διαμορφωθούν νέες τυπολογίες διαμερισμάτων πέραν των κλασέ τυπολογιών που απαγορεύει η μέχρι τώρα τυπική πολυκατοικία ενιαίων όγκων. Εξού χαρακτηριστικός είναι ο λαιμός-διάδρομος που ενώνει σαν διδρομή-πορεία κάθαρσης τα ιδιωτικά μέρη του ρεπνθους από το δημόσιο κομμάτι του σπιτιού, αποδίδοντας μια ξεχωριστή καθημερινή βιωματική εμπειρία στον χρήστη. Με αυτό τον στόχο της αναζήτησης νέων τυπολογιών φωτίζονται νέες αξίες που έχουν αναδειχθεί όπως η θέα και η ιδιωτικότητα. Υπάρχει σττροφή προς το αναβαθμισμένο βιοτικό επίπεδο, τις σύγχρονες ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες κάθε χρήστη. Πρόκειται για ένα κτίριο με ανθρωποκεντρικό σύγχρονο χαρακτήρα που οργανώνεται με βάση τις σύγχρονες ανάγκες της αστικής κατοίκησης.

Driven by the invisible and in search of a sense of floating in space, architectScripta designed the new luxury apartments of the BUTterFLY apartment building currently under construction in exclusive collaboration with Nexus Properties– Real Estate Development. With their characteristic design identity, architectScripta in this project emphasize their sense of levitation through morphological objects. At the edges of suspended prestressed plates in a fluid outline, black balloons placed as skin hug and accentuate the edges of the apartment building. Architects follow advanced design techniques and sophisticated manufacturing technologies to achieve the feeling of a shiny balloon that embraces the rough concrete slab with an uplifting sense of continuity. Slab recesses on each level of the apartment building organize the gaze from the building outwards through multiple optical escapes. The apartment building's general outline is fluid and forms characteristic recesses that diagrammatically affect the typical apartment building. The purpose of design research is to form new typologies of apartments beyond the clichéd typologies dictated by the hitherto typical 'apartment house' of single volumes through the forming process. The typical neck corridor that joins private parts of the penthouse to a more public part of the house, as a path course of purification, attributes a distinct everyday experience to the user. Having set the goal of searching for new typologies, new values have emerged, such as view and privacy. There is a shift towards the upgraded lifestyle level, the modern needs, and the particularities of each user. It is a human-centered modern building organized and based on modern urban residence needs.

[6] GLYFADA PANIONIAS, A2 ARCHITECTS

Στην πολυκατοικία της Γλυφάδας η εναλλαγή της τυπολογίας των κατόψεων ανά όροφο με στόχο τη μέγιστη δυνατή ιδιωτικότητα, όπου το κάθε διαμέρισμα μαζί με τους εξώστες αναπτύσσεται προς διαφορετική διεύθυνση, αποτυπώνεται και στην πρόσοψή της. Έτσι το κτίριο «παίζει» με τα μεγάλα ανοίγματα και τους εξώστες, τα κάθετα και οριζόντια στοιχεία, ανατρέποντας την τυπική γεωμετρική σύνθεση της πολυκατοικίας. Οι λεπτομέρειες προεξοχών και εσοχών μέσα από απλές φόρμες ενισχύουν την όλη γεωμετρική σύνθεση. Τέλος, τα υλικά είναι διαλεγμένα με τέτοιο τρόπο που οι διαφορετικές υφές (τσιμεντοκονία, γυαλί, αλουμίνιο, χτενιστό μάρμαρο, σοβάς) να προσδίδουν εκλεπτυσμένη πολυπλοκότητα παίζοντας σε μια κοινή χρωματική παλέτα.

In the apartment building of Glyfada, the alternation of the typology of floor plans per floor, aiming to guarantee maximum possible privacy, where each apartment, along with the balconies, is developed towards a different direction, is also reflected on the facade. So the building plays with the large openings as well as the balconies, the vertical and horizontal elements, overturning the typical geometric composition of the apartment building. The details of protrusions and recesses through simple forms enhance the whole geometric composition. Finally, materials are selected in such a way that the different textures (cement mortar, glass, aluminum, combed marble, plaster) have the impart of sophistication playing on a common chromatic palette.

[7] OXYGEN, PIERIS ARCHITECTS

Το αρχιτεκτονικό γραφείο Pieris Architects σχεδίασε για την εταιρεία κατασκευής και ανάπτυξης ακινήτων Sustain το πρώτο κτίριο κατοικιών στην Ελλάδα με διεθνή πιστοποίηση αειφορίας. Με θέα το ΟΑΚΑ, το "Oxygen" όπως αποκαλείται, αποτελείται από 32 κατοικίες των ενός, δύο, και τριών υπνοδωματίων που αναπτύσσονται σε ένα ή δύο επίπεδα. Το όξινο αποτελεί το πιο βασικό στοιχείο της φύσης και καθορίζει την ποιότητα ζωής μας. Με την ίδια λογική, στόχος της μελέτης πέρα από το άρτιο αισθητικό αποτέλεσμα, ήταν η εφαρμογή ενός αρχιτεκτονικού σχεδιασμού που θα έδινε ολιστικές λύσεις σε τομείς όπως η υγεία και ευεξία, η βιοκλιματική καινοτομία, τα οικολογικά υλικά, οι μέθοδοι κατασκευής, η διαχείριση νερού και αποβλήτων.

The architectural office Pieris Architects designed for the property construction and development company Sustain, the first residential building in Greece with international sustainability certification. Overlooking the OAKA, "Oxygen," as it is called, consists of 32 residences of one, two, and three bedrooms that develop in one or two levels. Oxygen is the most basic element of nature and determines our quality of life. By the same logic, the study's goal was not only beyond par aesthetic effect but the application of an architectural design that would provide holistic solutions in areas such as health and well-being, bioclimatic innovation, ecological materials, construction methods, and water and waste management.

Το έργο έχει λάβει ήδη πιστοποίηση BREEAM στο στάδιο του σχεδιασμού, ενώ με την ολοκλήρωση του έργου θα πιστοποιηθεί σε "Post Construction Stage". Ο έλεγχος από τον ανεξάρτητο Βρετανικό φορέα BRE, ο οποίος έχει στον ενεργητικό του πιστοποιημένα έργα σε 89 χώρες, εξασφαλίζει μετρήσιμα αποτελέσματα όχι μόνο κατά τη διάρκεια της μελέτης και της κατασκευής αλλά και κατά τη διάρκεια λειτουργίας του κτιρίου. Απαραίτητη προϋπόθεση και καινοτόμα προσέγγιση για τα ελληνικά δεδομένα αποτέλεσε η πολύ στενή συνεργασία μεταξύ του αρχιτεκτονικού γραφείου, των μηχανικών, της εταιρείας ανάπτυξης αλλά και ενός μεγαλύτερου συνόλου ανθρώπων που συμπεριλαμβάνει περιβαλλοντολογικούς συμβούλους, την τοπική κοινωνία, τον Δήμο και τους ίδιους τους ενοίκους. Οι Pieris Architects σχεδίασαν το κτίριο αντλώντας έμπνευση από τα βασικά στοιχεία της φύσης, όπως είναι το νερό, η γη και ο ουρανός. Ο κυματισμός στις όψεις των εξώστων δημιουργεί χώρους πρασίνου στους εξώστες και ταυτόχρονα διαχωρίζει τις κατοικίες. Οι κολώνες σε σχήμα «Υ» παραπέμπουν σε κορμό δένδρου και επισημαίνουν τον αειφόρο χαρακτήρα του κτιρίου. Τα μεγάλα ανοίγματα στις τζαμαρίες, οι ιδιόχρηστοι κήποι στο ισόγειο και οι γενναιοδώροι εξώστες με τις ζαρντινιέρες στους ορόφους, προσδίδουν ποιότητα ζωής και επισημαίνουν τον αειφόρο σχεδιασμό ο οποίος γίνεται αντιληπτός στους κατοίκους, όχι μόνο μέσα από τις χαμηλές ενεργειακές καταναλώσεις αλλά κυρίως βιωσιμικά. Τα μικρά μπιστόνια στους εξώστες δίνουν τη δυνατότητα στους ενοίκους να καλλιεργούν τα δικά τους μπαχαρικά για την κουζίνα τους.

The project has already received BREEAM certification at stage design, while upon completion of the project will be certified in "Post Construction Stage." Control by the independent British body BRE, which has to its credit-certified projects in 89 countries, ensures measurable results not only during study and construction but also during the operation of the building. Necessary conditions and innovative approaches for Greek standards resulted in close cooperation between the architectural office, the engineers, and the development company but also a larger set of people, including environmental consultants, the local society, the Municipality, and the tenants. Pieris Architects designed the building by drawing inspiration from basic elements of nature, such as water, earth, and sky. The ripple on exterior facets creates green areas on the balconies while separating them. Large window openings, private gardens on the ground floor, and large balconies with planters on each floor give quality of life and underline the sustainable design perceived by residents, not only through low energy consumption but mainly through their own experience.

Η παροχή ηλεκτρικής φόρτισης σε κάθε χώρο στάθμευσης αυτοκινήτου, η δυνατότητα ανακύκλωσης και κομποστοποίησης καθώς και η εύκολη παρακολούθηση των καταναλώσεων της κατοικίας μέσα από ειδικό σύστημα και εφαρμογές, είναι κάποιες από τις στρατηγικές αειφορίας που ενθαρρύνουν τον ένοικο να υιοθετήσει ένα σύγχρονο οικολογικό τρόπο ζωής. Όλα τα διαμερίσματα είναι εξοπλισμένα με smart home.

Small vegetable gardens on the balconies give residents the possibility to grow their own spices for their kitchens. The provision of electrical charging in each car parking space, the possibility of recycling and composting as well as the easy monitoring of the house's consumption through a special system and applications are some of the sustainability strategies that encourage the tenant to adopt a modern ecological lifestyle. All apartments are equipped with a smart home system.

Images courtesy of Micromega + Free Architects

[8] DIAMANTOPOULOU, MICROMEGA, IN COLLABORATION WITH FREE ARCHITECTS

Κάθε έργο πολυκατοικίας αποτελεί πρόκληση ως προς την επεξεργασία των όρων γειτνίασης σε κλίμακα κατοίκησης, αλλά και της εικόνας της πόλης σε ευρύτερη κλίμακα. Οι πλάκες σκυροδέματος διαγράφουν τα επίπεδα με τις ελάχιστες διατομές, ενώ κινητά πάνελ πάνω σε αυτές προσφέρουν σκίαση, ιδιωτικότητα και ρυθμό στο σύνολο. Πιστεύουμε ότι στις μονάδες μέτρησης του real estate θα πρέπει να συμπολογίζεται και ο όγκος, όχι μόνο η επιφάνεια: με καθαρό ελεύθερο ύψος 3 μέτρα, ο εξωτερικός χώρος γίνεται φυσική προέκταση του εσωτερικού και πολλαπλασιάζεται η χωρική εμπειρία κάθε διαμερίσματος.

Every apartment building project is a challenge as far as terms of adjacency on a co-habitation scale are concerned, as well as the image of the city on a wider scale. The concrete plates delete minimal cross-section planes while movable panels above them offer shading, privacy, and pace throughout. We believe that in real estate measurement units, the volume should be included, not just the surface: with clear headroom of 3 meters, the outdoor space becomes a natural extension of the interior, and the spatial experience of each apartment is multiplied.

197

Images courtesy of Pieris Architects, 3D Visuals: Same Industries

[9] PRISMA SUITES, OMNIVIEW

Το έργο Prisma Suites είναι ένα πολυτελές συγκρότημα κατοικιών στο κέντρο της Βούλας, το οποίο πρωτοτυπεί με την εφαρμογή ρηξικέλευθων αρχιτεκτονικών λύσεων και τη χρήση πρωτοπόρων κατασκευαστικών εφαρμογών. Η τοποθέτηση του κτιρίου στην περίμετρο του οικοπέδου, εισάγει μια διαφορετική προσέγγιση στην κλασική κάτοψη. Η διάταξη του κτιρίου, ενισχύει τα αειφόρα χαρακτηριστικά των ορόφων, όπως τον άφθονο αερισμό και τον φυσικό φωτισμό των κατοικιών.

The "Prisma Suites" project is a luxury residences complex in the center of Voula, which by applying groundbreaking architectural solutions and using pioneering construction applications, creates originality. The building's placement on the perimeter of the plot introduces a different approach to the classic floor plan. The layout of the building reinforces the sustainable features of the floors, such as ample ventilation and natural lighting of the houses.

Επιπλέον οριοθετεί το χώρο, τοποθετώντας την πρόσοψη, η οποία αποτελεί το σήμα κατατεθέν του κτιρίου, στην πρόσθια άκρη του οικοπέδου. Τα καλοίσθητα οριζόντια στοιχεία συντάσσονται με την ιδιαίτερη γεωμετρία των πλακονιών και τα λεπτεπίλεπτα φινιρίσματά τους στις απολήξεις των πλακών. Προκειμένου να επιτευχθεί μια οπτική εξισορρόπηση των οριζόντιων στοιχείων των όψεων, η είσοδος του κτιρίου σηματοδοτείται με την χρήση έντονων κάθετων γεωμετρικών στοιχείων.

In addition, it frames the space by placing the facade, which is the trademark of the building, on the front edge of the plot. The elegant horizontal elements comply with the particular geometry of the balconies and delicate finishes on the ends of the plates. In order to achieve a visual balance of horizontal elements on the sides, the entrance of the building is signaled by the use of strong vertical geometric elements.

Στο ισόγειο, η διαχείριση της κάτοψης δημιουργεί έναν κοινόχρηστο εσωτερικό κήπο με ιδιωτική χρήση πισίνας για τους χρήστες των δύο πολυτελών κατοικιών. Η σύνδεση με τον κήπο ενδυναμώνεται από τις οπτικές φυγές των χώρων διπλού ύψους στο καθιστικό, προσφέροντας στοιχεία κατοίκησης που συναντώνται συνήθως μόνο σε μονοκατοικίες. Τα διαμερίσματα των υψηλότερων ορόφων συνδέονται με το ιδιωτικό roof garden που βρίσκεται στο δώμα του συγκροτήματος. Οι ανυψωμένοι κήποι, φιλοξενούν εγκαταστάσεις πισίνας και παρέχουν απρόσκοπτη θέα στην γύρω περιοχή.

On the ground floor, floor plan management creates a shared internal garden with private use of the pool for the users of the two luxury residences. Connection to the garden is strengthened by the visual escapes of double-height spaces in the living room, offering evidence of habitation usually found only in single houses. The top-floor apartments are connected to a private roof garden located on the roof of the complex. The raised gardens host swimming pool facilities and provide an unobstructed view of the surrounding area.

[10] NIREOS 9, TSOLKA ARCHITECTS

Μια όμορφα διαμορφωμένη πολυκατοικία στην ακτή της Βούλας, νότια της Αθήνας, το Κτίριο Νηρέως σχεδιάστηκε ως έκφραση της αρχιτεκτονικής ρευστότητας. Η ορθολογική ενορχήτρωση του κτιρίου ανταποκρίνεται άμεσα στη γεωμετρική πολυπλοκότητα του παραθαλάσσιου τοπίου κάτω από αυτό, που επαναπροσδιορίζεται ως το πλαίσιο για μια σειρά από υπερσύγχρονες κατοικίες. Η εξέλιξη των προφίλ της βεράντας με πρόβολο αναμειγνύεται το ευθύγραμμο και το καμπυλόγραμμο, τονίζοντας και ενισχύοντας τους όγκους της σκιάς και του φωτός μέσα στις φόρμες μεταξύ τους για να δημιουργήσουν τα πιο κομμά αρχιτεκτονικά προφίλ. Στο επίπεδο του εδάφους, η στιβαρότητα της σκοτεινής γεωμετρικής πέτρινης μάζας των περιμετρικών τοίχων τονίζει και ενισχύει την ελαφρότητα της αρχιτεκτονικής που υψώνεται από πάνω της. Οι λεπτές άκρες των βεραντών σε κάθε όροφο προθέτουν στην υπέροχη κομψότητα του κτιρίου, μια περαιτέρω επίδειξη της φινέτσας μας με τα υλικά και των κατασκευαστικών ικανοτήτων. Το κτίριο ανταποκρίνεται με προσοχή στην τοπογραφία και το τοπικό πλαίσιο, διανθίζοντας τις συμπαγείς εσωτερικές προσόψεις με ξύλινα πάνελ με περιόδους και υπερυψωμένα ιδιωτικά αίθρια που ενσωματώνουν το κτίριο πλήρως με τη σχεδιαστική γλώσσα της γύρω κατοικημένης περιοχής χαμηλής πυκνότητας. Το εσωτερικό πρόγραμμα του Κτιρίου Νηρέως ορίζεται από την ελαφρότητα της αρχιτεκτονικής του πλαισίωσης, με την ελάχιστη δυνατή «αναστάτωση» στη θέα προς τη θάλασσα και τον ορίζοντα. Η δομική πολυπλοκότητα δημιουργεί ευρύχωρους και φωτεινούς εσωτερικούς χώρους σε κάθε όροφο, με νοτιοδυτικό προσανατολισμό που εξασφαλίζει τη μέγιστη έκθεση στον ήλιο καθώς περνάει κατά μήκος της θάλασσας. Το παράθυρο από το δάπεδο μέχρι την οροφή με τριπλά τζάμια συνδέουν την εσωτερική εμπειρία με στοιχεία έξω από όλα τα διαμερίσματα, ενώ παράλληλα διασφαλίζουν τη μέγιστη περιβαλλοντική διαπίστευση, σε συνδυασμό με την ταξινόμηση βιωσιμότητας των προδιαγραφών υλικών εσωτερικού χώρου. Οι μεγάλοι κήποι με αίθριο μέσα σε κάθε διαμέρισμα προδούν την εκπληκτική συνολική βύθιση στη φυσική ομορφιά της τοποθεσίας και καθρεφτίζουν το δεντρόφυτο τοπίο που ξεδιπλώνεται μπροστά από το κτίριο. Το κτίριο αποτελείται από ένα ισόγειο διαμέρισμα 5 υπνοδωματίων (460 τ.μ.) που είναι διαρρυθμισμένο γύρω από έναν χώρο σοφίτας διπλού ύψους, δύο διαμερίσματα στον δεύτερο όροφο (180 τ.μ.) και μια κατοικία ρετιρέ που προσφέρει μια εντυπωσιακή πισίνα με γυάλινη πρόσοψη ενσωματωμένη στο εσωτερικό της.

Images courtesy of Tsolka Architects

A beautifully landscaped apartment building on the coast of Voula, south of Athens, the Nereus Building was designed as an expression of architectural fluidity. The building's rational orchestration directly responds to the geometric complexity of the coastal landscape below, redefining the context for a series of state-of-the-art residences. The evolution of terrace profiles with cantilever mixes linear and curvilinear, highlighting and enhancing the volume of shadow and light within the forms between them to create the most elegant of architectural profiles. At ground level, the solidity of the dark geometric stone mass of the perimeter walls emphasizes and enhances the lightness of the architecture that rises from it. The thin edges of the verandas on each floor add to the wonderful elegance of the building, a further demonstration of our finesse in materials and construction abilities. The building responds with attention to the topography and local context, interspersing compact external facades with wooden panels with louvers and raised private patios that integrate the building fully into the language design of the surrounding low-density residential area. The internal program of the Nereus Building is defined by the lightness of the framing architecture, with the minimum possible "disruption" of the sea view and the horizon. The structural complexity creates spacious and bright interior spaces on each floor, facing southwest, an orientation that ensures maximum exposure to the sun. The triple-glazed windows from the floor to ceiling connect the indoor experience with elements outside every apartment while at the same time ensuring the maximum environmental accreditation, combined with viability classification of interior material specifications. The large gardens with a patio inside each apartment promote the stunning total immersion in the natural beauty of the location and mirror the tree-lined landscape that unfolds before the building. The building consists of a 5-bedroom (460 sq.m.) ground-floor apartment, which is arranged around a double-height loft space, two apartments on the second floor (180 sq.m.), and a penthouse residence offering an impressive glass-fronted swimming pool built into its interior.

Images courtesy of Omniview

[03.16]

[+1] VITAL BLUE, EPICYCLOS & SGOUTAS ARCHITECTS

Το Vital Blue αποτελεί ένα αστικό κτίριο με 8 πολυτελείς κατοικίες πολυλπαλών επιπέδων, με τις 2 εξ αυτών να είναι ακόμη προς πώληση. Πρόκειται για ένα νέο concept υψηλού επιπέδου ζωής στην καρδιά της Αθηναϊκής Ριβιέρας. Ο αρχιτέκτονας του Vital Blue, Δημήτρης Σγούτας, συμπυκνώνει στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό τα συνειδητά και υποσυνείδητα ζητούμενα στην post-COVID εποχή: καθεμία από τις μεζονέτες είναι μοναδική σε σχήμα, μέγεθος και σχεδιασμό, ενσωματώνοντας την εξομολόγηση που συνιστά σήμερα την πολυτέλεια. Κοινά στοιχεία που διαπνέουν το έργο συνολικά είναι η καθαρότητα των γραμμών και των επιφανειών αλλά και των ευέλικτων εσωτερικών χώρων, η ιδιωτικότητα που προσφέρει σε κάθε μέλος της οικογένειας, η κοινωνικότητα και η συναναστροφή που προάγεται εντός και εκτός κάθε ιδιοκτησίας. Αυτό που επιπλέον ξεχωρίζει το συγκεκριμένο έργο είναι η υψηλή ποιότητα κατασκευής, σε συνδυασμό με ξεχωριστές παροχές και προνόμια που το συνοδεύουν από την κατασκευαστική εταιρεία Επίκυκλος. Επιπλέον σημεία που έχουν ενδιαφέρον είναι η στατική του μελέτη υψηλών προδιαγραφών που ολοκλήρωσε ο Αντώνης Κανελλόπουλος και η Cubus Engineering, η οποία δίνει τη δυνατότητα στις κατοικίες να έχουν μεγάλα ανοίγματα, ανεμπόδιση θέα, και βέβαια υψηλή ποιότητα και ανθεκτικότητα, με υψηλή αντισεισμική δράση. Σημειώνεται ότι ολόκληρο το κτίριο και οι κατοικίες του έχουν πιστοποιηθεί από την TÜV HELLAS, ενώ είναι το πρώτο κτίριο κατοικιών στην Ελλάδα στο οποίο έχει χρησιμοποιηθεί σκυρόδεμα C50/60, το οποίο προσφέρει σκελετό με μεγαλύτερη διάρκεια στο χρόνο και μεγαλύτερη ανθεκτικότητα. Η ενεργειακή κλάση A+ και τα υψηλού επιπέδου συστήματα ασφαλείας είναι ακόμα κάποια από τα πλεονεκτήματα του κτιρίου.

Vital Blue is an urban building with 8 luxury multi-level apartment residences, with 2 of them still being for sale. This is a new high-level concept of living in the heart of the Athenian Riviera. Vital Blue's architect, Dimitris Sgoutas, summarizes within architectural design the conscious and subconscious as expected in the post-COVID era: each of the maisonettes is unique in shape, size, and design, embodying the personalization that constitutes luxury today. Common elements that pervade the work as a whole are the purity of lines and surfaces, as well as flexible interior spaces, the privacy offered to each member of the family, and the sociability and association promoted inside and outside each property. Furthermore, what sets this project apart is high-quality construction, combined with special benefits and privileges which accompany it since the Epicyclos construction company. Additional points of interest are its high standards statics study, completed by Antonis Kanellopoulos and Cubus Engineering, providing the possibility for houses to have large openings, unobstructed views, and of course, high quality and durability with high anti-seismic action. It is noted that the entire building and its residences have been certified by TÜV HELLAS, while it is the first building of residences in Greece in which C50/60 concrete has been used, offering a frame with even greater durability over time. The energy class A+ and the high-level security systems are some more of the building's advantages.

Images courtesy of Epicyclos & Sgoutas Architects

- Καινοτομία
- Πιστοποιημένη ποιότητα
- Ποικιλία
- Περιβάλλον
- Αποθέματα
- Υγιεινή
- Εγγύηση

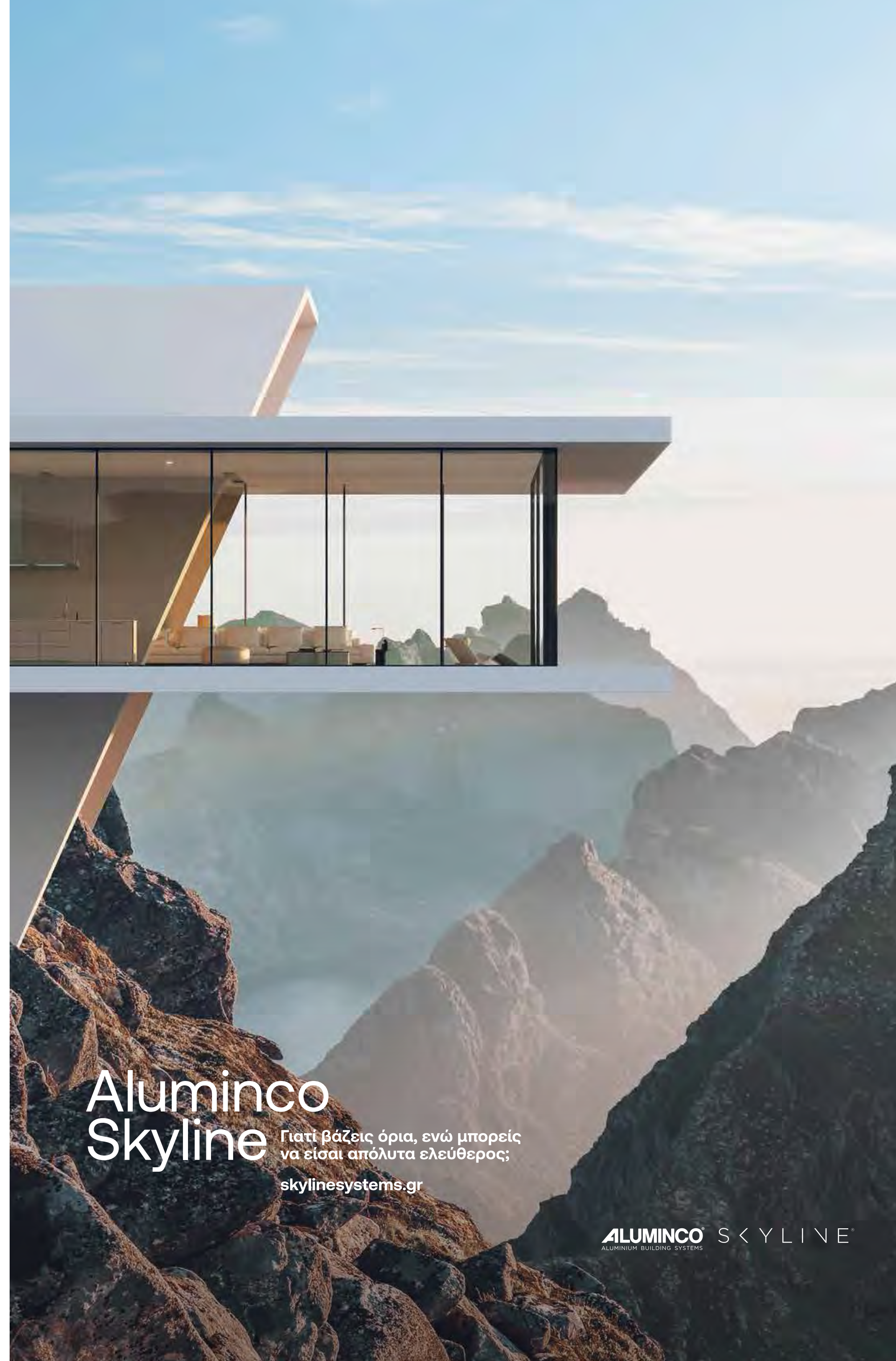
Design χωρίς όρια!

Η Hyundai L&C, η μεγαλύτερη εταιρία παραγωγής ακρυλικών και χαλαζιακών επιφανειών παγκοσμίως, δημιουργεί επιφάνειες premium ποιότητας. Τρισδιάστατοι όγκοι, κορυφαία αντοχή, με σεβασμό στο περιβάλλον και 10 χρόνια εγγύηση! Αφήστε τη φαντασία σας ελεύθερη!

Αποκλειστική αντιπροσωπεία: **ΜΑΡΜΟΥΡΗΣ Α.Ε.**
www.marmouris.gr

Hanex®
Solid Surfaces

HanStone®
Quartz Surfaces

Aluminco Skyline

Γιατί βάζεις όρια, ενώ μπορείς να είσαι απόλυτα ελεύθερος;

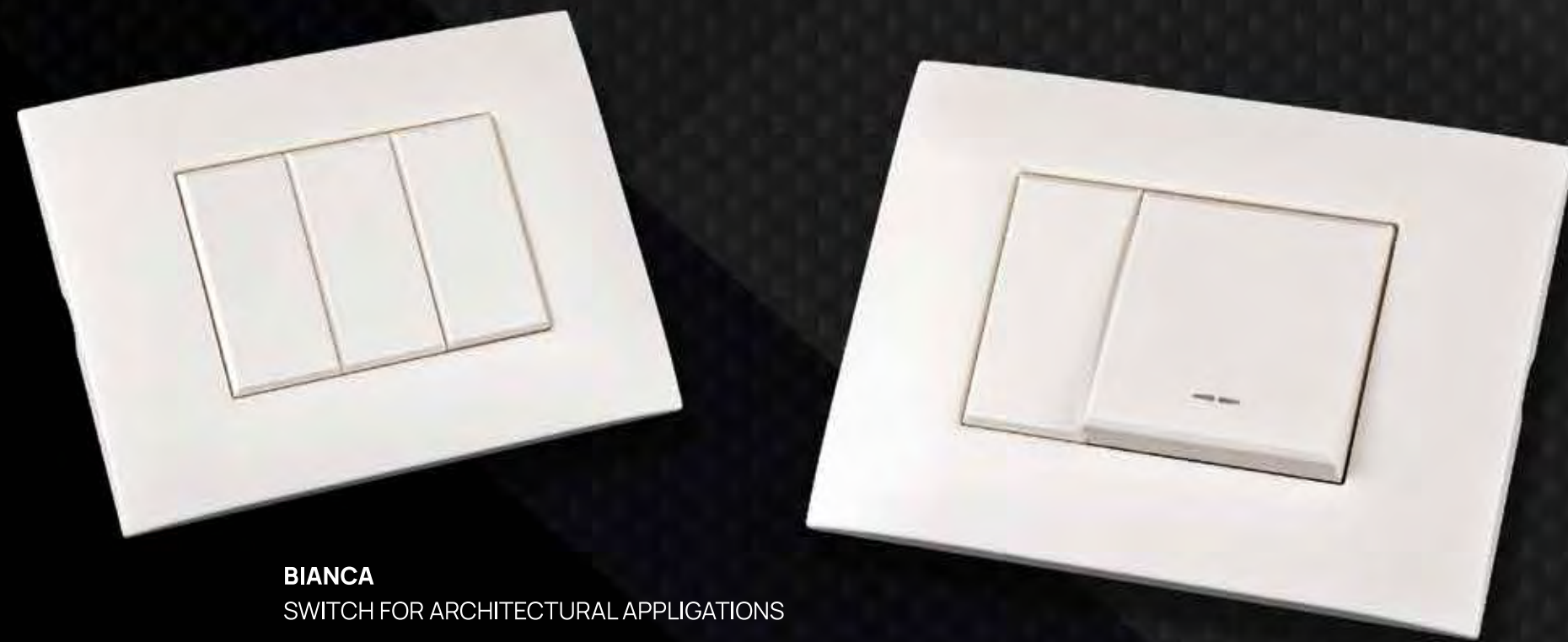
skylinesystems.gr

ALUMINCO SKYLINE
ALUMINIUM BUILDING SYSTEMS

TEKLA

BIANCA
SWITCH FOR ARCHITECTURAL APPLICATIONS

Η σειρά διακοπών με την αποκλειστική βελούδινη υφή που δίνει την αίσθηση της ασφάλειας στα δάχτυλά σας.

Εισάγεται και διανέμεται από την: ΙΟΑΝΝΙΣ ΛΙΒΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
AVE ATHENS SHOWROOM: 39-41 Kanari str., 153 43 Agia Paraskevi | T: +30 216 9005050

ΜΕΤΟΥΣΙΩΝΟΥΜΕ ΚΑΘΕ ΣΑΣ ΕΜΠΝΕΥΣΗ

... δώστε στον **χώρο** σας άλλη πνοή !

Davrados Group
floor, bath & kitchen

AVATON INVISIBLE FRAMES
SHOWROOM | 51, Vouliagmenis Avenue, Glyfada, 166 75
T. +30 2106646644 | www.avatonframes.com

EXPAND YOUR VIEW

AVATON
Invisible Frame Technologies

Metaxa Liknon

Papadopoulos Biscuits: Head Offices

D5 - New Raycap Warehouse, Office & Restaurant Building

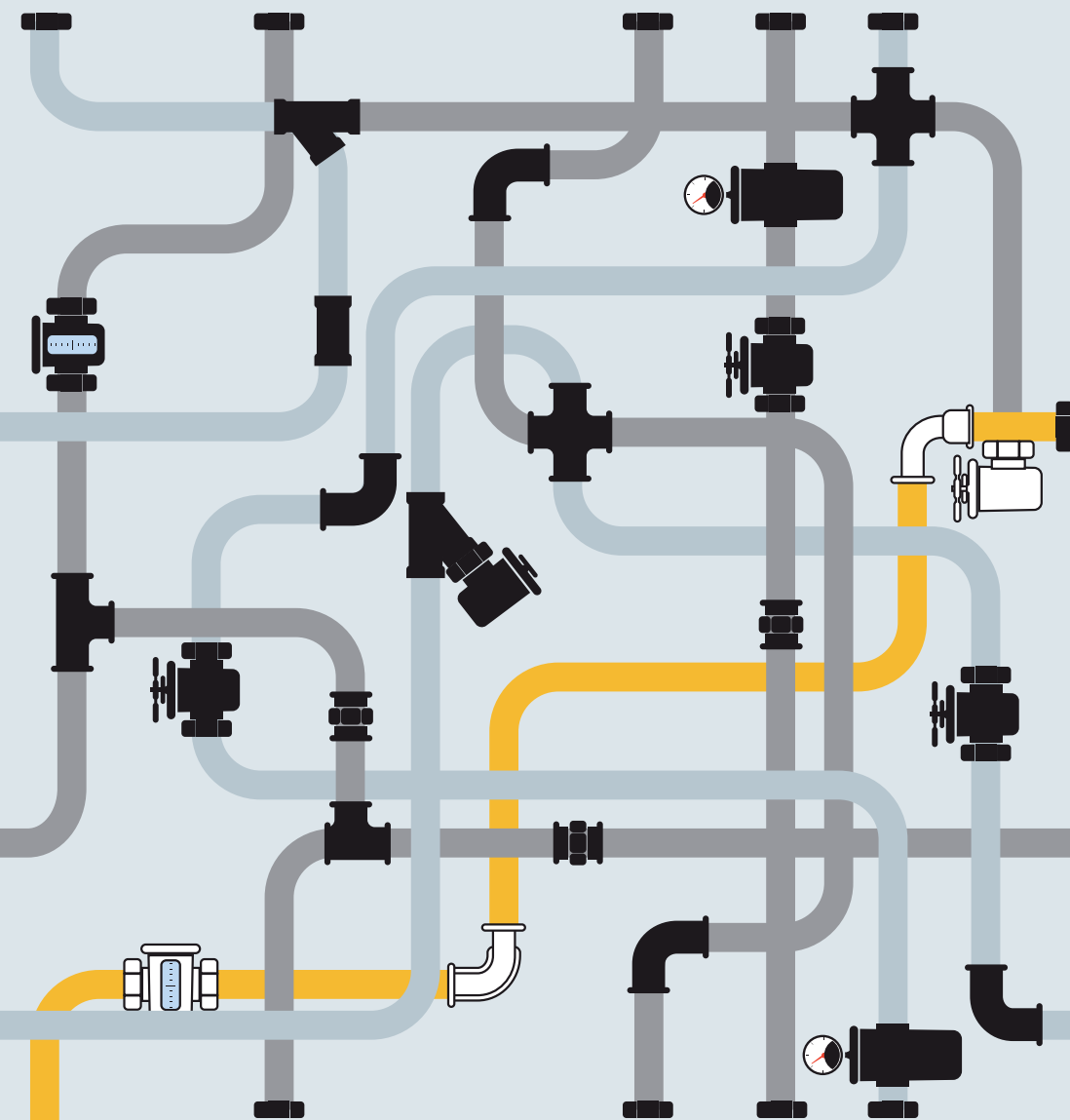
 BALLIAN
TECHNIKI S.A.

Engineering your vision

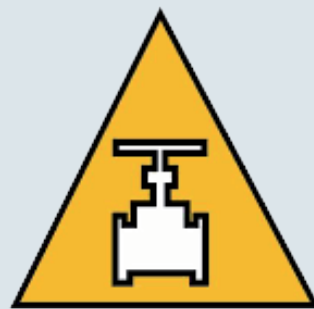
www.ballian.gr

ΕΔΩ ΚΑΙ
140 ΧΡΟΝΙΑ
ΚΑΝΟΥΜΕ ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ,
ΕΥΚΟΛΑ.

Από το 1882, στην «Χρυσαφίδης Α.Ε.» φροντίζουμε για την ομαλή ροή κάθε βιομηχανικής ή τεχνικής λειτουργίας. Με καινοτόμα προϊόντα & ουσιαστικές τεχνικές συμβουλές, βρίσκουμε τις πιο στοχευμένες λύσεις & τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους για μεγιστοποίηση της απόδοσης, εξοικονόμηση ενέργειας & διασφάλιση ποιότητας των έργων όλων των συνεργατών μας. 140 χρόνια τώρα, κάνουμε τα δύσκολα, εύκολα. Και συνεχίζουμε...

ΧΡΥΣΑΦΙΔΗΣ

140 YEARS
RELIABILITY

ΑΘΗΝΑ | ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ | ΣΟΦΙΑ | ΛΑΓΟΣ | ΣΚΟΠΙΑ | ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΑΘΗΝΑ (κεντρικά γραφεία), Αγρινίου 3, 177 78 Ταύρος, Τηλ. 210 4836315 - 20, sales@chryssafidis.gr, chryssafidis.com

EST. 1978

SOLOMON
LIGHTING

Project: Kalesma Mykonos / Lighting by Solomon Group

Εδώ και 25 χρόνια, η **Aluperfection Hellas A.E.** επαναπροσδιορίζει τις προσδοκίες στις εφαρμογές κουφωμάτων και τις διαμορφώσεις όψεων αλουμινίου.

Με εμπειρία σε κτίρια κάθε κλίμακας -από πολυτελείς κατοικίες έως υπερσύγχρονους χώρους εργασίας και δημόσια έργα- οραματιζόμαστε και υλοποιούμε με συνέπεια και επαγγελματισμό τους κατασκευαστικούς στόχους των πελατών μας. Αξιοποιώντας την εκτενή πείρα των τεχνικών μας καθώς και τις τεχνολογίες αιχμής των βιομηχανικών μας εγκαταστάσεων, καλωσορίζουμε κάθε κατασκευαστική πρόκληση ως ευκαιρία ανάπτυξης των δυνατοτήτων μας.

Aluperfection Hellas A.E.
Η τελειότητα είναι η ειδικότητά μας.

www.aluperfection.gr

AluPerfection Hellas A.E.

Έδρα – Εργοστάσιο Έκθεση ΒΙ.ΠΕ. Οινοφύτων

T: 22620 56097-8 | E: info@aluperfection.gr

DESIGN ← AMBAS SADOR [04]

[04.1]	EXQ conference 2022 (Crossing Territories)	P.100
[04.2]	The architecture of an event (Knauf Episode)	P.100
[04.3]	Architects Talk (Emerging realities)	P.100
[04.4]	"Waste not, Want not" (An exhibition curated by John Veikos & Anna Spokou, produced by the Design Ambassador, for tAS4)	P.100
[04.5]	The rebirth of an architectural & cultural organization	P.100
[04.6]	Ethic & aesthetic (by Ideal Standard)	P.100
[04.7]	The power of color	P.100

Photography ©Spyros Howard

ΕΣΩ conference 2022

Crossing territories

Danaï Makrī

Θέμα της δέκατης ΕΣΩ, η «διάβαση», σε συνεργασία και συνεπιμέλεια με το Ίδρυμα Mies Van Der Rohe. Μία συμπαραγωγή της Design Ambassador, του +Design Magazine και του Ιδρύματος Ωνάση.

This event is in collaboration & co curation by the Mies Van Der Rohe Foundation. A co-production by the Design Ambassador, +Design Magazine, and the Onassis Foundation.

Η διάβαση είναι το ενδιάμεσο σημείο. Σημείο της αβεβαιότητας, της έλλειψης στοιχείων, τόπος του παράξενου ή του διαφορετικού. Η διάβαση μας τοποθετεί στα όρια της πολιτικής μας ιδιότητας. Όταν βρισκόμαστε στο όριο, παίρνουμε ό,τι αντιλαμβανόμαστε από την ανθρωπότητα και την αρχιτεκτονική και, μετατρέποντας το άγνωστο σε δύναμη, δημιουργούμε τον πρώτο χάρτη μιας κοινωνίας με νέους τρόπους δράσης.

The crossing is the place of in-between, of uncertainty, of non-evidence, of what is strange or different. Crossing positions us at the limits of citizenship, of what we understand by humanity. Architecture can take all this and transform it into strength, setting the first map of a society with new ways of doing.

Η 10η ΕΣΩ, με θέμα "Crossing Territories" πραγματοποιήθηκε στη Στέγη Ιδρύματος Ωνάση, ως καταλύτης των εμπειριών που ζούμε τα τελευταία χρόνια και οι οποίες στοχεύουν σε αβέβαιους κοινωνικούς, πολιτιστικούς, πολιτικούς και οικονομικούς μετασχηματισμούς – προκαλώντας τρόμο, άλλοτε τεχνηέντως δημιουργημένο και άλλοτε πραγματικό μπροστά στην αβεβαιότητα χωρίς προκαταλήψεις.

"Crossing Territories" took place on June 15th at STEGI - ONASSIS CULTURAL CENTRE as the catalyst of the experiences that we have been living in the last years that aim towards uncertain social, cultural, political, and economic transformations: from imposed to actual tremor in front of uncertainty without preconceptions.

Η 10η ΕΣΩ επωφελήθηκε από την εμπειρία του Fundació Mies van der Rohe και το βραβείο EU Mies με την πάντα ανοιχτή και φιλόξενη κοινότητα ανθρώπων που το διοργάνωσαν. Παράλληλα παρευρέθηκαν πολιτιστικοί ακτιβιστές, κριτικοί και καλλιτέχνες και αρχιτέκτονες, που όλοι βρίσκονται σε αυτό το «μεθοριακό» σημείο διάβασης.

"Crossing Territories" benefited from the experience of Fundació Mies van der Rohe and the EU Mies Award with its always open and welcoming community of people who make it possible. Cultural activists, critics, artists, and architects all find themselves at this crossing point.

Η ΕΣΩ ξεκίνησε με τον Joel Sanders και προβληματισμούς γύρω από θέματα φύλου και σεξουαλικότητας στην αρχιτεκτονική, τρέμα αντρεπτικό σε τέτοια ερωτήματα. Στο "Crossing Territories", πολύ περισσότεροι χώροι από τους παραδοσιακούς γίνονται πολιτικές αρχιτεκτονικές, πεδία μάχης, διερχόμενοι χώροι αναγνώρισης φύλου που ταλαντεύονται μεταξύ του θηλυκού και του αρσενικού. Η εμφάνιση της έρευνας σχετικά με τη διασταύρωση της σεξουαλικότητας και του σχεδιασμού, και πώς το φύλο και η φυλή σχετίζονται με την αρχιτεκτονική και τις μελέτες της αρχιτεκτονικής, συμπεριλαμβανομένων των διακρίσεων που βασίζονται σε αυτές, είναι το κλειδί για την εργασία από και για τη συμπερίληψη.

The Crossing began with Joel Sanders making questions of gender and sexuality visible to the field of architecture that has traditionally subverted such questions. Architecture is an important force in the construction and performance of gender. In "Crossing Territories," many more spaces than the traditional ones become political architectures, battlegrounds, and transiting spaces of gender recognition that oscillate between the feminine and the masculine. The emergence of research on the intersection of sexuality and design and how gender and race relate to architecture and studies of architecture, including discriminations based on them, is key to working from and for inclusivity.

Όπως οι κωπηλάτες, ενώ προχωράμε μπροστά και διασχίζουμε αβέβαιες καταστάσεις, πρέπει να κοιτάμε εμπρός και πίσω. Το γραφείο NLarchitecture + XVW architectuur και η Maria Langarita έχουν κερδίσει και οι δύο το ευρωπαϊκό βραβείο Mies. Επιπλέον, θέμα του διδακτορικού της Maria Langarita ήταν η καινοτομία στην αρχιτεκτονική μέσω της μετατόπισης: φέρνοντας τους τροπικούς στη Δανία, ένα υπερωκεάνιο στο κέντρο της πόλης, το παρελθόν στο σήμερα, το σήμερα στο μέλλον και επίσης το «βέβηλο» στην ακαδημία. Και οι δύο έχουν μεγάλη εμπειρία στην εργασία με το υπάρχον, στο οποίο δίνουν νέα ζωή, μερικές φορές ακολουθώντας αυστηρούς κανονισμούς για τη διατήρηση και την τοπική ταυτότητα, άλλες φορές αφήνοντας τους ανθρώπους να αποφασίσουν και να ολοκληρώσουν τη διαδικασία μετασχηματισμού. Το πάνελ συντόνισε ο Peter Murray, Πρόεδρος της New London Architecture and the London Society και βραβευμένος με OBE.

Like rowers, while going forward and crossing uncertain situations, we need to look back and forth. NL architects + XVW architectuur and Maria Langarita have both won the EU Mies Award, and as Maria developed in her Ph.D., innovation in architecture lies in displacement: bringing the tropics to Denmark, an ocean liner to the city center, the past to the present, the present to the future and also the profane to the academy. Both have strong experience working with what already exists and bringing new lives to it, sometimes following strict conservationist regulations and strong local identities, sometimes leaving it up to people to decide and finish the transformation process. The panel moderator was Peter Murray, Chairman of the New London Architecture and the London Society and awarded with OBE.

Όλοι διασχίζουμε εδάφη και περιοχές και πρέπει όλοι να είμαστε ενωμένοι και να εμπλακούμε στο πώς θέλουμε να ζήσουμε: κάτοικοι, σχεδιαστές και υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων. Έχουν γίνει πολλά, αλλά πρέπει να γίνουν πολλά ακόμα και είναι στο χέρι μας. «Κατανοούμε τον κόσμο καλύτερα», λέει ο Édouard Glissant, «όταν τρέμουμε μαζί του, γιατί ο κόσμος δονείται προς όλες τις κατευθύνσεις». Η 10η ΕΣΩ, "Crossing Territories" ήταν καταλύτης αλλαγής.

We are all crossing territories, and we all need to stand together and get involved in how we want to live: inhabitants, designers, and decision-makers. A lot has been done, but much more still needs to be done, and it is in our hands. "We understand the world better," Édouard Glissant says, "when we tremble with it because the world is shaking in all directions." Crossing territories was a catalyst for change at STEGI - ONASSIS CULTURAL CENTRE.

Όλοι διασχίζουμε εδάφη και περιοχές και πρέπει όλοι να είμαστε ενωμένοι και να εμπλακούμε στο πώς θέλουμε να ζήσουμε: κάτοικοι, σχεδιαστές και υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων. Έχουν γίνει πολλά, αλλά πρέπει να γίνουν πολλά ακόμα και είναι στο χέρι μας. «Κατανοούμε τον κόσμο καλύτερα», λέει ο Édouard Glissant, «όταν τρέμουμε μαζί του, γιατί ο κόσμος δονείται προς όλες τις κατευθύνσεις». Η 10η ΕΣΩ, "Crossing Territories" ήταν καταλύτης αλλαγής.

Όλοι διασχίζουμε εδάφη και περιοχές και πρέπει όλοι να είμαστε ενωμένοι και να εμπλακούμε στο πώς θέλουμε να ζήσουμε: κάτοικοι, σχεδιαστές και υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων. Έχουν γίνει πολλά, αλλά πρέπει να γίνουν πολλά ακόμα και είναι στο χέρι μας. «Κατανοούμε τον κόσμο καλύτερα», λέει ο Édouard Glissant, «όταν τρέμουμε μαζί του, γιατί ο κόσμος δονείται προς όλες τις κατευθύνσεις». Η 10η ΕΣΩ, "Crossing Territories" ήταν καταλύτης αλλαγής.

Όλοι διασχίζουμε εδάφη και περιοχές και πρέπει όλοι να είμαστε ενωμένοι και να εμπλακούμε στο πώς θέλουμε να ζήσουμε: κάτοικοι, σχεδιαστές και υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων. Έχουν γίνει πολλά, αλλά πρέπει να γίνουν πολλά ακόμα και είναι στο χέρι μας. «Κατανοούμε τον κόσμο καλύτερα», λέει ο Édouard Glissant, «όταν τρέμουμε μαζί του, γιατί ο κόσμος δονείται προς όλες τις κατευθύνσεις». Η 10η ΕΣΩ, "Crossing Territories" ήταν καταλύτης αλλαγής.

We are crossing territories because there is also a natural instinct for self-preservation. Our own fragility depends on that of the planet and crossed environmental and cultural narratives today have a strong voice through the thoughts and implementation of design of people such as Thomas Doxiadis, Andreas Theodoridis, and Lydia Xynogala. They

work on different approaches toward the transformation of landscapes and are also involved in critical discussions in different territories. The panel moderator was Elias Messinas, an architect and ECOWEEK Chairman.

Ακολουθώντας αυτό το ίδιο φυσικό ένστικτο, υπάρχει επίσης η ανάγκη να δώσουμε νέα ζωή στα υλικά που έχουν ολοκληρώσει τον κύκλο της πρώτης χρήσης τους, μέσω του σχεδιασμού, της τεχνολογίας και της δεξιοτεχνίας. Νέα εργασία μάς έφεραν νέες δυνατότητες που συζητήθηκαν από τους The New Raw, New Affiliates και AREA, που εργάζονται σε διαφορετικά γεωγραφικά και πολιτιστικά περιβάλλοντα. Το πάνελ συντόνισε ο Ηλίας Μεσσίνας, αρχιτέκτονας και πρόεδρος του ECOWEEK.

Following this same natural instinct, there is the need to give new lives to discarded materials through design, technology, and craftsmanship. New tools have brought us new possibilities that were discussed by The New Raw, New Affiliates, and AREA, working in different geographical and cultural environments. The panel moderator was Elias Messinas, an architect and ECOWEEK Chairman.

Τα σπίτια μας είναι οι χώροι που ζούμε και στους οποίους οποδώσαμε τεράστια εκτίμηση τα τελευταία δύο χρόνια. Το "Housing - Forms of Living & Sustainability through Transformation" συγκέντρωσε δύο από τις πιο λογικές φωνές σχετικά με το θέμα στην Ευρώπη σήμερα, τις ομάδες των αρχιτεκτόνων Lacaton & Vassal + Frédéric Druot και Peris Toral. Πώς σχεδιάζουμε τη στέγηση και πώς αυτό μεταμορφώνει τους ανθρώπους και την περιοχή; Πώς μεταμορφώνουμε αυτό που υπάρχει και πώς εμπλέκουμε αυτούς που το κάνουν σπίτι τους; Υπάρχουν ήδη απαντήσεις, αλλά σίγουρα χρειάζεται περισσότερη εμπιστοσύνη και συμμετοχή, σε πολιτικό επίπεδο.

Our homes, the places where we live, have been highly appreciated during the last two years. "Housing - Forms of Living & Sustainability through Transformation" brought together two of the most sensible voices on the topic in Europe today, the teams of Lacaton & Vassal + Frédéric Druot and Sergison Bates architects. How do we design housing, and how does this transform people and the territory? How do we transform what exists and involve those who make it their home? There are answers already, but more political trust and involvement are surely necessary.

Την εκδήλωση τίμησε με την παρουσία της η Αφροδίτη Παναγιωτάκου, Διευθύντρια Πολιτισμού του Ιδρύματος Ωνάση, σε μία συζήτηση με τον Ivan Blassi.

The event was graced by the presence of Aphrodite Panagiotaou, Director of Culture of the Onassis Foundation, in a discussion with Ivan Blassi.

Όλοι διασχίζουμε εδάφη και περιοχές και πρέπει όλοι να είμαστε ενωμένοι και να εμπλακούμε στο πώς θέλουμε να ζήσουμε: κάτοικοι, σχεδιαστές και υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων. Έχουν γίνει πολλά, αλλά πρέπει να γίνουν πολλά ακόμα και είναι στο χέρι μας. «Κατανοούμε τον κόσμο καλύτερα», λέει ο Édouard Glissant, «όταν τρέμουμε μαζί του, γιατί ο κόσμος δονείται προς όλες τις κατευθύνσεις». Η 10η ΕΣΩ, "Crossing Territories" ήταν καταλύτης αλλαγής.

We are all crossing territories, and we all need to stand together and get involved in how we want to live: inhabitants, designers, and decision-makers. A lot has been done, but much more still needs to be done, and it is in our hands. "We understand the world better," Édouard Glissant says, "when we tremble with it because the world is shaking in all directions." Crossing territories was a catalyst for change at STEGI - ONASSIS CULTURAL CENTRE.

Από την Παρασκευή 23 ως την Κυριακή 25 Σεπτεμβρίου, εκπρόσωποι από 17 κορυφαία αρχιτεκτονικά γραφεία συμμετείχαν σε μία εμπειρία που ξεπερνά την έννοια του «εταιρικού event». Το πρώτο Knauf Episode διοργανώθηκε από την Knauf Ελλάδας και την Design Ambassador.

From Friday 23rd to Sunday 25th of September, representatives of 17 leading architect firms participated in an experience that goes beyond the concept of a "corporate event". The very first Knauf Episode was carried out by Knauf Greece along with Design Ambassador.

Το πρώτο "Knauf Episode" κινήθηκε γύρω από τον άξονα του θεμελιώδους και της εξέλιξης του για το καλό της ανθρωπότητας, λόγω της αρχαιότητας της λειτουργίας της εξόρυξης αλλά και της υπεροχής της Knauf στον τομέα της τεχνολογίας, του R&D, της παραγωγής αλλά και της κοινωνικής ανταπόδοσης. Η νομαδικότητα των λαών της περιοχής ενέπνευσαν το εφήμερο των σκηναϊκών εγκαταστάσεων και των συνεργατών μας σε θέματα γεύσης, αλλά και στο concept της ενίσχυσης των σχέσεων όπως στα μέλη μίας ομάδας.

Το event διήρκεσε 2 ημέρες και παρευρέθηκαν εκπρόσωποι από 17 κορυφαία αρχιτεκτονικά γραφεία.

The first "Knauf Episode" moved around the axis of fundamental and evolution for the good of humanity, due to the antiquity of the mining operation but also of Knauf's superiority in the field of technology, R&D, production and social retribution. The nomadic nature of the region's people inspired not only the ephemeral nature of the stage facilities and taste partners, but also the concept of strengthening relationships as members of a group.

The event lasted 2 days and was attended by representatives from 17 leading architectural offices.

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ ΕΚΚΙΝΗΣΗΣ:

ΔΕΣΜΟΙ ΦΙΛΙΑΣ ΔΙΠΛΑ ΣΤΗ ΦΩΤΙΑ

Μοναδικότητα. Μία λέξη που από την κατάχρηση έχει χάσει τη σημασία της, Μοναδικό είναι αυτό που υπάρχει ή συμβαίνει μόνο μία φορά. Έτσι ήταν η πρώτη βραδιά του Knauf Episode: μετά από το ταξίδι από τη Αθήνα, η πρώτη επαφή με την πόλη των Ιωαννίνων έγινε εν πλω, κατά τη μετάβασή μας στο νησάκι της λίμνης, κατά το ηλιοβασίλεμα, τα φώτα των χωριών στις απόκρημνες πλαγιές μοιάζουν με αστέρια που αντακρίζουν τους μινωρέδες του επιβλητικού Ιτς Καλέ – το εσωτερικό κάστρο.

THE STARTING POINT:

BONDS OF FRIENDSHIP BY THE FIRE

Uniqueness. A word so misused it lost its meaning. Unique is what exists or happens only once. That was the first night of Knauf Episode: after travelling from Athens, the first contact with the city of Ioannina was done by boat, as we headed to the island on the lake. After the sunset, the lights of the villages on the steep slopes look like stars facing the minarets of the imposing Itz Kale – the inner castle.

Η άφιξη στο νησάκι της λίμνης γίνεται στις 8 και η παραμονή διαρκεί ως τις 12. Δηλαδή δυο ώρες πιο αργά απ' ό,τι μένουν τα τελευταία τουριστικά караβάκια. Έτσι έχουμε τη μοναδική ευκαιρία να γνωρίσουμε το νησί, σχεδόν στο σκοτάδι και με την υπόνοια της παρουσίας των 120 μόνιμων κατοίκων του, πίσω από τα λίγα φωτισμένα παράθυρα στα στενά καλντεριμιά. Η ώρα του φαγητού οδηγεί στην προκουμιά, στο νομαδικό σκηναϊκό της ομάδας Nomade et Sauvage.

The arrival at the lake island is at 8 and the stay lasts until 12. That is, two hours later than the last tourist boats. So we have the unique opportunity to get to know the island, almost in the dark and with a hint of its 120 permanent residents' presence, behind the few lit windows at the narrow cobblestone streets. Meal time leads to the waterfront, to the nomadic setting of the group Nomade et Sauvage.

Την τελευταία εικοσαετία έχουμε γευτεί κάθε είδους γκουρμέ πιάτα. Τι μπορεί πιο να μας εκπλήξει; Αναδυόμενο μέσα από τις φωτιές και τους καπνούς, από τα κάρβουνα και τα χειροποίητα χάλκινα τσουκάλια, το φαγητό των Nomade et Sauvage είναι επιμελημένα απροσποίητο και προκλητικά αρχέγονο. Η γλυκιά γεύση του comfort διακόπτεται από μία μεταλλική επίγευση. Σε κάθε πιάτο, οι τρυφές που έχουμε διαθέσιμες, όπως χαρακτηριστικά συνέβαινε στο τραπέζι των νομαδικών φυλών, δένουν με τις αρχές της σύγχρονης γαστρονομίας. Το φαγητό εντέλει εκπλήσσει ευχάριστα γιατί η γεύση του είναι οακεία. Μας φέρνει σε επαφή με την ψυχή της ανθρωπότητας. Η τελετουργία φέρνει κοντά τους συνδαιτημένους. Το τραπέζι στρώθηκε κάτω από έναν τεράστιο πλάτανο, ντυμένο στα χρώματα του φθινοπώρου, κοντά στο νερό. Στη ζεστασιά μιας τέτοιας τελετουργίας ενδυναμώνονται οι δεσμοί της φιλίας.

The architecture of an event

(EXPERIENCE)

Knauf Episode

Danai Makri

EVENT CONCEPT:

ΜΟΝΑΔΙΚΟΤΗΤΑ ΣΥΜΦΩΝΗ ΜΕ ΤΗΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΚΝΑΟΥΦ

Το πρώτο event "Knauf Episode" από την Design Ambassador για την Knauf ήταν μια διήμερη απόδραση με έδρα τα Ιωάννινα και σταθμό το εργοστάσιο και το λατομείο της Knauf στο Ξηρόμερο Αιτωλοακαρνανίας. Συνεπής στη φιλοσοφία των events της, η Design Ambassador επιμελήθηκε μία εμπειρία στην οποία τα προϊόντα παρουσιάζονται μέσα σε ένα πλαίσιο φιλοξενίας και one of a kind στιγμών καλής ζωής. Η επιλογή των τόπων και της σκηνογραφίας τους γίνεται σύμφωνα με την κουλτούρα του brand της Knauf και σύμφωνα με την ιστορία και τον πολιτισμό του τόπου και των ανθρώπων του. Οι καλά μελετημένες κορυφώσεις, ως ευεργετικές τελετουργίες, επιτελούν έναν σκοπό. Να διευκολύνουν την απόκτηση ουσιαστικών συναισθηματικών δεσμών και αναμνήσεων που σε βάθος χρόνου ενισχύουν τους θετικούς συνειρμούς για τις δραστηριότητες και τις αξίες της Knauf.

EVENT CONCEPT:

UNIQUENESS IN LINE WITH KNAUF'S IDENTITY

The first event "Knauf Episode" by the Design Ambassador for Knauf was a two-day getaway based in Ioannina as to visit Knauf's factory and quarry in Xiromero, Etoloakarnania. Consistent in its events philosophy, Design Ambassador curated an experience within which products are presented in a context of hospitality and one of a kind moments of quality living. The selection of places and their scenography complies with Knauf brand culture as well as the history and culture of the place and its people. Well thought out climaxes, as beneficial rituals, serve a purpose. To facilitate the development of meaningful emotional bonds and memories that, over time will reinforce positive associations about Knauf's activities and values.

Photography ©Spyros Hourd

Over the last twenty years we have tasted all kinds of gourmet dishes. What could surprise us? Emerging from fire and smoke, from the coals and the handmade copper chukkas, the food of Nomade et Sauvage is curated to be inimitable and defiantly primal. The sweet taste of comfort is interrupted by a metallic aftertaste. In each dish, the foods "we have available", such as at the table of the nomadic tribes, tie in with modern gastronomy principles. In the end, the food is a pleasant surprise because of its intimate taste. It keeps us in touch with the soul of humanity. Ritual brings people around a table, together. The table was set by the water, under a huge sycamore tree draped in autumn colors. In the warmth of such a ritual, bonds of friendship are strengthened.

Η οινογευστική εμπειρία από τον Wine Experience Designer Αρτέμιο Λαϊνά, ταξιδεύοντας ανάμεσα στα μονοπάτια των αρωμάτων, των γεύσεων και της αφήγησης, εναρμονίζεται και εντείνει τη μοναδικότητα την οικειότητα της ατμόσφαιρας, της στιγμής και των αισθήσεων με κορύφωση το μοναστηριακό Imperator Vlachavona με παραγωγή μόλις 300 φιάλες ετησίως, αναβίωση μιας παλιάς σχεδόν χαμένης τοπικής ποικιλίας σταφυλιού που μέχρι πρόσφατα επιβίωνε στις αυλές των σπιτιών και εγκαταλελειμμένους αμπελώνες της περιοχής.

A wine tasting experience by Wine Experience Designer Artemios Lainas, traveling through the paths of aromas, flavors and narrative, harmonizes and intensifies the uniqueness, the intimacy of the atmosphere, the moment and the senses culminating in the monastic Imperator Vlachavona with a production of only 300 bottles per year, revival of an old almost lost local grape variety that until recently survived in backyards and abandoned vineyards of the area

Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΗΣ ΒΑΣΗΣ:

ΜΙΑ ΠΟΛΗ ΜΕ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ

Τα Ιωάννινα παρουσιάζουν αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον σε 4 πράξεις. Η πρώτη είναι η πιο προσωπική και αφορά την διαμονή σε μπουτίκ ξενοδοχεία, μέσα στο Κάστρο. Η παραδοσιακή φιλοξενία συνάδει με την άνεση, εντός sense of place. Με την έξοδο από το ξενοδοχείο, η παλιά οχυρωμένη πόλη των Ιωαννίνων αποκαλύπτει τα ίχνη από το βυζαντινό της παρελθόν με κυρίαρχη φωτόσο την οθωμανική μνημειακή αρχιτεκτονική. Το Βυζαντινό Μουσείο απλώνεται σ' ένα ευρύχωρο πάρκο, με δεσπόζουσες τις μεγάλες δομές σε ένα ευρύχωρο περιβάλλον. Τα ανακατασκευασμένα τείχη από τον Αλή Πασά το 1815 στηρίχθηκαν σε ένα διπλό τείχος για επιπλέον θωράκιση με το ενδιαμέσο να γεμίζει με μπάζα ή να διαρθρώνεται σε τοξωτές στοές, που σήμερα φιλοξενούν εκθέσεις.

BASE SELECTION

A CITY OF ARCHITECTURAL INTEREST

Ioannina presents architectural interest in 4 acts. The first is the most personal and concerns accommodation in boutique hotels, inside the Castle. Traditional hospitality meets comfort, within sense of place. Upon exiting the hotel, the old fortified city of Ioannina reveals traces its Byzantine past however with dominant Ottoman monumental architecture. The Byzantine museum spreads over a spacious park, with large structures dominating an open area. The rebuilt walls by Ali Pasha in 1815 were supported on a double wall for extra armor, with the space in between being filled with rubble or structured in arched arcades, which today host exhibitions.

Πέρα από την κλασική βόλτα στην όχθη της λίμνης, η περιήγηση στο κέντρο αποκαλύπτει ένα μωσαϊκό χρωμάτων και χρήσεων, με συστατικά την μακρή κλίμακα και το ανθρώπινο στοιχείο: μία παράταξη σπιτιών, παλιών και νεότερων, όμορφων και άσχημων, στοιχειωμένων και ανακαινισμένων, καθένα με τη δική του πρόσοψη, ταμπέλα, βιτρίνα, εμπορεύματα, καρέκλες και τραπεζία συνθέτουν την εικόνα μίας ζωντανής πόλης που αναπνέει και πορεύεται σύμφωνα με τις πραγματικές ανάγκες των ανθρώπων της.

Beyond the classic lakeside walk, a tour around the city center reveals a mosaic of colors and uses, having as components the small scale and the human element: a row of houses, old and new, beautiful and ugly, haunted and renovated, each with its own facade, sign, shop window, merchandise, chairs and tables make up the image of a lively city that breathes and moves according to the real needs of its people.

Σε αυτό τον ιστό ξεχωρίζουν τα Γιάννενα του μοντερνισμού, με τα 4 κτίρια του Αρη Κωνσταντινίδη. Μία διαφορετική έκφραση της ελληνικότητας, το Αρχαιολογικό Μουσείο δεσπόζει στο σημείο που κάποτε βρισκονταν οι τουρκικοί στρατώνες. Σε μικρή απόσταση, το καφέ «Οάση», με τον απόλυτο εσωτερικό κανάβο και την ανάδειξη της φύσης των υλικών υπηρετεί επίσης την αληθινή αρχιτεκτονική. «Αληθινό είναι και ό,τι έχει προϋπάρξει. Δηλαδή ό,τι έχει προκύψει σε περασμένα χρόνια και το ξαναβρίσκει μία σύγχρονη εποχή, μέσα από τους δικούς της πια τρόπους, κι αφού το ίδιο το είχε βρει η παλιά εποχή με τους δικούς της κι αυτή τρόπους. Μ' άλλα λόγια, ό,τι ξαναζωντανεύει, είναι επειδή το κρίνουμε αναγκαίο, ωφέλιμο και παραγωγικό», λέει ο Αρης Κωνσταντινίδης.

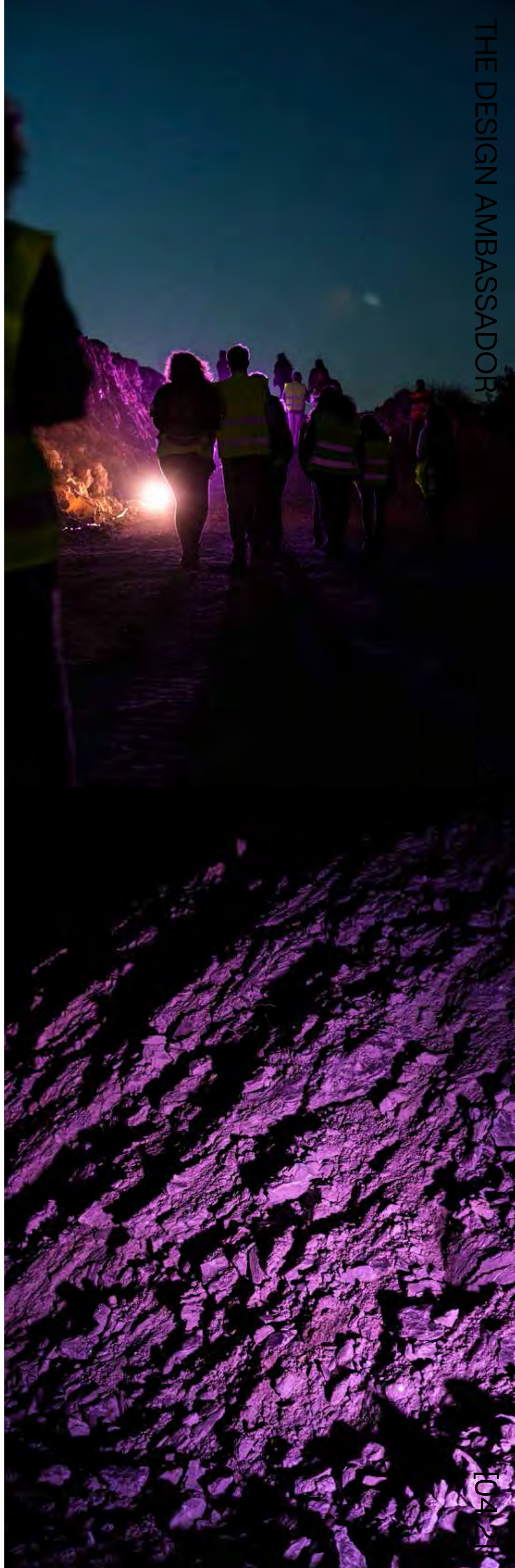
In this context, the Ioannina of modernism stand out, with the 4 buildings of Aris Konstantinidis. A different expression of the Greek element, the archaeological museum dominates the spot where used to be the Turkish barracks. Nearby, the "Oasis" cafe, with its absolute inner canvas and highlighted nature of materials, also serves true architecture. "Real is what has already come to exist. That is, everything that has arisen in past years and is rediscovered by modern era, through its own ways, since the same was done by old times through its own way. In other words, that comes back to life, is because we deem it necessary, beneficial and productive", says Aris Konstantinidis.

ΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΛΑΤΟΜΕΙΟ:

ΧΩΡΟΣ ΠΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ

Η προσήλωση και η εξέλιξη στα θεμελιώδη σημαίνει την επιστροφή στην πρώτη ύλη και στη φύση που μας τη χαρίζει. Φεύγοντας από τη λίμνη των Ιωαννίνων, κατευθυνόμαστε στη λίμνη Αμβρακία, για την επίσκεψη στο εργοστάσιο και το λατομείο της Knauf.

Η πρώτη εντύπωση από το εργοστάσιο της Knauf είναι ότι εντάσσεται σε ένα ευρύτερο οικοσύστημα. Η βιομηχανική μονάδα βρίσκεται μέσα σε ένα ακμάζον δάσος, που οι αντικατοπτρισμοί της λίμνης αγγίζουν τις συσκευασμένες γυψοσανίδες. Ο βιομηχανικός θόρυβος που ενέπνευσε την πειραματική μουσική του 20ού αιώνα δίνει τη θέση του στο τραγούδι των πουλιών. Είναι αλήθεια πως, η βιομηχανία που παράγει για τον άνθρωπο, συλλειτουργεί με το ζωτικό φυσικό περιβάλλον μας.

24

The transparency in the production method is impressive. It is not uninteresting to learn how something apparently humble but essential in our lives is produced. On the contrary. The new Knauf line is very flexible in terms of production, it can provide a wide variety and properties of plasterboard. Planks with different levels of water resistance, sound insulation and fire resistance, for indoor and external use offer the ability to make things you couldn't before. Innovative products that had not been produced in the Greek market so far, support the modern trend of "removing the burden", as Italo Calvino envisioned the evolution of art in our century and as it ultimately concerns as a field of architectural research, for reasons of economy, speed and sustainability.

Επόμενος σταθμός η πρότυπη κατοικία που κατασκευάστηκε από τη Knauf το 2011 με υβριδικό μεταλλικό σκελετό και ειδικά συστήματα ξηράς δόμησης που προάγουν την αποθήκευση και διαχείριση ενέργειας στο κτίριο. Η Knauf επενδύει στην έρευνα στα πλαίσια ανταγωνιστικών ερευνητικών προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 1994 με πιο πρόσφατο έργο την ανάπτυξη συστημάτων βελτίωσης ακουστικής - ηχητικής - θερμικής απόδοσης και πυραντοχής πολυώροφων κατασκευών με ξύλινο σκελετό και CLT.

Next stop the model house built by Knauf in 2011 with hybrid metal frame and special dry building systems that promote the energy storage and management within the building. Knauf invests in research that is framed by competitive research programs of the European Union since 1994. Its most recent project is the development of acoustics - sound - thermal performance and fire resistance of multi-level structures with timber frame and CLT.

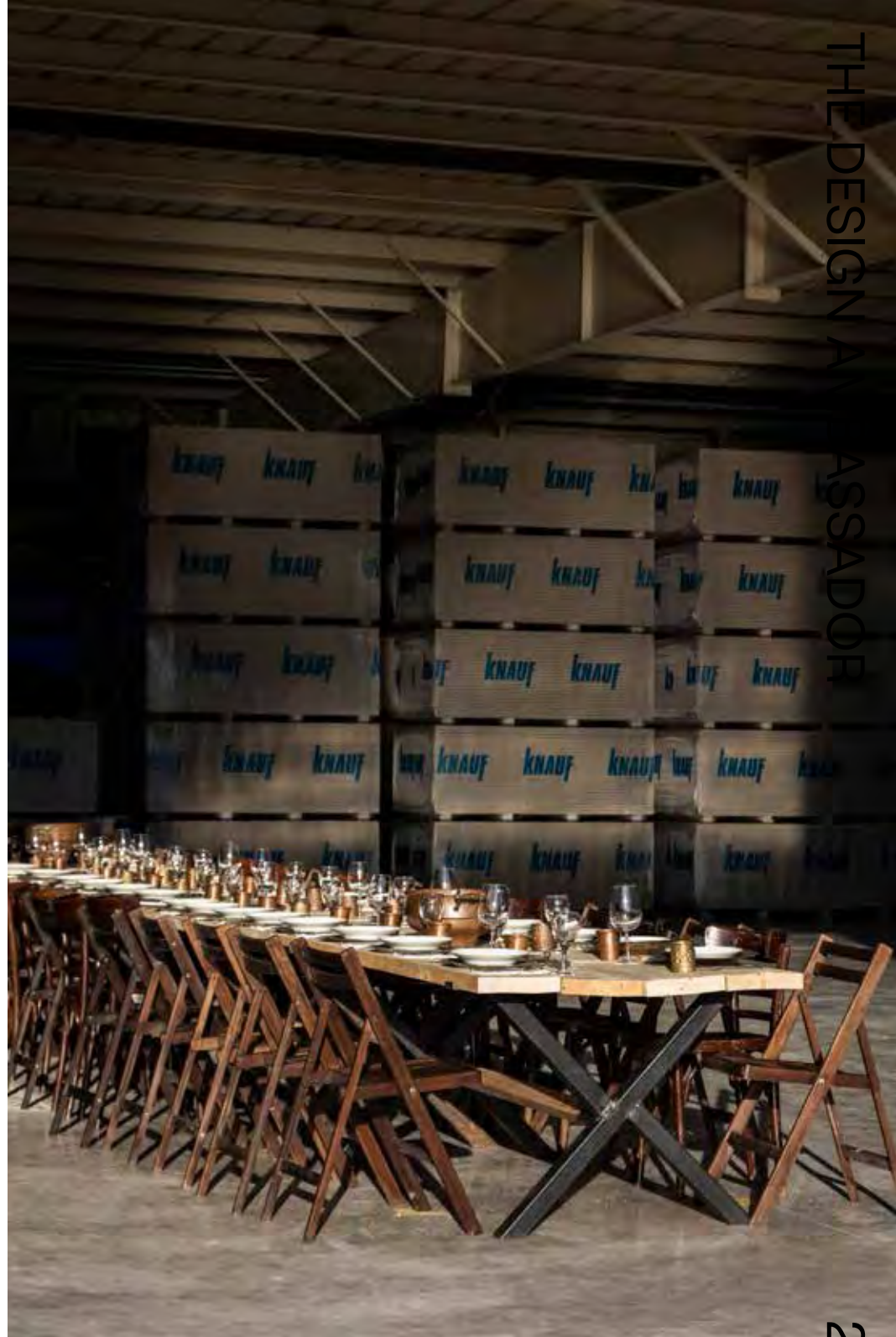
Το λατομείο της Knauf αντικρύζει το εργοστάσιο από την αντίπερα όχθη της λίμνης. Φτάσαμε σε αυτό την ώρα του ηλιοβασιλέματος, αφού περάσαμε μέσα από τον οργανικό ελαιώνα της Knauf. Ακολουθεί ένα δάσος που αναπτύσσεται κάθετα, στα σημεία του λατομείου, τα οποία πλέον επιστρέφονται στη φύση. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η Knauf μεριμνά και για τη βιωσιμότητα του νεοφυούς δάσους, έχοντας αναλάβει την ύδρευση του. Ο χώρος του λατομείου έχει μετατραπεί σε ένα pop-up bar. Μία μοναδική στιγμή που θα χαθεί αμέσως το επόμενο πρωί όταν το λατομείο επανέλθει στη χρήση της εξόρυξης. Για λίγο όμως μετατρέπεται σε ένα μαγικό ηχοτοπίο υπό τους dream pop και trip hop ήχους του διδύμου Wera & Nick. Ένα signature απόσταγμα από τοίπουρο ζεσταίνει τις καρδιές. Για το κλείσιμο της ημέρας, το σκηνικό μεταφέρεται στο χώρο της αποθήκευσης της Knauf. Την αίσθηση συνέχειας προσφέρει ο φωτισμός σε μπλε, μωβ και φούξια τόνους και η μουσική από κιθάρα και τσέλο. Για το δεύτερο βράδυ του event "Knauf Episode" το τραπέζι των Nomade et Sauvage επαυξάνεται από τις γεύσεις της περιοχής γύρω από τη λίμνη Αμβρακία και νέους συνδυασμένους εργαζόμενους αλλά και τα κατοικίδια του εργοστασίου.

Photography ©Spyros Hound

The Knauf quarry overlooks the factory from the opposite bank of the lake. We reached it at sunset, after going through the organic Knauf olive grove. It extends along a forest that grows vertically, in parts of the quarry now being returned to nature. An interesting fact is that Knauf also takes care of the young forest's sustainability, having undertaken its watering duty. The quarry area has been turned into a pop-up bar. A moment that will be immediately lost the next morning when the quarry resumes its mining role. For a while it turns into a magical soundscape under dream pop and trip hop sounds of the duo Wera & Nick. A signature tsipouro spirit warms up the heart. To close the day, the scene is moved to the storage area. A sense of continuity is provided by the lighting in blue, purple, fuchsia tones and the guitar and cello music. For the second night of the event "Knauf Episode" the table of Nomade et Sauvage is enhanced by the flavors of the region around the Lake Amvrakia and young workers as well as the factory pets joined in.

Το φως και η ευχάριστη ψύχρα της λίμνης, μαζί με τη διάχυτη αίσθηση γύψου και τα χαμογελαστά πρόσωπα, αποκαλύπτει το συναίσθημα της Μαλαγουζιάς από το 900 μέτρα υψόμετρο, ξεδιπλώνοντας όλον τον φρέσκο, δροσερό και ορμητικό χαρακτήρα της. Σαν να αναγνώρισε τον τόπο καταγωγής της.

The light and the pleasant coolness of the lake, along with the pervasive feeling of plaster and all the smiling faces, reveals the feeling of Malagouzia at 900m altitude, unfolding all its fresh, cool and mineral character. As if it recognized its place of origin.

225

THE FACTORY AND THE QUARRY:

SPACES THAT ARE TRANSFORMED BY THEIR USE AND THEIR PEOPLE

Sticking to and evolving the fundamentals means going back to the raw material and to the nature that provides it for us. Leaving the Lake of Ioannina behind, we head to Lake Amvrakia, for a visit to Knauf's factory and quarry.

The first impression of the Knauf factory is that it is part of a wider ecosystem. The industrial unit is located in a flourishing forest, where the reflections of the lake touch the packed plasterboard. The industrial noise that inspired the experimental music of the 20th century gives way to birdsongs. The truth is that the industry that produces for people, co-operates with our vital natural environment.

Η διαφάνεια στην μέθοδο παραγωγής εντυπωσιάζει. Δεν είναι αδιάφορο να μαθαίνεις πώς παράγεται κάτι φαινομενικά ταπεινό που ωστόσο πρωταγωνιστεί στη λειτουργικότητα της ζωής μας. Κάθε άλλο. Η νέα γραμμή της Knauf είναι πολύ ευέλικτη παραγωγικά, ως προς την ποικιλία των τύπων και των ιδιοτήτων γυψοσανίδων που μπορεί να δώσει. Σανίδες με διαφορετικά επίπεδα ανθυγράμωτης, ηχομόνωσης και πυραντοχής, για χρήσεις εσωτερικές και εξωτερικές σου δίνουν τη δυνατότητα να φτιάξεις πράγματα που πριν δεν μπορούσες. Καινοτόμα προϊόντα που μέχρι στιγμής δεν είχαν παραχθεί στην ελληνική αγορά, υποστηρίζουν τη σύγχρονη τάση της «αφαίρεσης του βάρους», όπως ο Ιταλό Καλβίνο την οραματίστηκε για την εξέλιξη της τέχνης στον αιώνα μας και όπως τελικά απασχολεί ως πεδίο έρευνας την αρχιτεκτονική, για λόγους οικονομίας, ταχύτητας και αειφορίας.

[04.2]

Κορυφαίοι αρχιτέκτονες συζήτησαν για την επείγουσα ανάγκη της βιωσιμότητας, το μέλλον της εργασίας, τη λεγόμενη "leisure architecture", τη «διάσωση» του Ελληνικού Καλοκαιριού και τα νέα μοντέλα ζωής, όπως τα σφουγκράζεται η αρχιτεκτονική.

Leading architects discussed the urgency of sustainability, the future of work, the so-called "leisure architecture," "how to rescue" Greek Summer, and the new life models understood through architecture.

Architects Talk

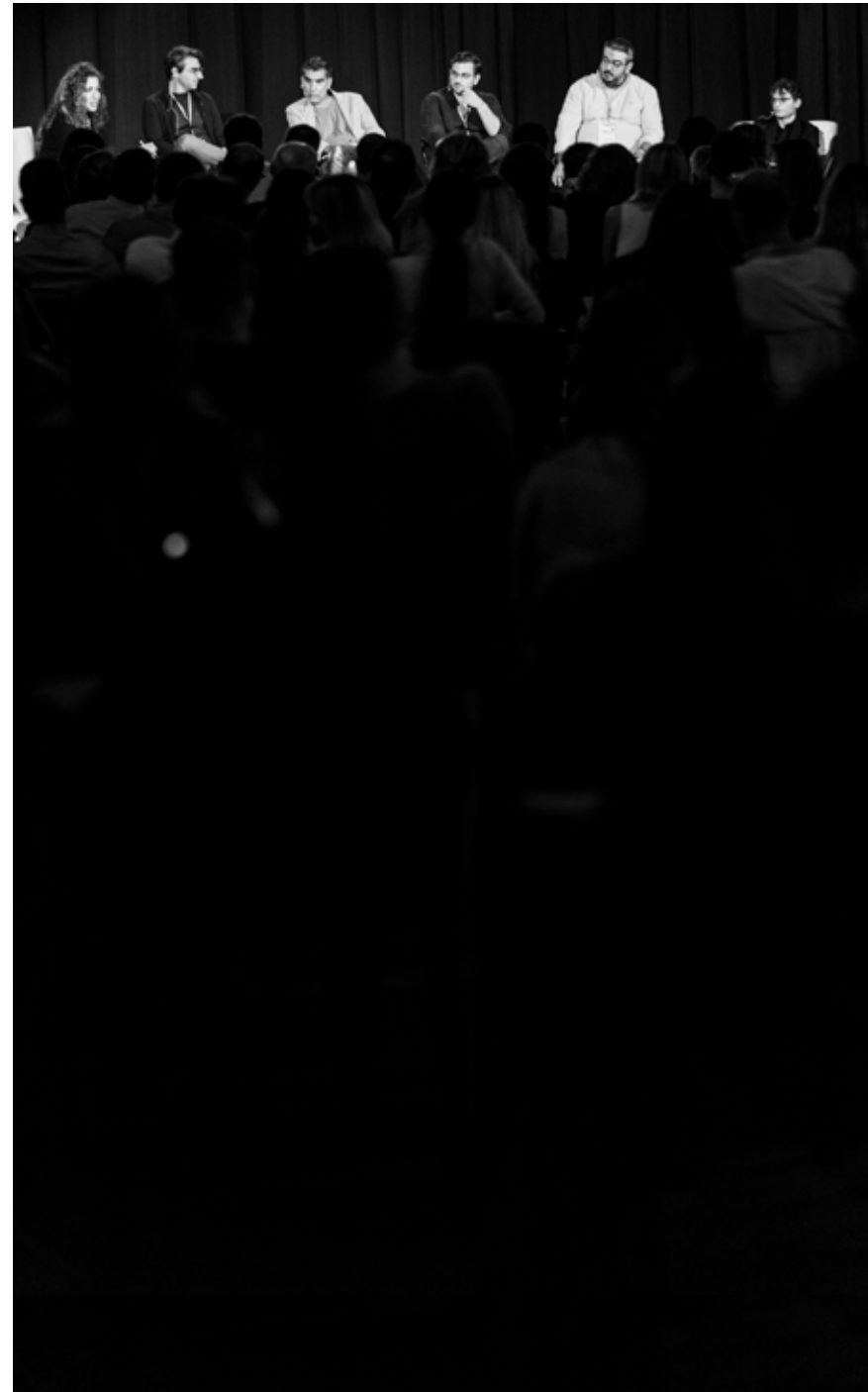
(CONFERENCE)

Emerging realities

Danaï Makri

Διεθνώς, η βιωσιμότητα ορίζει πλέον και τις πιο απλές καθημερινές πρακτικές στη ζωή των ανθρώπων. Η συμπερίληψη συζητιέται σε ένα επίπεδο με συγκεκριμένους όρους και stakeholders, τη στιγμή που διεθνώς έργα κοινωνικής αρχιτεκτονικής θέτουν επιτακτικά μία μαζικότερη διάσταση. Η εικόνα των πόλεων αλλάζει ραγδαία και νέες χρήσεις προκύπτουν από τις νέες ανάγκες των ανθρώπων. Πέρα από την πόλη, οι ίδιες ανάγκες ζητούν και τη μεταβολή των τυπολογιών στις κατοικίες. Στην Ελλάδα ο τουρισμός ξεπέρασε κάθε προσδοκία σημειώνοντας νέα ρεκόρ αφίξεων από το εξωτερικό, αλλά όπως φαίνεται και εισπράξεων. Αυτό ενδεχομένως που μας εξασφαλίζει έναν λιγότερο σκληρό χειμώνα στην εποχή της ενεργειακής κρίσης έχει εγείρει συζητήσεις γύρω από ένα βιώσιμο αναπτυξιακό μοντέλο. Σε ένα τοπίο με νέες, αναδυόμενες πραγματικότητες, το συνέδριο "Emerging Realities" επιχείρησε να εξερευνήσει τις αλλαγές που αποτυπώνονται στο αρχιτεκτονικό έργο, πάντα σε σχέση με τον άνθρωπο, την κοινωνία και τις «αόρατες» παραμέτρους που το επηρεάζουν. Πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της έκθεσης «Μικροδομή 2022» και συγκέντρωσε λαμπρά μυαλά από τον χώρο κυρίως της αρχιτεκτονικής.

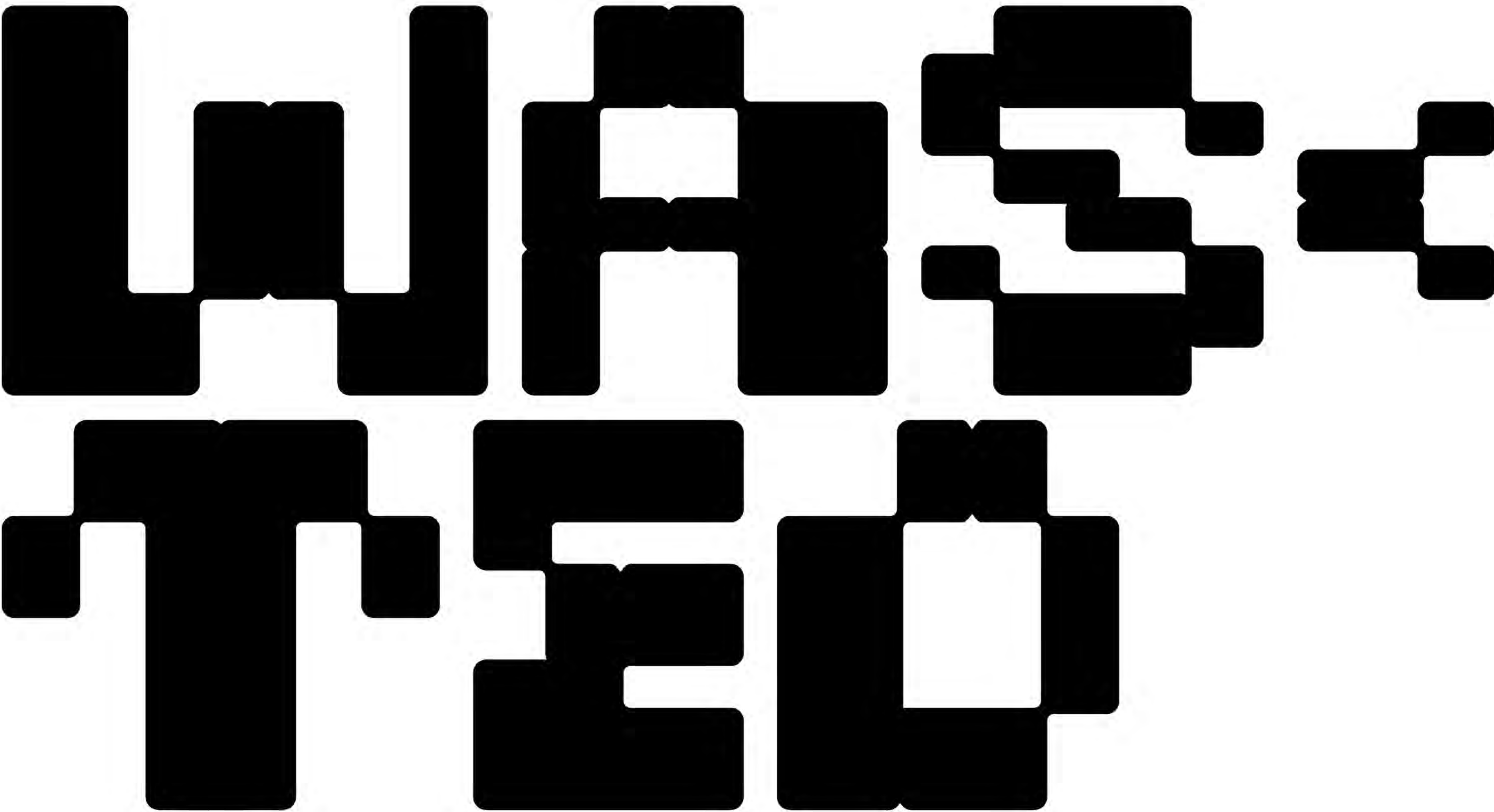
Internationally, sustainability has come to define even the simplest everyday practices in people's lives. Inclusion is discussed on a level of specific terms and stakeholders at a time when social architecture projects imperatively pose a more massive dimension internationally. The image of cities is changing rapidly, and new uses arise from people's new needs. Beyond the city, the same needs call for a change in housing typologies. Tourism in Greece exceeded all expectations, setting new arrival records from abroad, as evident from the earnings. What could ensure a less harsh winter in the age of the energy crisis has raised debates around a sustainable development model. In a landscape with new, emerging realities, the "Emerging Realities" conference attempted to explore the changes reflected in the architectural work, always in relation to man, society, and the "invisible" parameters that affect it. It was carried out within the framework of the exhibition "Building 2022", gathering brilliant minds mainly from the field of architecture.

Μια έκθεση σε επιμέλεια του John Veikos και της Άννας Σμπώκου, με την δημιουργική διεύθυνση και σχεδιασμό παραγωγής της Design Ambassador, στο πλαίσιο του “The Architect Show” 2022.

An exhibition curated by John Veikos and Anna Sbokou, with the creative direction and production design of the Design Ambassador for “The Architect Show” 2022.

(EXHIBITION)

“Waste not, Want not”

An exhibition curated by John Veikos & Anna Sbokou, produced by the Design Ambassador, for tAS4

Danai Makri

Πριν από μία δεκαετία περίπου, το concept του upcycling είχε πραγματοποιήσει την εμφάνισή του, κυρίως στον τομέα του σχεδιασμού επίπλου, ως κάτι το εναλλακτικό στη λογική του και την όψη. Σήμερα τα πράγματα έχουν αλλάξει. Η μελέτη και εφαρμογή πολιτικών βιωσιμότητας κυριαρχούν ως προτεραιότητα στον στρατηγικό σχεδιασμό κρατών, εταιρειών, πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων και άλλων θεσμών. Φυσικά η αξιοποίηση του υπάρχοντος μπορεί να λάβει και ποιητικές διαστάσεις.

About a decade ago, the concept of upcycling first appeared, mainly in furniture design, as an alternative in appearance and method. Today things have changed. The study and application of sustainability policies dominate as a priority in planning strategies for states, companies, universities, research centers, and other institutions. Of course, the exploitation of what already exists can also take on poetic dimensions.

ΤΑΞΙΔΙΩΤΗΣ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ: Η ΑΡΧΑΙΑ ΠΛΑΚΑ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΚΟΜΜΑΤΙ ΜΙΑΣ ΠΟΡΤΑΣ

Ποιητική και διερευνητική είναι και η προσέγγιση της έκθεσης “Waste not, Want not” σε επιμέλεια του John Veikos και της Άννας Σμπώκου, με την δημιουργική διεύθυνση και σχεδιασμό παραγωγής της Design Ambassador, στο πλαίσιο του “The Architect Show” 2022. Η φετνηρία της σκέψης εντοπίζεται σε μία αρχαία πλάκα που βρίσκεται στην Επίδαυρο, δομικά ενσωματωμένη σε ένα νεότερο κτίριο. Με τρόπο τυχαίο σχεδόν, παρέχει ένα παράθυρο στο παρελθόν, φέρνοντας πάνω της την καταγραφή της φιλοσοφίας και τις πρακτικές του θεραπευτικού κέντρου της πόλης. Η ιστορία πάει ως εξής: μία πλάκα χάνει την πρωταρχική λειτουργική αξία της όταν το θεραπευτικό κέντρο σταδιακά παρακμάζει μετά την απαγόρευση της αρχαίας θρησκείας και την οριστική εγκατάλειψή του μετά από έναν ακόμα αιώνα και δύο καταστροφικούς σεισμούς. Η πλάκα έγινε «απόβλητο». Κάποια στιγμή χρησιμοποιήθηκε ως δομική πρώτη ύλη σε νεόδμητες κατασκευές της εποχής. Ως περβάσι σε μία πόρτα λοιπόν, ταξιδεύει ως τις μέρες μας, για να μας προσφέρει πολύτιμη αρχαιολογική πληροφορία, διατηρώντας τα καλοήματα στην πίσω όψη της.

TIME TRAVELER: THE ANCIENT SLAB THAT BECAME PART OF A DOOR.

The approach of the exhibition “Waste not, Want not” curated by John Veikos and Anna Sbokou, with the creative direction and production design of the Design Ambassador for “The Architect Show” 2022, is both poetic and exploratory. The thought originates from an ancient slab at Epidaurus, structurally incorporated into a newer building. In an almost accidental way, it provides a window into the past, bringing upon it the recording of the city's healing center, philosophy, and practices. The story goes like this: a plate loses its primary functional value as the healing center gradually declines after the prohibition of the ancient religion till its final abandonment after another century and two disastrous earthquakes. The slab became “waste”. At some point, it was used as a structural matter in newly built constructions of the time. So, it travels to our days as a window sill on a door to offer us valuable archaeological information, preserving the carvings on its back side.

ΔΟΜΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: ΠΩΣ ΧΤΙΖΟΥΜΕ ΓΙΑ ΝΑ ΞΑΝΧΤΙΣΟΥΜΕ;

Αυτός είναι ο κεντρικός προβληματισμός της έκθεσης “Waste not, Want not” που εξέτασε τις αναδυόμενες στρατηγικές για την επαναχρησιμοποίηση του υπάρχοντος δομημένου τοπίου στην Αθήνα. Η έκθεση μας κάλεσε να δούμε τι ορίζουμε ως «Απόβλητο», τόσο εννοιολογικά όσο και ως αντικείμενα. Μπορούμε να δώσουμε προτεραιότητα μόνο στο νέο, το φαναχτερό και το φθινό, σε βάρος της αξίας που φέρουν όλα όσα χαρακτηρίζουμε ως «Απόβλητα;» Υποθέτουμε λοιπόν πως η οικονομία πρέπει να αναδιομορφωθεί, ώστε να ανακαλύψουμε την αξία του επαναχρησιμοποιημένου υλικού έναντι της παραγωγής νέων. Πώς χτίζουμε για να ξαναχτίσουμε; Η δυσόρεστη πραγματικότητα είναι ότι παράγουμε πολλά «Απόβλητα» για να φτιάξουμε νέα υλικά, αλλά και για να κατεδαφίσουμε υπάρχοντα κτίρια. Πώς ορίζουμε το «Απόβλητο»; Από κλάδο

σε κλάδο, ο ορισμός του διαφέρει. Ποιες είναι οι υπάρχουσες στρατηγικές για την αντιμετώπιση της δημιουργίας «Απόβλητων»; Πρέπει να δούμε βήμα προς βήμα τη μεγάλη εικόνα, από την προμήθεια και την επεξεργασία πέτρας, τους πλαστικοποιητές ξύλου, κατασκευαστές μετάλλων κ.λπ., μέχρι τη δουλειά των μεμονωμένων παραγωγών προϊόντων όπως φωτιστικά ή παράθυρα, αν θέλουμε να καταλάβουμε τι ορίζουμε ως «Απόβλητο» για κάθε κλάδο. Πρέπει επίσης να φανταστούμε τις δυνατότητες μιας επαφελούς αλληλεπίδρασης, λειτουργικά και τεχνικά, ως μέρος μιας συντονισμένης προσπάθειας επαναχρησιμοποίησης και αυτού που τώρα ονομάζουμε «Απόβλητα».

BUILT ENVIRONMENT: HOW DO WE BUILD TO REBUILD?

This is the primary concern of the “Waste not, Want not” report that examined emerging strategies in reusing the existing built landscape in Athens. The report invited us to look at what we define as “Waste” conceptually as well as objects. Can we only prioritize the new, the fancy, and the cheap at the expense of the value brought by everything we label as “Waste”? As a result, we assume that the economy must be reshaped so that we discover the value of reused material over new production. How do we build to rebuild? The unpleasant reality is that we produce a lot of “Waste” to make new materials, but also to demolish existing buildings. - How do we define “Waste”? From branch to branch, its definition differs. - What are the existing strategies to deal with the creation of “Waste”? We have to take a look step by step at the big picture, from procurement and stone processing, wood plasticizers, metal fabricators, etc., to the work of individual producers such as lamps or windows, if we want to understand what we define as “Waste” for each industry. You must also imagine the possibilities of a beneficial interaction, functionally and technically, as part of a concerted effort to reuse what we now call “Waste.”

Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Στο πνεύμα, αλλά όχι στην αισθητική του «I Grotteschi» του Giovanni Battista Piranesi, η έκθεση “Waste not, Want not” παρουσίασε στον θεατή μια σειρά από αντικείμενα ή σύνθετα στοιχεία κατασκευασμένα από τα υλικά «Απόβλητα» των χορηγών της. Είδαμε μια σφήνη που εξήγησε γιατί αυτό θεωρείται «απόβλητο» και το συνολικό του αποτύπωμα άνθρακα. Ο επισκέπτης είδε την αξία και τις δυνατότητες που ενοπάρχουν στο υλικό που τώρα θεωρούμε «Απόβλητο» μας και αυτό παρουσιάστηκε ως «Καλή Τέχνη», διακοσμημένο με δυναμικό θεατρικό φωτισμό που ενεργοποίησαν τα διάφορα στοιχεία της έκθεσης. Αναμνημένο σε πνεύμα, το αντικείμενο έχει μια τελευταία ιστορία να πει για τον εαυτό του και πώς μπορούμε να του δώσουμε έναν νέο σκοπό.

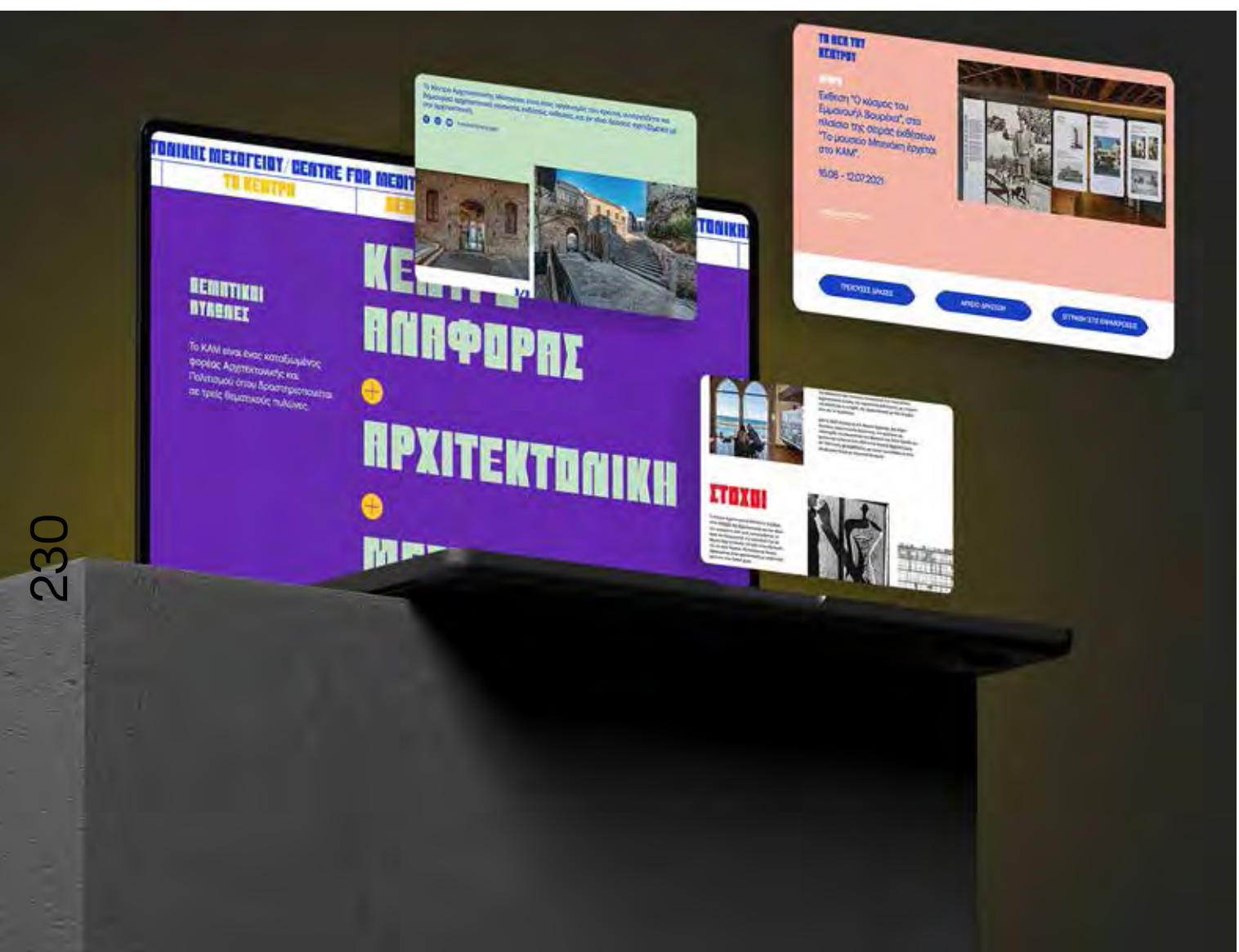
THE EXHIBITION EXPERIENCE

In the spirit, but not in the aesthetics of “I Grotteschi” by Giovanni Battista Piranesi, the exhibition “Waste not, Want not” presented the viewer with a series of objects or composites made from the “Waste” materials of its sponsors. We saw a narrative that explained why this is considered “Waste” and its overall carbon footprint. The visitor saw the value and potential inherent in the material that we now consider “Waste” since it was presented as “Good Art”, decorated with dynamic theatrical lighting that activated various elements of its exhibition. Raised in spirit, the object has a final story to tell about itself and how we can give it a new purpose.

Branding και νέο website για το Κέντρο Αρχιτεκτονικής της Μεσογείου (CAM) έναν αρχιτεκτονικό και πολιτιστικό οργανισμό που στεγάζεται στο Μεγάλο Αρσενάλι, ένα κτίριο του 15ου αιώνα στο λιμάνι των Χανίων, στην Κρήτη. Σκοπός του είναι να προωθήσει την αρχιτεκτονική και τις αξίες που απορρέουν από αυτήν, προσεγγίζοντας το κοινό και διευρύνοντας την κατανόησή του για αρχιτεκτονικά θέματα.

Branding and new website for the Centre for Mediterranean Architecture (CAM) an architectural & cultural organisation housed in the Great Arsenal, a 15th-century building at the port of Chania, Crete. Its purpose is to promote architecture and the values that derive from it, by reaching out to the public and expanding their understanding of architectural matters.

Images courtesy of AG Design Agency

Το Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου ιδρύθηκε το 1996 και σκοπό έχει την ανάδειξη της αρχιτεκτονικής και των αξιών που απορρέουν από αυτή, προσεγγίζοντας το κοινό και διευρύνοντας την κατανόησή του σε θέματα αρχιτεκτονικής. Από το 2002 στεγάζεται στο Μεγάλο Αρσενάλι, ένα κτίριο του 15ου αιώνα στο λιμάνι των Χανίων, όπου και έχει διοργανώσει μια πληθώρα εκδηλώσεων, εκθέσεων και άλλων δράσεων. Πρόκειται για έναν σύγχρονο και αξιόπιστο φορέα αρχιτεκτονικής και πολιτισμού, ο οποίος μετατρέπει μια τοπική προσπάθεια σε έναν θεσμό με εξαιρετικά δυναμική προοπτική.

The Centre for Mediterranean Architecture (CAM) was founded in 1996 and its purpose is to promote architecture and the values that derive from it, by reaching out to the public and expanding their understanding of architectural matters. Since 2002, it is housed in the Great Arsenal, a 15th-century building at the port of Chania, Crete, where it has organised numerous events, exhibitions and other activities. It is a contemporary and respected organization for architecture and culture, which transforms a local effort into an institution with an exceptionally dynamic potential.

Ο ρόλος μας ήταν να βοηθήσουμε τον οργανισμό να αναγεννηθεί με νέα, δυναμική εικόνα, ενώ σημαντικό ζητούμενο ήταν να διευρύνει τους ορίζοντές του, προσεγγίζοντας ένα νέο, πιο απαιτητικό κοινό, καθώς και να επανοτοθετηθεί στο υφιστάμενο κοινό μέσω των δράσεων του.

Our role was to assist the organization's rebirth with a new, dynamic image; meanwhile, an important requirement was for CAM to expand its horizons by approaching a new, more demanding audience, as well as to reposition itself in relation to its existing audience through its activities.

Η νέα οπτική ταυτότητα του φορέα εκφράζει βασικούς στρατηγικούς στόχους του, όπως η εξωστρέφεια, η σύγχρονη ματιά, η ανάδειξη της αρχιτεκτονικής, η διευρυνση του κοινού του και το άνοιγμα σε συνεργασίες με άλλους φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Το αρχικό CAM λογότυπο του όνομα Center for Mediterranean Architecture ή Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου, και γίνονται σύμβολο για την προβολή του φορέα εντός και εκτός συνόρων.

The organization's new identity expresses its fundamental strategic objectives, such as extroversion, a contemporary outlook, the promotion of architecture, audience development and reaching out for collaborations with other institutions in Greece and abroad. The initials CAM become the logo for Centre for Mediterranean Architecture (corresponding to the Greek KAM), and function as the symbol that promotes the organization locally and internationally.

Στην καρδιά του CAM βρίσκεται η αρχιτεκτονική, αφού το Μεγάλο Αρσενάλι είναι κυριολεκτικά ο «τόπος» όπου ζωντανεύει η αρχιτεκτονική σκέψη. Τόσο η ιστορικότητα του κτιρίου, όσο και η δράση του σε επιστημονικό, εκπαιδευτικό και πολιτιστικό επίπεδο, συνοψίζεται στην εμβληματική του όψη. Το λογότυπο προκύπτει από τη συμπαγή και ορθογώνη φόρμα του κτιρίου, μαζί με το χαρακτηριστικό δίλοβο (παράθυρο με αψιδατές απολήξεις), ένα στοιχείο με μεγάλο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον.

At CAM's heart lies architecture itself, since the Great Arsenal is literally the locus where architectural thought comes to life. The building's historic character, as well as its activities on a scientific, educational, and cultural level, are summed up in its emblematic appearance. The logo is therefore based on the building's solid and orthogonal form, combined with the signature 'dilovo' (a window with arched tips), an element of great architectural interest.

Έτσι, η αρχιτεκτονική πρωταγωνιστεί στη νέα οπτική ταυτότητα, με έναν έντονο, γεωμετρικό τρόπο που χαρακτηρίζει τον φορέα και τις δράσεις του. Στο πλαίσιο αυτό, δημιουργήθηκε μία custom γραμματοσειρά που, σε συνδυασμό με την έντονη χρωματική παλέτα, ενισχύουν την ταυτότητα του CAM και γίνονται ευέλικτο εργαλείο για τη σύνδεσή του με το κοινό και την επίτευξη των στόχων του γενικότερα. Με ανανεωμένο όραμα και ταυτότητα, το CAM αναδεικνύεται ως κέντρο αναφοράς για την αρχιτεκτονική στη Μεσόγειο.

Architecture thus becomes the protagonist of the new visual identity, with a bold, geometric style that characterizes the organization and its activities. Following that approach, a custom font has been created that, in combination with the vivid colour palette, reinforce CAM's identity and become a versatile tool for its connection to the public and the achievement of its goals in general. With a renewed vision and image, CAM stands out as a point of reference for architecture in the Mediterranean.

The rebirth of an architectural & cultural organization

Alexandros Gavrilakis

(REBRANDING)

TEAM – AG DESIGN AGENCY
 Creative Direction: Alexandros Gavrilakis
 Curation: Design Ambassador
 Art Direction: Sofia Pliakopanou
 Copy: Kyriakos Spirou
 UI/UX: Kika Tsekidou
 Coding: Mayra Metaxa
 Animation: Nektarios Karanikas

TEAM – CAM
 Yiannis Giannakakis
 Manolis Papadakis
 George Kalligeris
 Andreas Theodoridis
 Penny Chorafa
 Petros Pattakos

Ο Roberto Palomba μίλησε σε ένα κατόψεστο αμφιθέατρο, με αφορμή τις Atelier Collections της Ideal Standard, που θα πρωταγωνιστήσουν στο νέο showroom στο Χαλάνδρι, σε μία εκδήλωση με αστικό χαρακτήρα στο Ίδρυμα Βασιλή & Ελίζας Γουλανδρή.

Roberto Palomba addressed a packed auditorium in an urban event at the Basil & Elise Goulandris Foundation, on the occasion of Ideal Standard's Atelier Collections, which will be showcased at a new showroom in Chalandri.

Roberto Palomba

Μιλάνο, Βερολίνο, Λονδίνο, Παρίσι, Ντουμπάι και Σανγκάη. Σε 6 μη-τροπικές του πλανήτη μάς ταξίδεψε ο διάσημος Ιταλός αρχιτέκτονας & βραβευμένος σχεδιαστής Roberto Palomba, ιδρυτής του Palomba Serafini Associati studio και Chief Design Officer του Ομίλου Ideal Standard International, από το Ίδρυμα Βασιλή & Ελίζας Γουλανδρή, στις 5 Οκτωβρίου, σε μία βραδιά αφιερωμένη στο design και την αισθητική, με αφορμή τις νέες συλλογές της Ideal Standard και το νέο showroom που άνοιξε πρόσφατα στη Λ. Κηφισίας 330 στο Χαλάνδρι.

Milan, Berlin, London, Paris, Dubai, and Shanghai. The famous Italian architect & award-winning designer Roberto Palomba, the founder of the Palomba Serafini Associati studio and Chief Design Officer of the Ideal Standard International Group, was able to transport us from the Basil & Elise Goulandris Foundation to these six metropolises of the world. The evening of October 5th was dedicated to design and aesthetics on the occasion of the new Ideal Standard collections and the new showroom that recently opened its doors to the public at 330 Kifissias Avenue in Chalandri.

Ο Roberto Palomba, από την τελευταία φορά που εμφανίστηκε στο ελληνικό κοινό, στην Ημερίδα ΕΣΩ το 2020 στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών του Ιδρύματος Ώνση, υποστηρίζει σταθερά τη σημασία της διάρκειας και όχι του εφήμερου της μόδας στο design. Αυτή τη λογική διατηρεί για περισσότερα από 3 χρόνια που εργάζεται με την Ideal Standard ως επικεφαλής του Σχεδιαστικού Τμήματος, συνδυάζοντας τον κομψό σχεδιασμό με την τεχνολογία που αλλάζει ριζικά την καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Στην ομιλία του, στην οποία ανέπτυξε τη σχεδιαστική φιλοσοφία "Ethic & Aesthetic", απέδειξε την ευελιξία και τις δυνατότητες μεταμορφώσεων που προσφέρουν οι συλλογές της Ideal Standard - όπως η συλλογή Solos, η επιτομή των νέων αισθητικών του προτάσεων, η συλλογή Alu+, η καινούρια εμπειρία στη βιωσιμότητα με τη χρήση πρωτότυπων υλικών για το καθημερινό wellness και η σειρά Gusto για την κουζίνα - όταν εφαρμόζονται σε διαφορετικά περιβάλλοντα, για χρήστες με διαφορετικές επιθυμίες και προτεραιότητες. Και αυτό ακριβώς είναι το Singular™, εκεί που όλα συνδυάζονται και διαμορφώνονται με βάση τις διαφορετικές απαιτήσεις. Τέλος, οι θεατές είχαν τη μοναδική ευκαιρία να δουν σε παγκόσμια πρώτη, μέρος των Atelier Collections που θα λανσαριστούν στην ελληνική αγορά το 2023.

Roberto Palomba has consistently advocated the importance of duration and not the ephemeral nature of trends in design, as the Greek audience had witnessed at the ESO 2020 Conference at the Onassis Cultural Centre. He has maintained this mentality for more than three years while working with Ideal Standard as Head of the Design Department, combining elegant design with technology that radically changes people's daily lives. He elaborated on the design philosophy "Ethic & Aesthetic" during his speech. He demonstrated the flexibility and transformational possibilities offered by Ideal Standard's collections - such as the Solos collection, the epitome of his new aesthetic proposals; the Alu+ collection; the new experience in sustainability where original materials are

used for everyday wellness and the Gusto range for kitchens - when applied to different environments, for users with different desires and priorities. And that is exactly what Singular™ is, a space where everything is combined and configured according to different requirements. Finally, the attendees had the unique opportunity to be the first ones on a global scale to see part of the Atelier Collections that will be launched onto the Greek market in 2023.

Αναφέρθηκε ακόμα στο νέο showroom της Ideal Standard, το οποίο σχεδιάστηκε από το γραφείο του και επιμελήθηκαν οι A2 Architects. Στο χώρο του, εμπνέουν τους αρχιτέκτονες νέα, καινοτόμα κομμάτια των premium Atelier collections, όπως η συλλογή Joy Neo, ο επιβλητικός νιπτήρας Tipo Z, η εντυπωσιακή συλλογή Linda-X, σειρά μπαστιλιών σε PVD φινιρίσματα, αλλά και «θύλοι» της εταιρείας που επαναγεωδότησαν από το αρχιτεκτονικό στούντιο Palomba Serafini Associati. Αποτέλεσμα αυτής της αγάπης που δημιουργεί το πάθος του για το design, είναι το πλήθος διακρίσεων που έχει λάβει η Ideal Standard τα τελευταία χρόνια. Από τις πιο πρόσφατες, το Red Dot Design Award για τις συλλογές Conca & Joy πέσει και για τις συλλογές Linda-X & Joy Neo φέτος.

He also referred to the new Ideal Standard showroom, designed by his office and curated by A2 Architects. In this space, architects are inspired by new, innovative pieces from the premium Atelier collections, such as the Joy Neo collection, the imposing Tipo Z basin, the impressive Linda-X collection, a series of taps in PVD coating, as well as the company's legendary products redesigned by the Palomba Serafini Associati architectural studio. As a result of this love created by his passion for design, Ideal Standard has received numerous awards in recent years. In particular, they received the Red Dot Design award for the Conca & Joy collections last year and for the Linda-X & Joy Neo collections this year.

Τη βραδιά του event στο Ίδρυμα Βασιλή & Ελίζας Γουλανδρή άνοιξε ο Αθανάσιος Τσουμαλάκος, Γενικός Διευθυντής Ανατολικής Ευρώπης, Πρόεδρος & Δ/νων Σύμβουλος Ελλάδος της Ideal Standard. Ο κος Τσουμαλάκος υπογράμμισε τον αναβαθμισμένο ρόλο των αρχιτεκτόνων και των designers στην προδιαγραφή των νέων κατοικιών, ξενοδοχείων και επαγγελματικών χώρων, με προϊόντα και λύσεις που έχουν ως επίκεντρο τον άνθρωπο, τη βιωσιμότητα του πλανήτη, την καινοτομία και το απαράμιλλο στιλ. Ακολούθησε η τοποθέτηση του Massimo Vismara, Vice President Brand & Activation Ideal Standard International, που παρουσίασε την πολιτική βιωσιμότητας της εταιρείας που προωθεί την ουδετερότητα του άνθρακα, με τη χρήση ανακυκλώσιμων και βιώσιμων πηγών ενέργειας στη δημιουργία καινοτόμων προϊόντων.

The evening of the event at the Basil & Elise Goulandris Foundation began with Athanasios Tsoumalakos, the General Manager in Eastern Europe, President & CEO in Greece for Ideal Standard. Mr. Tsoumalakos underlined the enhanced role of architects and designers in the specification of new residencies, hotels, and commercial spaces, with products and solutions that focus on the people, planetary sustainability, innovation, and unparalleled style. The presentation of Vice President of Brand & Activation Ideal Standard International, Massimo Vismara, which followed, introduced the company's sustainability policy that promotes carbon neutrality through the use of recyclable and sustainable energy sources in the creation of innovative products.

Η βραδιά ολοκληρώθηκε με μία περιήγηση στο μουσείο, την αρχιτεκτονική του οποίου έχει αναλάβει το γραφείο Vikelas Architects και κορυφώθηκε σε ένα cocktail party στην ταράτσα, με θέα στο ολόζώντο αστικό περιβάλλον της δικής μας μητρόπολης, από τη γειτονιά του Παγκρατίου ως τον Παρθενώνα.

The evening concluded with a tour of the museum bringing attention to its design by Vikelas Architects, and culminated with a cocktail party on the rooftop terrace, overlooking the vibrant urban scenery of our own metropolis, from the neighborhood of Pagrati to the Parthenon.

Ethic and aesthetic (EVENT)

by Ideal Standard

Danai Makri

The Power of Color. Ένα event, ή μάλλον ένα ζωντανό πάρτι με χρώμα και χαρακτήρα, πραγματοποιήθηκε στο Ωδείο Αθηνών με αφορμή την αλλαγή σελίδας της Benjamin Moore στην ελληνική αγορά.

The Power of Color. An event, or rather a lively party with color and character, was held at the Athens Conservatory on the occasion of Benjamin Moore's turning a new page in the Greek market.

The power of color (EVENT)

Danaï Makri

Πάρτι, χορός, μουσική, ένα πάνελ με εξαιρετικούς προσκεκλημένους, το color of the year της Benjamin Moore, η παρουσίαση της Creative Lighting και η νέα στρατηγική του γνωστού brand χρωμάτων: Ένα σύνολο εμπειριών, στον ιστορικό χώρο του Ωδείου Αθηνών, που διαμορφώθηκε ειδικά για το event The Power of Color, δημιούργησαν τις εντυπώσεις που χαρακτηρίζουν τη νέα εποχή της Benjamin Moore. Το event έδωσε τη βιωματική γεύση από τη σύνθετη εμπειρία της αρχιτεκτονικής και για τις «ατμόσφαιρες» που μπορεί να δημιουργήσει ο αρχιτέκτονας καθώς συνθέτει με ύλη, χρώμα, φως, ήχο, ακόμα και άνεμο – με τα οποία συλλειτουργεί το χρώμα.

Party, dancing, music, a panel with great guests, Benjamin Moore's color of the year, Creative Lighting's presentation, and the new strategy of the well-known paint brand new set of experiences in the historical space of Athens Conservatory, specially designed for the event The Power of Color, created the impression that characterizes the new era of Benjamin Moore. The event gave an experiential taste of the complex experience of architecture and the "atmosphere" that the architect can create as he composes with matter, color, light, sound, and even wind – with which color works together.

Στη σκηνή του The Power of Color βρέθηκαν ο Poka-Yio, ιδρυτής της Biennale της Αθήνας και αναπληρωτής καθηγητής της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών, η Myrto Kourti, αρχιτέκτων και διδάκτωρ στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και ο Στέργιος Γαλικάς, αρχιτέκτονας, μουσειολόγος και συνιδρυτής του Post Spectacular Office.

On the stage of "The Power of Color" were Poka-Yio, founder of the Athens Biennale and associate professor of the School of Fine Arts, Myrto Kourti, architect and Ph.D., at the National Technical University of Athens, and Stergios Galikas, architect, museologist and co-founder of the Post Spectacular Office.

«Η κατανόηση των χρωμάτων είναι πολιτισμική. Και τι εννοώ με αυτό; Σε κάθε πολιτισμό, από μικρά παιδιά ακούμε ιστορίες, οι οποίες έχουν μέσα χρώματα. Οπότε κατά κάποιο τρόπο, ασυνείδητα συνδέουμε συγκεκριμένα χρώματα με καταστάσεις και συναισθήματα. Για παράδειγμα, το λευκό το συνδέουμε με το νυφικό, τη χαρά, τη ζωή. Το μαύρο το συνδέουμε με το πένθος. Οπότε, επειδή κάθε κοινωνία και κάθε κοινότητα φτιάχνει δικές τις ιστορίες και τις χρωματίζει με διαφορετικούς τρόπους, αναλόγως του κοινωνικού περιβάλλοντος που έχουμε μεγαλώσει, αντιλαμβάνομαστε τα χρώματα με διαφορετικό τρόπο. Τώρα, σχετικά με το πώς αντιλαμβάνομαστε τα χρώματα στη νεότερη Ελλάδα, νομίζω ότι υπάρχει μια λέξη-κλειδί, και αυτή είναι το μπεζ. Το μπεζ είναι ένα παράξενο χρώμα. Κατά κάποιο τρόπο δηλώνει το φόβο να διαλέξεις το χρώμα που πραγματικά θες. Αυτό προέρχεται από την εμπειρία τη δική μου, δουλεύοντας ως αρχιτέκτονας. Συνειδητοποίησα ότι κατά κάποιο τρόπο στην Ελλάδα, φοβόμαστε πάρα πολύ τα χρώματα στα κτίρια. Μιλώ για το χρώμα στην πόλη και την αρχιτεκτονική. Διαλέγουμε το μπεζ, γιατί π.χ. φοβόμαστε να βάψουμε ένα σπίτι πράσινο. Να διαφοροποιηθούμε δηλαδή από τους γύρω μας. Το μπεζ είναι κατά τη γνώμη μου το εθνικό μας χρώμα. Είναι ασσφές, υπερδεμένο, δεν είναι άσπρο. Το καθαρό λευκό το τρέμουμε, όπως γενικά τρέμουμε τις καθαρές απόψεις απέναντι στα πράγματα. Το μπεζ είναι και λίγο κίτρινο, δεν είναι και κίτρινο όμως ακριβώς. Για παράδειγμα, στη Λατινική Αμερική, θα δεις σπίτια να βόφονται φούξια, ροζ, κίτρινα. Δηλαδή έχουν τελείως διαφορετική στάση απέναντι στο χρώμα. Έχω την εντύπωση ότι όλο αυτό που περιγράφω, έχει να κάνει με το ότι είμαστε μια κοινωνία, που μέχρι πολύ πρόσφατα ήταν αγροτική και η πραγματικότητα είναι ότι σε αυτές τις κοινωνίες, το να εκφράζεσαι, το να διαφοροποιείσαι και να είσαι τολμηρός δεν είναι αποδεκτό και τιμωρείται και στιγματίζεται», είπε η Myrto Kourti.

"The understanding of colors is cultural. And what do I mean by that? In every culture, since our early childhood, we hear stories that have colors in them. So in a way, unconsciously, we associate specific colors with situations and emotions. For example, white is associated with wedding dresses, joy, and life.

We associate black with mourning. So, because every country and each community makes its own stories and colors them in different ways, depending on the social environment we have grown up in, we all perceive colors differently. Now, regarding how we perceive colors in modern Greece, I think there is a keyword: beige. Beige is a strange color. In a way, it expresses the fear of choosing the color you really want. This comes from my own experience working as an architect. I realized that, for some reason, we are terrified to use colors on buildings in Greece. I'm talking about color in the city and architecture. We choose beige because, for example, we are afraid to paint a house green. After all, it would differentiate us from those around us. Beige is, in my opinion, our national color. It's fuzzy, it's confusing, and it's not white. We dread pure white, as we generally dread having a clean-cut attitude toward anything. Beige is kind of yellow, but not exactly yellow.

For example, you will see houses painted fuchsia, pink, and yellow in Latin America, meaning they have a completely different attitude toward color. I think that everything I describe has to do with the fact that we are a society, which until very recently was a rural one, and the reality is that in these societies, expressing yourself, being different and bold is not acceptable; it is even punished and stigmatized," said Myrto Kourti.

«Είμαστε όλοι χρωματικά αμόρφωτοι. Γιατί; Διότι δεν έχουμε αναμνήσεις έντονες από χρώμα, το χρώμα δεν περνάει στην εκπαίδευσή μας με κανένα τρόπο, δεν έχουμε δει ανθρώπους να φοράνε έγχρωμα ρούχα, δεν είδαμε αρχιτεκτονική με έντονα χρώματα, μέσα στα σπίτια δεν χρησιμοποιούμε έντονα χρώματα. Στην πραγματικότητα δεν μπορούμε να εκφραστούμε με το χρώμα. (...) Φανταστείτε ότι είμαστε έφηβοι και για πρώτη φορά φλερτάρουμε και μιλάμε στο αντικείμενο του πόθου μας και του λέμε «αλιγάκι, νιάωω, μου αρέσει!». Δεν βρίσκουμε τις λέξεις. Τα συναισθήματά μας δεν μπορούμε να τα εκφράσουμε. Μας λείπει το λεκτικό, μας λείπει το συντακτικό. Πώς μπορούμε να συντάξουμε μια πρόταση, η οποία μπορεί να σαγηνεύσει το πρόσωπο που έχουμε απέναντί μας; Δεν έχουμε αυτές τις λέξεις. Το ίδιο πράγμα συμβαίνει και με τα χρώματα. Δεν μπορούμε να εκφραστούμε με τα χρώματα. Όπως είναι και πάρα πολύ δύσκολο να εκφραστούμε με τα αρώματα, να καταλάβουμε τους τόνους των αρωμάτων. Και εδώ πέρα κολλάει και η συναισθησία. Έτσι και με τα χρώματα, πέρα από μερικά κραυγαλέα παράδειγμα, όπως ότι το κόκκινο σημαίνει δράση, το κίτρινο σημαίνει κίνδυνος και το μπλε ηρεμία, κάπου τα έχουμε ακούσει. Κατά βάση όμως δεν μπορούμε να εκφραστούμε σωστά. Οπότε θα σας καλούσα και εσάς και τα παιδιά σας, τα εγγόνια σας, τα ανίψια σας, να τους δώσετε χρώματα. Στα σχολεία τους δίνουν μαρκαδόρους, ένα πράγμα πάρα πολύ επικίνδυνο, καθώς δεν αναμειγνύει τα χρώματα, κάνει μόνο γραμμές. Έγχρωμες γραμμές. Να τους δώσετε χρώματα και να τα αφήσετε να μπουν μέσα και να εκφραστούν. Αυτό θέλαμε πάρα πολύ και νομίζω ότι ίσως αλλάξει και πολλά πράγματα στην κοινωνία μας κάποια στιγμή», συμπλήρωσε ο Poka Yio.

«Θα έχει ενδιαφέρον να μετρήσουμε πόσες φορές την ημέρα χρησιμοποιούμε ένα χρώμα, για να αναφερθούμε σε κάτι. Στην καθημερινότητά μας, συνυφιστά διαβάζουμε διαρκώς από μέσα χρώματα. Την ώρα που πάμε να ντυθούμε, να βαφτούμε, να πάμε στο μούδι μας, να διαλέξουμε ένα υλικό, να δούμε έναν τοίχο και να σκεφθούμε ένα χρώμα. Νομίζω ότι μετά τους αριθμούς είναι η πρώτη λίστα πραγμάτων από την οποία αντλούμε για να χαρακτηρίσουμε πράγματα. Το χρώμα είναι ριζωμένο μέσα μας από την πρώτη παρουσία μας στη γη. Σχετίζεται με την όραση και με όλες τις διαδικασίες της ανθρώπινης ζωής. Και αν σκεφτεί κανείς όλες τις εκδηλώσεις που "φορέσαμε" πάνω στα χρώματα, μέσα στους αιώνες, το χρώμα κατέχει μία κορυφαία θέση στην ανθρώπινη ύπαρξη, είτε από τη συμβολική διάσταση που του αποδώσαμε, είτε με τον τρόπο που ο μοντερνισμός προσπάθησε να εφεύρει συστήματα με τα οποία το επιλέγουμε -όρα να το εφορθολογίσει και να το εντάξει μέσα σε μία επιστημονική διαδικασία σχεδιασμού», ανέφερε ο Στέργιος Γαλίκας.

"We are all color illiterate. Why? Because we don't have vivid memories of color, color does not pass through our training in any way; we have not seen people wearing colored clothes, we didn't see brightly colored architecture, and we don't use bright colors inside the houses. In reality, we cannot express ourselves with color. (...) Imagine that we are teenagers, flirting for the first time, talking to the object of our desire, and we say, "I feel like... I like you a bit". We can't find the words. Our emotions cannot express them. We lack vocabulary; we lack syntax. How can we draft a proposal which can seduce the person before us? We don't have the words we need. The same thing happens with colors. We cannot express ourselves with colors, just as it is challenging to express ourselves through perfumes to understand a perfume's tones. And this is where synesthesia comes into play. We are much the same way with colors; we know nothing about them apart from a few glaring examples, such as that red means action, yellow means danger, and blue serenity, things we've heard somewhere. Basically, we are unable to express ourselves properly. So I would urge you and your children, your grandchildren, your nieces and nephews, to play with colors. Schools give them markers, a dangerous thing, as it does not mix colors; it only creates lines - colored lines. Give them colors and let them express themselves. This is what we want more than anything, and I think it might change a lot in our society at some point," Poka Yio added. " It would be interesting to count how many times a day we use color as a point of reference. In our everyday life, we unconsciously read colors all the time. When we get dressed, do our makeup, go to our car, choose a material, and look at a wall, we think of a color. Besides the numbers, it is the first list of things we draw to characterize things. The color is rooted inside us from our first presence on earth. It is related to our ability to see all processes of human life. If you think about all the events we have associated with colors throughout the ages, color occupies a leading position in human existence, either through an attributed symbolic dimension or in the way that modernism tried to invent systems by which we can select it - to rationalize it and fit it into a scientific design process," said Stergios Galikas.

Το πάνελ ακολούθησαν η παρουσίαση του χρώματος της χρονιάς, αλλά και η παρουσίαση της διαδικασίας επιλογής του. Η απόχρωση που ξεχωρίζει για το 2023 είναι το Raspberry Blush 2008-30, μία ζωνρή κοραλλί απόχρωση με μία ροζ τονικότητα, που ενεργοποιεί τις αισθήσεις με μία αισιοδοξία που ηλεκτρίζει. Ακολούθησε η παρουσίαση του Νίκου Νικολόπουλου και της Creative Lighting, εταιρεία με αντικείμενό της την αρχιτεκτονική οπτικοποίηση σύμφωνα με μια φιλοσοφία δημιουργίας εικόνων, στην οποία κύρια δύναμη είναι το φως. «Το χρώμα πρέπει να το παρατηρούμε καθημερινά με τα μάτια και την κάμερά μας. Πρώτα με τα μάτια μας για να το αναλύσουμε και να το κατανοήσουμε. Και έπειτα τραβάμε μία φωτογραφία, γιατί η φωτογραφία πολλές φορές θα είναι reference για ένα project που κάνουμε. (...) Τι θέλουμε το συναίσθημα να είναι; Αν αυξήσουμε την τονικότητα και την κάνουμε πιο χαρούμενη, θα μας ηρεμήσει, με αποτέλεσμα τον ύπνο. Αν όμως τη σκουρύνουμε κι άλλο, θα αρχίσει να είναι πιο βαρύς ο χώρος, ίσως και λίγο πιο μελαγχολικός. Άρα η τονικότητα είναι πάρα πολύ σημαντική», ανέφερε μεταξύ άλλων ο Νίκος Νικολόπουλος, δίνοντας έμφαση στις λεπτές συναισθηματικές διαφοροποιήσεις που επιτυγχάνουν χρώμα και φως.

Photography ©Spyros Hound

The panel was followed by the presentation of the color of the year, as well as the presentation for its selection process. The standout shade for 2023 is Raspberry Blush 2008-30, a vibrant coral shade with a pink undertone that activates the senses with an electrifying optimism. This was followed by the presentation of Nikos Nikolopoulos and Creative Lighting, a company specializing in architectural visualization in compliance with the philosophy of creating images where light is the power. "For the color to be present, it must be observed daily, through our eyes and camera. First, we use our eyes to analyze and understand it. And then, we take a photo because the photo will often be used as a reference in one of our projects. (...) What do we want the emotion to be? Changing the tone and making it happier will calm us down, resulting in sleep. But if we darken the image, the space will start to feel heavier, maybe even a little melancholic. So the tonality is very important", said Nikos Nikolopoulos, emphasizing the subtle emotional nuances achieved by color and light.

Πριν την αποκορύφωση του πάρτι, η Νίνα Βογιατζόγλου, Managing Director του Όμιλου Βογιατζόγλου, παρουσίασε τη νέα εποχή της Benjamin Moore στην ελληνική αγορά. Μέχρι σήμερα είχαμε γνωρίσει χρώματα Benjamin Moore τοπικής ελληνικής παραγωγής που δεν κατόφεραν να ακολουθήσουν την εξέλιξη και την καινοτομία της Benjamin Moore παγκοσμίως. Η εταιρεία-leader στον κλάδο άλλαξε στρατηγική για να εξασφαλίσει ότι η τεχνολογική της υπεροχή και καινοτομία θα φτάνει στον τελικό καταναλωτή σε όλα τα σημεία του κόσμου. Ο όμιλος Βογιατζόγλου έχει αναλάβει την διανομή των χρωμάτων της Benjamin Moore. Πλέον, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, εισάγονται προϊόντα που χρησιμοποιούν την τεχνολογία Genex. Πρόκειται για μία αποκλειστικά κατοχυρωμένη τεχνολογία, που ανέπτυξε η εταιρεία τα τελευταία δέκα χρόνια και τη διαφοροποίησε καθοριστικά από τον ανταγωνισμό της σε παγκόσμιο επίπεδο.

Before the party reached its peak, Nina Voyatzoglou, Managing Director of Voyatzoglou Group, presented the new era of Benjamin Moore in the Greek market. Until today we had known the Benjamin Moore colors produced locally in Greece failed to follow the evolution and innovation of Benjamin Moore worldwide. The leading company in its industry changed its strategy to ensure that its technological superiority and innovation will reach the final consumer in all parts of the world. The Voyatzoglou group has taken over the distribution of Benjamin Moore paints. For the first time in Greece, they introduce products using Genex technology. This is an exclusive technology that the company developed in the last ten years, which has differentiated it decisively from its competition on a global level.

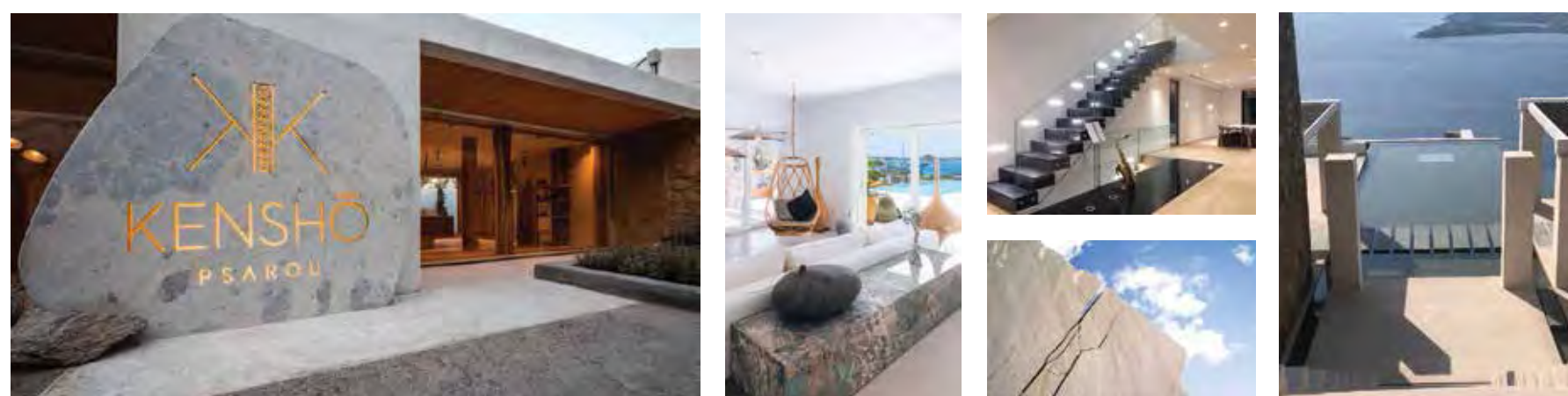
Το event διοργανώθηκε από τον όμιλο Βογιατζόγλου -που έχει αναλάβει την αποκλειστική διάθεση της Benjamin Moore στην Ελλάδα- σε συνεργασία με τη Design Ambassador.

The event was organized by the Voyatzoglou group - which has taken over exclusive distribution for Benjamin Moore in Greece - in collaboration with Design Ambassador.

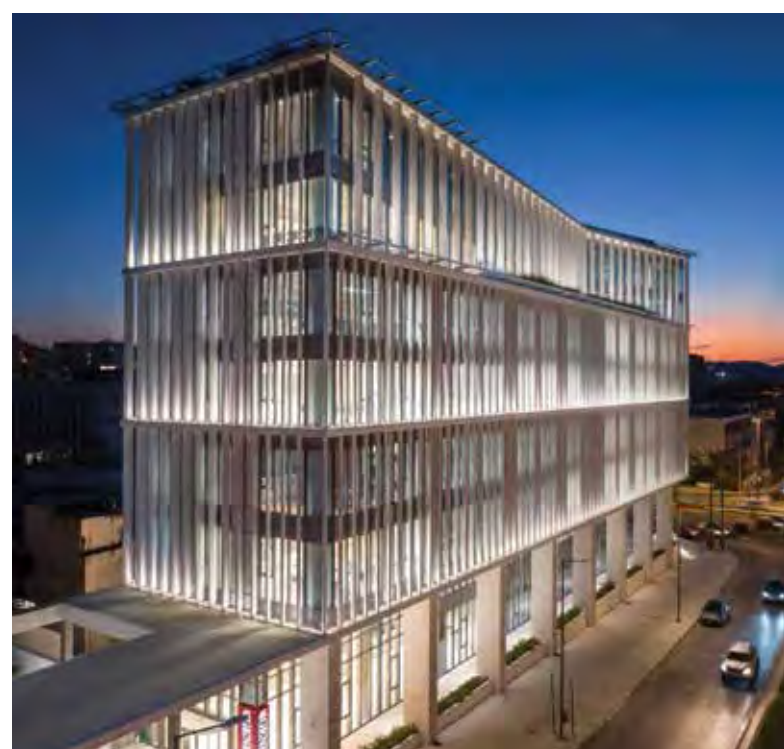

www.mdeligiannis.com

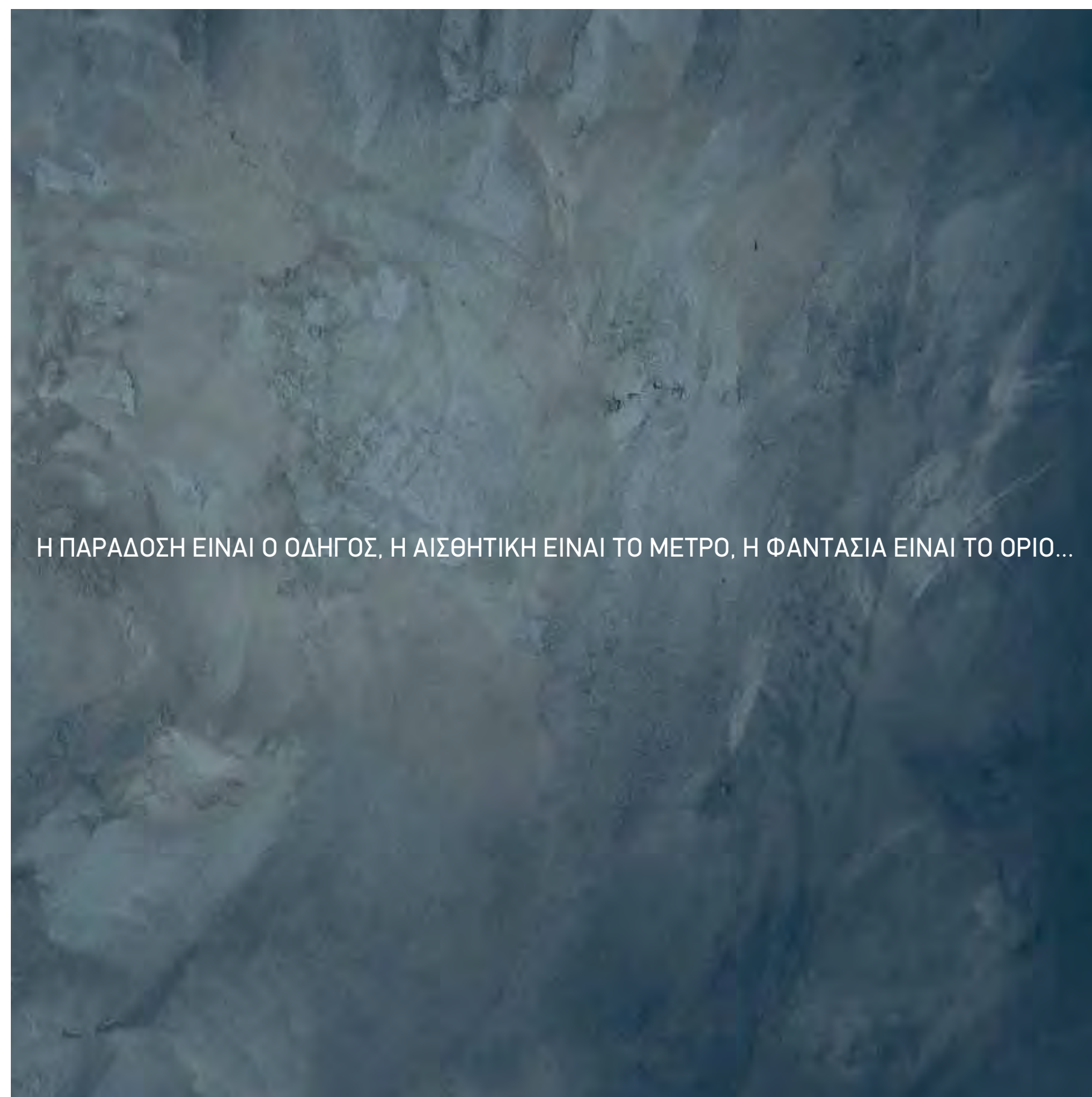

DELIGIANNIS
MARBLE & STONES

Our passion begins
deep in the heart
of nature

1 χλμ. Λ. Κορωπίου-Μαρκοπούλου,
Κορωπί, 19441
+30 210-6620072
info@mdeligiannis.com
www.mdeligiannis.com

Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΕΙΝΑΙ Ο ΟΔΗΓΟΣ, Η ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΤΡΟ, Η ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΟΡΙΟ...

DS-259 DECO MICRO RESIN

Διακοσμητικό, εύκαμπτο, ρητινούχο τσιμεντοκονίαμα. Διακρίνεται για τη μεγάλη αντοχή στην τριβή και τη χάρση, ακόμη και σε πάχη 2mm. Δεν χρειάζεται ενίσχυση με υαλοπλεγματοπλισμό.

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφτείτε το www.durostick.gr

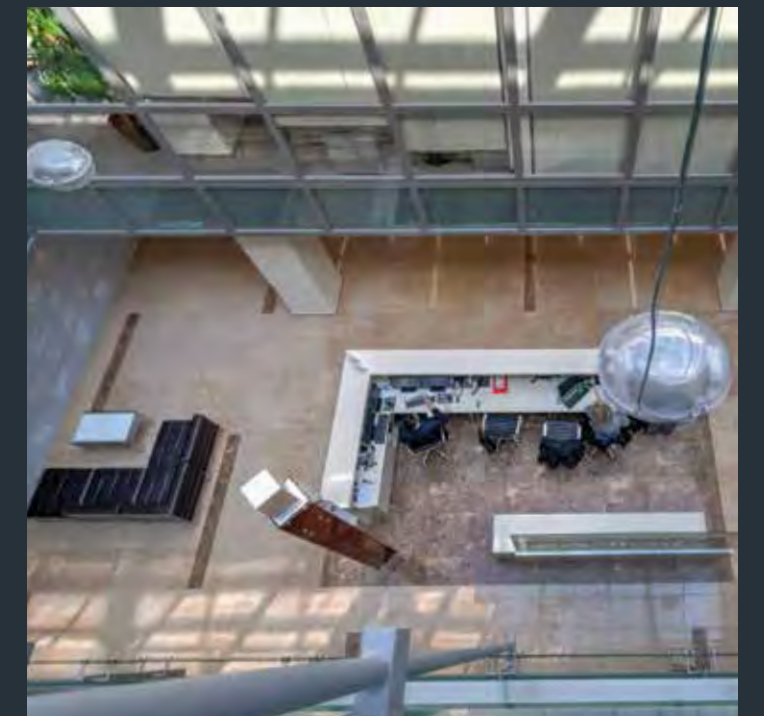

Diolkos is a high quality contractor founded in 2001, delivering high quality projects for clients in a professional manner.

Reshaping
the present
while building
the future.

www.diolkosgroup.com

CONSTRUCTION
DEVELOPMENT
PROJECT MANAGEMENT
FACILITIES MANAGEMENT

Seneka 10, Aristonos 1 & Kimis Avenue 9, 145 64
e. info@diolkosgroup.com
t. +30 210 62 05 580

H.V.AC

**HIGH QUALITY – LOYALTY –
EFFECTIVE CUSTOMER SERVICE**

NTINTOS IKE based in Thessaloniki, deals with the construction and maintenance of cooling-heating, plumbing and fire protection systems. The company is composed of experienced technicians and constructs projects of any size in Greece and other countries as well. The projects are taken from very beginning and handed completed when each check for proper operation and durability are conducted.

The company has many years of experience in the construction of hydraulic projects, firefighting and cooling-heating. Thus, they are able to cope with even the most specialized demands of a project which may require at the same time strict quality criteria, strict adherence to deadlines and competitive cost.

Plumbing

Firefighting

Thessaloniki: Agiou Athanasίου 24, 562 24 Evosmos / T: +30 2310-709304
Athens: Kithiron 3, 151 27 Melissa / T: +210 6138793 / E: info@ntintos.gr

FABRICATING AIRDUCTS ΕΠΕ
Θέση Μαργαρίτα, 19011 Αυλώνας
T. 22950 42436
E. info@airducts.gr

Η εταιρεία μας κατασκευάζει και τοποθετεί δίκτυα αεραγωγών αερισμού - κλιματισμού, ορθογωνικής και κυκλικής διατομής από γαλβανισμένη ή ανοξείδωτη λαμαρίνα.

Διασφαλίζει την προμήθεια και τοποθέτηση όλου του συναφούς εξοπλισμού (στόμια, ανεμιστήρες, διαφράγματα κλπ).

Εφαρμόζει το Σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας σύμφωνα με το πρότυπο ΕΛΟΤ EN ISO 9001:2015.

Η **Fabricating Air Ducts** ως μια ταχέως αναπτυσσόμενη και ανταγωνιστική εταιρεία στον κατασκευαστικό τομέα, έχει εδραιώσει τη θέση της στην Ελληνική αγορά.

www.airducts.gr

Alexandros Karditsas
& Partners

392 Mesogion Avenue
153 41 Agia Paraskevi
T. +30 210 97 02 510
E. info@aksm.gr

www.aksm.gr

Construction Surveying
Industrial Surveying
Deformation Monitoring
Laser Scan & Modeling
Scan2BIM

ak
sm

land-building-industrial

SURVEYING & MAPPING

‘ΕΧΕΙΣ ΤΑ ΠΙΝΕΛΑ, ΕΧΕΙΣ ΤΑ ΧΡΩΜΑΤΑ, ΖΩΓΡΑΦΙΣΕ ΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟ ΚΑΙ ΜΠΕΣ ΜΕΣΑ’

DUROPAIN

Υψηλής ποιότητας ακρυλικό-πολυουρεθανικό χρώμα νέας τεχνολογίας (Υβριδικό). Διακρίνεται για την ισχυρή πρόσφυση και τη μακροχρόνια αντοχή του.

SUPER ECO

Πιστοποιημένο οικολογικό πλαστικό χρώμα, άοσμο, ανθεκτικό στο συχνό πλύσιμο και τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Για εσωτερική & εξωτερική χρήση.

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφτείτε το www.durostick.gr

YOUNG

+ UP [05]

COMING

[05.1]
[05.2]
[05.3]
[05.4]
[05.5]

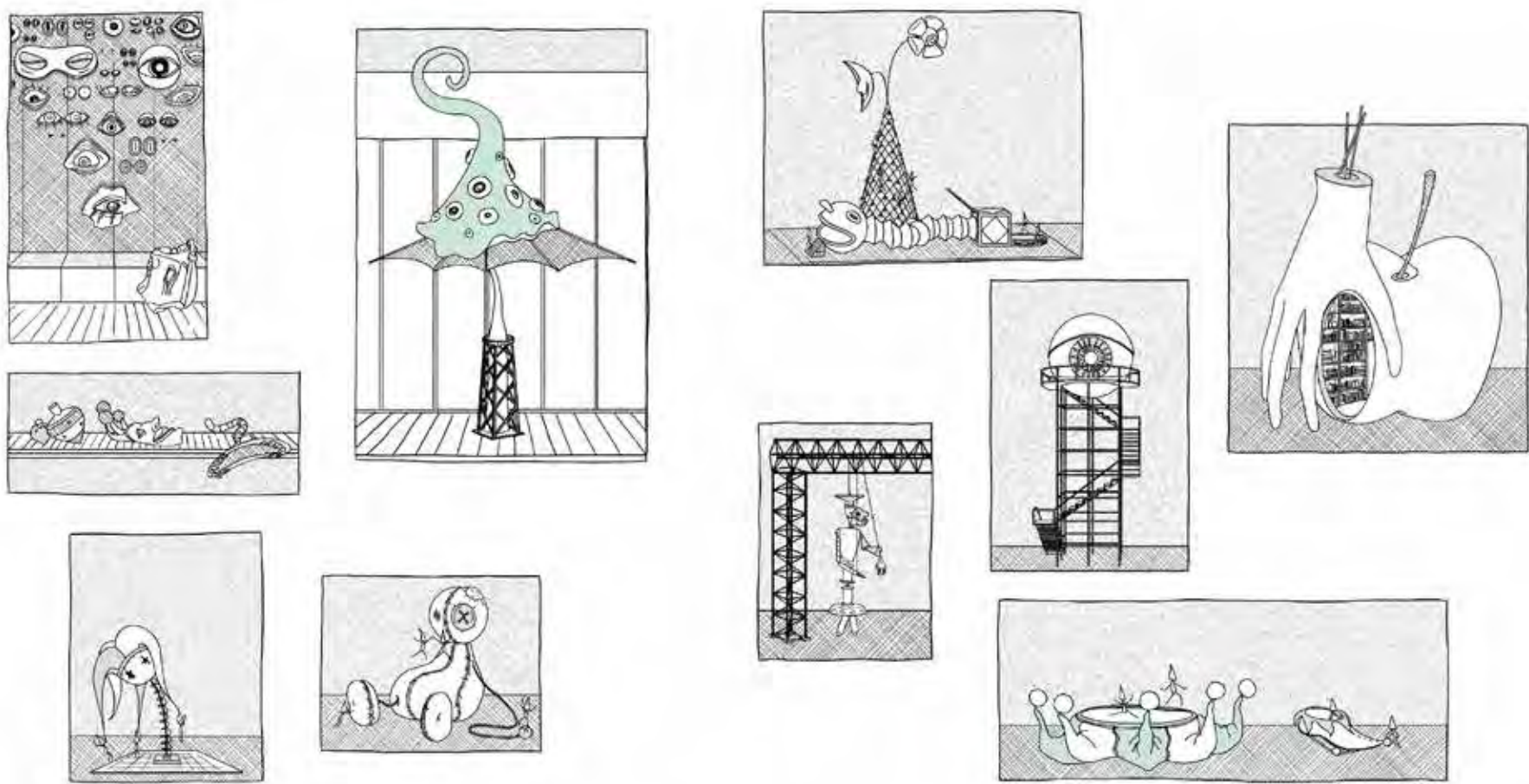
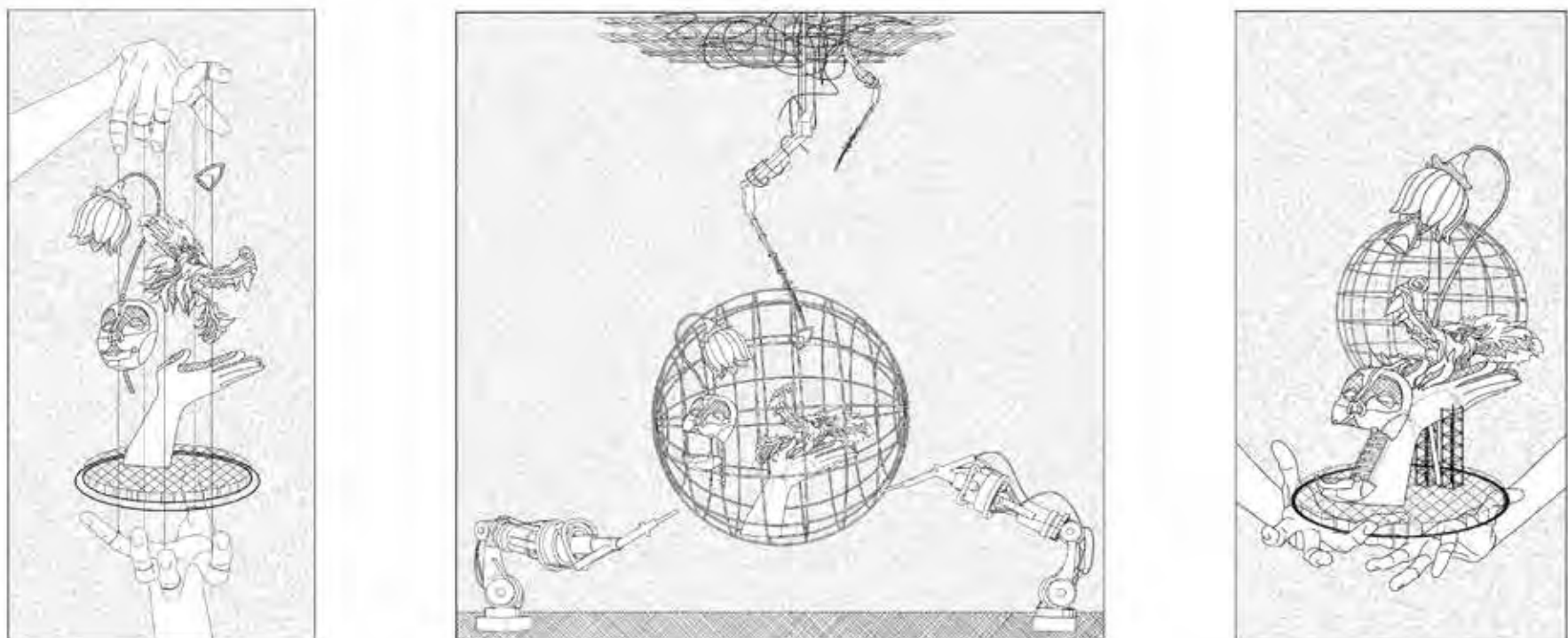
Civitas Ludum
Necropolis
Rethinking Bauhaus
YoUth campus
Varosi

P.100
P.100
P.100
P.100
P.100

Το παιχνίδι είναι ένας ασαφής όρος και χρησιμοποιείται σε διαφορετικά περιβάλλοντα. Οι μορφές του κυμαίνονται από ιδιωτικές έως πολύ δημόσιες. Εκτελείται εθελοντικά και συνοδεύεται από αίσθημα έντασης και χαράς. Αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας, μία διαφυγή από τη «βαρετή» ζωή, μία δραστηριότητα που εκτελείται εντός ορίων χρόνου και τόπου. Κατασκευάζει το χώρο στον οποίο κινείται ο παίκτης και ταυτόχρονα ο χώρος διαμορφώνει την ίδια τη δραστηριότητα.

Play, an ambiguous term, is applied in different contexts. Its forms range from private to very public. It is an action performed voluntarily and accompanied by feelings of intensity and joy, an integral part of society; an escape from the "dull" life; an activity performed within the limits of time and space. Play defines the space in which the player moves, while the space determines the activity of play.

Civitas Ludum

(THESIS 01)

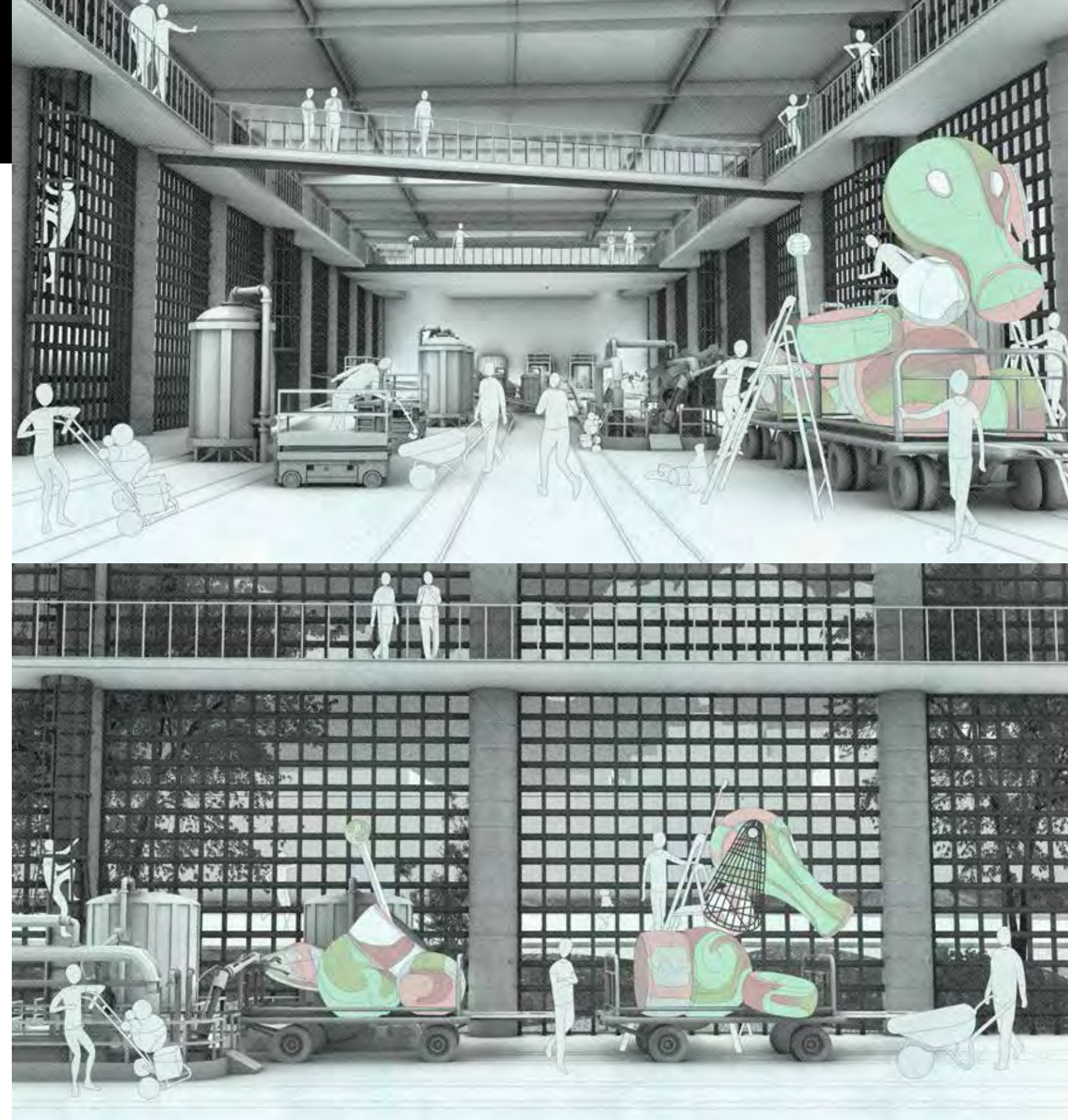
Dimitra Bitini & Eleni Eirini Mavridi

Μελετήσαμε μία τηλεοπτική σειρά, το Westworld, που επιτρέπει να επεκταθούμε σε χώρο και χρόνο. Η σειρά παρουσιάζει ένα πάρκο διασκέδασης που αποτελεί τον φαντασμακί ιδανικό μελλοντικό χώρο ψυχαγωγικών καταστάσεων. Ποια είναι η μορφή που ο χώρος αποκτά για να φιλοξενήσει το απόλυτο παιχνίδι στο μέλλον; Σκοπός μας είναι η μετατόπιση του χώρου αυτού από το μυθικό στο πραγματικό.

We reviewed Westworld, a TV series that presents a prime example of a playspace in the future. As a seemingly ideal amusement park, its spatial arrangement and iconography are analyzed to ascertain the spatial forms which accommodate the ultimate play in a future society. A correlation between its functional structure and the human body is

noted; therefore, it is interpreted as an apparatus with the mechanisms of the human body. In our search for the ultimate playspace, we shifted the Westworld apparatus into reality.

Η πόλη της Πάτρας θα αποτελέσει την πόλη-υποδοχή του νέου χώρου διασκέδασης, καθώς η πόλη ήδη προσφέρει ως χώρος εμπειρίας παιχνιδιού κατά την περίοδο του καρναβαλιού. Τα άρματα κατασκευάζονται στο καρναβαλικό εργαστήριο στην περιοχή της Λεύκας, μακριά από το κέντρο της πόλης. Εκεί διεξάγονται κρυφές διεργασίες που είναι θεμιτό να ανοίξουν και να είναι προσιτές στον κάτοικο της πόλης, με τη μορφή ενός δημόσιου αστικού χώρου. Σημεία αναφοράς για τη διεξαγωγή της καρναβαλικής παρέλασης αποτελούν η πλατεία Γεωργίου και ο μώλος του

Αγίου Νικολάου. Ο τόπος του παιχνιδιού θα συμπυκνώσει τις μηχανικές διεργασίες και την ψυχαγωγική εμπειρία, πλησίον των σημείων αυτών, στον σταθμό του τρένου του Αγίου Διονυσίου.

Patras will be the host city of ludic activities, being a place of play during the annual carnival period. The city's center is transformed while chariots, made in a workshop in the area of Lefka, march the city and signify city landmarks. Reference points for the carnival parade are Georgiou I Square and St. Nicholas pier. The construction of the chariots is a concealed production process intended to be accessible to the resident of the city. A new public urban space of construction and entertainment experience will be located at the train station of St. Dionysios, near the reference points.

Ένα νοητό κουτί οριοθετεί ένα σκάμμα. Ο δρόμος που διασχίζει την τοποθεσία, είναι το μόνο στοιχείο που παραμένει αναλλοίωτο. Το εργαστήριο νέων δημιουργιών τοποθετείται κάτω από το δρόμο. Εκεί, τα άρματα του καρναβαλιού αποσυνθέτονται και τα κομμάτια τους δημιουργούν νέες συνθέσεις, κατασκευές που φιλοξενούν διαφορετικές χρήσεις. Αργότερα τοποθετούνται σε μια νέα τοπογραφία, το νέο πάρκο διασκέδασης. Οι γραμμές του τρένου, που υπήρχαν στην περιοχή, χρησιμοποιούνται και τμήμα τους τοποθετείται σε υπόγεια σήραγγα. Τα άρματα μεταφέρονται στο σκάμμα μέσω ενός δευτερεύοντος σιδηροδρομικού δικτύου. Τρεις τομείς οριοθετούνται από τις διαδρομές, καθένας από τους οποίους παρουσιάζει διαφορετική ατμόσφαιρα.

A sandpit is created. The road that crosses the site is the only element that remains unaltered. The laboratory of new creations is placed under the road. Chariot pieces are combined, creating new constructions which host several uses. They are later placed in a new topography, the new

amusement park. Train lines are preserved. A small part of the railroad is placed in an underground tunnel. Chariots are transported through a secondary railroad network. Three domains are defined by paths, each of them with a unique context.

Στο μέσον του σκάμματος και κάτω από τον δρόμο συναντάται το εργαστήριο κατασκευής των νέων δημιουργημάτων. Ένα σύστημα από υποστυλώματα και μεταλλικά στοιχεία στηρίζουν το δρόμο και συνθέτουν τη δομή του εργαστηρίου που αποτελείται από δύο επίπεδα. Στο ανώτερο επίπεδο υπάρχουν οι χώροι οργάνωσης των διεργασιών καθώς και οι περιμετρικές διαδρομές επίβλεψης και επιτήρησης. Στο κατώτερο επίπεδο διεξάγεται η γραμμική παραγωγή των νέων δημιουργημάτων.

The workshop of new play creations is found in the middle of the sandpit and under the road. Columns and metal elements support the road and compose the structure of the laboratory, which consists of two levels. The upper level hosts functions of organizing and supervision assisted by peripheral routes. The lower level accommodates the linear production of new play structures.

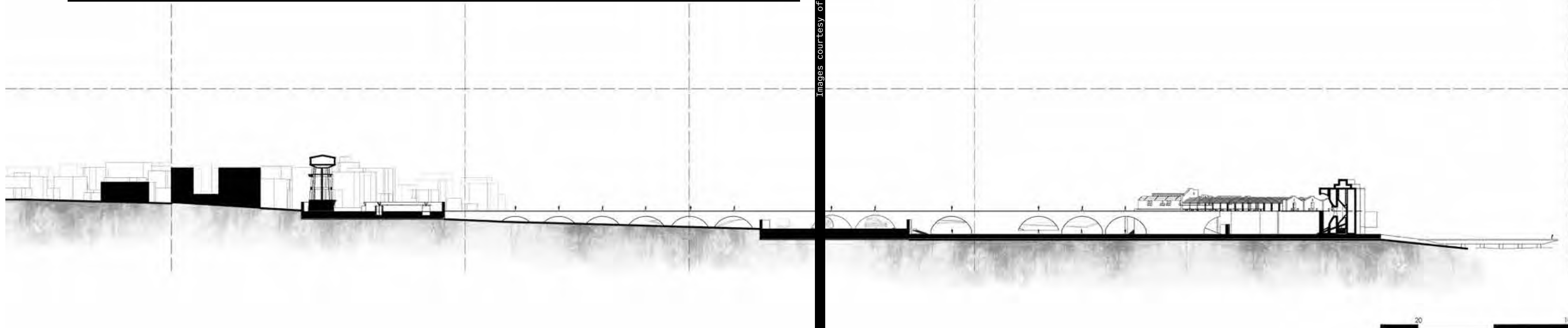
Ο νέος δημόσιος χώρος μπορεί να γίνει αντιληπτός σε δύο ενότητες. Το εργαστήριο με τον δρόμο και ο σιδηρόδρομος αποτελούν το αμετάβλητο βιομηχανικό μέρος. Οι τρεις ξεχωριστοί τομείς δημιουργούν ένα μεταβαλλόμενο νεκροταφείο αρμάτων. Τα δύο στοιχεία, το σταθερό και το ρευστό, λειτουργούν αρμονικά σαν μια συσκευή παιχνιδιού.

The new public space can be perceived into two sections. Road, workshop, and railroad form the dense industrial part. In addition, three separate domains create a fluid chariot cemetery. All elements, fluid-fixed, operate harmoniously like a play apparatus.

Η Δραπετσώνα ήταν ένα προάστιο του Πειραιά που επιλέχτηκε να δεχτεί τις πιο βαριές λειτουργίες. Η σταδιακή εγκατάσταση των βιομηχανιών κατά μήκος του παραλιακού μετώπου έδρασε παράλληλα με τη διαμόρφωση της ακτογραμμής. Οι περιοχές κατοικίας σήμερα φτάνουν στο όριο με τη λιμενο-βιομηχανική ζώνη, τονίζοντας το διαχωρισμό μεταξύ τους. Η ανοικοδόμηση και κάλυψη της περιοχής επέφερε έλλειψη δημοσίου χώρου, κάνοντας την ανάγκη για εκτόνωση προς τη θάλασσα σημαντικότερη.

Drapetsona was a suburb of Piraeus where industrial functions had been built. The gradual establishment of industries along the coastal front acted parallel with the coastline's formation. At the same time, today's residential areas extend to the industry zone's limit, emphasizing their separation. Reconstruction and coverage of the area brought a lack of public space and a need for relief toward the sea.

Images courtesy of Maria Foustanou

Το Εργοστάσιο Λιπασμάτων καθόρισε τον χαρακτήρα της περιοχής ως πόλο έλξης της εργατικής τάξης, επηρεάζοντας τον αστικό ιστό, όπου το ζωτικό κομμάτι αποτελείται κυρίως από κατοικίες. Καθιέρωσε νέα τοπόσημα τα οποία παρατηρούμε έως σήμερα στην σχεδόν ολοκληρωτική κατεδάφισή τους. Στη συνέχεια της μελέτης, αντικείμενο αποτέλεσε η υφιστάμενη κατάσταση των υπαρχόντων τοπόσημων και ο τρόπος διαχείρισης και αξιοποίησής τους ως ερείπια στο χώρο. Στο οικοδομικό συγκρότημα έχουν επιβιώσει μερικώς ο Υδατόπυργος, το Υαλουργείο, τα Σιλό, ο Κεντρικός Ηλεκτρικός Σταθμός, το φουγάρο και ο ταινιοδρόμος Κράκαρη.

The Fertilizer Factory determined the character of Drapetsona as a pole of attraction for proletariats, which affected the urban fabric, where the vital part consisted of residences—determined new landmarks which still exist in their almost demolition. Continuing the analysis, the subject was the condition of existing structures and the strategy of utilization as ruins. The water tank, glass factory, silo, central power station, chimney, and Krakari conveyor belt have partially survived at the building complex.

Η μεθοδολογία σχεδιασμού για το τοπίο, την πόλη και σε μικρότερη κλίμακα τα ερείπια ξεκινά με τη συνέχεια της χάραξης της οδού Εθνικής Αντιστάσεως, που ενώνει Δραπετσώνα με Πειραιά και προεκτείνεται έως την θάλασσα χαρτογραφώντας το τοπίο. Ύστερα, τέμνοντας την πόλη παράλληλα με την χάραξη διακρίνουμε καθ' ύψος τα σημαντικά όρια. Παρά την υψομετρική διαφορά με την πόλη το υψηλότερο όριο είναι αυτό του φουγάρου και το χαμηλότερο η στάθμη της θάλασσας. Ως προς τα υπάρχοντα κτίρια, κατασκευάσαμε μια σειρά σχεδίων κατά την οποία μελετάμε μεθόδους επανάχρησής τους. Συνολικά, η τελική διαχείρισή τους αφορά περισσότερο τη χειρονομία της αφαίρεσης και της επανεργειάς του «κτιρίου» ως αντικείμενο ή σκηνικό.

Design strategy about landscape, city and smaller scale ruins begins with continuing Ethn. Antistaseos street, which connects Drapetsona with Piraeus, extended until the sea as a map. Then, we made a parallel with the 'engraving' section of the city, noticing the main heights. The chimney is the highest limit, despite altitude difference, and the lowest is sea level. About the existing buildings, we made axonometric studies regarding conversion strategies. The final method is mainly about abstraction and reinterpretation of the "building" into an object or scenery.

Η σύνθεση αποτελεί τη Νεκρόπολη των λιπασμάτων, όπου στα υπάρχοντα έχουν μπει «πρόσθετα μέλη» για να ενισχυθεί η εμπειρία και το βίωμα του νεκροταφείου τους. Πρόκειται για τη σκηνογραφία ενός νεκρού τόπου/κόσμου όπου ο άνθρωπος έχει δευτερεύουσα ύπαρξη. Καλείται να διασχίσει το νέο τοπίο μέσω της γραμμικής χάραξης που το ορίζει, συναντώντας αντικείμενα και ατμόσφαιρες που συνδυάζουν τα λιπάσματα

του τότε με το τοπίο του σήμερα. Το σήμερα ορίζεται από το άγριο εγκαταλελειμμένο τοπίο, με σκληρά και αγνά όρια γύρω από αυτό. Στόχος δεν είναι η εξευγενισμός του, αλλά η επανακατοίκηση και επανεργειά του. Διατηρούμε την ατμόσφαιρα των στοιχείων βιομηχανικής αρχιτεκτονικής σε κατάσταση ερειπίου, καθώς και την επαφή με τη θάλασσα. Ακόμα, επαναφέρουμε τη σύνδεση με την πόλη σημειακά.

This synthesis represents the Necropolis at the abandoned factory, where the existing buildings and structures are reinterpreted and utilized as objects with "added parts" to enhance the experience of their cemetery. In other words, it is the scenography of a dead place – a world where human has secondary existence. He has to walk through a linear delineation that defines it, crossing over objects and atmospheres that combine old "Lipasmata" with new. Now is defined by a wild, abandoned place with rigid and faint boundaries around it. The aim is not its gentrification but its' resettlement and reinterpretation. We maintain the atmosphere of the elements of industrial architecture as ruin and connection with the sea. Finally, we bring back the connection to the city at points.

Στην πρώτη πλατεία, ο Υδατόπυργος πλέον αποτελεί αντικείμενο/γλυπτό ενδιαφέροντος και είναι προσβάσιμος ως παρατηρητήριο, και περιστασιακά τοποθετείται υπαίθρια αγορά. Το κενό μεταξύ Υδατόπυργου και των υπόλοιπων μονάδων γεφυρώνεται με ένα τύπου Υδραγωγείο, πάνω στα ίχνη της κύριας χάραξης. Στο μέσο της διαδρομής δημιουργείται η δεύτερη στάση, η πλατεία των ερειπίων. Εκατέρωθεν βρίσκονται βήματα με «υπαίθρια έκθεση» βιομηχανικών αντικειμένων, σαν «τάφοι» παλιών στοιχείων του εργοστασίου. Στην τρίτη στάση, στο Υαλουργείο, ακολουθώντας τις δύο κύριες όψεις τοποθετούνται σκηνές, ενώ ενδιάμεσά τους βρίσκεται κήπος. Στα Σιλό με τη μεθοδολογία της αποδόμησης, γίνεται διάτρηση στον συμπαγή όγκο, αφαιρώντας ένα στερεό κωνικού σχήματος με τελικό καθράρισμα τη θάλασσα. Η ατμόσφαιρα που δημιουργεί η συνύπαρξη των ερειπίων με την παρέμβαση διαμορφώνει τη νεκρή πόλη. Ένα τοπίο δύσβατο με εμφανή ιστορικά στρώματα. Έτσι, η σύνθεση γίνεται πόλι η σφορητή για περιπλάνηση και συμμετοχή στο βίωμα από το αστικό περιβάλλον, στη θάλασσα.

At the first square, the water tank is now an object/sculpture of interest, and it's only accessible as an observatory, and occasionally there is a flea market. An aqueduct bridges the space between the water tank and the rest factory buildings over the main engraving's traces. In the middle of this route second stop appears, the square of ruins. On both sides are pedestals where "outdoor exhibition" of industrial objects takes place, such as tombs of later factory elements. At the third stop, the glass factory, following the two main facades, stages are placed, and a garden

is between them. According to the deconstruction strategy, a hole is made in the solid object, removing a conical solid and ending up on a sea frame. The coexistence of ruins and intervention creates an atmosphere of a necropolis—a ratty environment with visible historical layers. In conclusion, synthesis becomes a cause for wandering and participation in the experience from urban to sea.

Necropolis

Largely designed cemetery with elaborate tomb monuments

Maria Foustanou

Ζητούμενο του διαγωνισμού αποτέλεσε ο σχεδιασμός μιας σύγχρονης έκδοχς της σχολής Bauhaus, στην πόλη της Γερμανίας Dessau, όπου λειτουργήσε και η σχεδιασμένη από τον Walter Gropius σχολή από το 1926 έως το 1932. Η μελέτη της ομάδας ξεκίνησε από την σκιαγράφηση της περιοχής επέμβασης και της πόλης ευρύτερα.

According to the competition's brief, all teams should design a contemporary version of the Bauhaus building in the German city of Dessau, where the Bauhaus School, designed by Walter Gropius, functioned from 1926 to 1932. The team started from investigating the site and the city of Dessau.

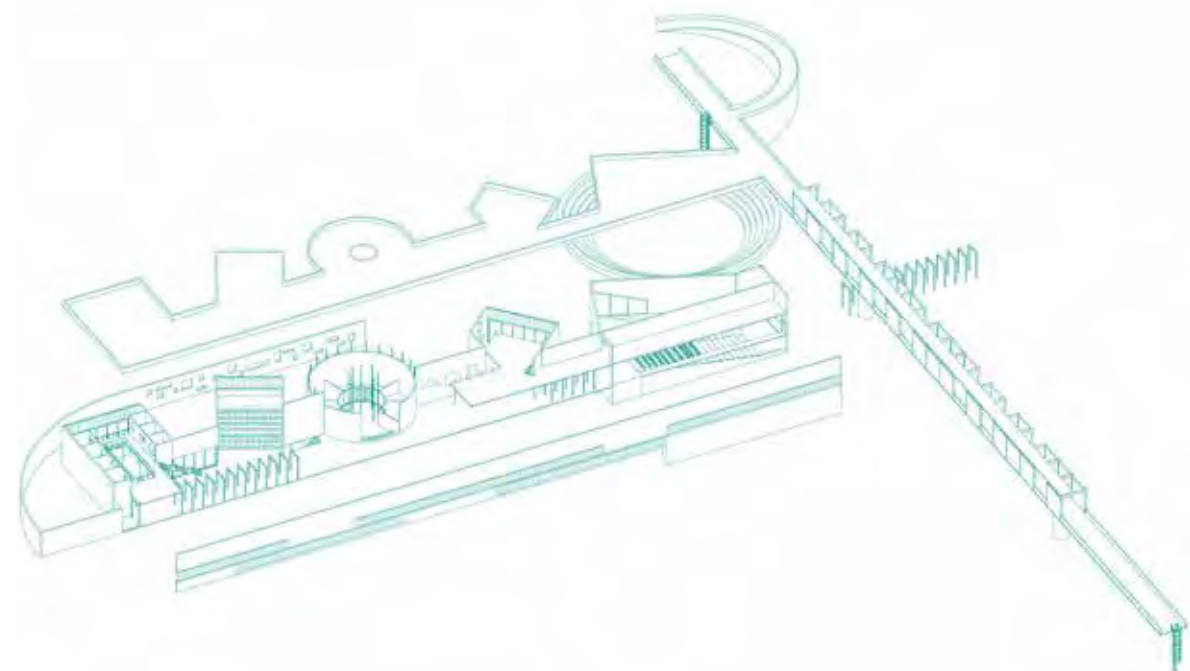
Images: Courtesy of Angeliki Tsamouridou & Selena Tsoukala

Σύντομα διαπιστώθηκε ότι το Dessau εμφανίζει θραυσματική αστική δομή, η οποία αποτελείται από μια ευρεία γκάμα τυπολογιών και πυκνοτήτων. Η πόλη αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως ένα μωσαϊκό αποτελούμενο από διαφορετικές ιστορικές διαστρωματώσεις, οι οποίες όμως είναι άσχετες μεταξύ τους και δημιουργούν ένα ασυνάρτητο αστικό τοπίο με τεράστιους ασχεδιαστούς δημόσιους χώρους. Η περιοχή επέμβασης εντοπίζεται σε ένα κεντρικό τμήμα της πόλης, στα όρια των αιθροδρομικών γραμμών, οι οποίες τεμαχίζουν την πόλη σε δύο διακριτά τμήματα. Λαμβάνοντας όλα τα παραπάνω υπόψη η πρόταση έχει σκοπό να δημιουργήσει ένα «μαγνητικό πεδίο», το οποίο αποτελεί έναν πολιτισμικό πόλο έλξης, όπου οι άνθρωποι έχουν ευκαιρία στη μύηση και την κοινωνικοποίηση εντός ενός ευέλικτου κτιριακού συγκροτήματος, αφιερωμένο στην αρχιτεκτονική έκφραση. Η εκκίνηση της συνθετικής διαδικασίας ορίζεται από δύο νοητούς κύκλους, οι οποίοι καταδεικνύουν σε ομάδες τα σημαντικά κτίρια της πόλης. Με βάση τις νέες ροές και τις συνδέσεις που επιθυμεί να δημιουργήσει η πρόταση, ώστε εκτός των άλλων να συνδέει τα αποκομμένα τμήματα της πόλης με άμεσο τρόπο, σχεδιάζεται μια εξελιγμένη αστική τυπολογία. Σε ένα πρώτο επίπεδο η πρόταση λοιπόν επιθυμεί να μεταμορφώσει μία από τις βασικές αστικές τυπολογίες που συναντάει κανείς στο Dessau, με τον περικλειστο κενό χώρο να δεσποζει. Σε ένα δεύτερο επίπεδο διερευνώνται τα βασικά στοιχεία της αρχιτεκτονικής (τοιχοί, κολόνες, παράθυρα, πόρτες, σκάλες, οροφές) δημιουργώντας έναν άτλαντα, ή μια συλλογή από μεταβαλλόμενα στοιχεία που συνθέτουν τις δομές του νέου Bauhaus. Αυτές οι δομές είναι καταρχάς η αρχιτεκτονική σχολή, η οποία αποτελείται από ευέλικτους χώρους δια-

φορετικών ποιοτήτων, όπως εργαστηριακούς χώρους, μια ανοιχτή βιβλιοθήκη-σκάλα, αίθουσες διδασκαλίας, οι οποίες διαρθρώνονται κυκλικά, και μια αίθουσα προβολών. Κατά δεύτερον, η φοιτητική εστία, η οποία διαρθρώνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχουν τρεις διαφορετικές τυπολογίες δωματίων. Η τυπολογία «κατοικώντας μόνος», η «κατοικώντας με παρέα» και η «κατοικώντας μόνος και με παρέα». Επιπλέον, οι χώροι ξεκούρασης, η γέφυρα, η οποία λειτουργεί ως δημόσιο πέρασμα αλλά και ως υπαίθρια έκθεση και τέλος ο τόπος συγκέντρωσης, το κεντρικό κυκλικό αμφιθέατρο. Τελικά, η πρόταση φιλοδοξεί να αποτελέσει περισσότερο μια χειρονομία παρά μια αποκρυσταλλωμένη πρόταση. Επιθυμία της ομάδας είναι να κοινοποιήσει την αντίληψη ότι ένας θεμελιώδης τρόπος να μάθει να σχεδιάζει ένας φοιτητής αρχιτεκτονικής είναι μέσα από τη βιωματική αλληλεπίδρασή του με χώρους διαφορετικών ποιοτήτων.

Dessau is a city that has a fragmented urban structure consisting of a wide collection of typologies and changing densities. The city could be read as a mosaic of different historic layers, which seem to be unrelated, creating an incoherent cityscape with massive undefined public spaces. The project site is located in a central place on the fringes of the city's train tracks, which split the city in half. Taking all of these into consideration the proposal aims to create an urban "magnetic field" that stands as a cultural meeting point, where

people learn and socialize in a flexible complex of buildings dedicated to architectural expression. The starting point of the designing process is set by two different circles that define the influence that the important buildings of Dessau have on the project site. The inner circle is identified as the influence of the adjacent surroundings, whereas the outer circle indicates the influence that distant important buildings have on the project site. So by having different groups of lines we begin to design a new system that intends to create new urban flows and connections of the city. In parallel, the project aims to recreate one of the standard typologies of urban blocks in Dessau. To achieve that we explore the basic elements of architecture (walls, pillars, windows, doors, stairs, ceilings) by creating an atlas of transformative elements that compose the final structures of the new Bauhaus, which are the Architecture school, the dorms, the chilling areas, the bridge and the central auditorium. Our proposal is actually a gesture. We desire to share our belief that experiencing different space qualities as an architecture student stands as an essential means of learning.

Rethinking Bauhaus

(THESIS 03)

Angeliki Tsamouridou & Selena Tsoukala

Βάσει των μελλοντικών σχεδίων που έχουν ανακοινηθεί για τις εγκαταστάσεις και τη χωροθέτηση των σχολών στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, προκύπτει ένα ανεκμετάλλετο κτίριο, όπως παρατηρούν οι Κουτσογιάννη Έλλη, Πατήλα Δήμητρα στο πλαίσιο της διπλωματικής τους εργασίας. Σε αυτή, το κτίριο αυτό γίνεται το βασικό αντικείμενο σχεδιασμού και αφού μελετώνται οι μελλοντικές ανάγκες, προτείνεται η μετατροπή του σε "Youth Campus", ένα πολυλειτουργικό hub.

Based on the future plans for the facility's arrangement of the University of Thessaly, a redundant building emerges, as Koutsogianni Elli and Patila Dimitra highlight in their diploma thesis. The transformation of this building becomes the main subject of this thesis, as the students research the future needs and propose the conversion of it to the "Youth Campus: Multifunctional Hub."

254

κάποια άλλη πόλη. Έτσι, αναγνωρίσαμε τις ανάγκες του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, μελετήσαμε τα μειονεκτήματα του κτιρίου και καταλήξαμε στον σχεδιασμό, διατηρώντας την λογική «κτίριο μέσα σε κτίριο», αφαιρώντας όλα τα στοιχεία που το έκαναν δυσλειτουργικό και προσθέτοντας φύτευση και διαπερατότητες. Με τον τρόπο αυτό, το κτίριο «αναπνέει» και δημιουργείται μια αίσθηση στεγασμένης «πλατείας», που συνήθως τη συναντάς εκτός του αστικού ιστού. Στόχος μας είναι η διατήρηση τόσο της μνήμης του κτιρίου Παπαρήγα, κρατώντας τον μεταλλικό σκελετό, όσο και της μνήμης του σημερινού κτιρίου, επεμβαίνοντας κυρίως στο εσωτερικό του. Τέλος, προσθέσαμε ένα πλέγμα φύτευσης που σχεδιάστηκε και τοποθετήθηκε σε διάφορα σημεία περιμετρικά του στέγαστρου, με σκοπό να ιδιωτικοποιηθούν οι κατοικίες των διδασκόντων και να δημιουργηθεί ένα «παιχνίδι» μεταξύ του φωτός και των σκιών.

The University of Thessaly has been established in the university community through the gained distinctions, the talented professors, and the high performance of the graduates. The number of students and their needs has increased during the past few years, causing a lack of space and infrastructure to accommodate this crowd. In future plans, both the Departments of Civil Engineering and Mechanical Engineering are to be transferred to new facilities and be replaced by the Department of Architectural Engineering. This alteration results in a redundant building, which could cover the lack of usable space in the University community, such as hosting professors who live in a different city. Thus, we acknowledged the needs of the University of Thessaly, studied the disadvantages of the building, and came up with the design while maintaining the method of "building within a building," removing all the malfunctioning elements and adding vegetation and porosity. Therefore, the building "breathes" and creates a sense of a covered "square," usually found outside the urban structure. Our goal is to preserve both the memory of the Papariga building by maintaining the metal shell and the memory of the current building by intervening mainly in the interior. Finally, we added a climbing plants grid designed and placed in many spaces throughout the shelter to privatize the professors' residences and create a 'game' between light and shadow.

(THESIS 04)

Youth campus

Multifunctional Hub

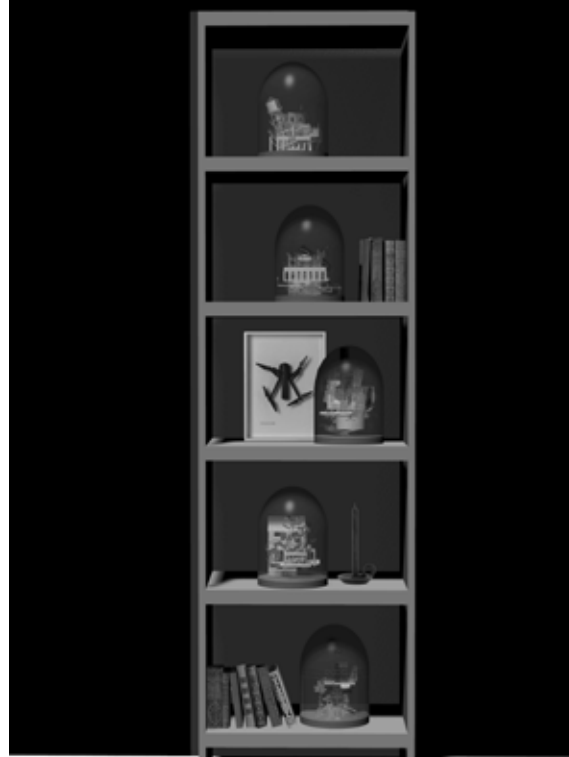
Elli Koutsogianni & Dimitra Patila

Το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας έχει εδραιωθεί στην πανεπιστημιακή κοινότητα, με τις διακρίσεις του, το διδακτικό προσωπικό που διαθέτει και το επίπεδο των αποφοίτων του. Ο όγκος των φοιτητών και οι ανάγκες τους έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα να υπάρχει έλλειψη κατάλληλων χώρων και υποδομών για να στεγάσουν το πλήθος αυτό. Στο μέλλον προβλέπεται να μεταφερθούν τα Τμήματα των Πολιτικών Μηχανικών και Μηχανολόγων Μηχανικών σε νέα κτίρια και στη θέση αυτών να μετακομίσει το Τμήμα των Αρχιτεκτόνων Μηχανικών. Με αυτή την αλλαγή, προκύπτει ένα ανεκμετάλλετο κτίριο, το οποίο θα μπορούσε να καλύψει τις ελλείψεις της πανεπιστημιακής κοινότητας, μία εκ των οποίων είναι και η διαμονή των διδασκόντων που έχουν ως μόνιμη κατοικία τους

«Ος απόγονος μιας οικογένειας προσφύγων, έχω μια ασαφή εικόνα για το πώς έμοιαζε η πόλη Βαρώσια, η οποία δημιουργείται μέσα από ιστορίες που άκουσα απ' την οικογένειά μου. Συχνά φαντάζομαι πώς θα ήταν η ζωή τους στην Αμμόχωστο σήμερα, αν δεν είχε συμβεί η εισβολή. Το περίεργο είναι ότι παρόλο που δεν επισκέφτηκα ποτέ το κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου, παρά μόνο όταν ήμουν μικρή, πάντα ένιωθα ότι ένα κομμάτι μου ανήκει εκεί».

«As a descendant of a refugee family, I only have a vague idea of what the city Varosi looked like, which is created through stories I heard from my family. I often imagine what their life would be like in Famagusta today if the invasion had not happened. The strange thing is that even though I never visited the occupied part of Cyprus, except when I was little, I always felt that a part of me belonged there.»

Η παρούσα διπλωματική εργασία, μέσα από ένα εγχειρίδιο, ασχολείται στην εξερεύνηση της πόλης μέσα από αναμνήσεις ανθρώπων που έζησαν στην Αμμόχωστο πριν από 48 χρόνια, αναβιώνοντας ξανά την πόλη.

This thesis, through a manual, aims to explore the city through memories of people who lived in Famagusta 48 years ago, reviving the city again.

Το συγκεκριμένο εγχειρίδιο αποτελείται από 4 τεύχη, ένα επιτραπέζιο παιχνίδι, μερικά τρισδιάστατα εκτυπωμένα αντικείμενα, 5 αναμνηστικά, ένα κτίριο και σχέδια. Όλα τους ασχολούνται στο να βοηθήσουν στην απομνημόνευση αυτής της πόλης. Η εργασία αυτή φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα τρόπο αναπαράστασης της μνήμης, προτείνοντας ουσιαστικά μια διαφορετική ανάγνωση της πόλης των Βαρωσίων, μέσω της άντλησης και στη συνέχεια αποθήκευσης πληροφοριών, που βασίζεται στην αφήγηση και τη διάδραση, συνδυάζοντας τον ψηφιακό με τον αναλογικό χώρο.

This particular manual consists of 4 issues, a board game, some 3D printed items, five souvenirs, a building, and blueprints. All of them to help remember this city. This work aspires to be a way of representing memory, essentially proposing a different reading of the city of Varosia through retrieval of information and then its storage, based on narrative and interaction, combining the digital with the analog space.

Η εικόνα της είναι μια από τις μεγαλύτερες πιέσεις που μπορεί να δεχτεί αυτή η πόλη. Μια πίεση από τους κατοίκους να αναβιώσουν την εικόνα που έχουν για αυτήν την πόλη. Οι τελευταίες παραστάσεις που συνοδεύουν τους πρόσφυγες τόσα χρόνια, καθιστούν πιο δύσκολο να ξεπεραστεί αυτή η εικόνα γιατί μπορεί να θεωρηθεί ως εγκατάλειψη του οικείου της επιστροφής.

The city's image is one of the biggest pressures this city can take - a pressure from residents to revive the image they have of this city. The last memories that have accompanied the refugees for so many years make it more difficult to overcome this image because it can be seen as abandoning the dream of return.

Πώς μπορεί αυτή η πόλη να ανακάμψει πλήρως, ενώ τα ερειπωμένα της κτίρια εξακολουθούν να είναι μια μόνιμη υπενθύμιση του παρελθόντος; Πόσο σημαντικό είναι να αναδειχθεί η κοινωνική πτυχή του προβλήματος ώστε η πόλη να ανακτήσει την απειωμένη ιστορική και πολιτιστική της δύναμη και την αξιοπρέπεια των κατοίκων της; Υπάρχει ουσία για τη συζήτηση περί ανάκαμψης;

How can this city fully recover while its dilapidated buildings are still a permanent reminder of the past? How important is it to highlight the social aspect of the problem so that the city can recover its discredited historical and cultural power and the dignity of its inhabitants? Is there substance to the recovery talk?

Η παρούσα εργασία δεν μιλά για την επανοει- τουργία της υπάρχουσας πόλης, όσο κι αν αυτό θα αποτελούσε ιδανική συνθήκη, αλλά έρχεται να σχολιάσει το καθεστώς που επικρατεί. Έρχεται να αφηγηθεί και να εμπλουτίσει τις εικόνες των ανθρώπων που την έζησαν. Λειτουργεί ως πυκνωτής των θραυσμάτων και αφορά μια προσωπική περιήγηση του καθενός.

This thesis does not discuss the re-opening of the existing city, even if that would be an ideal condition, but it comments on the prevailing regime. It comes to awaken and enrich the images of the people who lived it. It acts as a capacitor of the fragments and is about a personal tour of each one.

Η μνήμη μας μήπως είναι ένας τρόπος με τον οποίο επεξεργαζόμαστε και συσσωρεύουμε την εμπειρία; Φανταζόμαστε το παρελθόν; Μήπως τα αντικείμενα αυτά μπορούν να μας πλησιάσουν και να μας αγιάξουν περισσότερο από όσο πιστεύουμε;

Is our memory a way we process and accumulate experience? Do we imagine the past? Could these objects be closer to us and touch us more than we think?

Varosi

(THESIS OF)

Georgia Theiakou & Dimitris Gourdoukis

Στα 48 χρόνια που πέρασαν, αυτοί οι άνθρωποι έχουν μετεγκατασταθεί σε διαφορετικά μέρη. Έχουν μεγαλώσει τις οικογένειές τους και έχουν ζήσει περισσότερο από το ήμισυ της ζωής τους αλλού, οπότε εξακολουθούν να λένε σπιτί τους τα Βαρώσια. Όταν ρωτά κάποιος συγγενή μου για μια ιστορία, είναι αρκετά ενδιαφέρον πως όλοι νιώθουν μεγάλη αυτοπεποίθηση πριν ξεκινήσει η αφήγησή τους. Κι όμως, στην πορεία φαίνεται πόσο δύσκολο είναι να αφηγηθούν κάτι που υποτίθεται ήταν τόσο οικείο για εκείνους. Αν και οι ιστορίες διέφεραν μεταξύ τους, οι ομοιότητες στις αναμνήσεις ήταν σαφείς. Αυτό μου έδωσε

την ώθηση να προχωρήσω σε μια έρευνα, σε μια προσπάθεια να αποτιώσω ξανά την εικόνα της πόλης. Ένα εγχειρίδιο για την απομνημόνευση αυτής της ξεχασμένης πόλης.

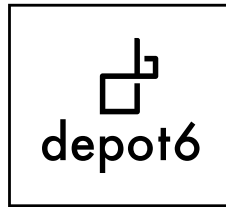
In the forty-eight years that have passed, these people have relocated to different places. They have raised their families and lived more than half their lives elsewhere. However, they still call Varosi their home. When I ask a relative for a story, it's

quite interesting how they all feel very confident before they start telling. And yet, along the way, it shows how difficult it is to narrate something that was supposed to be so familiar to them. Although the stories differed, the similarities in the memories were apparent. This urged me to proceed with a research in an attempt to recapture the image of the city. A manual for remembering this forgotten city.

Images Courtesy of Georgia Theiakou & Dimitris Gourdoukis

depot6

Bath & Floor

WE ARE DEPOT6
Kastoras 41 & Fokionos 8 - 18545 Piraeus, Greece
(+30) 2111820006 - info@depot6.gr

www.depot6.gr

Ζώντας στο φως!

Ενεργειακά Παράθυρα Ταράτσας FAKRO, υψηλή αισθητική και design!

reddot award

* Red Dot Design 2016 - Παράθυρο Ταράτσας DEF U6

Ενεργειακά αποδοτικός σχεδιασμός.
 $U_w = 0,64 \text{ W / m}^2\text{K}$

Ευέλικτη δομή. Το παράθυρο μπορεί να κατασκευαστεί σε οποιοδήποτε μέγεθος

Εξαιρετική φωτεινότητα. Ο σχεδιασμός του παραθύρου παρέχει έως και 16% μεγαλύτερη επιφάνεια με γυαλί σε σύγκριση με λύσεις που προσφέρονται από άλλους κατασκευαστές.

boasvertising.gr

Ξενοδοχείο Divine Cave Experience, Σαντορίνη. Αρχιτέκτονας: Ελένη Σιγάλα.

FAKRO®

Τα παράθυρα ταράτσας FAKRO προσφέρουν τα υψηλότερα στάνταρ φυσικού φωτισμού στους εσωτερικούς χώρους. Παρέχουν επίσης φυσικό αερισμό και προσφέρουν υψηλή λειτουργικότητα. Εν συντομία μπορούν να μεταμορφώσουν οποιονδήποτε χώρο κάτω από μία επίπεδη στέγη (ταράτσα).

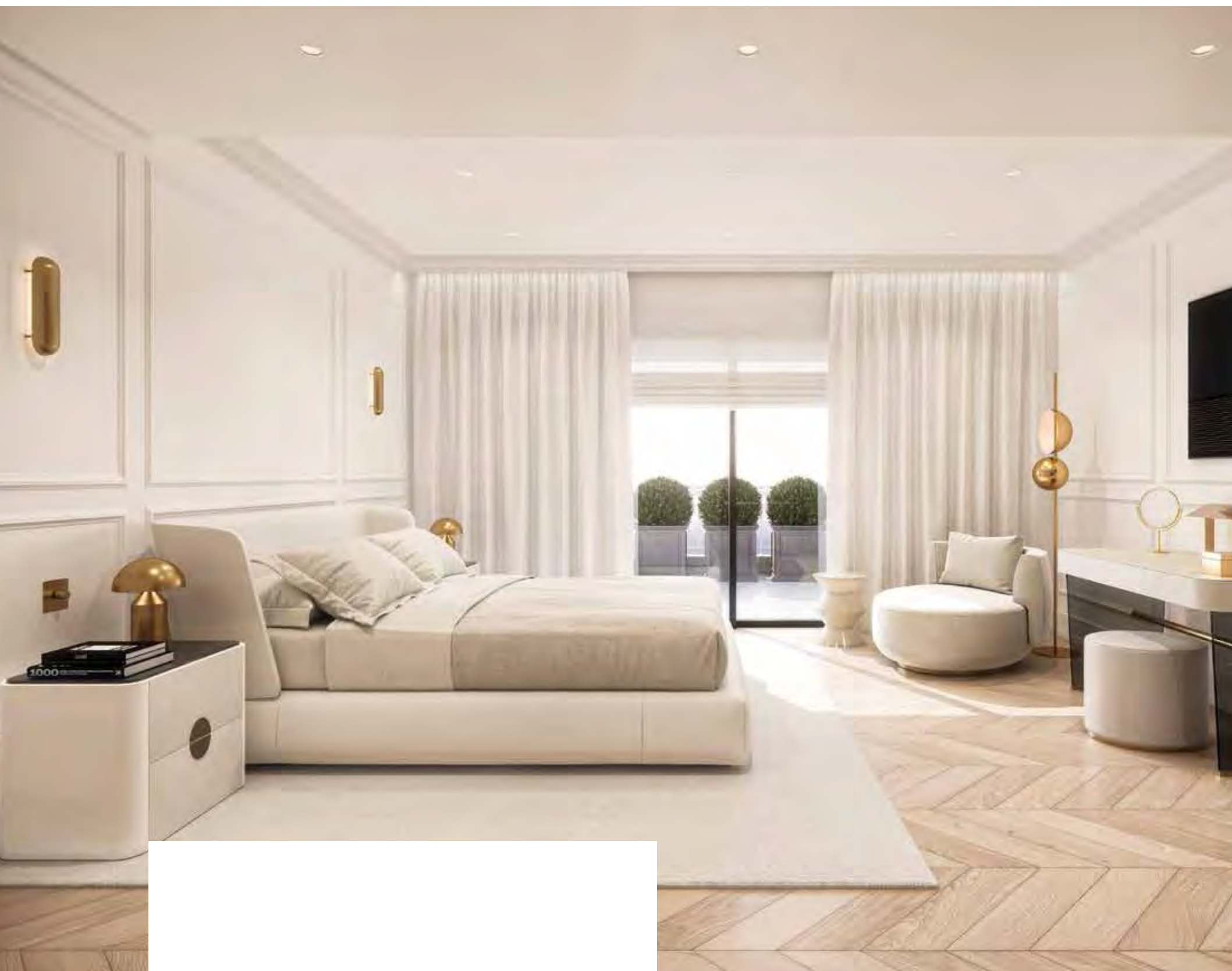
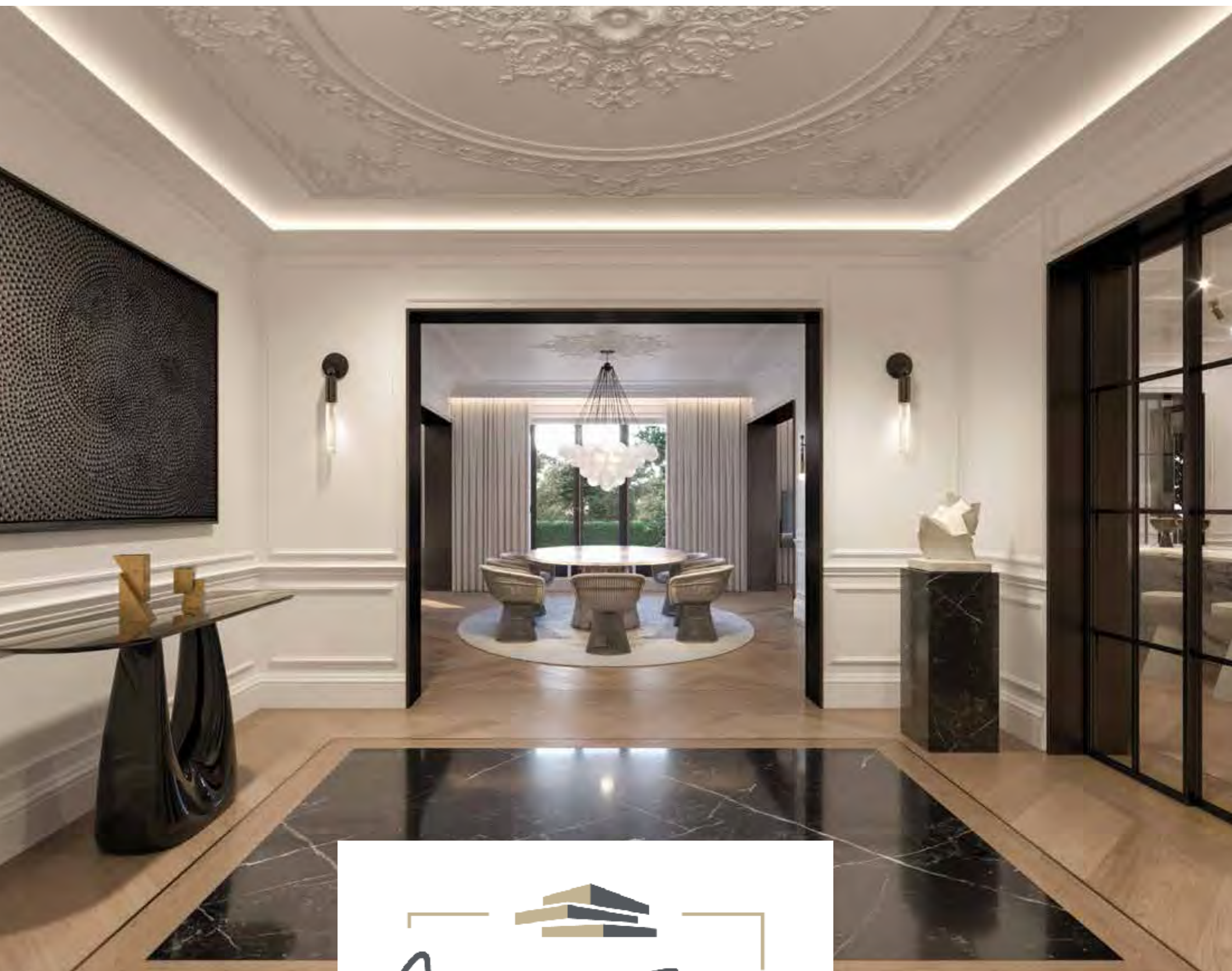
Η TSIALOS προωθεί σύγχρονα υλικά που ικανοποιούν και τις πιο απαιτητικές κατασκευές όπως βιοκλιματικές κατασκευές, παθητικά σπίτια, πράσινες στέγες που παράλληλα συμβάλλουν στην αισθητική και ενεργειακή αναβάθμιση των κατασκευών.

tsialos
δόμηση_ενέργεια

+30 23510 20650
tsialos.gr

52 Michalakopoulou
Athens 115 28
Greece
tel.: +30 210 721 1465
info@firstseat.com

www.firstseat.com

First Seat is an Athens-based property investment company on a mission to create long-term value through active asset management and premium real estate developments.

Our diverse portfolio of outstanding properties in Greece's most desirable destinations are carefully curated by our expert acquisition team for their enduring value and lasting appeal, ensuring that we maximize value creation and build a compelling real estate future for our clients.

Our passion is to transform assets into profitable investments.

myran

—
*Scandinavian
Design*

MYRAN APENANTI is our new showroom and offices, located on the first floor of the beautiful 1930's apartment building on Fokylidou 2, just across the street from our retail store in Kolonaki.

t. +30 210 382 4744 — IG: @myrandesign — www.myran.gr

ACOUSTIC PANELS
& TEXTILES

www.sato.gr

SATO

Λακιώτης

Η εταιρία Λακιώτης αναδείχθηκε φέτος ως το κορυφαίο ελληνικό Corporate Superbrand στην κατηγορία «Εξοπλισμός σπιτιού (House Equipment)» στον διεθνή θεσμό των Superbrands.

Η διάκριση αυτή είναι ακόμη μία επιβράβευση της εξαιρετικής αναπτυξιακής πορείας που διαγράφει η εταιρία αλλά και της ισχυρής της παρουσίας στο ιδιαίτερα ανταγωνιστικό περιβάλλον των πλακιδίων και ειδών υγιεινής.

ΙΛΙΟΝ • ΠΑΛΛΗΝΗ • ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΣ • ΚΑΛΑΜΑΤΑ • ΖΑΚΥΝΘΟΣ • ΛΑΜΙΑ • ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ • ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ • ΣΠΑΡΤΗ • ΛΕΣΒΟΣ

210.261.5730 - 210.557.0384

info@lakitotis.gr

www.lakitotis.gr

BUSINESS
Superbrands
GREECE 2021-22

Κτίριο Generali

Τα κεραμίδια παραγωγής μας προσφέρονται σε ποικιλία σχεδίων και χρωματισμών καλύπτοντας όλες τις αισθητικές απαιτήσεις, ενώ με την εξαιρετική αντοχή τους προστατεύουν την κατοικία από όλες τις αντίξοες συνθήκες.

- Μέγιστη καμπτική αντοχή 250kg/κεραμίδι
- Μοναδική ποικιλία φυσικών χρωματισμών
- Υψηλή αντοχή στο παγετό
- Διαπνοή

ΡΩΜΑΪΚΟ

ΟΛΛΑΝΔΙΚΟ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ

ΓΑΛΛΙΚΟ

ΑΦΟΙ ΤΣΑΡΟΣΗ ΟΕ

Φερρών 38, Ίλιον 13121
Τ: 210 5010804
Κ: 6936810606
Ε: tsarosi@hotmail.com

www.tsarosi.gr

Ψευδοροφές | Χωρίσματα

The logo for Tsarosi, featuring a stylized blue and white graphic above the word 'tsarosi' in a bold, blue, lowercase sans-serif font.

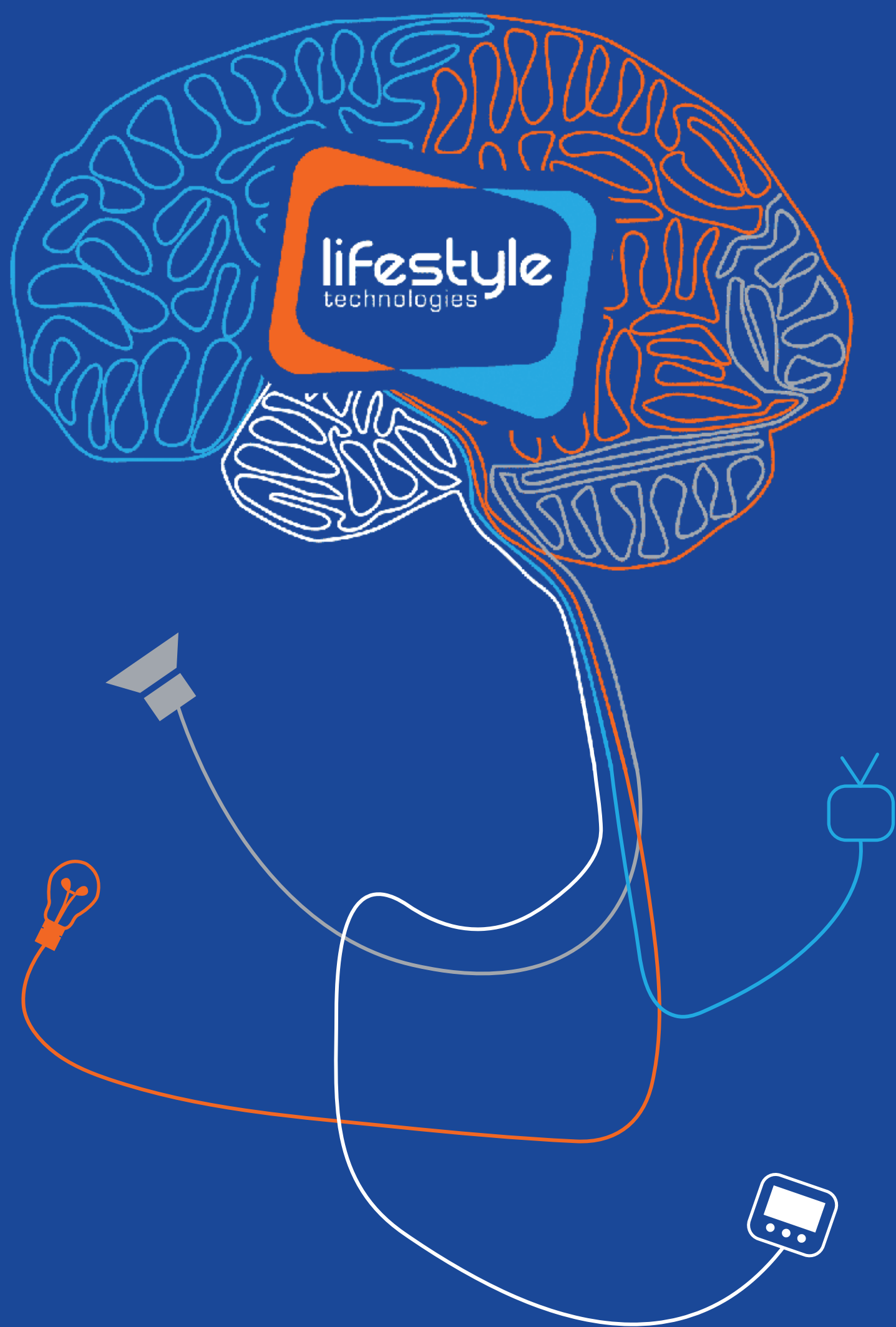
 Παναγιωτόπουλος
ΚΕΡΑΜΟΤΟΥΒΛΟΠΟΙΙΑ ΑΒΕΕ

www.panagiotopoulos.gr

82ο χλμ Ε.Ο. Πατρών - Πύργου
Αρχ. Ολυμπίας Δουναίικα
Αμαλιάδας, Ν. Ηλείας

Τηλ.: 26220 27374 - 27375
Fax: 26220 38054

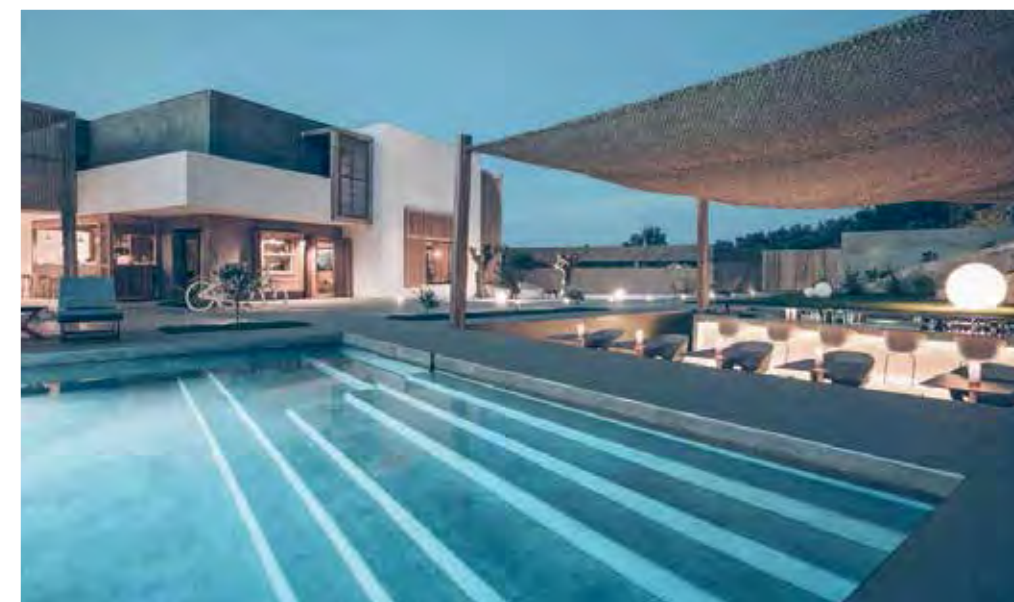

A NEW GENERATION OF SMART BUILDINGS

Spaces Solonos
53 Solonos & Sina Str.
Athens Greece
Info@lifestylesk.com
www.lifestylesk.com

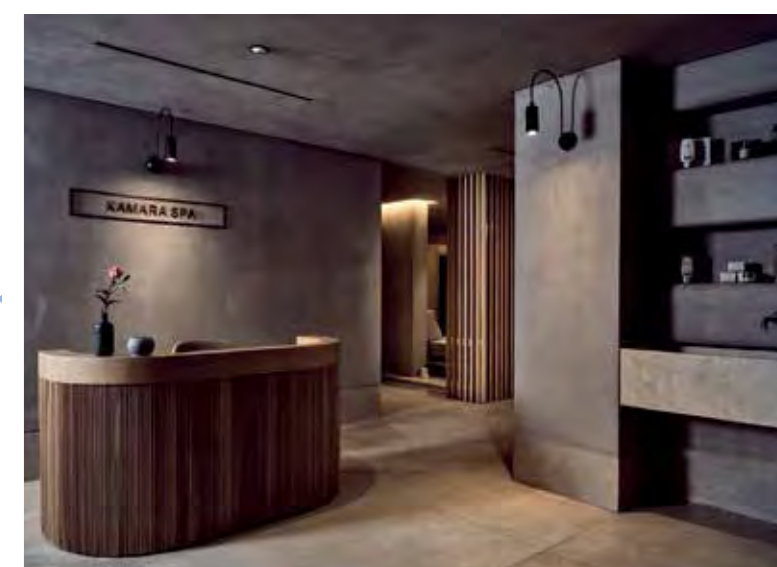
ΕΡΓΑ... ΜΕ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΟΡΥΦΑΙΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ DUROSTICK

Zante Maris Suites, Zakynthos Greece

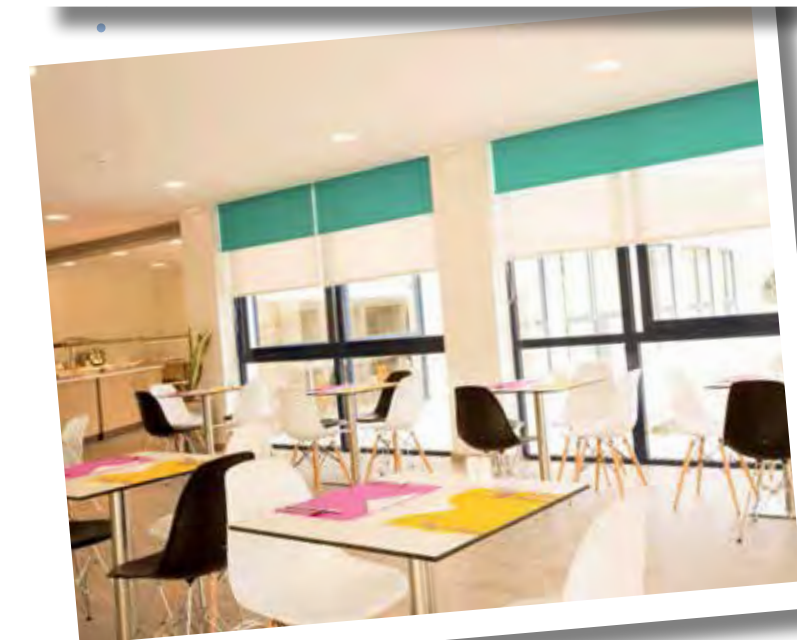
Oresteia Presidential Villa, Zakynthos Greece

Contessina Hotel, Zakynthos Greece

Nasos Hotel & Resort, Kerkyra Greece

Το τμήμα HOTEL Exclusive Team της DUROSTICK, βαδίζει με όραμα να αποτεθεί έναν αξιόπιστο πάροχο ολοκληρωμένων λύσεων στο χώρο του Hospitality.

Παρέχουμε πρακτικές & έξυπνες λύσεις για την ανακαίνιση, διακόσμηση και προστασία των εσωτερικών και των εξωτερικών χώρων, πάντα με γνώμονα την υψηλή αισθητική, την εργονομία και το σύγχρονο design.

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφτείτε το www.durostick.gr

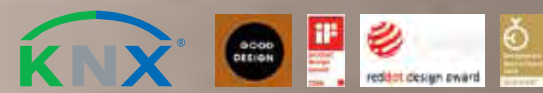

berker B.IQ

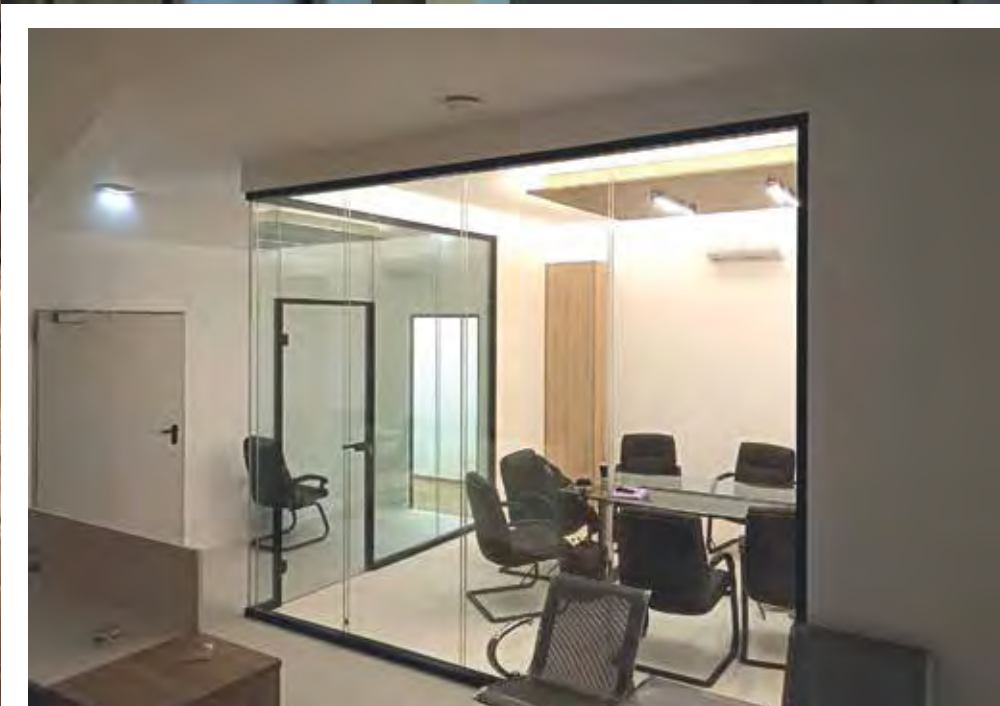
Πρωτοτυπία και υψηλή αισθητική

Η σειρά Berker B.IQ συνδυάζει τη δημιουργικότητα με την έξυπνη τεχνολογία, μέσα από μία σειρά μπουτόν η οποία έχει βραβευτεί με βραβεία design και μπορεί να ενσωματώσει μέχρι και 8 λειτουργίες KNX. Διαθέτει ιδιαίτερο φινίρισμα με υψηλής ποιότητας υλικά, όπως γυαλί, ανοδιωμένο αλουμίνιο και inox και προσδίδει στην εγκατάσταση KNX ένα προσωπικό στυλ πολυτέλειας και υπεροχής.

Περισσότερες πληροφορίες στο hager.gr

:hager

www.scp-production.gr

ΧΩΡΙΣΜΑΤΑ ΓΡΑΦΕΙΩΝ

ΨΕΥΔΟΡΟΦΕΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΥΠΩΝ

ΠΟΡΤΕΣ- ΠΛΑΙΣΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

ΧΩΡΙΣΜΑΤΑ WC

Ιερά οδός 163 Αιγάλεω 12241, Τ: +30 210 3412231 Ε: info@scp-production.gr

stone carpet

decorative coatings

ISO FLEX PU 650

Transparent, UV-stable, one-component, polyurethane liquid membrane for waterproofing of existing surfaces and creating decorative stone carpet floorings with **ISOMAT NATURAL COLORED STONES**

ISOMAT ACRYL DECO SERIES

High-strength, ready-mixed, decorative acrylic coatings with microcement-like effect

Visit our website: www.isomat.eu

EIKON EXÉ VINTAGE

Finish and Shape

Vimar Eikon Exé Vintage toggle switches embrace mesmerising lines of the past restyling them with a modern twist providing an exclusive, slightly retro style. Precious materials; charming details and colours for an incomparable touch of class. Discover Eikon series: four lines has been created from a single idea of beauty. And the certainty of being made in Italy.

Vimar SpA, Italy, www.vimar.com
Vimar Hellas SA, Maroussi - Athens, tel: 210 619 6440, vimar-gr@vimar.com
Showroom Thessaloniki, tel: 231 047 2027

www.kanelli.eu

cos
cos
4r